

בעזה"ש"ת

ספר

מקוה ישראל הי

על חיוב ושמירת תורת המקוואות

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד של עניני קדושת המקוואות, ומעלת
וחשיבות טהרת המקוה וסגולתה שגדולה מאוד.
גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק בזה ומעורר את הרבים
על זהירות טהרת וקדושת המקוה.

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא,
ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול על זה בזה ובבא, והפגם
הגדול הנעשה על ידי אלו הנונחים בזה, וגודל החיוב שמוטל על כל
איש ואיש להיות בקי בהם בפרטותיהם ובדקדוקיהם כדי שלא יכשל
באיסור כרת ר"ל, כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן
ביאת משיח בן דוד, כמו שגילה לנו הבעל שם טוב הקי ששמע
ממתיבתא דרקיע "בזע"ם תצעד ארץ", שהוא ראשי תיבות "זי'ביתח
עירובין מ'קוואות", וזה יסוד האמונה שמרומז בתיבת "שם"ע
ישראל", ש'חיתטה מ'קוה ע'ירוב".

והנוהר בהם יתברך בבנים תלמידי חכמים טהורים וקדושים ואריכות
ימים, ולא כהטועים שחושבים שאין צריך לדעת ענינים אלו וזה רק
נוגע לרב ומורה צדק, ח"ו לחשוב כן, שהלא ידוע לרבים שכהיום
הפירצה מרובה על העומד וישנם רבנים קלי הדעת שנותנים הכשרים
על מקוואות פסולות ומכשילים הרבים באיסורי כרת רח"ל, ושאנו
נמצאים בזמן האחרון שלפני גאולה העתידה ועתה הוא הבירור הגדול
והנורא, ונשאר לנו בעוה"ר רק רבנים אמיתיים יחידים ממש בדור
הזה אשר אין נמכרים עבור בצע כסף ואינם משוחזדים להעזי פנים
שבדור וכו', כי אנו חיים בזמן קשה של עיקבתא דמשיחא שכבר
העידו לנו בשי"ס ובזוהר והאר"י הקי והבעל שם טוב זי"ע שרוב
הרבנים יהיו מהערב רב רח"ל, ואי אפשר לסמוך עליהם כלל וכלל.

❖
יוצא לאור שנת תשס"ג לפ"ק

הספר נדפס לזכות הרבים,
ונחלק בחינם לכל דורש ומבקש

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים
מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה
ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם
ולעזור לבות אחינו בני ישראל לתשובה שלימה.

שם המחבר לא נזכר, כי לא הבאנו בו
אומר הבא מן החדש רק דברים בשם
אומרם, וקבל האמת ממי שאמרו.

כס"יעתא דשמיא

ספר

מקוה ישראל הי

על חיוב ושמירת תורת המקוואות

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד של עניני קדושת המקוואות, ומעלת
והשיבות טהרת המקוה וסגולתה שגדולה מאוד.
גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק בזה ומעורר את הרבים
על זהירות טהרת וקדושת המקוה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים,
זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר
מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים
מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים
העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו
הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה
יהי יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים
ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.
גם כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את
ביתם על טהרת וקדושת המקוואות.

המעייין בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות
בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על
די שידע כל עניני טהרה וקדושת המקוואות.

בעזרת השם יתברך

ספר

מקוה ישראל ה'

בשער

החשיבות של חיזוק הדת

הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו

(ירושלמי חגיגה פרק א')

כדי להבין את המשמעות האמיתית והחשיבות של חיזוק הדת, עלינו להבין תחילה מהי בכלל יהדות, מה הם הגורמים והמטרה שהננו אווזים בה.

היהודי הדתי יודע, שעל קיום תרי"ג מצוות הוא **יקבל שכר, ועל העבירות, חלילה, הוא**

ייענש. אמנם ברור לכל בר שכל ששכר ועונש אינם יכולים להיות המטרה הראשית של המצוות, שאם היה זה כך למה מגיע לבעל עבירה להיענש? האם משום שמאן - דהוא אינו רוצה בטובת עצמו ואינו רוצה להיות בגן - עדן מגיע לו עונש על כך?

המצוות הם פקודות המלך לאנשי ממלכתו, ולכן אי אפשר לאדם לומר שהוא מוותר על השכר בחשבו שבזה לא יצטרך לקיים את מעשה המצוה

מכאן משמע שבאמת יש למצוות מטרה אחרת מאשר השכר ועונש. עליהן ועלינו להחשיב את המצוות כפקודות של

מלך לאנשי ממלכתו, שכל פקודה צריכה להתבצע על ידם לא מפני שמקבלים על כך שכר, אלא משום שזהו למען מטרה ממלכתית. מסוימת, והשכר לשמיעה בקול המלך הוא ענין צדדי וטפל. לכן לא יכולים הממונים לומר שהם מוותרים על השכר ואינם רוצים למלא אחר פקודת המלך, משום שהפקודות לא באו כדי לתת לממונים הזדמנות לקבל שכר, אלא שהממונים נקבעו בתור שכאלה כדי למלא את פקודות המלך.

כעת הבה נתאר לעצמנו שממשלה מסוימת הוציאה צו שכל אזרח ישלם מס מסוים, האם יכולים ממוני המס לצאת ידי חובתם בזה שהם עצמם ישלמו את חלקם ושלא יהיה איכפת להם מה שעושים האזרחים הפשוטים בעניין אותו מס? כל אחד מבין בבירור שהמשימה העיקרית של ממוני המס אינה החלק שלהם עצמם במס, אלא לפקח שכל האזרחים ישמרו לשלם אותו מס.

על העומדים במעלה גבוה יותר, לראות את עצמם כממונים שעליהם להשגיח שהעם יקיים את התורה

ליהדות יש מס כבד לשלם. מן השמים כפו עלינו תורה עם ציוויים רבים: מצוות עשה ומצוות לא תעשה. אין נפקא - מינה איך שהדבר קרה, אם היה עלינו לקבל את התורה מרצון או מאונס, וכפי שחכמינו זכרונם לברכה אומרים: "כפה עליהם הר כגיגית".

העובדה היא שהננו יהודים, ומוטל עלינו החוב הקדוש לבצע את ציוויי המלך. ובכן, חייבים עסקני הכלל שלנו, פרנסי הדור, תלמידי החכמים ויתר היהודים העומדים במעלה יותר גבוהה מההמונים לראות את עצמם כממונים שעליהם להשגיח שכל העם ישלם כיאות את המס.

לכן אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבא בתרא דף ט עמוד א'): "גדול

המעשה יותר מן העושה - שזה המביא את הזולת לעשיה, הינו יותר גדול מהעושה עצמו, היות שהוא הינו ה"ממונה" האלוקי ועל הממונה מוטלת אחריות יותר גדולה. הוא מקבל שכר יותר גדול, אך עבור אי - קיום חובתו כנדרש הוא מקבל עונש יותר גדול.

"הלוואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו!"
"ועת לעשות לה' הפרו תורתך!"

כל בן ישראל שהשם יתברך הגביהו קמעא, אם באופן רוחני או באופן חומרי והעניק לו דעה מסוימת והשפעה על יהודים אחרים, הרי בזה הוא "ממונה" ומוטל עליו להשגיח שהם ישלמו את המס - שהמוני בית ישראל ישמרו את התורה. כאשר הימים הינם כתיקונם, ועם ישראל מתנהגים כיאות: לומדים, מתפללים, שומרים שבת ומחנכים את ילדיהם כיהודים, יכולים פרנסי הדור להרשות לעצמם את ה"לוקסוס" לשבת וללמוד בעצמם, או להיות חסיד בתפילה כדי שיזכו בחלק גדול יותר בעולם הבא. אך כאשר באה שעת משבר חס ושלום, כאשר יהדות מתחילה לשקוע, כשהתורה נדחפת לקרן זווית וגדל דור של עמי - הארצות וכופרים, רחמנא ליצלן, אזי צועק הקדוש ברוך הוא:

"הלוואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו!" ו"עת לעשות לה' הפרו תורתך!" אז אין הוא תובע שה"ממונים" שלו, פרנסי ומנהיגי הדור ישתדלו להאריך בתפילה ולהתעמק בלימוד, או לצום תעניות, אלא רצונו הוא, שיצאו לרחוב להציל את התורה, שהם יעוררו, יזעקו, יזהירו ויעשו רעש, שיחזקו את הדת, שיקראו לאחרים לתפילה ולימוד, יצילו מחילול שבת, יצילו מאכילת טריפות, יצילו את חינוך הילדים, יצילו את טהרת המשפחה, את הצניעות היהודית, יצילו ילדי ישראל מהתבוללות ויגרשו את ההפקרות מהרחוב היהודי.

כל ישראל הם "ממלכת כהנים"

במובן נעלה יותר הרי כל העם היהודי הינו "ממלכת כהנים", כולנו הננו "ממונים" אלוקיים והכהנים הרוחניים לאנושות כולה. ההמונים שלנו צריכים להיות דוגמה לעולם בהתנהגותם, והמנהיגים שלנו ועסקני הכלל צריכים להיות דוגמה להמונים שלנו.

על כולנו יחד מוטל החוב הגדול להביא את התורה האלוקית לידי מעשה ולהכירה לכל העולם. כולנו יחד הננו צוות "ממונים", גבוהים או נמוכים, שהאחד אחראי לשני. ביחד הננו מתעלים וביחד הננו נופלים, חלילה, לכן מוכרחים הממונים הגבוהים יותר לחזק את ידי הממונים הקטנים יותר, ואלה אינם יוצאים ידי חובתם במילוי חובתם הפרטית כאשר ההמונים שלנו מזניחים כמעט הכל.

אגב, זוהי עובדה שבלי חיים יהודיים בסביבה, לא יכול גם היהודי הבודד לחיות כיאות, ואם הוא עצמו מוצא עצה איך להישאר יהודי, הרי בניו לא יוכלו.

התורה ניתנה לעם ישראל כולו

תורת ישראל לא ניתנה לכל יהודי בנפרד, אלא לעם ישראל כולו, וכולנו ביחד צעקנו במשותף: **"נעשה ונשמע!"** **כולנו אחראים האחד על הכלל, והכלל על כל אחד** - **"כל ישראל ערבים זה בזה"**. הננו דומים לנוסעים באניה שאם האחד רוצה לקדוח חור תחתיו, הרי הוא מעמיד את כל הנוסעים בסכנה, ועל כולנו יחד להשגיח שלא ימצא אחד שיקדח תחת הספינה היהודית.

אין כאן שאלה איך הגענו לאניה ואם הנסיעה משתלמת לנו, עלינו להתחשב בעובדה שישנו עם ישראל בעולם הנושא עליו חוב היסטורי, וכאשר הוא מסרב למלא את חובתו, הרי הוא מקבל תמיד "עצמות שבורות" וכולנו: אני,

אתם וכל יהודי נולדנו לא כנוצרים, לא כמוסלמים ולא כבודהיסטים, אלא בתור יהודים. מוכרחים אנו, איפוא, לשאת עלינו את התפקיד - אם מרצון ואם לא - ועלינו להשגיח שגם יהודים אחרים יעשו כך.

עלינו לראות שהתורה תקויים, ופרנסי הדור מוכרחים לדעת שאין זה הזמן להסתגר בד' אמות פרטיות, אלא להוציא את התורה לרחובה של עיר

לא מאמר זה הוא המקום להראות שיש לנו את כל הסיבות להיות שמחים ביהדותינו ובתפקידנו בעולם בין אומות אחרות. זהו ענין בפני עצמו. אך העובדה היא שאפילו אם זה לא ישתלם לנו, אין אנו יכולים לעזור לעצמינו. לא אנו בראנו את עם ישראל ולא אנו בראנו את עצמנו בתור יהודים. רק מצאנו את עצמנו בתור שכאלה ואנו יודעים מהנסיון שהננו חייבים להחזיק את התורה, או למתוח עלינו את מידת הדין חלילה. הננו מוכרחים, איפוא, לראות שהתורה תקויים.

מוכרחים אנו לחזק את הדת גם אצל יהודים אחרים. פרנסי הדור ועסקני הכלל מוכרחים לדעת שאין זה הזמן לאסוף עולם הבא לעצמם בלבד ולהסתגר בד' אמות פרטיות של שמירת הדת, אלא כעת צריכים להוציא את התורה לרחובה של עיר, להכניסה לבתי ישראל, לבבות ומוחות. כעת הוא הזמן להטיף את אמונתנו באמצעות - מלים, כתב ומעש למען יהודים אחרים ולא להתחבר אתה בחדרי חדרים.

כאשר השונא ממוטט את המבצר, אין זמן זה מוכשר לעסוק במלאכת השלטון הרגילה, רק כל אחד מוכרח לעזור לחזק את הקורות ההרוסים, והממונים היותר גבוהים צריכים להיות הדוגמה לאחרים, או שיש להעמידם למשפט כבוגדים, רחמנא ליצלן.

חיזוק הדת הינו כעת הדבר היחיד שבו צריך לעסוק הדבר היהודי, ואותם המזניחים זאת חוטאים נגד ה' וחוטאים לעצמם, כי חומת הדת יכולה ליפול, חלילה, ואז נסבול כולנו.

תקנו החומות ההרוסות כל זמן שניתן לעשות זאת

"עת לעשות לה'" - הזמן שצריכים להתמסר עם עבודה ממשית למען השם יתברך, הוא בשעת "הפרו תורתך", כאשר רואים שהתורה מופרת, והפרה של התורה כמו בארצות אלו בזמן שלנו מעולם לא היה!

**על ידי חיזוק הדת - מונעים פורענות,
רחמנא ליצלן, מעם ישראל**

המשמעות האמיתית של חיזוק הדת היא - למנוע פורענות, רחמנא ליצלן, מעם ישראל, ומוטל חוב על היהודים הטובים יותר, מכל המינים, להשיג את האמת ההיסטורית בזמן ולפעול בהתאם לכך.

תקנו את החומות ההרוסות כל זמן שניתן לעשות זאת! הציגו להמונים שלנו את המצב האמיתי ואת הדרך האמיתית. והם ישמעו בקולכם, כי את האמת מכירים, ולעם ישראל יש חוש מיוחד להכיר את האמת!

קדושת וטהרת ה"מקוה"

אחד מהמבצרים החזקים ביותר שאנו היהודים חייבים להודות לו הן על קיומנו במשך ארבעת אלפים שנה והן על מעלותינו הרוחניות המעולות - הינה המצוה של הטבילה במקוה.

הטבילה במקוה הוא אמצעי נפלא לאריכות ימים ולדורות שהולכים בדרך ה'

ראשית, זוהי חובה דתית מהסוג הגבוה ביותר, דין תורה שעל אי - קיומו חייבים "כרת", כמו אכילת חמץ בפסח או על חילול שבת. אמנם כפי שלימדוני חכמינו זכרונם לברכה, בתקופה יותר מאוחרת, וכשם שהנסיון הוכיח ואושר, אין זה סתם דין קשות, אלא אמצעי נפלא לאריכות ימים אישית ולאומית ולהבאת דורות בעלי שאר - רוח. זהו גם האמצעי היחיד והטוב ביותר בעולם לחיי משפחה מאושרים.

כידוע, היהודים הינם עם נפש חזקה, עם ראשים טובים, ובאופן יחסי הענקנו לעולם גאונים בכל נושא יותר מכל אומה אחרת. ליהודים יש כוח עמידה חזק יותר וההיסטוריה מאשרת זאת בצורה "סיטונאית" ו"קמעונאית": כאומה בילינו אומות גדולות וחזקות יותר, ובתור יחידים שיעור התמותה אצלנו קטן בהרבה מאשר אצל האומות שבתוכן אנו חיים, הגם שאנו חיים תמיד בתנאים הרבה יותר גרועים מהן, ויש לנו פחות הזדמנויות לפתח את כוחנו הפיסי, לחיות באוויר החופשי של הכופר וכדומה.

היהודי יכול להתעלות אפילו כשהוא במצב השפל ביותר

בכלל, מוצלחים חיי היהודים יותר מגזעים אחרים וגם בכשרון הרוח. אנו יכולים להתאקלם טוב יותר בכל

מקום, אנו יכולים יותר מהר להתאים עצמינו לסביבה חדשה. אנו יכולים להתעלות גם במצבי השפלה גרועים ביותר. וברור הוא, שעם אחר במקומנו היה כבר מזמן שוקע ונעלם.

ועל כך יש לנו להודות על חלקה הגדול של טהרת המשפחה אצלנו, הדין של הטבילה במקוה, כאמור, שהינו נפלא הן מבחינה דתית והן מבחינה מדעית-רפואית.

התרופה היחידה שיהיו הילדים בריאים ושלימים, הוא החוק היהודי בחיי הנישואין

רופאים צרפתיים מפורסמים אשר חקרו את התרבות התמותה בין תינוקות רבים ומהעובדה שנולדים כה הרבה ילדים חלשים בגוף ובנפש, שלכן אינם יכולים לחיות יותר משנתיים עד חמש שנים, מאשרים כעת שהתרופה היחידה לכך שמירת החוק היהודי הדתי בחיי הנישואין. באופן נסיוני הם גילו אשר בתקופה שהאישה אסורה, על פי דין תורה, לבעלה, איננה מסוגלת להביא לעולם ילד בריא מושלם, והם עושים תעמולה לתגליתם זו באוניברסיטאות שלהם וכתבי עת רפואיים בצרפת ובקנדה.

רק להורים שאוהבים זה את זה, נולדים בנים בריאים וכשרוניים

אמיתות רפואית שניה היא העובדה שרק במשפחה בה קיימת אהבה חזקה בין איש ואשתו יכולים להיוולד ילדים בריאים וכשרוניים. זה הוכח בכך שהאנשים המוכשרים ביותר בעולם הם או הבן הראשון אצל ההורים או האחרון שבילדים. בשתי התקופות הללו האהבה והמסירות בין איש ואשתו היא החזקה ביותר. כידוע שכאשר זוג חי על פי דין ישראל מוכרח לשלוט ביניהם אהבה כל חייהם. האישה יקרה מאוד אצל בעלה, כי לעולם אינה יכול להיות מאוסה

אצלו, כמו שזה מצוי במקרים שבהם הבעל והאישה קרובים תמיד.

טהרת המשפחה גורמת לעם ישראל להיות מוכשרים יותר מאומות אחרות

הפרידה התקופתית מהאישה מווסתת גם את בריאות הבעל ועושה אותו מסוגל להוליד דורות יותר בריאים וכשרוניים. לכן יש לטהרת המשפחה שלנו חלק כה גדול בעובדה ההיסטורית שעם ישראל הוא מוכשר יותר מאומות אחרות.

רוח הטומאה עובר מגוף האדם רק על ידי טבילת כל הגוף במים

אולם מבחינת הדין אין די בניקיון האישה והתרחקות התקופתית, אלא היא מוכרחה לקבל את טהרתה על ידי טבילה בנהר או במקווה כפי הדין דווקא. כלל ברזל אצלנו שאם יעברו כל מימי הימים והנהרות על גוף איש או אישה בלתי טהורים עד קצה הראש או קצה האצבע, נשארים הם במצבם הבלתי טהור, כמו מקודם. חכמינו זיכרונם לברכה מסבירים, שחוסר טהרה, היינו רוח טומאה, עובר מגוף האדם רק על ידי טבילה מוחלטת של כל הגוף במים, ואם אפילו משהו, חלק קטן ביותר, לא נטבל נשארת רוח הטומאה ומתפשטת על כל הגוף, וכאשר גוף זה בא במגע עם גוף אחר - עוברת רוח הטומאה גם על הגוף השני.

ההסתכלות של אישה לא-טהורה גורמת כתמים

עובדה ידועה היא, שכאשר אישה שאינה טהורה נוגעת בפרחים רעננים הם קמלים מהר, גם הוכח שסוג מסוים של תקליטים מבריקים וחזקים מאוד, הנה כאשר מסתכלת עליהם אישה לא-טהורה מתהווים עליהם כתמים רבים, וזה מוכיח בבירור שאי - טהרה מהווה כוח אשר משפיע,

אלא שעדיין לא נקבע עד כמה זה משפיע, ובאיזה אמצעים אפשר לבטל השפעה זו. יתכן, איפוא, שעם הזמן אפשר יהיה למדוד את ההשפעה ההרסנית ולהגדירה, ואז אולי גם יוכח עובדתית שרק באמצעות המקווה והטבילה אפשר לגרש את רוח הטומאה.

בלי טהרת המשפחה לא יוכל הולד לקבל נשמה גבוה, ולא יוכל להיות גאון, אלא חלוש רוח ולפעמים מושחת חס ושלום

לכן מטעימים חכמינו זיכרונם לברכה שמחיים משותפים לא טהורים - הולדים הם "טריפה", שבלעדי טהרת המשפחה לא יכול הולד לקבל לעצמו נשמה גבוהה, וילדים כאלה אינם יכולים לגדול לגאונים או אמנם גדולים, אלא הם תמיד חלושי רוח, לעתים קרובות מושחתים מאוד, ולרוב הם חשופים למחלות שונות. והיות שבעם ישראל שררה תמיד טהרת המשפחה קפדנית, לכן העמדנו הרבה אנשים גדולים. לעומת זאת אצל האומות האחרות קורה רק לעתים רחוקות - ולרוב בדרך מקרה - שיהיה ילד כשר בעל כשרון רוח.

במקומות שביטלו את הטבילה במקוה, נעלמה הקהלה לאחר זמן

ההיסטוריה הוכיחה שבאותם מקומות שחוסלו אצל היהודים את המקווה והטבילה, הרי יותר מאוחר שקעה הקהילה ונעלמה, כן זה קרה במספר מקומות במערב אירופה, בצרפת, גרמניה, דנמרק, איטליה וכדומה. גם ידוע שבספרד ובפורטוגל בהם נשארו אלפי אנוסים ומשומדים, הפסידו את הכשרונות היהודיים ולאותן שתי מדינות אין את הרווחים הכלכליים מהמשומדים כמו שהיה להן מאותו מספר של יהודים אמיתיים.

"אתה בחרתנו" הוא על תנאי ששומרים ישראל את התורה

זוהי תוצאה מכך שרוח ה"אתה בחרתנו" שלנו הוא על תנאי - אם אנו שומרים על טהרת המשפחה, מילה, שבת, כשרות תפילין ציצית וכדומה, אך מיד שאנו מפסיקים עם זאת - נגמרת סגולת הבחירה שלנו, ובעיקר הננו מפסיקים להיות מיוחסים רוחניים. מיד כשהננו מסלקים את המקוואות ומביאים ילדים לא כשרים לעולם, ילדים כאלה הם לעתים קרובות עוכרי ישראל גרועים ביותר, המשומדים נערי - ההפקר, מחללי שבת ויום כיפור וכיוצא באלו המחפשים לכלות אותנו חס ושלום.

הן האיש והן האישה יכולים להיטהר מטומאתם רק על ידי מקווה או נהר ורק על ידי טבילה כדון, וכן אלה אשר שרשם הוא בטהרת המשפחה הינם היהודים האמיתיים עם נשמות יהודיות אמיתיות. הורים יהודים שאינם רוצים לשמור טהרת המשפחה ואינם מחזיקים ממקוה וטבילה כהלכה, הרי פרט למה שהם חוטאים לדי ורוכשים לעצמם "כרת", חוטאים הם גם לעם ישראל כולו ולילדיהם עצמם, כי הם מביאים לעולם בעלי מומים רוחניים או פיסיים.

אם התורה היתה יכולה, לפני 3500 שנים לתת חוק דתי כזה אודות האישה מה שפרופסורים מודרניים רואים אותו כנחוץ וחשוב, הנה הוא נאמנה שגם דיני הטבילה נכונים וחשובים, ובכן, האדם הבלתי - מאמין מסתכן מאוד בזה שאינו מנהל חיי משפחה כשרים. גורל ילדיו יקר לו עד כדי שימנע עצמו מ"מסחר" אתם, אלא ישמור את המצווה של מקווה וטבילה באופן הקפדני ביותר, שהרי בודאי שזה לא יקלקל, לעומת זאת הטובה שבכך אין להעריך!

ובאשר למאמינים השומרים כיאות את טהרת המשפחה שלהם - אשריהם ואשרי הדור שישאירו אחריהם!

בעזה ש"ת

ספר

מקוה ישראל הי

על חיוב ושמירת תורת המקוואות

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד של עניני קדושת המקוואות, ומעלת
וחשיבות טהרת המקוה וסגולתה שגדולה מאוד.
גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק בזה ומעורר את הרבים
על זהירות טהרת וקדושת המקוה.

עוד יבואר בו העונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בזה ובבא,
ושאין אדם יכול לשער עד כמה שיסבול על זה בזה ובבא, והפגם הגדול
הנעשה על ידי אלו הנזנחים בזה, וגודל החיוב שמוטל על כל איש ואיש
להיות בקי בהם בפרטותיהם ובדקדוקיהם כדי שלא יכשל באיסור
כרת ר"ל, כי בזה תלוי יסוד קדושת ישראל, ובו תלוי גם כן ביאת
משיח בן דוד, כמו שגילה לנו הבעל שם טוב הקי' ששמע ממתיתבא
דרקיע "בזע"ם תצעד ארץ", שהוא ראשי תיבות "ז'ביחה ע'ירובין
מ'יקוואות", וזה יסוד האמונה שמרומז בתיבת "שמ"ע ישראל",
שיחיה מ'יקוה ע'ירוב".

והנזהר בהם יתברך בבנים תלמידי חכמים טהורים וקדושים ואריכת
ימים, ולא כהטועים שחושבים שאין צריך לדעת ענינים אלו וזה רק
נוגע לרב ומורה צדק, ח"ו לחשוב כן, שהלא ידוע לרבים שכהיום
הפירצה מרובה על העומד וישנם רבנים קלי הדעת שנותנים הכשרים
על מקוואות פסולות ומכשילים הרבים באיסורי כרת רח"ל, ושאונו
נמצאים בזמן האחרון שלפני גאולה העתידה ועתה הוא הביורר הגדול
והנורא, ונשאר לנו בעוה"ר רק רבנים אמיתיים יחידים ממש בדור
הזה אשר אין נמכרים עבור בצע כסף ואינם משוחזים להעזי פנים
שבדור וכו', כי אנו חיים בזמן קשה של עיקבתא דמשיחא שכבר העידו
לנו בש"ס ובזוהר והאר"י הקי' והבעל שם טוב זי"ע שרוב הרבנים יהיו
מהערב רב רח"ל, ואי אפשר לסמוך עליהם כלל וכלל.

יוצא לאור שנת תשס"ג לפ"ק

הספר נדפס לזכות הרבים,
ונחלק בחינם לכל דורש ומבקש

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים
מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה
ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם
ולעזור לבות אחינו בני ישראל לתשובה שלימה.

שם המחבר לא נזכר, כי לא הבאנו בו
אומר הבא מן החדש רק דברים בשם
אומרם, וקבל האמת ממי שאמרו.

בסייעתא דשמיא

ספר

מקוה ישראל הי

על חיוב ושמירת תורת המקוואות

בו יבואר גודל ענין חיוב הלימוד של עניני קדושת המקוואות, ומעלת
וחשיבות טהרת המקוה וסגולתה שגדולה מאד.

גם יבואר בו השכר הגדול למי שעוסק בזה ומעורר את הרבים
על זהירות טהרת וקדושת המקוה.

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים,
זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר
מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים
מלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים
העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו
הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה
יהי יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים
ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.
גם כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את
ביתם על טהרת וקדושת המקוואות.

המעין בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות
בלתי גבול להתאמת ולהתחזק לקיים מצות הבורא יתברך שמו על
ידי שידע כל עניני טהרה וקדושת המקוואות.

בעזרת השם יתברך

ספר

מקוה ישראל ה'

הקדמה

**יסוד קדושת ישראל וטהרתן תלוייה
בשמירה וזהירות בקדושת המקוואות**

י'שכילו הי'ראים וי'תבוננו הי'תלמידים, י'תברך הי'בורא וי'תהלל הי'מטהר אותנו מכל העמים ומטומאת התאוות וטומאת הנדה והנגעים הנמשכים ממנה מטומאת עריות והזהרנו בתורתו הקדושה כמה פעמים על הטומאה כמו שכתוב "אל תטמאו בכל אלה" וביותר על טומאת הנדה כמו שכתוב (וירא ט"ו ל"א) "והזהרתם את בני ישראל מטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם" וסמוך ליה "זאת תורת הזב" וכו', והדוה בנדתה" ואמרו חכמינו זכרונם לברכה בנדה (דף ס"ג) מכאן אמר רבי ירמיי' אזהרה לבני ישראל וכו'.

ויסוד קדושת ישראל וטהרתן תלוי' בשמירה וזהירות בקדושת המקוואות כמפורש בתורתינו הקדושה, וכלשונו הזהב של רבינו הנשר הגדול הרמב"ם בספרו (יד החזקה - סוף הלכות מקוואות פרק יא) וזה לשונו :

דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל ואף על פי כן רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות כיון שהסכים בלבו

מחשבות האון ודעות הרעות כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור הרי הוא אומר "זרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם" השם ברחמיו הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן, עד כאן לשונו הקדוש.

מקור המקוה ויסודותי' ומנהג אבותינו עוד מימות אדם הראשון והאבות הקדושים ואבותינו במצרים אשר מסרו נפשם בטבילת המקוה.

פוק חזי מה דאיתא בפרקי דרבי אליעזר דעמוד הענן הי' סובב את מחנה ישראל כעיר מוקפת חומה ולא הי' יכול צר ואויב ליגע בהם, **וכל מי שהי' צריך טבילה הי' הענן מפליטו חוץ ממחנה ישראל שהי' קדוש שנאמר "והיה מחניך קדוש" עיין שם.**

סוד המקוה הוא סוד יהו"ה, שהמקוה בו מ' סאה, וכן יהו"ה בו ארבע אותיות, כל אות כוללת עשר, והיינו סוד מקוה ישראל יהו"ה

ואיתא בשל"ה הקדוש - (שער האותיות - אות ט' טהרה יא): וזה לשון ראשית חכמה בשער האהבה בסוד המקוה, כבר נודע מה שפירש הרשב"י עליו השלום בזוהר ובתיקונים שהיא בסוד עילאה ט' נקודין לכל סטר כו' עיין שם. **וסוד המקוה הוא סוד יהו"ה, שהמקוה בו מ' סאה, וכן יהו"ה בו ארבע אותיות, כל אות כוללת עשר, והיינו סוד מקוה ישראל יהו"ה, והבן בזה מה שאמרו (יומא פה, עמוד ב') מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, דהיינו טהרת נשמותיהן הדבקים בשמו, נמצא הטובל הוא דבק ביהו"ה ממש לטהר גופו ונפשו, גופו במים, ונפשו ברוחניות השם השורה שם, עכ"ל.**

**מן קרא דקריאת שמע נפקו שיעורי המקוה
כלל ובפרט שתיבת שמע ישראל מרמז למקוה**

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ. הנה
איתא בזוהר הקדוש בפרשת וירא (דף ק"ב ע"א) וזה לשונו:

כל מה שאכל אברהם בטהרה אכל

תא חז"ל^א כל מה דאכיל אברהם אבינו בטהרה איהו קא אכיל
וכו' דאפילו בר נש דאיהו מסאב לא יכיל לקרבה
לביתיה, כדין ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביד ליה טבילה
וכו' עיין שם הלשון.

מקוה מעיין של אברהם אבינו עליו השלום

ובזוהר הקדוש פרשת וירא (דף ק"ב ע"ב) וזה לשונו: ועיינא^ב
דמייא הוה תחות ההוא אילנא, ומאן דצריך טבילה
מיד מיין סלקין לגביה, ואילנא אסתלקין ענפוי, כדין ידע
אברהם דאיהו מסאבא, ובעי טבילה מיד וכו'.

תא חז"ל^ג דאפילו בשעתא דאזמין לון למלאכים אמר לון
והשענו תחת העץ בגין למחמי ולמבדק בהו וכו'.

(א) בוא וראה, כל מה שאכל אברהם בטהרה הוא אוכל,
ומשום כך הגיש לפניהם ואכלו, ושמר אברהם בביתו טהרה
וטומאה, שאפילו בן אדם שהוא טמא (לא יכול להתקרב לביתו, או ידע
אברהם שהרי טמא הוא ועשה) לא היה משמש בביתו, עד שעשה לו
טבילה, וכולהו.

(ב) ומעין מים היה תחת אותו אילן, ומי שצריך טבילה מיד
מים עולים אצלו, והאילן עלו ענפיו, אז ידע אברהם שהוא טמא,
וצריך טבילה מיד, וכולהו.

(ג) בוא וראה שאפילו בשעה שהזמין את המלאכים אמר להם
"והשענו תחת העץ" כדי לראות ולבדוק אותם, וכולהו.

הגם שכל דברי הזוהר הקדוש הם סתומים ומכוסים מכל רעיון בכל מקום, אף על פי כן הדברים האלו שבמאמר הזה הם סתומים ומכוסים לגמרי, והם דברי נביאות לגמרי, על כן הנני מבקש מהשם למחול לי לרמוז איזה רמז להבין מעט מזעיר דבריו הקדושים שמרומז כל המאמר בפסוק הנ"ל.

שמע ישראל מרמז למקוה

איתא בספר גליא רזיא (דף ח' עמוד ב') שפסוק **שמע ישראל** הוא **מרמז למקוה**¹ וזה לשונו: והנה מה שנראה

(ד) ראה בספר ברכת אברהם על הפסוק (במדבר כג, ח) "מה אקב לא קבה א-ל-מה אזעום לא זעם ה'", דתיבת **אזעום** ראשי תיבות א' אלופו של עולם, ו', רמוז ליסוד קדושת ישראל, ומובא מהבעל שם טוב זצ"ל על פסוק "בזעם תצעד ארץ", זע"ם ראשי תיבות ז' ביחה ע'ירובין מ'קוואות, וגם ראשי תיבות ז'עם ת'צעד א'רץ (כי ה' הוא רק אות השימוש ואינה מגוף התיבה) **עולה כמנין ת"ט**, רומז לגזירות ת"ח ות"ט שהיו אז גזירות כלי' חס ושלום על אחנו בני ישראל במדינת פולין וליטא.

וזה לשון ספר "אגרות לחם שלמה" (מהגאון משאמלוויא זצוק"ל, דף מ"ד ע"א שם אות יוד) משמיה דהבעל שם טוב זי"ע שאמר על הפסוק (תבקוק ג') "בזעם תצעד ארץ", זע"ם נוטריקון ז'ביחה ע'ירובין מ'קוה, שג' דברים אלו הם ראשיים ונחוצים מאד שצריכין לישראל דהיינו **שחיטה כשרה** משוחט ובודק ירא שמים, ושיהיה **עירובין בעיר**, ומקוה **כשרה**, ועל ידי זה יצעד ויקומם הארץ.

ולעניית דעתי יש לרמז זה במה שכתוב בחידת שמשון (שופטים י"ד) **ומע"ז יצא מתוק**, מ'קוה ע'ירובין ז'ביחה, על ידי אלו נשפע שפע לישראל. ויש לפרש בפרשת שופטים "ונגש הכהן ודבר אל העם ואמר אלהם **"שמע ישראל"** כו', וכתב רש"י ז"ל אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם, (עיי' בסוטה מ"ב ע"א לשון חז"ל בשם רבי שמעון בן יוחאי), ורש"י שינה בלשון אחר.

ויש לומר דנרמז בלשונו הקדוש אפילו אין בכם אלא קריאת **שמ"ע**, נוטריקון ש'חיטה מ'קוה ע'ירובין, כדאי אתם שיושיע אתכם. ונראה לפרש ב"זעם תצעד ארץ", על פי מה

לפרש לעניות דעתי תחלת דברי איך מן קרא דקריאת שמע נפקו שיעורי המקוה בכלל ובפרט שתיבת **"שמע ישראל"** חשבונם **"תתק"ס לוגי מיא"** [רצה לומר עם האותיות והכולל], ושם בספר הקדוש הנ"ל מרמז איך בפסוק היחוד הנ"ל מרומז כל שיעור המקוה, ויוצא לנו מזה כי בפסוק **"שמע ישראל"** מרמז איך שיטהר אדם עצמו בקריאת שמע במקוה עילאה. מי שאומר הקריאת שמע כתקונו בדחילא ורחימא ואך צריך על כל פנים לטהר עצמו קודם במקוה תתאה בארבעים סאה מים, איך יוכל לקבל טהרה ממקוה עילאה, אם לא טיהר עצמו במקוה תתאה, וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה בעל קרי אסור לקרות קריאת שמע דוקא כנ"ל, כי בפסוק הזה מרומז המקוה עילאה כנ"ל וקל להבין.

שני התיבות "תחת העץ" עולים בגימטריא "שמע ישראל"

וזהו מרומז בפסוק הנ"ל "יקח נא מעט מים", תיבות "נ"א מע"ט מי"ס" גימטריא ר"ס מנין עשרה הוי"ת" רצה

שכתוב בספר הקדוש אוהב ישראל (פרשת בראשית) בשם האריז"ל דמה שכתוב בפרשת בחקותי **"והארץ אזכור"**, רצה לומר, דהשם יתברך יזכור מה שהארץ חטאה ושינתה מאמרו של הקדוש ברוך הוא שאמר שתוצא הארץ עץ פרי עושה פרי והארץ שינתה ותוצא עץ עושה פרי. וזה מליצת זכות על ישראל כשיחטאו חס ושלום כיון שנברא מדבר שחטא, אם כן אין חידוש שיחטא האדם עד כאן דבריו עיין שם. **וזה בזעם, כשיש זעם מהקדוש ברוך הוא חס ושלום, אז תצעד ארץ, ללמד זכות עלינו והבין.**

ה) ראה ספר הקדוש עץ חיים (שער ה פרק ה'), שם, עץ חיים (כלל: מוהר"ח ז"ל), ובספר נהר שלום (דף טו עמוד ב') וזה לשונו: ע"י טלית קטן יכוין להמשיך מוחין פנימים ומקיפים דעיבור ויניקה וגדלות דפרצוף ו"ק שהם חו"ן בג"ה דת"י דחור"ג דנה"י וחג"ת וכח"ב דנה"י וחג"ת דחג"ת דישסו"ת ובתוכם מלובשים הג' צלמים דנרנח"י דנפש ודנרנח"י דרוח ודנרנח"י דנח"י דנ"ר רוח דנשמה דמ"ה ודב"ן ובתוכם מלובשים המוחין דעיבור יניקה ומוחין והם ד'

לומר, שיקחו לעצמם הקדושה משיעור קומה עילאה דהיינו כל יי קדושות שהם יי הויות ועל ידי זה ירחצו עצמם הגשמיות הגוף שמרמו לרגלים. **"והשענו תחת העץ"** תיבות **תחת העץ** מרמו שאלו השני תיבות עולים בגימטריא **שמע ישראל** שגימטריא תתק"ס כנ"ל המרמו לתתק"ס לוגי מיא של מקוה ויי"ג יותר המרמו לתיבת אחד שבקריאת שמע, וכל זה היה

שמות אלהים דיודיין ודההיין ודאלפין בציור (ע"ב) ויו"ד באמא וכנגדם באבא ובתוכם הנרנח"י שהם יי הויות בניקוד הידוע בנרנח"י דנפש ובנרנח"י דרוח ובנרנח"י דנח"י ומתפשטים הנר"ן דצלמים הנז' בחח"ן בג"ה דת"י דכלי היצון הנק' נה"י ודכלי אמצעי הנק' חג"ת ודכלי הפנימי הנק' כח"ב דפרצוף נה"י וחג"ת דחג"ת דמ"ה ודב"ן דבינה דז"א והחיה דצלמים הנזכר דעיבור יניק' ומוחין נמשכת ומתפשטת בכל עשר ספירות דפרצופים הנז' דז"א וחוזרת לצאת בדרך אור חוזר דרך השערות ומתפשטת מעילא לתתא בכל עשר ספירות דפרצופים הנז' דז"א והנפש דחיה דמוחין דעיבור שהם השערות הנק' בשם קוצים המתפשטים עד החזה והם הציצית דטלית הנז'. ויכוין להמשיכם לאור מקיף לרחל והנפש דחיה דמוחין דיניקה והם השערות הנק' בשם נימין המתפשטים עד הגרון דז"א יכוין להמשיכם לאור מקיף לנוק' העליונה הנק' לאה והנפש דחיה דמוחין דגדלות הנק' בשם שערות המתפשטים עד רישא דקרקפתא דז"א יכוין להמשיכם לאור מקיף לז"א וכולם הם בחינת אור מקיף הקטן הב' הנק' מקיף החוזר המקיף לאותו פרצוף בלבד והיחידה דצלמים הנזכרים שהם בחינת עשר שמות מ"ה שהם מספר טלית יכוין להמשיכם לאור מקיף לכל העשר ספירות דפרצוף הנזכר דז"א והם בחינת אור מקיף הגדול הישר והם בחינת הטלית.

ראה עוד ספר הקדוש פרי עץ חיים (שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ו') וזה לשונו: עוד **המן העץ**, גימטרי' יי הויות ס"ר, אכן ס"ר המות, שכולם מסכימין במפלת המן ובניו, והיינו **"המן מן התורה מנין"** וכו', אכן ס"ר מר המות, שכולם נתלו בבזיון, לכן מיתתו היתה בסייף. [ראה עוד כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר הנפש חלק ז' פרק י"ז), מה שכתב בזה].

מקוה הקדמה ישראל יא

מרמז להם אברהם אבינו בפסוק הזה שיטבלו עצמם במקוה עילאה המרומז בפסוק שמע ישראל.

וזהו הרמז בזוהר הקדוש (פרשת וירא דף ק"ב עמוד ב') וזה לשונו ועיינא דמייא הוה תחות ההוא אילנא [ומעין מים היה תחת אותו האילן, דוגמת עץ החיים של מעלה שכל מימי בראשית מתחלקים תחתיו], כנ"ל, שמרומזו בתיבת אלו שיעור מקוה עילאה, ובהן הוה בדק למלאכין [ובהן היה בודק למלאכים] ואמר להון [ואמר להם] "השענו תחת העץ" שגימטריא עולה "שמ"ע ישראל" אח"ד" כנ"ל, זהו רמז "תתק"ס לוגי מיא" כנ"ל.

(עד כאן תוכן דברי מאור ושמש פרשת וירא)

**הבעל שם טוב הקדוש זי"ע שומע במתיבתא דרקיע
ש"מקוה" ש'חיטה וע'ירוב הם יסודי הדת
שהעולם עומד עליהם**

שמעתי שתלמידי הרבי ישראל בעל שם טוב זכרונו לברכה היו יושבים ביחד ומתווכחים איזהו הדבר העקרי שראש ומנהיג הדור צריך להשגיח עליו.

יש מהם אמרו שהעיקר הוא להשגיח על הזביחה שיהיה השו"ב ירא שמים, וכן בכל שאר ענינים השייכים לזה כי חס ושלוש מאכלות אסורים מטמטמים את הלב.

ויש שאמרו עירובין הוא העיקר כי הלכות שבת כהררים התלויים בשערה (חגיגה דף י' עמוד א') והאיסור חמור מאוד.

ויש אמרו מקוה היא העיקר להשגיח שהמקוה תהיה כשרה בלי שום חשש, כי אם יסוד בנין האדם הוא חס ושלוש בלי כשרות קשה לו מאוד להתגבר על הרע רחמנא ליצלן.

ואחר זה אמר להם מרן הרב ישראל בעל שם טוב זכרונו לברכה בזה הלשון, תיתי לי כי בעת הזאת פלפלו גם

כן במתיבתא דרקייע' איזה מהם עיקר ואמרו כמר וכמר.

ו) תשובה מן השמים על גודל ענין הטבילה: ובתשובות שהשיבו מן השמים לקדוש אחד מרבנן קמאי הרב החסיד רבינו יעקב הלוי ממרויש ומקרבל זללה"ה אשר שאל על ידי התבודדות ותפלה והזכרת שמות הקדושים על ענין טבילת בעל קרי, והשיבו לו מן השמים בזה הלשון: "ועבדתם את ה' אלקיכם" הוי אומר זו תפלה, אפשר טמא ומקריב קרבן, ואם תאמר שארי טומאות, אינו דומה טומאה היוצא מאונס לטומאה היוצאת מדעת, אינה דומה טומאה הבאה מחוץ, לטומאה היוצאת מגופו, ועזרא כשתקן, ברוח הקודש ראה ותקן.

הדבר הזה גורם אריכות הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה כבר היה נשמע תפלתם זה ימים רבים

ועל הירושלמי: דע אילו הי' עמהם בבית המדרש לא מצאו ידיהם, ועוד הרי חזר בו ואמר קודם תקנת עזרא נשנית משנה זו, הדבר זה גורם אריכות הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה כבר הי' נשמע תפלתם זה ימים רבים, אך סבלות הגלות ולימוד התורה ומעשים טובים הם העומדים לישראל.

אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו את ביאת הגואל

ואחר זה השיבו לו עוד בזה הלשון: שמענו מאחורי הפרגוד לטהר כל ישראל יחד אי אפשר, אך אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו את ביאת הגואל, ובכל מקום מוגש לשמי ומנחה טהורה אבא אליך וברכתיך.

אחרי ראותי כל אלה שאלתי ליל ג' י"ט כסלו אם התשובה הנזכר לעיל באו אל פי מאת ה' והדברים נאצלו מרוח הקודש ויש בהם תועלת או טוב להסתירם ולהעלימם. ועל זה השיבו לו: תדע כי באמת המה דברי ה' ודברים עתיקים ועתיק יומן אמרן והיום יום בשורה וחכינו עד אור הבוקר, ואחר שעה השיבו לו עוד בזה הלשון: והאיש אשר יעשה בודון לבלתי שמוע אל הכהן (רצה לומר, עזרא הכהן) העומד לשרת שם ומת האיש ההוא, והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, עד כאן לשון התשובה. (שאלות ותשובות מן השמים, סימן ה', הובא ברדב"ז סוף ח"ה).

והסימן הוא במקרא (חבקוק ג') בזע"ם תצעד ארץ¹ ראשי
 תיבות "זביחה"²,
 "עירובין"³,

(ז) (ספר חבקוק פרק ג' פסוק י"ב) בְּזַעַם תִּצְעַד אֶרֶץ בְּאֵף תְּדוּשׁ גּוֹיִם.
 ראה רש"י חבקוק (פרק ג' פסוק י"ב) וזה לשונו: "בזעם תצעד ארץ": -
 לגרש שבעה עכו"ם. ובמצודות דוד שם פירושו: תצעד ארץ -
 רמסת יושבי הארץ.

(ח) ידוע דרשות הרבים הוא מעלמא דפירוודא הסטרא אחרא,
 ורשות היחיד הוא רשות הבורא עולם סטרא דקדושה כנסת
 ישראל, (ראה בתיקוני זהר (דף ס"ט עמוד א'), דרשות לחם שלמה לשמחת תורה דרוש ע'),
 והסטרא אחרא הוא המלאך המות, הוא הסמ"ך מ"ם, ואין לו זמן
 לעבוד בריטעיל ונעשה חכם ונעשה האלסעילער, וכל תכסיסי
 מלחמה של הסמ"ך מ"ם הוא, שמעמיד שוחטים ורבנים בכל מקום
 מסיטרא דיליה שהבשר לא יהיה כשר, וידוע שמערמת הסמ"ך
 מ"ם שלא לפתות כל יחיד ויחיד, רק מעמיד שוחטים ורבנים בכל
 מקום מסיטרא דילי ועל ידי זה הכל ברשתו, רח"ל.

וראה מה שכתב בעל "תולדות יעקב יוסף" (פרשת נשא בד"ה
 העולה) וזה לשון קדשו: עתה התחכם היצר הרע שלא יצטרך לילך
 ולפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד, רק יחיד אשר רבים נכשלים
 בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר מסיטרא דיליה המאכיל טריפות
 לרבים וכולם נלכדו ברשתו, עיי"ש. ועל ידי זה מעבירם על הדת
 ונעשים אפיקורסים כמו שכתוב הדברי חיים בשו"ת (יו"ד חלק א' סי' ז')
 כותב שעל ידי שוחטים שהיו קלים, הרבה קהילות התקלקלו
 בגרמניה, ועזבו את דרך היהדות רח"ל (עיין שם באריכות).

(ט) ראה בתיקוני זהר (דף ס"ט עמוד א') וזה לשונו: בראשית יר"א
 שב"ת, (ובה) שבתותי תהא דחיל, יר"א תורה, יר"א ברית, כמה
 דצריך נטירו דברית, דלא יעול ליה ברשו נוכראה, כגוונא דא צריך
 בר נש נטירו דשבת, דלא לאפקא מרשות היחיד ועול ברשות
 הרבים, רשות היחיד אינה שכינתא, רחבו ד' ואינן יקו"ק, וגבהו
 עשרה יו"ד ק"א וא"ו ק"א, רשות הרבים נחש אשת זנונים, סם דאל
 אחר דאיהו סמא"ל, ואיהו כללא דשבעין אומין, ואיהי חללה זונה,

ובעלה חלול שבת איהו, ובגין דא מאן דאפיק מרשות היחיד לרשות הרבים חייב סקילה.

ערוב איהו עמודא דאמצעיתא, וביה מטלטלין מבית לבית, דאינון שכינה עלאה ותתאה, ועלייהו אתמר את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו, דא מקדש יו"ד אות שבת, (דא ברית) דצריך לנטרא ליה בבת זוגיה, דאיהי קדושה דיליה, ברכה דיליה, דעלה אתמר ויברך אלקי"ם את יום השביעי ויקדש אותו, ויברך דא ברכה, ויקדש דא קדושה, ולגבי תרוייהו הוו נפקי קדמאי לקדמות כלה, והוו אמרי תרי זמני באי כלה באי כלה, בההוא זמנא קול חתן וקול כלה. עד כאן לשונו.

הצדיק הקדוש רבי שלמה זלמן עהרענרייך זי"ע משאמלויא (בעל שאלות ותשובות דרשות לחם שלמה): **וכן יתאמץ כל אחד ואחד במסירות נפש שלא יפריעו חס ושלום העירוב שעשינו ברוך השם על צד היותר טוב, והארכתני בביאור הטובה הרבה של העירוב וכוונתו לעשות מרשות הרבים רשות היחיד הוא רשות הבורא עולם סטרא דקדושה כמבואר בספרים הקדושים, והוספתי דרש"י ז"ל כתב בפרשת וירא כי שם אלקים הוא לשון רבים, עיין שם בפסוק ויהי כאשר התעו אותי אלוקים, ושם הוי"ה ברוך הוא הוא לשון יחיד, (וחוץ מזה שם הוי"ה הוא רשות היחיד רחבו ד' אותיות גבוה עשרה במילוי יו"ד אותיות, עיין במעשה רוקח מסכת שבת), וכשעושין עירוב נעשה מרשות הרבים רשות היחיד ונתהפך מדין לרחמים, משם אלוקים להוי"ה ברוך הוא, ונמתק הדין לרחמים, וזכות זה יעמוד לנו להשמר מכל יגון וצרה, ויתרום קרנינו בפרנסה טובה, ונזכה להושע בדבר ישועה ורחמים במהרה בימינו אמין.** (דרשות לחם שלמה לשמחת תורה דרוש ע').

ובספר הקדוש אוהב ישראל (פרשת מסעי) וזה לשון קדשו: ולזה תיקן שלמה המע"ה נטילת ידיים לכל דבר שבקדושה לאכילה שהוא במקום קרבן בעת הזאת, ולשאר דברים שבקדושה ובפרט בלילה בעת השינה אז הוא עיקר זמן אחיזה להם רחמנא ליצן בהידיים שהם התפשטות הכוחות. אמנם כשנותנים על הידיים מים שהם בחי' חסדים בזה מסירים אחיזתן. גם מי"ם הוא מספר ט' יודיין משמות הק' ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. ועל ידי המים מחזירים

ומדביקים הכוחות לשורשן הרמה בקודש. וזהו שאו ידיכם קודש (תחלים קלד, ב) היינו להעלותן לבחי' קודש וכנ"ל. וזהו גם כן סוד רום ידיהו נשא (תבוק ג, ט) כי רו"ם הוא גם כן בחי' חכמה קדישא.

ובזה נתבאר סוד נטילת ידיים והוא נקרא בבחינת אבידה מדעת. כי בריאת העולמות היה על דעת זה למען יתעצם איש הישראלי כל ימיו בעבודת ה' ולעבוד אותו באמת בעודו בחיים חיותו ולהעלות אלו הכוחות ויקבל שכר נצחי על זה מהאל הטוב והמטיב בחסדו. והעירוב הוא סוד אבידה שלא מדעת. כי נשמתו של אדם הראשון נחצבה מאתר עילאה וזיהרא קדישא, וכאשר בא לידו אותו מעשה האכילה מעץ הדעת טוב ורע אז כל הנשמות נתערבו בטוב ורע כי באדם הראשון היו כלולים נשמות ישראל כולם. וכן כשהאדם הולך אחר תאוות לבו ותוקף תשוקת חומר ו בא לידי חטאים רחמנא ליצן אז על ידי זה מערב גם כן טוב ברע חס ושלום. וזהו בבחינת אבידה שלא מדעת ע"ד (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. גם כי לא על דעת כן ברא הבורא ברוך הוא וברוך שמו את העולם כי אם לעבדו ולבחור רק בטוב סלה ולבל יהיה שום אחיזה להחיצונים על ידי מעשה בני אדם רחמנא ליצן כי מפשעיהם לכל חטאתם רצה לומר על ידי המחשבות רעות רצה לומר שמביאם לזה יש אחיזה להחיצונים רחמנא ליצן בהכוחות שבאו מעולם המחשבה וצריך להעלותן למקורן ולשורשן לעולם המחשבה שהוא בסוד שם ע"ב הק' הוא הוי"ה במילוי יודיין.

ולזה תיקן שלמה המע"ה בחכמתו הנפלאה עירובין לשבת קודש והמוציא חוץ לעירוב הוא מוציא מרשות לרשות אחר. כי מבפנים לעירוב הוא רשות הקדושה והטוב, וחוץ להעירוב הוא רשות סט"א רחמנא ליצן. ועל ידי העירוב יופרד ויתפרש אחיזתן לגמרי וישאר אך קודש לבד ואז אינו מעורב טוב ברע כלל כי עיקר אחיזתן נמשך מבחי' יד השמאלי בחי' גבורה שהוא מספר רי"ו. וסוד עירו"ב הוא ע"ב רי"ו. ועי"ז נכלל השמאל בהימין כי שם הק' ע"ב הוי"ה במילוי יודיין הוא מקור ושורש החסד עליון. גם רי"ו אותיות ישנו בהשם הקדוש והנורא שם ע"ב המפורש היוצא מפסוקי (שמות יד, יט כא) "ויסע ויבא ויט" והבן זה.

"מקוה", כל אלה הם יסוד הארץ. עכ"ל.

ואז בימי שלמה המלך עליו השלום נשאר כולו טוב וחסד מזוכך על ידי חכמתו ועבודתו הקודש ואז היתה הסיהרא קדישא במילואה וטובה ולזה אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה (דח"י ב' ט, כ) וכמבואר למעלה בפרשת פינחס. ועל ידי התיקון שעשה בזה בחכמתו והעלה הכל לשורשו לבחינת קוד"ש על ידי זה נעשה שמחה וחדוה ותענוג בכל העולמות להמשיך כל חדו וכל טיבו לכל העולמות ולהכנס"י לעילא ותתא. ולזה יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני והבן זה.

ובספר אוהב ישראל (לחג השבועות): וזה לשון קדשו: יש לומר, כי סוד העירוב הוא סוד יחוד וקישור עלמין עילאין בעלמין תתאין בסוד יחוד הוי"ה אדנ"י. לבל יהיה אחיזה לחיצונים רחמנא ליצן. ולזה עיר של רבים צריכה שיור. כדי שלא תשתכח תורת רה"ר. כדפירש"י. והיינו כי רה"ר הוא מקום שיש אחיזה לחיצונים רחמנא ליצן. וסוד העירוב הוא לקשר ולייחד הקדושה. לבל יהיה אחיזה לחיצונים רחמנא ליצן. אמנם עם כל זה צריך לישראל מקום בחוץ לעירוב לאחזתם. ולזה צריכים שיור לעירוב. אמנם כשישנו חמשים דיורין א"צ שיור. כי הנה כל רצועה שבא"י מרמזת לארץ חפץ החיים ארץ הקדושה סוד המלוכה הק'. וכמו שיש בעלמא דבינה סוד ה' עילאה בסוד ה' אותיות מנצפ"ך. וכ"א כלול מעשר והם חמשים שערי בינה, והוא בסוד חג השבועות הזה סוד שער הנו"ן כידוע ליודעי חן. ככה ישנו חמשים שערים בסוד המלוכה הק' סוד ה' תתאה. וצריך לייחדם ולקשרם יואגדו אלה באלה. אלו הנו"ן. באלו הנו"ן. לבל יהיה אחיזה החיצונים רחמנא ליצן בהמלוכה הק' חס ושלום רק שיהיה מלכותו בכל משלה ולסוד זה צריך שיור לעירוב כעיר חדשה שהיתה ביהודה שהיה בה נו"ן דיורין. כדי שיהיה מקום להשראת הק' של נ' שערי בינה העליונים הקדושים והבן זה, עד כאן לשונו. (וראה עוד באר מים חיים פרשת יתרו, ועיין עוד סדרו של שבת שורש ב' ענף א' בענין זה).

(י) ראה בספר הקדוש באר מים חיים פרשת בהעלותך (פרק ח):

צריך לטבול בערב שבת קודש לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם

(ספר ברכות אברהם פי' ואתחנן, בית אהרן בליקוטים, וכן הוא בבעל שם טוב עה"ת פי' יתרו)

על ידי מקוה ניצל מששים רבוא מזיקין

וכן בטבילה במקוה יקבל עליו מסירת נפש על קידוש השם, כמו שכתב (באוצר הסיפורים חלק ב' סימן ז') מסדר המערכת מסירת נפש במקוה מידי יום ביומו של כבוד קדושת רבינו הגדול והקדוש או"ר החיים מצאנו זכרונו צדיק וקדוש לברכה, ראה שם וקדש עצמך במים הקדושים ויסיר ויובדל

בערב שבת קודש בעת אשר יתחיל הארת השבת קודש ואז צריך האדם לעלות אל לבו בחינת הבשת האמור להתבייש במר נפש ממעשה החול ולבוא לבחינת תשב כנוכר. בא הרחיצה במים חמין להראות אשר צריך לטבול ברשפי אש להיות אש אכלה אש של היצר הרע, וזה הוא עיקר הטבילה שאדם צריך לטבול בערב שבת קודש לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם באש להבה אכלה סביב. ועל כן חיוב זה הוא מדברי נביאים ופסקי חכמינו זכרונו לברכה בגפ"ת. ואך אחרי זה צריך עוד לטבול בארבעים סאה המבואר בדברי הרב האר"י ז"ל. שהם המים המטהרים מכל טומאה לטהר את הגוף מכל מיני טומאות במים שהנדה טובלת בהן. והכל רמז על טבילת הלב במי הדעת שהוא העיקר כמו שאיתא ברמב"ם ז"ל (בסוף הלכות מקואות) כאשר הארכנו בזה בחיבורנו סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ג'). אבל טבילת החמין הוא חיוב יותר כי כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר כנאמר. ובזה הנער בא אל המלך מלכו של עולם לקבל אור קדושת ה' ועולה לבחינת קדם קדמתה למעלה מכל בחינות עולם הזה למקום התשובה הנקרא עולם הבא והוא שבת קודש הרומז ליום שכולו שבת בחינת עולם הבא. ואז הקדם מכפר ומכסה על האחור וזדונות נעשין זכויות. (באר מים חיים פרשת בהעלותך - פרק ח).

ראה עוד תיקוני זהר (דף ס' עמוד א'), רעיא מהימנא (השמטות דף רס"ד עמוד ב'), רעיא מהימנא (במדבר פרשת פנחס דף רמ"ב עמוד א'), תיקוני זהר (דף כ' עמוד א'), תיקוני זהר (דף ס"ו עמוד ב')

ממך מי החטאות והאשמות וסר עונך וחטאתך תכופר, ותנצל משיתין ריבוא מזיקין דתחות ידא דיצר הרע כמובא בהקדמת תיקוני הזוהר (דף י"א ע"א), עיין שם.

(אור זרוע לצדיק)

על ידי המקוה ינצל מהמצערים אותו בקבר

על כן יראה האדם לטהר כתמי הנשמה בעודו בחייו טרם צאתה מהעולם הזה, על כן יזהר אדם ביום שאירע לו מקרה בלתי טהור שראה קרי בלילה, יטהר עצמו בטהרה ראויה לכל מקרה בלתי טהור, **וכל הנזהר בה ינצל מכתמי נגעי בני אדם שהם חופפים סביב הקבר ומצערים אותו בקבר** וכו', הרי הוא מוסר(ק) בניו לחיצונים והוא אוכל בשר זרעו ויצטרך לתת דין וחשבון על זה.

(אור הישר, עמוד גמ"ח פ"ט)

אשרי מי שמרגיל בטהרת המקוה תמיד ויועיל לכל הטומאות

ומצאו כאן רבותינו גדולי האריות אנשי הדעת מקור מוסמך להיות נזהר ורגיל בטבילה מדי יום ביומו להוסיף קדושה וטהרה ולבטל מחשבות האון ודעות הרעות, ולקנות דעת דקדושה, אף דאין בו עכשיו שום צד טומאה. וכדהביא גם השל"ה הקדוש זכרונו לברכה (שער האותיות אות ט'), וזה לשון קדשו "אשרי מי שמרגיל בטהרת המקוה תמיד ויועיל לכל הטומאות וגם לטומאת העבירות ויבוא לידי טהרה דהיינו טהרת הלב" עד כאן לשונו הקדוש.

סגולה לטהרת הנשמה

מתבאר מהזוהר הקדוש כי סגולת הטבילה היא להחזיר הנשמה למקומה, כי מי שהוא טמא אין לו נשמה ובפרט הפוגם בברית, נשמתו מסתלקת.

(שלייה הקדוש, שער האותיות אות ק')

ועל ידי הטבילה מפשיט מעליו רוח הטומאה ומתלבש בו סוד הנשמה שנסתלקה, והטבילה לה הוא סיוע גדול לקניית הנשמה כי טהרה מבפנים וקדושה מבחוץ.

(ראשית חכמה, שער האהבה פרק יא)

המקוה מכניע הקליפות

שיעור מי מקוה מ' סאה ראשי תיבות מ"ס, להכניע את הקליפות של הסי"מ.

(דברי חסידים, מובא בספר מעין גנים)

וזה לשון הרב מפורטוגאל, ואל תקל בטהרת גוייתך כי היא תעזור על טהרת נשמתך.

(דרך חיים, דף צ"א עמוד ב')

בטבילה מקיימים מצות עשה של קדושים תהיו

הרי לך גודל מעלת המקוה שמועיל מאוד להנשמה ולהמוח שעל ידה יבוא לידי שלימות האמיתי, ועל זה מסרו נפשם רבותינו מאורי הדורות אור ישראל רבינו הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו זיע"א בזהירות טבילת המקוה אף במים קרים, כדי ללמוד ולהתפלל בטהרת הלב והנפש, וכאשר ימצא הקורא בספריהם הקדושים המפליגין הרבה בשבח מעלת המקוה שעל ידה יכולין לזכות למדריגות גבוהים ורמים, ודבר הזה מסרו אביני הרועים בציווי לדורי דורות ההולכים בעקבותיהם הטהורים להיות נזהר בטבילה בכל מקום ובכל זמן, לטהר עצמו להוספת קדושה וטהרה.

אמנם זהירותא יתירתא צריכין לאשמעינן במי שמטהר עצמו מטומאתו בטבילה שתיקן עזרא שידע ויבין שבטבילה זו הוא מקיים מצות עשה של קדושים תהיו לפי שיטת כמה גדולי הפוסקים ומצוה צריכות כונה, וכדכתב

הגריעביץ זכרונו לברכה בהנהגת הבוקר (סדר בעל קרי אות א) והא
לך לשונו:

**דבר תורה חייב אדם ליטהר מטומאת קרי בכל מקום ובכל
זמן ואסור לשהות בטומאתו אפילו שעה קלה, כמו
שכתוב קדושים תהיו וכו', עד כאן לשונו.**

וכן הביא בספר משמרת שלום (סימן ב' סעיף קטן א') על הגמרא
ברכות (דף יח:) דבניהו בן יהוידא דתבר גזיזא דברדא ונחת
וטבל, ורש"י זכרונו לברכה פירש, שטבל לקריו לעסוק בתורה,
אם כי בתרגום רבינו יהונתן לא כתב כן, מכל מקום דברי
רש"י הם דברי אלקים חיים, ומסתמא קיבל כן מרבותיו
זכרונו לברכה הקדושים, אלא וודאי היו נוהגים כן מקדם
קדמיתא מצד מצות עשה של קדושים תהיו, אלא שעזרא בא
ותיקן שיהי' אסור לקרות בתורה, עד כאן לשונו.

וכדאי להעתיק דברי הראשית חכמה (שער הקדושה פרק א')
בביאור מצות 'קדושים תהיו' שכתב באותו דיבור
וזה לשונו: ענין הקדושה נצטוונו עלי' בתורה כמה פעמים,
האחד בסוף פרשת שמיני (ויקרא יא) נזכר פעמים, א' בריש
הפרשה קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, ובסוף הפרשה
(כ, כ"ו) "והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן
העמים להיות לי", ובפרשת ציצית (במדבר טו, מ) "למען תזכרו
ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם" וגו', וכיון
שבאו בתורה מאמר זה של קדושים תהיו כל כך פעמים אף על
פי שאינה מעיקר רמ"ח מצות, מכל מקום היא שורש לעשות
כל מצות לשם המצווה אותם, כי כיון שיהי' האדם קדוש
ומופרש מעניני אהבת עולם הזה ישתדל לעשות מצותיו רצון קונו
באמיתות ויתקשר באהבתו יתברך לעשות מצותיו בחשק
ואהבה וכו', ולכן הוכפל בתורה כל כך פעמים מרוב התועלת
שנמשך מזה לנשמה, עד כאן לשונו.

**מצות עשה שיטבול כל טמא שבעולם בארבעים
סאה מים שנאמר ורחץ במים את כל בשרו**

ועיין עוד בספר הקדוש אוצר החיים להרב הקדוש מקאמארנא זללה"ה (פרשת מצורע מצות עשה קע"ז) וזה לשונו הקדוש: **מצות עשה שיטבול כל טמא שבעולם בארבעים סאה מים שנאמר ורחץ במים את כל בשרו וגו', וכל הטובל במקוה מטומאתו אף בזמן הזה מקיים מצות עשה מרמ"ח מצות ונפשו מזדככת כדברי רבינו הקדוש בעל החינוך וכו' עד כאן לשונו.**

הטובל לקריו מקיים מצות עשה כמו הנחת תפילין

ועוד שם (מצוה קפ"א) **מצות עשה** שאם יראה קרי הן בתשמיש המטה הן באונס **שיתנהג עצמו על פי דיני התורה וכו' ורחץ במים את כל בשרו וגו' ונוהג גם בזמן הזה, והטובל לקריו מקיים מצות עשה כמו הנחת תפילין.** עד כאן לשונו הקדוש.

ונוראים הם דברי הספר שאלות ותשובות מן השמים (סימן ה' לחד מבעלי התוספות זללה"ה) שהשיבו לו מן השמים בענין טבילת עזרא בזה הלשון **"והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמוע אל הכהן** (רצה לומר, עזרא הכהן) העומד לשרת שם ומת האיש ההוא" עד כאן.

על כן לקטנו בסייעתא דשמיא בקוצר אמרים הלכות מיוחדות בגודל הזהירות בטבילת עזרא:

א. גודל הנחיצות לטבול במקוה – לעת הצורך.

ב. היאך להתנהג באין לו מקוה באותו מקום.

ג. היאך לנהוג כל הזמן עד הטבילה בבוקר. בו יבואר שאנן קרוצי חומר בודאי מן הדין שיהא נזהרין בטבילת המקוה בכל יום בהכנה דרבה, ולשוב בתשובה, כדברי הרמב"ם זכרונו

לברכה לטהר נפשו מטומאת הנפשות, ולא יהא מן הכלל
 "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי" וגו'.

ד. פרטים הנחוצים לדעת לכל טובל במקוה, כמו חציצה.

ה. מנהג לטבול בכל יום – וערב שבת קודש – ושבת קודש –
 ערב יום טוב, ויום טוב.

ו. בזמנים שאסור לטבול כמו יום הכפורים ותשעה באב –
 כיצד נוהגים.

גודל השכר של העוסקים בתיקון המקוואות, וסגולת
 המצוה, וענינים שונים איך שהצדיקים הקדושים
 קדושי עליון מסרו נפשם בזהירות יתירה ובדקדוקים נפלאים
 בזהירות שיהיה מקוה בכל עיר ועיר, ושתהיה המקוה כשירה
 כהלכתה, וזהירות שונות בטבילת המקוה, ומהם ילמדו וכך
 יעשו שכל אחד ידקדק מאוד בעניני המקוואות כי הם יסוד
 קדושת ישראל, ושהמקוה צריכה להיות כשרה למהדרין מן
 המהדרין, וכל אחד צריך לברר מי הוא הרב המכשיר על
 המקוה ואם הוא ירא שמים ויודע הלכות מקוואות ושאר
 הלכות ביורה דעה חלק ב' שהם יסוד קדושת ישראל.

הצדיקים הקדושים מוסרים נפשם על קדושת ותיקון המקוואות

בספר הקדוש דברי יחזקאל, (ליקוטים) וזה לשונו: שמעתי
 בעיירה ידועה נתהווה מחלוקת בענין מקוה טהרה,
 החסידים שבאותה עיירה רצו לבנות מקוה, ברם הי'
 מחוסרים אמצעים, והעשירים טענו שאין להם צורך במקוה
 לכן לא רצו להשתתף במטרה זו והגאון הקדוש משינאווע
 זכותו יגן עלינו בא לעירם, וקרא את העשירים ואמר להם הנה
 אמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לג:) על הפסוק "ויחן את פני
 העיר" אמר רב מטבע תקן להם, ור' יוחנן אמר מרחצאות תקן
 להם, ונראה לי לומר שאין חילוקי דעות בין רב ור' יוחנן, רק
אם באין לתקן העיר צריכין בראש וראשון לתקן מקוה,

באין לתקן העיר צריכין בראש וראשון לתקן מקוה, אמנם עם זה גם מטבע כי בלי מטבעות אי אפשר לבנות מקוואות.

הרב הקדוש בעל העטרת צבי מכר למאה אנשים ויותר העולם הבא שלו למען יבנו מקוה כשרה

הגאון הקדוש בעל העטרת צבי על הזוהר הקדוש מכר למאה אנשים ויותר העולם הבא שלו למען יבנו מקוה כשרה בסאנטאב ועודנו עומדת, כך סיפר לי בארוכה אב בית דין סאנטאב.

(אלף כתב, אות תתנ"ד)

הצדיק הרב הקדוש רבי נחום זצ"ל מטשערנאביל זיע"א בא פעם לעיר אחת קטנה שלא היה שם מקוה, ומכר חלק עולם הבא שלו בעד ג' מאות

בספר מעין גנים (מביא בשם ספר מפעלות הצדיקים), הצדיק הרב הקדוש מורינו הרב רבי נחום זצ"ל מטשערנאביל זיע"א בא פעם לעיר אחת קטנה שלא היה שם מקוה, ומכר חלק עולם הבא שלו בעד ג' מאות רז"כ, ונתן אותם לאנשי העיר לעשות מקוה, עד כאן לשונו.

אם אין טהרה אין דעת, ואם אין דעת הבדלה מנין

ידוע שהרמב"ם זכרונו לברכה כתב על מי המקוה שהם מי דעת, וכוון בזה לדברי חכמי האמת, ועל פי פשוטו הוא כמו שמבואר בגמרא דעת זה טהרות, ואם כן אם אין טהרות אין דעת, והמקוה הוא יסוד הטהרות והוי מימיו מי הדעת, ונוגע מה שאמרו בירושלמי על מה שתקנו הבדלה בחונן הדעת, שאם אין דעת הבדלה מנין, ולכן אם אין מקוואות אין טהרה ואין דעת, ומנין ידעו להבדיל בין קודש לחול ובין הטמא לטהור, שלא להתחבר לטומאת הרשעים, וכשיתרבו המקוואות יתרבו הדעת.

(שאלות ותשובות דברי יואל, סימן נ"ט אות ח')

ונסיים בדברי התנא אלקי רבי עקיבא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

בזכות טהרת המקוה במים נזכה לביאת המשיח.

אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים (סוף יומא), ובזכות זה יתקיים במהרה ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על הפסוק "ורוח אלוקים מרחפת על פני המים (בראשית א' ב'), זו רוחו של מלך המשיח, היינו שבזכות טהרת המקוה במים נזכה לביאת המשיח, עד כאן. (הרב הקדוש החוזה מלובלין זצ"ל, ספר מעין גנים).

בעזרת השם יתברך

ספר

מקוה ישראל ה'

פרק א'

בו יבואר שטהרת המקוה שמטהר את הטמאים הוא יסוד קדושת ישראל וטהרתן, גם יבואו בו דברי התעוררות לבאר גודל הפגם המגיע לנפש וגוף האדם הנכשל בהם חס ושלום, והתועלת בזה ובבא למי שנזהר ונשמר בטהרת המקוה כהלכתה.

גם יבואר בו שביום השני כשברא הקדוש ברוך הוא את הרקיע שיהיה מבדיל בין מים למים, התנה הקב"ה עם המים שיהיו מפרישין לישראל בין טומאה לטהרה, להטהר על ידם, ולכן המקוה נקראת "מקוה ישראל ה'".

גם יבואר בו איך שאבות הקדושים וכן כל הצדיקים מסרו נפשם על קדושת וטהרת המקוה

מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי, זוהר הקדוש תיקונים, וספרי הראשונים, ספרי קבלה, וספרי בעש"ט הקדוש ותלמידיו. תקוותינו כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, וזה יהיה פרי עמלינו להסיר המכשלה הזאת מבתי ישראל בכל מקום שהם

הקדוש ברוך הוא נקרא מקוה

... ולפי שמן דבר קדשו יצאו מים, כל טהרה במקוה מים, הקדוש ברוך הוא נקרא מקוה שלש פעמים, שני פעמים

"מקוה ישראל ה'" (ירמ"י יד, ח, יז, יג) ואחד ו"מקוה אבותיהם ה'" (ירמ"י ג, ז) לכך מקוה ברום שלוש אמות, מקוה גימטריא ארבעים סאים, (רויאל המלאך).

א) ראה (ירמיה פרק יז) **"מקוה ישׂראל ה'** כָּל עֲזָבִיךָ יִבְשׁוּ יְסוּרֵי [וְסוּרֵי] בְּאֶרֶץ יִכְתְּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֵת ה' (ספר ירמיה פרק יז פסוק י"ג). **ופירוש רש"י שם, "מקוה ישׂראל - ה'** יושב עליו, לפיכך כל עזביך יבשו. וסורי בְּאֶרֶץ יִכְתְּבוּ - אותם שסרים מדברי שאינם שומעים שליחותי בקברות תחתיות ארץ יכתבו.

וברש"י ז"ל בירמיה (פרק יז פסוק ח') מבאר: **מקוה - תוחלת.** ובמצודות ציון שם, פירוש, **מקוה - מל'** תקוה. וכאורח - הולך דרך. וברד"ק שם, פירוש, **מקוה ישׂראל - כי אף על פי שסרו** מדרכיך לך הם מקוים, ובכל דור ודור אתה מקוה ישראל ואתה מושיעו בעת צרה, אף על פי שהצרה תבא להם בעונם, אתה תושיעם ותרחם עליהם, גם כן עתה בזמן הזה הושיעם ורחם עליהם ולא יכלו ברעב. ובמלבי"ם שם פירוש, **מקוה ישׂראל ה' -** שישראל מקוים תמיד אליך ואתה מושיע - תמיד בעת צרה - זה הוא שמך, ואם כן הושיעני גם עתה.

ב) ראה ירמיה (פרק יז) **"כָּל מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם וְצָרֵיהֶם אָמְרוּ לֹא נֶאֱשַׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לֵה' נְוֶה צֶדֶק וּמְקוֹה אֲבוֹתֵיהֶם ה'."** (ירמיה פרק יז פסוק ז'). פירוש רש"י, **ומקוה אבותיהם -** וסבור אבהתהון.

ובמלבי"ם על ירמיה (פרק יז פסוק ז') פירוש, **כָּל -** ועל ידי זה נעשו הפקר עד אשר **כָּל מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם -** להנאתן, וְצָרֵיהֶם - שהם השחיתו אותם מפני שנאה שלא להנאתם כלל, אָמְרוּ לֹא נֶאֱשַׁם - בעבור זאת, כי ראויים לכליה תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לֵה' - שבזה חטאו בשתים, א] שהוא היה נְוֶה צֶדֶק - הנוה מיוחד אל הצאן ובנוה ה' שם כן הצדק, ב] ושם שכן ה' - שהוא **מְקוֹה אֲבוֹתֵיהֶם -** רצה לומר שעזבו הצדק בין אדם לחבירו, ואת ה' אלהי אבותיהם בענינים שבין אדם למקום.

סגולה להזכרת זכות אבות: מזכירין זכות אבות על ידי טבילה במקוה כדכתיב (ירמ"י ג, ח) **" ומקוה אבותיהם ה'"** פירוש על ידי מקוה זוכים להזכרת אבות לפני ה'. (ספר המדות).

מקוה הוא כמו בית המקדש

"ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש "הוקם המשכן" (שמות יז, כ), "הוק"ם" אותיות "מקו"ה", אפשר לרמוז מה שכתוב במסכת ברכות (דף ט"ו) למה נסמכו אהלים לנחלים שמעלין לטהרה, וזה הרמז "שבית המקדש הוא כמו מקוה", ואידי ואידי מטו אהדדי "מקו"ה המשכן". (נחל קדומים, פרשת פקודי).

מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל

אמר רבי עקיבא^א אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים^ב שנאמר (יחזקאל ל"ו) "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" ואומר (ירמיה י"ד) **מְקוֹה יִשְׂרָאֵל**, מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל. (משנה מסכת יומא פרק ח משנה ט).

מְקוֹה יִשְׂרָאֵל ה'

אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, מי מטהר אתכם^ה - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו)

וכן בספר ירמיה, "מְקוֹה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ" בְּעֵת צָרָה לְמָה תִּהְיֶה כְּגַר בְּאֶרֶץ וּבְאֶרֶץ נְטִיה לְלוֹן. (ירמיה פרק י"ד פסוק ח').

ג) לפני מאמר רבי עקיבא המשנה מתחלת: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה חברו את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא ט"ז) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו.

ד) ראה להלן מה שהבאנו מספר מעין גנים.

ה) ראה ילקוט שמעוני יחזקאל (רמז שע"ד).

"וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם", ואומר (ירמיהו יז) "מקוה ישׂראל ה'", מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישׂראל. (תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב).

ו) סגולה להזכרת זכות אבות: מזכירין זכות אבות על ידי טבילה במקוה כדכתיב (ירמיי ג, ח) "ומקוה אבותיהם ה'" פירוש על ידי מקוה זוכים להזכרת אבות לפני ה'. (ספר המדות).

הבעל שם טוב צעק מקוה ישׂראל ה', ונעשה מקוה: כתב בספר מדרש פינחס החדש (אות כ"ו) וזה לשונו: הבעל שם טוב התבודד עם ר"צ ביער ללמדו כוונת המקוה, ור' זאב קיציס הטמין את עצמו ביער, ושמע שצעק הבעל שם טוב מקוה ישׂראל ה'", ונעשה מקוה, והלכו שניהם למקוה, והרגיש הבעל שם טוב מרבי זאב והקפיד, ושלחו משם. (בעל שם טוב על התורה פרשת יתרו, בהגהות מקור מים חיים אות ט"ז).

בעת צרה יכוין במקוה שיתהפך מצרה לרצה: מי שנמצא בצרה יכוין בהיותו במים בפסוק "מקוה ישׂראל ה' מושיעו בעת צרה", ויש סמך לזה מדברי התיקונים, ויכוין באותיות צרה שיהפך לרצה. (כף החיים פלאגיי, סימן כ"ז).

מקוה מסוגל להנצל מכל צרה: בשם הרב הקדוש ר' יחזקאל מקוזמיר זכרונו צדיק לברכה, בעת צרה חס ושלום סגולה להיות בטהרה ולטבול במקוה. (מעין גנים).

בזכות המקוה יושיע הקדוש ברוך הוא לישראל: והענין מזה הוא כך, שעל ידי זכות המקוה שהאדם טובל את עצמו, מושיע הקדוש ברוך הוא לישראל בכל צרכיהם לפרנסה ולחשוכי בנים רחמנא לצלן, כדכתיב (ירמיי יד, ח) "מקוה ישראל ה' מושיעו", שבזכות המקוה יושיע הקדוש ברוך הוא לישראל, ובלבד שתהיה כוונתו בטבילתו לטהר את נפשו ולא יהי' לו כמצות אנשים מלומדה, שבאמת כעת בימים ההם כל אחד טובל את עצמו רק שהוא מצות אנשים מלומדה שאין כוונתו לטהר את נפשו. (מגן אברהם תנינא, ברמזי אחרון של פסח).

כשישראל טובלים במקוה, ה' מושיע בעת צרה: וידוע מצדיקים בכלל, ובפרט ממרן אור עולם הגאון הקדוש מורנו הרב

אמר רבי עקיבה אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל לו)

יצחק אייזיק מקאמארנא זכותו יגן עלינו, בעת בא לפניו איש אשר הי' נצרך לישועת ה' בכלל, ובפרט ממקשה לילד הי' מצווה להחם המקוה וירד וטבל ועלה ואמר מזל טוב, וכן הי' כי בעת טבילתו מכוון כרגע ילדה והמליטה בן או בת, ונפקד האיש בדבר ישועה ורחמים ומצאתי לזה רמז (ירמי' יד, ח) "מקוה ישראל, ירצה כשישראל טובלים במקוה, ה' מושיע בעת צרה". (שלחן מלכים, בפני טעם הצבי אות ג').

ישראל המה המקוה של ה': לא פעם אחת בערב שבת קודש בשעת הסעודה שעשה הרב הצדיק רבי מענדל מקאסוב זלה"ה ריקודין בשמחה עם החסידים והצדיק רקד באמצע העיגול וחסידיו רקדו סביביו, אזי בעת הרקידה כפף ראשו בתוך העיגול, ופתח ואמר השתא טבלתי במקוה של השם יתברך כי כן כתיב מקוה ישראל ה', רצה לומר שישראל המה המקוה של ה', עד כאן דבריו, (תורת חסד, פרשת ויקהל).

ז) ראה ספר שערי תשובה לרבינו יונה ז"ל (שער ב' אות י"ד) וזה לשונו: ומצות עשה מן התורה להעיר אדם את רוחו לחזור בתשובה ביום הכיפורים שנאמר "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", על כן הזהירנו הכתוב שנטהר לפני ה' בתשובתנו והוא רחום יכפר עלינו ביום הזה לטהר אותנו עכ"ל.

ראה שאלות ותשובות יחוזה דעת (חלק ה סימן מד) שמציין לדברי הגאון רבי שאול, אב"ד אמסטרדם, בספר בנין אריאל (בקונטרס בית מועד דרוש ליום הכפורים דף קטז ע"ד) כתב, וכבר כתבו כמה גדולים, ומהם הרי"ף שבעין יעקב, שאם לא תיקן האדם עבירות שבינו לבין חבריו, אין יום הכפורים מכפר אפילו על עבירות שבינו לבין המקום, ויש טעם נכון לכך. ע"כ. הגאון רבי חיים פלאג'י בספר ברכת מועדיך לחיים (דרוש טו לתשובה, דף קמג ע"ד), ספר צוואה מחיים (דף י"ב ע"ב), הביא דברי הרי"ף שבעין יעקב הנ"ל, שכל עוד שאינו מרצה את חבריו גם עבירות שבינו לבין המקום אין יום הכפורים מכפר, והטעם לזה שמכיון שהוא מקשה ערפו שלא לפייס את חבריו, נגד מצות התורה שחייבתו בכך, הרי הוא כבועט

"וזרקתי עליכם מים טהורים" וגו', ואומר (ירמיה י"ז) "מקוה ישראל ה'", מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל^ל, (ירושלמי יומא, פרק ח דף מד טור ג, מ"ז).

בתורת ה', ומה תשובה היא זו לשוב דוקא מעבירות שבינו לבין המקום וכו'. ע"ש. וכן כתב הגאון רבי חיים ביז'ה בספר חיים עד העולם (בדרוש ה' לשבת תשובה דף יט ע"ב, ודף כ' סוף ע"ג), שנמצינו למדים מדברי הרי"ף, שאם אינו מפייס את חבירו, שזה נמשך ממדת הגאווה, שאינו רוצה לכוף כאגמון ראשו לבקש מחילה מחבירו, גם עבירות שבין אדם למקום אין יום הכפורים מכפר וכו'. ע"ש. ומציין לדברי מרן החיד"א בספר ברכי יוסף (סימן תרו סק"א), ועיין בספר דברים אחדים (דף ה' ע"ב), ובפתח עינים (ראש השנה יח.), ובמראית העין (שם), הגאון יעב"ץ בתשובה, והיא לו נדפסה בשאלות ותשובות שתי הלחם (סימן לא דף לט ע"א), ראה בדברי הגאון רבי ישמעאל הכהן בשאלות ותשובות זרע אמת (בחינושי הש"ס, סימן מז).

(ח) **אמירת תפלה כשיוצא מן המקוה:** כתב בלקוטי צבי החדש, כשיוצא מן המים יאמר, (ישעיה פרק ד' פסוק ג') **וְהָיָה הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמָר לֹא כָּל הַכְּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.**

(ושם פסוק ד'): **אִם רָחַץ אֲדַנִּי אֶת צַאת בְּנוֹת צִיּוֹן וְאֶת דְּמֵי יְרוּשָׁלַם יְדִיחַ מִקִּרְבָּהּ בְּרוּחַ מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ בְּעַר.** אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר זרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ואומר **מְקוּהַ יִשְׂרָאֵל** ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל. (תוכן דברי ליקוטי מאיר, סימן י"ב).

(ט) **תפלה קודם ולאחר המקוה - לשם יחוד:** קודם התפלה הלך למקוה ואמר בזה הלשון: **הרינו רוצה לטהר גופי ונפשי ורוחי ונשמתו לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו וגו'.** (הנהגות קדושות מבעל אמרי יוסף זצוקללה"ה).

תפלה קדושה: כשנכנס למקוה יאמר זה הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של וידוי ומצות עשה של תשובה כמו שכתוב **"דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעול מעל בה' ואשמה הנפש ההיא והתוודו את חטאתם אשר**

חייב אדם לטהר את עצמו ברגל

ואמר רבי יצחק: חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שנאמר (מלכים ב ד) **"מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת"** - מכלל דבחדש ושבת איבעי לה למיזל.

ואמר רבי יצחק: חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, שנאמר (ויקרא יא) **"ובנבלתם לא תגעו"**, [וברגל משתעי קרא כדמפרש

עשו", (ויאמר מעומק הלב) **אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ה' בחטאים ועונות ופשעים הרבה מאד, גדל עוני מנשוא, עצמו פשעי מספר בושתי וגם נכלמתי** (ויפרש חטאתו באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום חטא ויאמר) **הרי נכלמתי ובושתי ממעשי הרעים, ולעולם אין אני חוזר לעשות כדבר הזה, והריני כגר שנתגייר וכקטן שנולד, אנא בשם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא, ככתוב בתורתך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר "מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל", ויקרא אלקים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים. (סידור כתר נהורא, בארדיטשוב).**

(י) ראה רש"י ביצה (דף יז עמוד ב) במשנה: מטבילין את הכל - כל הצריך טבילה בין אדם בין כלים. מלפני השבת - דקיימא לן בראש השנה (ט"ז, ב): **חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, דכתיב "ובנבלתם לא תגעו"** (ויקרא יא), ומוקים לה ברגל, הלכך יטביל מערב שבת, דאסור להטביל בשבת וביום טוב. ראה ראבי"ה ח"ב - מסכת ראש השנה (תקסט - תקמז סימן תקסט ד"ה תניא רבין), **ראה עוד** טור אורח חיים (סימן תר"ג). **ראה** שערי תשובה (אורח חיים סימן תקכ"ט סעיף קטן ד'), **שמציין לספר שאגת ארי'** (מסימן ס"ה עד סימן ס"ט), **מגן אברהם** (סימן תקמ"ו ס"ק ד'), **ועיין בשאלות ותשובות יד אליהו** (סימן ס"ח), **רמב"ם** (פ"ז מהי ט"א), **שאלות ותשובות נודע ביהודה** (מ"ת סימן צ"ד). **ראה** שאלות ותשובות אבני נזר (חלק או"ח סימן שכא ד"ה ג) **ובטורי** אבן ראש השנה (דף ט"ז ע"ב) **חייב אדם לטהר את עצמו ברגל דכתיב בנבלתם לא תגעו, עיין שם.**

ואזיל לקמיה בברייתא]. תניא נמי הכי: "ובנבלתם לא תגעו", יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבילה - תלמוד לומר (ויקרא כא) "אמר אל הכהנים בני אהרן", בני אהרן מוזהרין, בני ישראל - אין מוזהרין. והלא דברים קל וחומר: ומה טומאה חמורה - כהנים מוזהרין, ישראלים אינן מוזהרין, טומאה קלה - לא כל שכן! אלא, מה תלמוד לומר ובנבלתם לא תגעו - ברגל.

(תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב.)

בששת ימי בראשית ברא הקדוש ברוך הוא מקוה לישראל

ביומא תניינא ברא רקיעא, [ביום השני ברא הקדוש ברוך הוא את הרקיע] דיהא מפריש בין מיא למיא, [שיהיה מפריש בין מים למים] כדכתיב (בראשית א ו) ויאמר אלהי"ם יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים, ואתני עמהון קודשא בריך הוא, דמיא יהון מפרישין לישראל בין טומאה לטהרה, לאתדכאה בהו, וכך הוה. [והתנה הקדוש ברוך הוא עם המים שיהיו מפרישין לישראל בין טומאה לטהרה להטהר על ידם, וכן, היה, והגם שהמים הם למטה במקום טמא, עם כל זה הטביע בהם הקדוש ברוך הוא הפך טבעם שיעבירו את הטומאה הדקה מן הנפשות העליונות ומגופים הגסים].

(זוהר חלק ב דף קצ"ח עמוד ב')

בחול יש רוח אחרת בעולם

כד עאל שבתא, אצטריכו אינון עמא קדישא לאסחאה גרמייהו משמושא דחול, [קודם כניסת השבת צריכים עם הקדוש לרחוץ ולטבול עצמם כדי להטהר מהחיצונים המשמשים ושולטים בחול, ומפרש], מאי טעמא, [מהו הטעם, ואמר] בגין דבחול רוחא אחרא אזלא ושטיא ושרא על עמא, [לפי שבחול רוח אחר של החיצונים הולך ומשוטט ושורה על בני ישראל, שהנשמות מתלבשות בהם בימות החול], וכד בעי בר נש לנפקא מן ההוא רוחא, ולאעלא ברוחא אחרא קדישא עלאה, [וכשהאדם רוצה לצאת מן אותו רוח החול וליכנס ברוח אחר קדוש עליון של שבת, כלומר שרוצה לקבל תוספות נשמה יתירה של שבת] בעי לאסחאה גרמיה, למשרי עליה

ההוא רוחא עלאה קדישא. [הוא צריך לרוחץ ולטבול עצמו כדי שישרה עליו אותו רוח העליון הקדוש שהוא תוספות נשמה יתירה שמקבלים ישראל בשבת¹⁰]. (זוהר חלק ב, דף רד עמוד א').

יא) בערב שבת צריך לטבול ב' טבילות: ראה מה שכתב האריז"ל בשער הכוונות (דף ס"ב עמוד א'), שבערב שבת צריך לטבול ב' טבילות, אחד להסיר ממנו קליפין דחול שהם בגדי החול של נפש האדם, והב' לכבוד שבת לקבל תוספות נשמה היתרה, ועיין שם הכוונות שצריך לכיין בעת הטבילה.

יטבול ג' פעמים: ובספר חסידים כתב, שראוי לטבול ג' פעמים כנגד חטא עון ופשע. (ראשית חכמה, שער האהבה פרק י"א)

יטבול ד' פעמים: וטוב שיטבול שלש טבילות לטהר עצמו מטומאת ק', ועוד יטבול טבילה אחת להעביר זוהמת הנחש. (כף החיים פלאגיי, סימן כ"ז)

רוב העולם נוהגין לטבול ד' טבילות: ויטבול על כל פנים לא פחות משלש טבילות (האריז"ל) ורוב העולם נוהגין לטבול ד' טבילות כנגד ד' אותיות הוי"ה ברוך הוא ונכון הוא.

וגם ראיתי נוהגין שטובלין י"ד טבילות ואשרי חלקם כי כל המרבה בטבילה הרי זה משובח, שבכל טבילה שאדם טובל את עצמו יותר ממשיך עליו קדושה ביותר הן בחול והן בשבת, ואדם מקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה יותר ויותר. (יסוד ושורש העבודה, שער ח' פרק א')

יטבול י"ד פעמים לשם תשובה: הרי בכל ערב שבת שלש טבילות, ומי שטובל לשם תשובה באיזה יום מהימים צריך י"ד טבילות וטעמם מבוארים בכתבי קודש של האריז"ל זכרונו לברכה מפוזרים בכמה מקומות. (שלי"ה הקדוש, שער האותיות אות ק').

בעל תשובה יטבול י"ד טבילות להמתיק הי"ד עתים, ועוד יכוון בטבילה ראשונה להסיר הזוהמא, ובי"ג להמשיך עליו הארת די"ג מדות הרחמים. (מעבר יבק, שפת אמת פרק י"ג)

ירגיל עצמו בטבילה תמיד, וחיוב בעת הטומאה וחס ושלום ובערב שבת ובערב יום טוב ובשבת ויום טוב גם כן החיוב לטבול, ובעת התענית על עבירות יטבול בפעם אחד י"ד טבילות על

פרק ב

בו יבואר גודל שענין טהרת המקוה הוא מנהג אבותינו בידינו מאדם הראשון, נח, אברהם, יצחק, ויעקב, וחייב הגדול שמוטל על כל אחד ואחד שיעשו בעירם מקוה טהרה כבר הי' לעולמים בכמה קהלות קדושות שהשתדלו בזה וגם הצליחו ועשו פרי טוב, ואשרי חלקם כי זכות הרבים תלוי בהם ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד

מנהג אבותינו בידינו עד אדם הראשון

אדם הראשון הי' מתנהג בקדושה ובטהרה², ובנו שת בן עשר שנים חנכו על פי דרכו, וכל יום הי' רץ אל הרהטים

עבירות חמורות, ועל עבירות קלות ד' טבילות, ולטהרה סגי בשני טבילות. (הנהגות טובות מהרב הקדוש ר' שמעלקא מניקולשבורג זכרונו צדיק לברכה, אות מ"ה, מובא בספר דברי שמואל).

יטבול שני פעמים: ביום התענית ילך למקוה ויטבול לא פחות משני פעמים, פעם אחד בכדי להעביר את הטומאה ופעם שני להמשיך עליו את הקדושה. (הנהגות הרב הקדוש ר' אהרן הגדול מקארלין זכרונו צדיק לברכה, אות ג')

מספר הטבילות בערב שבת: ועיין בפרי עץ חיים לטבול עצמו בערב שבת ב' טבילות, אחד להפשיט בגדי חול והשני להמשיך עליו קדושת תוספת שבת, ומי שהוא בעל קרי צריך ג' טבילות, אחת להסיר הטומאה תחלה, ואחר כך הב' טבילות הנזכרים לעיל. והכנפי יונה ובסידור ר' שבתאי כתבו שלעולם יטבול עצמו ג' טבילות, אחת לאעברא זוהמא דחול ופעם שני לקבל הארת שבת ופעם ג' לקבל נשמה יתירה וכו'.

ובסידור נהורא השלם כתב לטבול ד' טבילות כנגד ד' אותיות הוי', ושיש שטובלין עצמן י"ד טבילות והוא מדברי הספר יסוד ושורש העבודה, עיין שם. (ליקוטי מהרי"ח, סדר ערב שבת קודש)

(יב) אמרו במדרש מאה ושלושים שנה הי' אדם הראשון יושב במים עד חטמו להתכפר לו על שחטא בעץ הדעת שנגזר גזירה על כל הדורות. (ספר חסידים).

ורוחץ בטהרה פעם שחרית ופעם ערבית, ואחר ארבעה דורות עמד חנוך בן ירד והשכיל ביראת אלקים", והנהיג עצמו בטהרה והי' רוחץ ומתקדש במים חיים, ואחר כך בא נח" וגם הוא התנהג בקדושה ובטהרה, וגם שם בנו החזיק כך אחריו בקדושתו, ושם מסרו לאברהם, עד כל הדורות זה אחר זה.

(רזיאל המלאך)

אברהם אבינו מטהר את הטמאים בטבילה

וגודל מעלת הטהרה מילתא אגב אורחא קא משמע לן ומגודל השתדלות אברהם אבינו עליו השלום לטהר טמאים בטבילה וכו' כמבואר בזוהר הקדוש פרשת וירא" (דף ק"ב עמוד א').

יג (ראה תהלים (פרק כ"ה פסוק י"ב) "מִי זֶה הָאִישׁ יִרְאֵה ה' יִזְרְנוּ בְּדַרְךְךָ יִבְחָר", בגימטריה "מקוה ישראל הוי"ה", להורות בא כי הירא שמים דואג תמיד לתקן עניני מקוה, נכי רבים הם אשר נותנים הכשרים על המקוה ואינם יודעים בין ימינם לשמאל רח"ל), וזוהא הביאור **מקוה ישראל הוי"ה כנ"ל**, כי הוא יסוד קדושת ישראל, כמבואר ברמב"ם בספרו יד החזקה (סוף הלכות מקואות פרק יא), (דברי אשר דף ע"ב).

יד (צדיק תמים הי' בדורותיו היא מקו"ה: "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו", פירוש: אלה תולדות נח שהי' רגיל לטבול עצמו במקוה מים ארבעים סאה, נח איש צדיק תמים הי' בדורותיו פירוש אפילו על הרהור טבל, שסופי תיבות **צדיק תמים הי' בדורותיו היא סופי תיבות מקו"ה**, והנה הוה לי' למימר הי' בדורו וכתב בדורותיו יתיר 'תיו' גימטריא הרהור, רצה לומר אפילו על הרהור טבל במקוה. (תוכן דברי אמרי קודש, אות ע"ז) **מקוה אותיות קומה**: מקוה הוא סגולה גדולה לקומה (קומת אדם) על כן אותיות דדין כאותיות דדין. (של"ה הקדוש, שער האותיות אות ק"ו).

טו) בוא וראה, כל מה שאכל אברהם בטהרה הוא אוכל, ומשום כך הגיש לפניהם ואכלו, ושמר אברהם בביתו טהרה וטומאה, שאפילו בן אדם שהוא טמא (לא יכול להתקרב לביתו, אז ידע

חיוב על כל אחד שיעשו בכל עיר ועיר מקוה טהרה

והנה אנחנו זרע אברהם אוהב נעמן ליתברך שמו ויתעלה, ממנו יראו וכן יעשו בכל עיר ועיר לקיים עליהם להיות עושים עוצם ההשתדלות היותר, **שיהי' בעירם מקוה טהרה של פושרין בכדי שכל אדם אפילו הוא חלוש יכול להיות מוחזק בטהרה מי מקוה בתמידות** ואל תאמר ראה זה חדש הוא, כבר הי' לעולמים בכמה קהלות קדושות שהשתדלו בזה וגם הצליחו ועשו פרי טוב **ואשרי חלקם כי זכות הרבים תלוי בהם ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.**

(יסוד ושורש העבודה, שער הכולל פרק ט"ו)

יצחק אבינו טובל בבאר

ויצחק בא מבוא מבאר וגו' ויצא יצחק^ט לשוח בשדה לפנות ערב, ובמסורה **"והי' לפנות ערב ירחץ במים"** (דברים כ"ג, י"ב). כי יצחק תיקן תפלת המנחה וקודם התפלה טבל

אברהם שהרי טמא הוא ועשה) לא היה משמש בביתו, עד שעשה לו טבילה, וכולהו. ומעין מים היה תחת אותו אילן, ומי שצריך טבילה מיד מים עולים אצלו, והאילן עלו ענפיו, אז ידע אברהם שהוא טמא, וצריך טבילה מיד, וכולהו.

טז) ראה רמב"ם (נד החזקה - הלכות בית הבחירה פרק ב'), המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם שנאמר זה מזבח לעולה לישראל, ובמקדש נעקד יצחק אבינו שנאמר "ולך לך אל ארץ המוריה", ונאמר בדברי הימים "ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדויד אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבוסי. ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא.

אפילו לדברי תורה, או אפשר לומר כמו שכתוב (במגילה דף ג')
שכחום וחזרו ויסדום לכן על שמים יקראו, וכן בזה אולי
בימיו נשכח זאת, ובא הוא ותקנה לחזק טהרת וטבילת
ישראל, וכמו שכתוב במסכת סוכה (דף כ"ו) כשנשתכחה תורה
מישראל^{ל"ט} עלה עזרא ויסדה, לכן על שמו יקרא זאת.

(משמרת שלום, בפתיחה)

על ידי מקוה זוכה לנבואה

איתא בספרים דאף על פי שאין נבואה בחוץ לארץ אבל
במקוה מים יכול להיות, דהראיה מיחזקאל שנתייחד
לו הדיבור על נהר אף על פי שהי' בחוץ לארץ.

(בית אהרן, ליקוטים)

גדולה הטבילה יותר מבנה מזבח והקריב קרבן

בגמרא ברכות (דף ט"ו עמוד א') אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי
יוחנן כל המפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא
קריאת שמע ומתפלל, מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח
והקריב עליו קרבן דכתיב וכו', אמר ליי רבא ולא סבר לה מר
כאילו טבל וכו', הרי דטבילה גדולה אצלו יותר מבנה מזבח
והקריב עליו קרבן מדמתמה רבא ואמר לו, לא סבר לה מר
כאילו טבל והיי' לך לומר זה, שזה גדול יותר וכו' דענין
הטבילה הוא ענין גדול מאד, והבאים בסוד ה' יבינו זה.

(משמרת שלום, סימן ב' סק"ב)

מקוה הוא ההתחלה לתשובה

והיה לפנות ערב, פירוש לפנות ממנו הערב והחושך, ירחץ

יט) ראה מסכת תמורה (דף ט"ו עמוד ב'), והאמר רב יהודה אמר
שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, ראה
עוד מרדכי ריש פרק חולין.

במים, פירוש במקוה שהוא תחלת כל תשובה.

(דברי אמת, פרשת תצא)

יועיל לטהר מה שנתעצל במצות עשה

והעברה על מצות עשה הוא שיתעצל לקיים המצוות כענין מצה בפסח וכיוצא דהיינו ביטול המצוה מצד שישב ולא עשה, ותקנתו הוא הזריזות מכאן ואילך לקיים מה שביכלתו, והמים דהיינו מימי הכפרה העליונה יושפעו וירחצו הפגם ההוא שבנשמה שגם ביטול המצוה יעשה פגם בנפש אלא שאינו כל כך כעברת על לא תעשה, והטהרה במקוה מים יועיל לטהר מה שנתעצל במצוה.

(ראשית חכמה - שער האהבה - פרק י"א)

פרק ג'

בו יבואר גודל מעלת קדושת המקוה המובא בכתבי האריז"ל ותלמידיו הקדושים

מקוה מועיל להשגה

אמר לי מורי זלה"ה (האריז"ל הקדוש) מי שרוצה להשיג בזאת החכמה אינו מועיל לו דבר בעולם כמו הטבילה שלא יעבור זמנו ויהי בכל עת בטהרה וקדושה כדי שלא יסתלק ממנו השגתו ומכח הטבילה יתגדל בו השגה גדולה.

(עץ חיים, בהקדמה)

גם אמר לי הר"י סאגיס זכרונו לברכה בשם מורי זכרונו לברכה (האריז"ל הקדוש) ששמע ממנו כי אין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם לענין ההשגה כמו הטבילה, שצריך שיהי האדם טהור בכל עת.

(שער רוח הקודש, דף י"א ע"ב)

אינו ניזק על ידי מים

מי שזהיר במקוה לא יזיק לו שום מים.

(סידור ר' שבת, סגולת התענית אות ל"ד)

ויתבונן האדם מה שהובא בברייתא דמעשה מרכבה שאותן המלאכים הנשלחים בעולם הזה להכריז מה שגזר על העולם, כשטסין בעולם באוירא אינם יכולים לומר שירה אחר כך שעולין עד שיטבלו בנהר דינור שלש מאות ששים וחמש טבילות ואחר כך טובלין עוד שבע פעמים באש לבנה, וכל זה צריכין לטבול באשר היו בשכונתן של בני אדם, ואם כן אם העליונים צריכים טהרה להתקדש לומר שירה לפני

הקדוש ברוך הוא מכל שכן צריך האדם טהרה להיותו מתקדש בתפלה.

(קב הישר, פרק י"א)

לתקן הכעס ירגיל בטבילה

כתב בשער היחודים וזה לשונו: תיקון לבטל הכעס יטבול ויכוין כי **מקו"ה** גימטריא **קנ"א** כשם אה"י במילוי ההי"ן, וגימטריא גם כן **כע"ס עם הכולל**, ועל ידי טבילה בכונה הנזכר לעיל יתבטל ממנו הכעס אם לא יהי על צד בחירתו.

ויטבול ב' פעמים בשבוע ביום ג' וביום ו' עד כאן לשונו.

ובספר פתגמין קדישין (אות י"ג) כתב וזה לשונו: שמעתי מספרים בשם רבי ר' זושא זכרונו לברכה שהוכיח את אדם אחד על **שכעס בענין מצוה, וצוהו לילך למקוה**, וקור גדול הי' עד כאן לשונו.

ובספר תולדות אהרן (פרשת וירא) כתב וזה לשונו: ואם חס ושלום כועס ירוץ תיכף ויחזור בתשובה וכו'.

ובספרי אזור הצבי (פרשת נח): נתבאר דנח הי' רגיל בטבילת המקוה כדי לבטל הכעס, ונראה כמעט בחוש שמועיל, לכן כל מי שקשה לו לתקן מדה זו יהי רגיל בטבילה תמיד.

(ארך אפים, סימן ט')

מעשה באחד מגדולי תלמידי האריז"ל שפעם אחת בא לכלל **כעס**, וצוהו האריז"ל לילך למקוה.

(פתגמין קדישין)

תיקון לבטל הכעס, יטבול ויכוין כי **מקו"ה** בגימטריא **קנ"א** והוא גם כן **כע"ס**, ועל ידי טבילות אלו בכונה הנזכר לעיל יתבטל ממנו הכע"ס.

(הוספות מהרצ"א, על ספר סור מרע ועשה טוב)

מי שכועס כדי להמשיך הנשמה שנסתלקה ממנו כדפירשו בזוהר הקדוש, טוב שיטבול גם כן כדי להברית ממנו רוח הטומאה ולהמשיך הנשמה, כי מסוד המקוה הנשמה נמשכת כנודע.

(תוצאות חיים)

מי שחטא **בכעס** יחשוב בעת הטבילה כי **כע"ס** עם המלה עולה **מקו"ה** וכשמודה ועוזב וטהר.

(שלייה הקדוש, שער האותיות אות קי)

כוונה במקוה לבטל הכעס

יום שלישי, אשרי מי שזוכה לטבול שלוש טבילות, לתיקון **הכעס** שהוא בחינות **נפש היום**, ויכוין בטבילה ראשונה, בשם אהי"ה במילואו כזה אל"ף הי"ה יו"ד הי"ה שעולה גימטריא **קנ"א**, שהוא חשבון **מקוה** לבטל **הכעס**, כי **כעס** עם הכולל גימטריא **קנ"א**.

בטבילה שניי יכוין בשם אהי"ה כזה, דהיינו אי' – פעם אחת הרי אחד, הי' – חמש פעמים הי', הרי עשרים וחמש, יו"ד – עשר פעמים יו"ד, הרי מאה, הי' – חמש פעמים הי' הרי עשרים וחמש, סך הכל גימטריא **קנ"א**.

בטבילה שלישית יכוין בשמות **אדנ"י אלקי"ם** גימטריא **קנ"א**, שהוא גימטריא **כע"ס** עם הכולל.

(כף החיים פלאגי, סימן כ"ז)

מקוה אותיות קומה

מקוה הוא סגולה גדולה לקומה (קומת אדם) על כן אותיות דדין כאותיות דדין.

(שלייה הקדוש, שער האותיות אות קי)

הלכות טבילה מספר הקדוש בן איש חי

מצוה לרחוץ פניו ורגליו במים חמין בכל ערב שבת ויכוין בזה לדחות הקליפה מידי ורגליו שהם קצוות יסוד של הגוף ומצוה לרחוץ בבורית גם כן ויכוין לעשות בזה התיקון של הסיכה שהיתה נוהגת אצל הראשונים שהיו סכין תמיד והרחיצה יעשה אחר קציצת הצפרניים וכתב בספר כ"מ שלא ירחץ רגליו באותם המים שרחץ בהם פניו וידיו אלא ישפכם ויביא מי חדשים גם יזהר לנגב פניו וידיו בבת אחת קודם רחיצת רגליו ואחר שירחץ רגליו גם כן יזהר לנגבם תחלה במטפחת ואחר כך ילבוש מנעליו ולא ילבוש מנעליו בעודם לחים ולא ינגבם בבגדו או בחלוקו.

מה טוב ומה נעים על פי הסוד לטבול בערב שבת כדי לקבל תוספת נפש רוח נשמה דליל שבת על ידי טבילה.

וטבילה ראשונה: לטהרה מכל טומאה ושניה לתקן עון הכעס.

ושלישית: להפשיט בגדי חול מעל הנפש.

ורביעית: להסיר ולהפשיט מעליו הרוח שהיה שורה עליו בימי החול, כדי שישרה עליו עתה רוח מבריאה, וזה יהיה על ידי אהי"ה במלוי ההי"ן כזה אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה ויכוין בו בטבילה זו.

וחמישית היא: לכבוד השבת לקבל תוספת והארה של קדושת השבת.

ויש נוהגין לטבול שלשה טבילות כנגד נפש רוח נשמה ויש נוהגין חמשה כנגד נפש רוח נשמה יחידה חיה.

וגם ביום שבת בבוקר קודם תפלת שחרית טוב ויפה מאד לטבול כדי לקבל תוספת נפש רוח נשמה דיום שבת כי תוספת נר"ן של היום הם גדולים יותר משל לילה שהם בחינת

דוכרא, ואם שמש מטתו בליל שבת, יטבול בבוקר שתיים, אי להעביר רוח טומאה, והבי' לקבל תוספת שבת של היום, ונראה לי, אף על פי שלא שימש גם כן נכון לטבול שתיים, כי אוי נטמא בטיפה קטנה בהשתנה ולא אדעתיה.

והרב הגאון מהר"א מני נר"ו כתב לי, מנהג החסידים בעה"ק תובב"א לטבול בשחרית של שבת שתיים, האי להעביר רוח טומאה, והבי' לקבל תוספת שבת כפשט דברי רז"ל.

ויש נוהגין לטבול בקבלת תוספת שבת חמשה נגד פרטי נפש רוח נשמה חיה יחידה, ויש מוסיפין עוד שתיים כנגד חיה ויחידה דכללות עד כאן דבריו נר"ו.

לפי דברי רבינו האר"י ז"ל **בשער הכונות**, צריך לזוהר שלא ינגב עצמו במטפחת כשיעלה מהטבילה, כי מימי שבת צריך שהגוף ישאב אותם. מיהו נראה לי כיון שדבר זה אינו מעכב בעיקר המצוה והתיקון של הטבילה, הנה כל אדם אשר יקשה עליו דבר הזה לעשותו מצד מזגו, אינו צריך להזהר בכך, דלא מבעיא בימות החורף אשר המה מוכרחים לנגב מחמת בקרירות, אלא אפילו בימות הקיץ יש בני אדם שאין יכולים להישאר בלי ניגוב. על כן נראה לי, מי שדבר זה קשה עליו, ינגב כל גופו, ורק ישאיר מקום אחד בגופו בלא ניגוב, וטוב שישאיר זרועותיו.

(בן איש חי - הלכות שנה שניה - פרשת לך לך)

טוב שיכינו מקוה ממים חמין

טוב ונכון שבכל מקום ומקום יכינו להם מקוה מים חמין כדי שיכול כל אדם לטבול בו לקריו, ועל ידי זה יהיו כולם טהורים ותעלה תורתם ותפלתם בקדושה תמיד.

(כף החיים, אורח חיים סימן פ"ח אות ה')

אשרי מי שיכול לאחוז במדה זו הכוללת כל התורה והמצות טבילת קרי הוא דבר גדול מאוד, ובשם האר"י זכרונו לברכה לברכה שמאריך, בענין השגה אין דבר מועיל כמו הטבילה והטהרה בכל עת. ובענין הטבילות על כל פנים לטבילה בזמנה כתקנת עזרא זכרונו לברכה וזה ראוי אף על פי שאינו חייב מן הדין, אשרי מי שיוכל לאחוז במדה זו הכוללת כל התורה והמצות.

(הנהגות ישרות)

אפילו עמי הארצים נזהרים בה

וטבילת עזרא יוכיח שהיו אדוקין בה כל המון ישראל מאוד מאוד כמבואר בגמרא מסכת ברכות ובירושלמי פרק תפלת השחר, דמבואר שם אפילו בורים ועמי הארץ היו נזהרים בה מאוד מאוד.

(ישמח משה, ליקוטים חלק ג' מאמר אבקת רוכל)

המקוה בכוחה להביא מלך המשיח

ובפרט מי שעובר לפני התיבה, כידוע מהרב הקדוש ר' אהרן קארלינער זכרונו צדיק לברכה, שבאם היו צייתים לו שכל שליח ציבור יטבלו קודם התפלה הי' בכוחו להביא משיח, ולפי ששליחי ציבור מתפללים בלי טהרה מעכבים את הגאולה.

(אבני נזר, על קיצור שולחן ערוך סימן חי סק"א)

אין זו ממדת החסידים להישאר בטומאתן

שנטבול במי מקוה ואז נטהר וכו', ואין זו ממדת חסידים ואנשי מעשה להיותם מטמאין בטומאתן, כי הטומאה מאוסה והטהרה אהובה, ונפשו של אדם מתעלה ומזדככת בטהרה.

(ספר החינוך, מצוה קע"ה)

מי שטובל תבא עליו ברכה

ועיין בכסף משנה פרק ד' מהלכות תפלה דבטלה לטבילותא מעצמה יעיין שם, ומשום הכי מי שירצה לנהוג ולטבול תבא עליו ברכה.

(פרי מגדים, אשל אברהם סימן פ"ח ס"ק א')

המבטל טבילת עזרא עתיד ליתן את הדין

המבטל טבילת עזרא בלא אונס, עתיד ליתן את הדין על ביטול נשיאת כפים בכל יום כמו שהמיקל לעצמו בהוצאת שבת במקום איסור יתדיין על ביטול מצות עשה של תקיעות שופר בראש השנה של להיות בשבת.

(שאלות ותשובות נפש חיי, אורח חיים סימן מ')

כל תלמיד חכם שאינו טובל לקריו טובה נבילה הימנה

כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנה (מדרש ויקרא), הכוונה כמאמרם זכרונו לברכה (שבת ל"א) דעת זה סדר טהרות, ולזה אמר כל תלמיד חכם שאין בו דעת, רצה לומר שאין לו טהרה במקוה נבילה טובה הימנו, אחר שאיננו טהור מטומאת קרי שהיא חמור מכל הטומאות מפני שיוצא מגופו, וטומאת נבילה קל מטומאה היוצא מגופו (כמבואר בפרק א' ממסכת כלים).

(חסד לאברהם, וכן הוא בשאלות ותשובות דבר משה, סימן ס"ד)

פרק ד'

**בו יבואר גודל מעלת המקוה בתורת הבעל שם טוב זי"ע,
מלוקט מספרי תלמידי בעל שם הקדוש זי"ע**

**הבעל שם טוב הקדוש זי"ע שומע במתיבתא דרקייע
ש"מקוה" ש'חיטה וע'ירוב הם יסודי הדת שהעולם עומד
עליהם, ומרומז בפסוק בזע"ס תצעד ארץ ראשי תיבות:
ז'ביחה ע'ירובין מ'קוואות**

כ) אפשר לפרש הפסוק ב'זע"ס תצעד ארץ, שהוא ראשי תיבות ז'כר ע'מלק מ'תחת, ראה שמות (פרק יז פסוק יד), ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בפני ושים באזני יהושע כי מחה אמה את זכר עמלק מתחת השמים, בא לרמוז שעל ידי שיזהרו בג' ענינים אלו ז'ביחה ע'ירובין מ'קוואות, אמחה את זכר עמלק.

וכן מרומז בפסוק דברים (פרק כה פסוק יט): "והיה בהניח האלהיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את ז'כר ע'מלק מ'תחת השמים לא תשכח".

עוד אפשר לרמוז במה שאמר הכתוב (ויקרא פרק כו פסוק מא): "אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם או אז יבנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם". שהם סופי תיבות של: ז'ביחה ע'ירובין מ'קוואות. שמרומז בפסוק ב'זע"ס תצעד ארץ, שאם יזהרו בג' דברים אלו יכנע לבבם הערל ואז ימחל עונם. ולא עוד אלא שעל ידי הנ"ל ינצלו מכל גזירות קשות אפילו בדרך נס, כמו שראינו (בדניאל פרק ו פסוק כא): ובמקרה לגבא לדניאל בקל עצוב זעק ענה מלפא ואמר לדניאל דניאל עבד אלהא חיא אלהך די <אנתה> אנת פלח לה בתדירא היכל לשיזבותך מן אריותא.

וצריך ביאור הכוונה בזה שאמר, בקל עצוב זעק ענה מלפא, שצעק אל דניאל בקול עצב והרים קול, למה היה צריך לצעוק?

ואפשר לפרש בהקדם מה שמפרש המצודת דוד, (דניאל פרק ו פסוק כא) ובמקרה - וכאשר בא קרוב אל הבור צעק אל דניאל בקול עצב והרים קול ואמר לו דניאל עבד אלקים חיים. אלהך -

האלקים אשר אתה עובד אליו בכל עת האם יכול היה להצילך מן האריות, עד כאן לשונו.

עוד שם (בפסוק כב): אָדִין דְּנִיָּאל עִם מַלְאָךְ מַלְאָךְ לְעִלְמִין חַיִּי. ומפרש המצודות דוד (שם פסוק כב) אָדִין - אז דבר עם המלך ואמר אליו המלך לעולם יחיה.

עוד שם (בפסוק כג) אֱלֹהֵי שְׁלַח מְלַאכָה וּסְגַר פֶּם אַרְיוֹתָא וְלֹא חַבְלוֹנֵי כָּל קַבֵּל דֵּי קְדְמוֹהֵי זְכוּ הַשְׁתַּכַּחַת לִי וְאִף <קדמיר> קְדַמְךָ מְלַאָךְ חַבּוּלָה לֹא עֲבַדַת.

ומפרש המצודות דוד (שם פסוק כג) שְׁלַח מְלַאכָה - אלהי שלח מלאכו וסגר פי האריות ולא השחיתו אותי בעבור אשר נמצא לי לפניו זכות ולא קפח את שכרי.

ונקדים עוד מה דאיתא בזוהר (חלק ב דף קכה עמוד ב'): ודניאל דאסתמר מהאי, כד רמו יתיה לגובא דארייוותא, אשתלים בצולמא דמאריה, ... ועל דא דחלו ארייוותא מניה, ולא חבלוהו [דניאל על ידי ששמר עצמו מלאכול בשר בחלב אצל נבוכדנצר, נשתלמה צורתו בצלם בוראו, ולכך כשהטילו אותו לגוב האריות יראו ממנו ולא חבלוהו].

ובזוהר הקדוש (חלק א דף קצא עמוד א'): דניאל לא אשתני דיוקניה כד אפילו ליה בגובא דארייוותא, ובגין כך אשתזיב [דניאל לא נשתנה צורתו כשהפילו אותו לגוב האריות, ולכך ניצול].

ואפשר לפרש דברי הזוהר הקדוש דכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא במדה כנגד מדה, ומכיון שלא הכניס בפיו דברים האסורים על כן לא יכלו האריות לשלוט עליו ולאכלו, כמו שכתב הזוהר הקדוש, ובגין כך אשתזיב [ולכך ניצול].

ונבוא אל ביאור הכתוב, דהנה זה כנגד זה עשה אלוקים שהמלך צעק בכעס, כמו שכתוב, זִעַק עֲנִיָּה מְלַאָךְ, ורצה לרמוז לו שבגלל גי' מכשולות אלו לא ינצל חס ושלום, וענה לו דניאל על זה, שאני נזהרתי בג' דברים וניצלתי בזכותה של ז'ע"ם. ועל כן לא היה ביכולת לשלוט עליו כוחות של ז'ע"ם שכל עבודתו של השטן הוא ז'ע"ם, שהוא ראשי תיבות ז'ביחה ע'ירובין מ'קוואות כמו שכתב הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כנ"ל.

עוד אפשר לרמוז על הכתוב בְּזִעַם תִּצְעַד אַרְץ, דהנה כתוב בירמיהו (פרק נא פסוק נא): בְּשָׁנֵי כִי שָׁמַעְנוּ חֲרָפָה כִּסְתָה כְּלִמָּה פְּנֵינוּ

שמעתי שתלמידי הרבי ישראל בעל שם טוב זכרונו לברכה היו יושבים ביחד ומתווכחים איזהו הדבר העקרי שראש ומנהיג הדור צריך להשגיח עליו.

יש מהם אמרו שהעיקר הוא להשגיח על הזביחה שיהיה השו"ב ירא שמים, וכן בכל שאר ענינים השייכים לזה כי חס ושלוש מאכלות אסורים מטמטמים את הלב.

ויש שאמרו עירובין הוא העיקר כי הלכות שבת כהררים התלויים בשערה (חגיגה דף י' עמוד א') והאיסור חמור מאוד.

ויש אמרו מקוה היא העיקר להשגיח שהמקוה תהיה כשרה בלי שום חשש, כי אם יסוד בנין האדם הוא חס ושלוש בלי כשרות קשה לו מאוד להתגבר על הרע רחמנא ליצלן.

ואחר זה אמר להם מרן הרב ישראל בעל שם טוב זכרונו לברכה בזה הלשון, **תיתי לי כי בעת הזאת פלפלו גם כן במתיבתא דרקייע^{כא} איזה מהם עיקר ואמרו כמר וכמר.**

כי פאנו זָרִים עַל מְקַדְשֵׁי בֵּית ה'. שהוא ראשי תיבות של בזע"ם, לרמז בא, כי העוברים על ג' דברים שמרומז בפסוק "בִּזְעָם תִּצְעַד אָרְץ", הם הם המחריבים את בנין בית המקדש שלא נבנה במהרה בימינו. כדאיתא בספר ברית מטה משה (על הגדה של פסח), התאונן מרירות על רוע המצב וחורבן השוחטים, וזה לשונו: הבשר עדיין בין שנינו שאכלנו נבילות וטריפות עד כה שהי' גודל המכשלה הזאת בישראל שהרבה שוחטים אין להם הרגשה וכו', דבר זה החריב את ביתינו אשר עדיין לא נבנה בימינו והשכינה בגלות עדיין בעונינו, וכו' עכ"ל. וזה כונת אמרם בירושלמי יומא (פ"א ה"א) ילקוט חדש, ערך בית המקדש (סימן ק"ט): כל דור שאין נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. (באר ישראל).

כא) תשובה מן השמים על גודל ענין הטבילה: ובתשובות שהשיבו מן השמים לקדוש אחד מרבנן קמאי הרב החסיד רבינו יעקב הלוי ממרויש ומקרבלי זללה"ה אשר שאל על ידי התבודדות ותפלה והזכרת שמות הקדושים על ענין טבילת בעל קרי, והשיבו לו מן השמים בזה הלשון: "ועבדתם את ה' אלקיכם" הוי אומר זו

והסימן הוא במקרא (חבקוק ג') **בזע"ם** תצעד ארץ²² ראשי תיבות **"זביחה"**, **"עירובין"**, **"מקוה"**, כל אלה הם

תפלה, אפשר טמא ומקריב קרבן, ואם תאמר שארי טומאות, אינו דומה טומאה היוצא מאונס לטומאה היוצאת מדעת, אינה דומה טומאה הבאה מחוץ, לטומאה היוצאת מגופו, ועזרא כשתקן, ברוח הקודש ראה ותקן.

הדבר הזה גורם אריכות הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה כבר היה נשמע תפלתם זה ימים רבים

ועל הירושלמי: דע אילו הי' עמהם בבית המדרש לא מצאו ידיהם, ועוד הרי חזר בו ואמר קודם תקנת עזרא נשנית משנה זו, הדבר זה גורם אריכות הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה כבר הי' נשמע תפלתם זה ימים רבים, אך סבלות הגלות ולימוד התורה ומעשים טובים הם העומדים לישראל.

אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו את ביאת הגואל

ואחר זה השיבו לו עוד בזה הלשון: שמענו מאחורי הפרגוד לטהר כל ישראל יחד אי אפשר, אך אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו את ביאת הגואל, ובכל מקום מוגש לשמי ומנחה טהורה אבא אליך וברכתך.

אחרי ראותי כל אלה שאלתי ליל ג' י"ט כסלו אם התשובה הנזכר לעיל באו אל פי מאת ה' והדברים נאצלו מרוח הקודש ויש בהם תועלת או טוב להסתירם ולהעלימם. ועל זה השיבו לו: תדע כי באמת המה דברי ה' ודברים עתיקים ועתיק יומן אמרן והיום יום בשורה וחכינו עד אור הבוקר, ואחר שעה השיבו לו עוד בזה הלשון: והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמוע אל הכהן (רצה לומר, עזרא הכהן) העומד לשרת שם ומת האיש ההוא, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך, עד כאן לשון התשובה. (שאלות ותשובות מן השמים, סימן ה', הובא ברדב"ז סוף ח"ה).

כב) (ספר חבקוק פרק ג' פסוק י"ב) **בְּזַעַם תִּצְעַד אֶרֶץ בְּאֵף תִּדְוֹשׁ גּוֹיִם.**
ראה רש"י חבקוק (פרק ג' פסוק י"ב) וזה לשונו: **"בזעם תצעד ארץ"** -
לגרש שבעה עכו"ם. ובמצודות דוד שם פירוש: **תצעד ארץ** -
רמסת יושבי הארץ.

כג) ז'ביחה: ידוע דרשות הרבים הוא מעלמא דפירודא הסטרא אחרא, ורשות היחיד הוא רשות הבורא עולם סטרא דקדושה כנסת ישראל, (ראה בתיקוני זהר (דף ס"ט עמוד א'), דרשות לחם שלמה לשמחת תורה דרוש ע'), והסטרא אחרא הוא המלאך המות, הוא הסמ"ך מ"ם, ואין לו זמן לעבוד בריטעיל ונעשה חכם ונעשה האלסעילער, וכל תכסיסי מלחמה של הסמ"ך מ"ם הוא, שמעמיד שוחטים ורבנים בכל מקום מסיטרא דיליה שהבשר לא יהיה כשר, וידוע שמערמת הסמ"ך מ"ם שלא לפתות כל יחיד ויחיד, רק מעמיד שוחטים ורבנים בכל מקום מסיטרא דילי ועל ידי זה הכל ברשתו, רח"ל.

וראה מה שכתב בעל "תולדות יעקב יוסף" (פרשת נשא בד"ה העולה) וזה לשון קדשו: עתה התחכם היצר הרע שלא יצטרך לילך ולפתות וללכוד ברשתו כל יחיד ויחיד, רק יחיד אשר רבים נכשלים בו, והוא שמעמיד שוחט בעיר מסיטרא דיליה המאכיל טריפות לרבים וכולם נלכדו ברשתו, עיי"ש. ועל ידי זה מעבירם על הדת ונעשים אפיקורסים כמו שכתוב הדברי חיים בשו"ת (יו"ד חלק א' סי' ז') כותב שעל ידי שוחטים שהיו קלים, הרבה קהילות התקלקלו בגרמניה, ועזבו את דרך היהדות רח"ל (עיין שם באריכות).

כד) עירובין: ראה בתיקוני זהר (דף ס"ט עמוד א') וזה לשונו: בראשית יר"א שב"ת, (ובה) שבתותי תהא דחיל, יר"א תורה, יר"א ברי"ת, כמה דצריך נטירו דברית, דלא יעול ליה ברשו נוכראה, כגוונא דא צריך בר נש נטירו דשבת, דלא לאפקא מרשות היחיד ויעול ברשות הרבים, רשות היחיד איהי שכניתא, רחבו ד' ואינן יקו"ק, וגבהו עשרה יו"ד ק"א וא"ו ק"א, רשות הרבים נחש אשת זנונים, סם דאל אחר דאיהו סמא"ל, ואיהו כללא דשבעין אומין, ואיהי חללה זונה, ובעלה חלול שבת איהו, ובגין דא מאן דאפיק מרשות היחיד לרשות הרבים חייב סקילה.

ערוב איהו עמודא דאמצעיתא, וביה מטלטלין מבית לבית, דאינון שכינה עלאה ותתאה, ועליהו אתמר את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו, דא מקדש יו"ד אות שבת, (דא ברית) דצריך לנטרא ליה בבת זוגיה, דאיהי קדושה דיליה, ברכה דיליה, דעלה אתמר ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו, ויברך דא

ברכה, ויקדש דא קדושה, ולגבי תרוייהו הוו נפקי קדמאי לקדמות כלה, והוו אמרי תרי זמני באי כלה באי כלה, בההוא זמנא קול חתן וקול כלה. עד כאן לשונו.

הצדיק הקדוש רבי שלמה זלמן עהרענרייך זי"ע משאמלויא (בעל שאלות ותשובות דרשות לחם שלמה): **וכן יתאמץ כל אחד ואחד במסירות נפש שלא יפריעו חס ושלום העירוב שעשינו ברוך השם על צד היותר טוב, והארכתני בביאור הטובה הרבה של העירוב וכוונתו לעשות מרשות הרבים רשות היחיד הוא רשות הבורא עולם סטרא דקדושה כמבואר בספרים הקדושים, והוספתי דרש"י ז"ל כתב בפרשת וירא כי שם אלקים הוא לשון רבים, עיין שם בפסוק ויהי כאשר התעו אותי אלוקים, ושם הוי"ה ברוך הוא הוא לשון יחיד, (וחוץ מזה שם הוי"ה הוא רשות היחיד רחבו ד' אותיות גבוה עשרה במילוי יו"ד אותיות, עיין במעשה רוקח מסכת שבת), וכשעושיין עירוב נעשה מרשות הרבים רשות היחיד ונתהפך מדין לרחמים, משם אלוקים להוי"ה ברוך הוא, ונמתק הדין לרחמים, וזכות זה יעמוד לנו להשמר מכל יגון וצרה, ויתרומם קרנינו בפרנסה טובה, ונזכה להושע בדבר ישועה ורחמים במהרה בימינו אמן.** (דרשות לחם שלמה לשמחת תורה דרוש ע').

ובספר הקדוש אוהב ישראל (פרשת מסעי) וזה לשון קדשו: ולזה תיקן שלמה המע"ה נטילת ידים לכל דבר שבקדושה לאכילה שהוא במקום קרבן בעת הזאת, ולשאר דברים שבקדושה ובפרט בלילה בעת השינה אז הוא עיקר זמן אחיזה להם רחמנא ליצלן בהידים שהם התפשטות הכוחות. אמנם כשנותנים על הידים מים שהם בחי' חסדים בזה מסירים אחיזתן. גם מי"ם הוא מספר ט' יודיין משמות הק' ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. ועל ידי המים מחזירים ומדביקים הכוחות לשורשן הרמה בקודש. וזהו שאו ידיכם קודש (תחלים קלד, ב) היינו להעלותן לבחי' קודש וכנ"ל. וזהו גם כן סוד רום ידיהו נשא (תבוקג, י) כי רו"ם הוא גם כן בחי' חכמה קדישא.

ובזה נתבאר סוד נטילת ידים והוא נקרא בבחינת אבידה מדעת. כי בריאת העולמות היה על דעת זה למען יתעצם איש הישראלי כל ימיו בעבודת ה' ולעבוד אותו באמת בעודו בחיים חיותו ולהעלות אלו הכוחות ויקבל שכר נצחי על זה מהאל הטוב

והמטיב בחסדו. והעירוב הוא סוד אבידה שלא מדעת. כי נשמתו של אדם הראשון נחצבה מאתר עילאה וזיהרא קדישא, וכאשר בא לידו אותו מעשה האכילה מעץ הדעת טוב ורע אז כל הנשמות נתערבו בטוב ורע כי באדם הראשון היו כלולים נשמות ישראל כולם. וכן כשהאדם הולך אחר תאוות לבו ותוקף תשוקת חומר ובא לידי חטאים רחמנא ליצלן אז על ידי זה מערב גם כן טוב ברע חס ושלום. וזהו בבחינת אבידה שלא מדעת ע"ד (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. גם כי לא על דעת כן ברא הבורא ברוך הוא וברוך שמו את העולם כי אם לעבדו ולבחור רק בטוב סלה ולבל יהיה שום אחיזה להחיצונים על ידי מעשה בני אדם רחמנא ליצלן כי מפשעיהם לכל חטאתם רצה לומר על ידי המחשבות רעות רצה לומר שמביאם לזה יש אחיזה להחיצונים רחמנא ליצלן בהכוחות שבאו מעולם המחשבה וצריך להעלותן למקורן ולשורשן לעולם המחשבה שהוא בסוד שם ע"ב הק' הוא הוי"ה במילוי יודי"ן.

ולזה תיקן שלמה המע"ה בחכמתו הנפלאה עירובין לשבת קודש והמוציא חוץ לעירוב הוא מוציא מרשות לרשות אחר. כי מבפנים לעירוב הוא רשות הקדושה והטוב, וחוץ להעירוב הוא רשות סט"א רחמנא ליצלן. ועל ידי העירוב יופרד ויתפרש אחיזתן לגמרי וישאר אך קודש לבד ואז אינו מעורב טוב ברע כלל כי עיקר אחיזתן נמשך מבחי' יד השמאלי בחי' גבור"ה שהוא מספר רי"ו. וסוד עירוב"ב הוא ע"ב רי"ו. ועי"ז נכלל השמאל בהימין כי שם הק' ע"ב הוי"ה במילוי יודי"ן הוא מקור ושורש החסד עליון. גם רי"ו אותיות ישנו בהשם הקדוש והנורא שם ע"ב המפורש היוצא מפסוקי (שמות יד, יט כא) "ויסע ויבא ויט" והבן זה.

ואז בימי שלמה המלך עליו השלום נשאר כולו טוב וחסד מזוכך על ידי חכמתו ועבודתו הקודש ואז היתה הסיהרא קדישא במילואה וטובה ולזה אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה (דח"י ב' ט, כ) וכמבואר למעלה בפרשת פינחס. ועל ידי התיקון שעשה בזה בחכמתו והעלה הכל לשורשו לבחינת קוד"ש על ידי זה נעשה שמחה וחדוה ותענוג בכל העולמות להמשיך כל חדו וכל טיבו לכל העולמות ולהכנס"י לעילא ותתא. ולזה יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לכך ישמח לבי גם אני והבן זה.

ובספר אוהב ישראל (לחג השבועות): וזה לשון קדשו: יש לומר, כי סוד העירוב הוא סוד יחוד וקישור עלמין עילאין בעלמין תתאין בסוד יחוד הוי"ה אדנ"י. לבל יהיה אחיזה לחיצונים רחמנא ליצלן. ולזה עיר של רבים צריכה שיור. כדי שלא תשתכח תורת רה"ר. כדפירש"י. והיינו כי רה"ר הוא מקום שיש אחיזה לחיצונים רחמנא ליצלן. וסוד העירוב הוא לקשר ולייחד הקדושה. לבל יהיה אחיזה לחיצונים רחמנא ליצלן. אמנם עם כל זה צריך לישראל מקום בחוץ לעירוב לאחיזתם. ולזה צריכים שיור לעירוב. אמנם כשישנו חמשים דיורין א"צ שיור. כי הנה כל רצועה שבא"י מרמזת לארץ חפץ החיים ארץ הקדושה סוד המלוכה הק'. וכמו שיש בעלמא דבינה סוד ה' עילאה בסוד ה' אותיות מנצפ"ך. וכ"א כלול מעשר והם חמשים שערי בינה, והוא בסוד חג השבועות הזה סוד שער הנו"ן כידוע ליודעי חן. ככה ישנו חמשים שערים בסוד המלוכה הק' סוד ה' תתאה. וצריך לייחדם ולקשרם יואגדו אלה באלה. אלו הנו"ן. באלו הנו"ן. לבל יהיה אחיזת החיצונים רחמנא ליצלן בהמלוכה הק' חס ושלום רק שיהיה מלכותו בכל משלה ולסוד זה צריך שיור לעירוב כעיר חדשה שהיתה ביהודה שהיה בה נו"ן דיורין. כדי שיהיה מקום להשראת הק' של נ' שערי בינה העליונים הקדושים והבן זה, עד כאן לשונו. (וראה עוד באר מים חיים פרשת יתרו, ועיין עוד סדורו של שבת שורש ב' ענף א' בענין זה).

כה) "מ'קוה: צריך לטבול בערב שבת קודש לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם

ראה בספר הקדוש באר מים חיים (פרשת בהעלותך), וזה לשונו: בערב שבת קודש בעת אשר יתחיל הארת השבת קודש ואז צריך האדם לעלות אל לבו בחינת הבשת האמור להתבייש במר נפש ממעשה החול ולבוא לבחינת תשב כנזכר. בא הרחיצה במים חמין להראות אשר צריך לטבול ברשפי אש להיות אש אכלה אש של היצר הרע, וזה הוא עיקר הטבילה שאדם צריך לטבול בערב שבת קודש לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם באש להבה אכלה סביב. ועל כן חיוב זה הוא מדברי נביאים ופסקי חכמינו זכרונם לברכה בגפ"ת. ואך אחרי זה צריך עוד לטבול בארבעים סאה המבואר בדברי הרב האר"י ז"ל. שהם המים המטהרים מכל טומאה לטהר את הגוף מכל מיני טומאות במים

יסוד הארץ. עכ"ל.

(ספר ברכות אברהם פ' ואתחנן, בית אהרן בליקוטים, וכן הוא בבעל שם טוב עה"ת פ' יתרו)

הבעל שם טוב היה נוהג לומר תהלים במקוה

(בית אהרן עמוד קמ"ה)

מקוה מביא לידי רוח הקודש

"ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (בראשית א, ב), יכולין לרמוז בפסוק הזה, מה דאיתא בברייתא של ר' פנחס בן יאיר וזה לשונו: זהירות מביא לידי זריזות, וזריזות מביא לידי נקיות, ונקיות מביא לידי טהרה וכו' עד שמביא לידי רוח הקודש, וזה מרומז בפסוק הנזכר לעיל **"ורוח אלקים - היינו רוח הקודש"**, מרחפת על פני המים, על ידי טהרה במקוה אדם יכול לבוא למדריגה גדולה, לידי רוח הקודש, כמובא שהבעל שם טוב הקדוש אמר פעם אחד **שזכה למדריגות מכח טבילה במקוה.**

(נפש אדם)

שהנדה טובלת בהן. והכל רמז על טבילת הלב במי הדעת שהוא העיקר כמו שאיתא ברמב"ם ז"ל (בסוף הלכות מקואות) כאשר הארכנו בזה בחיבורנו סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ג'). אבל טבילת החמין הוא חיוב יותר כי כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר כנאמר. ובזה הנער בא אל המלך מלכו של עולם לקבל אור קדושת ה' ועולה לבחינת קדם קדמתה למעלה מכל בחינות עולם הוזה למקום התשובה הנקרא עולם הבא והוא שבת קודש הרומז ליום שכולו שבת בחינת עולם הבא. ואז הקדם מכפר ומכסה על האחור וזדונות נעשין זכויות. (באר מים חיים פרשת בהעלותך - פרק ח).

ראה עוד תיקוני זהר (דף סי' עמוד א'), רעיא מהימנא (השמטות דף רס"ד

עמוד ב'), רעיא מהימנא (במדבר פרשת פנחס דף רמ"ב עמוד א'), תיקוני זהר (דף

כ' עמוד א'), תיקוני זהר (דף ס"ו עמוד ב')

על ידי מקוה יכול לזכות לנבואה אפילו בחוץ לארץ

עוד אמר דאיתא בספרים דאף על פי שאין נבואה בחוץ לארץ אבל במקוה יכול לזכות לנבואה אפילו בחוץ לארץ.

מעשה נורא מהבעל שם טוב זי"ע

כי מראש צורים אראנו וגוי' הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב. יש לפרש בזה בדרך רמז לפי עניות דעתי ובתחלה צריך שתדע כי צרות ישראל שיש להם בגלות רחמנא ליצלן הוא מחמת כי מתערבים בהגוים וילמדו מעשיהם ומקטרג מידת הדין מה נשתנה אלו מאלו וכן אמר ישעיהו ע"ה (ישעיה כ"ז, ד') חמה אין לי וגוי' להגביר נגד מידת הדין עיין שם, והוא שמרמז הכתוב כי מראש צורים אראנו צורים היינו אבות הם ראשי ישראל הנקראים בשם אבות כמו (מלכים - ב, י"ב) אבי אבי רכב ישראל וגוי' וכן אמהות עיין שם שמספיקים תורה ויראה לישראל כאם הזו שמספקת לתינוק חלב מדדיה והם לבדד ישכון הם מתבודדים בחדרי משכנותם ובלבביהם ובגוים לא יתחשב אינם מתערבים ללמוד ממעשיהם לכן לא יוכל מידת הדין לקטרג עליהם, כי מראש אראנו היינו מראשי הדור שאינם לומדים ממעשי הגוים והם עם אחד כמו הן בלשון יוני אחד ומתקשרים זה עם זה עם הצדיקים שבדור.

ועל דרך הלצה יש לפרש אחר ששמעתי בשם אדוני אבי זקיני זללה"ה שפעם אחת הלך למקוה בין ישמעאלים ובחזרתו מן המקוה ירא שלא יגע בו ישמעאל ושמע שני ישמעאלים מדברים זה עם זה אחד לחבירו שמור עצמך שלא תגע ביהודי הטמא הזה חלילה, והוא שאמר הן עם לבדד ישכון ואינם מתערבים בגוים הטמאים והוא מחמת ובגוים לא יתחשב שאינם חשובים בין הגוים וזה טובתם כנ"ל וקל להבין:

(דגל מחנה אפרים - פרשת בלק דיבור המתחיל כי)

על ידי המקוה יבוא לאחדות

יקוו המים אל מקום אחד, על ידי המקוה נעשה אחדות.

(בית אהרן, ליקוטים)

מסוגל להשגת התורה

מקוה מסוגל להשגת התורה.

(רגל ישרה, ערך מקוה)

**על ידי טבילה זוכה למדריגות גדולות הרבה יותר
מאשר על ידי סיגופים, גלגולי שלג, וצומות**

אמר הבעל שם טוב, שמה שזכה לכל המדריגות שלו, הכל היא בעבור שהתמיד בטהרת המקוה תמיד, ובאמת זה ענין גדול מאוד כי המקוה מטהר את הגוף והנפש, אבל צריך לעשות הכל בכוונה ולא חס ושלוש כמצות אנשים מלומדה, שאז חס ושלוש אינה נחשב לכלום, רק צריך לכתיישב את עצמו ולכוון דעתו מקודם.

(בעל שם טוב על התורה, פרשת יתרו)

על ידי טבילה במקוה בדביקות יכולים להשיג מדריגות גדולות הרבה יותר מאשר על ידי סיגופים, גלגולי שלג, וצומות, השכל והלב הם שתי רשויות נפרדות, ועל ידי הטבילה במקוה בדביקות בהשכל ודעת יכולים לקשר את השכל והלב, ולהתפלל וללמוד בשכל ולב וזהו רצון הבורא יתברך.

(מעין גנים, בשם הבעל שם טוב)

טבילה במקוה נחשב כמו תענית

הרב ר' משה מזוועהיל זכרונו לברכה אמר בשם אביו הצדיק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זכרונו לברכה ששמע מפה קדוש הבעל שם טוב זכרונו לברכה שאמר בזה הלשון, פעלתי אצל השם יתברך שהטבילה שאדם טובל את עצמו במקוה בבוקר יהי נחשב לפני הקדוש ברוך הוא כמו תענית יום אחד.

(סיפורי צדיקים החדש, אות ט"ז)

הבעל שם טוב הקדוש זי"ע זכה לכל הארה שהי' לו מחמת שהי' מתמיד בטבילות

עיין בספר הקדוש רמזי תהלים (מרבינו הקדוש רבי ר' בער זכרוננו צדיק לברכה) וזה לשונו: אמרו על ר' ישראל בעל שם טוב זללה"ה שזכה לכל הארה שהי' לו הכל מחמת המקוואות שהי' מתמיד בטבילות, ומקוואות יותר בתמידות, טוב יותר מהתענית כי התענית מחליש הגוף מעבודת השם יתברך עד כאן לשונו הטהור, ראה אחי מקוה כמה עושה והבן.

(ספר הקדוש שערי פרנסה טובה, תהלים פרק נ"א)

טהרת המקוה ממעט הכשפים

מעט שנתרבה טהרת המקוה נתמעטו המכשפים וכיתות הכישוף כי כשזה קם זה נופל, ומקו"ה אותיות קומ"ה שמורה לקומת הקדושה.

(הבעל שם טוב הקדוש, מובא בספר מעין גנים)

המקוה היא בבחינה גדולה יותר מפדיון שעושים והיינו קומה אותיות מקוה

קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך (תהלים מ"ד, כ"ז). יש לומר בדרך הלצה שמרומז איך שהמקוה היא בבחינה גדולה יותר מפדיון שעושים והיינו קומה אותיות מקוה עזרת"ה לנ"ו מספר אלקים היינו היא גדולה באיכות שאפילו מידת הדין תסכים בהעזרה ואתכפיין כל הדינים, ופדנו היינו אבל פדיון הוא למען חסדך שתועלת הפדיון הוא רק להמשיך חסדים והבן. ועל דרך האמת הוא קומה היינו בכל דבר ודבר כשמתפלל עליו ומקיים את הדבר בכוונתו לאקמא שכינתא שהיא קומה שלימה אז עזרתה לנו כנ"ל והמשכיל יבין:

(דגל מחנה אפרים ליקוטים דיבור המתחיל קומה)

המקוה מגרש הקליפות

כאשר סיפר אדמו"ר הקדוש מורנו הרב מאיר יחיאל מאסטראווצא זכרונו צדיק לברכה שמכשף אחד שאל את **הבעל שם טוב הקדוש** מה זאת שאני רואה אנשים יוצאים מבתיהם בבוקר ורודפים אחריהם הרבה קליפות ובחזירתם לביתם איני רואה כלום ואמר הבעל שם טוב זכרונו צדיק לברכה זאת היא פעולת המקוה.

(נהר יוצא מעדן, נהר ד' אות א')

מסוגל לשמחה ולהצלחה

בשם הבעל שם טוב הקדוש, והקרב והכרעים ירחץ במים וגו' עולה הוא אשה (ויקרא א, ג), שזה רמז למקוה המביא את האדם להתרוממות הנפש שיוכל להתפלל מתוך שמחה ואז יהי' כל היום שמח וטוב לב ויצליח בכל עניינו הן בגשמיות והן ברוחניות.

(מעין גנים)

סגולה למקשה לילד

שמעתי מאדמו"ר ר' ירחמיאל משה זכרונו צדיק וקדוש לברכה מקאזניץ שאמר בשם **הבעל שם טוב הקדוש** סגולה למקשה לילד שיטבול הבעל במקוה, ועוד אמר בשם הבעל שם טוב סגולה למקשה לילד שיקח הבעל מלא לוגמיו מי המקוה בפיו וילך עם פיו המלא מים ויזלוף על היולדת.

(בעל שם טוב על התורה, פרשת יתרו, בהגהות מקור מים חיים אות כ"ה)

על ידי המקוה ינצל מכל צרה

בשם הרב הקדוש ר' יחזקאל מקוזמיר זכרונו צדיק לברכה, בעת צרה חס ושלום סגולה להיות בטהרה ולטבול

במקוה.

(מעין גנים)

הצדיק הקדוש מזידיטשוב זי"ע אמר תהלים במקוה במסירת נפש

פעם אחת בא לפני הרב הצדיק רבי צבי מזידיטשוב זי"ע שליח עבור מקשה לילד שהיתה בסכנה גדולה ויען כי הרב הצדיק שכב עצמו לישן לא פתחו לו המשמש ויכה השליח בדלת וצעק כי הענין הזה הוא סכנת נפשות אבל השמש לא רצה לפתוח כדי לא להטריח את הרב הצדיק, אבל הרב הצדיק שמע את קול האיש ואמר להמשמש כי איש מר נפש רוצה לכנס ושיפתח לו ויאמר המשמש כי רק קול של רוח סערה הוא ואין שום איש. ויאמר הרב הצדיק לא כן, אלא איש מר לב עומד על יד הדלת, ותכף תפתח לו, ועשה כן, ונכנס השליח בבכי אודות המקשה לילד, ולבש עצמו, ויאמר להמשמש לך אתי אל הנהר ותכרה חפירה בתוך הכפור של הנהר כדי שאוכל לטבול בנהר. ועשה כן, וחפר חפירה בתוך הכפור, ואף שהי' אז בימי החורף וימים קרים, הטביל עצמו, ודרכו הי' בעת הטבילה שהי' אומר פסוקי תהלים. וכאשר גמר את הטבילה רצה לצאת מהמים ולא מצא את הפתח של החפירה. ואמר פסוקי תהלים ולא מצא, אחר כך אמר והזכיר זכות אבות, ולא מצא הפתח עד שאמר רבונו של עולם **הנני מוסר עצמי למות עבור שתי הנפשות של המקשה לילד**, ותכף מצא את הפתח ויצא בשלום, והלך לביתו ואמר לשליח מזל טוב.

הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אמר תהלים בהיותו עומד במקוה

בשם הבעל שם טוב ז"ל ב"ז"ע"ס תצע"ד אר"ץ" ראשי תיבות "זבחים" עירובין "מ'קואות". שעל ידי דברים

אלו תצעד ותתיסד ארץ. עוד אמר ששמע שבעל שם טוב אמר תהלים בהיותו עומד במקוה.

(בית אהרן)

הצה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע כשהוא יושב וכותב את חבוריו הוא טובל את עטו טבילה אחת בדיו וטבילה שניה בדם לבבו

יודעים אנחנו רק מזה שאחר שאמר תיקון חצות היה אומר בכל יום ספר תהלים אחד, וביום עש"ק וש"ק היה גומר כל ספרי תהלים פעם שנית, אח"כ היה עוסק בתורה בנגלה ובנסתר, וקודם שהאיר היום היה כותב רובי תורתו בחבוריו הקדושים, והעיד נכדו הרה"צ ר' יודא צבי זצ"ל מדאלינא ששמע מפיו הקדוש שאמר פ"א "שכשהוא יושב וכותב את חבוריו הוא טובל את עטו טבילה אחת בדיו וטבילה שניה בדם לבבו", ותלמידו ריו"מ מספינקא (בהקדמתו לספר של רבנו עה"ת) מעיד "שבשעה שכתב רבנו את ספרו היה דבוק בחי העולמים עד אין סוף וכמעט שהיה בטל במציאות מרוב דביקות ולסיבה זאת קצר במקום שיש להאריך".

(פאר יצחק דף 87 תולדות מרן הגה"ק מהרי"א מזידיטשוב)

הרגיל בטבילה נפתח לבו בתורה

ל'ב ט'הור ב'רא לי אלקים ראשי תיבות טבל, ירמוז אל מה שנודע כי האדם הרגיל להיות טובל מטומאת הקרי ושאר טומאות, נפתח לבו בתורה, וגם בעבודת קונו, ולבו נטהר מכל מחשבות רעות.

(עץ הדעת טוב, תהלים)

עיקר להשגת התורה להיות טהור על ידי הטבילה

וכדי שלא יהא עיכוב להשיגה (התורה הקדושה) לא יעצב לעולם ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור על ידי הטבילה כי זה הוא עיקר.

(משנת חסידים)

פעם אחת עמדתי לפני רבינו הקדוש (הרב הקדוש מצאנו) זכרונו לברכה, והיי שם גם הרב המאור הגדול החסיד המפורסם ר' עוזר זכרונו לברכה אב בית דין דקהלה יעדליווע, שהיי מאנשי ביתו של הרב הקדוש ר' צבי מרימאנוב זכרונו לברכה מלפנים, וסיפר הרב החסיד ר' עוזר לרבינו זכרונו לברכה שפעם אחת בהיותו אצל רבו הרב הקדוש מרימאנוב, הלך הרב הקדוש בחורף להמקוה לטבול תחת הקרח שהיי גליד כפור עליי, ובשובו לביתו אמר אלי עוזר רוץ במהרה להמקוה ותמצא אותה עוד חמה, והלכתי להמקוה ומצאתי באמת עוד חמה, כן סיפר ר' עוזר לרבינו זכרונו לברכה ואמר לו רבינו אצליכם חסידים הכל הוא לפלא אפילו לחמם מקוה הוא גם כן לפלא בעינייהם, (בלשון אשכנז בזה הלשון: ביי ענק חסידים איז אַלץ קינצין, אַ מקוה צו וואַרימין איז אויך אַ קיטץ).

(דרכי חיים)

בצאנו היי אדם חשוב ושמו אברהם ליזר זכרונו לברכה, והיי בעל תפלה בימים נוראים בעיר קטנה, פעם אחת היי חולה שוכב במטה כמה שבועות לפני ראש השנה, ולא היי במקוה, ועל ראש השנה נסע להתפלל בהעיר הקטנה, ורצה לטבול במקוה קודם ראש השנה, ובא לרבינו לקבל ברכת פרידה, ושאל אותו היות שזה איזה שבועות לא היי במקוה מחמת חולי ועתה שנוסע להתפלל יש לו חשק לטבול מקודם, ושמעתי בעצמי שהשיב לו רבינו בזה הלשון קבלה בידנו שטבילת מקוה איננה מזקת, רק כששואלים אם לילך אין לצוות לילך, אמר ר' אברהם ליזר, אני איני שואל עוד רק אלק, אמר לו רבינו אתה כבר שאלתני ואינני מצוה אותך לילך.

(דרכי חיים)

המקוה באפטא היתה עמוקה מאוד והיי לה תשעים מעלות

מצרפת הבית עד המקוה ולא היו יכולים לחממה בשום פעם על כן היתה קרה מאוד עד שתמיד היי קפאון וקרח על פניי, ובעת אשר רצו החסידים לירד ולטבול בה לא הלכו בשום פעם ביחידות כי לא היי באפשרי בשום אופן מפני הפחד והקרירות, רק היו מתאספים שיירא של עשרה בני אדם או יותר והלכו ביחד ועשו שם מקודם מדורה של אש כדי שיוכלו להתחמם אחר כך בעלייתם מהמקוה כדי שישבו את נפשם מגודל הקרירות. רבינו היהודי מפשיסחא זכרונו צדיק לברכה הלך בכל יום ויום וטבל בהמקוה ביחידות, ומנהגו שם שהיי קם בכל חצות לילה והלך ביחידות וטבל בהמקוה ולא עשה שם שום מדורה של אש רק מפני הקרירות חזר תיכף לביתו ותיקן שם חצות ולמד אחר כך איזה שעות בנסתר בביתו בפני עצמו שום איש לא ידע ממנו.

(התגלות צדיקים)

פרק ה'

**בו יבואר גודל מעלת וסודות המקוה
מתורת רבי נחמן מ'ברעסלב זי"ע**

תיקון לרואה קרי חס ושלום לומר עשרה מזמורי תהלים

**עשרה מזמורי תהלים על פי תיקון הכללי של מוהר"ן
ט"ז, ל"ב, מ"א מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"נ.**

בספרי של ר"נ קאסיווער זצ"ה כתב דמבטיח דמי שילך
באותו יום שרואה זרע לבטלה למקוה ואומר עשרה
קאפיטעליך תהלים ימחוק לגמרי החטא מזה, וטוב יותר
לומר אלו עשרה קאפיטעליך.

- א. מכתם לדוד קפיטיל ט"ז.
- ב. לדוד משכיל קפיטיל ל"ב.
- ג. אשרי משכיל קפיטיל מ"א
- ד. כאיל תערוג קפיטיל מ"ב.
- ה. למנצח אל תשחת קפיטיל נ"ט.
- ו. למנצח על ידותון קפיטיל ע"ז.
- ז. תפלה למשה קפיטיל צ'.
- ח. הודו לה' קאפיטעל ק"ה.
- ט. על נהרות בבל קפיטיל קל"ז.
- י. הללו קאפיטעל ק"נ.

על ידי אמירת תהלים יזכה לתשובה מי שרוצה לזכות
לתשובה יהיה רגיל באמירת תהלים כי אמירת

תהלים מסוגל לתשובה.

(ליקוטי מוהר"ן סימן ע"ג)

תיקון הכללי

תיקון למקרה לילה חס ושלוש לומר עשרה קפיטיל תהלים באתו היום שאירע לו חס ושלוש. ואלו הם העשרה קפיטיל בפרטיות אשר גילה רבינו ז"ל לאומרים באותו היום שאירע לו מקרה בלתי טהור חס ושלוש. **טז. לב. מא. מב. נט. עז. צ. קה. קלו. קן.** ומי שיזכה לאומרים באותו היום בוודאי נתתקן על ידי זה.

(לקוטי מהור"ן סימן ר"ח)

הדבר הראשון הוא מקוה

ומי שיוכל לילך למקוה לטבול את עצמו קודם ואחר כך יאמרם בודאי מה טוב, כי צריכין ליזהר מאד לטבול באותו היום שיהיי האדם בלתי טהור, ואמר בזה הלשון **"דאס ערשטע איז מקוה"** [הדבר הראשון הוא מקוה] אך אפילו אם הוא אנוס שאי אפשר לו לטבול כגון שהוא חולה או בדרך ואין לו מקוה אף על פי כן אם יאמר אלו עשרה קפיטיל תהלים הנ"ל אשרי לו. כי הם תקון נפלא ונורא מאד מאד.

(בהקדמה לתיקון הכללי)

לטבול תיכף באותו יום

תיקון הראשון למקרה לילה רחמנא ליצלן, לטבול במקוה תיכף באותו יום. גם בלא זה הזהיר מאוד להיות רגיל בטבילת מקוה, ואמר שבימים שאין אומרים בהם תחינה כגון ביומי דניסן וכיוצא המבוארים בשלחן ערוך אורח חיים צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה.

(ליקוטי מוהר"ן)

מקוה מושיע מכל הצרות

טבילת מקוה מושיע מכל הצרות, חס ושלום, ומטהר מכל הטומאות ומכל החטאים, כי **מקוה** ממשך דעת וחסד עליון מאד.

(לקוטי עצות - ערך מקוה).

על ידי טבילה זוכה לפרנסה ואריכות ימים

על ידי טבילת מקוה הפרנסה בנקל, ונתבטל המחלקת והכעס, וזוכה לשלום ולרחמנות ולדעת גדול. וזוכה לרפואה ואריכות ימים ולעורר בני אדם לשם יתברך

(לקוטי עצות - ערך מקוה)

מקוה אינה מזקת כלל והדוקטור שאומר שמקוה מזקת, אינו דוקטור כלל. כי כשאין המים קרים ביותר אזי אדרבא טבילת המקוה טובה מאד לבריאות הגוף, כי נפתחין נקבי הזעה על ידי זה, כידוע להדוקטורים הבקיאים.

(לקוטי עצות - ערך מקוה)

בדרך צריכין ליזהר בטבילת מקוה כי מקוה מסוגל להנצל מרוצחים.

(לקוטי עצות - ערך טלטול)

מסוגל להנצל מרוצחים

בדרך צריכין ליזהר בטבילת מקוה כי מקוה מסוגל להנצל מרוצחים.

(ליקוטי עצות, ערך טלטול אות ח')

על ידי המקוה יכול לתקן את הכל

בשם הרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זכרונו צדיק לברכה, מי שיהי' רגיל בכל יום בטבילה במקוה לשם תשובה יש לו תקוה טובה לתקן את הכל.

(מעין גנים)

כמה פעמים ניצול מעבירה בשביל שטבל

אף על פי שבטלוח (טבילת עזרא), מכל מקום טבילה זו קדושה גדולה היא, וכל המחמיר תבוא עליו ברכה, ולא עוד אלא שכמה פעמים אדם ניצול מעבירה מסיבתה.

(ספר המדות, דף נ"ד)

פרק ו'

- א. גודל הנחיצות לטבול במקוה – לעת הצורך.
 ב. היאך להתנהג באין לו מקוה באותו מקום.
 ג. היאך לנהוג כל הזמן עד הטבילה בבוקר.

טבילה אחר העונה

א) כבר נתפשט ליהזר בטבילת עזרא (עיין אור החיים סימן פ"ח) וכמו שהזהירו פוסקים וספרים ליהזר בו גם בזמן הזה שיש בו מעלות עצומות לטהרת הגוף והנפש ומאריכין ימיו ושנותיו – להזהיר, ועוד יש בו תועלת עצומה הבאתיו בביאורים. ומדקדקין לקום בבוקר באופן שיעלה בידו לברך ברכת התורה וקריאת שמע בזמנו אחר הטבילה במקוה. ובעל שם טוב הקדוש הזהיר מאד אף באונס ודוחק לטבול על כל פנים פעם אחת ולא יזיק לו המקוה וכיון שאין החתן יוצא יחידי מביתו יזמין את בר לווייתו באופן שיהי' לו פנאי לטבילה וקריאת שמע ולא יצטרך לסמוך אדיעבד לקרות את שמע קודם טהרת מקוה. וגם בשבת קודש נוהרין לטבול טבילה זו כמבואר בפוסקים. ומצוה על כל צבור לתקן מקוה חמה בכל יום והעושה כן מאריך ימים".

נו) להעתיק כל ענינים שנאמרו בספרים בענין טבילת עזרא מצריך חיבור בפני עצמו על כן לא העתקנו רק ראשי פרקים להראות עד היכן הדברים מגיעין ושגם הגאונים הקדמונים שלא השתייכו לכת החסידים כלל דקדקו בכך ועד כמה. ושלכולא עלמא התפלה יותר מקובלת עם הטבילה.

ובט"ם הצעת הדברים אבאר מה שכתוב בפנים דעוד יש בו תועלת עצומה. הנה כבר האריכו הסופרים וספרים בגודל חומר עון זרע לבטלה אפילו במקרה חס ושלום שפוגם בעליונים ובתחתונים ואין דבר הנותן כח לחיצונים כזה ושכל חיות האדם ומזלו בזה ובבא בהא תליא. וכבר אמרו דורשי הרשימות – הכל תלוי במז"ל – ובמקום אחר הרחבנו הדיבור בזה קצת. גם זאת ידוע לכל מעיינים מאשר כתבו הספרים כי טבילה במקוה ביום הפגם אין למעלה הימנו והוא מוכרח לניקוי העון,

ואין להאריך, ומכל מקום כתבתי קצת לקמן אות יב**. איברא החוש מעיד דהרגיל בטבילה זו נזהר בו לעולם גם לצורה מקרה לילה אבל האינן נזהרין לעולם אין נזהרין והוא גרעון כפי שהביאו ספרים הנ"ל וכבר נתפשט המנהג אצל החסידים ואנשי מעשה לטבול בכל יום. כמ"ש בסמוך בשם משמרת שלום. ובסמוך הבאתי בשם בעל שם טוב הקדוש זכ"ע דטבילה עומד במקום תענית יום אחד. עיין שם. ועיין בש"ס ברכות פ"ג וכן במ"א ומ"ב סימן פ"ח דהמשמש מטתו אפילו חולי, יותר מחויב, ומצינו בדח"ל דישאל קדושים היו נזהרין בטבילה זו מאליהם עוד לפני מתן תורה, כדאי בתדב"א (פ"ז).

ודע דאע"ג שהחסידים הן הן שהפיצו מנהג זה לטבול בבוקר לפני התפלה. מכל מקום כן נהגו והנהיגו הרבה מגדולי אשכנזים אצל תלמידיהם, ומקובל אצל נכדי הגה"צ ממאד (מהר"ש בראך זצ"ל) שהי' תלמיד מובהק למהר"ם שיק זצ"ל שאמר לו דמפני ג' דברים אוהב החסידים ואחד מהם מפני שנהרין בטבילת עזרא, ובתולדות שמואל (אוונסדארף) דב' דברים יש להתנהג כחסידים – אש ומים – היינו התלהבות בתפלה, וטבילה בכל יום.

בקדמונים – בענין הטבילה:

א. בכ"מ (סוף ה' קריאת שמע) שלא בטלוח אלא נתבטלה מעצמה מפני שלא הי' כח ברוב הצבור לעמוד בה. וכתב ע"ז בפרי מגדים (פ"ח א"א א') דמי שירצה לנהוג ולטבול תבוא עליו ברכה. ולהלן שם (ש"ג מש"ז ג') דמי שטובל תמיד חשיב אצלו טבילת מצוה.

ב. כבר העיד הרמב"ם באגרת על עצמו דמעולם לא ביטל טבילה זו, וכל הטובל במקוה כטובל במימי הדעת (תרי"י ברכות כב.).

ג. כתב רבינו האי גאון ז"ל דלא אמרי' בטלוחו לטבילותא אלא לגבי קריאת שמע אבל לתפלה אין מתפללין עד שירחצו (שם).

ד. והרי"ף ז"ל כתב ולא טבילה דוקא אלא רחיצה ב' קבין (רי"ף שם).

ה. התפלה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל (שם בשם הרב"י).

ו. בטור סוף סימן רמ"א כתב דהמחמיר תבוא עליו ברכה.

ז. בחינוך (מצוה ק"פ) כתב: אמנם בעל נפש המטהר לקריו גם היום מדה טובה ומשובחת היא לו, יודע דרך טוב ורוב טובה יחזו בה ותבוא עליו ברכה.

ח. במאירי (ברכות כב.) כתב: מכל מקום טבילה זו קדושה גדולה וכל המחמיר בה תבוא עליו ברכה.

ט. בירושלמי (ברכות פ"ג הדי') אמרו: דכל המחמיר בה יאריך ימים בטובה.

י. בשאלות ותשובות מן השמים (סימן ה') וזה לשונו: ועבדתם את ד' זו תפלה, אפשר טמא מקריב קרבן וכו' ודבר זה גורם אריכות הגלות וכו' שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד אי אפשר, אך אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו ביאת הגואל.

יא. כתב הרא"ה (בהקדמה לשער בית הנשים): ואדונינו אדון כל הנביאים נצטוה בפרישתו, וגם אנו נצטוינו לגדולה להטהר בטבילה, רבותינו ז"ל אמרו הרבו בטבילות לאחוז במדות וכו' עכ"ל.

יא*. בספר הפרדס לרש"י ז"ל, דענין טבילת בעל קרי הוא ענין של קידוש השם בפני גוים. וכ"ה בתשובת הגאונים שער תשובה סימן חצ"ר כמבואר בכ"י ח"ג סימן נ"ה.

יב. בשאלות ותשובות מן השמים דברים נפלאים עד מאד בענין טבילת עזרא מפי הקב"ה – הבאתיו בסמוך אות קטן ט"ו* עיין שם.

יב*. הכוזרי (מאמר כתב סימן ס') דמי שהוא בעל נפש ירגיש בנפשו שינוי כל עוד שלא רחץ לקריו, וכבר ניסה שמפסידים במגעם דברים דקים כפנינים ויינות (מובא בדע"ת).

יג. דעת הר"ש במסכת ידים דמכל מקום תשעה קבין בעינן (מובא בשו"מ ח"א קכ"ג).

יד. באחרונים בענין טבילה:

במשנה ברורה אות ד' בשם א"ר, ומכל מקום אנשי מעשה נוהגין בתקנה זו. ועמ"ש לעיל בשם פרי מגדים דהמתמיר תבוא עליו ברכה.

בערוך השלחן (פ"ח ב'): ומדברי הרמב"ם נראה שלא התכמים ביטלוהו אלא מאליה נבטלה מפני שלא יכלו לעמוד בתקנה זו וכו', ולכן מצינו במשניות שנהגו בתקנה זו לפי שעדיין לא נבטלה, וגם עכשיו יש מהדרים ששומרים לטבול לקירוין וכו' עכ"ל.

בשאלות ותשובות פרי השדה (ח"ד סימן ב') דבזמן הזה יש מהדרים ששומרים לטבול לקירוין וכו' עכ"ל.

בשאלות ותשובות פרי השדה (ח"ד סימן ב') דבזמן הזה דשכיחי מקואות לא שייד לומר מ"ש הכ"מ שאי אפשר לעמוד בתקנה זו ועל כן הוא יותר חובה מבימים הקדמונים. (אמר המו"ל: וכ"ש בזמן הזה שבית הטבילה בנוי ומשוכלל עם כל המצטרך ובפרט כשהוא באותו בנין שבבית הכנסת).

בדעת תורה בשם שאלות ותשובות בשמים ראש סימן כתב דאסור בתפלין כל זמן שלא טבל. ועיין מה שכתוב על זה בשאלות ותשובות פרשת מרדכי סימן ה'.

בשאלות ותשובות שו"מ מהד"ג ח"א סימן קכ"ג דן אי מהני התרה למי שקיבל לטבול לתפלה וכן בפרה"ש"ד שם.

דעת שאלות ותשובות חסד לאברהם סימן י', ושאלות ותשובות יד יצחק ח"א קכ"ט, דמהני התרה וכ"ה בש"מ ה' טב"ע. ועיין בת"ח כלל ג' ס"ק פ"ב.

בתורת חיים (סופר) סימן פ"ח דהאידינא דיש טבילה בחמין אין מהראוי לזלזל בטבילה זו דמגמרא מוכח שהקילו בה משום צינה.

בשאלות ותשובות עין יצחק (אור החיים סימן ב') דלא מהני התרה על זה, דכיון דמבואר בגמרא ובירושלמי דהמתמיר בה מאריכין – ימיו ושנותיו לא מצי להתחרט על זה בלבב שלם דודאי רוצה בברכת חז"ל.

בשאלות ותשובות שו"מ הנ"ל דנהגו עלמא חסידים ואנשי מעשה לטובל לתפלה והוי כמו נדר ואין לו התרה, ועוד כתב שם דלא בטלו לטבילותא רק לתורה ולא לתפלה.

בשאלות ותשובות נפש חי' (אור החיים סימן מ') דאין להקהל רשות לסגור את המקוה לאנשים – אפי' אם הכוונה שלא יעשה אי נקי ומונעים הנשים מליכך למקוה – וכל המבטל דינו כמבטל רבים מלעשות מצוה.

ככף החיים סימן ע"ו אות פ"א דהנהגין לטבול מנהג יפה הוא שאין למעלה הימנו כדי שתעלה תפלתם ותוכתתם למעלה בקדושה ובטהרה ועליהם תבא ברכת טוב, עכ"ל.

ועיין עוד דבר נפלא בשאלות ותשובות נודע ביהודה מהד"ק אור החיים ל"ב שמסדר תשובה לאחד, וכתב: ומה טוב שלא יבטל מטבילת קרי, עיין שם. ובשאלות ותשובות תפארת צבי על יור"ד ח"ב סימן כ"ז, הבאתיו בדין טבילה בשבת קודש – בסמוך.

ובאוצר החיים להגה"ק מקאמאראנא זצוק"ל (פרשת מצורע מצוה קע"ז) וזה לשונו: וכל הטובל במקוה מטומאתו אף בזמן הזה מקיים מצות עשה מרמ"ח מצות ונפשו מזדככת כדברי רבינו הקדוש בעל החינוך.

ובסגולות ישראל (מערכת ט' אות א') להגאון מהר"ש ליפשיץ בעמה"ח ברי"א, וזה לשונו: והזהיר בטבילת עזרא יהי מובטח שלא ישלוט בו דבר כישוף, וכל שונאיו יפלו תחתיו וכל הדינים נמתקים מעליו, וכל אריכות הגלות וכל הצרות הבאות על ישראל בדור הזה היא על ידי שבטלו טבילת עזרא, עכ"ל.

והאמת ניתן להיאמר דהמעייין היטב בדברי הקדמונים דלהלן שכתבו להתיר טבילה זו אפילו בעצם יום הכפורים להרגיל בו שמע מינה דבעיניהם לאו דבר פשוט הוא. וכן יש ללמוד מהכרעת האחרונים שם להקל. וגם מדי' מאורי האחרונים שהתאמצו לתת יד להמקילין בשבת כדבסמוך.

בשאלות ותשובות דבר משה (סימן ס"ד) וז"ל: לזה רמזו חז"ל באמרם (מד"ר ויקרא פ"א) תלמיד חכם שאין בו דעת דעת נבילה טובה הימנו כמאמרם ז"ל דעת – זה סדר טהרות – ולזה אמר כל תלמיד חכם שאין בו דעת רצה לומר שאין לו טהרה במקוה נבילה טובה הימנו אחר שאיננו טהור מטומאת קרי שהוא חמור מכל הטומאות מפני שיוצא מגופו, עכ"ל.

בשאלות ותשובות אמרי יושר (ח"ב סימן ר"א אות א') דאין לסתור מקוה ישנה לבנות במקומה חדשה דביטול אנשים הרגילין במקוה לאו מילתא דותרתא הוא, עיין שם.

בקצה"ג על מט"א תיקונים והשמטות לסימן תקפ"ה דלעת מרן החת"ס לאור הקפידא ששליח ציבור על כל פנים יטבול, בזמן הזה כל יחיד דינו כש"ץ.

ובזמן הזה: בשאלות ותשובות פרהשי"ד הנ"ל דבזמן הזה דשכיח מקואות חובה יותר (הבאתיו לעיל). בתורת חיים (סופר) סימן פ"ח וזה לשונו: ובפרט באידנא שיש טבילה בחמין על כרחך אין מהראוי לזלזל בטבילה זו, דבגמרא מוכח שהקילו משום צינה משא"כ בזמן הזה, ולא עוד דלתפלה הרבה מחמירין שעדיין התקנה במקומה עומדת, ובשו"מ (מהד"ג ח"א קנ"ד) דהוי כחפלת ערבית רשות וקבלו עליהן חובה והוכיח מתוספתא ידים פרק ב' דחובה הוא.

טו) מספרן של צדיקים: מצוה לטבול ולזהר שלא יאמר דבר שבקדושה בעוד טומאתו עליו אם לא מאונס ודוחק גדול, כך פסק מרן האריז"ל (בספר טהרת השם וז"ל: ומרן הבעל שם טוב הזהיר מאד אף באונס ודוחק שיטבול בהכרח פעם אחד. וכתב בספר משמרת שלום (קיידאנוב) סימן ב' וזה לשונו: וקבלה בידינו מקודש הקדשים רוח אפינו הבעל שם טוב וצ"ל כי כשצריך למקוה וטובל את עצמו לא יזיק לו בשום אופן, עיין שם.

ועיין בספר מאור ושמע על התורה פרשת אמור שכתב שאי אפשר לו לאדם שישגי תכלית יראת ה' אלא אם נזהר בטבילת עזרא וכו' ואם הוא לומד ומתפלל ואינו נזהר בטבילה זו אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה על ידי זה לידי אפיקורסות ובזמנים הקודמים שהיה דבר ה' יקר בימים ההם ולא היו יודעים מיראת הרוממות כלל זאת היה מחמת שהיה לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו והכת שבתי צבי ימח שמו שהיו אז בימים ההם מזה נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף והיה העולם שמם עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש ואדמו"ר הרב ר' אלימלך נשמתם בגנוי מרומים, והם פתחו **שער לה' צדיקים יבואו בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו** שחכמי הגמרא לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות צריכין להיות נזהר מאוד בטבילה זו עכ"ל עיין שם.

בספר ליקוטי תורה (פרשת תבא, ד"ה תחת) דאחד מג' דברים להסיר המונע בתפלה הוא המקוה, עיין שם. מובא בקצה"ש סוף סימן י"ב.

בספר אורח לחיים (פרשת ראה עה"כ כל צפור) וזה לשונו: בשם כאדמו"ר מהר"י וצ"ה יראת ד' טהורה עומדת לעד כי האדם הרוצה ליכנס בעבודת השי"ת ולהיות ירי"ש לאמתו צריך לשמור טבילות עזרא בלי לעבור בעת הצורך. וביותר לתפלה צריך האדם לטבול עצמו. הגם שבטלו לטבילת עזרא מכל מקום לתפלה לא בטלו וצריך האדם הירא לשמור זאת שלא לעבור חלילה ע"ז... עכ"ל.

בראשית חכמה (שער אהבה פרק א') וזה לשונו: והזהיר לעשות הטבילה בזמנה בודאי לא ישיגוהו שום מזיק כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

ברחמי האב (אות כ"ט), להיות טהור בכל עת ושלא להתעצל לטבול במקוה בכוונה רצוי כי הכל הולך אחר הכוונה.

טו"י בשאלות ותשובות מן השמים (סימן ה') יש תשובה נפלאה מן השמים בנחיצות ומעלות טבילה זו, ואחר התשובה שאל פעם ב' אם הדברים יצאו מפי הקב"ה והשיבו הן. ולימוד ומוסר גדול בענין הטבילה יש ללמוד מכל תיבה כמעט, ע"כ אמרתי להעתיק כל תשובה עם השאלה ומשם ילמוד כל מעיין שמעלת הטבילה גבוה מעל גבוה.

זה לשון השאלה: על טבילת בעלי קריין דאמרי בטלוח לטבילותא כר"י בן בתירא, וכתבו הגאונים דהנ"מ לקריאת שמע ולדברי תורה אבל לתפלה צריך טבילה או ט' קבין, ויש מקילין ואומרים דאפילו לתפלה בטלוח וסומכים על הירושלמי דאמר בפרק יום הכפורים דאסור ברחיצה אסור בתש"ה מבעי שהרי צריך לרחוץ קודם שיתפלל ומשני במקום שנהגו שלא לטבול אי נמי תפתר קודם תקנה, ועל זה שאלתי אם יש לסמוך על הירושלמי ולומר כי תקנת עזרא לא נתקבלה בכל המקומות ובמקום שנהגו נהגו, ובמקום שלא נהגו מותר להתפלל בלא טבילה ובלא ט' קבין, ואם הלכה כדברי הגאונים שמחמירין ואומרים שצריך טבילה או ט' קבין לתפלה.

והתשובה:

והשיבו ועבדתם את ד' אלהיכם זו תפלה, ואפשר טמא ומקריב קרבן. וא"ת שאר טומאות אינו דומה טומאה היוצאה מאונס לטומאה היוצאה מדעת, אינו דומה טומאה הבאה מחוץ לטומאה היוצאה מגופו, ועזרא כשתיקן ברוח הקודש ראה ותיקן, ועל הירושלמי דע אילו חיה עמהם בבי"ה לא מצאו ידיהם, ועוד הרי חזר בו ואמר קודם תקנת עזרא נשנית משנה זו, ודבר זה גורם אורך הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה היה כבר נשמע תפלתם זה ימים רבים אך סבלות הגלות ומעייט ות"ת הם העומדים לישראל. ואח"ז השיבו שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד אי אפשר אך אם טהרו שליחי ציבור בכל מקום אבא אליך וברכתך, אחרי ראותי כל אלה **שאלתי** ליל ג' י"ט כסליו **אם בא לפי מאת ה' ואם לאו**, וכך היתה שאלתי אנא מלך עליון האל הגדול והגבור והנורא שומר הברית והחסד לאוהביו. שמור ברידתך וחסדיך עמנו וצוה למלאכך הקדושים הממונים על תשובת שאלת חלום למלאכך הקדושים הממונים על תשובת שאלת חלום להשיבני על מה שאשאל לפני כבודך תשובה אמיתית ונכונה דבר דיבור על אופניו ברור ומבואר בפי ובהלכה בלי שום ספק אשר שאלתי בענין טבילת בעל קרי, אם נאצלו הדברים מרוח הקודש ואם יש בהם תועלת וטוב לגלות לחתני ר' יוסף ולצוות עליו להודיע לחכמי הארץ או אם באו לפי מרוח אחרת ואין בהם תועלת וטוב לי להסתירם ולהעלימם.

והשיבו, באמת היה דבר ה'. והדברים עתיקים עתיק יומין אמרן והיום יום בשורה וחכינו עד אור הבוקר, אחר זה השיבו והאיש אשר יעשו בזדון לבלתי שמוע אל הכהן העומד לשרת שם ומת האיש ההוא, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך.

עוד אעתיק דבר נורא מאוד מכתב האריוו"ל (בפע"ח שער השבת פ"ג) דהנהר בטבילת מקוה נעשה מטבילה **טבל** – י' שמתחבר להקב"ה להיות אחד כביכול ואשרי חלקו ואם אינו נוהר בטבילת מצוה אז נעשה **בטל** י' חס ושלוש שמקצץ בנטיעות חס ושלוש ועי"ע בב"י"צ פט"ב סימן ע"ט שמצא בשאלות ותשובות הגאונים (שעי"ת סימן חצ"ר לר"ה גאון) כיון דהישמעאלים נוהרין בזה לכן גם לישראל ליוהר בזה.

טו"י) בספר דרך אמונה ומעשה רב (דף נ"ב) וזה לשונו: גם פעם אחת אמר (רבינו הקדוש מהר"ן מברעסלוב זצוק"ל) שצריכין ליוהר מאד לטבול באותו היום שיהי האדם בלתי טהור ואפי' אם לא יוכל לטבל בבוקר על כל פנים יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב כי צריכין ליוהר מאד לטבול באותו היום דוקא... גם ב"ז הזהיר מאד **להיות רגיל בטבילת מקוה** (גם בסתם) ואמר שבימים שאין אומרים בהם תחינה כגון ביומי דניסן וכיוצא המובאים בשולחן ערוך צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה, עכ"ל.

בספר בית אהרן (קארלין) בליקוטים: ואמר (הרה"ק מהרר"א מקרלין זצוק"ל) ששמע בשם הבעל שם טוב זצוק"ל וזכ"י"ע פי' הפסוק בועם תצעד ארץ. בועם ר"ת **זביחה – עירובין – מקואות** שעל ידי דברים אלו תצעד ותתייחד הארץ.

עוד אמר דא"י בספרים אף על פי שאין נבואה בחוץ לארץ, אבל במקום מים יוכל להיות.

עוד אמר שמי שמאמין באמת בטהרתו במקוה ונהנה ומקבל חיות מזה בטוח הוא אף שהוא חלש ורחיצת המים מזיקין לו עם כל זה הטבילה לא תזיק לו כלל, עיין שם. **בסידור** לב שמח בהקדמה וזה לשונו: וגם העיקר טהרת הלב ליוהר ללמוד לשמה הוא להיות התלמיד חכם נוהר במקוה וכו'. ושמעתי ממו"ח הרה"ק מבעלו זלה"ה (הוא השר שלום מבעלזא זכ"י"ע) שלכך מסיים הגמ' בברכות (בסוגיא דטב"י"ע) כל הנוהר בה מאריך ימים שדרך התלמיד חכם שיש לו מיוזג רך, ולכך אומר שאם ילך למקוה יזיק לו. ולכך איתא בגמרא **כל הנוהר בהמאריך ימים מבלי היזק חלילה**, עכ"ל שם.

בנימוקי אור החיים (לבעל מנחת אלעזר זצ"ל) סימן פ"ח דיפה מנהג חסידים ואנשי מעשה שנתפשט דרכם ליוהר בטבילת עזרא ולכן **נכון מה שנוהרין בכל מקום שעל כל פנים הבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד** אם לא הי' מקודם בבוקר במקוה. וציין שם לעיין בספרו חיים ושלוש על התורה ומנחת אלעזר שמביא מקור דהוא דת יהודית לטבול במקוה, עיין שם.

ובספר הכנה דרבה (לבעל ערוגת הבושם) דף טו"ב אות י"א: מזהיר באזהרה אחר אזהרה ליוהר בטבילת עזרא, ועיין עוד עמק יהושע האחרון בסופו בענין זה.

ובספר מאמר מרדכי (דף כה.) להקדוש המפורסם מהר"ם מנאדבורנא זצוק"ל שפעם אחת דבר רבינו הקדוש ואמר בעל קרי אסור בתורה ותפלה אף על פי דבשלחן ערוך כתיב להיתר בעלי שולחן ערוך הי' בעלי רוח הקודש והבינו שיהי' הדור חלוש

ב) כמו כן יש לדקדק ולהזהר מאד לטבול במקוה אם חס ושלום נכשל במקרה לילה רחמנא ליצלן שזה מועיל למחות כח הטומאה הנולד אם טובל מיד ביום ההוא. וטובלין בכל ימות השנה לבד יום הכיפורים ותשעה באב. (אולם עיין מה שכתבתי בענין יום הכיפורים בביאורים לאות הקדום באורך)¹⁰.

מלטבול ואם יאסרו הלימוד והתפלה תורה מה תהא בה. אבל דעו שאמת הוא שבעל קרי אסור בתורה ותפלה, עכ"ל.

בשלי"ה אות טהרה וזה לשונו: ואני אומר הבא לטהר מסייעין לו מי שעושה מוסכם לעשות בטהרה בודאי הקב"ה יסייע לו להזמין לו טהרה, עיין שם.

בספר הקדוש מגיד תעלומה (ברכות טו.) לבעל בני יששכר דטבילה יותר חשובה מקרבן על המזבח. ועי"ע במשני"ח (שארית יום ראשון) וזה לשונו: ועיקר כוונת עסקו בתורה תהיי להשיגה וכו' וכדי שלא יהיי לו עיכוב להשיגה לא יעצב לעולם ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור על ידי טבילה כי זהו העיקר, עכ"ל.

כז) **הקדוש** מהר"ח ושלום זכ"ע מביא בשם האריז"ל בשער רוח הקודש דף ד' ד"ה "ובענין טומאת קרי" וזה לשונו: א"ל מורי ז"ל (הוא האריז"ל) כי כל אותו היום מתגלה אותה הטומאה וניכרת במצחו אף אם טבל אלא שהוא גלוי דבר מועט אבל אם לא טבל הוא נגלה שם תמיד כ"ז שלא טבל עכ"ל.

והחיד"א בעבודת הקודש קונטרס צפורן שמיר סימן ז' אות ק"ד דמסורת היא שהרואה קרי וטובל ביום ההוא דוקא ומתודה כראוי נמחה המזיק של קרי עכ"ל. וכתב על זה בכף החיים (ע"ו אות כ"א) ועל כן נוהגים יראי ד' לטבול לקריין ביום ההוא ואם אפשר להם טובלין קודם התפלה כדי למחות המזיק ולהתפלל בטהרה. [וע"ע בסמוך אות' ג'].

ובקב הישר (פרק כ"ב אות ה') וזה לשונו: כשאדם עובר עבירה הן גם כן נרמזים העבירות במצחו באש שחור מכל מקום אם מתחרט ויגע וטרח לתקן בעשיית תשובה העונות שעשה, אזי מסלק החשך ואש שחורה בושת במצחו מעון ובשבת כשבאה הנשמה יתירא אחרי חצות לישראל אזי נתכסה אותו העון מכל וכל **זולת טומאת קרי** או שתקן המעשיות אינו **נסתלק בלתי טבילה**, עכ"ל.

במגיד תעלומה (ברכות כ"ב) דבהוצאת זרע לבטלה חייב מיתה בידי שמים וכשטובל את עצמו במים קרים נפטר ממיתה.

ג) נמצא בספרים דאפילו על חלום רע [שחלם לו שבא על אשתו וכל שכן אחרת] אפילו לא נכשל במקרה חס ושלום יזהר מאד בטבילה דיכולין הקליפות להזיק לבנים קטנים חס ושלום והוא עוד יותר ממעשה רע בעצמה רחמנא ליצלן, אבל בטובל בבוקר אין להם כח להזיק. (הקדמת ספר אור עינים להרה"ק מהרא"צ סאפרין מקאמארנא זצ"ל בן בעל שלתה"ט זצ"ל)^מ.

ג*) **בזמן הזה** הטבילה חובה יותר מבימי קדם מפני מקואות חמין דשכיחי בכל מקום, ועל כן אין להביא ראיי ממה שהקילו בו בימים קדמונים שלא יכלו לעמוד בו מה שאין כן בזמן הזה (פרהש"ד ח"ד סימן ב' תורת חיים סימן פ"ח).

ומצינו בהפוסקים האחרונים שהפליגו במעלת וחובת הטבילה בזמן הזה ואפרוט תמצית דבריהם.

א. הרגיל בו הוא כנדר ואין רשאיין לבטלו (שו"מ, חסד לאברהם, יד יצחק, פרהש"ד, עין יצחק, של"מ).

ב. יש אומרים דלא מהני התרה (שו"מ, עין יצחק), ויש מקילין (חסד לאברהם, יד יצחק, ש"מ).

ג. בטלוהו רק לתורה ולא לתפלה (שו"מ).

ועיין בליקוטי מהר"ן (ח"א סי' ר"ה) וז"ל: תיקון למקרה לילה רח"ל לומר י' קאפיי תהלים באותו היום שאירע לו חס ושלום כי יש כח באמירת תהלים להוציא הטיפה מהקליפה שלקחה אותה וכו' ומי שזוכה לאמרם באותו היום אי"צ לפחוד עוד מפגם הנורא של המקרה חס ושלום כי בודאי נתקן עיי"ז.

ועיין בהקדמה לתיקון הכללי, דתיקון הראשון הוא המקוה שצריכין לטבול במקוה. ואחר כך תיקון הלוה.

כח) **ביסוד ושורש העבודה** (שער המים פ"ו) וזה לשונו: גם להרבות בטהרת טבילה ככל האפשרי כי זה עיקר טהרת נפש גם בכל השנה וביחוד אם בלתי טהור הוא מטומאת קרי ר"ל או מטומאת הזיווג יזהר לטבול בו ביום קודם תפלת שחרית.

וזה לשונו בזוהר חי (דף י"ד ע"ד): ובחג נידונין על המים על שהם מבזין בנטילת ידים, ועל שהם מזלזלין במקואות ובטהרות שהם במים, ועל כך נדונין על המים על ענין המים. עכ"ל.

- ד. מקיים מצות עשה מרמ"ח מצות עשה ונפשו מזדככת כדברי החינוך (אוצה"ח קאמארנא).
- ה. המחמיר תבוא עליו ברכה (פמ"ג), וכן נהגו אנשי מעשה (ח"א).
- ו. מנהג יפה הוא שאין למעלה הימנו, שתעלה על ידי זה תורתם ותפלתם למעלה בקדושה וטהרה (כה"ח).
- ז. אין רשות לקהל לסגרו אפי' הכוונה שלא יעשה אי נקי וימנעו הנשים מלילך (עין יצחק, שו"ת נפש חי').
- ח. לזה כווננו הז"ל באמרם "תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו" (מד"ר ויקרא פ"א) על פי אמרם (שבת פ"ב) דעת זה טהרות, ורצה לומר תלמיד חכם שאינו טובל לצורך נבילה טובה הימנו דטומאת קרי חמור מנבלות שיוצא מגופו (שו"ת דבר משה).
- ט. אין לסתור מקוה ישנה לבנות במקומה חדשה דביטול אנשים ממקוה לאו מילתא זוטרתא הוא (אמרי ישר).
- י. הזהיר בטבילת עזרא יהי' מובטח שלא ישלוט בו דבר כישוף, וכל שונאיו יפלו תחתיו. וכל הדינים נמתקין מעליו, וכל אריכות הגלות, וצרות הבאות על ישראל כדור הזה בשביל שבטלו טבילה זו (סגולות ישראל).

(עין ביאורים לאות א' הבאתי באורך דברי הפוסקים הללו, ומקורותיהם בדיוק).

ג (אעתיק תמצית לשון הקדמונים במעלת טבילת עזרא^ט):**

- א. הרמב"ם העיד על עצמו שמעולם לא ביטל טבילה זו והטובל במקוה כטובל במימי הדעת (תרי" ברכות כב.).
- ב. דעת רב האי גאון דדוקא לקריאת שמע בטלוהו ולא לתפלה (שם).
- ג. התפלה יותר מקובלת בטבילה – לד"ה (שם).
- ד. הנזהר בטבילה זו – מדה טובה ומשובחת – יודע דרך טוב – ורוב טובה יחזו בה – ותבוא עליו ברכה (חינוך מצוה ק"פ).
- ה. טבילה זו קדושה גדולה (מאירי ברכות כב.).

נט) (הבאתי דבריהם בהרחבה בביאורים לאות א', עין שם).

מקוה פרק א - ו ישראל נה

- ו. אם יטהרו על כל פנים שליחי ציבור בכל מקום ימהרו ביאת הגואל (שור"ת מן השמים ה') ובזמן הזה כל יחיד דינו כש"ץ (קצה המטה).
- ז. טבילת בעל קרי הוא ענין קידוש השם בפני גוים (תשובת הגאונים, ספר הפרדס לרש"י ז"ל).
- ח. מי שהוא בעל נפש ירגיש בנפשו שינוי כל עוד שלא רחץ לקריו, וכבר ניסה שמפסידין במגעם דברים דקים כפנינים ויינות (ספר הכוזרי מובא בדעת תורה).

ד) ונעתיק עוד תמצית הנאמר בספרן של צדיקים במעלת וחובת טבילה זו:

- א. עיקר כוונת עסקן בתורה תהי' להשיגה וכו' וכדי שלא יהי' עיכוב להשיגה לא יעצב לעולם ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור על ידי טבילה (משנ"ח שארית יום ראשון).
- ב. הנזהר בטבילה מתחבר להקב"ה להיות אחד כביכול ואשרי חלקו, ואם אינו נזהר חס ושלום מקצץ בנטיעות (האריז"ל).
- ג. לא יאמר דבר שבקדושה בעוד טומאתו עליו – אם לא מאונס ודוחק גדול – על פי האריז"ל (ר"ח, באה"ט, ס"י).
- ד. בעל שם טוב הקדוש הזהיר מאד אף באונס ודוחק גדול לטבול בהכרח פעם אחת על כל פנים (ס"י).
- ה. קבלה בידינו מקודש הקדשים רוח אפינו הבעל שם טוב זצ"ל, כשצריך למקוה וטובל עצמו לא יזיק בשום אופן (משמרת שלום).
- ו. אי אפשר להשיג תכלית יראת ד' אלא הנזהר בטבילה זו (מאור ושמש פרשת אמור).
- ז. הלומד ומתפלל בלי טבילה זו אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות (שם).
- ח. הלומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל חלילה לבא על ידי זה לאפיקורסות (שם).
- ט. בזמנים הקדמונים לא היו יודעין מיראת הרוממות כלל, מחמת שהיו לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו (שם).

י. הכת שבתי צבי ימח שמו נעשו אפיקורסים על שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף (שם).

יא. ה' העולם שמם עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש, ואדמו"ר הרב ר' אלימלך נשמתו בגנזי מרומים, והם פתחו שער לד' צדיקים יבוא בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו שחכמי הגמ' לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומדות צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו (שם).

יב. אחד מג' דברים להסיר מונע התפלה – מקוה (ליקוטי תורה, קצוה"ש).

יג. האדם הרוצה ליכנס לעבודת השי"ת ולהיות יר"ש לאמיתו צריך לשמור טבילת עזרא – בלי לעבור – לעת הצורך (אורח לחיים), וביותר לתפלה צריך לטבול עצמו (שם) וצריך אדם הירא לשמור זאת שלא יעבור חלילה על זה (שם).

יד. אפילו לא יוכל לטבול בבוקר יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב (דרך אמונה ומעשה רב).

טו. עיקר טהרת הלב ליזהר ללמוד לשמה להיות התלמיד חכם נזהר במקוה (סידור לב שמח).

טז. הגאון הקדוש מהר"מ מנאדבורנא זכ"ע אמר **בעל קרי אסור בתורה ותפלה**, ובעלי שולחן ערוך היו בעלי רוח הקודש והבינו שאם יאסרו תורה מה תהא בה. אבל האמת הוא שבעל קרי אסור בתורה ובתפלה (מאמר מרדכי).

יז. טבילה יותר חשובה מקרבן על גבי המזבח (מגיד תעלומה).

יח. נכון מה שנזהרין בכל מקום שעל כל פנים הבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד אם לא ה' מקודם בבוקר במקוה (נמוקי אור החיים).

יט. בעל ערוגת הבשם זצ"ל מזהיר באזהרה בתר אזהרה ליזהר בטבילת עזרא (הכנה דרבה).

פרק ז'

בס"ד

קול מזהיכל ה'

עוררו והתעוררו!

שמע ישראל

אל אחינו בני ישראל החרדים אל דבר ד' ולקיום מצות תורתנו הקדושה הי"ו.

הן גלוי וידוע לפני כל, כי עיקר יסוד טהרתן וקדושתן של ישראל תלויה במקוה טהרה, ובעוונותינו הרבים בזמנים האחרונים רבת העזובה והמכשלה בזאת, ערו ערו עד היסוד בה, כי לדאבון לב כל יראי ד' וחושבי שמו יתברך, מאת הבתי דינים יצאה המכשלה הזאת, על ידי שהם ממנים רבנים מפקחים ומשגיחים כאלה, שאינם בקיאים ויודעים בהלכות מקואות,

ותלמידים וצורבי רבנן האלה מכשילים את הרבים ביודעים ובלא יודעים, ובעוונותינו הרבים מדי יום ביומו נכשלים אלפי בני ישראל אשר בכל העולם כולו באיסור החמור שהוא מחייבי כריתות רחמנא ליצלן, ואוי לנו שהגענו ככה, ואוי לדור שכך עלתה לו בימיו, ואיככה נוכל לשבת בזרועות חבוקות ולראות כבלע את הקודש, וכמעט כסדום היינו ולעמורה דמינו, ועם ישראל גוי קדוש רחמנא ליצלן יהיה ככל הגוים אשר מסביבותינו, ד' יחוס וירחם כי לולי טהרתן של ישראל אין תקוה לאחריתנו.

אי לזאת עלינו לעורר ולהזהיר את הבתי דינים שבישראל:

(א) לבל ליקח לבניית המקואות כי אם רק מומחים ובקיאים בהלכות המקואות על בוריין.

(ב) למנות רבנים מכשירים ומפקחים שהם יראים ושלימים, תלמידי חכמים מופלגים, ולא מיוצאי ותלמידי "ישיבה יוניווערסיטי" הנודעת לשמצה, ומוציאה תלמידים כאלה שלא שמשו כל צרכן.

(ג) לברר מאת הרבנים המכשירים ולהודע מי סמכם בסמיכת הוראה, כי אולי ואולי קבלו

הוראה בעד בצע כסף, וכמו שהונהג באמריקא
זאת מלפנים, לפני מאות בשנים.

(ד) לבל לסמוך בזה על "ארגאניזאציעס" של
רבנים, הנמכרים בעד כסף וכבוד המדומה.

(ה) שלא לסמוך על רב מכשיר אחד בלבד, כי
אם כמו שהי' המנהג בישראל עוד מימי קדם,
שכאשר בנו מקוה חדשה, הזמינו עשרות רבנים,
למען להכשירו כדת וכהלכה.

(ו) לעורר את בני הכוללים ולומדי התורה,
לעסוק בהלכות מקואות בקביעות, למען ידעו דת
משה וישראל, כי בעוונותינו הרבים המכשולות
עולין עד לב השמים.

אנא אחים יקרים, הלא הם דברים העומדים
ברומו של עולם, על כן אם החרש תחרישו לעת
כזאת חס ושלום נאבד כולנו ובית אבינו זכרונם
לברכה, ויהיה חס ושלום חורבן עולם, רחמנא
יצילנו!

על כן אנא, עורו נא, התעוררו נא בעד עמנו,
קדושתנו וטהרתנו, עמדו נא על המשמר, שמור
שארית ישראל, ואל יאבד ישראל, האומרים שמע
ישראל.

התייצבו נא בפני הפרץ, ואל תתנו להמשחית
לבא אל בתי בני ישראל, לא ירעו ולא ישחיתו
בכל גבול הר קדשנו, וד' עמכם גבורי החיל,
לשמור ולעשות ולקיים את יסוד טהרתן וקדושתן
של ישראל. ובזכות זה נזכה לגאולת ופדות
נפשינו, וישוב שופטנו כבראשונה ויועצנו
כבתחילה, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.
הכ"ד הנאנחים והנאנקים על פרצת עמינו
וחילול קדושת תורה הקדושה.

הכותבים וחותמים בלב נשבר ונדכה, ולישועת
ד' נחכה.

בית דין צדק העולמי

למחקר טהרת וקדושת המקוואות

הטבילה מביאה לאהבת השם יתברך ולאריכת ימים

שמעתי מפי קדשו של אדוננו מורנו ורבנו מרן שלום רוקח זצוקלה"ה האב בית דין דקהלת בעלזא זכותו יגן עלינו שתיבת בכל נפשך תיבת **נפשך בא"ת ב"ש הוא תיבת טובל**, והרמז איך יוכל לאהוב את השם ברוך הוא בכל נפשך רק אם טובל את עצמו במי המקוה, וזה כוונת הגמרא כל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו כי עצת היצר הרע כי יזיק המקוה חס ושלום, לכן צריך לזה בכל נפשך שיאמר ליצר הרע הא איתא בגמרא שהמקוה מארכת ימיו ושנותיו של אדם בלי שום היזק כלל. (אברך על תהלים, מאמר מאיר לעולם)

חזקיהו מלך יהודה הי' מטהר את ישראל במקוה מי' סאים

חזקיהו מלך יהודה שאמרו עליו שבימיו לא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה וכו', מה "ההולכים לאט", בר קפרא אמר חזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו "לאט", אלא זה חזקיהו מלך יהודה שהיה מטהר את ישראל במקוה של ארבעים סאה מנין "לא"ט". (פסיקתא רבתי, פרק ט"ז, וכן הוא במדרש שלי פרק י"ג)

**בימי קץ הגלות יסתכלו על
המאמין בד' ובתורה כמו
על הבעש"ט הק' זי"ע בזמנו.**

מקובל בשם תלמידי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כי
בסוף יומיא מי שמאמין בהשם יתברך, ותורתו ישמור
כפשוטו יהי' רבותא כמו הבעל שם טוב בימיו.

(דרכי חיים ושלום דף שע"ו, מבעל מנחת אלעזר)

**על ידי טבילה במקוה השערים פתוחים
הקדוש מורנו הרב רבי אורי
מסטרעליסק זכותו יגן עלינו
התאונן כי אביו לאשר הי' איש פשוט
לא הי' נזהר בטבילת עזרא, ועל כן
מה מאוד כבדה על ידי זה עבודתו
עבודת הקודש, ואלמלא הי' אביו
טובל אז בבוקר בעת הולידו היו כל
השערים פתוחים לפניו והכל לפניו
כמישור. (שלחן מלכים, בפירוש טעם הצבי אות ג')**

המקוה בכוחה להביא מלך המשיח

ובפרט מי שעובר לפני התיבה, כידוע מהרב הקדוש ר' אהרן קארלינער זכרונו צדיק לברכה, שבאם היו צייתים לו שכל שליח ציבור יטבלו קודם התפלה היי בכוחו להביא משיח, ולפי ששליחי ציבור מתפללים בלי טהרה מעכבים את הגאולה. (אבני נזר, על קיצור שולחן ערוך סימן חי סק"א).

**אם על ידי הטהרה ירויח כל שהוא בעבודת
הבורא די לו לאדם לטרוח אלף אלפים
טרחות ולהוציא כמה הוצאות על כך**

ומאחר ומאחר שטהרת הגוף גורם טהרת הנפש
הנה כי כן ראוי ליזהר מאוד בטהרת הגוף אולי
יוכל להתחזק בתורה ויראה ואהבה ושמחה
ועבודה שלימה, ואם על ידי הטהרה ירויח כל
דהוא בעבודת הבורא די לו לאדם לטרוח אלף
אלפים טרחות ולהוציא כמה הוצאות על כך,
ולכן אל ישוב מפני כל לטבול במקוה טהרה כל
אשר יוכל, לשם תשובה ליטהר מטומאת עונותיו,
ובפרט ליטהר מטומאתו אם נטמא בשום דבר לא
יעבור כי טהור טהור יקרא, **הקדוש ברוך הוא
טהור ומשרתיו טהורים, והעובד את ה' בטהרה
הנה שכרו טובה כפולה.** וידוע שחמורה טומאה
היוצאת מגופו, ולכן לו בכח יגבר לטבול לקריו
דהיינו כששימש וכל שכן וקל וחומר אם ראה
קרי לאונסו, שראוי ליזהר מאד ולא יעבור
מלטבול וכו', וכבר כתבו גורי האר"י זכרונו
לברכה שמי שאירע לו שראה קרי חס ושלוס אם
יטבול תיכף באותו יום וישוב אל ה' ירחמהו
וימחה המזיק שנברא מעון קריו, ומי האיש אשר
לא יחוס על נפשו ויחיש מפלט לו.

(פלא יועץ, ערך טהרה)

בעזרת השם יתברך

התוכן:

- פרק ז':** גודל הנחיצות לטבול במקוה - לעת הצורך.
- פרק ח':** היאך להתנהג באין לו מקוה באותו מקום.
- פרק ט':** היאך לנהוג כל הזמן עד הטבילה בבוקר.
- פרק י':** פרטים הנחוצים לדעת לכל טובל במקוה, כמו חציצה.
- פרק י"א:** מנהג לטבול בכל יום - וערב שבת קודש - ושבת קודש - ערב יום טוב, ויום טוב.
- פרק י"ב:** בזמנים שאסור לטבול כמו יום הכיפורים ותשעה באב - כיצד נוהגים.
- פרק י"ג:** הלכות וזהירות נחוצות להטובלים בשבת וביום טוב.

פרק ז'

גודל הנחיצות לטבול במקוה – לעת הצורך.

טבילה אחר העונה

א) כבר נתפשט לזוהר בטבילת עזרא (עיי' אור החיים סימן פ"ח) וכמו שהזהירו פוסקים וספרים לזוהר בו גם בזמן הזה שיש בו מעלות עצומות לטהרת הגוף והנפש ומאריכין ימיו ושנותיו – להזהיר, ועוד יש בו תועלת עצומה הבאתיו בביאורים. ומדקדקין לקום בבוקר באופן שיעלה בידו לברך ברכת התורה וקריאת שמע בזמנו אחר הטבילה במקוה. ובעל שם טוב הקדוש הזהיר מאד אף באונס ודוחק לטבול על כל פנים פעם אחת ולא יזיק לו המקוה וכיון שאין החתן יוצא יחידי מביתו יזמין את בר לוויתו באופן שיהי' לו פנאי לטבילה וקריאת שמע ולא יצטרך לסמוך אדיעבד לקרות את שמע קודם טהרת מקוה. וגם בשבת קודש נזהרין לטבול טבילה זו כמבואר בפוסקים. ומצוה על כל צבור לתקן מקוה חמה בכל יום והעושה כן מאריך ימים⁸.

א) להעתיק כל ענינים שנאמרו בספרים בענין טבילת עזרא מצריך חיבור בפני עצמו על כן לא העתקנו רק ראשי פרקים להראות עד היכן הדברים מגיעין ושגם הגאונים הקדמונים שלא השתייכו לכת החסידים כלל דקדקו בכך ועד כמה. ושלכולא עלמא התפלה יותר מקובלת עם הטבילה.

ובטרים הצעת הדברים אבאר מה שכתוב בפנים דעוד יש בו תועלת עצומה. הנה כבר האריכו הסופרים וספרים בגודל חומר עון זרע לבטלה אפילו במקרה חס ושלוש שפוגם בעליונים ובתחתונים ואין דבר הנותן כח לחיצונים כזה ושכל חיות האדם ומזלו בזה ובבא בהא תליא. וכבר אמרו דורשי הרשימות – הכל תלוי במז"ל – ובמקום אחר הרחבנו הדיבור בזה קצת. גם זאת ידוע לכל מעיינים מאשר כתבו הספרים כי טבילה במקוה ביום הפגם אין למעלה הימנו והוא מוכרח לניקוי העון, ואין להאריך.

ומכל מקום כתבתי קצת לקמן אות יב**. איברא החוש מעיד דהרגיל בטבילה זו נזהר בו לעולם גם לצורך מקרה לילה אבל האינן נזהרין לעולם אין נזהרין והוא גרעון כפי שהביאו ספרים הנ"ל וכבר נתפשט המנהג אצל החסידים ואנשי מעשה לטבול בכל יום. כמו שכתוב בסמוך בשם משמרת שלום. ובסמוך הבאתי בשם בעל שם טוב הקדוש זכ"ע דטבילה עומד במקום תענית יום אחד. עיין שם. ועיין בש"ס ברכות פ"ג וכן במגן אברהם ומשנה ברורה סימן פ"ח דהמשמש מטתו אפילו חולי, יותר מחויב, ומצינו בדברי חכמינו זכרונם לברכה דישאל קדושים היו נוהגין בטבילה זו מאליהם עוד לפני מתן תורה, כדאי' בתנא דבי אליהו (פ"ו).

ודע דאף על גב שהחסידים הן הן שהפיצו מנהג זה לטבול בבוקר לפני התפלה. מכל מקום כן נהגו והנהיגו הרבה מגדולי אשכנזים אצל תלמידיהם, ומקובל אצל נכדי הגה"צ ממאד (מהר"ש בראך זצ"ל) שהי' תלמיד מובהק למהר"ם שיק זצ"ל שאמר לו דמפני ג' דברים אוהב החסידים ואחד מהם מפני שנזהרין בטבילת עזרא, ובתולדות שמואל (אונסדארף) דב' דברים יש להתנהג כחסידים - אש ומים - היינו התלהבות בתפלה, וטבילה בכל יום.

בקדמונים - בענין הטבילה:

א. בכסף משנה (סוף הלכות קריאת שמע) שלא בטלוח אלא נתבטלה מעצמה מפני שלא הי' כח ברוב הצבור לעמוד בה. וכתב על זה בפרי מגדים (פ"ח א"א א') דמי שירצה לנהוג ולטבול תבוא עליו ברכה. ולהלן שם (ש"ג מש"ז ג') דמי שטובל תמיד חשיב אצלו טבילת מצוה.

ב. כבר העיד הרמב"ם באגרת על עצמו דמעולם לא ביטל טבילה זו, וכל הטובל במקוה כטובל במימי הדעת (תרי" ברכות כב.).

ג. כתב רבינו האי גאון ז"ל דלא אמרי' בטלוחו לטבילותא אלא לגבי קריאת שמע אבל לתפלה אין מתפללין עד שירחצו (שם).

ד. והרי"ף ז"ל כתב ולאו טבילה דוקא אלא רחיצה בט' קבין (רי"ף שם).

ה. התפלה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל (שם בשם הרב"י).

ו. בטור סוף סימן רמ"א כתב דהמחמיר תבוא עליו ברכה.

ז. בחינוך (מצוה ק"פ) כתב: אמנם בעל נפש המטהר לקריו גם היום מדה טובה ומשובחת היא לו, יודע דרך טוב ורוב טובה יחזו בה ותבוא עליו ברכה.

ח. במאירי (ברכות כב.) כתב: מכל מקום טבילה זו קדושה גדולה וכל המחמיר בה תבוא עליו ברכה.

ט. בירושלמי (ברכות פ"ג הד') אמרו: דכל המחמיר בה יאריך ימים בטובה.

י. בשאלות ותשובות מן השמים (סימן ה') וזה לשונו: ועבדתם את ד' זו תפלה, אפשר טמא מקריב קרבן וכו' ודבר זה גורם אריכות הגלות וכו' שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד אי אפשר, אך אם יטהרו שליחי ציבור בכל מקום ימהרו ביאת הגואל.

יא. כתב הרא"ה (בהקדמה לשער בית הנשים): ואדונינו אדון כל הנביאים נצטוו בפרישתו, וגם אנו נצטוונו לגדולה להטהר בטבילה, רבותינו ז"ל אמרו הרבו בטבילות לאחוז במדות וכו' עכ"ל.

יא*. בספר הפרדס לרש"י ז"ל, דענין טבילת בעל קרי הוא ענין של קידוש השם בפני גוים. וכן הוא בתשובת הגאונים שער תשובה סימן חצ"ר כמבואר בכ"י ח"ג סימן נ"ה.

יב. בשאלות ותשובות מן השמים דברים נפלאים עד מאד בענין טבילת עזרא מפי הקב"ה – הבאתיו בסמוך אות קטן ט"ו* עיין שם.

יב*. הכוזרי (מאמר כתב סימן ס') דמי שהוא בעל נפש ירגיש בנפשו שינוי כל עוד שלא רחץ לקריו, וכבר ניסה שמפסידים במגעם דברים דקים כפנינים ויינות (מובא בדעת).

יג. דעת הר"ש במסכת ידים דמכל מקום תשעה קבין בעינן (מובא בשו"מ ח"א קכ"ג).

יד. באחרונים בענין טבילה:

במשנה ברורה אות ד' בשם א"ר, ומכל מקום אנשי מעשה נוהגין בתקנה זו. ועיין מה שכתבנו לעיל בשם פרי מגדים דהמחמיר תבוא עליו ברכה.

בערוך השלחן (פ"ח ב'): ומדברי הרמב"ם נראה שלא החכמים ביטלוהו אלא מאליה נבטלה מפני שלא יכלו לעמוד בתקנה זו וכו', ולכן מצינו במשניות שנהגו בתקנה זו לפי שעדיין לא נבטלה, וגם עכשיו יש מהדרים ששומרים לטבול לקירוין וכו' עכ"ל.

בשאלות ותשובות פרי השדה (ח"ד סימן ב') דבזמן הזה יש מהדרים ששומרים לטבול לקירוין וכו' עכ"ל.

בשאלות ותשובות פרי השדה (ח"ד סימן ב') דבזמן הזה דשכיחי מקואות לא שייך לומר מה שכתוב הכ"מ שאי אפשר לעמוד בתקנה זו ועל כן הוא יותר חובה מבימים הקדמונים. (אמר המו"ל: וכל שכן בזמן הזה שבית הטבילה בנוי ומשוכלל עם כל המצטרך ובפרט כשהוא באותו בנין שבבית הכנסת).

בדעת תורה בשם שאלות ותשובות בשמים ראש סימן כתב דאסור בתפלין כל זמן שלא טבל. ועיין מה שכתוב על זה בשאלות ותשובות פרשת מרדכי סימן ה'.

בשאלות ותשובות שו"מ מהד"ג ח"א סימן קכ"ג דן אי מהני התרה למי שקיבל לטבול לתפלה וכן בפרהש"ד שם.

ודעת שאלות ותשובות חסד לאברהם סימן י', ושאלות ותשובות יד יצחק ח"א קכ"ט, דמהני התרה וכן הוא בש"מ ה' טב"ע. ועיין בת"ח כלל ג' ס"ק פ"ב.

בתורת חיים (סופר) סימן פ"ח דהאידינא דיש טבילה בחמין אין מהראוי לזלזל בטבילה זו דמגמרא מוכח שהקילו בה משום צינה.

בשאלות ותשובות עין יצחק (אור החיים סימן ב') דלא מהני התרה על זה, דכיון דמבואר בגמרא ובירושלמי דהמחמיר בה מאריכין – ימיו ושנותיו לא מצי להתחרט על זה בלבב שלם דודאי רוצה בברכת חז"ל.

בשאלות ותשובות שו"מ הנ"ל דנהגו עלמא חסידיים ואנשי מעשה לטבול לתפלה והוי כמו נדר ואין לו התרה, ועוד כתב שם דלא בטלו לטבילותא רק לתורה ולא לתפלה.

בשאלות ותשובות נפש חי' (אור החיים סימן מ') דאין להקהל רשות לסגור את המקוה לאנשים – אפילו אם הכוונה שלא יעשה אי נקי ומונעים הנשים מלילך למקוה – וכל המבטל דינו כמבטל רבים מלעשות מצוה.

בכף החיים סימן ע"ו אות פ"א דהנוהגין לטבול מנהג יפה הוא שאין למעלה הימנו כדי שתעלה תפלתם ותוכחתם למעלה בקדושה ובטהרה ועליהם תבא ברכת טוב, עכ"ל.

ועיין עוד דבר נפלא בשאלות ותשובות נודע ביהודה מהד"ק אור החיים ל"ב שמסדר תשובה לאחד, וכתב: ומה טוב שלא יבטל מטבילת קרי, עיין שם. ובשאלות ותשובות תפארת צבי על יור"ד ח"ב סימן כ"ז, הבאתיו בדין טבילה בשבת קודש – בסמוך.

ובאוצר החיים להגה"ק מקאמארא זצוק"ל (פרשת מצורע מצוה קע"ז) וזה לשונו: וכל הטובל במקוה מטומאתו אף בזמן הזה מקיים מצות עשה מרמ"ח מצות ונפשו מזדככת כדברי רבינו הקדוש בעל החינוך.

ובסגולות ישראל (מערכת ט' אות א') להגאון מהר"ש ליפשיץ בעמדה"ח ברי"א, וזה לשונו: והזהיר בטבילת עזרא יהי' מובטח שלא ישלוט בו דבר כישוף, וכל שונאיו יפלו תחתיו וכל הדינים נמתקים מעליו, וכל אריכות הגלות וכל הצרות הבאות על ישראל בדור הזה היא על ידי שבטלו טבילת עזרא, עכ"ל.

והאמת ניתן להיאמר דהמעין היטב בדברי הקדמונים דלהלן שכתבו להתיר טבילה זו אפילו בעצם יום הכפורים להרגיל בו שמע מינה דבעיניהם לאו דבר פשוט הוא. וכן יש ללמוד מהכרעת האחרונים שם להקל. וגם מדברי מאורי האחרונים שהתאמצו לתת יד להמקילין בשבת כדבסמוך.

בשאלות ותשובות דבר משה (סימן ס"ד) וזה לשונו: לזה רמזו חז"ל באמרם (מד"ר ויקרא פ"א) תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו כמאמרם ז"ל דעת – זה סדר טהרות – ולזה אמר כל תלמיד חכם שאין בו דעת רצה לומר שאין לו טהרה במקוה נבילה טובה הימנו אחר שאיננו טהור מטומאת קרי שהוא חמור מכל הטומאות מפני שיוצא מגופו, עכ"ל.

בשאלות ותשובות אמרי יושר (ח"ב סימן ר"א אות א') דאין לסתור מקוה ישנה לבנות במקומה חדשה דביטול אנשים הרגילין במקוה לאו מילתא זוטרתא הוא, עיין שם.

בקצה"ג על מטה אפרים תיקונים והשמטות לסימן תקפ"ה דלדעת מרן החת"ס, הקפידא ששליח ציבור על כל פנים יטבול, בזמן הזה כל יחיד דינו כשליח ציבור.

ובזמן הזה: בשאלות ותשובות פרהש"ד הנ"ל דבזמן הזה דשכיח מקואות חובה יותר (הבאתיו לעיל). בתורת חיים (סופר) סימן פ"ח וזה לשונו: ובפרט באידנא שיש טבילה בחמין על כרחך אין מהראוי לזלזל בטבילה זו, דבגמרא מוכח שהקילו משום צינה מה שאין כן בזמן הזה, ולא עוד דלתפלה הרבה מחמירין שעדיין התקנה במקומה עומדת, ובשו"מ (מהד"ג ח"א קנ"ד) דהוי כתפילת ערבית רשות וקבלו עליהן חובה והוכיח מתוספתא ידים פרק ב' דחובה הוא.

טו) מספרן של צדיקים: מצוה לטבול ולזהר שלא יאמר דבר שבקדושה בעוד טומאתו עליו אם לא מאונס ודוחק גדול, כך פסק מרן האריז"ל.

בספר טהרת השם וזה לשונו: ומרן הבעל שם טוב הזהיר מאד אף באונס ודוחק שיטבול בהכרח פעם אחד.

וכתב בספר משמרת שלום (קיידאנוב) סימן ב' וזה לשונו: וקבלה בידינו מקודש הקדשים רוח אפינו הבעל שם טוב זצ"ל כי כשצריך למקוה וטובל את עצמו לא יזיק לו בשום אופן, עיין שם.

הלומד ספרי קבלה בלתי טהור יוכל לבא לידי הפיקורסות והכת שבתו צבי ימח שמו נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף

ועיין בספר מאור ושמש על התורה פרשת אמור שכתב שאי אפשר לו לאדם שישגיג תכלית יראת ה' אלא אם נזהר בטבילת עזרא וכו' ואם הוא לומד ומתפלל ואינו נזהר בטבילה זו אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה על ידי זה לידי אפיקורסות ובזמנים הקודמים שהיה דבר ה' יקר בימים ההם ולא היו יודעים

מיראת הרוממות כלל זאת היה מחמת שהיה לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו והכת שבתי צבי ימח שמו שהיו אז בימים ההם מזה נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף והיה העולם שמם עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש ואדמו"ר הרב ר' אלימלך נשמתם בגנוזי מרומים, והם פתחו שער לה' צדיקים יבואו בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו שחכמי הגמרא לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות צריכין להיות נזהר מאוד בטבילה זו עכ"ל עיין שם.

בספר ליקוטי תורה (פרשת תבא, ד"ה תחת) דאחד מג' דברים להסיר המונע בתפלה הוא המקוה, עיין שם. מובא בקצה"ש סוף סימן י"ב.

בספר אורח לחיים (פרשת ראה עה"כ כל צפור) וזה לשונו: בשם כ"ק אדמו"ר מהר"י זצ"ל"ה יראת ד' טהורה עומדת לעד כי האדם הרוצה ליכנס בעבודת השי"ת ולהיות ירא שמים לאמתו צריך לשמור טבילות עזרא בלי לעבור בעת הצורך. וביותר לתפלה צריך האדם לטבול עצמו. הגם שבטלו לטבילת עזרא מכל מקום לתפלה לא בטלו וצריך האדם הירא לשמור זאת שלא לעבור חלילה ע"ז... עכ"ל.

בראשית חכמה (שער אהבה פרק א') וזה לשונו: והזהיר לעשות הטבילה בזמנה בודאי לא ישיגהו שום מזיק כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

ברחמי האב (אות כ"ט), להיות טהור בכל עת ושלא להתעצל לטבול במקוה בכוונה רצוי' כי הכל הולך אחר הכוונה.

טו*) בשאלות ותשובות מן השמים (סימן ה') יש תשובה נפלאה מן השמים בנחיצות ומעלות טבילה זו, ואחר התשובה שאל פעם ב' אם הדברים יצאו מפני הקב"ה והשיבו הן. ולימוד ומוסר גדול בענין הטבילה יש ללמוד מכל תיבה כמעט, על כן אמרתי להעתיק כל תשובה עם השאלה ומשם ילמוד כל מעיין שמעלת הטבילה גבוה מעל גבוה.

וזה לשון השאלה: על טבילת בעלי קריין דאמרי' בטלוה לטבילותא כר"י בן בתירא, וכתבו הגאונים דהנ"מ לקריאת שמע ולדברי תורה אבל לתפלה צריך טבילה או ט' קבין, ויש מקילין ואומרים דאפילו לתפלה בטלוה וסומכים על הירושלמי דאמר בפרק יום הכפורים דאסור ברחיצה אסור בתש"ה מבעי שהרי צריך לרחוץ קודם שיתפלל ומשני במקום שנהגו שלא לטבול אי נמי תפתר קודם תקנה, ועל זה שאלתי אם יש לסמוך על הירושלמי ולומר כי תקנת עזרא לא נתקבלה בכל המקומות ובמקום שנהגו נהגו, ובמקום שלא נהגו מותר להתפלל בלא טבילה ובלא ט' קבין, ואם הלכה כדברי הגאונים שמחמירין ואומרים שצריך טבילה או ט' קבין לתפלה.

והתשובה:

והשיבו ועבדתם את ד' אלהיכם זו תפלה, ואפשר טמא ומקריב קרבן. וא"ת שאר טומאות אינו דומה טומאה היוצאה מאונס לטומאה היוצאה מדעת, אינו דומה טומאה הבאה מחוץ לטומאה היוצאה מגופו, ועזרא כשתיקן ברוח הקודש ראה ותיקן, ועל הירושלמי דע אילו חיה עמהם בב"ה לא מצאו ידיהם, ועוד הרי חזר בו ואמר קודם תקנת עזרא נשנית משנה זו, ודבר זה גורם אורך הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתיקונה היה כבר נשמע תפלתם זה ימים רבים אך סבלות הגלות ומעשים טובים ותלמוד תורה הם העומדים לישראל. ואחר זה השיבו שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד אי אפשר אך אם טהרו שליחי ציבור בכל מקום אבא אליך וברכתך.

אחרי ראותי כל אלה שאלתי: ליל ג' י"ט כסליו אם בא לפי מאת ה' ואם לאו, וכך היתה שאלתי אנא מלך עליון האל הגדול והגבור והנורא שומר הברית והחסד לאודהביו. שמור בריתך וחסדיך עמנו וצוה למלאכיך הקדושים הממונים על תשובת שאלת חלום להשיבני על מה שאשאל לפני כבודך תשובה אמתית ונכונה דבר דיבור על אופניו ברור ומבואר בפ' ובהלכה בלי שום ספק אשר שאלתי בענין טבילת בעל קרי, אם נאצלו הדברים מרוח הקודש ואם יש בהם תועלת וטוב לגלות לחתני ר' יוסף ולצוות

עליו להודיע לחכמי הארץ או אם באו לפי מרוח אחרת ואין בהם תועלת וטוב לי להסתירם ולהעלימם.

והשיבו, באמת היה דבר ה'. והדברים עתיקים עתיק יומין אמרן והיום יום בשורה וחכינו עד אור הבוקר, אחר זה השיבו והאיש אשר יעשו בודון לבלתי שמוע אל הכהן העומד לשרת שם ומת האיש ההוא, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך.

הטובל מתחבר להקדוש ברוך הוא להיות אחד כביכול

עוד אעתיק דבר נורא מאוד מכתב האריז"ל (בפע"ח שער השבת פ"ג) דהנזהר בטבילת מקוה נעשה מטבילה **טבל** - י' שמתחבר להקב"ה להיות אחד כביכול ואשרי חלקו ואם אינו נזהר בטבילת מצוה אז נעשה **בטל** י' חס ושלום שמקצץ בנטיעות חס ושלום ועיין עוד בבי"צ פט"ב סימן לר"ה גאון) כיון דהישמעאלים נזהרין בזה לכן גם לישראל ליזהר בזה.

טו**) בספר דרך אמונה ומעשה רב (דף נ"ב) וזה לשונו: גם פעם אחת אמר (רבינו הקדוש מהר"ן מברעסלוב זצוק"ל) שצריכין ליזהר מאד לטבול באותו היום שיהי' האדם בלתי טהור ואפילו אם לא יוכל לטבול בבוקר על כל פנים יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב כי צריכין ליזהר מאד לטבול באותו היום דוקא... גם בלי זה הזהיר מאד להיות רגיל בטבילת מקוה (גם בסתם) ואמר שבימים שאין אומרים בהם תחינה כגון ביומי דניסן וכיוצא המובאים בשולחן ערוך צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה, עכ"ל.

בזע"ם ר"ת זביחה, עירובין, מקואות

בספר בית אהרן (קארלין) בליקוטים: ואמר (הרד"ק מהרר"א מקרלין זצוק"ל) ששמע בשם הבעל שם טוב זצוק"ל פי' הפסוק בזעם תצעד ארץ. **בזע"ם ר"ת זביחה - עירובין - מקואות שעל ידי דברים אלו תצעד ותתייסד הארץ.**

עוד אמר דא' בספרים אף על פי שאין נבואה בחוץ לארץ, אבל במקום מים יוכל להיות.

עוד אמר שמי שמאמין באמת בטהרתו במקוה ונהנה ומקבל חיות מזה בטוח הוא אף שהוא חלש ורחיצת המים מזיקין לו עם כל זה הטבילה לא תזיק לו כלל, עיין שם.

בסידור לב שמח בהקדמה וזה לשונו: וגם העיקר טהרת הלב ליזהר ללמוד לשמה הוא להיות התלמיד חכם נזהר במקוה וכו'. ושמעתי ממור"ח הרה"ק מבעלז זלה"ה (הוא השר שלום מבעלזא זכ"ע) שלכך מסיים הגמ' בברכות (בסוגיא דטב"ע) כל הנזהר בה מאריך ימים שדרך התלמיד חכם שיש לו מיזוג רך, ולכך אומר שאם ילך למקוה יזיק לו. ולכך איתא בגמרא כל הנזהר בה מאריך ימים מבלי היזק חלילה, עכ"ל שם.

בנימוקי אור החיים (לבעל מנחת אלעזר זצ"ל) סימן פ"ח דיפה מנהג חסידים ואנשי מעשה שנתפשט דרכם ליזהר בטבילת עזרא ולכן נכון מה שנוהרין בכל מקום שעל כל פנים הבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד אם לא הי' מקודם בבוקר במקוה. וציין שם לעיין בספרו חיים ושלוש על התורה ומנחת אלעזר שמביא מקור דהוא דת יהודית לטבול במקוה, עיין שם.

ובספר הכנה דרבה (לבעל ערוגת הבושם) דף ט"ב אות י"א: מזהיר באזהרה אחר אזהרה ליזהר בטבילת עזרא, ועיין עוד עמק יהושע האחרון בסופו בענין זה.

ובספר מאמר מרדכי (דף כה.) להקדוש המפורסם מהר"מ מנאדבורנא זצוק"ל שפעם אחת דבר רבינו הקדוש ואמר בעל קרי אסור בתורה ותפלה אף על פי דבשלחן ערוך כתיב להיתר בעלי שולחן ערוך הי' בעלי רוח הקודש והבינו שיהי' הדור חלוש מלטבול ואם יאסרו הלימוד והתפלה תורה מה תהא בה. אבל דעו שאמת הוא שבעל קרי אסור בתורה ותפלה, עכ"ל.

בשל"ה אות טהרה וזה לשונו: ואני אומר הבא לטהר מסייעין לו מי שעושה מוסכם לעשות בטהרה בודאי הקב"ה יסייע לו להזמין לו טהרה, עיין שם.

בספר הקדוש מגיד תעלומה (ברכות טו.) לבעל בני יששכר דטבילה יותר חשובה מקרבן על המזבח. ועיין עוד במשנ"ח (שארית יום ראשון) וזה לשונו: ועיקר כוונת עסקו בתורה תהי' להשיגה וכו' וכדי שלא יהי' לו עיכוב להשיגה לא יעצב לעולם

(ב) כמו כן יש לדקדק ולהזהר מאד לטבול במקוה אם חס ושלום נכשל במקרה לילה רחמנא ליצלן שזה מועיל למחות כח הטומאה הנולד אם טובל מיד ביום ההוא. וטובלין בכל ימות השנה לבד יום הכיפורים ותשעה באב. (אולם עיין מה שכתבתי בענין יום הכיפורים בביאורים לאות הקדום באורך)³.

ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור על ידי טבילה כי זהו העיקר, עכ"ל.

(ב) הקדוש מוהר"ח זכ"ע מביא בשם האריז"ל בשער רוח הקודש דף ד' ד"ה "ובענין טומאת קרי" וזה לשונו: אמר לי מורי ז"ל (הוא האריז"ל) כי כל אותו היום מתגלה אותה הטומאה וניכרת במצחו אף אם טבל אלא שהוא גלוי דבר מועט אבל אם לא טבל הוא נגלה שם תמיד כל זמן שלא טבל עכ"ל.

והחיד"א בעבודת הקודש קונטרס צפורן שמיר סימן ז' אות ק"ד דמסורת היא שהרואה קרי וטובל ביום ההוא דוקא ומתודה כראוי נמחה המזיק של קרי עכ"ל. וכתב על זה בכף החיים (ע"ו אות כ"א) ועל כן נוהגים יראי ד' לטבול לקריין ביום ההוא ואם אפשר להם טובלין קודם התפלה כדי למחות המזיק ולהתפלל בטהרה. [ועיין עוד בסמוך אות' ג'].

ובקב הישר (פרק כ"ב אות ה') וזה לשונו: כשאדם עובר עבירה הן גם כן נרמזים העבירות במצחו באש שחור מכל מקום אם מתחרט ויגע וטרח לתקן בעשיית תשובה העונות שעשה, אזי מסלק החשך ואש שחורה בושת במצחו מעון ובשבת כשבאה הנשמה יתירא אחרי חצות לישראל אזי נתכסה אותו העון מכל וכל זולת טומאת קרי או שתקן המעשיות אינו נסתלק בלתי טבילה, עכ"ל.

במגיד תעלומה (ברכות כ"ב) דבהוצאת זרע לבטלה חייב מיתה בידי שמים וכשטובל את עצמו במים קרים נפטר ממיתה.

ועיין בליקוטי מהר"ן (ח"א ס' ר"ה) וזה לשונו: תיקון למקרה לילה רח"ל לומר י' קאפיטעל תהלים באותו היום שאירע לו חס ושלום כי יש כח באמירת תהלים להוציא הטיפה מהקליפה

ג) נמצא בספרים דאפילו על חלום רע [שחלם לו שבא על אשתו וכל שכן אחרת] אפילו לא נכשל במקרה חס ושלוש יזהר מאד בטבילה דיכולין הקליפות להזיק לבנים קטנים חס ושלוש והוא עוד יותר ממעשה רע בעצמה רחמנא ליצלו, אבל בטובל בבוקר אין להם כח להזיק. (הקדמת ספר אור עינים להרה"ק מהרא"צ סאפרין מקאמארנא זצ"ל בן בעל שלה"ט זצ"ל).^ג

ג*) בזמן הזה הטבילה חובה יותר מבימי קדם מפני מקואות חמין דשכיחי בכל מקום, ועל כן אין להביא רא"י ממה שהקילו בו בימים קדמונים שלא יכלו לעמוד בו מה שאין כן בזמן הזה (פרהש"ד ח"ד סימן ב' תורת חיים סימן פ"ח).

ומצינו בהפוסקים האחרונים שהפליגו במעלת וחובת הטבילה בזמן הזה ואפרוט תמצית דבריהם.

א. הרגיל בו הוא כנדר ואין רשאי לבטלו (שו"מ, חסד לאברהם, יד יצחק, פרהש"ד, עין יצחק, של"מ).

ב. יש אומרים דלא מהני התרה (שו"מ, עין יצחק), ויש מקילין (חסד לאברהם, יד יצחק, ש"מ).

שלקחה אותה וכו' ומי שזוכה לאמרם באותו היום אין צריך לפחוד עוד מפגם הנורא של המקרה חס ושלוש כי בודאי נתקן על ידי זה. ועיין בהקדמה לתיקון הכללי, דתיקון הראשון הוא המקוה שצריכין לטבול במקוה. ואחר כך תיקון הלזה.

ג) ביסוד ושורש העבודה (שער המים פ"י) וזה לשונו: גם להרבות בטהרת טבילה ככל האפשרי כי זה עיקר טהרת נפש גם בכל השנה וביחוד אם בלתי טהור הוא מטומאת קרי ר"ל או מטומאת הזיווג יזהר לטבול בו ביום קודם תפלת שחרית.

וזה לשונו בזוהר חי (דף י"ד ע"ד): ובחג נידונין על המים על שהם מבזין בנטילת ידיים, ועל שהם מזולזלין במקואות ובטהרות שהם במים, ועל כך נדונין על המים על ענין המים. עכ"ל.

- ג. בטלוהו רק לתורה ולא לתפלה (שו"מ).
- ד. מקיים מצות עשה מרמ"ח מצות עשה ונפשו מזדככת כדברי החינוך (אוצה"ח קאמארנא).
- ה. המחמיר תבוא עליו ברכה (פמ"ג), וכן נהגו אנשי מעשה (ח"א).
- ו. מנהג יפה הוא שאין למעלה הימנו, שתעלה על ידי זה תורתם ותפלתם למעלה בקדושה וטהרה (כה"ח).
- ז. אין רשות לקהל לסגרו אפי' הכוונה שלא יעשה אי נקי וימנעו הנשים מלילך (עיין יצחק, שו"ת נפש חי').
- ח. לזה כווננו חז"ל באמרם "תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו" (מדרש רבה ויקרא פ"א) על פי אמרם (שבת פ"ב) דעת זה טהרות, ורצה לומר תלמיד חכם שאינו טובל לצורך נבילה טובה הימנו דטומאת קרי חמור מנבלות שיוצא מגופו (שו"ת דבר משה).
- ט. אין לסתור מקוה ישנה לבנות במקומה חדשה דביטול אנשים ממקוה לאו מילתא זוטרתא הוא (אמרי יושר).
- י. הזהיר בטבילת עזרא יהי' מובטח שלא ישלוט בו דבר כישוף, וכל שונאיו יפלו תחתיו. וכל הדינים נמתקין מעליו, וכל אריכות הגלות¹, וצרות הבאות על ישראל בדור הזה בשביל שבטלו טבילה זו (סגולות ישראל).

(ד) שאלות ותשובות מן השמים סימן ה'.

(עיין ביאורים לאות א' הבאתי באורך דברי הפוסקים הללו, ומקורותיהם בדיוק).

ג** אעתיק תמצית לשון הקדמונים בגודל מעלת טבילת עזרא^ה:

א. הרמב"ם העיד על עצמו שמעולם לא ביטל טבילה זו והטובל במקוה כטובל במימי הדעת (תר"י ברכות כב.).

ב. דעת רב האי גאון דדוקא לקריאת שמע בטלוהו ולא לתפלה (שם).

ג. התפלה יותר מקובלת בטבילה – לדברי הכל (שם).

ד. הנזהר בטבילה זו – מדה טובה ומשובחת – יודע דרך טוב – ורוב טובה יחזו בה – ותבוא עליו ברכה (חינוך מצוה ק"פ).

ה. טבילה זו קדושה גדולה (מאירי ברכות כב.).

ו. אם יטהרו על כל פנים שליחי ציבור בכל מקום ימהרו ביאת הגואל (שו"ת מן השמים ה') ובזמן הזה כל יחיד דינו כשליח ציבור¹ (קצה המטה).

ז. טבילת בעל קרי הוא ענין קידוש השם בפני גוים (תשובת הגאונים, ספר הפרדס לרש"י ז"ל).

(ה) (הבאתי דבריהם בהרחבה בביאורים לאות א', עיין שם).
(ו) עיין חתם סופר.

ח. מי שהוא בעל נפש ירגיש בנפשו שינוי כל עוד שלא רחץ לקריו, וכבר ניסה שמפסידין במגעם דברים דקים כפנינים ויינות (ספר הכוזרי מובא בדעת תורה).

ד) ונעתיק עוד תמצית הנאמר בספרן של צדיקים במעלת וחובת טבילה זו:

א. עיקר כוונת עסקו בתורה תהי' להשיגה וכו' וכדי שלא יהי' עיכוב להשיגה לא יעצב לעולם ולא ימנע עצמו לעולם להיות טהור על ידי טבילה (משנ"ח שארית יום ראשון).

ב. הנזהר בטבילה מתחבר להקב"ה להיות אחד כביכול ואשרי חלקו, ואם אינו נזהר חס ושלום מקצץ בנטיעות (האריז"ל).¹

ג. לא יאמר דבר שבקדושה בעוד טומאתו עליו – אם לא מאונס ודוחק גדול – על פי האריז"ל (ר"ח, באה"ט, ס"י).

ד. בעל שם טוב הקדוש הזהיר מאד אף באונס ודוחק גדול לטבול בהכרח פעם אחת על כל פנים (ס"י).

ה. קבלה בידינו מקודש הקדשים רוח אפינו הבעל שם טוב זצ"ל, כשצריך למקוה וטובל עצמו לא יזיק בשום אופן (משמרת שלום).

ו. אי אפשר להשיג תכלית יראת ד' אלא הנזהר בטבילה זו (מאור ושמש פרשת אמור).

ז. הלומד ומתפלל בלי טבילה זו אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות (מאור ושמש פרשת אמור).

¹ פרי עץ חיים שער השבת פרק ג'.

ח. הלומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל חלילה לבא על ידי זה לאפיקורסות (מאור ושמש פרשת אמור).

ט. בזמנים הקדמונים לא היו יודעין מיראת הרוממות כלל, מחמת שהיו לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו (מאור ושמש פרשת אמור).

י. הכת שבת צבי ימח שמו נעשו אפיקורסים על שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף (מאור ושמש פרשת אמור).

יא. הי' העולם שמש עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש, ואדמו"ר הרב ר' אלימלך נשמתו בגנוי מרומים, והם פתחו שער לד' צדיקים יבוא בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו שחכמי הגמ' לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומדות צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו (מאור ושמש פרשת אמור).

יב. אחד מג' דברים להסיר מונע התפלה – מקוה (ליקוטי תורה, קצוה"ש).

יג. האדם הרוצה ליכנס לעבודת השי"ת ולהיות ירא שמים לאמיתו צריך לשמור טבילת עזרא – בלי לעבור – לעת הצורך (אורח לחיים), וביותר לתפלה צריך לטבול עצמו (שם) וצריך אדם הירא לשמור זאת שלא יעבור חלילה על זה (שם).

יד. אפילו לא יוכל לטבול בבוקר יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב (דרך אמונה ומעשה רב בשם רבינו הקדוש מהר"ן מברעסלוב וצוקללה"ה).

טו. עיקר טהרת הלב ליזהר ללמוד לשמה להיות התלמיד חכם נזהר במקוה (סידור לב שמח).

טז. הגאון הקדוש מהר"מ מנאדבורנא זכ"ע אמר **בעל קרי אסור בתורה ותפלה**, ובעלי שולחן ערוך היו בעלי רוח הקודש והבינו שאם יאסרו תורה מה תהא בה. אבל האמת הוא שבעל קרי אסור בתורה ובתפלה (מאמר מרדכי).
יז. טבילה יותר חשובה מקרבן על גבי המזבח (מגיד תעלומה).

יח. נכון מה שנוהרין בכל מקום שעל כל פנים הבעל תפלה לא יעמוד לפני העמוד אם לא הי' מקודם בבוקר במקוה (נמוקי אור החיים, שו"ת מן השמים ה', קצה המטה).

יט. בעל ערוגת הבשם זצ"ל מזהיר באזהרה בחר אזהרה ליזהר בטבילת עזרא (הכנה דרבה).

כ. **ד*** כבר הבטיחו לן קדושי עליון שהבא לטהר מסייעין לו להזדמן לו טהרה. וגם מי שהוא חלוש וכיוצא יטבול על כל פנים פעם אחד ולא יזיק לו דבר^ה.

ח) **עין משמרת** שלום קיידנוב סימן ב' דקבלה בידינו מבעל שם טוב הקדוש זכ"ע הצריך למקוה וטובל עצמו לא יזיק לו בשום אופן. ובשלחה"ט סימן פ"ח בשם בעל שם טוב הקדוש דגם באונס יטבול על כל פנים פעם אחד.

ובראשית חכמה שער אהבה פרק א' דהזהיר לעשות טבילה בזמנה לא ישיגהו שום מזיק כי שומר מצוה לא ידע דבר רע. ובבית אהרן, (קארלין), דמי שמאמין באמת בטהרתו במקוה ונהנה ומקבל חיות מזה, בטוח הוא אף שהוא חלש ורחיצת המים מזיקין לו עם כל זה הטבילה לא תזיק לו כלל.

ובספר לב שמח בהקדמה ששמע מחמיו הגה"ק רב שר שלום מבעלזא זכ"ע דלכך מסיים הגמרא בברכות (פ"ג סוגיא דטבילת

דינים ואזהרות נחוצות בזמן קריאת שמע ותפלה

ד*) אם אירע שנתאחר השעה ואם ימתין עד אחר הטבילה יעבור זמן קריאת שמע. יקרא קריאת שמע לפני זה כי אין הטבילה דוחה מצות קריאת שמע בזמנו. מיהו אם באפשרות לקרות קריאת שמע לפני סוף הזמן – אם לא יאמר ברכת התורה לפני זה – יקרא קריאת שמע לפני ברכת התורה. [ועיין בסמוך או' ד*].**

וכבר הארכנו במקום אחר דלא נכון הדבר מה שסומכין לקרות את שמע רגעים אחדים לפני סוף הזמן, ולפעמים שוהין בהמקוה ושאר הכנות בעצלתיים על סמך זה. דמלבד שמבואר בשו"ע (סימן נ"ח ס"ב) דיש להקדים לקרותה במהרה כל מה שיוכל. עוד זאת דאי אפשר לצמצם הרגעים, ופעמים שהמורה שעות אינו מדיוק על הרגע ויוכל לעבור על הזמן בלי יודעים. ועוד דלפעמים יזדמן אונס ברגע האחרון כמו הצורך לנקבים וכיוצא באופן שאסור לקרות קריאת שמע. ואונס כזאת קרובה לפשיעה כיון שאפשר להקדים בקצת זריזות ומיעוט שיחה (ועיין מה שכתבתי בביאורים העתקה ממ"ש בספרא דהאי קודש הקדשים המגיד ממעזריטש זצוק"ל).

גם יש להעיר כי היוצא לבית הכסא בלילה או בעת קומו ממטתו אסור לו לאחר מלברך עד אחר הטבילה משום דאז כבר יצטרך לנקביו עוד הפעם. וכל שכן שבלילה צריך לברך וכמו שכתוב לעיל (או' יא*) עיין שם. (ועיין מה שכתבנו בענין זה בהערה לאות ט"ו).

כשהזמן קצר עד שלא יספיק אפילו ליטול לידיים במים ינקה ידיו בצרור, או עפר, או כותל או קורה, מטלית יבש, בגד עב,

עזרא) "כל הנזהר בה מאריך ימים" שדרך תלמיד חכם שיש לו מזג רך, ולכך אומר דאם ילך למקוה יזיק לו. ועל כן אמר הגמרא דהנזהר בה מאריך ימים מבלי היזק חלילה, עד כאן.

או מטפחת קשה. ואפי' בגד שלבוש בו. מיהו כותל שממשו חלקן ומצהיר על יד הצבע או על ידי נייר כותל (ווא"ל פאפ"ר) במקום צבע לא מועיל^ט.

ט) בענין שאסור לבטל מקריאת שמע בזמנו עבור זה, כן כתב בספר יעב"ץ – בפרי מגדים סימן פ"ח, ומשנה ברורה שם, ובש"מ אות כתב ובישועות חכמה סימן טו"ב, ונלמד בכל שכן מדין דלקמן אות י"ג* עיין שם. ומה שכתב לקרוא לפני ברכת התורה על פי דברי הרמ"א סוף סימן מ"ו ומחבר סימן מ"ז סעיף ח'. ואף על גב שכתב במשנה ברורה סוף סימן מ"ו דהמנהג שלא לומר פסוקים לפני ברכת התורה מכל מקום י"ל דאדעתא דהכי לא קבלו (ובאות ד* הארכנו). ועיין בש"מ (שם בשו"א אות ל"ה) שדן אם לסמוך אומן קריאת שמע דשעות שוות שיוכל לקרוא אחר הטבילה ומסיק דהכל לפי האדם דאם נוהר לעולם לקרות בזמן בעלי השולחן ערוך ואחרונים בזמניות כבר שויא עליו חובה ואסור לבטלה עיין שם.

ואם צריך לפנות, הדין כך הוא: לכתחילה ודאי יפנה תחלה לקבל עליו עול מלכות שמים בגוף נקי, אולם יקרה לפעמים שאם יפנה – וגם יטבול יעבור זמן קריאת שמע, בעל כרחך ככה יתנהג, אם אי אפשר לו אלא או בטבילה או בהכנת גוף נקי אם יכול להעמיד עצמו עד פרסה (ע"ב מינוט) יטבול ויקרא קריאת שמע, ואפילו אם אינו יכול לעמוד עד פרסה, אבל התחיל לקרוא קריאת שמע ואחר כך נתעורר לנקבים גם כן יגמור הקריאת שמע. אבל אם לא התחיל עדיין ואינו יכול לעמוד עד פרסה, גם כן יש להקל בשעת הדחק למי שנזהר לקרות קריאת שמע בטהרת מקוה. ואם צריך לקטנים קל יותר.

מקור הדין: באור החיים סימן צ"ב, ועיין משנה ברורה סק"ז דביכול להעמיד עד פרסה מותר בקריאת שמע לכתחילה. ועיין שם דהשע"ת סימן ו' סק"ד מחמיר, ועל כן לכתחילה יש לזוהר גם בכה"ג אבל לצורך יש לסמוך אמקילין כמבואר במשנה ברורה אות ט' שם. וכן באינו יכול לעמוד עד פרסה אולם נתעורר לה כשכבר התחיל קריאת שמע מבואר שם בסעיף ב' דאין לחוש, ואם לא התחיל עיין משנה ברורה אות קטן ו' דבדיעבד מקילין בקריאת

שמע אם קרא ואינו יכול לעמוד עד פרסה, והלא קי"ל שעת הדחק כדיעבד, ועל כן כתבתי דשעת הדחק כדיעבד. וכן בישועות חכמה סימן טו"ב בשם הגר"ז סימן פ' דקריאת שמע צריך להיות בזמנו אפילו בלא גוף נקי. ועיין מה שכתבתי שם אות ט' בשם הגה"ק מצאנו זכ"ע עיין עוד מה שכתבנו בדיני מקוה ישראל דגדולי האחרונים מסתפקין למי שרגיל בטבע אי מהני התרה).

וכל זה בצריך לגדולים, ובצריך לקטנים קיל טובא דאפילו לתפלה דחמירא מקריאת שמע ולכו"ע אם אינו יכול לעמוד עד פרסה לא יצא פליגי הפוסקים דאולי דוקא בגדולים אבל בקטנים יש אומרים בדיעבד אם לחזור ולהתפלל והוא דעת מגן אברהם וח"א. וכתב בביאור הלכה דכן דעת הרבה ראשונים כמבואר במגן גבורים ובנידון דידן כל שכן דיש להקל כיון דבקריאת שמע מותר בדיעבד אפילו בגדולים אם אינו יכול לעמוד וזה פשוט.

אין הזמן מספיק לקרות כל ג' פרשיות

אין הזמן מספיק לקרות כל ג' פרשיות – יכוון לקיים מצות עשה של זכירת יציאת מצרים ויאמר: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך", ואחר כך יקרא קריאת שמע (עיין משנה ברורה סימן מ"ו ס"ק ל"א דלכתחילה יקרא פ' יציאת מצרים בזמנה ואין פרשת יציאת מעכבת כמבואר בשערי תשובה).

ודע עוד דהחובה לגמור הקריאה בתוך הזמן ולא סגי בהתחיל בזמן דמבואר במ"א, ופרי מגדים, גר"ז, משנה ברורה סימן פ"ט וסימן קכ"ד והארכנו בזה במקו"א, דהעיקר לדינא כמותם בפרט לענין זמן קריאת שמע דאורייתא.

אם יצא מבית הטבילה או מבית הכסא ועד שיטול ידיו במים יעבור הזמן. או אפילו ספק, יקנח ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנכי אפילו בכותל או מטלית יבש או במטפחת קשה, [רדב"ז ח"א סימן ל"ח ובברכ"י סימן ס"ב כתב בגד עב, מטלית או שק, ובח"א כלל ז' ס"ב דאפילו במפה]. ומה שכתבנו בענין כותל שממשו חלק ומצהיר, המעיין היטב בפוסקים הנ"ל ימצא דאינו מועיל רק דבר שמשמשו קשה ועב דעל ידי החיכוך סר מלמולי זיעה שבידים. מה שאין כן בכותל כזה. ובימים הקדמונים היו טחין

ד*) ישנם כמה דברים העלולין לדחות קריאת שמע מצד חיוב קיומן בצירוף הטבילה ועל כן נכון לדעת בכל כי האי גוונא מה קודמם, ואפרטם:**

א. טבילה או ברכה התורה – טבילה קודמת להרגיל בו.

בטיט וסדין בסיד הכותלות ועל כן הקילו בכל כותל סתם. מה שאין כן עכשיו בימינו.

ובענין היוצא מבית הכסא, בשע"ת ומשנה ברורה סימן ז' דאם נצרך עוד הפעם להטיל מים אי אפשר לברך על הראשונה. ובכף החיים אות ח' בשם כמ"פ בעבר חצי שעה אינו יכול לברך עוד.

ומה שכתוב בשם המגיד ממעזריטש זצוק"ל בספר ליקוטים יקרים סימן רמ"ג וזה לשונו:

צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו (תהלים פה, יד), ר"ל דרך מוסר, כי יש בני אדם ההולכים לדבר מצוה להתפלל או כיוצא בו, ובאמצע הדרך עומד לדבר עם בני אדם, אף שעושה אחר כך המצוה, עבירה הוא בידו שלא הלך בזריזות, והעונש שלו לאחר פטירתו גם כן מדה כנגד מדה, לפי שידעו מכמה ספרים שמעבירים את האדם על הנהר על מעבר קצר מאד, וזה לוי יסורים קשים עד מאד, כי יש לו פחד ורעדה, אך צריך הוא לרוץ מהרה מאד, כי זה פעולה לעבור מהרה. והנה באמצע הדרך והמעבר שולח לו הקב"ה מלאך אחד לעכבו, ומלאך הזה הוא שנברא מאותו המצוה, והיה לאותו המלאך צער, כי במחשבתו שחישב בביתו לילך לדבר מצוה ההוא נברא נשמה להמלאך, ובעשיית המצוה נברא הגוף להמלאך, ובשביל ששהה האדם לברוא הגוף להמלאך מחמת שעמד באמצע הדרך לדבר עם בני אדם, ומחמת אותו העיכוב, גם כאן בא המלאך באמצע המעבר ומעכבו כדי שלא ירוץ במהרה.

וזהו צדק לפניו יהלך וגו' כפשוטו, כי כל המצות הולכים לפני האדם לאחר פטירתו, אך שיראה בשעת הליכתו לדבר מצוה שילך בזריזות ולא בעצלות, בכדי שישים לדרך פעמו, ולא יעכבוהו במעבר הנהר, עכ"ל.

ב. קריאת שמע או ברכת אשר יצר – קריאת שמע קודם.

ג. טבילה או נקיון הגוף – טבילה קודם.

ד. ברכת התורה או קריאת שמע – קריאת שמע בזמנו עדיף, ואפילו יש עדיין זמן קריאת שמע שנית לפניו.

ה) אף אנשי מעשה הנוהגין בטבילת עזרא אל יבטלו מפני זה לא תורה ולא תפלה וגם בלילה בעוד שלא טבל ולא ינוח מלקום באשמורת מלעסוק בתורה.

י) **בענין טבילה קודמת לברכת התורה** וכן מה שכתבנו דקריאת שמע בזמנו קודמת לברכת התורה ואפילו קריאת שמע הראשונה אף על גב דנשאר זמן אחר לקריאת שמע כבר רמזתי בקיצור באות הקדום. ועיין חקרי לב (אור החיים סימן ט' ד"ה אך) דדעת המחבר סימן מ"ז מעיקר הדין כמתירין רק חושש לסברא המחמיר באמירת פסוקים. וכן כתוב בערוך השלחן סימן מ"ו סעיף י"ד ואף שהחיד"א (בשאלות ותשובות יוסף אומץ סימן ס"ו) השיג עליו עיין שאלות ותשובות פני יצחק ח"ה בהשמטות אור החיים סימן ה' דף קס"ב שתי' דעת החק"ל מהשגת החיד"א וכן כתב בשאלות ותשובות בצל החכמה סימן מ"ז מעיקר הדין כמתירין רק חושש לסברא המחמיר באמירת פסוקים. וכן כתב בערוה"ש סימן מ"ו סעיף י"ד ואף שהחיד"א (בשאלות ותשובות יוסף אומץ סימן ס"ו) השיג עליו עיין שאלות ותשובות פני יצחק ח"ה בהשמטות אור החיים סימן ה' דף קס"ב שתי' דעת החק"ל מהשגת החיד"א. וכן כתב בשאלות ותשובות בצל החכמה סימן א' אות ה'. וזהו אפילו לדעת המחבר אבל אנן נגררין בתר הרמ"א שכתב דהמנהג כהמקילין וכן הביא בב"י בשם מהרי"ל שכן המנהג באשכנז להקל, וכן כתב בשכנה"ג שכן הוא מעיקר הדין, וכן כתב בשעה"ד אות כ"ג משמעות בהגר"א. ואף על גב שסיים הרמ"א דבהיום נהגו להחמיר, אבל לא במקום ביטול מצוה עוברת הנהיגו כך כל שמעיקר הדין אין בו חשש. ובענין טבילה עמ"ש במקוה ישראל ה' דהרגיל בו הוא כנדר, ויש אומרים דלא מהני התרה. עיין שם.

ומכל מקום יזהר מאד שלא יעסוק אז בסתרי תורה אלא בנגלה. ואם לומד בספר שמביא קטעים מזוהר הקדוש [כמו ראשית חכמה וכיוצא] ידלג עליהם [דהלומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל חלילה לבא על ידי זה לאפיקורסות (מאור ושמש פרשת אמור)]. וכן ימנע מאמירת פסוקים שיש בהם אזכרות שמות בדאפשר, כמו אמירת תהלים".

יא) וכמו שאמר רבי יהודה בן בתירא לאותו תלמיד
 פתח פיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלין טומאה. וכן הי' מנהג האריז"ל. והמחמיר שלא לעסוק בתורה ותפלה בלא טבילה סברא זרה היא ואין לסמוך עליה – כן כתב בראשית חכמה שער אהבה פרק י"א מועתק בפת"ע ח"א דף ד"ה אות ד' בסופו. ובשלום ואמת אות ל"א. וכן כתב ביסוד ושורש העבודה ליל שבת. והנה לכאורה יש סתירה לזה מדברי מאור ושמש פרשת אמור דשם כתב בשם בעל שם טוב ור"ר אלימלך זכ"ע דהם פתחו שער לד' צדיקים יבאו בו שלא יהרהר אדם שום הרהור תורה עד שיטבול עצמו לקריו וכו' העתקתיו לעיל אצל חובת טבילת עזרא.
 מיהו המעיין היטב בדבריו הקדושים יראה שלא היתה כוונתו לפטור מתורה ותפלה בשביל מקוה אלא להיפוך דמאד יזהרו וימסרו עצמם ללמוד ולהתפלל בטהרה והיינו שבזריזות יטבלו שלא יצא ביטול תורה ותפלה על ידי מניעת טבילה. וכן מבואר מהטעם שנתנו דחז"ל לא בטלוהו אלא מפני שאין הצבור יכולין לעמוד בה אבל אותן הרוצין להשיג גופי התורה והמצות צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו. ולפי זה מי שעל ידי חומרא זו יבא לידי ביטול תורה ותפלה או פו"ר הדרינן לדין הש"ס שהרי הוא בכלל אותם אשר בשבילם בטלו חז"ל טבילה זו והיאך יתחכם עליהם. ועוד לא עליהם כווננו הצדיקים אלא לאותן המתרפקין להשיג גופי תורה ומצות ועושין פעולות לצאת שניהם לטבול ובאופן שלא יצטרכו לבטל מתורה ותפלה עבורו. וכל המעמיק בד' המאור ושמש ימצאנו שכן הוא. והעד על כל זה מה שכתוב הגדה"ק בעל בני יששכר (אשר כל דברי בעל שם טוב ושאר צדיקים שגורין כל היום בפיו) וכתב (בהוספות מהרצ"א על ספר סור מרע

ועשה טוב) בזה הלשון: וכדאי הקדוש בעל ראשית חכמה לסמוך עליו ובפרט מי שאינו מתנהג בפרישות לעיין שם, אם כן יתבטל כל לילה מתורה ועבודה ישתקעו הדברים ולא יאמרו, עכ"ל (מובא בשלום ואמת שם). ועיין עוד במגן אברהם סימן ר"מ שלא לבטל מפו"ר משום שאין לו מקוה.

ובשל"ה דאחר תשמיש המטה יאמר המפיל. מכל אלה מוכח דדברים הנ"ל לא להקל נאמרו אלא להחמיר בתוספות זהירות ופרישות. ועיין בתורת חיים (סימן פ"ח) שחקר אם רשאי לא להתפלל וללמוד רק בהרהור ומסיק שאין להחמיר ולא דוקא קריאת שמע ותפלה אלא הוא הדין ללמוד רשאי. ועיין משנה ברורה סימן פ"ח דאם יעבור זמן קריאת שמע ותפלה אינו רשאי להחמיר ואפילו להתבטל מתפלה בצבור אין נכון להחמיר בזה, וכן כתב בערוה"ש ובשאלות ותשובות מנחת יחיאל (ח"ב סימן קי"ג). ועיין בשלח"מ ומשמרת שלום (קאיידנוב) סימן ב' שנוטין להקל להתפלל ביחידות בפרט אם מרגיש שיטריד מלכוון על ידי מניעת טבילה. ועיין שאלות ותשובות מנחת יצחק ח"ג ט"ו וז"ד סימן ס"א, ובתהלה לדוד. ופשוט דדוקא שאין לו מקלחת לעשות ט' קבין דאז ודאי שלא יבטל מתפלה בציבור בשביל ההידור של טבילה דוקא. עוד פשוט שלא כוונו הפוסקים לתת יד לאותן שנעשה להם הרגל לקום במאוחר בצירוף הטבילה צריך להתפלל ביחידות, וכל שכן שבכהאי גוונא אסור לשהות בטבילות מרובות אם על ידי זה יבטל תפלה בציבור.

ודבר פשוט מאד דכל המדובר בפוסקים לבטל תפלה בציבור משום טבילת עזרא, אבל הטובלין בסתם כמנהג אנשי מעשה לטבול בכל יום לפני תפלת שחרית פשיטא שאינו דוחה תפלה בציבור. ואגב ראוי להעיר דתפלה בציבור הכוונה להתפלל שמונה עשרה יחד עם הצבור ולכל הפחות בעת חזרת הש"ץ אבל כשמתפלל שמונה עשרה בעת שהצבור אין עומדין כלל בשמונה עשרה אין זה תפלה בצבור. ומה שכתוב לימנע מאמירת שמות עיין לעיל דיש אומרים בזמן הזה עיקר חיוב לתפלה ועל כל פנים לכולי עלמא אזכרות שמות חמור מתלמוד תורה, ויש לו מקור בברכות כב. ועיין עוד באחרונים אור החיים סימן א' דמותר לומר מודה אני בלי נטילת ידיים בבוקר כיון שאין בו שמות, עיין שם.

ז) ברואה שלא יספיק הזמן לטבול לפני ברכת התורה וקריאת שמע יש עצה ותקנה מהאריז"ל ובעל שם טוב הקדוש זכ"ע לרחוץ הידים בכלי בסדר מיוחד ויעלה לו במקום מקוה עד שיהי' לו מקוה וזהו הסדר:

הנה השם הוי' ב"ה במילוי כזה יו"ד - ה"י - וי"ו - ה"י הן סך הכל עשר אותיות.

יקח הכלי ביד ימינו ונתנו ליד שמאל. ומתחיל לערות על יד ימין פעם אחד ומכוין לאות ראשונה שהוא י' ואחר כך על שמאל ומכוון לאות י'.

הלומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה על ידי זה לידי אפיקורסות"

ומה שכתוב שלא יעסוק אז בחכמת הנסתר, המעיין בלשון מאור ושמש (פרשת אמור) שהבאתי לעיל יראה הבדל גדול ביניהם דעל עסק בנגלה כתב "דאי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצות", ועל כן בשעת הדחק אין לבטל תורה בשביל זה כמו שכתבנו לעיל.

ולענין חכמת הנסתר כתב: "ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה על ידי זה לידי אפיקורסות". עוד שם "והכת שבתי צבי ימח שמו שהיו אז בימים ההם מזה נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף" עיין שם, ובפרט שאין בזה ביטול תורה כיון דיכול ללמוד נגלה. וכן ראיתי בהכנה דרבה (לערוגת הבושם) שהזהיר על זה מאד.

אחר כך מערה על ימין ומכוין לאות ו' ואחר כך על שמאל ומכוין לאות ו'.

מערה על ימין ומכוין לאות ד' ואחר כך מערה על ידי שמאל ומכוון לאות ד'.

ככה ימשיך עד שיגמור כל עשר אותיות על ידי נטילת ידיים בדילוג פעם אחד על ימין ופעם על שמאל.

אחר כך מערה על יד ימין עשר פעמים רצופין ומכוין לכל עשר אותיות זה אחר זה אות אחד לכל נטילה ואחריו עשר פעמים על יד שמאל רצופין ומכוין להעשר אותיות אות לכל נטילה.

וסדר זה להמרגיל עצמו בו בזמן קצר נעשה קל למאד אף שתחלתו נראה כי כבד ממנו הדבר ההרגל נעשה טבע וכשכבר נתרגל בו ימשך הנטילה מרישא עד גמירא מינוט אחד ולא יותר. וחבל להתעצל בדבר כזה שעולה בניקל וראשו מגיעה השמימה. ונכון שבלילה מיד אחר קיום העונה יטול ידיו בסדר זה כמו שכתוב בה' עונה (אות יא*).

ויצטער על שאי אפשר לו לעת עתה לטבול ממש ויחשוב בעת הנטילה שבזה סר הטומאה ומתלבש ומכל מקום לא יסמוך על זה לקום מאוחר בבוקר, כי עצה זו נתקן לאונס ולא לסמוך על זה לכתחילה וכדלעיל (אות י"ב).

(ולענין נטילה זו להרואה קרי ביום הכיפורים או תשעה באב עיין מה שכתבתי בביאורים לטבילה ביום הכיפורים או תשעה באב)³⁷.

(יב) מקור הדברים במכתב קודש של הקדוש מהר"ם מטשערנוביל זכ"ע נדפס בפתיחה ל"ס' חסד לאברהם בענין רחיצת ידים במקום שאין מקוה. וכן בשלחן הטהור להגה"ק מקאמארנא סימן פ"ח סעיף ב' שכן תיקן הבעשטה"ק ומי כמוהו מורה בענינים אלו של טומאה וטהרה שהן חק ולמעלה מהשגתינו וכל דבריו

תורה מן השמים. ודברי מהר"ם הנ"ל הובא בהערות וציונים לשם. ומכל מקום מבואר שם דעצה זו גילה לצורך אונס ודוחק במקום שאין מקוה אבל לא לסמוך על זה במקום שיש מקוה. ועל כן כתבתי דבלילה עד הקימה ישתמש בעצה זו וכן ביום אם נתאחר באונס אבל לא לקום מאוחר על סמך זה דלא לזה נתקן. וכן הוא בסוף צוואת הריב"ש [רבינו ישראל בעל שם טוב] בשמו.

והנה עצה זו כתב בספר אמת ליעקב דף קי"ז בקבלה מהאריז"ל שיעצו כן. ולדעתי בעצה זו ניצל מכמה מבוכות שיש חוששין מלהוציא דברי קדושה לפני הטבילה ועל ידי זה מבטלין כמה ברכות ולפעמים קריאת שמע בזמנה העיקרי שלא כדין וסומכין על בדיעבד'ס וכיוצא. ומה שכתבתי ליטול כלי ביד ימין עיין סימן ד' סעיף י' ובקף החיים ומאסף שם.

ודע דמה שכתבתי באות יא* שאי אפשר לדחות שום ברכה המחוייבת משום חוסר טבילה, כן מבואר בכל האחרונים שבסימן פ"ח וסימן ר"מ ובתוכם גם השל"ה והגר"ז שתמכו בגוף ענין הטבילה בזמן הזה. דמכל מקום כיון שבטלה טבילת עזרא אף שהנהיגו להחמיר אבל לא להקל. וכן מה שכתבתי באות יג' דהיוצא מבית הכסא לא ימתין מלברך עד אחר הטבילה וכו' דכל שנצרך לנקביו עוד הפעם בטל ברכה ראשונה, עיין ברכי יוסף סימן ז' ושאלות ותשובות מהר"ם שי"ק אור החיים סימן א'. ושיעור חצי שעה בפני יצחק מערכת א' אות ח' ובן איש חי פרשת ויצא אות י"ב.

ובהיות ששם הוי' במילואו ניתן לכתוב גם בשאר אופן נקוט סימן זה בידך דאין בכל הסדר רק ג' אותיות הללו י' – וגם ה' – וגם ו' זולת פעם אחת שיש גם אות ד' ודו"ק.

ומה שכתבתי "דיחשוב במחשבתו שסרה טומאה ויצטער על מניעת הטבילה כעת", דבר זה שורשו בשל"ה בעניני תפלה, מובא בפת"ע ומטעמי השלחן סימן פ"ח וזה לשונו: ומי שלא יכול לעשות כן מחמת איזו מניעות יחשוב בלבו בשעת רחיצה הא דאיתא בברכות (דף ט"ו) א"ר בר אבא אר"י כל הנפנה וכו' ופירש רש"י וכו'. ומי שמצטער על שאינו טובל את עצמו ומתלבש ברוח טהרה

פרק ח' היאך להתנהג באין לו מקוה באותו מקום.

פרק ט': היאך לנהוג כל הזמן עד הטבילה בבוקר.

פרק י': פרטים הנחוצים לדעת לכל טובל במקוה, כמו חציצה.

טהרת המקוה - דיניו ומנהגיו

ח) לכתחלה מדקדקין לצורך טבילת עזרא למקוה כשרה של גשמים. ואם אפשר במים חיים הרי זה משובח ובדיעבד כשרה גם בשאובים בקרקע ובלבד שלא יהיו זוחלין. וזה שכח כששואבין המים – או כשהפילטער עובד. ואם גם זה אין לו יהדר על כל פנים לרחוץ כל גופו תחת מקלחת (שויע"ר) שוטף מים רבים (ועיין ביאורים אופן טהרתו). ובאין לו גם זאת יהדר על כל פנים לקיים נטילת ידים הנ"ל אות ט"ו.

וגם מי שיש לו מקלחת רצוי שיקיים גם נטילת ידים הנ"ל). וכן מי שיש לו רק מקוה של זוחלין יטבול, וגם יטול לידיים אם אפשר ירחוץ גם במקלחת.

ומבואר בספרים דאם לא טבל במקוה לפני התפלה משום אונס אפילו השתמש בשאר עצות ונזדמן לו אחר כך במשך היום ואפילו בלילה לפני השינה לטבול במקוה, טוב לטבול. ועל ידי הטבילה **"במקוה"** זוכה להאריך ימים ושנים.

בשעה שרוחץ או הוא כאילו טבל ומחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, עכלה"ק.

גם כתבנו לקמן באות ט"ז דבטבילה הכוונה להסיר הטומאה מוכרח והוא הדין בנטילה העומדת במקום טבילה, עיין שם.

עוד מבואר בכתבי האריז"ל דהטובל בלי כוונה לא די שלא תיקן, אלא חס ושלום פוגם בפגמים גדולים, וצריך לכל הפחות לכוון שכוונת טבילתו לשם טהרה.

נ"יש נוהגין מיד אחר העונה לרחוץ כל הגוף בשויע"ר והוא דבר נכון ומועיל לניקוי הגוף, וגם עולה במקום מקוה עד הטבילה, ועיין מה שכתבתי באות ט' הסמוך היאך להתנהג ברחיצת מקלחת. – וכבר כתבתי דגם הרוחץ בשויע"ר יקיים נטילת ידיים הנ"ל].²⁷

יג"ג) אעתיק מה שכתוב בשלחן מלכים הלכות טבילת עזרא אות ט"ז: טבילה זו לכתחילה נכון שתהיה במים חיים (לחוש ל"יא בס' יעב"ץ) ועל כל פנים במי מקוה הכשרה (של גשמים לצאת דעת בה"ג וכמו שכתוב במראה כהן מובא בפת"ע). ומכל מקום אף מ' סאה שאובים בקרקע כשרים לטבילה זו (בקרקע דוקא כמו שכתוב במ"א – ומחה"ש – שולחן ערוך הגר"ז – ס' יעב"ץ – ותורה אור). וכל שהכלי נקובה בשוליה כשפופרת הנוד אף שפקקה אחר כך מותר לטבול בה לכו"ע (פתחי תשובה – ותשובה י"ג שבסוף ס' דברי יחזקאל) ויש מקילין אפילו בכלי (ד"ח המובא בפת"ע ונח"א בהגה באור החיים החדש, ועל כל פנים עדיף משפיכת ט' קבין וכמ"ש הפ"ת בפת"ע).

ושלש מאות ליטער מים די בטבילה זו (אם כי חלילה להקל בנשים עיין לחם סימן ר"א סק"י, ומהרש"ק ח"א קכ"א, ושאלות ותשובות פרי השדה ח"א קכ"ב, וברורי המצות ערך מציצה אות י"ג, מכל מקום בטבילת עזרא לדידן שהיא רק חסידות כבר הורה זקן סבא קדישא בדברי יחזקאל סימן י"ג להקל בג' מאות ליטער (עד כאן משלחן מלכים שם הערות שלום ואמת). עיין עוד בקצה"מ סימן תר"ו אות כ"א, ואכמ"ל. ובירושלמי ברכות דהמחמיר לטבול במים חיים – מאריך ימים.

וכן החמירו הרבה בחו"ל (ר"ל הצדיקים וחסידיו חו"ל כמו שכתבתי) שיהא המים מקורו ממים חיים מפני חשש זב כי כמה פעמים אדם נעשה זב ואין ידוע לו בפרט לפי דברי תדב"א (רבה פט"ו). נמצא אשר אדם שנטמא שלשה פעמים לקריו ולא טבל אז

נעשה לבסוף זב, ואז אין לו טהרה רק במים חיים... וכן כתוב בירושלמי שיש תנא דסבירא ליה שגם בטבילת בעל קרי צריך טבילה במים חיים (ועיין בירושלמי דפאה).

עוד כתב בס"י: בענין טבילת המקוה כלולים במימות המקוה כל השמות הקדושים. ולכן אם המקוה כשרה והוא מים חיים אז שורין בו כל השמות הקדושים וכל הכינויים. וכן אם המקוה כשרה סתם במי גשמים וכשרה על פי שיטות הפוסקים יש בו מעלה גדולה ויתירה – לענין המשכת טהרה על האדם, ולפי זה אם היא שאובה שהמשיכו כולה שהיא כשרה לדעת ר' אחאי גאון (כדאי' בשאלתות פרשת אחרי) יש לו מעלה פחותה מזה. ומקוה של מים שאובין שהיא כשרה לבעלי קריין לפי שלא הי' אפשר להחמיר במקוה מפני שלא בכל מקום היו שכיחים מקואות. ובזמן הגמרא החמירו בזה הטבילה מאד. והמים שאובין צריכין להיות ד' אמות בקרקע ולא בכלי רק באדם שהוא חולה או יש לו מיחוש ואין בנמצא לו מ' סאה הקילו ללמוד תורה ולהתפלל בהטלת ט' קבין על גופו. ומי שאי אפשר לעשות גם זה תיקן רבינו האריז"ל נטילה על הידים במקום טבילת מקוה כמו שכתבנו לעיל אות ט"ו.

ובשאלות ותשובות משנה שכיר (כ"א סימן ע"ט) דלמעשה הטובל טבילת עזרא וכל שכן נדה הטובלת ראוי להחמיר כשיטת ירושלמי (ברכות פ"ג ה"ד) שיטבלו במים חיים דבטבילה במים חיים יש מעלה מיוחדת דמתברך בזה בחיים ארוכים וטובים, עיין שם.

טבילה בכלי:

ודע דאף על גב שהעתקנו משלחן מלכים בשם נח"א ודרכי חיים דטבילה בתוך הכלי עדיפא מט' קבין, מכל מקום למעשה מסתפקנא כיון דענין התרת שאובין בכלי בפלוגתא תליא עיין בב"י סימן פ"ח דפליגי אמוראים. וגדולי האחרונים נקטו בקרקע דוקא והם: מ"א, שולחן ערוך הגר"ז, מחה"ש, חי' רעק"א, משנה

ברורה, ושם וכן כתב בא"ר סימן פ"ח, וכ"מ בח"א סוף כלל ד' ומטה אפרים סימן תר"ו אות ב' ומ"א שם ורק קצת אחרונים הקילו כמו שכתבנו לעיל בשמם ואין ספריהם תח"י לעיין בהם מקורן.

אולם מצאתי במקו"ח לחו"י שכתב בסימן פ"ח דגם בכלי יש להקל, ומלשונו נראה דכיון דאיכא פלוגתא אזלינן להקל. מיהו לא כתב דעדיף מט' קבין. והדעת נותן כיון דט' קבין פשוט מדינא דגמרא בלי שום חולק דמועיל ודאי עדיף, בפרט דקי"ל אין עושין ספד"ר לכתחילה. ועיין בטור סימן רמ"א שכתב דיש חסידים ואנשי מעשה מחמירין לטבול וחומרא יתירא הוא דל"ד טבילה אלא רחיצה בט"ק, ונראה בפרישה שם דמסכים לו בזה. ומובא גם בבאר היטב סימן פ"ח. מיהו במקום שיש לו ט' קבין כזה ומקוה מ' סאה בכלי, רצוי שיקיים שניהם דבעניני טבילה וטהרה אין אתנו יודע עד מה, ומטעם שכתבנו.

זוחלין: הנה לפעמים יארע ענין זחילה כששואבין המים מבור הטבילה ואפילו נשאר בו מ' סאה זוחלין נינהו, וכן במקום שיש כלי רשת הנקרא פילטער לנקות המים, וכך דרכו שהמים הולכים ושבים במדי עברם בכלי זו נצחין הפסול מן הצד ואפשר שכלי זו יעשה מלאכתו ולא יכירנו הטובל כי אין המים מתמעטים, וכבר ביאר בשאלות ותשובות ברכת שמים ועוד, דזחילה גמורה הוא, וכן כתבו הרבה פוסקי דורנו המובהקים. ובענין זחילה בטבילת עזרא כבר נודע בשערים שדעת הפוסקים כמעט כולן להחמיר ואף שדעת ערוגת הבושם להקל (מובא בזכ"י דבסמוך), וכן בשאלות ותשובות אמרי דוד סימן כ"ט, מכל מקום עיין בשאלות ותשובות מחזה אברהם אור החיים סימן י"ג שהעיר ממ"א סימן קנ"ט ומחה"ש סימן פ"ח ס"ק כ"ז דזוחלין אין כשרין. וכן כתוב בשאלות ותשובות זכרון יהודה מהד"ת אור החיים סימן יא', וכן באבן שלמה על הראב"ן סוף ח"ב בהוספות (לבעל לחם שלמה) העיר מספר עצי אלמוגים סימן קנ"ט ס"ק כ"ה להחמיר, ושאלות ותשובות כרם יהושע סימן י' ושאלות ותשובות מהר"י אשכנזי יור"ד סימן ל"ז, עיין שם. ובטל תורה ברכות כב. כי להדיא דזוחלין פסול דאורייתא על כן אף לבעל קרי פסולין, עיין שם.

והאמת ניתן להגיד כי מסתימת כל הפוסקים שדנו לענין שאובין בקרקע או כלי נראה להדיא דזוחלין פסולין, דלא הי' להו לסתום אלא לפרש חידוש גדול כזה ואי"ל דסמכו שנדע להקל מט"ק דאם כן גם לענין שאובין כן, אלא על כרחך דאין לדמותן. וכמו שכבר העירו בכעין זה. ועוד נראה דממה שנחלקו לענין שאובין (עיין ב"י סימן פ"ח) האמוראים ש"מ דבסתם נקטינן טבילה זו ככל טבילות אחרות ורק בשאובין שמצינו מקור במשנה (לדיעה זו) נחתו להקל, והיאך נקום אנן להקל בזוחלין דחמירי עוד משאובין. מכ"ז הדעת מכרעת כהחמירין. ועל כן באי אפשר רק בזוחלין מוטב לעשות ט' קבין. אבל בלית ל"י גם זאת יטבול בזוחלין ויעשה גם נטילה הנ"ל.

ולענין מים הזוחלין לתוך המקוה: בדברי חיים (ה' מקואות ס"ה) מחמיר דשם זוחלין עליו, והעיר מקור בריב"ש סימן רצ"ב, ובשאלות ותשובות שו"מ (מהדצ"ד ח"ג סימן מ"ו) חולק – וכן בלבוש ס"ק ט"ו. ויש מביאים ראי' להחמיר מרש"י שבת סה: – קט. ד"ה ר"י ובגד"ט (בבא סק"ה) שנ"ל מלשון הריב"ש דל"מ זחילה וסיים בצ"ע. ובדברי חיים שם דבר"ש מקואות ל"מ כן. ובספר מי השילוח סימן ב' סעיף ז' מתיר דאין זה זחילה.

רחיצה במקלחת - שויע"ר:

הנה כבר כתבנו לעיל דבאין מקוה ישתמשו בעצה של ט' קבין. ובזמנינו רחיצה על ידי מקלחת (שויער) עולה במקום ט' קבין כמו שכבר העלו גדולי אחרונים בדור העבר והן רוב מנין ובנין של המורים הקשישים המובהקים ולהלן אפרוט שמותיהם אי"ה מה שדנו בזה וכאן ארשום פרטים נחוצים לדעת בענין זה:

(א) הנה מעיקר דין תקנת עזרא מסקינן בגמרא (ברכות כב:) וכן פסק הרמב"ם (ה' חפלה פ"ד ה"ו) דבריא המרגיל (שממש מטתו – רש"י) וכן חולה המרגיל בעינן ארבעים סאה, ובריא לאונסו

(במקרה) ט' קבין, וחולה לאנסו פטור מכלום, עד כאן. ולפי זה לא היה בדין שיועיל מקלחת למשמש. אולם סומכין על זה כיון דקי"ל שבטלה טבילת עזרא כמבואר בפוסקים. מיהו אותן אנשי מעשה שיודעין לדקדק בענין זה מאד מטעם הענין הגדול שיש בטבילה זו על פי גילוי האריז"ל ובעל שם טוב הקדוש זכ"ע ותלמידיהן, להן ראוי לדעת דכל כהאי גוונא שאין בנמצא רק הטלת ט' קבין ולא מקוה ממש למעט בעונה עדיף ולא חס ושלום למעט מעיקר החיוב שמדינא אלא לצמצם במה שהוא יותר על זה (ובתנאי שלא יבא לידי מכשול על ידי זה) כי עיקר הטהרה על ידי המקוה (וכעין זה בלח"מ ה' טבילת עזרא) וכן שבהזדמנות ראשונה לטבול במקוה כשרה לעשות כן. ומה גם שמהרבה ראשונים ואחרונים הנ"ל יוציא דלא בטלה תק"ע לתפלה - ויש אומרים גם לשאר דבר כנ"ל.

וסדר הרחיצה כך הוא: קודם ילחלח כפות רגליו במים ובעת שפיכת המים עליו יש לו לעמוד זקוף ושני ידיו מונחין כנגד לבו ולא ידחוק אותם בחיבוק הרבה רק בריוח קצת כדי שיבאו המים גם שם (מטה אפרים סימן תר"ו אות י', משנה ברורה פ"ח אות ד', וכע"ז בכף החיים אות ז' עיין שם).

והנה הפרי מגדים עומד ומזהיר (סימן פ"ח מש"ז א') דצריך שיבאו המים בכל מקום שבגופו ממש. וזה לשונו: **הני ט' קבין מבואר ברמב"ם (ה' תפלה פ"ד ה"ב) מנהג פשוט בספרד שרוחצין "כל בשרו" משום הכון וכו' משמע דבט' קבין בעינן כל גופו שלא יהא מקום שלא יבואו שם מים כטבילה.** וא"י עכשיו מטילין ט"ק וכמעט מקצת גופו לא נגעו כלל מים בו עכ"ל הפרי מגדים. ועל זה כתב המטה אפרים (תר"ו באלל"מ ג'): **ודקדוק מהרמב"ם אינו מוכרח.** אך מכל מקום צריך שכל המים יעברו נגד גופו וסביב לו וזהו נקרא רחיצת "כל גופו". וגם יש לדקדק שיהי' כל הגוף ראוי לביאת מים, ונראה דחציצה פוסלת בט' קבין דהא אפילו בנטילת ידיים פוסל, עכ"ל. הנה הקיל מצד אחד דאפילו לא באו למקום אחד כשר והחמיר לענין חציצה. **ודבר חידוש יוצא מזה כי ט' קבין דינו הפוך מטבילה במקוה ממש, דבטבילה אין חוששין לחציצה (כדבסמוך) אבל צריך שיהיו המים נוגעין כל גופו ממש.** ובט' קבין הוא להיפוך לדעת המטה אפרים. ומכל מקום נראה דאף לדעתו

אין לחוש לחציצת בית הסתרים בעת הטלת ט' קבין, ל"מ למ"ד דל"ב ראוי לביאת מים אלא מדרבנן הו"ל תרי דרבנן וגם ט' קבין בזמן הזה קיל יותר שאינו מעיקר התקנה אלא מחומרא. אלא אפילו למ"ד חיובו מן התורה בשאר מקום, מכל מקום נראה ממטה אפרים דט' קבין הוא כענין נטילת ידיים דלא שייך בו כלל הענין של צורך ראוי לביאת מים רק בחלק החיצון שבגוף. ועיין עוד בחת"ס סופר בחי' לאור החיים קס"ב מ"א סק"ה דיליף נטילת ידיים ק"ו מט' קבין ש"מ דט' קבין חמיר מנטילת ידיים.

ולדינא נראה דבזמן הזה שמשתמשין במקלחת ידקדקו לעמוד תחתיו באופן ובשיעור שיבאו המים בכל הגוף דהרי פליגי בזה הפרי מגדים ומטה אפרים ואף על גב דספד"ר להקל מכל מקום כיון דחזינא שאפילו לדברי המטה אפרים ט' קבין חמירא מנטילת ידיים ושכן דברי מרן החת"ס הנ"ל, אם כן כיון דקי"ל (אור החיים ק"ס סעיף י"א) כל ספק בנטילת ידיים להקל, ומכל מקום כתב הגר"ז בשם הראב"ד דכל שיש מים אחרים מזומנים לפניו אומרים לו קום ורחץ כל שכן בזה. ומסתברא דבכה"ג גם המטה אפרים יודה וכמו שמצינו בדחז"ל שאמרו בכה"ג (ע"ז פ"ב) הא מיא בשיקעתא דנהרא זילו וטבול. ומסגנון לשונו נראה דבא ללמד זכות על שהקילו בט' קבין אף שאין מגיעין המים בכל מקום (עיין שם). ובימים ההם היה דוחק גדול דהיה צורך שתיעשה בג' כלים בבת אחת או זה אחר זה שיתחיל השני עד שלא הפסיק הראשון. וברור לכל מבין דבכהאי גוונא כמה קשה שיגעו מים לכל מקום ממש. אבל במקלחת ודאי צריכין לזוהר שלא לצמצם המים.

ועוד קצת סמך לזה ממה שכתבו (הפוסקים באור החיים) סימן קנ"ח דאף על פי ששיעור נטילת ידיים רביעית, מכל מקום הנוטל רביעית מצומצם בא לידי עניות (מאמר אות יד' בשם רש"ל, ושולחן ערוך הגר"ז שם אות יד'). וביארו שם דהיינו ביש מים בריוח אל יצמצם הוא הדין בעניינינו (לד' החת"ס הנ"ל) יש ללמוד דאפילו מצד השיעור אין צריך שיבאו לכל מקום מכל מקום אין זה ראייה דיש מים בריוח. איך שיהי' לדינא נראה פשוט מטעם שכתבנו לעיל דבזמן הזה אי אפשר לסמוך על הדוחק דסגי אף אם לא הגיעו המים לגוף.

אחרי כתבי כל אלה מצאתי מקור בראשונים דבעינן שיגיעו המים בכל מקום דבתיו"ט (מקואות פ"ג מ"ד) הביא דברי הראב"ד שביאר הטעם למה תקנו חז"ל ט"ק וכתב דכך שיערו חז"ל דט"ק מים שיבוא על כל גופו אי אפשר באופן אחר. וכן הוא במאירי ברכות דכך שיערו שבט"ק כל גופו עולה בהו דרך נתינה (דוגמת מ' סאה שעולה כל גופו דרך טבילה). ולפי זה משמע לכאורה דבעינן דוקא נגע בכל גופו. ובשאלות ותשובות ארץ צבי לובלין סימן פ"ט דלא מהני כשבא המים על רוב גופו ולא כחכם אחד שר"ל דמהני.

שיעור ט' קבין: במטה אפרים (סימן תר"ו סעיף י"א) דצריך כ"ד קווארט לשפיכת ט' קבין ובשעת הדחק שאין כלים מחזיקין כל כך יש להקל ב"ח קווארט, עד כאן. וכן כתב במשנה ברורה סימן פ"ח אות ד'.

ובדברי יחזקאל בסופו (סימן י"ג) דשיעור ט"ק ט"ז קווארט. ועיין בקצה"מ אות כ"א. ועיין עוד במשמרת שלום (ה' אבילות) אות ט' סק"ו החזיק גם כן בשיעור זה לענין ט' קבין דמת. והנה בשיעור הליטער 23 ליטער הוא בערך 24 קווארט. ולפי מה שהעידו ספרי זמנינו קווארט שלנו גדול מקווארט שלהם ולא להיפוך באופן שמדת כ"ד קווארט (או כ"ג ליטער) עולה יפה גם לזמן הזה.

שיעור זמן לט' קבים* במקלחת הוא: $2^{1/4}$ - $1^{1/2}$ מינוט

(* 24 קווארט - 23 ליטער.

ומדדתי במקלחת שלנו וראיתי כי בזרם החזק שוטפת כ"ד קווארט בקצת יותר של מינוט וחצי וידוע שגם זרם החזק לאו כל עתים שוות, ולפיכך הטוב לעמוד תחתיו בערך שתי מינוט לצאת מדי כל ספק. ובקילוח בינוני הוא לערך ב' מינוט ורבע.

בח"א כלל קמ"ד אות ו' דמותר ליקח מים חמין לט' קבין. ובמקו"ח לחו"י (סימן תר"ו) כתב בזה הלשון: אפילו חמין, כן כתב תשב"ץ. משא"כ למהרי"ל, עיין של"ה שם.

דברי הפוסקים במקלחת (שויע"ר): בשאלות ותשובות צור יעקב (קונטרס שארית יעקב - סימן נ"ט) דשרי, אלא שצריכין

להיות המים נוזלים בלי הפסק. ובטהרת המים סימן נ"ט הביא ממכתבי עת הבאר שיצא בפולין שנת תרצ"ו (סימן כ"ג) דצריך למיעבד הכי.

והנה במקלחת יש לדון משתי צדדין להחמיר אחד משום כח גברא – והשנית משום כלי. ואודות כח גברא כבר העירו מדברי ס"ח (סימן תתכ"ח) דכשר בנפלו ממילא שלא על ידי אדם וכן משמע בברכות כב: דנפל עלואי ט' קבין. ובשאלות ותשובות פרהש"ד (ח"ד קמ"ט) דבט"ק לא בעינן כח גברא, ובאיזה אופן שיפלו עליו סגי. וכן הוא בשאלות ותשובות תורת יקותיאל (אור החיים סימן ג' ה') ובשאלות ותשובות תפארת אדם (סימן כ"ח) לעשות כן בשבת בצוננים. ובמשנה דמקואות (פ"ג מ"ד) כתב "בעל קרי שנפלו עליו תשעה קבין". והנה הגאון הגדול מהר"מ אריק זצ"ל בהג' על ס"ח העיר מש"ס גיטין ט"ז שכתב בלשון "שנתנו עליו" משמע דבעי נתינה, וכן הוא בברכות שם. אולם במשנה האחרונה (מקואות שם) דנתנו לאו דוקא. ובטהרת המים שם העיר דבתוספתא כתב נפלו, וכן הוא בירושלמי ברכות פ"ד הד' כמ"ש בכר"י ח"ג סימן נ"ה ושכן הוא בדקדוקי סופרים ברכות שם בבעל קרי שנפלו דכן הוא הגי' בר"ש מקואות.

ברם יש דשדי בה נרגא בהיתרא דט' קבין על ידי מקלחת מדי הראב"ד שכתב (בתמים דעים סימן ס"ו) וזה לשונו: ונראה לי שתשעה קבין שאמרו לרחיצת בעל קרי שמצותן בנטילה ולא בטבילה צריכין שיבאו עליו מכח אדם שאם לא כן אי אפשר שלא יתפור מהם לבטלה ונמצאו תשעה קבין חסרים. ובברכות (כב.) א"ל ר' זירא לשמעיה אייתי תשעה קבין ושדי עלאי אלמא צריכין הן שיבאו מכח אדם וכיון שאי אפשר לשיעור מצומצם אלא מכח אדם גזרו אפילו ביותר מכשיעור שלא יהא אלא מכח אדם, כנ"ל, עכ"ל. וכן כתב בשאלות ותשובות הראב"ד סימן כ"ג ריש עמוד פ"ג. עיין שם. נמצא דמקלחת שאינו כח אדם רק שפיכה הראשונה בלבד כמבואר באור החיים קנ"ט סעיף ט' השאר לא נחשב כח אדם ואינן כשרין לט' קבין.

וכבר העיר הגאון שה"ת בעל אמרי יושר בהג' על ס"ח דמוכח מס"ח סימן תתכ"ח דאם אין לו מי שישפוך עליו ט' קבין יכניס

המים וכו' ומוכח להתיר אפילו בלי כח גברא. וכן מוכח ממתניתין (מקואות פ"ג מ"ד) בעל קרי חולה שנפלו עליו תשעה קבין עד כאן. מוכח מזה דגם בלי כח גברא כשרין.

ולענ"ד יש לדון בענין זה להיתרא אפילו לדעת הראב"ד אפילו אם הגזירה שכתב נוהג בזמן הזה מכל מקום אין לחוש במקום הצורך, דהנה במ"א סימן תרכ"ט ס"ק כ"ב גבי נסרים של ד' שאין מסככין בהו משום גזרת תקרה, כתב דבשעת הדחק שאין במה לסכך מסככין בהו והוא הדין בכל דבר האסור משום גזירה. ועיין שם במחצית השקל שהביא כן מהרשב"א דף י"ד ע"ב. וכזה בב"ח סימן ת"ס שכתב שם בזה הלשון: דלאו בשופטני עסקינן דלא אכל כלל מצה בלילה ראשונה ועבר על מצות עשה דאורייתא כדי שלא יעבור איסור דרבנן, עכ"ל. וכן הוא בשאלות ותשובות בנין ציון (סימן ל"ג) בשופר שאין לו השיעור, דבאין לו שופר אחר יתקע בזה, דשיעור שופר דרבנן ולא גזרו בשעת הדחק. וכן כתב באמרי בינה אור החיים ר"ס י"ד, דהיכא דאי אפשר לקיים חוק החיוב דרבנן יקיים על כל פנים של תורה. וכן כתב הפרי מגדים בכמה מקומות (בפת"כ ח"ג סימן ז' חסימן נח סק"ב, ד"ה כתב, וסימן קפ"ז א"א סק"ג, וסימן תקפ"ו ס"ק ח"י) וכן דעת האחרונים באור החיים סימן תרכ"ט שהעתיק דברי מ"א הנ"ל לפסק הלכה והם א"ר ס"ק ט"ו. ש"ע הגר"ז סעיף ל"ג, ביכורי יעקב ס"ק ל"ג, משנה ברורה סק"נ, ערוה"ש סעיף י"ג. וכן כתב בעל בני יששכר בספר דפ"ק בהקדמה (דף ג' ע"ב אות ב').

ועיין בפרי מגדים (סימן קפ"ד א"א ח') דמתחלה רצה לומר דכל המקיים מצוה של תורה שלא על פי מה שתקנו חז"ל לא יצא כמו שכתבו התוספות בסוכה ג. כיון ששמע להט"ז קפ"ד א' שמע מינה דסובר הט"ז דאף דמדרבנן לא יצא מן התורה יצא עיין שם, ועיין עוד מה שכתוב מהפרי מגדים תקפ"ו א"א ח"י. ותרר"ט ס"ק כ"ב. אחר שהביא שיטת הר"י ר"י ברכות לענין קריאת שמע ש"ע אחר חצות לילה דאף על גב שמן התורה זמנה כל הלילה כיון שקבעו חכמים זמנה עד חצות אם לא קראה קודם לכן העמידו חכמים דבריהם לבטל מצות עשה של תורה בשב ואל תעשה, וכתב הפרי מגדים לחלק דאם הדרבנן מטעם גזירה כמו שופר שהצריכו ד' גודלין שלא יאמרו לתוך ידו הוא תוקע בזה אמרינן

דכשאי אפשר לקיים המצוה באופן שהצריכו חז"ל יקיים כפי דין תורה אבל מה שפסלו שלא מטעם גזירה יש לומר העמידו דבריהם אף במקום ביטול מצוה. מובא בשד"ח מערכת מ' כלל נ"ט.

ולפי זה גם בנידון דידן אפילו לדעת הראב"ד יש לומר היינו דוקא במקום שאפשר גזרינן, אבל בדלא אפשר ודאי עדיף לקיימה בלי כח גברא מלבטלה לגמרי, דאם במצוה של תורה כשגזרו משום סייג מכל מקום לא העמידו דבריהם במקום ביטול הענין לגמרי.

איך שיהיה, הדבר פשוט דבתקנה זו נקטינן כהמקילין שכתבו להתיר בלי כח גברא כשאי אפשר בכח גברא. אבל בדאפשר יש להדר אחר מקוה דוקא וכמו שכתבנו לעיל.

ולמעשה האחרונים העלו להקל במקלחת, והן: שאלות ותשובות צור יעקב הנ"ל, שאלות ותשובות תורת יקותיאל הנ"ל, מהר"ם אריק הנ"ל, שאלות ותשובות פרי השדה הנ"ל, שאלות ותשובות תפארת אדם הנ"ל, טהרת המים הנ"ל, שאלות ותשובות חלקת יעקב ח"ג סימן ס"ס-א, שאלות ותשובות מנחת יצחק ח"ד סימן כ"א וסימן כ"ח ס"ח, שאלות ותשובות שבט הלוי אור החיים כ"ד, שאלות ותשובות קנין תורה ח"א סימן ל"ג, בית ברוך על ח"א תי"ג עיין שם.

ומכל מקום נראה דכל זה רק בשעת הדחק כגון חולי או אין לו מקוה וכיוצא. אבל בסתם לא יסמוך על זה אלא יטבול במקוה כשרה, וכן נראה מדברי האחרונים הנ"ל שכווננו להטות קו להקל באין לו מקוה.

ובענין הכלי: בשאלות ותשובות צור יעקב שם מדייק מלשון שנפלו דלא בעי כלי וכן בספר גולת עליות (מקוואות פ"ג מ"ד) כתב דאין צריך לדקדק שהמים ישפכו מכלי שלם דגם אם הכלי שבור אין בזה קפיידא ולכך אמרו שנפלו. ובבית ברוך על ח"א דף תי"ג כתוב: דלא מצינו שיהא צריך בזה דין כלי רק שיהא ט' קבין מכונסין, ועל ידי החיבור של הצינורות חשוב כאילו כל המים נשפכין עליו ממקום המכונס. ועיין בשאלות ותשובות מנחת יצחק (ח"ג סימן ט"ו) שמקיל, וכן כתוב עוד הפעם בתשובתו הנדפסת

בטהרת יו"ט חט"ז דף רפ"א להביא ב' ראיות לזה דאין צריך כלי האחד מלשון רש"י גיטין ט"ז. דמוכח מדבריו דזהו קולא שהקילו בט' קבין שאובין ושאיןן שאובין יותר טוב והוא ד' רש"י בב"י סימן פ"ח וט"ז סק"א עיין שם שהאריך. וכן כתוב להקל בשאלות ותשובות חלקת יעקב ח"ג סימן ס"א.

ובאמת בראי' הנ"ל מגיטין יש לפקפק דפשטות כוונת רש"י ז"ל דהקילו לטהר בשאובין אף על גב דסתם טבילה של תורה באיןן שאובין בטבילת עזרא הקילו. וכן כתוב בשאלות ותשובות שאילת משה אור החיים סימן ה' ובשם נחלת שמעון סימן א'.

ועיין בטהרת יו"ט חט"ז (דף רע"א) תשובת הגאון רי"מ הכהן ראפאפורט שכתב על דברי בעל צור יעקב מי יבא אחרי המלך ממלכי רבנן את אשר כבר עשהו ועל כיוצא בו אחז"ל "וכבר הורה זקן", וגם הגה"צ משארמאש זצ"ל התיר מקלחת ונדפס בתפארת נפתלי סימן ט"ו. ועיין תשובת הגה"צ מריסקעווע זצ"ל (בעהמ"ח אורחות המשפטים) שחולק על מי שרצה לערער על ההיתר משום הראב"ד בת"ד דפסק שלא מהני דהרשב"א בתוה"ב שער ד' מביא ד' הראב"ד וחולק עליו עיין שם שהאריך ומונה עשרה מורים שהתירו מקלחת לט"ק. עוד שם בטהרת יו"ט דף ר"צ תשובת הגאון משטראסבורג בעל קנין תורה להקל בשעת הדחק ואונס, עיין שם. וכן פסק בעל שבט הלוי (שם דף רצ"א) וכן יש שם (דף שמ"ח) תשובת הגה"צ מפאפא זצ"ל להקל במקלחת וסיים דבריו בזה הלשון: ומכל הלין טעמא נראה לעניית דעתי דהדין עם הגאון בעל צור יעקב שפסק דמועיל לטהרת ט' קבין כשעומד תחת צינור ה"טוש" – עד שמשער שנפלו עליו ט' קבין. ושפיר עביד מעכ"ת הד"ג ליעעץ לכל אלה אשר אנוסים מלטבול במקוה טהרה בעת הצורך שיטהרו עצמם בטהרת ט' קבין על ידי הקילוח מים שיש בבתי המרחץ שבבתים, לקיים בזה תקנת עזרא. שוב מצאתי לקט הקמח החדש סימן פ"ח שגם הוא מיקל בזה.

והנה למעשה כתבתי בפנים בכהאי גוונא דרצוי שיקיים נטילת ידיים גם כן, והטעם כיון דבענין כלי לא מצינו בראשונים מקור להקל, דהמעייין היטב בדברינו דלעיל יראה דבענין כח גברא יש יסודות ושרשים בש"ס וראשונים להקל מה שאין כן לענין כלי

שמוזכר במשנה לענין בעל קרי (מקוואות פ"ג מ"ד) לית לן גילוי מפורש בש"ס וקדמונים, וגם בגדולי האחרונים לא האריכו לטהרו רק בעל צור יעקב הנ"ל דשאר אחרונים הנ"ל (פרשהש"ד, תורת יקותיאל ועוד) גם כן לא דיברו רק מכח גברא. וכבר כתבנו דבענין טומאה וטהרה שהן חוקי ובלתי שכלי קצרה דעתינו מלדמות מילתא למילתא ולחדש בהם דבר, ובפרט דיש אחרונים שפקפקו מטעם זה, וכבר אמרו חז"ל בכיוצא "וכי בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה", אלא דמכל מקום דעת הרבה גאונים מובהקים להקל וכמו שכתבנו לעיל. מכל מקום ירא שמים יוצא ידי שניהם ויעשה גם נטילת ידיים כיון שאין בו הפסד וכמו שכתבנו לעיל בכל כהאי גוונא. בפרט לפי מה שכתבנו דמדינא דגמרא ט' קבין לא ניתנה אלא לאונס ולא לבריא או חולה ששמש, וכן הוא בשולחן ערוך סימן פ"ח עיין שם.

מקלחת לכל יום: בשאלות ותשובות תפארת נפתלי (סימן ט"ו) דמי שאין צריך למקוה רק לטהרה לתפלה לא נחשב השויע"ר כמו טבילה דט' קבין לא מועיל רק לטהרת קרי, אבל שיועיל לתוספות טהרה וקדושה לא נזכר כלל. ומכל מקום מי שאין לו מקוה נכון שיהדר אחר זה אפילו אינו בעל קרי כיון שיש חשש שראה מים חלוקים או עכורים. ואף על גב דלא גזר עזרא על זה לענין תורה ותפלה מכל מקום הרוצה להחמיר שייך גם כן קדושה על זה לתפלה ודברי תורה עד כאן.

מה שכתוב לטבול דוקא בו ביום: ואפילו בלילה לפני השינה, כבר ביארתי לעיל אות יב' ביאורים או"ק טו** בשם הספרים דטבילה לאונס דוקא בו ביום מכלה כח המזיק שנברא. וכן לענין חיוב טבילה חובתו בו ביום דוקא.

ובענין אורך ימים ושנים כן מבואר בגמרא (דף כ"ג) דהמחמיר בה מאריכין ימיו ושנותיו ופירש רש"י לטבול במ' סאה, עיין שם. וכבר כתבתיו לעיל בדין עיקר חובת הטבילה. ועיין עוד בשאלות ותשובות לב חיים ח"ב בקו"א שכתב דאם לא טבל קודם התפלה יטבול אחר זה. וכן כתב בפקודת אלעזר מובא בלקט הקמח החדש אות ו'. ומכל מקום בלא מצא כלל באותו יום אף על פי כן יהדר להקדים הטבילה כפי האפשר.

ט) אם משתמש בשפיכת ט' קבין על ידי מקלחת – שויע"ר אז לכתחילה ינקה גופו בבורית וכיוצא שלא יהא עליו דבר החוצץ ואחר כך יעמוד תחת שויע"ר שיעור 2 מינוט – בזרם היותר חזק וצריך לדקדק שיגיעו המים לכל מקום שבגופו. (ובזרם בינוני השיעור בערך 2 1/4 מינו"ט)⁷.

י) אין לחוש בטבילת אנשים לחציצה שעל הגוף כל זמן שאין מכסה רוב גופו. החציצה דבר שמקפידין עליו, אז אם אפשר בלי טירחא וצער להסיר החציצה מוטב לעשות כן אבל בטבילת ערב יום הכפורים מקפידין שלא יהא עליו חציצה.

כוונה לטהרה: האריז"ל אמר דברים נוראים בטובל בלי כוונה. וזה לשון הפרי עץ חיים (שער השבת פ"ג): לכן מי שיטבול בלי כוונה יצא מקו ד' דהיינו מקוה וכפר במקוה ישראל ד' ומעלה בו מעל, מעלה בד' מעל וכו' וכשלא יכוין בזה אז טובל ושרץ בידו, עכלה"ק.

ואחריו בא הגה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זצוק"ל וקרא תמה שהוא נגד המקובל מבעל שם טוב זכ"ע שלמקוה אינו מזיק העדר הכוונה כי אפילו טובל סתם בלי כוונה גם כן נמשך עליו בעל כרחך טהרה מכח מימות המקוה. ומסיק שם שכוונת תלמידי האריז"ל באמרם "הטובל בלי כוונה" אין הכוונה לטבול בשמות דוקא אלא "דהטובל ואינו מכוין לשם טהרה" מקצץ בנטיעות חס ושלום, כי צריך על כל פנים לכוין לטבול לשם טהרה וקדושה.

יד) פשוט שינקה עצמו קודם שלא יהא שום חוצץ. וחשבון במינו"ט כבר ביארתי בביאורים לאות הקדום דכל המציאות בשויע"ר שבזמנינו. גם נתבאר שם דבעינן שיגיעו המים לכל מקום. ומי שרוצה לברר הדבר היטב לדעת במקלחת משתמש בו כשיעור הזרם שהוא רוחץ בו יקח כלי המחזיק קווארט או שתים ויניח המים לזרום בה ויראה כמה סעקונדעס יש ואחר כך יכפול שיעור המים עד שיעלו לכ"ד קווארט (כ"ג ליטער) וכן לעומתו יכפול שיעור הסעקונדע"ס ואז יעלה לו שיעור המדוייק.

מה שכתוב שלא יהא עליו דבר החוצץ כבר נתבאר היטב בביאורים לאות ח'.

בטובל אחר תשמיש המטה או ראיית קרי יזקדק להטיל מים לכל הפחות פעם אחת בינו לבין הטבילה^{טו}.

טו) חציצה: ראשון מאחרונים המדברים מזה הוא בספר שאלות ותשובות מאמר מרדכי ובסימן א' שם תשובה ארוכה מהשואל הגאון מהרי"ם אבד"ק העלישוא ומסיק לקולא. ובסימן ב' מבעהמ"ח מסכים להקל. והובא בשע"ת סימן פ"ח וכתב דכן המנהג שאין מדקדקין בחציצה בטבילת עזרא. וכן פסקו ש"א הגאון מהרש"ק בחכ"ש, ובמשנה ברורה ודע"ת למהרש"ם העירו שניהם מספר האשכול דכבר כתב כן להקל. ובקובץ על הרמב"ם (סוף ה' קריאת שמע) גם כן להקל ושכן ראה בכת"י להגאון מהר"ם הב' ז"ל. גם הביא מרבו מהר"י גינצבורג מחבר ספר זרע יעקב דאין חציצה פוסל. וכן כתוב בהגהת יד שאול יור"ד קצ"ח בשם מאמר מרדכי והסכים עמדו. והנה כמה אחרונים יצאו לדון בדין זה ולהוכיח מדברי הש"ס יבמות מה' דחציצה פוסלת לבעל קרי עיין מנחת חינוך מצוה ק"ל והניחו בצריך עיון. ובדבריהם נדחה קרא לה גם למה שתמה בשאלות ותשובות אבני צדק (יור"ד ק"ו) ע"ד היד שאול דהיאך אפשר לומר דלדידן דבטלוהו לטבילתא ואינו רק מדת חסידות אין חציצה פוסלת והלא דין דיבמות הנ"ל מובא בשולחן ערוך יור"ד סימן רס"ח, ואם כן גם לדידן נאמר והניחו בצריך עיון. ובספר ילקה"ג אור החיים קו"א כיון לדברי האבני צדק. ובעל שו"מ עצמו הוקשה לו דבר זה והניחו בצריך עיון (עיין שואל ומשיב מהדורא ד' ח"ב סימן ק"ט, ועיין יד שאול סימן רס"ח). ברם לדברי מאמר וקובץ שם אין ראי' לדבריהם שהם מפרשים פירוש הגמרא כהרי"ף דיבמות שם, ועיין עוד במהר"ם שיי"ק על המצות (מצוה ק"פ) שכתב ליישב תמיהת המנחת חינוך דיש ב' ענינים בטבילת בעל קרי אחד לטהרות, והשני משום תקנת עזרא, ובתק"ע אין משום חציצה ובגמרא מיירי לטהרות. וכן כתב בדעת תורה למהרש"ם אור החיים תר"ו ליישב שיטת הרשב"א יבמות מז. אולם כבר תמה בילקה"ג שם גם בבבל ושלא בזמן הבית מתוספתא פ"ג דפרה מובא בר"ש שם. וברש"י נדה דף ו.

ובצפנת פענח (מהד"ת ה' יסודה"ת פ"ה ה"ח) דד"ז אי חציצה פוסלת פליגי בה רש"י והרי"ף יומא פח. וכתב דהעיקר כפירש

הרי"ף דאין משום חציצה וכן כתב בתוספות ישנים שם דהעיקר כהרי"ף, וכ"פ הר"מ ה' שביתת עשור פ"ג ה"ג. ועיין עוד בשאלות ותשובות עמודי אש (סימן ג' אות י"ב) שהביא ראי' דחציצה פוסל בבעל קרי ממ"ש הראב"ד ה' ברכות פ"ו ה"ה ול"ד הלח"מ שם ד' הראב"ד דנטילת ידיים ובעל קרי שוין. ואם כן כיון דחציצה פוסל בנטילת הוא הדין בטבילת עזרא. ויפה העיר בככ"י הנ"ל בימין צדקו שלא הרגיש בעל עמו"א דבאור החיים קנ"ט הובא דעת הרמב"ם וראב"ד וכתב הגר"ז דהעיקר כרמב"ם ולא כראב"ד וכן כתב במשנה ברורה דדעת רוב הפוסקים כרמב"ם. עוד הביא שם משאלות ותשובות מצפה ארי' (מהד"ת יו"ד נ"ח) שהביא ראי' דפוסל חציצה משבת ק"כ. ודחה אותה בסברת מהר"ם שי"ק הנ"ל דלטהרות הוי חציצה אבל לא לענין תקנת עזרא. והביא שכן מפורש יוצא מרש"י יומא ח' שכתב ע"ד הגמ' דשבת דמיירי בטבילת טהרה שהטילה הכתוב עליו. עוד כתב בכ"י שם להביא ראי' להקל מצב' ב"י וב"ח סימן קצ"ה שהעירו ע"ד הטור דכתב דשער אינו חוצץ באיש דלמה כתבו הטור הא אין נפ"מ לדידן. ולמה לא תירצו דנפ"מ למ"ש הטור באור החיים סימן פ"ח דהמחמיר בטבילת עזרא תבוא עליו ברכה. אלא ודאי דאף על פי כן אין להחמיר בחציצה. ועיין בשלחן מלכים (דיני טבילת עזרא אות י"ב דחציצה אינה פוסלת אלא אם הוא על רוב גופו.

ובשאלות ותשובות דוב"מ סימן ע"א כתב, שכבר העלו דפוסל חציצה והביאו ראיות מיומא ויבמות הנ"ל וציין ליד שאול הנ"ל. ועל זה כתב בכ"י שם דהוא תמוה דאדרבה הי"ש כתב דאין ראי' מגמרות הנ"ל ויותר בארוכה בדברי שאול קצ"ח, ולענין דינא להקל בחציצה דרוב הפוסקים הגאוניים הגדולים אשר מימיהן אנו שותין כן הכריעו והם: האשכול, מהר"ם שי"ק, מהרש"ם, משנה ברורה, מאמר מרדכי ב' גדולים, הגאון מראגאטשוב בצפנח פענח, וש"פ שפקפקו כתב רק דצריך עיון אבל לא החליטו היפוכו ולא שבקינן פשיטותא דהנך בשביל הצ"ע דהני בפרט בדבר שאינו אלא חומרא בעלמא ועוד גרוע מסתם דרבנן. ומה גם שיסודי הפקפוק של הפוסקים נתיישבו בד' הפוסקים האחרים שאר לא שזפתה עינם כפי שנראה בהתשובה. ועל כולם לא ראו דברי הקדמון האשכול שכתב להדיא להקל, ומי יבא אחרי המלך.

ברם בדאפשר כתבתי להסיר החציצה: אם הוא דבר שמקפידין, וחילי דהמעיינן בפ"ו הנ"ל יראה דעיקר טעם שהקילו משום דאף על גב דלטהרות בעינן טבילה בלי חציצה מכל מקום בטבילת עזרא הקילו זאת אומרת דיש ויש מעלה בגוף הטהרה להטובל בלי חציצה. ופוק חזי במטה אפרים (סימן תר"ו) הבאתיו בסמוך כתב לדקדק על כל פנים ערב יום הכפורים בלי חציצה כלל. ועוד לדברי כמה פוסקים שיטת רש"י וכן להראב"ד לפסול חציצה, בשגם אותן הפוסקים שפקפקו לגמרי בענין החציצה כמו הראב"ד, ושו"מ, ומנ"ח, ועוד, וכבר כתבתי לעיל דאף בדברים שהקילו חז"ל בטבילת עזרא כמו שאובין וכיוצא מכל מקום בדאפשר יש להחמיר בהן משום שהטהרה עילאית יותר על ידי זה מטעם דלהלן נראה פשוט וברור דכל שמועט המקפיד הוא ואפשר להסירו בניקל טוב להסירו. אבל בדבר שאין מקפידין אין לחוש כלל דאפילו בטבילת נדה מן התורה אין איסור אפילו דרבנן ורק לכתחילה חשש לו הרמ"א (קצ"ח ס"א) וביאר הלבוש שם הטעם דלא הוי גזל"ג וטעמו לא שייך כאן, ובדין חומרא יתירא טובא הוא. יעיין שאלות ותשובות חת"ס יור"ד קצ"ג דלד' רש"י מועט המקפיד בגוף (ולא בשער) חוצץ מן התורה.

ונראה עוד דגם על פי חומרא זו אין צריך להקפיד להטיל מים או לעשות צרכיו לפני הטבילה (כל שכבר הטיל פעם אחת לאחר התשמיש - כדלקמן) לצאת דעת הרמ"א שפסק כן (סימן קצ"ח סעיף מ"ג) לענין נדה דשם נאמרו ב' טעמים: או משום המי רגלים וצואה עצמם דעל ידיהם אין ראוי לביאת מים, או משום דעל ידי שעוצרת עצמה מעצמת ומהדקת שפתי הרחם להדדי ומונעת ביאת מים למקום גלוי. טעם הראשון כתב באורך בשאלות ותשובות אבני נזר יור"ד רנ"ד. ומלבד מה שמבואר שם דלטעם זה אין זה רק חומרא לכתחילה ולא אדיעבד.

עוד יש לן חבל גדול של פוסקים דבחלל האדם היינו הבלוע באדם אין צריך אפילו ראוי לביאת מים. ראש המדברים שאלות ותשובות הרמ"ע מפאנו (סימן קי) ד"ה תשובה, וזה לשונו: הכלל בחציצה שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ומה שהוא חלל הגוף אפילו ראוי לביאת מים אין צריך אלא במקום שדרכו להיות מתגלה לפעמים כגון תוך העין ובית הסתרים וקמטים. ונכון לזוהר

על שפתי החוטם בפנים שלא יהי בו לפלוט יבש אבל בחלל הפנימי פשיטא שאינו מעכב, והמחמיר לא הקפיד אלא בצואת החוטם ואין צואה אלא יוצאה קצת וכו' עכ"ל. ואף על גב שתמה מהרש"ק ע"ז (בקונ"א השמטות למי נדה סימן כתב) מקידושין דף כ"ה, כבר תירצו בשאלות ותשובות בית יצחק יו"ד סימן כתב ובשאלות ותשובות אלף המגן ח"ב סימן כ"ו, עיין שם. וכן האריך והעלה בנו"ב מהד"ק יור"ד ס"ד ומהד"ת יור"ד קל"ד. ושאלות ותשובות זכרון יוסף סימן י'. וכן כתב בשאלות ותשובות תשובה מאהבה (ח"א סימן ל"ו). ובסד"ט קצ"ח סוס"ק כ"ג, ובשאלות ותשובות חזון נחום (סימן ס"ז) והעירו שם דכבר קדמוהו בסברא זאת הר"ש בסוף מקואות. וכן בשאלות ותשובות כוכב מיעקב סימן קל"א ועוד (ואכמ"ל).

ולפי זה בנידון דידן אין לחוש אפילו לכתחילה אף על גב שלסברת האבני' חוששין לנדה לכתחילה. ועוד הלא בבית הסתרים דבעינן ראוי לבילה בילה מעכבת פליגי הראשונים אי הוי מן התורה, דעת התוספות (קידושין כה:): מן התורה, אבל הרשב"א שם הביא דיש מפורשים שהוא מדרבנן, וכן הביא הרמב"ן שם. וכן כתב הריטב"א מובא במשל"מ (הלכות מקואות פ"א ה"ה) ואם כן הדבר קיל יותר לדברי האומרים שכל המדובר רק מחציצה דרבנן. ועיין עוד בשאלות ותשובות חת"ס יור"ד קצ"ג דמיקל אפילו ספק בלוע במקום חולשה רבה. ואם כן על כרחך בבלוע גמורה מקיל לגמרי וכל שכן בדינון דידן. ודברי הרמ"ע מפאנו הנ"ל הובא בגליון רע"א סעיף ז' ובנשמת אדם אות י"א.

ולטעם השני שניתן לרמ"א סעיף מ"ג הנ"ל שכתבו הגאון רע"א (סימן ס') וגם בשאלות ותשובות בית יצחק ביור"ד כתב דלא חיישינן דלמא עצרה אבל אם נודע שעצרה יש לומר דמעכב גם בדיעבד. מכל מקום בנידון דידן ראוי לדעת, חדא דבמי רגלים לא שייך זאת ואפילו לגדולים רק בצריך הרבה ועצר עצמו כמובן ובכהאי גוונא ודאי ראוי גם בלא"ה לצאת לביה"כ קודם משום בל תשקצו (עיין אור החיים סימן ג' סעיף י"ז ובשע"ת ס"ק ט"ז דיש אומרים שהוא מן התורה ועיין עוד במחזיק ברכה שם. ובשאלות ותשובות שו"מ מהד"ת ח"ג קכ"ב ד"ה והנה ותפא"י סופ"ח דברכות ואכמ"ל).

סוף דבר הכל נשמע דצריך לצרכיו הרבה לא יטבול אז משום בל תשקצו ובצרכיו הגדולם ליש אומרים יש עוד טעם נוסף להדר (כמ"ש כאן) אבל בלא"ה אין חשש. ולענין צואת החוטם כבר כתבתי בשם הרמ"ע מפאנו ליוהר בשפתי החוטם בפנים שלא יהי בו לפלוף, אבל בחלל הפנימי אין צריך לחוש. וכל זה כתבתי לא לדינא אלא בתור מוטב לעשות כן מטעמים שביארתי כבר לחוש לחציצה כשאין בו טירחא יתירא, עיין לעיל.

ערב יום הכפורים: במטה אפרים (סימן תר"ו סעיף ח') דחייב אדם לטהר ערב יום הכפורים מטומאת קרי ולשם תשובה, ויש לדקדק בחציצה יותר משאר טבילות שטובלין הזכרים כל ימות השנה שאין מדקדקין בה כל כך. ולכן טרם שנכנס לבית המרחץ יטול צפורניו ואם צפרני רגליו גדולים יש ליטול גם אותן... וגם יחצוץ שיניו שלא יהי בין השיניים דבר חוצץ ויכנס למרחץ וירחץ עצמו במים חמים שיהא גופו נקי, ויסרוק שערותיו במסרק. ואנשי מעשה שנהגו שלא לסרוק הזקן במסרק יפרידו השערות בנחת ביד במה דאפשר ואחר כך יטבלו במקוה של מ' סאה טבילה אחת, עיין שם.

הטלת מים לפני הטבילה: במטה אפרים סימן תר"ו (סעיף ט"ו) וזה לשונו: מי שנטמא טומאת קרי וטבל קודם שהטיל מים לא עלתה לו טבילה, וצריך לחזור ולטבול שנית אחר הטלת מים, ובכל זה אין חילוק בין אם ראה קרי לאונסו או הוא בעל קרי מחמת תשמיש עכ"ל. ובהגהות הגאון מהר"י פיק ז"ל לסימן תר"ו כתב גם כן דחסידיים ואנשי מעשה שזהירין בטבילת עזרא צריכין ליוהר בזה ועל כל פנים חולה וזקן, והובא במשנה ברורה ביאור הלכה סוף סימן תר"ו ובכף החיים שם. וכן הוא בפתח עינים סימן פ"ח. ברם בקצה"מ שם העתיק מגליון מהר"א אבד"ק סוואליעווע שהעיר על המטה אפרים דאין הדבר כן בסתם אלא כל שבריא דיכול לעמוד על רגלו אחת ולנעול או לחלוץ מנעליו אין צריך טבילה שנית כמבואר בחולין כ"ד, וברמב"ם, עיין שם. איברא בימינו כבר האיר לארץ ולדריים ספר מקור חיים לבעל חו"י וכתב (בסימן פ"ח) בזה הלשון: ואף על פי דקי"ל בילד בריא אין קפידא מכל מקום בדורותינו ירדה חולשה לעולם וכו' עכ"ל. ולפי זה גם שמקיל בנח"א = נחל אשכול = וכתב דרק בערב יום הכפורים

פרק י"א

**מנהג לטבול בכל יום - וערב שבת קודש -
ושבת קודש - ערב יום טוב, ויום טוב.**

**יא) טבילה בשבת קודש: הפוסקים אף אותן שלא נטו
לדרך החסידים טרחו להתיר הטבילה בשבת ויום טוב
ואפילו מקוה חמה.^{טז}**

החמיר במטה אפרים לדברי החו"י זה אינו. וכן נקטו בספר יעב"ץ
ובספר עומר השכחה מובא בפתח עינים שם. וכן כתב באלף המגן
אות כ"ו להחמיר כל השנה בזה.

טז) עיין שאלות ותשובות מהרי"א ענזיל (סימן ע"א) ושאלות
ותשובות חסד לאברהם (אור החיים סימן ל') שאלות ותשובות
בית יצחק יור"ד (ח"ב סימן ל"ה), דברי שאול (יור"ד סימן שפ"א)
שאלות ותשובות מחזה אברהם (סימן נ"ט) שאלות ותשובות בנין
ציון (סימן ע"ו) ועיין עוד שאלות ותשובות ד"ח (ח"א ל"א) היתר
טבילה בחמין. ובשאלות ותשובות אבני צדק (אור החיים סימן ל"ז)
גם כן מתיר, וכן בשאלות ותשובות מהרש"ג סימן קכ"ח שלא
אסרו רק רחיצה של תענוג בחמין. ועיין תשורת ש"י (סימן טו"ב)
ובשאלות ותשובות אבני נזר (סימן תקכ"ו) דמכל מקום אסור
לשהות אלא נכנס ויוצא מיד. ומשנה ברורה אף על גב שכתב
(שכ"ו ז') דיזהר שלא יהי' רק פושרין ציין אחר כך לקרבן נתנאל
פ"ב סימן כ"ד, וכתב בשער הציון אות ה' דבשעת הדחק יש לסמוך
על הק"נ, עיין שם. ועיין אור שמח ה"ש פכ"ג ה"ח, ולבוש"מ אור
החיים ס"א והגר"א דעתו שלא לטבול טבילת עזרא בשבת, הביאו
המשנה ברורה בביאור הלכה שם, מכל מקום דעת האחרונים
כמ"א שם דמותר. והא לך לשון המשנה ברורה (אות כ"ד) וזה
לשונו: ומי שנוהג להקל אין למחות בידו כי רוב האחרונים סותמין
להקל בזה, ועל כל פנים בנטמא בשבת ויו"ט גופא נראה ודאי דאין
להחמיר וכן נתפשט המנהג להתיר אך יזהר מאד שלא יבא לידי
סחיטה שהוא איסור גמור עכ"ל. ועיין מה שכתב האריז"ל (שער
הכוונות דף עג.) דאם נטמא בקרי או בתשה"מ הטבילה בשבת

(יב) טבילה סתם בשבת קודש: להאריז"ל (שער הכוונות דף ע"ג) דאף אם טבל ערב שבת קודש ולא נטמא בשבת בתשמיש המטה צריך לטבול בשבת קודש בבוקר, דהפרש גדול ישנו בין קדושת ליל שבת, לקדושת יום השבת שהוא קדושה יתירה.

(ובמשנה ברורה (שכ"ו ס"ח) בביאור הלכה מסיק דלפי מה שכתב מהרי"ל דיפה נוהגות הנשים שאין טובלות שלא בזמן משום חשש סחיטה נראה דגם טבילה זו יש למנוע, ודי במה שמקילין היכא דצריך טבילה.

ובספר קצוה"ש למהרא"ח נאה ז"ל סימן קל"ג אות ח' אחר שהביא דברי ביאור הלכה כתב בזה הלשון: ותמיהני עליו אחרי שבעצמו הביא מתוספות שבת משם הכתבים דהיינו כתבי האריז"ל לטבול בשבת שחרית איך מסיים אחר כך באיסור שלא לטבול ולא שייך לומר בזה דבמקום פלוגתא בין פוסקים למקובלים הלכה כפוסקים דמצד הדין אין שום איסור ומי יכול לצאת בחומרא נגד האריז"ל, עיין שם שהאריך מאד ומסיק וזה לשונו: **על כן אין להחמיר כלל שלא לטבול בשבת שחרית ואדרבה מצוה קעביד וכן הי' מנהג האריז"ל ומנהג רוב תלמידי חכמים בירושלים מקדמת דנא כמו שכתוב הרב מזבח אדמה... וכן המנהג פשוט האידנא בעיר**

מוכרחת. ובספר זכרון למשה מנהגי חת"ס דף ק' אות ג' כתב בעל קצה"מ שנשבע (כמעט) רב גדול אחד (הגה"צ מקאסאן) שידוע בבירור שהלך מרן החת"ס בשבת קודש בבוקר במקוה שהיה בביתו תחת דירתו, ולא ידע מזה נברא. ועיין עוד בשאלות ותשובות ריב"ם שנייטוך סימן כ"א דאדם מותר לטבול בשבת ומצוה הוא. ועיין עוד שאלות ותשובות ישועות מלכו סימן י"ט ושאלות ותשובות עצי חיים אור החיים סימן כ"ו.

הקודש ירושלים ת"ו בין התלמידי חכמים מכל העדות חסידים ופרושים וספרדים".

יג) טבילה סתם ערב שבת קודש: מצוה וחיוב מדברי מרן האריז"ל (שער הכוונות דף ס"א – ופרי עץ חיים שער השבת פ"ג ופ"ד) ומדברי זוהר הקדוש (פרשת תרומה דף קלו): **לטבול בנהר או במקוה בכל**

יז) והגה"ק מקאמארנא אחר שהביא דעל פי האריז"ל חייב לטבול, כתב בזה הלשון: **ומי שעובר על דבריו בלי אונס שרי לי' למיקרי עבריינא כי כל דבריו אפילו דבר קטן הוא מה ששמע לא מפי מלאך ולא מפי שרף אלא מפי הקב"ה עצמו, עכ"ל.** (שלחה"ט סימן ר"ס ס"ז). ועיין עוד מה שכתב הגה"ק ר' צדוק הכהן הגדול מלובלין זצ"ל בספר תפארת צבי על יור"ד (ח"ב סימן כ"ז) באורך דלא רק בשבת ויו"ט הוי מצוה אלא אפילו לפני כל עשיית מצוה יש מצוה לטבול עצמו. וכל העושה כן וכוונתו לשמים מצוה עביד ומקבל שכר כעושה מצוה אף על פי שאינה מצוה חיובית, עיין שם. ובילקוט ראובני שדומה לטבילת כהן גדול בין בגד ובגד ועבודה לעבודה ביום הכפורים. מובא בבדה"ש פ"ג א'.

ובשאלות ותשובות הד"ר = הדברי ריבות = סימן כ"ט אות קפ"ט בזה הלשון: **ובזה לו לעגה להשו"ב מזיטאמיר שהדפיס סידור של הגאון יעב"ץ והוסיף מדיילי' ומחמיר שלא לטבול בשבת מחשש סחיטה, וכבר הלכו בו הנמושות והאריז"ל הזהיר מאד על זה דחיובו כמו ערב שבת קודש, עיין שם.**

ובספר בית אהרן כתב דחיובו יותר, עיין שם. ומי ישמע לו בדבר זה וכבר אמרו אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין וכו', אין שומעין לו שכבר נהגו, עכ"ל, מובא בסגולות ישראל מערכת טבילה, וסיים על זה: **ואני מאז אמרתי מקור למנהג טבילת שחרית בשבת משבת דף מ:.** עיין שם.

בשאלות ותשובות הגה"צ מפאפא זצ"ל (בעל ויגד יוסף) וזה לשונו: **ועל פי זה נראה פשוט דכששוהין במקוה חמה בשבת קודש ומספרין ומדברין שם דברים בטלים או אפילו אינם דברים בטלים שוב הוי בכלל רחיצה ועוברים על גזירת חז"ל (מובא בטהרת יו"ט חלק ט"ז דף של"ג).**

ערב שבת קודש, עכ"ל ס"י סימן ר"ס סעיף ז', ובכף החיים שם אות ד' וה'. ועיין עוד בראשית חכמה (שעה"ק דף קנו:) וזה לשונו: **העיקר שצריך האדם לעשות ביום הששי בגופו לקנות קדושת השבת ונשמה יתירה היא טבילה במ' סאה**, עכ"ל. וטבילה זו מובא גם במ"א סימן רפ"ה. ועיין בשל"ה (שער האותיות אות קי) **דכל אדם צריך טבילה בכל ערב שבת מדינא. עוד כתב שם (ריש מסכת שבת) דטבילה בערב שבת קודש היא קדושה גדולה וטהרת הקודש**. וכן יש טעם גדול על פי מה שכתוב בשו"ת תפארת צבי הנ"ל. ובספר יעב"ץ דהטובל ערב שבת קודש קדוש יאמר לו. ובמנחת שבת (סימן ע"ב או נ"ט) בשם האריז"ל **דטבילת ערב שבת קודש תועלת גדול להשגת חכמה**. וביסוד ושורש העבודה (שער ח' פ"א): **כי הטבילה בערב שבת קודש מועיל לקבל נשמה יתירה בשבת קודש ובלתי טהרת המקוה בודאי לא ישיגנה**. גם ראיתי נוהגין שטובלין י"ד טבילות ואשרי חלקם כי כל המרבה לטבול הרי זה משובח עכ"ל"ח.

(יח) **ויש להעיר** לאותן המדקדקין לטבול איזה מספר מיוחד בער"ש (עיין כף החיים ר"ס) דנכון שיגביהו כל הראש בין טבילה לטבילה לפי מה שכתוב בדין טבילת נשים בשם הפוסקים, עיין שם.

ערב יום טוב – ערב ראש השנה – ערב יום הכפורים

ערב יום טוב – ערב ראש השנה – ערב יום הכפורים: מצוה לטבול ערב יום טוב גם בזמן הזה (רש"י יבמות כ"ט, באה"ט יור"ד שע"ג כ"א) עיין שערי תשובה תקכ"ט. ובב"ש אה"ע נ"ה סק"י דחייב אדם לטהר ברגל בזמן הזה. וכן משמע בטור אור החיים תר"ג ובמטה אפרים תרכ"ה סעיף י"ד ובאל"מ אות כ"ד. ועיין בב"ח תכ"ט ובחי' חת"ס לשם. וכן כתב בפרי מגדים א"א קכ"ח סק"ע, ובשו"מ מהדר"ג ח"א קכ"ג, ובצל"ח ביצה יח. ובמק"א הארכת.

יד) טבילה בכל יום: הנה כבר נתפשט מאד אצל חסידים אנשי מעשה לטבול בכל יום בבוקר ואף בלא נטמאו^ט.

ערב ראש השנה, בתשובות ר"י מיניץ מובא בחת"ס אור החיים קצ"ג כתב דיש מצוה, וכן במטה אפרים תקפ"א סעיף נ"ג. ועיין שם תקפ"ה סעיף א' בענין טבילה שנית לפני התקיעות, ועיין שאלות ותשובות שם משמעון אור החיים כ"ז, ובענין ערב יום הכפורים עיין אור החיים סימן תר"ו ומטה אפרים שם לדקדק שלא יהא חציצה בטבילה זו ואסיים בד' קצה"מ (תרכ"ה) וזה לשונו: ואין להאריך דכבר פשט המנהג בכל תפוצות ישראל לטבול הכל ברגלים קל וחומר בראש השנה ויום הכפורים משום אימת הדין.

ערב פסח: יש אומרים דערב פסח הכל מודים דטבילתו חיובית אף בזמן הזה (שאלות ותשובות מחז"א אור החיים סוף סימן י"ג בשם בעל אמרי יושר).

יט) העירו פוסקים רבים מקור נכון לזה מדברי הגמרא (ברכות טו.) מדאמר "כאילו טבל" משמע דלכתחילה צריכין לטבול. ראיה זו כתב במשמרת שלום (קייידנוב). וכן בבדה"ש סימן קל"ג אות ח', וגם בדברי תורה (מונקאטש) ח"ג אות כתב בשם הגאון מהוהר"ד שליטעל ז"ל. ובספר חדשים גם ישנים ברכות פ"ג. ועיין עוד בשאלות ותשובות ערוגת הבושם אור החיים י"ט. ועיין בבני יששכר (יום תרועה מאמר ג' או ב') תועלת הגדול מטבילה, ובספר דה"ח.

והגה"ק מקאמרנא זצוק"ל (סימן פ"ח אות א') וזה לשונו: ראוי לזהר בטבילה בכל עת שמטהר נפשו – רוחו ונשמתו, ונשמר בלילה ממקרה לילה, ונתקדש ונעשה בריה חדשה. עכ"ל. ועוד יש להעיר ממה שכתוב בליקוטי תורה (פרשת תבא ד"ה תחת) מובא בקצה"ש (סוף סימן י"ב) דאחד מג' דברים להסיר המונע בתפלה הוא המקוה. ועוד מבואר בתפא"צ על יור"ד ח"ב סימן כ"ז דלא רק בשבת ויום טוב הוי מצוה אלא אפילו לפני כל עשיית מצוה יש מצוה לטבול עצמו, עד כאן.

ולפי זה יש לומר שטובלין בבוקר פעם אחת בכל יום להמצות שבאותו יום כיון דאי אפשר לעמוד לטבול לפני כל מצוה ממש

דוגמת מסירת מודעה להגה"ק מבוטשאטש לענין כוונת השמות – והמצות פעם אחת בבוקר. ביסוד ושורש העבודה (שער הכולל פט"ו) דכל המרבה לטהר הרי זה משובח כי גדול מעלת טהרה במקוה אף לטהורים.

ובשלחן מלכים (דף לו:): דטבילת מקוה נחשב כתענית יום אחד, וכן ראיתי מכבר בשם רחמי האב. ולפי זה כיון דחלושי כח אנן להתענות, על כל פנים צריכין לטבול שתחשב כתענית. ויש לומר טעם פשוט למנהג זה משום צניעות כעין מה שכתב הרמ"א יור"ד סוף סימן קצ"ח בנשים שאין זהירות שלא תתגלה עניני צניעות שלה עיין שם. וגם כאן אילו היה המנהג שלא לטבול רק לעת הצורך היה משום ביטול הצניעות, ועוד שהיו מתביישין לטבול וכמעט שייך לומר בה דלולא זה לא נתקיים עיקר טבילת עזרא. ובפרט לבחורים דישי בו גם ענין אשרי נשוי פשע כסוי חטאה ועל כן נתפשט לטבול בקבע.

שוב יום אחד לפני מיתתך

שמעתי עוד טעם נכון בשם האדמו"ר הראשון מבעלז זכ"ע דדרשו חז"ל על הא דאמרו "ושוב יום אחד לפני מיתתך" וכי יודע אדם זמן מיתתו אלא כל שכן שישב היום שמא ימות למחר (שבת קנג.). ולפי זה כיון דקי"ל בהלכות יום הכפורים סימן תר"ו שיש לטבול ערב יום הכפורים משום תשובה הוא הדין בכל יום דכל יום צריך אדם לשוב בתשובה.

ועוד נראה לפי מה שכתב הרמב"ם הלכות ביאת מקדש (פ"ה ה"ד) דאין אדם נכנס לעזרה לעבודה אף על פי שהוא טהור עד שטובל את עצמו. אם כן כיון דבזמן הזה התפללות במקום קרבנות (ברכות פ"ד) רצוי לטבול לפני סדר התפללות דהיינו לפני תפלת שחרית.

בספר לקוטים יקרים (להגה"ק ממעזריטש זצוק"ל) אות קע"ח
זה לשונו: אמרו על רבי ישראל בעל שם טוב עליו השלום שזכה

לכל ההארה והמדריגות שהיו לו הכל מחמת המקואות שהיה מחמיר מאד בטבילות. והמקוה בתמידות טוב יותר מהתענית שהתענית מחליש הגוף מעבודת השם. ועוד יותר טוב שהכח שהוא מניח בתענית יתן הכח ההוא בלימוד תורה ובתפלה שיתפלל בכל כוחו וכוונתו ובוזה ישיג ויבא למדריגה. ועיין ביושר דברי אמת (אות מ"ב) שהביא גם כן שאמר הבעל שם טוב שזכה לכל המדריגות שלו בעבור שהחמיר בטהרת המקוה תמיד.

ובאמת זהו ענין גדול מאד כי המקוה מטהר הגוף והנפש אבל צריך לעשות הכל בכוונה לא חס ושלוש מצות אנשים מלומדה, ואזי חס ושלוש לא נחשב לכלום, עד כאן. ועיין עוד בצוואת ריב"ש טוב אות ג': לעשות טבילה כל מה שיוכל ובפרט בעת הצורך, עיין שם.

בשל"ה הלכות תשובה בשם אביו הגאון זצלה"ה דמי שנאנס לעשות איסור צריך טבילה. וקל וחומר מי שעושה איסור ברצון חס ושלוש אז כשעושה תשובה צריך טבילה. וכן כתב באור זרוע סימן קי"ב שכל בעלי תשובה צריכין טבילה עיין שם. וכתב ע"ז בליקו"מ (סדר צניעות בסופו) דמכאן יש סמך למנהג אנשי מעשה הנוהגין לטבול בכל יום בשחרית כי בכל לילה עושין תשובה על יום העבר כאשר נצטוינו מפי זוהר הקדוש לכך בבוקר טובלין עצמן כדין כל בעלי תשובה שצריכין טבילה.

ולפלא שי"ל עוד מקור בראשונים עיין אבן עזרא (פרשת ויצא) על הכתוב - והטהרו והחליפו - דהעומד להתפלל בבית הכנסת ובית המדרש יטהר במקוה אף אם הוא טהור וצריך ללבוש בגדים נאים. והטעם דאף טהור הנכנס לבית המקדש צריך טבילה וחליפות שמלות וכן העומד להתפלל בבית הכנסת ובית המדרש הוא ממש כעומד בבית המקדש (מעגלי צדק על התורה שם).

ודבר נפלא בזכרון למשה (מ' צ"ו) ששמע מבעל המחבר שאילת יעקב בשם הצדיק מהר"י גלאזנער שהי' משמש בקודש אצל מרן החת"ס זצ"ל, ומדי יום ביום בעלות השחר הלך עמו לטבול במים קרים - מים חיים שבה טבל הגה"ק מהר"ם טיסמניץ זצ"ל, מובא בשאלות ותשובות דברי ישראל ח"ב דף כ"ז.

חובה ומצוה על כל הציבור בכל עיר לתקן מקוה חמה בכל יום, והעוסק בצרכי ציבור ומתקן מקוה חמה מאריך ימים

חובת צבור לתקן מקוה: בשלחן מלכים (דיני טבילת עזרא אות כ"א) חובה ומצוה על כל הציבור בכל עיר לתקן מקוה חמה בכל יום. והעוסק בצרכי צבור ומתקן מקוה חמה מאריך ימים. וציינ שם לספר יעב"ץ ות"ח.

זוה לשון כף החיים (פ"ח ה'): ומיהו טוב ונכון שבכל מקום ומקום יכינו להם מקוה מים חמין כדי שיוכל כל אדם לטבול בו לתשמישו ולקריו ועל ידי זה יהיו כולם טהורים ותעלה תורתם ותפלתם בקדושה תמיד.

בענין מקוה לבחורים לטבול בכל יום

בשאלות ותשובות תפארת נפתלי (הנדמ"ח) בענין מקוה לבחורים לטבול בכל יום כתב וזה לשונו: הנה אני הייתי משגיח על זה ומזהיר שיטבלו ובעזרת השי"ת דברי עשו פירות שהיו נזהרין מאד לטבול בכל יום, וכאשר ראיתי מרבותי, ובפרט מרן אדמו"ר מהר"י גר"ו זצ"ל בעל זכרון יהודה שהיה מזהיר תמיד הבחורים לטבול וגם הי' שם תקנה וכו' וזה היה תקנה גדולה והלכו כל הבחורים למקוה הן בחורים מהחסידים הן מאשכנזים עכ"ל.

פרק י"ב

בזמנים שאסור לטבול כמו יום הכיפורים ותשעה באב — כיצד נוהגים.

טבילה ביום הכפורים: בשלחן מלכים (דיני טב"ע) אות ט' וזה לשונו: הרואה קרי ביום הכפורים אסור לו לרחוץ גופו או לטבול או לשפוך על גופו ט' קבין אף על פי שבשאר הימים הוא רגיל בטבילה ואינו מבטלה בשום פעם, אך אם הוא לח מקנחו במפה ודיו, ואם יבש הוא או שנתלכלך רוחץ המקומות המלוכלכים ומתפלל, ומכל מקום אם לבו תוהה עליו ואין דעתו מיושבת עליו (משום שרגיל בטבילה זו – הפוסקים) ואי אפשר לו להתפלל ולומר דבר שבקדושה עד שיטבול יכול לטבול בצנעה פעם אחת ולא ישהה כלל בהמים, ויכוין בפירוש שאינו רוחץ להנאת רחיצה כלל, עכ"ל. ובאי אפשר מותר במקלחת במקום ט' קבין (ובצנעה שלא ירגישו בני ביתו). וגם האינו טובל על כל פנים במוצאי יום הכפורים ידקדק לטבול.

ודע: דאף על גב שבשולחן ערוך סימן תרי"ג וכן באחרונים שם מבואר דאפילו הרגיל לא יטבול ביום הכפורים ואפילו שפיכת ט' קבין (עיין לבוש, ב"ח, הגר"ז, ח"א, משנה ברורה מטה אפרים) מכל מקום יש סמך גדול להקל מירושלמי ופסיקתא וחבל ראשונים. וכן נקטו הרבה גדולי האחרונים אשר מהוראתן אנו חיים:

מקור הירושלמי יומא פ"ח ה"א בר"י בר"ר חלפתא. ובשו"א (שבש"מ שם) בשם ירושלמי פסחים פרק מקום שנהגו דהיו מדליקין נרות במרחצאות בליל יום הכפורים ופירש בקרבן העדה כדי שהרואה קרי יטבול. וכן בפסיקתא דר"כ (פסקא דיום הכפורים) דהטובל ביום הכפורים יטבול בצנעה. ובשבלי לקט (השלם) דמותר לטבול לקרי ביום הכפורים כיון שאינו לתענוג וכן בספר האשכול (ה' קריאת שמע ותפלה סימן ב') דמותר לרחוץ ט' קבין והוא הדין טבילה גמורה.

ובאגודה שבת (פרק שמונה שרצים) דכהן שרגיל לטבול לנשיאת כפים מותר לטבול ביום הכפורים. בשאלות ותשובות מהרי"ל (סימן קמ"א - רד) דהכל לפי מה שהוא אדם. ופירשו האחרונים דהיינו אם רגיל לטבול ומצטער עליו [מהרש"ק בדעת - ובעל המאסף בדחו"ש]. ובשאלות ותשובות מהרי"מ מברונא סימן מ"ט דמהרי"ו אמר לאחד שיטבול ביום הכפורים לקריו להתפלל בטהרה, ותמה על זה שזהו נגד הפוסקים ומתרצו וזה לשונו: כיון דנהגינן לטבול ביום הכפורים (נראה דר"ל בערב יוה"כ) להיות כמלאכים על פי המדרש, קבלנו עלינו מצוה לכן טבלינן יום הכפורים לקרי דמנהג מבטל הלכה וכו' דאי לא טביל לבו נוקפו ולא מצי מתפלל וכיון דהיום חייב בד' תפלות פשיטא דטבלינן לקרי למאן דלבו נוקפו עכ"ל. ובשאלות ותשובות מהרי"ף סימן ר"ד כתב וזה לשונו: ולענין טבילה ביום הכפורים מורים לו לפי מה שהוא אדם. הביאו בהגהות מהרש"ם סימן תרי"ג.

ועיין בנחל אשכול (ה' תפלה סימן ב') שכן דעת רי"ף, בה"ג, רב סעדי' גאון, ובעל העתים. ובשערי תשובה סימן רצ"ה בשם ר"ה גאון ובספר מאה שערים לרי"ץ גיאט עמ' נ"ב וה' ת"ב עמ' כ"ב. ובספר המנהיג סוף ה' יום הכפורים סימן ע"ב וזה לשונו: וי"א דלתפלה יכול לטבול ביום הכפורים דלא אמר ר"י אלא לד"ת וכו' אבל לתפלה לא וכן פסק בפירש ר"ח ונראה דבריו, וכן עושין אנשי ארץ ישראל וכן מנהג פרובינצ"א לטבול ביום כיפור, וכן עיקר.

ועיין עוד בעוללות אפרים (מאמר רמ"ג) דלצורך תפלה התירו. ועיין עוד בטור וב"י סימן תרי"ג בשם הרי"ף והרא"ש להתיר טבילה זו אלא שדברי הרמב"ם לא לטבול דבטלה התקנה. וגם בפרדס הגדול לרש"י ז"ל (סימן קע"ט) דשרי לטבול. ברוקח (רי"ז - יו"כ) וזה לשונו: בעל קרי טובל ביום הכפורים במדרש הרנינו ובלבד שירחץ במקום צנוע, עכ"ל. ועיין עוד בשדי חמד מערכת יום הכפורים סימן ג' אות כ"ט.

והא לך הכרעת הגאונים והצדיקים: בזהר חי (להגה"ק מקאמארנא זכ"ע) ס' זוה"ק דף א' וזה לשונו: ואם אירע לו חס ושלום חלילה ביום הכפורים סואב (טומאה) חייב לטבול מן הדין אף על פי שמרן הבי"י ורמ"א לא פסקו כן זה בימיהם שהספרדים

לא טעמו מעולם טעם טבילה להטביל ולמה יתיר להם ביום הכפורים טבילה על חנם אף שהמנהג אשכנזים לטבול על כל פנים בערב יום הכפורים להתפלל בטהרה מכל מקום לא ראה מרן הרמ"א להתיר כיון שרגיל בכל השנה להתפלל בלי טבילה וכו' אבל מי שנזהר מלומר שום דבר שבקדושה בלתי טבילה פשוט לכל הדיעות הב"י, והרמ"א מהרי"ו ומהרי"ל וכל הראשונים יודו שחייב לטבול תיכף וכו' כדי להקביל פני השכינה בתפלתו באמת, ומי שאינו מורה כן בודאי אינו יודע הלכה ברורה, עד כאן דבריו הקדושים.

הגה"ק בעל מנחת אלעזר כשבאו לשאול שאלה בזה צוה לטבול בצנעה במקוה בבוקר, ואמר שכן קיבל מאבותיו הקדוש. מובא בדרכי חיים ושלום אות תשנ"ז. הגאון בעל מאסף לכל המחנות מאריך בהערה לשם לברר הלכה זו על פי הירושלמי וקצת מפוסקים הנ"ל. הגאון בעל שלח"מ הכריע להקל כמו שהבאתי לשונו בתחילת דבריו.

בספר סגולות ישראל להגאון מהר"ש ליפשיץ ז"ל (בעל ברית אבות) ערך טבילה כתב בזה הלשון: ואפילו אם אירע חס ושלום מקרה לילה בליל יום הכפורים רח"ל יטבול תיכף כאור הבוקר כמ"ש הה"ק בספר אור עינים בהקדמה כלל כ"ד ובספר ברכה משולשת עיין שם אבל רק בצנעה יעשה זאת כמ"ש הגאון מבערזאן שליט"א וכו' וסוד ד' ליראיו שכן אמרו רז"ל... ואשרי למי שציית לדברי הרב הקדוש בספר אור עינים.

בקצה המטה (תרי"ג אות ח') וזה לשונו: המקילין לטבול יש להם על מה לסמוך כמו שכתוב בעיקרי הד"ט סימן ל"א מהרי"א מקאמארנא זצ"ל, עיין שם. אבל רק בצנעה יעשה זאת.

בשאלות ותשובות רב פעלים (ח"ב ס"א) דלסתם בני אדם יש להורות כפי ההלכה בשולחן ערוך אבל למי שלבו נקפו ודעתו מבולבל יש להתיר לו לטבול, בשאלות ותשובות עצי חיים (רי' ה' מקואות) ששמע מאביו שצוה לטבול, עיין שם. ובסימן יעב"ץ (סדר בעל קרי) דמי שרגיל לטבול בכל השנה, מותר.

ובאור החיים החדש (תרי"ג סעיף י"א) וזה לשונו: ועיין אור עינים (ח"ב הקד' כלל כ"ד) דאם אירע חס ושלום מקרה לילה ליל

יום הכפורים רח"ל לא יאמר שום דבר שבקדושה עד שיטבול תיכף דוקא באור הבוקר ובאם לא יטבול הוא ובני ביתו עומדים בסכנה גדולה, וכתב שכמה וכמה באו לפניו וצוה להם לטבול תיכף וללבוש חלוק לבן ואחר הטבילה בירך אותם ולכולם הי' תודה לה' שנה טובה ומתוקה וחיים ארוכים עם בני ביתם עכ"ל.

בספר דברי יצחק (דף לב:) שמעתי בשם הרב הצדיק מסטערעליסק זצוקלה"ה שאמר שאם ראה דמות בחלום ילך לטבול במקוה, ובאם לא ראה דמות אזי אינו כלום, ואין צריך טבילה, עכ"ל.

בספר נר דוד בסוף הספר וזה לשונו: הפגם הזה אם יודמן חלילה וחלילה ביום צום אזהירך שלא תעשה רעש ולא לגלות לשם אדם ותלך לטבול ורחץ וטהר בצנעה (הגם שראיתי בכמה ספרים שאסור לטבול אבל כן קבלתי ממורי ורבי הקדוש בעל ייטב לב זי"ע) ותלבש מכנסיים אחרים וכו' עכ"ל.

ובכף החיים תרי"ג אות ז"נ וזה לשונו: מיהו בתשובות מהר"ש הלוי אור החיים סימן ס"ט כתב דאם רגיל לטבול שאר ימות השנה יטבול גם ביום הכפורים והב"ד השו"ג אות כ"ז אלא שכתב דאנן נקטינן כדברי השולחן ערוך שקבלנו הוראותיו וכן כתב היפ"ל ח"ב אות י"ג. אך אם קפץ וטבל נראה שאין קונסין אותו כיון שיש לו על מה לסמוך. שו"ג שם. ומכל מקום אם אפשר יש לטבול תיכף במוצאי יום הכפורים כדי שימחה המזיק וכו' עכ"ל.

ועלה ברעיוני לנקוט בשיפולי גלימא דהני צדיקייא לומר בתור פטטי אורייתא טעם היתר טבילה ביום הכפורים דבאמת קי"ל (שבת קי"א, תענית יג.) דחייבי טבילות טובלין כדרך אפילו תשעה ט"ב ויום הכפורים. והטעם דלא קי"ל כן משום דבזמן הזה אין הטבילה בזמנה לא התירו (עיין תרי"ג סעיף י"ב ותקנ"ד סעיף ח' משנה ברורה ס"ק י"ז) ולפי זה כיון דטבילה זו זמנו דוקא בו ביום כמ"ש בשם האריז"ל (עיין כף החיים סימן פ"ח) דרק טבילה ביומו הורג המזיק ואם כן הוה לי' חובת שעתה'.

ט' קבין: פשוט דבאין לו מקוה שרי בט' קבין וכמו שכתוב בשם האשכול שכן כתב להדיא - למי שמקיל במקוה - ודוקא בצנעה שאפילו בני ביתו לא יכירו.

נטילת ידיים: גם האיננו טובל מכל מקום אם זהיר כל השנה במקוה יש מקום גדול לומר להקל בנטילת ידיים שכתוב הארי"ל ובעל שם טוב הקדוש הבאתיו לקמן אות ט"ו, דזה ברור כיון שגילו הם כן הרי זה כהלכה פסוקה דעומדת במקום מקוה ואין להסתפק בו כלל (ובתולדות קו"א שאצל הד"ח הי' דברי הגה"ק מראפשיץ כתוספתא מפורשת). ואם כן כיון שהפוסקים הנ"ל הקילו אפילו מקוה, על כל פנים יש לסמוך עליהן לענין נטילה זו. וגם יש לצרף לה דברי הרדב"ז כ"א סימן ל"ז שכתב בזה הלשון: "כלל - זה יהי מסור בידך כל שאינו מכויין להנאת רחיצה אפילו אין בו אלא משום הכון לקראת אלקיך ישראל מותרת. וכן כתב בכנה"ג בהגה"ט, שו"ג ח', כף החיים תרי"ג ז'. וצריך עיון. ומכל מקום פשוט דעד קשרי אצבעותיו ודאי שרי אלא דצריך עיון אם זה מועיל במקום מקוה. ונראה דמי שמבולבל דעתו, המקיל לא הפסיד. ומצאתי לי סעד ממה שכתוב בשאלות ותשובות יד סופר סימן ז' אודות מה שחקר בשאלות ותשובות מהר"ל דיסקין (קו"א אות מ"ח) בחולה שאכל בת"ב אי נוטל ידיו או לא. ועל זה כתב דתמיה לו מה זו שאלה הלא בת"ב ויום הכפורים לא אסור רק רחיצה של תענוג ושאינו של תענוג שרי (אור החיים תקנ"ד סעיף ז-י"ד, וסימן תרי"ג) והנוטל לפת אינו מכוון לתענוג אלא למדות חז"ל ובשאלות ותשובות לבוש"מ מהד"ת יור"ד י"א הסכים עמו וכתב שסברתו נכונה מאד עיין שם.

תשעה באב: לפי מה שכתבו הפוסקים לענין יום הכפורים להקל בצנעה להרגיל בו נראה דהוא הדין וכל שכן בת"ב, ובלבד שלא ישהה במים. ואף על גב דקצתן התירו משום קדושת היום שיהא נקי וטהור מכל מקום הרבה התירו משום שרגיל להתפלל בטהרה ונוהג כל ימות השנה בטבילה זו. וכן כתב בספר מאה שערים להרי"ץ גיאת ה' ח"ב עמוד כ"ב, הבאתי דבריו לעיל ביום הכפורים. וכן לענין מקלחת (בדאי אפשר במקוה - בצנעה) ובתנאי שיהא בצנעה (ועיין עוד באות ט"ז לקמן דמקלחת צריך עיון) ובענין נטילת ידיים (דלקמן אות ט"ו) נראה להקל להזהיר מאד בטבילת עזרא בכל השנה במכל שכן ממה שכתבנו לעיל לענין יום הכפורים.

פרק י"ג

זהירות נחוצות להטובלים בשבת וביום טוב

טו) בשלחן ערוך ובפוסקים הזהירו כמה דברים אשר נחוצים לכל הטובל בשבת לדעת אותם:

א) הטובל בשבת יזהר שלא יבא לידי סחיטה בכל מקום שיש קיבוץ שערות צפופות.

ב) מה דיש להדר שלא יהיו המים חמין רק פושרין.

ג) אין לשהות במקוה אלא לצורך טבילה, אבל מותר להרבות בטבילות כמה שירצה.

ד) גם בעת לבישת הבגדים במרחץ צריך ליזהר שלא לשהות הרבה שלא יבא לידי זיעה אלא יתלבש ויצא.

ה) אם טובל בנהר כמו במעונות הקיץ צריך ליזהר בעוד כמה דברים: שלא לשוט על פני המים (שקורין שווימען) – אסור להשיט במים דבר להוליכו אצלו או להביאו אצלו ולכן קסמין שעל המים אסור להפצילן (לדחותן) לכאן ולכאן כדי לנקות המים שיהיו יפים – אם הנהר בכרמלית לא ברשות היחיד יזהר שיהיה המטפחת ומלבושיו סמוך לנהר דמיד שיצא מהנהר ינגב המים שעליו ולא יעבירם ד' אמות בכרמלית – ויש מחמירין שגם בגוף הנהר אסור לילך ד' אמות אם חלק מגופו יש עליו מים הם חוץ למים – וכל הדברים האלו אפילו בבריכה שבחצר אם המים נעקרים ויוצאין חוץ לבריכה דדינו אז כנהר. אבל ביש לה כתלים גבוהים מכל צד מותר דאפילו נעקרו אי אפשר לצאת מהבריכה ודינו ככלי ולא כנהר, ובשתי דינים הראשונים (של השטה) אין צריך ליזהר, ודוקא

כשהמים צוננים, אבל החמין אסור לשוט אפילו בבית
אלא לטבול, וכנ"ל.

(ו) וכמו כן מחמירין הפוסקים בענין נשיאת האלונטית
סביב הצואר במקום שאסור בהוצאה.

(ז) יש לזהר שלא ליקח בידיים – אפילו במקוה שבבית-
שער או שאר מאוס שבמקוה ולזרקו מהמים.

(ח) בענין סלסול בפיאות, ועשיית השקה עיין מה
שכתבתי בניאורים^ב.

(כ) בענין סחיטה, עיין שכ"ו מ"א ח' ומשנה ברורה כ"ד, ועיין
ביאור הלכה באורך והגר"א החמיר בטבילת שבת משום חשש זה.
ועיין בב"י יור"ד קצ"ט, ובענין ניגוב מקום השערות במטפחת, עיין
בן איש חי שנה ב' פרשת פקודי ובמנחת שבת סימן פ"ו וישועות
חכמה לבעל מסגרת השלחן, וכבר האריך והרחיב ככל הצורך
בקצה"ש סימן קל"ג בדה"ש אות ח' ומסיק דסחיטה לא הוי אלא
בקיבוץ של שערות הצפופות זו לזו שהמים נבלעו בתוכן אבל
בשערות נפרדות זו מזו כאלו שעל הידים איך בהם סחיטה והוא
הדין לשער העפעפים שאינן צפופות זה לזה ואינן שוכבות זו על זו
דאין בו סחיטה.

חמין: במשנה ברורה סימן שכ"ו סעיף קטן ז' שיהו פושרין ואף
על גב דהפוסקים האריכו בה' טבילה בחמין, המעיין היטב
בדבריהם ימצא שמהן ומדבריהם מוכח דב"ז באין ברירה
ושעהד"ח או למוד זכות וגם לדידהו אם אפשר יעשו פושרין.

ואעתיק קצת דוגמאות. בקיצור שלחן ערוך סימן פ"ו אות ג'
דמותר לטבול בצונן. בשאלות ותשובות ד"ח (ח"א סימן ל"א) דאף
על גב דמצד הדין אסור לטבול בחמין כבר נהגו כל גדולי דורינו
היתר בזה והנח להם לישראל וכו' עכ"ל. הרי דלדעתו מעיקרא
דדינא אסור ומיירי שם מטבילת נשים ולא מאנשים ומה שנהגו
גדולי הדור היתר, עיין לקמן שהוא מדוחק ובצירוף צדדין דלא
שייך בזמן הזה.

בשאלות ותשובות אבני צדק אור החיים ל"ז דנהגו היתר כיון דהכל חולים אצל הצינה. אבל גם בפורשין סגי דלא יבא לידי חולי כיון שבית המרחץ עצמו מקום הלבישה מחמם היטב. וכזה ניתן להיאמר על שאלות ותשובות חסד לאברהם מהד"ק סימן ל' שדבריו כד' האבני צדק. וכן בשאלות ותשובות מהר"י עניול סימן ע"א דאין למנוע הטלת חמין למקוה בשבת כיון דהרבה אנשים חלושי כח ורפוי אברים מוסרים נפשם על טבילה זו, ועוד דהחמין שמטילין בלילה הולכין ומצטננין כל הלילה ואינם בכלל חמין.

בשאלות ותשובות בנין ציון (סימן ע"ו) דהאיסור לרחוץ בחמין שהוחמו על ידי האור, אבל חמין הבאין למקוה מתבטלים בהמים שהיו שם מקודם. ולפי זה בזמן הזה שאין המחמם מתערב עם המים אלא על ידי צנורות מחממין המים ול"ש ביטול כמו בהוחם ע"י האור אסור לדעתו. ופוק חזי עד כמה החמירו המחמירין בחמין. בשאלות ותשובות חכ"צ (סימן י"א) בטבילה (לנשים) בליל שבת בחמין אסורה לכו"ע והעוברת איסורא עבדא ושרי לימקרייה עבריינא ומסיק דלא שרי אלא בצונן או הפגת צינתן בלבד. ובשאלות ותשובות נר"ב מהד"ת (אור החיים כ"ד - כ"ה): לדעתי מעולם לא נאסר רחיצה בפורשין רק חמין וכן אני מזהיר הבלנים שיתנו החמין למקוה בעוד היום גדול כדי שכשתחשך לא יהיו רק פורשין. ושם מביא דברי הקרבן נתנאל שע"י הרא"ש שבת (פ"ג סימן כ"ב אות ק') שכתב דבעיקר הדין כבר כתב באריכות שטבילת מקוה בחמין לא הוי בכלל גזירת מרחצאות. וכתב על זה הנודע ביהודה שאין לגרור אחריו בדבר שאין טעמו מבורר ולא נודעו ראיותיו. ואחר כך כתב הנודע ביהודה (בסימן כ"ו) דמעלים עין אם אין בעל המרחץ נזהר כי לגוף הדין אין האיסור ברור הטבילה בחמין בשבת, עיין שם.

ויש לציין דבר פלא דבספר גידולי טהרה הלכות מקואות בשאלות ותשובות שבסוף הספר סימן ל' העיד על רבו הנודע ביהודה שמעולם לא הנהיג היתר בשום מקום בחמין ומה שכתב בזה היה כדי לחוש לכבודו של הגאון השואל.

זאת תורת העולה מהנודע ביהודה: דמעיקר הדין נ"ל לאסור חמין וכך מצווה להבלנין ואין לסמוך על היתרא דקרבן נתנאל,

אולם מעלים עין כשהבלן לא ציית כיון שאין האיסור ברור בחמין. וזה כתב בטבילת נשים.

ובטבילת אנשים צריך עיון אם היה מיקל ועוד כמו שכתב לקמן דבזמן הזה שיש שוהין במקוה ולא כנשים שטובלין ויוצאין ולדברי הפוסקים השהייה בכלל רחיצה חובה כפולה ומכופלת שיהיו המים פושרין. ועיין שאלות ותשובות רע"א ח"א ר"ס טו"ב. ובשאלות ותשובות חת"ס אור החיים קמ"ו ד"ה אמנם נראה דמסכים להחכם צבי. ובשאלות ותשובות עולת שמואל (סימן כ"ז) מיירי מטבילת נשים ליל שבת. ועיין עוד שאלות ותשובות שואל ומשיב מהדורא ה' סימן מ"ו, ועיין עוד פת"ש יור"ד קצ"ז אות ב' ודרכי תשובה שם. ובשאלות ותשובות חסד לאברהם סימן ל' מדבר מחמין מועטין לצוננן מרובין ולטבילת נשים. ומ"ש בפתה"ד שכ"ו אות ח' בשם הנודע ביהודה דמסכים להקרנן נתנאל נעלם ממה שכתוב בגד"ט הנ"ל.

ויש להעיר דבר חידוש מאחד מארזי הלבנון שכל בית ישראל נשען עליו שכתב דאסור לבעל קרי לטבול בשבת בחמין שהוחמו, מובא בכלבו, והביאו בכף החיים שכ"ו ל"ג וכתב דבשאלות ותשובות דברי יוסף סימן ס"ד (לבעל שוי"א הקדמון) יצא להליץ בעד הנשים שטובלות ליל שבת בחמין, ובסופן של דברים עמד כנגדו דברי רב האי גאון הללו. ודע דדברי הפוסקים הנ"ל שמקילין בחמין אין חוצצין לדברי ר"ה גאון דהם דיברו מטבילת נשים והוא מיירי מטבילת בעל קרי. ועיין עוד בשאלות ותשובות ישועות מלכו (אור החיים י"ט) שלא יהא חם ביותר רק מזוקק. וכן האריך בקובץ שערי תורה ח"ז קונטרס א' לבאר דבר זה ושם ישנו תשובת מו"צ מראדום ז"ל שכתב על תשובת בעל ישועות מלכו שבשם דצדקו דבריו. והעיר דכן סברי הני ה' רזי עולם חכ"צ (הנ"ל) נו"ב (הנ"ל) רעק"א (הנ"ל) והס"ט סימן קצ"ט ולא כקרנן נתנאל וחס ושלום להורות היתר בדבר המפורש בש"ס וכל הפוסקים לאיסור. ומה שכתב הס"ט קצת היתר כבר הורה אדמו"ר הגה"ק ז"ל בתשובה (בעל אבני נזר) דאין זה ענין למקואות דידן שמחזיקין חומם זמן רב. וכתב שם מכשול שראו עיניו. וסיים דבריו בבקשה מגדולי דורינו שיצאו בקולי קולות בשע"ת בהזהרה שיחדלו ממקוה רותחת רק פושרין כמו שנוהגין בכל תפוצות ערי ישראל וכל העם

ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה עוד. מביאו בטהרת יום טוב חי"ט בתשובת אב"ד דעברעצין בענין זה וסיים, דבפרט שבעונותינו הרבים הרבה בני אדם יושבין במקוה זמן ארוך מדברין ומשיחין בה ומי יתיר דבר זה במים חמין ורב ברכות ינחו על ראש מי שאינו מניח לעשות מקוה כי אם במים פושרין שאין דרך בני אדם לישב ולדבר ולשהות בה.

וכן בתשובת הגה"צ מפאפא זצ"ל (טהרת יום טוב חט"ז דף של"ג) כתב על פי זה נראה פשוט כששוהין במקוה חמה בשבת קודש ומספרין ומדברין שם דברים בטלים או אפילו אינם דברים בטלים מכל מקום שוב הוא בכלל רחיצה ועוברין על גזירת חז"ל וצריך להזהיר על זה שלא יהא מצוה הבאה בעבירה, עיין שם. ועיין עוד שאלות ותשובות האלף לך שלמה סימן ק"מ - קמ"ט. ועיין מה שכתבנו לקמן (בד"ה ומענין לענין) טעם נוסף להדר שלא יהיו חמין מאד בעת ההשקה. וגם בסתם.

שהייה במקוה: בשאלות ותשובות אבני נזר (תקכ"ו) דאסור לשהות אלא ליכנס ליטבול ולצאת מיד. וכזה כתבתי בשם הגה"צ מפאפא זצ"ל. ולהרבות בטבילות כתב שם דשרי, וכבר הבאתי בשם יסוד ושורש העבודה דכל שמרבה בטבילה אפילו שבת הרי זה משובח.

ימהר בלבישה, שלא יזיע, עיין קצה השלחן למהרא"ח נאה ז"ל סימן קל"ג בדה"ש אות י"ג בשם משנה ברורה.

השטה בנהר, מבואר בסימן של"ט ס"ב וסעיף ו' ומשנה ברורה שם. בדה"ש שם אות ז'. ודע דכפי הנראה (במשנה ברורה אות ב') ענין השטה אינו דוקא מה שקורין העולם שווימע"ן אלא כל מין פעולה במים בפשיטת גופו בכלל הוא.

לנגב סמוך לנהר, בסימן שכ"ו סעיף ז', ואף על גב דהעיקר ניגוב המים עיין פרי מגדים ומשנה ברורה סימן ג' דצריכין ליזהר שלא לילך ד' אמות בגילוי הגוף והראש. ומכל מקום אם יש לו אלונטית גדולה שמעטף בו גם גופו וכך הולך למקום בגדיו קיל טפי - עיין סימן ש"א סעיף י"ד ושער הציון שם.

בגוף הנהר יזהר מד' אמות, הנה בענין זה מצינו מבוכה בפוסקים. בפרי מגדים הובא במשנה ברורה שכ"ו כ"ב דבנהר גופא

כשעולה מעמוק לגבוה וחצי גופו חוץ למים לא ילך ד' אמות שהנהר הוא כרמלית, עיין שם. וכתב דלפי זה כשטובל בנהר, ובתחלתו המים נמוכים יזהר שלא ילך ד' אמות רחוק משפתו, דבחזרתו ישא המים שעליו ד' אמות. והובא גם בבדה"ש שם. ולעומתם יצאו גאוני פולין וגאליציע בכחא דהיתרא, במנחת פתים (לבעל אמרי יושר) סימן שכ"ו הביא ממאירי דמתיר אפילו חוץ לנהר כשהוא כרמלית (נגד השולחן ערוך), ומכל מקום גם להשולחן ערוך משמע שלא אסרו רק חוץ לנהר ולא תוך הנהר, והטעם דכל זמן שרגליו במים גם שלמעלה הוי חיבור ול"מ מעביר. וכעין זה כתב בשאלות ותשובות ארץ צבי סימן ע"ב (להגאון מקאזיגלוב) ועוד הוסיף סניפין. וכן בשאלות ותשובות צור יעקב (סימן קע"ב) האריך להקל. ובשאלות ותשובות אור המאיר סימן ד"ן ובשאלות ותשובות ארץ צבי שם האריך בהיתר יציאה לחוץ כשיש מים בוקנו או פאת ראשו. ויש להוסיף סברת ט"ז שכ"ו סק"ב כיון דאי אפשר לא גזרו רבנן. וכן בטבילת עזרא.

בריכה שבחצר - בנהר, עיין היטב של"ט ס"ב ומשנה ברורה גדר איסור שיטה.

נשיאת האלונטית, בשאלות ותשובות לבושי מרדכי מהד"ד סימן קמ"א דאין הדרך ללבוש אלונטית והכל יודעין שהערמה הוא וכורך על צוארו רק להסתפג. ועיין מה שכתב בשאלות ותשובות מהרש"ג ח"ב סימן מ"ח בע"ז, ויוצא מדבריו שם דכל שאין הדרך לעשות כן בחול אסור. וכן אם לפי ראות בני אדם לא נראה כלבוש אלא כמכוין להוציא דבר עיין שם (ובמטפחת האף יש היתרים אחרים).

שלא ליקח בידים שער או שאר דבר מאוס, יש בו שתי איסורים אחד משום מוקצה, והשנית משום בורר כמו שכבר האריכו הפוסקים ואין כאן מקומו להאריך. אבל בדוחה המים שלפניו ועל ידי זה נדחה המוקצה להלאה הו"ל טלטול מן הצד לצורך דבר המותר.

מענין לענין יש להעיר מעוד כמה פרטים:

בענין סלסול בפיאות בשבת - בלקט הקמח החדש דף רפ"ד וזה לשונו: שמעתי שמרן הגה"ק מהרי"ד מבעלזא (זכ"ע)

בראצפערט הזהיר שרגילין לכרוך הפאות (ארויפדרייען הפיאות) בשבת כשהפאות לחים מטבילה יזהרו מאד מלעשותו עד שהן יבשים לגמרי.

ובענין עשיית השקה בשבת – הפוסקים התירוהו עיין גד"ט ס"ק מ"א לחו"ש ס"ק צ"ב. דאינו רק מסיר מסך המבדיל, ועיין עוד שאלות ותשובות מהרש"ם ח"ד סימן ע"ח. ובשמ"ב העיר מתוספתא (עירוין פ"ח ה"ח) ומובא ברמב"ם (שבת פכ"ב הכ"א) דמותר לעשות השקה בשבת. מיהו יש להעיר מטעם בנין וסתירה בשבת דקי"ל (שי"ג ס"א) פקק החלון מותר לפתוח ולסתום בשבת דוקא אם עשוי לפתיחה וסתימה תדיר אבל אם לעתים רחוקות לא (עיין שם בשולחן ערוך הגר"ז, פרי מגדים, ומשנה ברורה) והאריכו הפוסקים בשיעור תדיר. ומשם יש לדון לכאן. וכמו כן יש לדון מטעם חימום מים בשבת דקי"ל (שי"ח ס"א) דאסור ליתן מים צוננים לאמבטי חמין אפילו היא כלי שני. וכתב במשנה ברורה (ס"ק ע"ז) דוקא מועטין אבל מרובין עד שיעשה פושרין מותר. ולפי זה אולי יש לחוש דעל ידי פתיחת נקב השקה אותן המים המקובצין בעובי נקב ההשקה בין דור לדור שמועטין הן מתחמם על ידי בור הטבילה אם המים חמין מאד וצריכין לברר המציאות בזה. ואותן המתחסדין לפתוח נקב השקה בשעת טבילתן לצאת ידי המחמירין בהשקה שנפסקה (עיין רי"ו נתיב כ"ו, כריב"ש סימן חצ"ר, ר"ש מקואות פ"ח מ"א, שאלות ותשובות גידו"ט סימן י', צ"צ החדש סוף סימן קע"א ועוד ואין כאן מקומו) צריכין לדעת אם אינו חומרא דמייתי לידי קולא. ועוד דלדברי כמה פוסקים אין השקה מועלת מקרים לחמין שהיד סודות דהוי כשני מינים עיין ריטב"א (מכות ד.), שאלות ותשובות גד"ט סימן ב', לחו"ש ר"א צ"ג, שאלות ותשובות אמרי יושר ח"ב סימן ע"ה.

ובמקוה חמה מאד – יש כמה חששות (נוסף למה שכתבנו לעיל) לפי מה דקי"ל (שי"ח ס"א) דאמבטי של חמין אפילו הוא כלי שני אין נותנין לה מים צונן שמחממן הרבה דלפעמים המים שנטפו מהטובלין – עת יציאתן ממקוה. ששטוחין על פני הרצפה סביב בור הטבילה צוננין כבר והטובל דורס עליהן ואחר כך נכנס לטבול עם המים צוננין הדבוקין לרגליו. ובפרט שמצוי מים הנשארין מליל שבת עד שבת קודש בבוקר. וכן לפעמים בשוהה

יט) עוד הזהירו הספרים בענין הסתכלות במקוה שאמרו חז"ל עליה (סנהדרין צ"ב) עונשים קשין מאד על המסתכל בערוה. ובמקום שבא לטהר עצמו לא יהא מצוה הבאה בעבירה חס ושלום. וכל שכן שצריכין לחנך בזה הקטנים^{כא}.

במקוה זמן הרבה בין טבילה לטבילה מצטננין המים שעל גופו, ובטובל אחר כך מתחממין על ידי זה.

כא) אמרו חז"ל שם, דהמסתכל בערוה קשתו ננערת, ופירש רש"י "כח קושי אבר שלו ננער שאינו מוליד", עד כאן.

ובפרטות צריכין ליוהר כשמביאין קטנים למקוה שלא יצא שכרם בהפסד עבירה גדולה כזו. וידענו מהנהגין להסיר בתי עינים לפני הכניסה למקוה ואין לובשין מחדש עד צאתם משם. וכמו כן פושטין ולובשין ופניהם שלא כנגד העם. והולכין עד המקוה עם המטפחת תלוי לפניהם, או מהדרין לפשוט מעיל העליון סמוך ממש למקוה.

ובענין הסתכלות כתבו בספרים שאסור להסתכל באנשים הערומים, שזה חד מפגמי היסוד, וכל שכן חס ושלום להסתכל בברית קודש, כאשר אמרו (סנהדרין צ"ב). המסתכל בערוה קשתו ננערת, וכל שכן בקשת חבירו שהוא עוד יותר חמור כמבואר במפרשים, ומי שאינו נזהר מלהסתכל באנשים ערומים, הוא נכשל גם כן בהסתכלות הקשת שלו ושל חבירו, ואם אמרו רז"ל קשתו ננערת חס ושלום, בוודאי דבריהם לא יצאו לבטלה, אם כן יצא לו עודן שמהליכתו במקוה יפסיד הרבה יותר משירויה.

ועוד יש פתאים מבוהלים יותר, אשר עומדים ערומים בלי בוש ומורא שמים עליהם, ומסיחים זה לזה ערום בלא לבוש בלי שום בוש.

ומבואר בשולחן ערוך (אור החיים סימן ב') שאסור להיות רגע בלי לבוש, וגם כשלוש חלקו צריך [להיות] מכוסה שלא יעמוד רגע ערום בלי לבוש, והנה במקוה לא אפשר זאת, אבל על כל פנים תיכף שיוכל ללבוש את עצמו ילבש, וכל שכן שחס ושלום לעמוד סתם ערום אפילו רגע, וכל שכן עוד להסיח עם חבירו, הנה פתי כזה בוודאי ממשיך וזהמא גדולה על נפשו ולא שירויה, וצריך

כל ירא שמים קודם שהולך למקוה לבקש מה' שלא יכשל [בשום] איסור בפגם הראיה ובעניני דיבור.

כתוב בספר הקדוש נוצר חסד (מהקדוש מקאמארנא ז"ל פרק שישי) שצריך ליזהר מלדבר שום דבר במקוה, וזה לשונו: וישים לבו אל הדיבורים כי האותיות יש להם כח גדול ואחר כך בעמדו להתפלל וללמוד תורה יעלה כל הדיבורים למעלה עם כל הניצוצין ובלבד שיכוין לבו לשמים. ולכן יזהר מאד שלא לדבר שום אות שאינו הכרחי בבית המרחץ אף בחול ומכל שכן בשבת קודש כי הדיבורים אלו אי אפשר להעלות והם דברים בטלים ממש, ועובר בעשה ומחלל שבת ונרגן מפריד אלוף ונידון בכף הקלע, ולכן יזהר כל ירא שמים לנפשו ואור לו באור כי הדיבור הוא דבר השם יקר מאד עכ"ל. והרי [תראה] אוהרת זה הצדיק, שלא דיבר חס ושלום דיבורים [סתם] מעצמו, אם לא היה מקבל זאת מרבותיו או מגילוי נשמות שהיה גדול בזו המדריגה כידוע.

לכן לפעמים אם לא אפשר מפני דרכי שלום שחבירו שואל ממנו [איזה דבר] אז יענה לו בקיצור ויראה להשתמט עצמו בכל מה שיוכל, כי מובא בסידור השל"ה הקדוש שאם אדם מדבר בבית הכסא מתעבר בו שד רח"ל על ידי הדיבורים, וככה חס ושלום יכול להיות גם בדברו במרחץ, ולא עוד אלא שאין לה דיבורים עליה. ועוד שאתי דיבור ומבטל מחשבה, כי באם יטה אזנו לשמוע השטותים והבלים שמפטפטים שם הולכי בטל, וכל שכן שמסייע להם עם הדיבורים אז ימשיך זוהמא על נפשו ויטמטם שכלו ולא יהא בכחו עוד לכוין שום כוונה, כאשר גלוי וידוע ובדוק ומנוסה לכל בר דעת. ויזהר מאד מלהסתכל באנשים ערומים שזה פגם גדול מאד כמובא בספרים הקדושים, וכל שכן שיבא על ידי זה להסתכל בקשת חבירו, אשר אמרו רז"ל המסתכל בערוה קשתו ננערת רח"ל. כי בכל סייג קדושה שאדם בר ישראל מקדש עצמו כמו בשמירת עינים וכדומה, ובפרט בענין שהוא רק מחומרות היראים והחסידים אקרי קדוש באותה שעה ונמשך עליו ועל נשמתו קדושה גדולה מאד.

והמקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה (יומא ל"ט).

שוב יום אחד לפני מיתתך

שמעתי עוד טעם נכון בשם האדמו"ר
הראשון מבעלו זכ"ע דדרשו חז"ל על
הא דאמרו "ושוב יום אחד לפני מיתתך"
וכי יודע אדם זמן מיתתו אלא כל שכן
שישיב היום שמא ימות למחר (שבת
קנג.). ולפי זה כיון דקיימא לן בהלכות
יום הכפורים סימן תר"ו שיש לטבול
ערב יום הכפורים משום תשובה הוא
הדין בכל יום דכל יום צריך אדם לשוב
בתשובה.

האר"י זכרונו לברכה אף על פי שהי' חולה עם כל זה לא הי' מבטלה

ראיתי למורי זכרונו לברכה [האר"י זכרונו לברכה לברכה] מקפיד בכל כוחו ונזהר לקיימה, ואף שהיה בגופו חולי קשה הנקרא שבירה, רצה לומר שנקרע הכרס ויוצאים בני מעיים לתוך כיס הביצים, והטבילה מזקת מאד לחולי זה, עם כל זה לא הי' מבטלה כלל.

(שער המצות, פרשת כי תצא)

גודל שכר טבילת בעל קרי

ואל תבטל תמיד טבילת בעל קרי אין אתה יודע מתן שכרה.

(מגיד משרים להב"י, פרשת בהר)

זכה לזה על ידי טבילת עזרא

ואגב אספר מה שחלמתי זה כמה שנים, שראיתי איש אחד אשר הי' דר בעיר שדרתני שמה באיראפע קהלה קדושה ווישק, וידעתי שהוא כבר בעולם העליון עוד קודם המלחמה, ואיש הנ"ל לא הי' תלמיד חכם אבל הי' מתנהג בחסידות, **שאלתי אותו אם זכה לבוא לגיהנם בשנה הראשונה והשיב לי הן, ושאלתי מהיכן זכה לזה, והשיב לי הלא כבודו יודע שהייתי נזהר בטבילת עזרא, כך הי' החלום והוא פלא.**

(שאלות ותשובות מרקחים, סימן כ"א)

אף פעם לא ביטל

הי' נזהר בטבילת עזרא לפי כל החומרות שבגמרא וגלה פעם לחותנו שאף פעם לא ביטל אפילו טבילה אחת.

(הנהגות החפץ חיים זכרונו לברכה אות ב', בספר פירש החפץ חיים על סזור התפלה)

בעזרת השם יתברך

ספר

מקוה ישראל ה'
חלק ג'

פרקים י"ד - מ"ב

בו יבואר שטהרת המקוה שמטהר את הטמאים
הוא יסוד קדושת ישראל וטהרתן, גם יבואו בו
דברי התעוררות לבאר גודל הפגם המגיע לנפש
וגוף האדם הנכשל בהם חס ושלום, והתועלת
בזה ובבא למי שנזהר ונשמר בטהרת המקוה
כהלכתה - עוד יבואר בו איך שהאבות הקדושים
ובעלי השלחן ערוך וכל הצדיקים איך מסרו נפשם
על קדושת וטהרת המקוואות

מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי, זוהר
הקדוש תיקונים, וספרי הראשונים, ספרי קבלה,
וספרי בעש"ט הקדוש ותלמידיו.

תקוותינו כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות
בני ישראל, וזה יהיה פרי עמלינו להסיר המכשלה
הזאת מבתי ישראל בכל מקום שהם

פֶּרֶק י"ד

בו יבואר שהרוצה ליכנס בעבודת השם יתברך ולהיות ירא שמים באמת צריך להיות זהיר בטבילת עזרא - אי אפשר להגיע לאמיתה של תורה בלי טבילת עזרא - חיובו על פי הדין - מעיקר הדין אסור בעל קרי בתורה ותפלה - אם אינו טהור מעכב את התפלה - יעסוק בתורה אחר טובלו במקוה - גילוי מן השמים שדבר זה גורם אריכות הגלות - לפחות השליח ציבור יטבול במקוה - המבטלו ביטול מצות עשה והמקיימו מקרב את הגאולה

בשם כבוד אדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה (החווה מלובלין זצ"ל) יראת ה' טהורה עומדת לעד, כי האדם הרוצה ליכנס בעבודת השם יתברך ולהיות ירא שמים לאמתו, צריך לשמור טבילת עזרא בלי לעבור בעת הצורך כאשר העיד הרמב"ם הגם שכתב בספרו על פי הלכה שאין חיוב כל כך לשמור טבילת עזרא, מכל מקום כתב שמימיו לא ביטל טבילת עזרא, וביותר לתפלה צריך האדם לטבול עצמו כדאיתא בתוספות מסכת חולין פרק כל הברש בשם רבינו חננאל הגם שבטלו לטבילת עזרא מכל מקום לתפלה לא בטלו וצריך האדם הירא לשמור זאת שלא יעבור חס ושלוש על זה.

(אור לשמים, פרשת ראה)

להיות זהיר בטבילת עזרא

אי אפשר להגיע לאמיתה של תורה בלי טבילת עזרא

איתא בגמרא (ברכות דף כ"ב עמוד א') תניא רבי יהודה בן בתירא הי' אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה וכו' שנאמר (ירמ"י כג, פט)

הלא כה דברי כאש נאום ה', מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה, והיינו דבטלוהו לטבילת עזרא. אמנם איתא עוד שם תניא והודעתם לבניך ולבני בניך (דברים ד, ט) וכתוב בתריי יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב, מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע, מכאן אמרו בעלי קריין אסורים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות, עד כאן. ומזה דאף על פי דבטלוהו לטבילת עזרא מכל מקום אי אפשר להשיג ולכוון לאמיתה של תורה שניתנה באימה וביראה וברתת ובזיע, אם לא שיטהר האדם את עצמו ויקבל על עצמו עול מלכות שמים באימה וביראה ויעסוק בתורה לשמה, וכל זמן שלא טהר האדם את עצמו לא יוכל להשיג אפילו אפס קצהו מנועם עריבות ומתיקות התורה אשר כל חפציך לא ישוו בה, ולא יוכל להגיע לעומק הדברים להבינם על בריים מאחר שהמה ניתנו באימה וביראה וברתת ובזיע.

(תפארת צבי, על הגדה של פסח)

חיוב על פי דין לטבול טבילת עזרא

והנה הספרים הקדושים החמירו מאוד בטבילת בעל קרי גם בזמן הזה, ועיין בספר מאור ושמש פרשת אמור דאם הוא לומד או מתפלל ואינו נזהר בטבילה זו אי אפשר להגיע לגופי תורה ומצות, ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא לידי אפיקורסות, עיין שם.

החולה צריך לדרוש בספרי הרפואות

והנה לכאורה הלא פסקינן בשולחן ערוך אורח חיים דבטלוהו לטבילת עזרא, וכי מי שאינו הולך בדרכי החסידות רק מקיים דברי השולחן ערוך אורח חיים וכי אינו טוב, אך זה אינו דודאי מי שמקיים דברי חכמים חכמי השולחן-ערוך נקרא

קדוש ואורח חיים פן תפלס נעו מעגלותי לא תדע. אך הענין נראה לפי עניות דעתי על פי מה שכתב הרמב"ם (פרק ד' מהלכות דעות) איך יתנהג האדם איזה מאכל יאכל ואיזה משקה ישתה וכו', ואחר כך אמר כל המנהיג עצמו בדרכים אלו אני ערב לו שאינו בא לידי חולי כל ימיו, ובמשנה שאחריי כתב כל אלו שאמרנו אינו אלא לבריא אבל החולה או מי שנהג מנהג רע שנים רבות יש לכל אחד דרכים אחרים, כמו שנתבאר בספרי רפואות עיין שם.

הנה כמו כן ממש הוא ענין דידן, דהנה השולחן ערוך אורח חיים מתחיל בדיני השכמת הבוקר ואחר כך איך יתעטף בציצית ויניח תפילין, ויקרא קריאת שמע ויתפלל ואחר כך איך יתנהג עצמו בדיני משא ומתן וסדר אכילה, ותפלת מנחה ומעריב והנהגות הלילה, ודיני שבת ויום טוב, ואם כן בודאי מי שנוהג עצמו כסדר הזה אינו צריך לשום ספרי הרפואות (היינו ספרי החסידות) ובטוח הוא שלא יחלה, אבל מי שהוא חולי מכבר אז בודאי צריך לדרוש בספרי הרפואות כמו שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה הנזכר לעיל.

וחוץ לזה יש כמה דעות בהפוסקים הראשונים שלא בטלו לטבילותא רק לדברי תורה אבל לא לתפלה, וכן כתב בסידור היעב"ץ דהעיקר שלא בטלו, וכן הרמב"ם זכרונו לברכה אף על פי שכתב בספרו הגדול שבטלו לטבילותא, מכל מקום באגרת הביאו בתלמידי רבינו יונה פרק מי שמתו ובראשית חכמה פרק י"א משער האהבה והשלייה בשער האותיות, שמעולם לא ביטלו.

דבר תורה חייב אדם ליטהר מטומאת קרי

דבר תורה חייב אדם ליטהר מטומאת קרי בכל מקום ובכל זמן, ואסור לשהות בטומאתו אפילו שעה קלה כמו שכתוב קדושים תהיו וכו'.

(סידור היעבי"ץ הנהגת הבוקר, סדר בע"ק אות א')

מעיקר הדין אסור בעל קרי בתורה ותפלה

פעם אחת דיבר רבינו הקדוש (הרב הקדוש ר' מרדכי מנאדבורנא זצוקללה"ה) ואמר בעל קרי אסור בתורה ותפלה, אף על פי שבשולחן ערוך כתיב שדברי תורה אינן מקבלין טומאה, הענין הוא מחמת שבעלי השולחן ערוך היו בעלי רוח הקודש והבינו שיהי' דור חלוש מלטבול ואם יאסרו הלימוד והתפלה, תורה מה תהא עליי, על כן פסקו כך, אבל דעו שאמת הוא שבעל קרי אסור בתורה ותפלה וכו'.

(מאמר מרדכי, דף כה.)

בעל קרי אסור להתפלל

בסימן "קדש ורחץ" שבעל ההגדה סידר לנו, רמז לנו ענין סדר התפלה, אשר מקודם צריך האדם להכין עצמו, על דרך הכתוב "הכון לקראת אלקיך", ואחר כך לטבול עצמו בטבילת מקוה, כי בעל קרי אסור להתפלל, והעיקר שלא יהי' כטובל ושרץ בידו, רק לעקור שורש הרע שבקרבו ובעזיבת החטא לגמרי, ואחר כך לראות שפלות עצמו וכו' ואז אחר עשות כל הדברים האלו בוודאי תפלתו תעלה לרצון ויוכל להתפלל במחשבה זכה וכו'.

א) בספר אור ישראל השלם פ"ג אחר שמאריך בענין טהרת המקוואות, מסיים, שהאינו נוהר בחומרת כשרות המאכלים ובשמירת הברית לא רק שטובל ושרץ בידו, אלא טובל ושרץ בתוכו, עכל"ק. ועיין עוד ראשית חכמה שער האהבה פרק י"א.

אמרי נועם, על הגדה של פסח)

בעל קרי אסור להתפלל קודם טבילה

בעל קרי אסור להתפלל (ואסור בקריאת שמע אפילו בהרהור) וללמוד תורה נביאים כתובים, משנה גמרא הלכות ואגדה וכו', ואין עולה מטומאתו אפילו אחר כמה שנים עד שיטבול.

(סידור היעבי"ץ (הנהגת הבוקר סדר בעל קרי אות ה')

יש ליזהר מאד בטבילה אחר תשמיש או כשראה קרי רחמנא ליצלן והמדקדקים הולכים למקוה תיכף ומיד בקומם, ואין מוציאים מפיהם שום דברי קדושה קודם הטבילה כשצריכין לטבול. [ובהג"ה, פשוט שלא יאמרו הברכות בטומאה דלא גרע מדברי תורה, וגם שלא להשהות הטומאה על עצמן] ואומר אני כי אפילו כשאינו צריך למקוה וטובל קודם התפלה הוא ענין גדול מאד.

(משמרת שלום, סימן ב' סעיף א')

צריך ליזהר מאד בטבילת עזרא

ליזהר מאד בטבילת עזרא ויתפלל וילמוד הכל בטהרה, ואם הוא אנוס שלא יוכל לטבול לא יבטל מתורה ותפלה עבור זה כי השוכן אתם בתוך טומאתם כתיב, ואם חס ושלום אירע מקרה בשוגג תיכף יטבול עצמו, ויתענה וכו', ואם ירצה לעשות תשובה בשלימות אזי בטבת ושבט ראשון הבא עלינו יטבול עצמו בכל יום, ויעמוד במים קרים ערום עד צווארו כמו חלק ששית מן השעה.

(הנהגות הגאון הקדוש בעל הישמח משה זכרוננו צדיק וקדוש לברכה)

אם אינו טהור מעכב את התפלה

הנה הטהרה על ידי הטבילה הוא סיוע גדול לידבק האדם נפשו באלקיו ובעבודתו, שבהיותו טמא הטומאה מטמטמת לבו של אדם, ועיקר האהבה והדבקות תלוי בטהרת הלב מהמחשבות

הזרות כמו שכתב דוד המלך עליו השלום לב טהור ברא לי אלקים, וכן כתב רבינו תם עליו השלום בספר הישר (שער י"ג) כי טהרת הגוף יחדש טהרה בנפש, ובהיות הגוף טמא בוודאי יגיע קצת פגם לנשמה, ואי אפשר שיכוון כראוי בלי שתבלבלו מחשבה אחרת ותפרידהו משורש העליון שהרי הוא נפרד על ידי הפגם שבנשמתו כו' וכן כתב בספר החסידים שאחד מהדברים המעכבים את התפלה שלא תהי' תפלתו נשמעת הוא אם אינו טהור, וכפי סברת התוספות שסוברין דלתפלה צריך טבילה וכו' תפלה היא בקשת רחמים ותחנונים וצריך כונת הלב ובהיותו טמא בוודאי תתבלבל כונתו ולכן צריך לזוהר בה וכו'. והבן בזה מה שכתוב מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל דהיינו טהרת נשמותיהם הדבקות בשמו, נמצא הטובל הוא דבק בהוי"ה ממש לטהר גופו ונפשו, גופו במים ונפשו ברוחניות השם השורה שם ובזה לא יזיקוהו אפילו יהיו המים קרים, כי מאחר שהוא דבק בהוי"ה אי אפשר שיבוא לו היזק כמו שכתב המשורר אומר לה' מחסי ומצודתי וגוי, כי הוא יצילך מפח יקוש דהיינו צנים ופחים, ונכון גם כן להרהר בתשובה כו'.

(ראשית חכמה, שער האהבה פרק י"א)

יעסוק בתורה אחר טובלו במקוה

וזהו כי יהי' בך איש אשר לא יהי' טהור מקרה לילה וגוי ירחץ במים (דברים כג, יא), שאירע לו מקראות של שפלות וחטאים חלילה הנקראים לילה, דהיינו שאין גופו טהור לגמרי שיהי' נשמר מטומאת קרי חס ושלום, ורחץ במים רמז להתורה הקדושה הנקרא מים, וגם מים כפשוטו שיעבור בתורה בטהרה בטובלו במים כנזכר לעיל.

(נועם אלימלך, פרשת כי-תצא)

נוהגת לתפלה גם בזמן הזה

לטבול לעת הצורך תיקון גדול הוא, וטבילת בעל קרי נוהגת לתפלה בזמן הזה.

(אור צדיקים)

מי שיכול לטבול ואינו טובל וודאי הוא נגד רצון חכמינו זכרונם לברכה

ובשאלות ותשובות מן השמים לר"י מקורביל בעל התוספות זכרונו לברכה כתב **ששאל על זה מן השמים והשיבו לו הלא תפלה במקום עבודה, ואפשר טמא ומקריב קרבן וכו' ודבר זה גורם אריכות הגלות, וסיים לפחות השליח ציבור יטבול במקוה עיין שם.** והגם דפסקו בשולחן ערוך דבטלו לגמרי אף לתפלה דכן דעת כמה פוסקים זכרונם לברכה, וודאי דהדין עמם ורוח ה' דבר בס', דבדורות אלו לא סגי בלאו הכי, כי מעורבים אנחנו וכו' ואם הי' אסורים בדברי תורה ותפלה וודאי דעת לנבון נקל דהוה נפיק מיני' חורבא, אבל וודאי מי שהוא בעירו ויכול לטבול ואינו טובל ודאי הוא נגד רצון חכמינו זכרונם לברכה דהם לא התירו אלא מדוחק, וגם ביטול מצות עשה כמו שכתוב, וגורם אריכות הגלות כמו שכתב בשאלות ותשובות מן השמים והוא לא על דבר דבעתים הללו המקואות טובים.

(משמרת שלום, סימן ג' סק"א)

פֶּרֶק ט"ז

בו יבואר שמי שהוא ירא שמים אינו מזכיר שם ה' קודם הטבילה - ד' מאות כתות הטומאה שורה על אדם הטמא - על ידי המקוה הטומאה נפרדת ממנו - אין זו ממדת החסידים להישאר בטומאתן - מי שיש לו יראת שמים ירגיש בעצמו תוספת טהרה - המחמיר בה נקרא קדוש - בעל תשובה צריך להרבות בטבילות

ידוע שחמורה טומאה היוצאת מגופו, ולכן לו בכח יגבר לטבול לקריו וכו' והאיש הירא את ה' ירא וידחל מלהזכיר שם ה' האיום והנורא בעוד טומאתו בו, ועל הנהור נאמר כי מכבדי אכבד.

(פלא יועץ, ערך טהרה)

כשנטמא לא יזכור שום דבר שבקדושה עד שיטבול

כשאדם נטמא לא יתכן שיזכיר שום דבר קדושה הגון, על כל פנים יתנהג בנתינת תשעה קבין ובפרט לקריו, והנהור מטומאת קרי נקרא קדוש, כדאמרינן בגמרא קדוש הוא, מנא ידעה שלא ראתה קרי על סדינו.

(ספר חסידים)

ד' מאות כתות הטומאה שורה על אדם הטמא

דע כי מסורת קבלה היא בידינו מחכמי אמת שארבע מאות כתות הטומאה שורה על הטמא, וכדי להעביר אותן הכוחות של רוח הטומאה צריך ארבעים סאה מים, ועם שהאדם הוא מורכב מארבע יסודות אין טהרתו אלא במים, והטעם מפני

שהטומאה הוא רוח כאומרו ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, והרוח אין בטבע ליכנס בתוך המים, וכשהטמא נכנס בתוך המים נשלך ממנו אותו רוח הטומאה, ולכן הצריכו רבותינו זכרונם לברכה לטמא ליכנס במים כל גופו שאפילו אם נשאר ראש שיעור אחד חוץ למים לא נטהר, שמשם נאחזת כל הטומאה וחוזרת ושורה על הגוף **ובהתחברות ארבעים סאה יסורו מעליו כל הארבע מאות כחות הטומאה, והיינו סוד ארבע מאות איש עמו הנזכר בזוהר.**

(חסד לאברהם, מ"ב נהר נ"ט)

על ידי המקוה הטומאה נפרדת ממנו

המקוה מטהר על ידי שהמים מקיפים את האדם מכל צדדיו אין להטומאה מקום להתחזק בו ונפרדת ממנו.

(תפארת שלמה, ליום הכפורים)

אין זו ממדת החסידים להישאר בטומאתו

שנטבול במי מקוה ואז נטהר וכו', ואין זו ממדת חסידים ואנשי מעשה להיותם מטמאין בטומאתו, **כי הטומאה מאוסה והטהרה אהובה, ונפשו של אדם מתעלה ומזדככת בטהרה.**

(ספר החינוך, מצוה קע"ה)

מי שאינו טובל נחשב כבהמה

אפילו בזמן הזה אסור לאדם להתפלל ולומר דברי תורה עד שיטבול כי כבר קבלוהו לחובה, ומי שאינו טובל נחשב כבהמה שאין בה דעת והרגשות חיות אלקות.

(זוהר חי, חלק א' דף ר"יא עמוד ב')

מי שיש לו יראת שמים ירגיש בעצמו תוספת טהרה

נודע ענין טבילת מקוה שהוא גדול ורם ונשא למאוד, וחלילה וחלילה להקל בה, ובמסכת ברכות (דף כ"ב) אמרו זכרונם

לברכה מי שמחמיר בה מאריכין לו ימיו ושנותיו, ואשרי לאדם שיוכל לשמור ולהזהר בזה, כי רבינו האר"י זכרונו לברכה כתב **שראש כל השגות היא טבילת מקוה, ומי שיש לו קצת יראת שמים ירגיש בעצמו תוספת טהרה אחר טבילה בעזרת השם יתברך**, על כן יחשוב תחבולות ועצות וישתדל מאוד באיזהו אופן שיהי שלא לבטלה אף שהוא במקום שאינו באה לו בנקל, כי לפוס צערא אגרא. ולא ישמע לקול המקילים בזה באומרם כי הדורות חלושים, שקר וכזב הוא כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, והרמב"ם זכרונו לברכה לא ביטלה מימיו וכל ספרים הקדושים מפליגים בזה מאוד.

ונראה בחוש כשצריך אדם לטבול אזי קודם הטבילה אינו צלול בדעתו ונראה לו כמשא כבד יכבד עליו, ולאחר הטבילה נהפך לאיש אחר וכאילו פורק מעליו עול משא כבד, בא וראה מה שכתב הכלבו שהגאון רבינו יעקב נ"ע לא התפלל קודם טבילת מקוה, ובאמת לא פסקינן כמותו בשולחן ערוך אורח חיים מכל מקום תוכל לשער כמה עצום ונשגב ענין זה, והבא לטהר מסייעין לו שלא יהיה לו מונעים ועיכובים, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

(משפט צדק, תהלים)

המחמיר בה נקרא קדוש

והנה הרואה יראה כמה גדול מעלת הנוהג בטהרת הגוף, וכמה הפליגו בה בהך טבילת עזרא תנאים ואמוראים הקדושים, שאמרו בירושלמי שהחמירו בה יותר מבשאר טומאות להצריך מים חיים, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה כל המחמיר מאריכין לו ימיו ושנותיו עיין במסכת ברכות כ"ב, ובירושלמי מוסיף בה "לטובה", ועכשיו גם אחרי שבטלה איכא דעת

הרייף דלתפלה לא בטלחה, והרמב"ם זכרונו לברכה כתב (הביאו רבינו יונה בברכות שם) שמעולם לא ביטל טבילה זו, ועיין בכסף משנה פרק ד' מהלכות קריאת שמע הלכה ח' שכתב שמאליו נתבטלה, על כן המחמיר נקרא קדוש, ואשרי למי שמרגיל בה מנעוריו שאז לא תכבד עליו.

(חתן סופר, שער טהרת ידים פרק ד')

יטבול אפילו יתבטל מתפלה בציבור

והנה פשוט מאד אצלי, אפילו על ידי טבילה זו יתבטל תפלה בצבור יותר טוב להתפלל בטהרה, ובפרט כי לכמה רבנותא הוא איסור גדול, ובפרט כי ידוע כי כשאינו טובל אינו יכול לכוון דעתו לתפלה מי שנוהג בטבילה, והוא פשוט אצלי יותר מביעתא בכוחתא.

(משמרת שלום (סימן ב' סק"א)

בעל תשובה צריך להרבות בטבילות

מי האיש החפץ חיים הנצחיים איך חיד אוכל יטעם לו וערבה שנתו עליו, כמו שער בנפשו שלא היי נזהר בכובד העון הזה וכו', ואחר החרטה וקבלת הגדר יסגף את עצמו סיגופים כנ"ל וירבה בטבילות והבא לטהר מסייעין אותו, כי א-ל חפץ חסד הוא יכבוש עוונותיו על ידי התשובה, אך כתוב בספרים שהתלמיד חכם אין צריך לסגופים גדולים כל כך, אך שיוסיף על למודו ותדר שנתו מעיניו לקצר בשינה בכל מה דאפשר, וירבה בטבילות ולבו דזה עליו כל הימים בדאגה על העבר כמה שהכעיס לבוראו יתברך שמו ויתעלה, ועל ידי זה יעלה תרופה למכתו.

(יסוד ושורש העבודה, שער המים פרק ג')

האנשים המלעיגים על זה הם סכלים גמורים

והנה אחר הדברים האלה התבונן אחי היקר מה המקוה עושה, אשר לבו דוה עלי בשמעי איזה בני אדם יושבי חשך המלעיגים על זה, ואפילו מטבילת עזרא הם לועגים כי המה חכמים בעיניהם באמרם כי בטלוח לטבילתה, והנה הגם שכן הלכה, עם כל זה ככסיל בחשך המה עושים משני פנים, האחד כי אף שבטלוח לתורה שאין מקבל טומאה, אבל לתפלה איתא בתוספות שלא בטלוח.

והאופן השני כי איתא בגמרא (ברכות דף כ"ב) אמר ר' ינאי שמעתין שמקילין בה (ופירש רש"י בארבעים סאה) וכל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו, עד כאן לשון הגמרא הקדושה. והתבונן אחי היקר, אחר שאמרו בטלוח לטבילתה, עם כל זה אמרו המחמיר וטובל בארבעים סאה מאריכין לו ימיו ושנותיו, ומי יהי שוטה כזה שלא לשמוע דברי חכמים לטבול בארבעים סאה ועל ידי זה יהי מפסיד אריכת ימיו ושנותיו, וזה הענין מדבר רק מתקנת עזרא על טומאת קרי, ומכל שכן מי שטובל אפילו שהוא טהור, משיג טהרת הנפש כדברי השלי"ה הקדוש בשם ראשית חכמה, הטובל הוא דבק בה' ממש לטהר גופו ונפשו, גופו במים ונפשו ברוחניות, ומי יהי שוטה כזה אשר בעבור שאינו מחויב מצד הדין יהי מפסיד טובה הגדולה מה שכתב השלי"ה הקדוש הנזכר לעיל, וכן כתב במקום אחר וזה לשונו: **אשרי האדם שמרגיל את עצמו תמיד בטבילת מקוה, שאז נטהר מכמה טומאות עד כאן לשונו הקדוש** חכו ממתקים. על כן האנשים האלה המלעיגים על טבילת מקוה, כמה סכלים גמורים אשר אין תבונה בהם רחמנא ליצלן, ולמי שרגיל בטבילת מקוה ראוי להודות להשם יתעלה ולומר אשרינו שלא שם חלקינו כהם הלועגים על זה בעונותינו הרבים.

פָּרָק ט"ז

בו יבואר שאין שיעור וערך לגודל שכר הנזהרים בטבילת עזרא - מי שטובל תבא עליו ברכה - הרמב"ם אומר: מעולם לא נמנעתי מלטבול טבילה זו - אם טובל מיד נמחק המזיק של טומאה - לטבילת קרי יטבול במים קרים - טומאת קרי אינו מסתלק בלי טבילה - המבטל טבילת עזרא עתיד ליתן את הדין - כל תלמיד חכם שאינו טובל לקריו נבילה טובה הימנה - טהרת הגוף מעוררת טהרת הנפש

מסורה היא, שהרואה טומאה וטובל מיד ביום ההוא דוקא ויתודה כראוי נמחה המזיק של טומאה.

(עבודת הקודש, צפורן שמיר סימן ז' אות ק"ד)

הרב הקדוש ר' מרדכי מטשערנאביל זכרונו צדיק וקדוש לברכה אמר, אם יבא לפני איש אחד שלא הי' במקוה קודם כניסתו אלי, אני יכול להכיר עליו כל מעשיו לא טובים אפילו מה שעשה בחדרי חדרים, אבל אם הולך למקוה קודם כניסתו אלי אזי אינני רואה בו עוד שום ענין רע, כי המקוה מטהרתו, עד כאן דבריו הקדושים.

(סיפורי צדיקים החדש)

ובענין טומאת קרי אמר לי מורי זכרונו לברכה, כי כל אותן היום מתגלה אותה הטומאה וניכרת במצחו אף אם טבל אלא שהוא גלוי דבר מועט, אבל אם לא טבל, הוא נגלה שם תמיד כל זמן שלא טבל.

(שער רוח הקודש, דף ד')

אין שיעור וערך לגודל שכר הנזהרים בטבילת עזרא

ענין הטומאה של קרי ידוע לכל בני עבר כי הטומאה של קרי הוא טומאה רבה וגסה מאוד וכו', וכשנטמא אחד בלילה חס ושלוש בקרי הוא תחת ממשלתו של הסטרא אחרא ולא יצא מתחת ידו עד כי יטהר, על כן הירא דבר ה' ורוצה להדבק בקדושתו יתברך, יזהר מאוד ליטהר עצמו מיד בטבילה הראוי' בבוקר וכו', וכבר האריך מזה המגיד, המלאך מן השמים להגאון בית יוסף זכרונו לברכה כי אין שיעור וערך לגודל שכר הנזהרים בטבילה זו.

(אור צדיקים)

מי שטובל תבא עליו ברכה

ועיין בכסף משנה פרק ד' מהלכות תפלה דבטלה לטבילותא מעצמה יעו"ש, ומשום הכי מי שירצה לנהוג ולטבול תבא עליו ברכה.

(פרי מגדים, א"א סימן פ"ח סק"א)

לטבילת קרי יטבול במים קרים

ולטבילת קרי יטבול במים קריים בסוד מים קריים על נפש עיפה, וכן קבלתי מרבותי.

(הוספת מהרצ"א, על סור מרע ועשה טוב)

מעולם לא נמנעתי מלטבול טבילה זו

זה העני שאמר עלי שאיני רוחץ מקרי שקר הוא, מעידין עלי שמים וארץ שמעולם לא נמנעתי מלרוחץ, ואיך אשנה מנהגי ומנהג אבותי בלא עילה.

(הרמב"ם בתשובה)

וכן כתב הרמב"ם זכרונו לברכה שכל ראשי ישיבות שבבבל תמהו עליו למה הי' מיקל כל כך בענין טבילות בעל קרי והוא

זכרונו לברכה השיב להם שמימיו לא בטל אותה אפילו שעה אחת אלא שלא היי יכול לכתוב בחיבורו כי אם היוצא מן הדין על פי הלכה.

(רבינו יונה, ברכות כ"ב)

טומאת קרי אינו מסתלק בלי טבילה

כתב רבינו האר"י זכרונו לברכה דהעבירות נרמזים במצחו באש שחור ועל ידי התשובה מסתלק, זולת טומאת קרי אינו מסתלק בלתי טבילה, והכל נראה באדם בשרטוטין במצח שלו (זוהר הקדוש, אתרי), והקדושה תתרחק ממנו והטומאה גוברת.

(מועד לכל חי, סימן כ"ח אות י"ט)

המבטל טבילת עזרא עתיד ליתן את הדין

המבטל טבילת עזרא בלא אונס, עתיד ליתן את הדין על ביטול נשיאת כפים בכל יום כמו שהמיקל לעצמו בהוצאת שבת במקום איסור יתדיין על ביטול מצות עשה של תקיעות שופר בראש השנה שחל להיות בשבת.

(שאלות ותשובות נפש חי, אורח חיים סימן מ')

כל תלמיד חכם שאינו טובל לקריו נבילה טובה הימנה

כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנה (מדרש ויקרא), הכוונה כמאמרם זכרונם לברכה (שבת ל"א) דעת זה סדר טהרות, ולזה אמר כל תלמיד חכם שאין בו דעת, רצה לומר שאין לו טהרה במקוה נבילה טובה הימנו, אחר שאיננו טהור מטומאת קרי שהיא חמור מכל הטומאות מפני שיוצא מגופו, וטומאת נבילה קל מטומאה היוצא מגופו (כמבואר בפרק א' ממסכת כלים).

(חסד לאברהם, וכן הוא בשאלות ותשובות דבר משה, סימן ס"ד)

לטבול תיכף באותו יום

תיקון הראשון למקרה לילה רחמנא ליצלן, לטבול במקוה תיכף באותו יום. גם בלא זה הזהיר מאוד להיות רגיל בטבילת מקוה, ואמר שבימים שאין אומרים בהם תחינה כגון ביומי דניסן וכיוצא המבוארים בשלחן ערוך אורח חיים צריכין להיות רגיל ביותר בטבילת מקוה.

(ליקוטי מוהר"ן)

טהרת הגוף מעוררת טהרת הנפש

יהי טהור תמיד בכל עת בטבילת גופו וידיו במים, ולא ישהה הטומאה עליו אפילו כדי הילוך די אמות אלא מיד כשהוא יכול לטבול יטבול וכו' וטהרת הגוף מעוררת טהרת הנפש.

(דברי קודש, ערך טהרה)

פֶּרֶק י"ז

בו יבואר שאשרי מי שיכול לאחוז במדה זו הכוללת כל התורה והמצות - אפילו עמי הארצים נזהרים בה - בפרט השליח ציבור יזהר בזה - לא כל אדם יכול לומר איסטניס אני - אל יעצרכם גשם ושלג מלטבול לעת הצורך - טוב שיכינו מקוה ממים חמין

טוב ונכון שבכל מקום ומקום יכינו להם מקוה מים חמין כדי שיכול כל אדם לטבול בו לקריו, ועל ידי זה יהיו כולם טהורים ותעלה תורתם ותפלתם בקדושה תמיד.

(כף החיים, אורח חיים סימן פ"ח אות ה')

אשרי מי שיכול לאחוז במדה זו הכוללת כל התורה והמצות טבילת קרי הוא דבר גדול מאוד, ובשם האר"י זכרונו לברכה לברכה שמאריך, בענין השגה אין דבר מועיל כמו הטבילה והטהרה בכל עת. ובענין הטבילות על כל פנים לטבילה בזמנה כתקנת עזרא זכרונו לברכה וזה ראוי אף על פי שאינו חייב מן הדין, אשרי מי שיוכל לאחוז במדה זו הכוללת כל התורה והמצות.

(הנהגות ישראל)

אפילו עמי הארצים נזהרים בה

וטבילת עזרא יוכיח שהיו אדוקין בה כל המון ישראל מאוד מאוד כמבואר בגמרא מסכת ברכות^ז ובירושלמי פרק תפלת השחר, דמבואר שם אפילו בורים ועמי הארץ היו נזהרים בה מאוד מאוד.

(ישמח משה, ליקוטים חלק ג' מאמר אבקת רוכל)

בפרט השליח ציבור יזהר בזה

ובפרט מי שעובר לפני התיבה, כידוע מהרב הקדוש ר' אהרן קארלינער זכרונו צדיק לברכה, שבאם היו צייתים לו שכל שליח ציבור יטבלו קודם התפלה^ח היי בכוחו להביא משיח, ולפי ששליחי ציבור מתפללים בלי טהרה מעכבים את הגאולה.

(אבני נזר, על קיצור שולחן ערוך סימן ח' סק"א)

לא כל אדם יכול לומר איסטניס אני

בקיץ, צריך בעל קרי טבילה אפילו להמקילין בה, שלא הקילו רק בחורף מפני הצינה ואפילו בחורף יזהר בה מאוד ולא כל אדם יכול לומר איסטניס אני, אפילו במקומות הקרים ביותר שאי אפשר לכל הציבור לטבול, על כל פנים לא יניחו לשליח ציבור להתפלל עד שיטבול וכל העולים לתורה והכהנים העולים לדוכן יטבלו או לא יעלו לדוכן, וחובה עלהציבור לתקן מקוה חמה בשביל קרי, והעוסק בצרכי ציבור הזה יאריך ימים.

(סידור היעביץ, הנהגות הבוקר סדר בע"ק אות ג' וד')

(ז) דף כ"ב עמוד א'.

(ח) ועייין לעיל מספר רבינו תם ע"ה בספר הישר (שער י"ג), ראשית חכמה, שער האהבה פרק י"א, ובשו"ת מן השמים לר"י מקורביל בעל התוספות ז"ל.

אל יעצרכם גשם ושלג מלטבול לעת הצורך

הוּו זהירין בניי היקרים וצאצאי אשר חנני השם יתברך לטבול במקוה כשרה לעת הצורך, וכבר אמרו זכרונם לברכה בפרק ג' דברכות' שסגולת טבילת עזרא לאריכות ימים, וכבר האריכו בזה כל ספרי מוסר של רבותינו הצדיקים זכותם יגן עלינו, ועיין מה שהאריך בזה בספר הקדוש ראשית חכמה שער אהבה פרק י"א והביא שם מה שהשיב הרמב"ם זכרונו לברכה לראשי ישיבות שבבבל שתמהו עליו על שמקיל בחיבורו וסבירא ליי דבעל קרי מותר בדברי תורה, והשיב להם שמימיו לא ביטל אותה אלא שלא היי יכול לכתוב בחיבורו כי אם היוצא מן הדין על פי הלכה, "על כן אל יעצרכם גשם ושלג מלטבול לעת הצורך".

(הכנה דרבה)

פֶּרֶק י"ח

גודל שכר טבילת בעל קרי - האר"י זכרונו לברכה אף על פי שהי' חולה עם כל זה לא הי' מבטלה - על ידי הטבילה נעשה לבוש לנשמתו - אף על פי שבטלוח, יחמיר על עצמו ומסוגל לאריכות ימים - אינו יכול לטבול יצטער על זה - יטבול במים להעביר המחשבות רעות- טבילה מעורר טהרת הלב

לא ילמד ויתפלל בגוף טמא, אם צריך לטבילה, יטביל עצמו, ואז כשיטביל יקדיש עצמו כל כך שגם מהטבילה יעשה ממנה לבוש לנשמתו שלא יבוא לידי טומאת קרי חלילה, ולא יצטרך לטבול בהכרחי.

(נועם אלימלך, פרשת אחרי)

אף על פי שבטלוח, יחמיר על עצמו ומסוגל לאריכות ימים

והבור ריק אין בו מים (וישב), כתב בבעל הטורים ב' ריק במסורה, והבור ריק אין בו מים, ואידך כי לא דבר ריק הוא מכס כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכון ימים, דאיתא בגמרא" דמאריכין לו ימיו ושנותיו וזה פירוש המסורה דאף על פי שהבור ריק אין בו מים שבטלוח לטבילותא, אבל מכל

(ז) ועיין נועם אלימלך פרשת כי תצא על הפסוק כי יהי' בך איש אשר לא יהי' טהור וגו'.
(ח) ברכות דף כ"ב ע"א.

מקום כי לא דבר ריק הוא מכם שיחמירו על עצמן, כי הוא חייכם ובדבר זה תאריכו ימים דמאריכין לו ימיו ושנותיו".

(מהר"ש מבעלזא)

אינו יכול לטבול יצטער על זה ויטיל מ' נטילות בידו כנגד מס' סאה

מי שאי אפשר לו לטבול הן מצד חולשתו והן מצד שאין לו מים, יצטער על שאינו טובל את עצמו, ויתלבש ברוח טהרה ומחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, וירחץ כל יד ד' פעמים ויכוין שיעלה מעין טבילה, ויש אומרים שיטיל מ' נטילות בידו כנגד מ' סאה.

(שלחן מלכים, הלכה למשה סעיף י"ח)

גודל שכר טבילת בעל קרי

ואל תבטל תמיד טבילת בעל קרי אין אתה יודע מתן שכרה.

(מגיד משרים להב"י, פרשת בהר)

האר"י זכרונו לברכה אף על פי שהי' חולה עם כל זה לא הי' מבטלה

ראיתי למורי זכרונו לברכה [האר"י זכרונו לברכה] מקפיד בכל כוחו ונזהר לקיימה, ואף שהי' בגופו חולי קשה הנקרא שבירה, רצה לומר שנקרע הכרס ויוצאים בני מעיים לתוך כיס הביצים, והטבילה מזקת מאד לחולי זה, עם כל זה לא הי' מבטלה כלל.

(שער המצות, פרשת כי תצא)

טבילה מעורר טהרת הלב

זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' אשר קרך בדרך, פירש רש"י לשון קרי וטומאה, רצה לומר כי נודע הוא שטן הוא היצר הרע, ונתן בלבך לבטל טבילת עזרא שתיקן טבילה לבעל קרי הואיל ואינו מדאורייתא, ובפרט שבטלו לטבילותא, **בזה עצמו קרך וציננך לבל יחס לבבך בעת התפלה ותלמוד תורה**, כי הטבילה מעורר טהרת הלב רשפי אש וכו', וכבר אמרו דורשי רשומות ל"ב ט'הור ב'רא ר"ת **טבל**, השם יתברך יטהר לבינו לעבדו באמת.

(ייטב לב, פרשת בשלח)

יטבול במים להעביר המחשבות רעות

ישנם עבירות שיעשה האדם ויספיק לו הטבילה, ויש הגעלה ויש על ידי לבון אש, והם אלו הטבילה, היא במים ארבעים סאה, וזה יועיל לכאשר יחשוב האדם מחשבות רעות אשר לא תעשינה, לזה יטבול במים להעביר המחשבה העולה על רוחו, ולזה היתה עולה באה, לזה יטבול במים ויעבור טומאתו ממנו.

(ראשון לציון, משלי)

פֶּרֶק י"ט

**גודל ענין טבילת עזרא - מותר לעשות עצמו תלמיד חכם -
בזמנינו פשיטא שלא נתבטלה תקנת עזרא - כשפוגם
במחשבתו צריך טבילה -**

כשאדם פוגם במחשבתו בהרהורים רעים, התיקון לזה היא הטהרה במקוה שזה מעביר רוח הטומאה מן האדם, וכמו שכתב בספר חסד לאברהם שרוח הטומאה אינו שולט במים ומשום הכי מהני הטבילה במקוה להעביר רוח הטומאה מן האדם, ולכן צריך שלא יהא דבר חוצץ בגופו כי אז לא יוכלו המים לבוא שמה וישאר רוח הטומאה דבוק בגופו חס ושלום, ואכן יש עוד דבר הגורם לעון המר שהוא על ידי הפגם בברית הלשון, בבחינת פימו דברו בגאות שמדבר בגבהות ובפרט שמדבר דברים האסורים שקרים לשון הרע רכילות וליצנות וניבול פה רחמנא ליצלקן, שעל ידי זה נכשל בפגם הברית כמו שאיתא שברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור, ולזה אין מועיל הטהרה במקוה לבד, רק שצריך לשוב בתשובה שלימה.

(מגן אברהם)

גודל ענין טבילת עזרא

ואל יקברו אותי אצל תלמיד חכם או אצל צדיק, רק אצל איש פשוט המוחזק לשומר תורה ומצות "והי' נזהר בטבילת עזרא".

(צוואת הגאון הצדיק מצעהלים זי"ע, נדפס בספרו מגדלות מרקחים על התורה)

מותר לעשות עצמו תלמיד חכם לטבילת עזרא

והאידנא נתפשט בין כל מי שמתנהג בתכסיס תלמיד חכם ומי שרוצה להיות נמנה בין יראי ה' וחושבי שמו, להזהר בטבילת עזרא, ובוודאי כל מי שרוצה לעשות עצמו תלמיד חכם בענין זה הרי זה משובח.

(שאלות ותשובות ערוגת הבושם, סימן ט')

בזמנינו פשיטא שלא נתבטלה תקנת עזרא

אמר להלכה אחר שהגיע לכאן לארצות - הברית כמה שנים אחר החורבן רחמנא ליצלן, שבזמנינו אלה שמצויים בכל מקום מקוואות חמות, בנויות לתלפיות, בכלילת יופי והידור, פשיטא שלא נתבטלה תקנת עזרא, כיון שבקל יכולין לטבול.

(מהר"י שטייף זכרונו לברכה, חיי אברהם)

פֶּרֶק כ'

בו יבואר כי על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר" - מי שעובר על איסור עריות, הוא עובר גם על איסור נדה, ושניהם חייבים כרת - מצות לא תעשה שלא לבוא על אחות אשתו בחיי אשתו - מצות לא תעשה שלא לבוא על הנדה

מצות לא תעשה שלא לבוא על הנדה. שנאמר (ויקרא יח, יט): "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב". והעובר על זה ובא על אשה נדה, אפילו אחר שכלו ימי הנדה, כל זמן שלא טבלה במקוה כשרה כדין, של ארבעים סאה, שניהם חייבים כרת, והולד הנולד הוא פגום. (ופירשו האחרונים: שהוא פגום ומקולקל, וראוי להרחיק ממנו). ואסור לבוא על אשתו סמוך לוסתה. וכמה נקרא סמוך לוסתה? אם היה דרכה לראות ביום, אסור מתחלת היום; ואם היה דרכה לראות בלילה, אסור מתחלת הלילה. ויולדת, טמאה לבעלה כנדה, ואפילו לא ראתה דם בשעת לידה, טמאה; בין ילדה חי, בין ילדה נפל. ובמדינותינו, לאחר שבעה ימים לזכר וארבעה עשר לנקבה, אם טהרה מדם, תוכל לעשות בדיקת "הפסק טהרה" ותתחיל לספור שבעה נקיים, ותטבול אחר כך, ומותרת לבעלה. ואם תראה דם לאחר טבילתה, אסורה לבעלה ככל הנשים (שאין לה ימי טוהר הכתוב בתורה). והבא על היולדת כל זמן שלא טבלה, הרי הוא כבא על הנדה.

והנה, בענין עצם חיוב הטבילה לנדה, לא הוצרכנו לדבר, כי מי מבני עמנו לא ידע את גודל חיובה על פי התורה, כי הלא נדה היא כל זמן שלא טבלה; ואפילו נמשך כמה שנים מעת

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל לא

ראייתה, וכבר נעשתה זקנה שפסקה מלראות, מכל מקום עדיין טמאה היא מן התורה, מעת שראתה ועדיין לא נטהרה. ואיסור נדה מפורסם בכל ישראל, אפילו לקטן שבקטנים שיש לו מעט ידיעה בחומש, כי הלא מקרא מלא הוא (ויקרא יח, יט): "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה", וכתוב בסוף הפרשה (שם שם, כט): "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם", והיינו, שגם האשה נכרתה עבור זה. ונשנה הדבר הזה בפרשה כמה פעמים שהוא תועבה, ומטמא הנפש, ונפשו נכרת מארץ החיים לגמרי. ואפילו אם יכפוהו עכו"ם לזה, צריך למסור נפשו ולא יעבור על זה - שהוא שקול כמו עבודה זרה. והנה, מחמת גודל פרסומו בין האומה, היה דבר זה לפלא ולתמהון אם היינו מעתיקים לפני הקורא גודל איסורה; וכמו שאין צריך להזהיר, לכל אחד שלא יחתוך את ראשו. אכן, עתה, בעונותינו הרבים, החלו אנשים קלי דעת ובורים, לפרוץ פרצה בענין הטבילה לגמרי, שנשותיהן אינן טובלות כלל לנדותן, וחושבות שזה רק מנהג של יהדות בעלמא.

(ספר המצות הקצר - חלק מצוות לא עשה, קלב)

מי שעובר על איסור עריות, הוא גם על איסור נדה, ושניהם חייבים כרת

על כן אנו צריכים להאריך קצת בגודל העון הזה, כדי להזהיר להעם מהחטא הנורא הזה. ראשון לכל צריך האדם לדעת, שכל העונשים הנאמרים בתורתנו הקדושה ובחכמינו זכרונם לברכה על מי שעובר על איסור עריות, הוא גם על איסור נדה, ושניהם חייבים כרת עבור זה. והעובר על זה בזדון לבו, הוא רשע גמור, ופסול לעדות ולשבועה, ונקרא "פושע ישראל בגופו" עבור זה. ודינו נפסק (ראש השנה יז ע"א) - דמי שיש לו רוב עונות, ובתוך העונות נמצא גם עון זה, נדון בגיהנם שנים עשר חדש, ואחר כך גופו כלה ונשמתו נשרפת, והרוח מפזרת לאפרו

תחת כפות רגלי הצדיקים. ומי יוכל לשער גודל היסורים והצרות שיסבלו שניהם בגיהנם, אפילו על פעם אחת שעוברין על איסור זה, וכל שכן אם הפקר, חס ושלוש, בעיניהם עון זה החמור, לעבור עליו כמה פעמים.

על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן זהירות בנדה, בחלה, ובהדלקת הנר

וגם הרבה פעמים גורם העון הזה שתמות בעת שתשב על המשבר, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לא ע"ב): "על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר". גם העון הזה גורם כמה פעמים שימותו בניהם. ואפילו הוא רואה שבניו קיימים, לא יחשוב רב ותקיף מכל מסאבין דעלמא". [תרגום: הזרע שהוא מוליד בו בזמן, נמשך עליהם רוח טומאה, וכל ימיהם יהיו בטומאה. כי הבנין והיסוד שלהם הינו בטומאה גדולה וקשה מכל טומאות שבעולם]. (ועיין שם מה שהאריך בזה). ועל כן, כל איש אשר בשם ישראל יכונה, יחוס על עצמו ועל כל דורותיו הבאים אחריו, שלא יכלו בעונותיו, ויתחזק על יצרו שלא לעבור על איסור המר הזה, ויהיה לו טוב בזה ובבא.

צריך ליזהר מאד שלא לדור עם אשתו בעיר שאין שם מקוה כשרה

ולפי זה, צריך ליזהר מאד שלא לדור עם אשתו בעיר שאין שם מקוה כשרה. ואפלו מי שתלוי בו טפלי, ועיקר פרנסתו, לפי מראית עיניו, הוא תלוי רק במקום הזה, לא יחליף עולם עומד לעד לעולם, בעולם עובר, כי בודאי כשידור בקביעות עם אשתו במקום הזה, בהמשך הימים יבוא לידי מכשול ואיסור כרת, רחמנא ליצלן. וישים בטחונו בה', שלא יעזבהו גם שם.

מצות לא תעשה שלא לבוא על אחות אשתו בחיי אשתו

מצות לא תעשה שלא לבוא על אחות אשתו בחיי אשתו. שנאמר (ויקרא יח, יח), "וואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה בחייה". ומשעה שקדש אשה, נאסר באחותה, בין מן האב בין מן האם, ואפילו מזנות. ואם בא על אחותה בחיי אשתו, אפילו אם גירש אשתו, חייבים כרת; ובשוגג, חטאת. ונוהג בכל מקום ובכל זמן.

(ספר המצות הקצר - חלק מצוות לא עשה, קלא)

פֶּרֶק כ"א

בו יבואר כי מי שהוא טמא אין לו נשמה, ובפרט הפוגם הברית נשמתו מסתלקת - הנזהר בטבילת עזרא ישרה עליו רוח הקודש - אשרי מי שמרגיל בטהרה זו תמיד, ויועיל לכל הטומאות וגם לטומאת העבירות, ויבא לידי טהרה דהיינו טהרת הלב

ובמקום אחר אבאר אם ירצה השם בסוד המקוה וצורתה וסוד טבילת ערב שבת וערב יום טוב וטבילות העבירות. ועתה לא באתי רק להודיע גודל מעלת המקוה, אשרי מי שמרגיל בטהרה זו תמיד, ויועיל לכל הטומאות וגם לטומאת העבירות, ויבא לידי טהרה דהיינו טהרת הלב, כמו שנאמר (תהלים נא, יב), **לב טהור ברא לי אלהים, לב טהור ברא ראשי תיבות 'טבל'**. ומטהרת הרהור לב נמשך טהרת המחשבה שהיא במוח שיהיה לו מחשבה טהורה, ושוריינא דעינא בלבא תליא (ע"ז כח, ב), ויהיה טהור עינים מראות ברע, ואחר כך נמשך טהרת כל הגוף רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו שהם נגד תרי"ג מצות. וכתב בראשית חכמה כי הפורש מהטומאה **נקרא טהור לבד**, שנאמר, **ורחץ בשרו במים וטהר**, והפורש מטומאת עבירות **נקרא טהור וקדוש**, טהור דכתיב (יחזקאל לו, כה), **וטהרתם מכל טומאותיכם, קדוש כדכתיב בפרשת עריות אל תטמאו בכל אלה**, וכן כתיב במאכלות אסורות **ולא תטמאו בהם**, ואחר כך כתיב בעריות (ויקרא כ, ז), **והתקדשתם והייתם קדושים**. ובפרשת שרצים נמי כתיב (ויקרא יא, מד), **והתקדשתם והייתם קדושים**, עד כאן.

סדר טבילה לבעל תשובה

ואם הוא בעל תשובה ובא לטהר את עצמו בערב שבת, אף כי בכל ימי השבוע תקונו כן, רק שאין אדם יכול לעמוד עליו, מכל מקום על כל פנים בערב שבת שהוא עת רצון תקון שבת מלכתא צריך לכלול גם כן טבילת ותיקון בעל תשובה בתיקון וטבילת שבת, מחדא משתמע תרתי. אם הוא בריא ויכול לסבול, יטבול י"ד טבילות לשלוט על י"ד עתים הרעים ולהפוך אותם לטובה, ולהיות לו כח לעמוד בהיכל מלכו של עולם בסוד ועתה יגדל נא כח אדני, באופן ובתיקון זה יהיו נמתקים אותם הי"ד עתים הנזכרים.

טבילה ראשונה הנה תועיל להעביר זוהמת עונו, וג' אחרות ליחד ג' אותיות ראשונות של הוי"ה אהי"ה אדניי הנזכרים לעיל כפי סדר הוידוי, וג' טבילות שניות לג' אותיות שניות, וכן לג' ג' שאר טבילות כנגד ג' אותיות שלישיות ורביעיות, וטבילה אחרונה בא ליחד ג' שמות ג' כאחד ויחדיו יהיו תמים על ראשו להשפיע עליו רוח טהרה ממקור כל המקורות... וכבר מבוארים כל שאר תקוני בעלי תשובה בסוד כוונת הטבילה בתיקוני התשובה בפרק ב' ובספר כנפי יונה בכמה מקומות אין מספר עיין שם.

סוד ויעבור את מעבר יב"ק ויקחם ויעבירם את הנחל

ויעבר את אשר לו

אבל לענין תיקון שבת לבד, אף כי יאמר הוידוי הנזכר, אינו צריך כי אם שלוש טבילות, א' יטבול להעביר זוהמת עונו והשאר סטרא אחרא השולטת בימי החול, כי אדם אין שימלט ממצודתם. הב' הוא הכנה לקבל נצוצי מלבוש הנשמה, ובטבילה זו יכוין בשלושה שמות הנזכרים בכלל ובפרט שעולים כמנין יב"ק יעננו ביום ק'ראנו, וזהו סוד ויעבור את מעבר יב"ק ויקחם ויעבירם את הנחל ויעבר את אשר לו

(בראשית לב, כג), כלומר בטבילה זו עם הכוונה נכונה שמכוין בשם יב"ק השליט והמשיל עליו הקדושה, ויפשטו ממנו בגדי מעילי סטרא אחרא בימי החול ברוב רחמי האל שנוצר ח'סד ל'אלפים ראשי תיבות 'נחל', ובזה מעביר את כל הטומאות מסטרא דמסאבא אשר לו.

על ידי הטבילה כהוגן כנוולד דמי ונעשה אדם בצלמו בצלם אלקים וטבילה עם הכולל בגימטריא הוא אדם

הג' היא טהרה העיקרית. וכיון שנעשה בתיקונו ברחימו ובדחילו אז כנוולד דמי ונעשה אדם בצלמו בצלם אלהים, וזהו סוד זוהמא בגימטריא בטומאה, וטבילה עם הכולל בגימטריא הוא אדם, כלומר בטבילה הראשונה העביר ממנו זוהמת עונו שהיתה מטמאת אותו ונעשה אדם כנוולד דמי. ואחר שיצא מטבילה יתלבש כדרכו, ואז הוא טהור וקדוש מסטרא דמסאבא דשריה עליה קודם, וכשזה קם זה נופל, וכשהטבילה בא אז רוח מסאבא נופלת ובורחת ומסתתרא, וכן עולה טבילה עם הה' אותיות כמנין טומאה ודי.

(שלייה הקדוש - שער האותיות - עמק ברכה יב)

הנזהר בטבילת עזרא ישרה עליו רוח הקודש

מתבאר מהזוהר כי סגולת הטבילה היא להחזיר הנשמה למקומה, כי מי שהוא טמא אין לו נשמה, ובפרט הפוגם הברית נשמתו מסתלקת. וכל אדם צריך טבילה בכל ערב שבת, כמבואר בזוהר ויקהל, כדי לפשוט לבוש רוח חול וללבוש רוח קדושת שבת שהוא רוח חשוב מעתיקא, וכולי האי ואולי שישרה עליו רוח הקודש, עד כאן לשונו.

(שלייה הקדוש - שער האותיות - עמק ברכה)

לז

ישראל

פרקים י"ד - מ"ב

מקוה

פָּרָק כ"ב

**בו יבואר איך שהיו אבותינו ורבותינו מכינים עצמם
בקדושת המקוה ליום השבת קודש**

- א -

**מנהגו של רבי יהודה בר אילעאי ערב שבת מביאין לו
עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו, ומתעטף ויושב
בסדינין המצוייצין, ודומה למלאך ה' צבקות**

א. **במסכת שבת** (דף כ"ה עמוד ב') וזה לשונו: אמר רב נחמן בר רב זבדא, ואמרי לה אמר רב נחמן בר רבא אמר רב, הדלקת נר בשבת חובה, רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות, ואני אומר מצוה, מאי מצוה, דאמר רב יהודה אמר רב, כך הי' מנהגו של רבי יהודה בר אילעאי ערב שבת מביאין לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו, ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין, ודומה למלאך ה' צבקות וכו', ותזנח משלום נפשי שניתי טובה וכו' (איכה ג'), מאי נשיתי טובה, אמר רב ירמיהו זו בית המרחץ, רבי יוחנן אמר זו רחיצת ידים ורגלים בחמין.

ב. בספר **שלחן הטהור** (קאמארנא, זהב טהור סימן ר"ס אות א') כתב: וצריך לרחוץ מתחלה פניו ידיו ורגליו, כי מנהגו של רבי יהודה בר אילעאי קיבל מנהג זה מן רבותיו עד הנביאים, עד משה רבינו מהר סיני.

ג. בספר **קרבן שבת** (סימן ו' סוד רחיצה בשבת ודינה סימן ה') וזה לשונו: ואיתא בתיקוני שבת רבינו האר"י זלה"ה שרחיצת ידים ורגלים בערב שבת הוא דוגמת הכהנים

שהיו צריכין קידוש ידים ורגלים, ונודע שהכהנים נקראים מלאכים, כמו שכתוב הכתוב שפתי כהן ישמרו דעת וגו' כי מלאך ה' צבקות הוא, ולכך נראה שלכוונה זו הי' ר' יהודא ב"ר אילעי מלביש עצמו בבגדי פשתן דוקא אחר הרחיצה ידיים ורגלים, כי אחר הרחיצה הי' דוגמת כהן גדול, לפיכך נתלבש גם כן בבגדי פשתן כמו כהן גדול וכו'.

מנהג ישראל תורה היא

ד. בחידושי חתם סופר (מסכת שבת דף כ"ה עמוד ב', בדיבור המתחיל ואני אומר מצוה) וזה לשונו: מאי מצוה וכו' כך היה מנהגו של ר' יהודא בר אלעאי, ומסתמא מצוה רבה היא, מדנקט מנהגו, ומנהג ישראל תורה היא, כך מצאתי בראב"ן סימן שמ"ג.

ה. בספר משנה ברורה (ביאור הלכה סימן ר"ס) כתב: ומשמע בגמרא דאפילו מי שתורתו אומנתו יש לו לבטל כדי לקיים רחיצה בחמין, דמביא שם הגמרא (מסכת שבת דף ע"ה עמוד ב') מרבי יהודה בר אלעאי, אך שם בדידי לא נזכר כי אם פניו ידיו ורגליו.

ו. ועיין בספר ערוך השולחן (סימן ר"ס סעיף ב') שכתב וזה לשונו: והנה זה וודאי דמרחץ לרחוץ כל גופו יותר מצוה מרחיצת פניו ידיו ורגליו, וזה שר' יהודה לא עשה כן, וראיתי מי שטרח בזה. ולי נראה הטעם פשוט, משום דר' יהודה הי' לו כאב ראש, כדאיתא בנדריים (דף מ"ט עמוד ב'), ומי שיש לו כאב ראש, אין ביכלתו ליכנס למרחץ מפני החמימות, ולכן לא רחץ ראשו גם כן.

ז. בגמרא (שבת דף ל"א עמוד ב') וזה לשונו: מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה, אמרו כל מי שילך וכו', אותו

היום ערב שבת היי, והלל חפף את ראשו, הלך ועבר על פתח ביתו וכו'.

ח. **בשאלות דרב אחאי גאון** (פרשת בראשית) כתב דזה בהלל הזקן היי במעלי שבתא עיין שם.

ט. **בגמרא** (סנהדרין דף צ"ה עמוד א') וזה לשונו: ההוא יומא אפניא דמעליא שבתא הוה אבישי בן צורי' הוה קא חייף רישי' בד' גרבי דמיא וכו'.

מצוה לרחוץ בבית המרחץ

י. **ובמדרש רבה** (ויקרא פרק ל"ד סימן ג') וזה לשונו: וכי ימוך אחיך, הה"ד (משלי י"א י"ז) גומל נפשו איש חסד, זה הלל הזקן שבשעה שהיי נפטר מתלמידיו היי מהלך והולך עמם. אמרו לו תלמידיו רבינו להיכן את הולך, אמר להם לעשות מצוה, אמרו לו וכי מה מצוה זו, אמר להם לרחוץ בבית המרחץ, אמרו לו וכי זו מצוה, אמר להם הן. מה אם איקונין של מלכים שמעמידים אותו בבתי טרטיאות ובבתי קרקסיאות מי שנתמנה עליהם הוא מורקן ושוטפן והן מעלים לו מזונות, ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי המלכות, אני שנבראתי בצלם ובדמות, דכתיב (בראשית ט', ג') כי בצלם אלקים עשה את האדם על אחת כמה וכמה.

- ב -

בו יבואר שמצוה לרחוץ כל גופו בערב שבת קודש, ואם אי אפשר לו, ירחץ פניו ידיו ורגליו בחמין

א. **בשולחן ערוך** (סימן ר"ס סעיף א') וזה לשונו: מצוה לרחוץ כל גופו, ואם אי אפשר לו, ירחץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל מא

- ב. **בב"ח** (סימן ר"ס) כתב: נראה דפניו ידיו ורגליו לאו דוקא דה"ה דצריך לחוף הראש בחמין וכו', וכן הוא בפרישה (אות א') בשם המרדכי.
- ג. **בשולחן ערוך** (סימן ר"ס סעיף א'): ומצוה לחוף הראש.
- ד. **בדרכי משה** (סעיף קטן א') מביא בשם המרדכי החדשים דמצוה לרחוץ בערב שבת, אבל ביום חמישי לא הוה יקרא דשבתא, אלא אם כן אי אפשר לחוף בערב שבת.
- ה. **בספר יסוד ושורש העבודה** (שער ח' פרק א') וזה לשונו: "ישתדל לרחוץ פניו ידיו ורגליו, ומה טוב אם יוכל לרחוץ כל הגוף."

פֶּרֶק כ"ג

בו יבואר כי מנהגינו לרחוץ במקוה בערב שבת מקובלת מן האבות הקדושים ומן הנביאים עד משה רבינו עליו השלום מהר סיני - גודל השכר להמקיימה שינצל מהיצר הרע ומדינה של גהינם - החיוב בזה אחד אנשים ואחד נשים, והוא כבוד להדר עצמו להקביל פני הכלה בפנים מאירות ונקיות וטהרה

- א. **ברמב"ם** (פרק ל' מהלכות שבת הלכה א' ובי') וזה לשונו: ארבעה דברים נאמרו בשבת, שנים מן התורה, ושנים מדברי סופרים, והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג, שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד, איזהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת, מפני כבוד השבת.
- ב. **בספר שלחן הטהור** (קאמארנא, זהב טהור סימן ר"ט אות א') כתב: וצריך לרחוץ מתחלה פניו ידיו ורגליו, **כי מנהגו של רבי יהודה בר אילעאי קיבל מנהג זה מן רבותיו עד הנביאים, עד משה רבינו מהר סיני.**
- ג. עוד כתב בספר **שלחן הטהור** (להגאון הקדוש מקאמארנא, זר זהב סימן ר"ט אות א'): **וצריך ליזהר בזה הרבה, וינצל מהיצר הרע ומדינה של גהינם.**
- ד. בספר אור זרוע (הלכות ערב שבת, סימן ז') כתב: למדנו שמצוה לרחוץ פניו ידיו ורגליו ערב שבת בחמין וכו',

מיהו מצוה היא שמקבל עלי' שכר אם קיימה, ואם חסרה אינו נדון עלי'.

ה. בעטרת זקנים (סימן ר"ס אות א') כתב: וכשם שנר של שבת יהא זהיר בו אחד אנשים ואחד נשים חייבים בו, כדאיתא בסימן רס"ג, כך צריך ליזהר ברחיצה בחמין.

ו. בבאר היטב (אות א'), שמחוייב בדבר הזה אחד אנשים ואחד נשים.

ז. בספר ליקוטי מהרי"ח (סדר הנהגת ערב שבת) כתב בשם ספר אשל אברהם מהגה"ק מבוטשאטש זצ"ל, שלמד קצת זכות על נשי דידן שאינם נוהרים בזה עיין שם.

ח. בעטרת זקנים (סימן ר"ס אות א') כתב: וכשם שנר של שבת יהא זהיר בו אחד אנשים ואחד נשים חייבים בו, כדאיתא בסימן רס"ג, כך צריך ליזהר ברחיצה בחמין.

ט. בספר סדר היום (סדר ערב שבת, טבילה במקוה) וזה לשונו: אחר שעשה כל מעשיו וצרכיו והכין כל עניניו והתפלל מנחה, וכבר נטה השמש לערוב, יחם לו יורה של מים חמים, שירחוץ בהם פניו ורגליו, והוא כבוד להדר עצמו, כדי להקביל פני הכלה בפנים מאירות, ונקיות וטהרה.

פֶּרֶק כ"ד

בו יבואר שהרוחץ בערב שבת קודש צריך לכוין שהרחיצה תעלה לו למצוה, וירחוץ עצמו לכבוד שבת. - ועל ידי הרחיצה בחמין בערב שבת קודש רוחצין גם כן נפש הבהמית וכתמי העווונות וזוהמת רוח הטומאה השורה על האדם, ומגרשים את הקליפות - הרחיצה הוא עיקר הטבילה שאדם צריך לטבול בערב שבת קודש

1. בספר אור צדיקים (סימן כ"ח): יזהר לרחוץ בכל ערב שבת במים חמין פניו, ואחר כך ידיו ורגליו, ויאמר בשעת רחיצה "והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו".

2. בשער הכוונות (להאר"י ז"ל, ענין רחיצת פניו ידיו ורגליו) כתב: והנה נתבאר, כי המים חמין, הם בסוד שלהובא דאשא הנזכר בזוהר, המגרשת את הקליפות, ולכן צריך שבשעת רחיצתך במים החמין, תכוין בסוד כוונת שלהבת י"ה. ר"ל, כי זו השלהבת, יוצאת משם י"ה, כדי לגרש ולהפיל הקליפה למטה.

3. בספר משמרת שלום (קורינב, סימן כ"ה סעיף א') כתב: **קודם שילך למרחץ נכון לומר הריני הולך לרחוץ פני ידי ורגלי וכל גופי בחמין, ולטבול במקוה לכבוד שבת קודש, כמצות חז"ל, לקיים מצות עשה שאל אביך וגו', ומצות לא תעשה לא תסור וגו', לשם יחוד קודשא בריך הוא גו' ויהי נועם וגו'.**

4. ובספר שלחן הטהור (קאמארנע, סימן ר"ס, זר זהב אות א') וזה לשונו קדשו: **ירחץ במקום נקי וטהור פניו ידיו ורגליו, ויכוין לקיים מצות חכמים, אבל במרחץ במקום שאסור להרהר בדברי תורה אסור לו שם לקיים מצות,**

אפילו מצות חכמים, ומכל שכן מצוה דאורייתא, והעולם סוברין שיוצאין במה שרוחצין במרחץ, בוודאי זה אינו, באין פנים עיקר מצוה לא יצא חלילה, אבל אף על פי כן מצוה קעביד, וכשהולך למקוה ששם לא נקרא מרחץ, שהרי כל אדם מכוסה שם במים יכוין: מה שרחצתי במרחץ יעלה לי למצוה, כי לשם מצוה עשיתי זאת לכבוד שבת.

5. בספר שלחן הטהור (קאמארנא, זר זהב סימן ר"ס סק"א) **ויכוין לבטל במצוה זאת** [של רחיצת הגוף] **כל כח ורתיחות היצר הרע שמחמם לדבר עבירה ולפניו ולגדלות, ולבטל אש הכעס וריב ומצה ומחלוקת ושנאת חנם, ולית אתר פנוי מיניו**, ובערב שבת חוזרות כל בחי' הקדושה לקדושתו ונתעלה למעלה, ואז גם הרע רוצה לעלות לקבל שפע חיותו גשמיות וטעם מתקן לשעתו ומרורים לבסוף, ולזה יכוין איזה גיבור הכובש את יצרו להמשיך מגבורה עליונה אש קדוש כח אחד הנקרא שלהובא דאשא, ומוריד כח יצה"ר קליפות נגה עם נוקבא דתה"ר, ולזה **צריך קציצת צפרניים קודם רחיצת מים חמין**, כי המים חמין דקדושה הם סוד אש קדוש הנותן חמימות לתורה ולמצות, ועל ידי זה מוריד סרחון תאות אש היצה"ר עד נוקבא דתהו"ר, ונופל הרע למטה, והטוב שבו נתעלה בסוד הארת מתיקות קדושת שבת, עד שפניו מאיר כלפידי אש באהבה ובהכנעה.

פֶּרֶק כ"ה

בו יבואר שעיקר הטבילה שאדם צריך לטבול בערב שבת קודש הוא, לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם - רחיצת החמין בערב שבת קודש הוא חיוב גדול, והרמב"ם השווהו בשיווי עם סעודת שבת - מצות רחיצת פנים ידים ורגלים בחמין מערב שבת, שהוא דוגמת שלהובא, לדחות הרע דנוגה שבגוף ונפש הבהמית, ויהי כולו טוב בשבת

1. בספר באר מים חיים (פרשת בהעלותך בד"ה או ירמוז הכתוב באומרו בהעלותך וגו'): בהגיע יום השבת קדשינו אשר הקדושה מאירה ומופיע בו על כל נשמות ישראל, וכל אדם לפי מה שהוא מרגיש בנפשו תוספת קדושה תוספת יראה תוספת אהבה למלך עולמים ברוך הוא, וביחוד אשר נאסר בו הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים, והכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד, והוא רומז על הנזכר שאסור לאדם לצאת מיחודו ואחדותו על רגע אל עלמא דפרודא ח"ו, ושלא להכניס ח"ו משם לרשות היחיד, ואז צריך להתבושש מאוד ממעשה החול ממה שעבר עליו בהוצאה והכנסה, ובפרט אם חס ושלוס מרגיש בעצמו מעבירה גמורה דאורייתא או דרבנן שהעובר על איסור קל של רבנן מקרי רשע, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (יבמות דף כ" עמוד א'), או מעבירות שאדם דש בעקביו, שהבושה תגדל אצלו מאור פני מלך חיים המאיר ומופיע ביום שבת קדשנו, ואז נתהפך אצלו הבשת לתשב ששב אל ה' בכל לבבו ונפשו ומקבל עליו באמת מעתה לאהבה את ה', ולירא ממנו ולפאר לבוראו ולנצח יצרו, ולהודות לשמו יתברך, ולהתקשר

בו ולהמליכו על כל אבר וגיד מרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו מלכות גמורה וכו'.

רחיצת החמין בערב שבת קודש, שהוא חיוב גדול, והרמב"ם השווהו בשיווי עם סעודת שבת

2. ואז הוא בא לבחינת הקרס באהבה עזה ברשפי אש שלהבת י"ה הנרמז **ברחיצת החמין בערב שבת קודש, שהוא חיוב גדול, והרמב"ם השווהו בשיווי עם סעודת שבת**, כמו שכתב בדבריו (פרק ל' מהלכות שבת הלכה א"ז) וזה לשונו: ד' דברים נאמרו בשבת וכו' איזה כבוד זה שמצוה על האדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת וכו', הרי ששניהם נלמדו מפסוק אחד והיא בחינת הטבילה באש, שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין דף ל"ט עמוד א') עיקר טבילתא בנורא הוא, דכתיב כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים וכו', כי החוטא בחטאו הנה בא באש התבערה חמדת תאות לבבו אשר תבער כאש להבה אכלה סביב וכו', כי כאשר יבער האדם בקרבו אשו של הקב"ה להדבק בו באהבה עזה וחיות אש, זה אוכל ושורף אשו של יצר הרע, אש התאוה אשר בקרבו, ובזה מגביר היצר טוב על היצר הרע, וטובל עצמו באש, ואז כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר.

עיקר הטבילה שאדם צריך לטבול בערב שבת קודש, לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם באש להבה אכלה סביב

3. ועל כן בערב שבת קודש, בעת אשר יתחיל הארת השבת קודש, ואז צריך האדם לעלות אל לבו בחינת הבשת האמור, להתבייש במר נפש ממעשה החול, ולבוא לבחינת תשב כנוצר, בא הרחיצה במים חמין, להראות

אשר צריך לטבול ברשפי אש, להיות אש אכלה אש של היצר הרע, וזוה הוא עיקר הטבילה שאדם צריך לטבול בערב שבת קודש', לברוח מרשות הרבים אל רשות היחיד יחודו של עולם באש להבה אכלה סביב, ועל כן חיוב זה הוא מדברי נביאים ופסקי חז"ל בגפ"ת, ואך אחרי זה צריך עוד לטבול בארבעים סאה המבואר בדברי הרב האר"י זכרונו לברכה וכו'.

4. בספר תולעת יעקב (סוד שבת) וזה לשונו: טעם לרחיצה ערב שבת, שבימי החול שולטות סיבה אחרת בעולם, וצריכים עם הקודש לצאת מתחת הרשות ההוא לנקות עצמם ממנו, ליכנס בסוד האמונה הקדושה וכו'.

5. בספר אור השבת (פרק ב' אות י"ט) מביא בשם ספר עונג שבת בשם מקובלים, כי טעם לרחיצת פניו הוא, כי כל ישראל יש לו צלם אלקים שנאמר אך בצלם יתהלך איש, וכל ימי השבוע נחשך מכל רוח מסאבא דשריא עליו וכו', וברחיצת פניו בשתי ידיים מסיר הרוח ההוא.

6. בספר תורת חיים (ועל מסכת עירובין דף ו' וזה לשונו: בספר קרבן שבת פרק ו' סימן ד') כתב: לפי ששבת הוא רמז לעולם הבא יום שכולו שבת, לכך חייב האדם לעשות בשבת דברים שהם מעין יום שכולו שבת וכו', וכשם שבעולם הבא צריך האדם לרחוץ עצמו תחלה בנהר דינור להעביר ממנו כתמי העוונות וכו' ואחר כך נכנס בגן עדן, כך בשבת אמרו רז"ל שמצוה לרחוץ בערב שבת, כדי להעביר ממנו הזוהמא ממש וכו'.

מצות רחיצת פנים ידיים ורגלים בחמין מערב שבת, שהוא דוגמת שלהובא, לדחות הרע דנוגה שבגוף ונפש הבהמית, ויהי' כולו טוב בשבת

7. בספר דרך מצותיך (להרה"ק בעל צמח צדק זכותו יגן עלינו, מאמר לא תבערו אש, דף צ"ו) וזה לשונו: גדולה מזו אמרו בשבת

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל מט

שאפילו הטוב שבנוגה נפרד מן הרע שבנוגה, על ידי שלהובא דבטש בנוגה בערב שבת שדוחה את הרע דנוגה למטה מטה, כמו שכתוב בזוהר ויקהל (דף ג' עמוד ב') שם, ודפרישית במקדש מעט על שם האריז"ל, ומזה יצא מצות רחיצת פנים ידיים ורגלים בחמין מערב שבת, שהוא דוגמת שלהובא, לדחות הרע דנוגה שבגוף ונפש הבהמית, ויהי' כולו טוב בשבת, ואז יוכלל הטוב דנוגה בקדושה האלקית הן למעלה והן באדם.

פרק כ"ז

בו יבואר כי על ידי רחיצת הגוף בחמין בערב שבת קודש נעשים תיקונים גדולים בעולמות העליונים, ומעלה על ידי זה רגלי השכינה כביכול, והיא עיקר הכנעת קליפת נוגה שהוא על ידי רחיצה במים חמין בערב שבת קודש, ומי שאינו רוחץ עצמו בחמין בערב שבת קודש, אינו יכול להרגיש קדושת שבת קודש עד הבוקר, ועל ידי רחיצת גופו בערב שבת קודש זוכה להשיג סוד של שבת

1. בספר יסוד ושורש העבודה (שער ה' פרק א') כתב: ומי שהאיר לו ה' עיני שכלו לעיין כתבי האר"י ז"ל, שם יראה התיקון הגדול והנפלא מה שנעשה בעולמות העליונים על ידי רחיצת פניו ידיו ורגליו במים חמין בערב שבת קודש, ומה טוב אם יכול לרחוץ כל הגוף בהם, ואם ירחץ ראשו תחלה, ויאמר בשעת רחיצה: לכבוד שבת קודש, ויכוין לתת בזה נחת רוח להבורא יתברך שמו.

מה טוב ומה נעים שבכל ערב שבת וערב יום טוב ירחץ רגליו במים חמין, לפי שהשכינה רגלי' בחול יורדות מות, ובשבת מעלה אותם אז למעלה

2. בספר הקדוש של"ה [=שני לוחות הברית] (מסכת שבת, פרק תורה אור) כתב וזה לשון קדשו: ומשמע מכתבי הקודש דהאר"י ז"ל שהטבילה תהיי סמוך לקבלת שבת, וכן רחיצת רגלים בחמין, כי גם ברחיצה יש סודות. ומצאתי בכתבי קודש שלו בזה הלשון: ומה טוב ומה נעים שבכל ערב שבת וערב יום טוב ירחץ רגליו במים

חמין, לפי שהשכינה רגלי' בחול יורדות מות, ובשבת מעלה אותם אז למעלה, ונכללים בשלשה ספירות נצ"ח הו"ד יסו"ד בגדול"ה גבור"ה ת"ת, וכן בכל העולמות בסוד שבעה. וזהו שאמר רחצתי את רגלי איככה אטנפם, ברדת למטה לקליפות וכו'. עיין שם עוד.

בלא מים חמים אינם יכולים להרגיש חיות ושמחה של קדושת שבת עד הבוקר

3. **בהנהגות קדושות של הרה"ק רא"צ מקאמארנא**

(בהקדמת ספר אור עינים חלק ב'), הנהגות שבת ויום טוב (אות ו') כתב: וקודם הכנסת שבת קודש צריך לטבול במקוה, וקודם הטבילה יזהר לרחוץ כל גופו במים חמים, ואם אין לו מרחץ, על כל פנים ירחץ פניו ידיו ורגליו במים חמים דייקא, **כי בלא מים חמים אינם יכולים להרגיש חיות ושמחה של קדושת שבת עד הבוקר.**

4. **בספר שלחן הטהור** (קאמארנא, זר זהב סימן ר"ס אות א') כתב:

ורב סובר רשות (לרחוץ עצמו בערב שבת), יש בו סוד בסוד שם שקוצי"ת [שועתינו קבל ו"שמע" צעקתינו יודע תעלומות] שם שבת, אשר הרוחץ זוכה אליו בשבת על ידי רחיצת פניו ידיו ורגליו.

פֶּרֶק כ"ז

בו יבואר גודל ענין הרחיצה בחמין בערב שבת הוא משום עונג שבת, - וכדי לפשוט צורה של ימי החול וללבוש צורה חדשה לכבוד שבת - ועל ידי שרוחץ עצמו בחמין בערב שבת קודש נעשה האדם זך ונקי מבלי סיג לא יצטרך לידון במים רותחין של מי המבול - יש אומרים שאם מימי המקוה חמה, אין צריכין לרוחץ הגוף במים חמין לפני הטבילה, רק די בזה שטובל עצמו במקוה חם - רחיצה במים חמין הכוונה על דמעות חמין, היינו לבכות בערב שבת, לעשות הכנה לשבת קודש - בערב שבת הי' ר"ר זושא זי"ע בא אל בית המרחץ ופושט את בגדיו, ומילא מחתה עם גחלים וישב עליהם, וקרא: הסתכל איזה רשע זושא הוא, שאפילו הגחלים לא רוצים לשרוף אותו

1. בספר קרבן שבת (פרק ד', סוד רחיצה בשבת ודינה, סימן ד') וז"ה לשוננו: והנה עם כל זה מבוארת כוונת רבי יהודה בר עילאי שהי' חיוב אצלו בכל ערב שבת להביא לפניו עריבה מלאה מים, כדי שיוסרו ממנו כתמי עונותיו, כי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ולא נזכר שהי' טובל עצמו, כי ידע בנפשו שלא חטא בקרי, ודי הי' לו ברחיצת חמין, וגם הי' מלביש עצמו בבגדי פשתן לבנים, לפי שעל ידי הרחיצה נעשה האדם זך ונקי מבלי סיג כמו שיהי' אחר התחי' כנזכר לעיל, ונודע שהצדיקים עתידים לעמוד בלבושיהן תכריכי פשתן, ולכך לכוונה זו הי' לובש עצמו בבגדי פשתן, ולפי שעל ידי זה נעשה האדם ממש כמלאך כמו שעלה תחלת המחשבה של הקדוש ברוך הוא, לכך מסיים המאמר

ואומר והי' דומה למלאך ה' צבקות, רצה לומר בפעולה
זו הי' ממש דומה למלאך ה' זך ונקי.

2. בספר ראש יוסף (מסכת שבת דף כ"ה עמוד ב' בדיבור המתחיל רחיצת
ידיים ורגלים) וזה לשונו: בגמרא רחיצת ידיים ורגלים
ערבית, ופירש רש"י ליל שבת לאו דוקא אלא ערב שבת
מבעוד יום וכו', ומה שאין מברך על הרחיצה איני יודע,
ואפשר דאין כל כך מצוה.

3. בספר כף החיים (סימן ר"ס אות ג') כתב, הגה, כל גופו וכו'
דמשמע שמצוה לרחוץ כל גופו בחמין בערב שבת, ועיין
ברמב"ם הלכות דעות (פרק ד' הלכה ט"ז) שכתב דרך
הרחיצה שיכנס האדם למרחץ מזי ימים לזי ימים וכו',
ורוחץ כל גופו בחמין שאין הגוף נכוה מהם, וראשו
בלבד שהגוף נכוה בהם, ואחר כך ירחץ כל גופו
בפושרין, ואחר כך בפושרין מן הפושרין עד שירחץ
בצונן וכו' יעויין שם, נמצא דעל פי הרפואה גם כן דיש
לרחוץ בחמין פעם אחת לזי ימים, ועל כן יש לרחוץ
בערב שבת כדי לכוין לשם מצוה, והרפואה ממילא
באה.

4. בספר רבינו ירוחם (נתיב שנים עשר, ריש חלק ראשון) כתב וזה
לשונו: רחיצת ידיים ורגלים או מרחץ או מתעטף
בטליתו, וכל תיקונים שעשה לכבוד שבת, היא מצוה
משום עונג שבת.

לפשוט צורה וללבוש צורה

5. בספר אמרי פנחס (שער ד' שבת ומועדים אות ה') כתב: שמעתי
מבנו מוהר"י ששמע מאביו בהר"ב טעם שהולכים
למרחץ בערב שבת הענין לפשוט צורה וללבוש צורה,
שצריך להלביש צורה חדשה על שבת, על כן הולכים
למרחץ ופושטים מלבושים והולכים ערום כנזכר לעיל.

6. בספר **אור הנר** (סדר הנהגת היום, ערב שבת קודש אות ו') וזה לשונו: ואם המקוה היא צונן, יהדר אחר מים חמים לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמים, ואם המקוה הוא חמה, אין צריך לרחיצת פניו ידיו ורגליו בחמין כו'.
7. בספר **אוצר החיים** (חלק ה' דף מ"ט עמוד ב') וזה לשונו: יתקן נפשו במים חמין של קדושת שבת, שלא יצטרך לידון במים רותחין של מי המבול.
8. בספר **דרשות חתם סופר** (חלק ב' דף ש"ז עמוד א' בדבור המתחיל כתי"י) וזה לשונו: כתיב ותזנח משלום נפשי נשיתי טובה, אמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת דף כ"א עמוד ב') זה נר שבת ומים חמים בערב שבת. והענין דכתיב (תהלים קי"ט) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, ומה ענין שמירת התורה להעינים דוקא, אלא יש לאדם שני מיני עינים, עיני שכל, שבו ישיג כל מושג, ועיני הגשמיות, והרוצה לפתוח עיני גשמיותו נסתמו ממנו מעיני חכמה בפתוח אלו יסתמו אלו, כמו שכתוב במקום אחר על פסוק ויפקחו עיני שניהם (והחכמה נקראת דולה מים מבורות עמוקים, מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תכונה ידלנה (משלי כ'), לכן בזאת יכופר מה שלא השיג התורה על אמיתתה ולא דלה מים עמוקים בלבו להשיג בעין שכלו, לעומת זאת פלגי מים ירדו עיניו הגשמיים מימי הדמעות היוצאים מן הלב, אך כל זאת אפשר בחסר היאוש מהשג הדבר, ובהיות ההעדר ההוא נוגע אל לבו באמת, אבל כשאי אפשר לו לבכות ולבו אטום, מזה נראה שאין ההעדר מצוי להחזיר.
- גם מבואר בחקירה כי הדמעות הבאים מקירות הלב הם חמים רותחים מרתיחות הלב, ובזה נבוא אל הביאור בהקדים כי השגת השפע מכונה יום שבת, וההכנה לזה נקרא ערב שבת, וזה קינת ירמיי עליו השלום להיות ותזנח משלום נפשי זה נר שבת, היינו

עוצם ההשגה זנחה נפשי ממני, והיי לי עדיין קצת נחמה אלו הייתי יכול לבכות מקירות לבבי, אבל נשיתי טובה, זהו מים חמים, היינו דמעות חמים בערב שבת, לעשות הכנה להחזיר השפע לי וכו'.

9. בספר **מאמר מרדכי** (סלאנים, דף ס"ז) מביא סיפור נורא, מה שהיי עם הרב הקדוש הרבי ר' זושא מהאניפאלי זכותו יגן עלינו: **בערב שבת הי' בא אל בית המרחץ ופושט את בגדיו, ומילא מחתה עם גחלים וישב עליהם, וקרא: קוקט וואס פאר א רשע זושא איש, אפילו די קוילן ווילן איהם נישט ברענען. [הסתכל איזה רשע זושא הוא, שאפילו הגחלים לא רוצים לשרוף אותו].**

פרק כ"ז

אחר הרחיצה בחמין ערב שבת קודש, צריך לטבול עצמו במקוה כדי לקבל הארת שבת - על פי שולחן ערוך וכתבי האר"י ז"ל מחויב האדם לטבול עצמו במקוה בערב שבת קודש, ואין לזלזל בזה, כי האר"י ז"ל שמע כל דבריו מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו - מי שטובל עצמו בערב שבת קודש קדוש יאמר לו - יכוין קודם הטבילה להטהר מחטאים עונות ופשעים שפגם במשך ימי השבוע - בשעת הטבילה במקוה בעש"ק יכוין ויאמר שטובל עצמו לכבוד שב"ק - על ידי הטבילה במקוה בעש"ק נעשה האדם נקי מהעבירות שנכשל בהם במשך ימי השבוע - על ידי הטבילה יכול לזכות לרוח הקודש

1. בספר הזוהר (פרשת ויקהל דף ר"ד) וזה לשונו: כד על שבתא אצטריכו אינון עמא קדישא לאסחאה גרמייהו משמושא דחול, מאי טעמא, בגין דבחול רוחא אחרא אזלא ושטיא ושרא על עמא, וכד בעי בר נש לנפקא מן ההוא רוחא ולאעלא ברוחא אחרא קדישא עילאה, בעי לאסחאה גרמי למשרי עליה ההוא רוחא עילאה קדישה.
2. בספר הזוהר (פרשת תרומה דף קל"ו עמוד ב'): רב המנונא כד הוי סליק מנהרא במעלא שבתא, הוה יתיב רגעא חדא וזקיף עינוי והוי חדי, והוה אמר דהיה יתיב למחמי חדוה דמלאכי עילאי.
3. בספר שער הכוונות (להאר"י, ענין טבילת ערב שבת אות צ') כתב: ואחר קריאת הפרשה היה טובל הטבילה של ערב שבת.

4. בספר שער הכוונות (להאר"י ז"ל, ענין טבילת ערב שבת אות ק') כתב: אחר כך תכוין שכל זה יהיה לכבוד שבת, והוא: כי הלא בחי שמות הנ"ל שהם די הויות, וגי אהי"ה ושם י"ה, יש בהם ל' אותיות, וזהו ל' של לכבוד, וכשתוסיף ב' כוללים, שהם כללות הז' שמות, וכללות שם י"ה, יעלו במספר כבוד, ומספר כל חי שמות הנזכרים לעיל עצמן, הם בגימטריא שבת, וכשתעלה מן המים, תאמר: **"אם תשיב משבת רגלך"**.

5. בספר שולחן ערוך האריז"ל (תוספת שבת אות ט"ו) כתב: אמר מורי זכרונו לברכה **כי כל המצות ועבירות שאדם עושה ניכרים במצחו, ומי שזוכה בנפש יתירה בשבת אז אין שום עבירה ניכרת במצחו, כי הארת הנפש יתירה מכסה אותו הרושם, אבל אם האדם טמא קרי ניכר במצחו, ואין הארת נפש יתירה מכסה אותו הרושם עד שיעשה טבילה, ואז יסיר מעט מהרושם ממצחו, ואינו ניכר כל כך אחר שעשה טבילה.**

6. בסידור האריז"ל (להרב ר' שבת, עניני ערב שבת) וזה לשונו: **ליב טיהור ב'רא לי אלקים, ראשי תיבות טב"ל, ואז ורוח נכון חדש בקרבי, שאין קדושת שבת ניכר באדם עד שיטבול עצמו.**

7. בסידור ר' אשר (דף רכ"ה עמוד א') כתב: **ותיכף אחר הטבילה ניכר באדם תוספות הקדושה וכו'.**

8. בספר כף החיים (סימן ר"ס אות ד') כתב וזה לשונו: **ואם כן לפי סודם של דברים, צריך תחלה לרחוץ פניו ידיו ורגליו כדי להעביר מהם הקליפה כנזכר לעיל, ואחר כן לטבול כדי לקבל הארת שבת.**

9. בספר אור צדיקים (לר"מ פאפיראש, סימן כ"ח סעיף כ') כתב, **סדר הטבילה ערב שבת קודש, יכנוס במים ויאמר: הריני טובל להפשיט את הזוהמא.**

10. בספר אור צדיקים (לר"מ פאפיראש, סימן כ"ח סעיף כ"י) כתב: ויטבול פעם ב', ויאמר הריני טובל להפשיט בגדי חול, ויטבול פעם ג' ויאמר הריני טובל לכבוד שבת קודש, זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, "ויקרא אלקים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים", ויטבול פעם ד' ויפסע לאחוריו ויאמר הפסוק "אם תשיב משבת רגלך וכו' עד ה' דבר".

המקוה תיקן לזרע לבטלה

11. בספר מנחת שבת (סימן קנ"ז) כתב: ראיתי בשם האר"י ז"ל לבל יתרשל בטבילת מקוה, ובפרט לכבוד שבת קודש, ויזכור היטב כמה פעמים חימם את עצמו לעבירה, הן באכילה ושת"י, ובפרט בזרע לבטלה רחמנא לצלן וכיוצא, ויקרר עצמו כעת לכבוד ה'.

12. בספר ראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז') כתב: והעיקר שצריך האדם לעשות ביום הששי בגופו, לקנות קדושת שבת ונשמה יתירה, היא טבילה במ' סאה, כדי לפשוט רוח חול וללבוש רוח קדושת שבת.

13. בספר שלי"ה (מסכת שבת פרק נר מצוה) וזה לשונו: ולענין טבילה בכל ערב שבת, הוא קדושה גדולה וטהרת הקדוש וכו'.

14. בספר שלי"ה (שער האותיות אות ק', קדושה) כתב: וכל אדם צריך טבילה בכל ערב שבת וכו', כדי לפשוט לבוש רוח חול, וללבוש רוח קדושת שבת, שהוא רוח חשוב מעתיקא, וכולי האי ואולי שישרה עליו רוח הקודש.

15. בספר דברי שמואל (ניקלשבורג, הנהגות הצה"ק הרב ר' שמעלקא זכותו יגן עלינו, אות כ"ח) כתב: ירגיל עצמו בטבילה תמיד. וחיוב בעת הטומאה חס ושלוש, ובערב שבת קודש ובערב יום טוב ויום טוב גם כן חיוב לטבול.

מי שעובר על דברי האר"י ז"ל בלי אונס, שרי לי' למיקרי עברינא, כי כל דבריו אפילו דבר קטן, הוא מה ששמע לא מפי מלאך ולא מפי שרף, אלא מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו

16. בספר שלחן הטהור (קאמארנא, סימן ר"ס) כתב וזה לשונו: מצוה וחיוב מדברי האר"י ומדברי הזוהר הקדוש לטבול בנהר או במקוה בכל ערב שבת קודש וכו', ומי שעובר על דבריו בלי אונס, שרי לי' למיקרי עברינא, כי כל דבריו אפילו דבר קטן, הוא מה ששמע לא מפי מלאך ולא מפי שרף, אלא מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו.

17. בסידור בית יעקב (להיעביץ, מוסד השבת אות כ"א) וזה לשונו: מאן דזהיר בה, קדוש יאמר לו.

18. בספר סידורו של שבת (חלק א', שורש הראשון ענף ג' עלה ו') כתב: קודם שיטבול יתן את לבו ומחשבתו לשוב לפני בוראו, כדי שיוכל לפשוט ולהסיר מעליו בגדי חול, על ידי הבושת והתשובה, ואז יוכל לסלק הסטרא אחרא וכו'.

19. בספר פרדס המלך (סאדיגורא, דף כ"ט) וזה לשונו: בסדר היום שכתב הרב הקדוש רבי שלום שכנא מפראהביטש זכותו יגן עלינו, לאנשי שלומינו, איתא בזה הלשון: בערב שבת ילך לטבול, ויכוין: כמו שבגשמיות המים יטהר גופו, כן בפנימיות המים יטהר נשמתו.

20. בספר כנפי יונה (חלק ג' סימן מ"ה) כתב, ואחר כך יתזור וישהה שנית ויאמר: הריני טובל כדי לקבל הארת שבת זכור ושמור בחבורא חדא וכו'.

21. בספר מקור חיים (לבעל חוות יאיר זכרונו צדיק לברכה, סימן רס"ב) כתב ברחיצת חמין ולבישת בגדים יאמר בפיו: לכבוד שבת, וכן ביום טוב.

22. בספר ארחות חיים (לר"א מלוניל, סדר תפלת ערב שבת אות י') כתב: ומה שכתבתי שהאומר ויכולו, עוונותיו מכופרין (שבת דף קי"ט עמוד ב'), נפקא לו מגזירה שוה וכו', לומר לך

שכשם שפרה מכפרת כך שבת מכפרת, זהו דאמרינן אם ישמרו ישראל שבת אחד מיד הן נגאלין, 'לפיכך צריך אדם לטהר עצמו בערב שבת'.

23. בספר קרבן שבת (פרק ז' סימן ה') כתב: ועל כל פנים לא יעבור אותו החוטא [בזרע לבטלה] טבילת ערב שבת, כי אפילו נשמה יתירה שמוחקות העונות, חטא זה איננה מוחקות כנזכר לעיל. ולכך יטבול, ואחר הטבילה יפשפש במעשיו, כי ערב שבת מסוגלת לתשובה יותר משאר ימים וכו'.

פֶּרֶק כ"ט

מי שטובל עצמו בערב שבת קודש זוכה שישרה עליו הנשמה יתירה של שבת קודש - זוכה להשגות הרבה חכמות - הטבילה במקוה בערב שבת קודש צריכים לקיים כמעט במסירת נפש - הטובל עצמו בערב שבת קודש הקדוש ברוך הוא מקבל תפילותיו - זמן טבילה במקוה יש אומרים שהוא כמו שעה קודם חצות, ויש אומרים שזמנו לאחר חצות דייקא - ויש אומרים שזמן הטבילה הוא דייקא סמוך לשקיעת החמה, לפני זמן הדלקת הנרות, כדי שתבא הנאת הרחיצה בשבת עצמה, וכל מה שהוא טובל סמוך לשבת קודש מרגיש יותר קדושת שבת קודש אחר הטבילה במקוה.

1. בספר שער הכוונות (להארי"י ז"ל, ענין טבילת ערב שבת אות צ"ג), וזה לשונו: והי' אומר מורי זכרונו לברכה כי כיון שכבר קרא הפרשה כבר יש באדם כח לקבל תוספות קדושת השבת, ולכן לא הי' טובל קודם שיקרא הפרשה זולתי דרך מקרה, ואף גם מקרה זה לא הי' טובל רק אחר שהתחילה שעה ה' מיום ו', כמו שביארנו לעיל על ה' יתירה דיום הו', והי' אומר מורי ז"ל כי תוספות שבת הי' ניכר ומתגלה במצח האדם תיכף אחר הטבילה הנזכר, אבל עיקר הגילוי לא הי' רק אחר חצי היום, ודוקא אם טבל כבר, והסיר ממנו קליפין דחול וכו'.

2. בספר תולעת יעקב (סוד שבת) וזה לשונו: טעם לרחיצת ערב שבת, שבימי החול שוטות סיבה אחרת בעולם, וצריכים עם הקודש לצאת מתחת הרשות ההוא לנקות

עצמם ממנו, ליכנס בסוד האמונה הקדושה, ומזה הטעם צריכין לטבול את עצמו כדי שתשרה עליהם אם הבנים (השכינה), ואז יתעטרו בנפש יתירה.

3. בספר הקנה (וזה לשונו: בספר מעין גנים דף צ"א) כתב: הטובל עצמו ערב שבת, הקדוש ברוך הוא מקבל תפילתו וקושר בו אהבתו.

4. בסידור האר"י (להרב ר' שבת, עיני ערב שבת) כתב: אחר שבשעה ה' של יום ו' מתחיל להתנוצץ אור תוספות שבת, וזהו ה' דהשישי לכן אם כבר קרא שנים מקרא ואחד תרגום יטבול, כי כבר יש יכולת בידו לקבל תוספות שבת, ולא קודם שעה ה', כי על ידי הטבילה שהסיר בגדי חול של הנפש, אז ניכר ומתגלה תוספות שבת, ועיקר הגילוי הוא אחר חצות דוקא.

5. בספר יסוד ושורש העבודה (שער העליון פרק א') כתב: וילך להטהר במקוה לכבוד שבת קודש, ובוודאי אדם שבלתי טהור הוא מטומאת קרי רחמנא ליצלן בוודאי חיוב גדול הוא לטבול את עצמו בערב שבת קודש שלא יכנס בקודש וטומאתו עליו, טומאת הגוף חס ושלום, אלא אף מי שעומד בחזקת טהרה, מצוה גדולה לטבול בערב שבת קודש, כי הטבילה בערב שבת קודש מועיל לקבל נשמה יתירה בשבת, ובלתי טהרת המקוה בוודאי לא ישיגנה.

6. בספר חסד לאלפים (סימן ר"ס סעיף א') כתב: לטבול גופו במקוה טהרה יש צורך גדול, כי כתבו המקובלים כי לא יוכל האדם לזכות לתוספת נפש רוח נשמה הבאים בשבת, אם לא יטבול במקוה טהרה אחר חצות, ומי פתי יאבד טובה הרבה מחמת עצלות שלא לטבול, הלא לפי גודל הטובה לזכות לתוספת נפש רוח נשמה ראוי ונכון למתבר גיזיזא דברדא ולמיטבל, ואם יתן איש את כל הון ביתו באהבה נאה ויאה וכו'.

7. בספר קרבן שבת (פרק ז' סימן ו') וזה לשונו: וכתב רבינו האריז"ל שהטבילה שטבל בערב שבת, היא טוב ויפה לאדם, ותועלת גדול להשגות הרבה חכמות.

8. בספר סדר היום (הנהגת יום שישי) כתב: ואם אפשר לו לטבול כל גופו בארבעים סאה בענין שלא יבא לו שום נזק, כמה יפה ונעים, כאשר היו עושים חסידים הראשונים שהיו יורדין לנהר לטבול, ואחר כך יוצאין לקראת כלה, ומקבלין עליהם אותה נשמה יתירה בטהרה וקדושה.

9. בספר זכרו תורת משה (לבעל חיי אדם זכרונו צדיק לברכה, סימן א' סעיף ב') כתב: יכול האדם להתבונן ולנסות, כי כאשר יכוין האדם את דעתו, ותהיה יראת ה' בלבו באמת, ויהיו מעשיו רצוים, אז בודאי לאחר שטבל בערב שבת בכוונה רצויה לקבל קדושת שבת, יכוין בדעתו שנתוסף לו נשמה יתירה, כי ירגיש בנפשו יראת הרוממות שבאה לו, עד שתבער בו אהבת ויראת ה'. וזה בדוק ומנוסה מכמה אנשים כמה פעמים בלא שום ספק, אבל כשאין נשמתו טהורה אז לא ירגיש בקדושת השבת.

10. בספר אמרי פנחס (שער ד' אות ו') כתב: להחמיר בטבילת ערב שבת קודש כמעט במסירת נפש, והוא [הרב הקדוש מקאריץ זכותו יגן עלינו] בעצמו הי' מקיים אפילו בזקנותו שלא הי' יכול להלוך ברגליו, הי' נושאין אותו לטבול במקוה חמה.

11. בספר בית אהרן (ליקוטים) כתב בשם צדיקים, מקוה בערב שבת איז כדאי צוא גיין איין מייל צוא פוס, [ללכת למקוה בערב שבת כדאי ללכת ברגל מייל שלם].

12. בספר אהל קדושים (וזה לשונו: בזמירות לעטר פתורא צעשינוב, דף ח') וזה לשונו: כתב לי שאר בשרי הרב הצדיק בעל מחבר ספר שם הכהן זכרונו צדיק לברכה אשר תמיד כשהי' אביו הרב הצדיק הגאון המפורסם אב בית דין

אמסאנא זכרונו צדיק לברכה בא לשינאווע כיבדוהו בתפילת קבלת שבת, ופעם אחת כאשר התפלל כבר לפני התיבה, והתחיל לנגן לכה דודי, עזב כבוד קדושת אדוני אבי זקני משינאווע זכותו יגן עלינו את בית המדרש והלך החדרה עם מתפללים להתפלל שם קבלת שבת, וכמו שהוא ידע שלא היי באותו יום וי ערב שבת קודש לטבול במקוה כי היי חולה, הבין אשר מסתמא הרגיש בזה שלא טבל במקוה, מפני זה רצה כבוד קדושת אדוני אבי זקני זכותו יגן עלינו להתפלל בביתו להעמיד שם בעל תפלה לפני התיבה שטבל במקוה, הלך אחרי התפלה והצטדק לפני כבוד קדושת אדוני אבי זקני זכותו יגן עלינו שהרופא פקדו שלא יטבל במקוה. על זה השיב לו כ"ק אא"ז זי"ע שיש לו קבלה מרבותיו שטבילה פעם אחת בימות החול ופעמיים בשבת בערב שבת קודש לא יזיק חס ושלום.

13. בספר חמדה גנוזה (חלק ב' דף ע"ד) וזה לשונו: סיפר כבוד קדושת אדוני אבי מורי ורבי [מגארליץ], שבימות החורף היי הרב הקדוש [מורנו הרב ר' שלום] מבעלזא זכרונו לברכה הולך למקוה בערב שבת קודש בבוקר, ולא הלך עוד לעת ערב.

14. בספר עבודת עבודה (שיחות קודש טאהש, דף קנ"א) וזה לשונו: בעיר דעמעטשער עיר שבה היי כבוד קדושת אדוני אבי מורי ורבי זכותו יגן עלינו, אב בית דין דמתא, נהגו שבכל שנה בראש חודש אייר או בל"ג בעומר סיימו לימוד הש"ס, וזקיני הקדוש [הרב הקדוש מטאהש זכותו יגן עלינו] היי רגיל להשתתף בסעודה אשר ערכו לכבוד הסיום. פעם אחת בתוך הסעודה סיפר הרב הגאון ר' נפתלי הירצקא אמסעל זכרונו לברכה לפני זקיני הקדוש, שהרב הקדוש בעל צבי לצדיק מבלאזשוב זכותו יגן עלינו, הלך פעם בערב שבת לטבול לכבוד שבת קודש

בשעה עשר לפני הצהריים, קודם נסיעתו לאיהעל לכבוד היוםא דהילולא של מרן בעל ישמח משה שחל בשבת, וכאשר שמע זקיני הקדוש את דבריו שאל כמה פעמים, אזוי, אזוי, ונתמלא שמחה גדולה, באמרו כי פעם אחת קודם שנסע לעיר דיארמאט על שבת קודש; הפצירו בו בניו שילך למקוה בערב שבת קודש בשעה עשר לפני הצהריים מחמת איזו סיבה, ובאין ברירה הסכים לזה, וכל ימיו הצטער על כך, שעשה דבר שלא ראה אצל רבותיו, לילך בשעה מוקדמת כל כך להמקוה לכבוד שבת, ועכשיו ששמע שרבו הקדוש מבלאזשוב עשה כך, נתמלא שמחה. אחר סעודת סיום זו התפללו תפלת ערבית, וזקיני הקדוש סיפר ספירת העומר בהתעוררות נפלאה ובשמחה גדולה, והכרתי עליו שממש החיי נפשו בזה, כאילו נושע מאיזו צרה.

15. בספר הקדוש שלי"ה (שער האותיות אות ק) כתב: ומצאתי בכנפי יונה (חלק ג' סימן מ"ח) סוד הטבילה ערב שבת דוקא אחר חצות.

16. בספר ערוך השולחן (סימן ר"ס סעיף ז') וזה לשונו: ופשוט הוא דכל דברים אלו רחיצה וכו' טוב יותר לעשות אחר חצות דיותר ניכר שהוא לכבוד שבת וכו', ויש מאחרין הרבה המרחץ והמקוה, ואומרים שכן הוא על פי הקבלה, וטועים הם, ויש ליגער בהם, ואדרבה דאם רק אחר חצות מצוה להקדים.

17. בספר טל אורות (מנהגי בית אליק, סעיף ל"ד) וזה לשונו: בכל יום תמיד היי האדמו"ר מקפיד לטבול עצמו בבוקר השכם סמוך לקומו ממתנו, מלבד ביום הששי שהיתה הטבילה בחצות היום ממש אחר רחיצת חמין במרחץ. ובהערות שם (אות נ') מציין שכן מנהג הרב הקדוש המגיד מזלאטשוב זכותו יגן עלינו שטבל את עצמו בחצות היום ממש.

18. בספר בית ישראל (על קיצור שולחן ערוך סימן ע"ב סעיף י"ב אות א') וזה לשונו: בכל ערב שבת לאחר חצות הלך הגאון ר' שמעון חיים פלגר זכר צדיק לברכה (תלמיד מרן בעל תפארת אחרו זכותו יגן עלינו) לטבול במקוה, ומשם הלך להקיף את בית הקברות בעיר בעלעד, והי' מדבר ועושה תנועות בידיו ולא נראה איש בסביבו, ואמרו הזקנים שהוא מדבר עם אליהו הנביא בכל ערב שבת.
19. בספר מטה משה (אות ת"י) וזה לשונו: ומפי מורי הגאון זכרונו לברכה שמעתי הטעם שיש לרחוץ סמוך לערב, כדי שתבא ההנאה בשבת עצמו, דרחיצה הנאה שלאחר שעה היא, כמו שכתוב הרמב"ן זכרונו לברכה הביאו הטור אורח חיים סימן תקנ"ג.
20. בשולחן ערוך (סימן רס"ב סעיף ג' ברמ"א): לא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב וכו'.
21. במדרש תלפיות (אות ט') ענף טבילה בדיבור המתחיל בערב שבת שכתב) כתב: וטוב שיהי' הטבילה סמוך לשבת קודש.
22. בסידור ר' אשר (דף רכ"ה עמוד א'): וכל עוד שתהי' הטבילה יותר קרובה לליל שבת יתגלה יותר תוספת וכו'.
23. בספר שלי"ה (שער האותיות אות ק') וזה לשונו: ומשמע מכתבי האריז"ל שהטבילה סמוך לקבלת שבת.
24. בספר משנת חסידים (מסכת יום הששי, פרק ז' אות ט') כתב: ובצאתו מהטבילה שכבר נטהר וכו', ובפרט אם הוא אחר חצי יום שאז הוא עיקר גלוי הארה זו, וכל שכן יותר סמוך לשבת, מתגלה ההארה ההיא יותר ויותר.
25. בספר רמזי שבת (אות ס"א) כתב: שבת ראשי תיבות ת'רחוץ ב'סמוך ש'בת.
26. בספר דברי תורה (מונקאטש, מהדורא א' אות י"א) וזה לשונו: מבואר בשער הכוונות ובסידור כי הטבילה בערב שבת קודש, כל מה שהוא סמוך ללילה טוב יותר, כי אז מתגלה יותר אור תוספות שבת עיין שם.

וכן שמעתי שנהג רבינו הגאון הקדוש בעל דברי חיים זכותו יגן עלינו, מצאנו, שהלך לטבול בערב שבת קודש סמוך להדלקת נרות והכנסת כלה שבת קודש.

ומצאתי ראוי להדברים האלו בירושלמי (תרומות סוף פ"ה) במעשה דדיקטיאלנוס מלכא שהי' מקודם דיקלוט חזירא ששלח מפנוניס שהוא רחוקה מטבריא מקום רבי, ושלח כתבים ואמר אני רוצה דרבנן יהיו אצלי במוצאי שבת הזה, ואמר להשליח שאל ימסור להם הכתבים עד ערב שבת עם ביאת השמש, כדי שלא יוכלו לקיים ציווי שלו, ועל ידי כך יעליל עליהם לנקום מהם (עד כאן לשון הפני משה שם).

ואתא שלוחא גבהון בערובתא עם מטעמי בשתא והוי ר' יודן נשיאה ור' שמואל בר נחמן גחתין למיסחי בדימוסין דטבריא, אתא אנטיגרוס גבהון וכו', (פירוש הפני משה ששאל אותו השד מה רבן ומה אתם שרוים בצער, וספרו לו המעשה, והשיב להם תרחצו עצמיכם לכבוד שבת והאי הבורא יעשה לכם נסים, ובמוצאי שבת לקח אותם וכו'), עד כאן לשונו, עיין שם בירושלמי.

והרי מפורש שהלכו לדימוסין לטבריא לרחוץ ולטבול בערב שבת לכבוד שבת, בסמוך לשבת שהרי המלכה ציוה לבא, וכן אתא שלוחא גבהון סמוך לשקיעת החמה כנזכר לעיל, שהוא קודם בין השמשות, ואז הלכו הרבנן הנזכרים לעיל לרחוץ במרחץ בערב שבת, הרי דרכם הי' לרחוץ סמוך לכניסת שבת קודש, ואין לומר דרק אז עשו כן מפני המעשה ההוא, והלא לא ידעו בעת הלכו לרחוץ שיבא להם המכתב כזה, אלא ודאי בעל כרחך שכך הי' מנהגם לטבול בכל ערב שבת במרחץ חמין סמוך לשקיעת החמה כנזכר לעיל.

27. בספר ילקוט אברהם (סימן ר"ס אות נ"ט) וזה לשונו: זה רבות בשנים אשר הי' לו שיח דברים עם אדמו"ר הגאון הצדיק רצ"ש זצוק"ל, אב בית דין דקהילה קדושה

מונקאטש, מתי תתחיל הזמן לטבול את עצמו בערב שבת קודש או בערב יום טוב שיהי' יוצא בטבילה זו לכבוד שבת קודש או לכבוד יום טוב, ואמר לי שעל פי האריז"ל אם טבל את עצמו שעה אחת קודם חצות היום יצא בזאת הטבילה לכבוד שבת קודש או לכבוד יום טוב, אבל מן המוטב שיטבול את עצמו סמוך לשבת קודש או ליום טוב, עד כאן לשונו הטהור.

28. בספר אוצר החיים (מנהגי צאנו, הוספות ותיקונים דף שני"ג) וזה לשונו: ומצאתי דבר חידוש בהגהות מנחת שבת לספר שומר שבת [להגאון ר' דוד לידא מאמסטרדם], מאת הגאון הצדיק ר' יקותיאל יודא הלברשטאם אב בית דין דולינא שיצא לאור בבילגוריי תרצ"ב שכתב (שם בדף ט' עמוד ב') בזה הלשון: **מִרְן זְקֵנֵי עִיר וְקִדִישׁ מִצְאֵנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה הַקְפִיד שֶׁבְּבֹאוֹ מֵהַמְּקוֹה כִּבֵּר יֵהִיו נְרוֹת שַׁבַּת דּוֹלְקוֹת, וּפְעַם אַחַת בָּא מֵהַמְּקוֹה וְרָאָה שֶׁלֹּא הִדְלִיקוּ עֲדֵינן הַנְּרוֹת וְחָזַר לַהַמְּקוֹה, עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוֹ.**

29. בספר שיח זקנים (חלק ב' דף שס"ב) וזה לשונו: שהרב הקדוש רבי אליעזר דוד מראדישיץ זכותו יגן עלינו, הי' הולך בערב שבת קודש קרוב לשבת במקוה רותחת ממש.

פרק ל'

בערב שבת קודש יטבול לכל הפחות שני טבילות - הכוונה בב' הטבילות - כל המרבה בטבילות הרי זה

משובח

1. בספר שער הכוונות (ענין טבילת ערב שבת אות צ"ו) וזה לשונו: **דע כי צריך האדם לטבול ב' טבילות זו אחר זו, והא' היא להפשיט בגדי חול של הנפש, והב' היא לכבוד שבת, לקבל התוספות וכו'.** גם צריך שיטבול ויכוין להסיר ולהפשיט מעליו הרוח שהי' שורה עליו בימי החול.
 2. בסידור ר' אשר (כוונת הטבילה לערב שבת קודש דף רכ"ו) וזה לשונו: **טבילה א' דערב שבת וכו' לפשוט בגדי חול, טבילה ב' לקבל תוספות שבת וכו'.**
 3. בספר סידורו של שבת (חלק א' שורש הראשון ענף ג' עלה ה') כתב: ועל הענין הזה של תשובה רמזו בטבילת המקוה בערב שבת קודש, דהקדוש מורנו הרב חיים ויטאל זכרונו לברכה כתב שצריך ב' טבילות, אחד לפשוט הבגדי חול והסטרא אחרא מעליו, ואחד למשוך עליו תוספת קדושת שבת וכו', וקודם שיטבול יתן את לבו ומחשבתו לשוב לפני בוראו כדי שיוכל לפשוט ולהסיר מעליו בגדי חול על ידי בושת והתשובה, ואז יוכל לסלק הסטרא אחרא וכו', ובא הטבילה השנית שיכוין בזה לזכך לבו בתשובה וכו'.
- כן צריך האדם בערב שבת קודש בטבילה אחת להעביר כל הסטרא אחרא מעליו וכו', ועל כרחך באה הטבילה השנית למשוך עליו קדושת שבת, מאחר שדעתו נכון לנקות ולזכך מקום שתוכל לשרות בו הקדושה, אבל לא

יועיל לו לעשות מעשה קוף ולטבול ולכוין במחשבתו להשליך ואינו משליך כלום, ושמצו וטנופו קבוע בלבו וכמסמורות נטועות במחשבתו ולבבו, ודאי שאין תועלת בעשייתו לבד, ולא מגרש וממילא לא מקדש.

4. בספר זוהר חי (חלק ד' דף ק"ע) וזה לשונו: צריכין לטבילה שני טבילות, אחד להפשיט בגדי חול וכו', להסיר ממנו קליפות נגה ויצר הרע, וטבילה שניה יאמר בפה מלא לכבוד שבת.

5. בסדר הנהגות של הרב הקדוש ר"ר שמעלקא מניקלשבורג זכותו יגן עלינו (הנהגות קדושות, בראש ספרו דברי שמואל, סעיף מ"ה מ"ו): ירגיל עצמו בטבילה תמיד וכו', ובערב שבת ובערב יום טוב וכו', ולטהרה סגי ב' טבילות.

6. בספר יסוד ושורש העבודה (שער ח' פרק א') כתב: כל המרבה בטבילה הרי זה משובח. שבכל טבילה שאדם טובל את עצמו יותר, ממשיך עליו קדושה ביותר הן בחול והן בשבת, ואדם מקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה יותר ויותר.

7. בסידור האריז"ל להרב ר' שבתאי (כונת ערב שבת) וזה לשונו: יטבול עצמו ג' טבילות, אחד לאעברא זוהמא דחול, ופעם שני לקבל הארת שבת, ופעם שלישית לקבל נשמה יתירה.

8. בספר שלי"ה (שער האותיות אות ק) כתב: אבל לענין תיקון שבת לבד, אף כי יאמר הוידוי הנזכר, אינו צריך כי אם שלוש טבילות, אי יטבול להעביר זוהמת עונו והשארית סטרא אחרא השולטת בימי החול, כי אין אדם שימלט ממצודתם. הב' הוא הכנה לקבל נצוצי מלבוש הנשמה, ובטבילה זו יכוין בשלושה שמות וכו', הג' היא טהרה העיקרית וכו'.

9. בספר יסוד ושורש העבודה (שער ח' פרק א'): **ויטבול על כל פנים לא פחות מג' טבילות**, ורוב העולם נוהגין לטבול די טבילות כנגד די אותיות הוי"ה ב"ה ונכון הוא.
10. **בסידור כתר נהורא** (בארדיטשוב, דף ס"ג) כתב: **יזהר לטבול בכל ערב שבת ג' או ד' טבילות.**

ה' טבילות

11. **בספר בן איש חי** (הלכות שנה שניי פרשת לך אות ט"ו) מובא: **מה טוב ומה נעים על פי הסוד לטבול בערב שבת כדי לקבל תוספת נפש רוח ונשמה דליל שבת על ידי טבילה, טבילה ראשונה לטהרה מכל טומאה.**
12. **ושניי לתיקון עון הכעס**, ושלישית להפשיט בגדי חול מעלין הנפש, ורביעית להסיר ולהפשיט מעליו הרוח שהי' שורה עליו בימי החול, כדי שישרה עליו עתה רוח מבריא, וחמישית היא לכבוד השבת לקבל תוספת והארה של קדושת השבת.
13. **ויש נוהגין לטבול שלש טבילות כנגד נר"ן.**
14. **ויש נוהגין חמשה כנגד נר"ן חי' יחידה.**

י' טבילות

15. **בספר עבודת הקודש** (להחיד"א, מורא באצבע סימן די אות קל"ז) וזה לשונו: **אם אפשר יטבול בכל ערב שבת, וטוב לטבול טבילה אחת להעביר הזוהמא וכו'.**
16. **וארבע טבילות, ויקבל ארבע מיתות וכו'.**
17. **ויטבול טבילה אחרת ליחד הכל.**
18. **ועוד יטבול לתקן מה שפגם בכעס וכו', ועוד יטבול להפשיט בגדי חול.**
19. **ועוד שני טבילות לקבל הארת וקדושת שבת.**
20. **נמצא שיטבול י' טבילות.**

21. בספר תומר דבורה (מנהגי חתם סופר פרק ד'): שמרן הגאון הקדוש החתם סופר זכותו יגן עלינו, **הי' נוהג לטבול בערב שבת קודש י' טבילות.**

י"ג טבילות

22. בספר כף החיים (סימן ר"ס אות ה') כתב: ומיהו **יש חסידים שנוהגין לטבול בערב שבת י"ג טבילות**, דהיינו:

23. תחלה טובלין אחת כדי לטהר מטמאתן שמא הוא טמא, ולכוין **כי הוא טובל במקו"ה טהרה העולה קנ"א כמנין אהי"ה** דגילוי ההי"ן כדי לטהר מטמאתו.

24. והבי' לתיקון הכעס ולכוין **כי כע"ס עם הכולל גי' מקו"ה וגם אהי"ה במילוי ההי"ן.**

25. והגי' לטהר מה שפגם בשם ע"ב.

26. והד' מה שפגם בשם ס"ג.

27. והי' מה שפגם בשם מ"ה.

28. והוי' בשם ב"ן.

29. והזי' כדי להפשיט בגדי החול של הנפש.

30. והחי' **לכבוד שבת** כנזכר לעיל וכו', ועוד טובלין הי' טבילות כנגד נרנח"י דנר"ן שמקבלין בליל שבת על ידי התפלה כנזכר במקומו.

31. הרי **י"ג כענין אח"ד ביום ההוא יהי' הי' אחד וכו'.**

י"ד טבילות

32. בסידור לב שמח (אלעסק, סדר השכיבה דף קס"ד עמוד א') כתב:

ומי שטובל לשם תשובה באיזה יום מהימים צריך י"ד טבילות ערב שבת ובשל"ה ההתנהגות בעל תשובה במקוה מה שיאמר, ובסוף אם הוא בעל תשובה ובא לטהר עצמו בערב שבת אף כי בכל ימי השבוע תקנו כן, רק שאין אדם יכול לעמוד עליו, מכל מקום בערב שבת שהוא עת רצון תיקון שבת מלכתא, צריך לכלול גם כן טבילת ותיקון בעל תשובה וטבילת שבת, מחדא

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל עג

משתמע תרתי, אם הוא בריא יטבול י"ד טבילות לשלוט על י"ד עיתים הרעים, ולהפוך אותם לטובה וכו'.

33. כן בספר נזר הקודש (מנהגי מעליץ, דף פ"ה) וזה לשונו: רבינו הי' מנהגו לטבול במקוה בערב שבת קודש י"ד טבילות.

151 טבילות כמנין מקוה

34. בספר מעין גנים (עניני טבילה דף פ"ה) מובא מנהגו של הרב הקדוש רבי יעקב מוצפי זכרונו צדיק לברכה, שבערב שבת קודש ירד למקוה טהרה, בכוונות עצומות ויחודים מיוחדים במחשבתו, וטבל בקדושה ובטהרה מאה וחמשים ואחד טבילות כמנין מקו"ה וכו'.

פֶּרֶק ל"א

**כשיוצא מהמים יפסע לאחוריו כדרך שהולך מבית הכנסת,
ויאמר אם תשוב משבת רגלך**

1. בסידור האר"י להרב ר' שבתאי (כונת הטבילה בערב שבת, דף מ"ח) וזה לשונו: ותפסע לאחוריו בהעלותך ממים, ויאמר "אם תשיב משבת רגלך" ראשי תיבות שלו גימטריא תרי"ג הוי"ה עם ב' כוללים ששקולה שבת ככל התורה, ועוד יכוין לזי שמות דנחל שהם תרפי"ז וי"ה גימטריא שבת כנזכר לעיל שזו"ן עולין בשבת עד או"א הנקרא יה"ו כנזכר לעיל.
2. במדרש תלפיות (ערך טבילה) וזה לשונו: כשיוצא מהמקוה יצא לאחוריו כמו כשיוצא מבית כנסת.

תפילה אחר המקוה

3. בספר קיצור השל"ה (עניני ערב שבת) כתב: וכשהוא יוצא מן המים פוסע לאחוריו כמו היוצא מבית הכנסת, ויאמר "והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים, אם רחץ ה' את צואת בנות ציון ואת דמי ירושלים ידיח מקרבה ברוח משפט", ויאמר "אמר רבי עקיבה אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל".

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל עה

4. בספר השבת נועם הנשמות (סקולען, הנהגת יום הששי) מובא, שכן היי נוהג הגאון הקדוש מסקולען זכרונו צדיק לברכה, שבכל פעם כשעלה מן המקוה הפך את פניו נגד המים, וכך כשפניו מצוררים נגד המים עלה את מדריגות המקוה.

פֶּרֶק ל"ב

בו יבואר מנהגי הצדיקים הקדושים שלא לנגב אחר הטבילה בערב שבת קודש - בערב שבת קודש אחר הטבילה במקוה לא ינגב עצמו במטפחת, מכיון שהם מימי שבת, על כן ראוי להגוף שישאב אותם, וגם כדי שמלבושי שבת קודש ישאבו בתוכם המים, ומי שקשה עליו, ישאר על כל פנים מקום אחד בגופו בלי ניגוב - יש אומרים שלאחר הטבילה במקוה בערב שבת קודש לא יעסוק בעשיית מלאכה, ויש נהגו שלא לכתוב כלל אחר הטבילה

1. בספר פרי עץ חיים (שער השבת פרק ד') וזה לשונו: וכשהי עולה מורי זכרונו לברכה מן הטבילה, לא הי' מנגב עצמו במטפחת וכיוצא, כי הם מימי שבת, וראוי הגוף לשאוב אותן.

2. בספר קרבן שבת (פרק ז' סוד רחיצה בשבת ודינה סימן ו', דף ל"ז עמוד ב') כתב: וכתב רבינו האר"י זלה"ה שהטבילה שטבל בערב שבת היא טוב ויפה לאדם, ותועלת גדול להשגות הרבה חכמות, ולא ינגב עצמו מטבילת ערב שבת, כדי שיכנסו המים תוך גופו, כי הם רומזים למים ואורות העליונים, עד כאן לשונו.

3. בספר משנת חסידים (מסכת יום הששי פרק ז' סעיף ח') וזה לשונו: ולא ינגב עצמו ממימי טבילה זו, כי מימי שבת הם, וראוי לגוף לשאבם.

4. בסידור האר"י להרב ר' שבתאי (כונת הטבילה בערב שבת דף מ"ה עמוד א') כתב: ותזהר שלא תנגב עצמך במטפחת, כי הם מימי מצוה, וראוי שישאב הגוף את קדושתו בתוכו.

5. בספר כף החיים (סימן ר"ס סימן קטן ח') כתב: **וכשתעלה מהטבילה אל תנגב עצמך במטפחת כי מימי שבת צריך הגוף שישאוב אותם, עד כאן דבריו. נראה דהיכא דמי אם טובל רק ב' טבילות וכו', אבל להטובלים אחר כך ח' טבילות כנגד נרנח"י כנזכר, אין צריך ליזהר בזה דכבר הלך אותו המים על ידי טבילות היתירות, ומכל מקום טוב ליזהר, משום דגם אותם הטבילות הם לכבוד שבת.**
6. בספר כף החיים (לר"ח פלאגי סימן כ"ז סעיף י"ט): **אחר הטבילה לא ינגב במטפחת, המים שעלו מהטבילה.**
7. ובספר משמרת שלום (קודינוב, מנהגים אות כ"ט) וזה לשונו: **ואחר הטבילה לא ינגב עצמו במפה.**
8. בספר נזר הקודש (מנהגי בית ראפשיץ, דף פ"ה) וזה לשונו: וה"י מדקדק [הרב הקדוש ממעליץ זכותו יגן עלינו] **שלא לנגב את עצמו במטפחת.**
9. בזמירות חיים ושלוש (מונקאטש, דף ה' [מבעל מנחת אלעזר זכותו יגן עלינו]) מובא: **ולא נגב עצמו באלונטית, כמבואר מהאר"י הקדוש כי הם מימי השבת ואין להעבירם.**
10. בספר בן איש חי (הלכות שנה שניי פרשת לך אות י"ז) כתב: לפי דברי רבינו האר"י ז"ל בשער הכוונות **צריך ליזהר שלא ינגב עצמו במטפחת כשיעלה מהטבילה, כי מימי שבת צריך שהגוף ישאב אותם. מיהו נראה לי כיון שדבר זה אינו מעכב בעיקר המצוה והתיקון של הטבילה, הנה כל אדם אשר יקשה עליו דבר הזה לעשותו מצד מזגו, אינו צריך להזהר בכך, דלא מבעיא בימות החורף אשר המה מוכרחים לנגב מחמת הקרירות, אלא אפילו בימות הקיץ יש בני אדם שאין יכולים להשאר בלי ניגוב, על כן נראה לי מי שדבר זה קשה עליו, ינגב כל גופו, ורק ישאר מקום אחד בגופו בלא ניגוב, וטוב שישאיר זרועותיו.**

11. בספר שיח זקנים (חלק ג' דף ר"י) וזה לשונו: פעם אחת במקוה היי הרב הקדוש ר' שלום מאפט זצ"ל, בנו של הרב הקדוש מהרי"ד מבעלזא זצ"ל, מסתפג פניו וראשו באלונטית, וכשהרגיש באחד שמסתכל עליו, שאל אותו, מה אתה מסתכל? אתה מסתכל איך שאני מסתפג באלונטית, אבי זכרונו לברכה אמר, **שזה שחסידיים אין מסתפגים באלונטית, אין הפנים והראש בכלל.**

12. בספר ליקוטי מהרי"ח (סדר התנהגות ערב שבת) וזה לשונו: והא זכהו הגדול ביום הכפורים הי' מנגב עצמו אחר הטבילה כדאיתא פרק ג' דיומא, **התם טעמו משום חציצה כמו שכתוב במשנה למלך.**

בו יבואר כי אחר שיטבול אסור לו לעסוק בעשיית מלאכה, אלא בתיקון צרכי שבת

13. בספר ראשית חכמה (שער הקדושה פרק ו' אות ק"ו) וזה לשונו: ולפי דברי הזוהר נראה לי, כי אחר שיטבול אסור לו לעסוק בעשיית מלאכה, אלא בתיקון צרכי שבת.

14. בספר שלחן הטהור (קאמרנא, סימן ר"ס סעיף ו') כתב: תיכף אחר הרחיצה של חמין ילבש בגדי שבת, ולא יעשה שום מלאכת חול חלילה.

15. בספר אבקות רוכלים (פרק י') וזה לשונו: אדמו"ר מהר"ש [מסלאנים] זכרונו לברכה אמר לזקני הנזכר, בערב שבת אחר המקוה כדאי להסתפק כבר בלא עישון, מען מעג זיך שוין בעגעהן אהן א סיגייער, הכוונה שלא לעשן כבר עד השבת.

16. בספר נזר הקודש (מנהגי בית ראפשיץ, דף פ"ו) וזה לשונו: לאחר המקוה היי ניכר על פני רבינו [הרב הקדוש ממעליץ זכותו יגן עלינו] ההכנה לשבת קודש שהיי שקוע במחשבותיו הטהורות, וכבר היי מונע את עצמו מאז ממלאכת הכתיבה.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל עט

17. בספר בית היין (מעליץ, דף רי"ט) מובא מכתב שכתב הרב הקדוש רבי נפתלי ממעליץ זכותו יגן עלינו, לחתנו הגאון הקדוש רבי יחזקאל אב בית דין דקהלת אוסטרובצא זכרונו צדיק לברכה, וזה לשונו: ומחמת שהטלגרמא בא בצהרים אחר הטבילה לכבוד שבת מלכתא לא הי' באפשרי לכתוב ולהודיע כי החיי את נפשינו וכו'.

18. בספר דרכי חיים ושלוש (מונקאטש, אות שני"ט) וזה לשונו: אחר הטבילה ערב שבת קודש הי' נזהר ממלאכת הכתיבה בשום דבר כלל.

19. בספר אמרי פנחס (שער ג' אות קע"ט): שהרב הקדוש רבי פנחס מקאריץ אמר: הי' נזהר מאד שלא לשתות משקה מעד אחר המרתץ, והי' נזהר בזה מנעוריו, ואחר כך שמע בשם המגיד ממעזריטש דזה מועיל להנצל משריפה רחמנא לצלן, ואמר שזה הועיל בשעת השריפה דקהילה קדושה בערשיד.

פֶּרֶק ל"ג

בו יבואר איך שצדיקים הקדושים הרגישו לאחר הטבילה במקוה בערב שבת קודש ריחא דגן עדן, והזמן שלאחר הטבילה במקוה ערב שבת קודש הוא זמן נעלה ונשגב מאד - ראוי ונכון לנצל הזמן שלאחר הטבילה בערב שבת קודש בלימוד התורה, וכמה צדיקים נהגו ללמוד אז בספר הקדוש נועם אלימלך, והפליגו בגודל הבנת הספר הזה בזמן נעלה כזה. - פשט ידיו וגילה זרועותיו הקדושים והניחם על העצים והאש והגחלים שעל הכירה, והגחלים נתפזרו מאליהם ימין ושמאל, ולא הכוו ידיו וזרועות של הרבי, ובכה ואמר מיילך מיילך ראה והביט איזה רשע אתה, שאפילו הלהב אש והגחלים בורחים ממך ולא רוצים לשרפך! - מנהגי הצדיקים הקדושים בכל ערב שבת קודש אחר המקוה לברך את כל מי שבא להתברך. - סיפור נורא ונפלא מעולם האמת

1. בספר מעין גנים (עניני מקוה דף צ"ו) מובא, מעשה עם האר"י ז"ל שפעם אחת היו טובלים החברים בערב שבת, והריח אחד מהם ריח שדה אשר בירכו ה', ואמר לו הרב זלה"ה זה הריח מהארה הנשמה יתירה שיצאה מגן עדן, וקלטה ריח, וכשנתנוצצה בך הארתה, הרחת ריח של גן עדן.

2. בספר אהבת שלום (קאסוב, פרשת ויצא בדיבור המתחיל אי"י ע"ר) כתב: שמעתי מפה קדוש ישראל מורנו הרב ר' זכרי מענדל משענדישוב בזה הלשון: פעם אחת הייתי אצל אדמו"ר הקדוש ראש כל בני הגולה מורנו הרב אלימלך [מליזענסק] בעת בואו מטבילת המקוה של ערב שבת

קודש, והניח עצמו על מטתו ואמר בזה הלשון: מאן יכול למסבול ריחין דבוסמין דגן עדן.

3. כן מובא בספר זוהר חי (קאמרנא, חלק ד' דף קע"ב) וזה לשונו: רבינו אלימלך [מליזענסק] אמר שאינו יכול לסבול בערב שבת אחר הטבילה את בוסמין וריחין דגן עדן.

הצדיקים הקדושים בערב שבת אחר הטבילה במקוה מרגישים הארה נפלאה, ושערי חכמה פתוחים לפניהם באופן יותר מהרגיל, על כן נוהגים לא לבטל רגע מהזמן היקר הזה, ואז כותבים תשובותיהם על שאלות חמורות שצריך סיעתא דשמיא מיוחדת לפסוק אותם

4. בספר דעת שלום (שאץ, דרכי שלום דף ח') וזה לשונו: רבינו [הגאון הקדוש רבי שלום משאץ זצ"ל] סיפר מקדושת רבו, כי באחד מערבי שבתות כאשר נכנס אל רבו המהרש"ם ורצה לדבר אתו בדברי תורה כאשר נהג כל יום, ראה שרבו שקוע בכתיבת איזה תשובה, ואינו שם לבו אליו כלל, והדבר הי' זר בעיניו כי הוא לא הי' רגיל לזה, דכל אימת שהי' נכנס הי' רבו מפסיק ופונה אליו, ומה יום מיומיים, והיתה לו חלישת הדעת ויצא לחדר השני. כעבור בערך חצי שעה, שמע שרבו קורא לו להיכנס, הוא נכנס בפחד דאולי יש לרבו איזה קפידא עליו, אבל מה נשתומם לראות איך שרבו מראה לו פנים שוחקות ומפייסו על מה שהי' צריך לחכות עד עכשיו, שמע נא ואספר לך - פנה רבו אליו בחיבה - כאשר אני הייתי צעיר לימים ושימשתי את רבי הגאון רבי שלמה קלוגער זכרונו צדיק לברכה, אירע לי כדבר הזה, שנכנסתי אל רבי כחצות יום ערב שבת קודש והוא לא פנה ולא שעה אלי, כמובן שדעתי חלשה ולא ידעתי פשר דבר, מה פשעי ומה חטאתי. כעבור זמן קצר קרא לי רבי שאכנס, ואמר לי "אשר בהיות שבערב שבת אחר הטבילה

במקוה הוא מרגיש הארה נפלאה, ושערי חכמה פתוחים לפניו באופן יותר מהרגיל", הוא נוהג לא לבטל רגע מהזמן היקר הזה, ואז כותב תשובותיו על שאלות חמורות שצריך סיעתא דשמיא מיוחדת לפסוק אותם, כה סיפר לי רבי המהרש"ם - אמר רבינו - ולא סיים את המובן מאליו שגם אצלו כן הי'.

5. בספר קבוצת יעקב וזה לשונו: שאלתי את אבי [הרב הצדיק ר' משולם נתן מרגליות מבארדיטשוב] **אם אמת הדבר שהעולם אומרים שמן ערב שבת אחר הטבילה עד אחר שבת הי' [הרב הקדוש הבאר מים חיים זכותו יגן עלינו] גבוה עם ערך שני ראשים.** אמר לי: בני, אתה ידעת כי אין דרכי לגזם, וכי אני מדדתי קומתו, אך זאת אומר לך בעדות ברורה, ראיתי אותו בכל ערב שבת הולך למרחץ, ואחר כך ראיתי אותו בביאותו מן המרחץ, ונדמה איש אחר בתוארו ובקומתו, וכל תואר גופו הקדוש הי' משונה מבראשונה.

התנהגות הרבי ר' אלימלך זכותו יגן עלינו, בערב שבת קודש אחר המקוה פשט ידיו וגילה זרועותיו הקדושים והניחם על העצים והאש והגחלים שעל הכירה, והגחלים נתפזרו מאליהם ימין ושמאל, ולא הכוו ידיו וזרועות של הרבי, ובכה ואמר מיילך מיילך ראה והביט איזה רשע אתה, שאפילו הלהב אש והגחלים בורחים ממך ולא רוצים לשרפך!

6. בספר שמועות אמת (בארניוב, דף ל"ח) וזה לשונו: שמעתי ממורנו ורבנו הרב מבארניב זכרונו צדיק וקדוש לברכה, שפעם אחת הי' בדזיקוב אצל כבוד קדושת דודו בעל אמרי נועם זכרונו צדיק וקדוש לברכה, ונסע עם דודו על ברית מילה, שהוזמנו אותם באיזה עיר הסמוך לדזיקוב, ונודע להם כי בכפר הסמוך שם, יש

איש זקן שהי' משרת בחצר ובית הרבי ר' אלימלך בליזענסק, ונסע דודו עמו לאותו כפר לראות המשרת הזקן הלז, ובבואם שם מצאו לאותו זקן שוכב על מטתו, ואינו יכול לירד מהמטה, והוא חולה באפיסת הכוחות, וחושיו כבדים עליו מאד, ושאל לו דודו זכרונו צדיק וקדוש לברכה, האם זוכר את הרבי אלימלך מליזענסק, ושיספר לו איזה ענינים מה שראה וזוכר מליזענסק.

כששמע שאלתו, נפל עליו חרדה גדולה, וישב על המטה ועיניו זלגו דמעות ופתח ואמר: אני איש פשוט, משרת פשוט הייתי הרבה שנים בליזענסק, בבית ובחצר הרבי, מופתים נשמעו מבקר ועד ערב, ושכחתי הכל מחולשת הזקנה, וזאת שאני זוכר, שבכל יום הששי כשהרבי בא מהמקוה, פשט ידיו וגילה זרועותיו והניחם על העצים והאש והגחלים שעל הכירה, וכולם ראו וכן תמהו, איך שלהב האש והגחלים נתפזרו מאליהם ימין ושמאל, ולא הכוו ידיו וזרועות של הרבי, והרים הרבי קול רם בבכי ואנחה, ואמר: מיילעך, מיילעך, ראה והביט איזה רשע אתה, שאפילו הלהב אש והגחלים בורחים ממך ולא רוצים לשרפך, וכה עמד הרבי על יד הכירה וצעק, עד שקולו נשמע בכל הבתים והחצר, ונפל אימה ופחד גדול על כל אנשי הבית והחצר וכו', עד הדלקת נרות של שבת קודש, ומשהדליקו נרות של שבת, נפל שמחה רבה על כל אחד, וכולנו טעמנו שמחת שבת בשמחה גדולה מאד נעלה.

מנהגי הצדיקים הקדושים בכל ערב שבת קודש אחר המקוה לברך את כל מי שבא להתברך

7. בספר שיח זקנים (חלק ב' דף ב'י) וזה לשונו: סיפר הרב הקדוש בעל דברי ישראל ממאדזשיץ שמנהגו של הרב

הקדוש רבי ר' אלימלך [מליזענסק] הי' בכל ערב שבת קודש אחר המקוה לברך כל מי שבא להתברך, והגבי ידין הקדושים באויר ואנשים וגם נשים עמדו תחת ידין הקדושות, לא נגע רק למעלה מהם ובירך. פעם אחת התחתן מתנגד א' לא' מהאנשים שבעיר ליזשענסק, ואביו אמר לו מהמנהג הנזכר לעיל, והוסיף מיר האלטן נישט פון דעם [אנחנו לא אווזים מזה]. האברך הנזכר לעיל הלך לראות איך מתנהג הרב הקדוש, ראה שלפני שמברך הולך אצל אש ושורף את ידין, ואמר אז הרב הקדוש בזה הלשון:

הענט וואס ווערן נישט פארברענט אין פייער מעגן בענטשן אידישע קינדער [ידיים שאינם נשרפים מן האש מותר להם לברך בני ישראל].

8. בספר שיח זקנים (חלק ב' דף רכ"ו) כתב: שמנהגו של הרב הקדוש בעל תפארת שלמה מראדאמסק זכותו יגן עלינו (יודה"ל כ"ט אדר) היתה שבערב שבת כשהלך למקוה באו אנשים אליו להתברך בעשירות, והוא בירך לכל אחד.

9. בספר ראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז' אות ק"ו) וזה לשונו: והנכון שאחר הטבילה יעסוק בתורה עד שיקבל שבת, כי הטבילה הוא כמעט הקבלת שבת.

סיפור נורא ונפלא מעולם האמת

10. בספר מסעות ירושלים (מונקאטש, מאמר סדר יום עשירי אות י' דף ר"ו) מובא הסיפור הידוע אשר סיפר הרב הקדוש בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זכותו יגן עלינו, אודות הקדוש בעל מחבר ספר מקדש מלך על הזוהר הקדוש זכותו יגן עלינו, שהגיע פעם בערב שבת קודש לגן עדן, ושבת שם שבתו, וכה מובא שם באותו דיבור: הנה זה עומד אחר כותלי הבית שהוא ארמון רם ונשא יפה עינים וטוב

ראוי, וכדפיקת לבב ניסה לפתוח פתח הבית, ובא חדר לפנים מחדר ואין שום איש שמה כי אם היכלי שן בגויים לתלפיות ומצויירים באבנים טובות ומרגליות, וגם הבריחים מצופים זהב וכלים מכלים שונים זהב וכסף כמו בבית המלכות אשר עין לא ראתה דוגמתן, וישתומם על המראה הגדול הזה ויתבונן על מעשי ה' כי נורא הוא, שהביאו עד הלום, ובצל כנפיו יחסה ויתלונן, ועתה אין לו מה לידיאג כי הבין שהוא בגן עדן העליון, כי אם לזעוק עוד אל המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אודות שבת קודש, והתמרמר בינו לבין קונו ואמר: דרכי מעולם לטבול במקוה בערב שבת לכבוד שבת, עודו מדברו וישא עיניו וירא בחדר אחד שמה מקוה מים, וירד וטבל עלה ונסתפג ונטל ידיו, ושוב אמר: דרכי מעולם ללבוש ד' בגדי לבן לכבוד שבת קודש, הוא שח ויהי, וירא מונחים לפניו כרצונו ד' בגדי לבן, ועוד אמר: "דרכי מעולם ללמוד מסכת שבת בשבת, ולהתחיל בפניא דמעלי שבתא", ומיד ראה מוכנת לפניו גמרא מסכת שבת יפה ומהודרת ^{נכח}, והוא ישב את עצמו אל השלחן בלבוש הבדים לבושין דלעילא כמלאך ה' צבקות, ללמוד בהגמרא שבת, וחידושים רבים ונפלאים עלו ברעיונו ודעתו אז על המסכת שבת וכו', עיין שם כל הסיפור באריכות.

סדר הלימודים בערב שבת קודש אחר המקוה

11. בספר בית היין (מעליץ, דף מ"א) וזה לשונו: אמר פעם [הרב הקדוש רבי יהודא מעליץ זצ"ל] לחתנו הרב הקדוש ר' צבי אלימלך מבערטש זכרונו צדיק לברכה: "יונגערמאן, בוא ואלמדך חסידות, בערב שבת קודש לאחר המקוה תלמד שולחן ערוך יורה דעה עם פרי מגדים.

12. בספר יסוד ושורש העבודה (שער ח' פרק א') וזה לשונו: ובבואו מן הטבילה ילבש בגדי שבת, ויאמר שיר השירים בקול נעים ובמתון וכו'.

13. בספר אוהל אלימלך (ליזענסק, אות קצ"ב) וזה לשונו: רבינו הקדוש הרבי ר' מענדלי מרימנוב זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמר, שבערב שבת קודש אחר המקוה יכול להבין היטב 'איין שטיקעל נועם אלימלך'.

14. בספר אבן שתיי (קאסוב, מערכת ג' פרק ח' עניני שבת): אחר המקוה הי' לו [להרב הקדוש בעל תורת חיים מקאסוב זכותו יגן עלינו] שיעור קבוע בספר הקדוש נועם אלימלך שאמר, שזמן זה מסוגל להבין אמרותיו הקדושות.

15. בספר שיח זקנים (חלק א' דף ז') וזה לשונו: צדיקים היו אומרים שערב שבת קודש אחר המקוה יכולין להבין תורה מספר הקדוש נועם אלימלך, כמו שכיוון בה הרב ר' אלימלך, וסיים הרב הקדוש [מבעלזא] שכן הוא באמת.

16. בספר אוהל אלימלך (אות רצ"ו) מובא, שהרב הקדוש רבי משה מקאזניץ זכותו יגן עלינו אמר: בטוח אני בהספר נועם אלימלך, אשר אבי זכרונו לברכה אמר שאיננו יכול ליכנס לקדושת שבת טרם יביט בהספר נועם אלימלך וכו'.

17. בקובץ נחלת צבי (גליון א' דף פ"ד) מובא בשם הרב הקדוש מראפשיץ זכותו יגן עלינו שאמר: בערב שבת אחרי טבילה במקוה טהרה, אם יש לי זכות וסייעתא דשמיא, אני זוכה לפעמים להבין מאמר בנועם אלימלך.

18. בזמירות שבת שבתון (ספינקא, סדר ערב שבת אות י"ז) וזה לשונו: בחזרו [בעל חקל יצחק] לביתו מבית המרחץ, הי' הלימוד הראשון בספר הקדוש נועם אלימלך.

פרק לד

בו יבואר מספר הקדוש ראשית חכמה בקוצר אמרים הלכות ואזהרות מיוחדות בגודל הזהירות בטבילת עזרא - גודל הנחיצות לטבול במקוה - היאך להתנהג באין לו מקוה באותו מקום - היאך לנהוג כל הזמן עד הטבילה בבוקר - אנו קרוצי חומר בודאי מן הדין שיהא נזהרין בטבילת המקוה בכל יום בהכנה דרבה, ולשוב בתשובה, כדברי הרמב"ם זכרוננו לברכה לטהר נפשו מטומאת הנפשות, ולא יהא מן הכלל ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי וגו' - צריך שיהיה שמח בעשיית המצוה כמו ההולך להרויח ממנו הרבה שהוא שמח בה, כן יהיה שמח במצות

וצריך לחשוב בעשיית המצוה הזאת יראה וצריך אהבה כדרך שצריך בכלל המצוות כדפי הרשב"י ע"ה. יראה שלא יתרשל מעשייתה ויירא מהמלך העליון המצווה אותה וראוי שלא לעבור על רצונו ויחשוב אילו מלך בשר ודם היה מצוה אותה כיצד היה זהיר לעשותה שלא לעבור על מצות המלך. ומצד האהבה שיחשוק באהבת המלך שראוי מפני אהבתו שאפילו היה מצוה לו שיפיל עצמו לכבשן האש כאברהם היה משליך עצמו כל שכן כי כל מצות המלך הם לתועלתנו להנחילנו עולם שכולו ארוך, כאומרו (דברים ו, כה) וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות, ואפילו בעולם הזה יש לו שכר טוב בעמלו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות פרק ג) שסגולתה לאריכות ימים, זה לשונם :

אמר רבי ינאי שמעתי שמחמירין בה ושמעתי שמקילין בה וכל המחמיר בה על עצמו מאריכין ימיו ושנותיו, עד כאן לשונו.

(י) ובענין כל המחמיר בטבילת עזרא מאריכין ימיו ושנותיו ראה מסכת ברכות (דף כב עמוד א') וזה לשונו: דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה כי אתא זעירי אמר בטלוח לטבילותא ואמרי לה בטלוח לנטילותא מאן דאמר בטלוח לטבילותא כרבי יהודה בן בתירא מאן דאמר בטלוח לנטילותא כי הא דרב חסדא לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן צלותא.

תנו רבנן בעל קרי שנתנו עליו תשעה קבין מים טהור נחום איש גם זו לחשה לרבי עקיבא ורבי עקיבא לחשה לבן עזאי ובן עזאי יצא ושנאה לתלמידיו בשוק פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד תני שנאה וחד תני לחשה מאן דתני שנאה משום בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה ומאן דתני לחשה שלא יהו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים אמר רבי ינאי שמעתי שמקילין בה ושמעתי שמחמירין בה וכל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו.

אמר רבי יהושע בן לוי מה טיבן של טובלי שחרין מה טיבן הא איהו דאמר בעל קרי אסור בדברי תורה הכי קאמר מה טיבן בארבעים סאה אפשר בתשעה קבין מה טיבן בטבילה אפשר בנתינה, אמר רבי חנינא גדר גדול גדרו בה, דתניא מעשה באחד שתבע אשה לדבר עבירה אמרה לו ריקא יש לך ארבעים סאה שאתה טובל בהן מיד פירש, אמר להו רב הונא לרבנן רבותי מפני מה אתם מזולזין בטבילה זו אי משום צינה אפשר במרחצאות, אמר ליה רב חסדא וכי יש טבילה בחמין, אמר ליה רב אדא בר אהבה קאי כוותך רבי זירא הוה יתיב באגנא דמיא בי מסותא אמר ליה לשמעיה זיל ואייתי לי תשעה קבין ושדי עלואי אמר ליה רבי חייא בר אבא למה ליה למר כולי האי והא יתיב בגוייהו אמר ליה כארבעים סאה מה ארבעים סאה בטבילה ולא בנתינה אף תשעה קבין בנתינה ולא בטבילה רב נחמן תקן חצבא בת תשעה קבין כי אתא רב דימי אמר רבי עקיבא ורבי יהודה גלוסטרא אמרו לא שנו אלא לחולה לאונסו אבל לחולה המרגיל ארבעים סאה אמר רב יוסף אתבר חצביה דרב נחמן.

הטעם לאריכות ימים

והטעם מפני שסודה במקום אריכות החיים דהיינו על ה' כדפי' בזוהר ושלש ראשונות חשובות כאחת גם העושה המצוה בחשק כחשקו בחיים כי הוא במצוה שהוא ידו"ד והוא מקור החיים, והוא דבק בעילת העילות הדבק בידו"ד בודאי יאריך ימים בכוונתו זאת. וצריך שיהיה שמח בעשיית המצוה כמו ההולך להרויח ממון הרבה שהוא שמח בה, כן יהיה שמח במצות שהוא דבק בשמו הגדול ידו"ד ובחיים העליונים ומתקן נשמתו, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, קכד) שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב, ואומר (חבקוק ג, יז) ואני בידו"ד אעלוזה.

כי דבר ה' בזה וגו' זה הקורא דברי תורה במבואות המטונפות

ובענין פשטי מאמר רבי ינאי פירש רשיי שמקילין בה במרחצאות או בנתינת ט' קבין שמחמירין בה במי סאה, והתוספות כתבו דאף על פי שאמרו בגמרא בטלו לטבילותא כרבי יהודה בן בתירא היינו דוקא לתורה אבל לתפלה צריך. וכתבו תלמידי רבנו יונה בענין זה שאמרו שם בגמרא הביאו רב אלפס ע"ה, אין דברי תורה מקבלין טומאה, שנאמר הלא כה דברי כאש וגו', אמרו זכרונם לברכה יש מפרשים דלא שנא קריאת שמע ולא שנא קריאה אחרת לכל מילי אמרינן אין דברי תורה מקבלין טומאה, ואין זה נכון דבודאי לא אמרו אלא בקריאת שמע בלבד אבל בשאר דברי תורה אסור, דהא אמרו (במדבר טו, לא) כי דבר ה' בזה וגו' זה הקורא דברי תורה במבואות המטונפות^{יא}, והחמירו בזה יותר^ב משאר

יא) וצריך ליזהר מאוד בענין שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים, ראה מסכת עירובין (דף ד עמוד ב) וזה לשונו: חציצין דאורייתא ניהו! דכתיב ויקרא (טו) ורחץ את כל בשרו (במים) מסורת הש"ס: [ורחץ

במים את כל בשרו] - שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים. במים - במים - במקוה, כל בשרו - מים שכל גופו עולה בהן. וכמה הן - אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה. כי איצטריך הילכתא - לשערו, וכדרבה בר רב הונא. דאמר רבה בר רב הונא: נימא אחת קשורה - חוצצת, שלש - אינן חוצצות, שתיים - איני יודע. שיערו נמי דאורייתא הוא, דתניא: ורחץ את כל בשרו - את הטפל לבשרו, וזהו שער! - כי אתאי הילכתא - לרובו ולמיעוטו, ולמקפיד ולשאין מקפיד, וכדרבי יצחק. דאמר רבי יצחק: דבר תורה, רובו ומקפיד עליו - חוצץ, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. - וליגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד, אי נמי משום רובו שאינו מקפיד! היא גופה גזירה, ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה? עכ"ל.

יב) ובענין חומר הענין של ראיית קרי ראה ילקוט שמעוני (פרשת מצורע רמז תקסט) וזה לשונו: ראה האדם קרי חייב טבילה מן התורה אם אמר מי רואה אותי אין בכך כלום, העבירו מכנגד פניו שוב ראה קרי ואומר מי רואה אותי אין בכך כלום, וכן בפעם שלישית עובר על מה שכתוב בתורה ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב (ועבר על מה שכתוב) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר לסוף הוא נעשה זב מתוך דרכיו שנאמר איש איש כי יהיה זב מבשרו וגו' ומה תלמוד לומר איש איש אלא איש אחד לזב מבשרו ואיש אחד למקרה לילה, ואם חזר ועשה תשובה מרפאין אותו, ואם לאו הרי הוא זב עד יום מותו שנאמר וזאת תהיה טמאתו בזובו רר בשרו את זובו וגו'.

ראה עוד סדר אליהו רבה (פרשה טז ד"ה ראה אדם קרי) וזה לשונו: **ראה אדם קרי חייב טבילה מן התורה, אמר, מי רואה אותי אין בכך כלום, העבירו מנגד פניו עד שלשה פעמים, ועבר על מה שכתוב בתורה, ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע וגו' (ויקרא ט"ו ט"ז), סוף שנעשה זב מתוך דרכיו, שנאמר וידבר ה' [וגו'] איש איש כי יהיה זב (שם ויקרא ט"ו א' וב'), מה תלמוד לומר איש איש, אלא איש לבשרו ואיש למקרה לילה, אם חזר ועשה תשובה מרפין אותו, ואם לאו הרי הוא בחזקתו עד יום מותו, שנאמר זאת תהיה וגו' (שם ויקרא ט"ו ג'), מיכן אמרו, הרואה דם כטיפה של חרדל ואמרה, מי רואה [אותי] אין בכך כלום, העבירתו מנגד פניה פעמים ושלש, עם זכר עד חמשה פעמים עברה על מה שכתוב בתורה, ואשה כי ישכב וגו' (שם ויקרא ט"ו י"ח), נעשה זבה מתוך זבה.**

כריתות, דבכל שאר כריתות הכרת מכפר ובוזה אינו מכפר אלא אף על פי שנכרת עונה בה, עד כאן לשונו.

הרי שלדבריהם חמורה תורה מתפלה וחמור הקורא בתורה בטומאה בהיות גופו טמא מהקורא בתורה במבואות המטונפות שיש עליה עונש.

ירא שמים יצא ידי כלם

עוד כתבו לקמיה שכתב רב אלפס וכתב רבינו האי גאון זכרונו לברכה כיון דגמרא ליכא בהא מילתא נקוט מנהג כל ישראל שכל בעלי קריין אף על פי שאין להם מים אין מתפללין עד שירחצו. וכתבו שם שרחיצה זו אינה במי סאה אלא בט' קבין וט' קבין צריך להטילן עליו בכלי שיוכל להריקן עליו ממנו בלא שום הפסקה. וכן מוכיח במשניות של טהרות (מקואות פרק ג) מה שכתב הגאון זכרונו לברכה דאין מתפללין עד שירחצו אינו נראה למורי הרב נר"ו, ואם אין לו מים או אפילו יש לו מים ואינו טובל או אינו רוחץ אפילו הכי אינו מפסיד התפלה מפני זה, דודאי אף על פי שהתפלה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל אין לו להפסיד מפני זה תפלתו. וכן כתב רבינו משה זכרונו לברכה דכל ראשי ישיבות שבבבל תמהו עליו למה היה מקל כל כך בענין טבילות בעל קרי, והוא זכרונו לברכה השיב להם שמימיו לא בטל אותה אלא שלא היה יכול לכתוב בחבורו כי אם היוצא מן הדין על פי ההלכה, עיין שם. ודברי רבינו יונה בזה הוא כפי סברתו שכתב שדברי תורה חמורים יותר מן התפלה, ולכן תפלה לא יבטל כדי שלא יעבור זמנה, אבל דברי תורה לפי סברתו לא יקרא. ואני אומר דירא שמים יצא ידי כלם ובזמן שימצא גופו בריא יחמיר במי סאה" ואם גופו חלוש או בימי הצנה יתן עליו ט' קבין של מים חמין.

(ג) בענין טהרת ישראל במקוה של ארבעים סאה: ראה בפסיקתא דרב כהנא - (פסקא ו אות ב') וזה לשונו: ד"א צדיק אוכל לשובע נפשו

ומכל מקום אם הוא אנוס ולא תזדמן לו הטבילה לא יבטל מפני זה לא תורה ולא תפלה, כי כדאי הם המקילים לסמוך עליהם בשעת הדחק. ובלילה בעוד שלא טבל לא יניח מלקום באשמורת מלעסוק בתורה מפני שהוא טמא, כי כדאי הם שאר הפוסקים לסמוך עליהם. ולא יהיה האדם בטל מדברי תורה ויחשוב אותם השעות כיום שהוא חולה שבדאי אז לא יבטל תורה ותפלה, ומי שיחמיר על עצמו שלא יעסוק בתורה ותפלה בלא טבילה אפילו כשהוא חולה סברה זרה היא ואין

(שם) זה חזקיה מלך יהודה אמרו עליו על חזקיה מלך יהודה שתי אגודות של ירק וליטרא אחת של בשר היו מעלים לפניו בכל יום והיו ישראל מליזים אחריו ואומר זה מלך ומשוש את רצין וכן רמליהו (ישעיה ח ו) ראוייה מלכותיה לרצין וכן רמליהו הד"ה דכתיב יען כי מאס העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט (שם) מהו לאט בר קפרא אמר חיזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו לאט אלא זה חזקיהו מלך יהודה שהיה מטהר את ישראל במקוה של ארבעים סאה מיניין לאט אמר להם הקב"ה אוכלים אתון בעיי ולכן הנה ה' מעלה עליהם את מי הנהר וגומר (ישעיה ח' ז), ועיין עוד מקוה ישראל חלק א' ובהקדמה (שם).

ובענין שיעור מי מקוה: ראה מדרש תנחומא (פרשת קרח סימן יב) וזה לשונו: שיעור מי מקוה מ' סאה כנגד מי באר שכתוב בתורה, וכמה ביצים בשיעור המקוה חמשה אלפים ושת"ס והסאה קמ"ד ביצים, מ"ג ביצים וחומש ביצה שיעור החלה, ומנין למקוה שצריך ארבעים סאה דכתיב (ישעיה ח) יען כי מאס העם הזה את מי השלוח ההולכים לאט לא"ט בגימטריא ארבעים, הרי שיעור סאה טפח על טפח ברום טפח.

ובענין שיעור המקוה מ' סאה ראה בית יוסף (יורה דעה סימן רא אות א ד"ה צריכה שתטבול) וזה לשונו: צריכה שתטבול במי מקוה שיש בו מ' סאה. זה פשוט במסכת מקואות (פ"א מ"ז, פ"ה מ"ו) ובכמה מקומות בתלמוד מהם בסוף עבודה זרה (עה:); אך במי נדה יתחטא (במדבר לא כג) מים שהנדה טובלת בהם הוי אומר מ' סאה ובסוף פרק קמא דחגיגה (יא.) תניא ורחץ (את בשרו) במים (ויקרא טו טז) במי מקוה את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהם וכמה הם אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה מ' סאה. ומשמע בפרק עושין פסין דהני אמה על אמה ברום שלש אמות במרובע הוא ולא בעיגול. וכו' עיי"ש.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב **ישראל** צג

ראוי לסמוך עליה. וכמו שכתבתי היה נוהג מהר"ר יצחק די לוריא אשכנזי ע"ה.

(ראשית חכמה - שער האהבה - פרק אחד עשר)

פרק לו

- בו יבואר גודל סגולת המקוה המסוגלת לכל הענינים -
 - סגולה להבנת התורה - מקוה מסוגל להתחכם בתורה -
 - מהפך מדת הדין למדת הרחמים - מסוגל לרפואה שלמה -
 - רפואת הנפש ורפואת הגוף - מסוגל לבטל כשפים
 ולהמתקת הדינין - מסוגל לחן - מסוגל להצלחה אפילו
 במילי דעלמא - מסוגל להסיר טרדה - מסוגל לאמונה -
 מסוגל לפרנסה ולשמחה - מסוגל להשראת השכינה -
 הטבילה במקוה מעלה יסוד המים - אין שיעור וערך לגודל
 השכר - סגולה להינצל מכעס - התפלה יהא נשמעת - אם
 אינו טהור מעכב את התפלה - מצלת ממיתה בידי שמים -
 המקוה הוא עיקר גדול לטהרה, קדושה, שמחה, בריאות -
 הליכת מקוה אינו מזיק ומאריך ימים - טבילה מביא
 תועלת גם לחיי הגוף, אף אם הוא טובל במים קרים - על
 ידי הטבילה מכניע היצר - המקוה מביא ליראה - ש"י
 טבילות מסוגלים ליראה - מקוה מביא לחשק בלימוד
 התורה וקיום המצוות - הטבילה מחזקת את הלב בתורה
 ותפלה - המקוה מציל מכל רעה

מקוה מסוגל להתחכם בתורה

כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, אשר ישמעון את כל
 החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, סופי
 תיבות של החוקים האלה ואמריו ר'ק הוא מקו"ה, כי מקוה
 טהרה יעשה לו סגולה להתחכם בתורה.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל צה

שמעתי מנהג צדיקים שבאם מעמיקים בלימוד ענין בתורה, ואין יכולים לבוא להבנה, הולכים וטובלים עצמם במקוה, והשם יתברך עוזר להם על ידי הוספת טהרה להשיג הענין אשר יגעו עליו ולא יכלו לבוא על תבונתו.

(אלף כתב, אות תשכ"א)

מהפך מדת הדין למדת הרחמים

ועל ידי הטבילה מהפך מדת הדין למדת הרחמים, שכל מנין הטפחים של מקוה עולות בגימטריא תרמ"ח אותיות תרחם.

(מעבר יבק, פי כ"ה)

מסוגל לרפואה שלמה

וכאשר באו אליו (להרב הקדוש מנאסאד זכרונו צדיק וקדוש לברכה) להתפלל עבור חולה רחמנא ליצלן, הלך מיד למקוה, ועין בעין ראו שתיכף ומיד הוטב לו, הגם שהרבה פעמים הי' אחר יאוש, כאשר באמת איתא בספרים הקדושים שטבילת המקוה היא סגולה להמתקת הדינים.

(הדרת קודש)

רפואת הנפש ורפואת הגוף

מקוה אותיות קומה, כלומר על ידי טהרה במקוה כשרה מטהרין את הקומה, את שלימות רמ"ח אבריו ושס"ה גידין של האדם בנפש רוח ונשמה, ומתרפאין על ידי כך ברפואת הנפש ורפואת הגוף ומכל המדות רעות.

(דברי יחזקאל, ליקוטים)

מסוגל לכישוף ולהמתקת הדינים

והזהיר בטבילת עזרא יהי' מובטח שלא ישלוט בו דבר כישוף וכל שונאיו יפלו תחתיו וכל הדינים נמתקין מעליו, וכל

צו מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל

האריכות הגלות¹ וכל הצרות הבאות על הכלל ישראל חס ושלוש בדור הזה הוא על ידי שבטלו טבילת עזרא.

(סגולת ישראל, ערך טבילה)

מסוגל לבטל כשפים

מקוה מבטל כשפים.

(עמק יהושע, שער הטהרה אות ט"ו)

מסוגל לחן

טהרת המקוה הוא מסוגל לחן.

(יגל יעקב, פרשת וישלח)

מסוגל להצלחה אפילו במילי דעלמא

ידוע לכל מספרים הקדושים גודל מעלת טהרה בכל עת ובפרט קודם התפלה, ולא נצרכה אלא להעדפה כי אפילו במילי דעלמא קבלתי ונסיתי שאם הוא מסופק באיזה ענין אם ואיך לעשותו, יטבול במקוה טהרה ואחר כך יחליט בדעתו ואז יצליח אם ירצה השם, וכן אם חלם לו איזה חלום ונפשו עגומה עליו יטבול במקוה.

(צדה לדרך, ערך טהרה)

מסוגל להסיר טרדה

בשם הרב הקדוש ר' פנחס מקאריץ זכרונו צדיק לברכה דטבילה במקוה טוב להסיר טרדה.

(אמרי פנחס, אות קע"ב)

¹ ועיין לעיל משאלות ותשובות מן השמים לר"י מקורביל בעל התוספות ז"ל ששאל על זה מן השמים והשיבו לו, שדבר זה גורם אריכות הגלות, עיי"ש.

מסוגל לאמונה

מקוה הוא סגולה לאמונה, ובמדינות שממעטין במקוה נתרבה האפיקורסות, וכל שכן מי שלומד בספרי קבלה בלא מקוה, זה הלימוד הוא לאדם סם המות ממש שמתרבה אצלו האפיקורסות^{טו} וקרוב להשתמד רחמנא ליצלן.

(דברי ישראל, פרשת בשלח)

סגולה לפרנסה ולשמחה

בשם הרב הקדוש מקאזמיר זכותו יגן עלינו דמקוה חמה מסוגל לפרנסה ולשמחה.

(נפלאות התפארת שלמה, אות א')

מסוגל להשראת השכינה

מקוה הוא מסוגל להשראת השכינה, דכתיב (בראשית א, ב) ורוח אלקים מרחפת על פני המים וכשטובל, הוא בתוך המים אם כן השכינה שורה על ראשו.

(מפי רבינו הקדוש מספינקא זצוקלה"ה)

ראינו אצל הצדיקים ואנשי מעשה כשרצו לפעול המתקת הדינים עבור מקשה לילד רחמנא ליצלן, הלכו אז אל המקוה בכדי לעורר בזה בחי' לידה לצאת מרחם אמו, וכמו שרמזתי בקרא את וה"ב בסופי"ה, היינו סופי"ה עולה מקו"ה א"ית וה"ב ר"ית ביטרם תיבוא איליהן הימילדת וילדו.

(אמרי נועם, פרשת בשלח)

שמעתי מזקינים תלמידי חכמים מתלמידי הרב הקדוש מזידיטשוב בעל עטרת צבי זכותו יגן עלינו, כי בימי נעורותו

^{טו} ועייין לעיל מה שהבאנו מספר הקדוש מאור ושמש פרשת אמור, ובליקוטי מהרי"ח, סוף ח"א, עיי"ש.

כאשר החל רוח ה' לפעמו והי' משכנו בבית אביו ואמו בכפר, והלך לטבול בימות החורף, בנהר תחת הקרח, ופעם אחת באו אליו להתפלל עבור מקשה לילד (בידעם כי הוא ת"ח ועובד ה', אם כי הי' צעיר לימים מאד), והלך במכוין אודות זה בלילה ותבר גזיזי וכו' את הקרח הנורא, וכאשר טבל בכונה זו והגביי ראשו לעלות מתוך הקרח והנה אבד הנקב אשר עשה בקרח ולא יכול למצוא המקום לעלות מתחת הקרח, ביקש העיקר אז שהמקשה לילך תושע במהרה ולא בעד עצמו, אם כי בהרגישו שאבד המקום פתוח לעלות מתוך הקרח הרי הוא בסכנת מות חניקה מיד, ולא התפלל בעד עצמו רק בעד הנזכר, ומיד מצא הפתח בהקרח ועלה מטבילתו ובא לביתו ושמע כי נפקדה המקשה לילד.

(דברי תורה, מהדורא קמא סימן קי"ט)

הטבילה במקוה מעלה יסוד המים

ויסוד המים הוא לח, וממנו נתעורר תאות רעות והתענוגים כמו ניאוף רחמנא ליצלן, ועל ידי הטבילה במקוה הוא מעלה יסוד המים שהוא לח.

(אוהב ישראל, פרשת ויצא)

אין שיעור וערך לגודל השכר

המגיד אמר להבית יוסף זכרונו לברכה, כי אין שיעור וערך לגודל השכר הנזהרים בטבילה זו.

(אור צדיקים)

סגולה להינצל מכעס

הזהיר במקוה אין לו כעס ולכך מקו"ה מספרו כע"ס עם הכולל.

(סידור לב שמת, בהקדמה)

התפלה יהא נשמעת

אל יתפלל בלא נקיות כפים ובלא טהרה, כי תפלתך לא תהא נשמעת.

(אורחות חיים, להרא"ש ז"ל)

אם אינו טהור מעכב את התפלה

אחד מן הדברים המעכבים את התפלה שלא תהיי תפלתו נשמעת, הוא אם אינו טהור.

(ראשית חכמה בשם ספר חסידים, סימן תרי"ב)

מצלת ממיתה בידי שמים

וכמו ששמעתי ממורי זקיני הגאון מוהרא"י האבד"ק קו"ד, שאמר בשם דודו הרב הגאון הקדוש מורנו הרב נפתלי מראפשיץ זכותו יגן עלינו, הוא אמר **גודל מעלת טבילה במקוה שמצלת ממיתה בידי שמים ומכרת וכו'.**

(מאזני צדק, פרשת וילך)

המקוה הוא עיקר גדול לטהרה, קדושה, שמחה, בריאות

והמקוה הוא עיקר גדול לטהרה ולקדושה ולשמחה ולבריאות ולכל דבר טוב, ונתגלה לנו זאת מרבותינו הקדושים הבעל שם טוב ותלמידיו ותלמידי תלמידיו זכותם יגן עלינו, ובמסכת ברכות כ"ב ע"א אמר ר' ינאי כל המחמיר וכו' מאריכין לו ימיו ושנותיו עלה בדעתי עכשיו אולי אפשר כוונת חז"ל עפ"י מה שפירש רבינו החתם סופר ז"ל במסכת הנ"ל דף נ"ד סוף ע"ב, ג' דברים המאריך בהן מאריכין לו ימיו ושנותיו, המאריך בתפלה וכו' כי להאריך בתפלה וכו' יש חשש ביטול תורה, לזה אמר ר' ינאי שמאריכין לו ימיו ושנותיו ממילא לא יהי לו היזק מביטול תורה כמו כן אני חושב לענין הליכה להמקוה.

(כתבי קודש פשעווארסק, מכתב ל"ו)

הליכת מקוה אינו מזיק ומאריך ימים

שמעתי ממורי חמי הרב הצדיק מורנו הרב ר' שלום מבעלזא זכרונו צדיק וקדוש לברכה שלכך מסיימת הגמרא (ברכות דף כ"ב) בענין טבילת עזרא, כל הנזהר בה מאריך ימים, **שדרך התלמיד חכם שיש לו מזג רך ויחשוב שאם ילך למקוה יזיק לו, ולכך איתא בגמרא שמאריך ימים, מבלי להזיק חלילה.**

(סידור לב שמח, בהקדמה)

ש אין אדם יכול לזכות לקדושה כשאינו מטהר עצמו במקוה שאין אדם יכול לזכות לקדושה כשאינו מטהר עצמו במקוה, ויש בני אדם שאומרים אמתלא שאינם מטהרים את עצמן שחוששים שיזיקו להם המים, וכתוב ונשמרתם מאד לנפשותיכם, אך טועים הם כי מי שמקיים מצוה זאת, בריא רמ"ח אבריו וגידיו, וראוי לזה מהגמרא (ברכות כ"ב ע"א) כי אתא זעירא אמר בטלוח לטבילותא וכו' אמר ר' ינאי שמעתי שמקילין בה, וכל המתמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו.

ולכאורה למה לא מצינו שכר זה בשאר מצות דרבנן, אלא הוא לפי שיש מונעים עצמן מזה מטענה שיכולים לבא חס ושלום לידי היפך מאריכות ימים, וטענה בפייהם שמחוייבים לשמור נפשו, לכך קבעה הגמרא שכר אריכות ימים על זה להראות שטועים המה.

(מדבר קדש, פרשת בשלה)

טבילה מביא תועלת גם לחיי הגוף, והוא רפואה שלימה לכל המכאובים, אף אם הוא טובל במים קרים

ושמרתי מאיש אלקים אדוננו מורנו ורבנו הרב הגאון הקדוש המקובל האלקי מרן יהודה צבי זצוקללה"ה אב בית דין דקהלת ראזלע, שהדאקטער הגדול הודה לו שטבילת מקוה

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קא

אינו מזקת כלל וכלל, ובשם מורנו הרב נחמן הקדוש (ליקוטי מוהר"ן תנינא תורה קכ"ג) שמקוה אינו מזקת כלל ודאקטיר שיאמר לו כי המקוה מזקת אינו דאקטיר כלל וכלל ואינו יודע מאומה, כי אדרבה טבילה במקוה טובה היא מאוד לבריאת הגוף, והיא רפואה שלימה לכל מכאובים, כאשר יגיד הנסיון, כי יש נקבים קטנים ודקים מאוד הרבה בגוף האדם, והם נקבי הזיעה שדרך שם יוצא זיעת אדם, והם צריכים לפתוח, כי אם נסתמים נקבי הזיעה יוכל ליחלש וליפול לחולשה חס ושלום, ועל ידי טבילה במים אפילו הם קרים מעט, נפתחין נקבי הזיעה, וזה טוב מאוד לבריאת הגוף.

וראיתי להצדיקים הגאונים הקדושים והטהורים נשמתם עדן, מורנו הרב ר' משה מאוהעל, מורנו הרב ר' אשר מראפשיטץ, מורנו הרב ר' צבי הירש מרימאנאב, מורנו הרב ר' מאיר מפרימשלאן, מורנו הרב ר' שמעון מיעריסלב, מהר"י מסאדיגורא, מורנו הרב ר' שלום מבעלזא זכותם יגן עלינו אשר מזגם היי רך וטבלו במקוה, ובפרט בזמן הזה אשר בכל מקום תפוצות ישראל המקואות נעשים על ידי חימום מעט, בודאי אין שום תירוץ אפילו לגבר חלש רחמנא ליצלן.

(אברך על תהלים, מאמר מאיר לעולם)

על ידי הטבילה מכניע היצר

יזהר לטבול בעת הצורך כי זה עיקר הטהרה שלא ילך מזוהם, וזה שמירה גדולה להכנעת היצר.

(הנהגות ישרות)

המקוה מביא ליראה

ליראה, תלך למקוה דנאמר "נותן באוצרות תהומות יראו מה' כל הארץ" (תהלים לג, ז), נותן באוצרות תהומות פירש רש"י

קב מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל

זכרונו לברכה תחת הארץ, רמז נותן באוצרות תהומות על ידי המקוה שהיא תחת הארץ, יזכו ליראה.

(ספר המדות)

ש"י טבילות מסוגלים ליראה

גם ש"י טבילות מסוגלים ליראה, יובילו שי למורא, יובילי ש"י, ש"י טבילות מובילות ומסוגלים למורא, ליראה.

(ספר המדות)

מקוה מביא לחשק בלימוד התורה וקיום המצוות

אם יטבול האדם שבע טבילות ויכוין בהם ליטהר מצרעת הלב, כמו שאמר אלישע לנעמן (מלכים ב) שכן כתוב בתורה ומלתם את ערלת לבבכם (דברים י, טז) יועיל לו לטהר מצרעת הלב המונעת את הרגש והשמחה במצות, ויפתח לבו לחשק ולשמחה גדולה בלימוד התורה הקדושה וקיום המצוות.

(מנחת יהודה)

הטבילה מחזקת את הלב בתורה ותפלה

אחד הגאונים מתלמידי הגאון המפורסם ר' שכנא מלובלין נשמתן עדין הנה בעת לימודו היי פתאום מתבלבל מוחו ושכח או נתבלבל רעיונו ויעצו מורו הגאון ר' שכנא שישמור טבילת טהרה המוחזקת את המוח בתורה ומחזקת את הלב בתפלה, עד כאן.

(אוצר הסיפורים, בסופו)

המקוה מציל מכל רעה

והנה לזכות לבחינת הצדיק הוא נתעורר על ידי טהרת המקוה כנודע מספרים הקדושים, ועיין בזהר בראשית דף ל"ג ע"א **מקוה דא צדיק**, וכן נרמז בקרא שאמר הכתוב **"רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'"**, שסופי תיבות של צדיק ומכולם

יצילנו ה' הוא מקוה, שניצול הצדיק מכל רעות על ידי מקוה, וגם על ידי מקוה נקרא בשם צדיק.

(מגדיל ישועות מלכו)

פרק לו

בו יבואר סגולות נוראות ונפלאות להנזהרים בטבילת עזרא ובקדושת המקוואות - הנזהר בטבילה מעותיו מבורכין - הטבילה מועיל מאד לעבודת השם יתברך - נקיות הגוף יחדש נקיות הלב - מקוה מסוגל להכנעה - מקוה הוא אחד מתיקוני תשובה - מקוה מטהר ממחשבות רעות - סגולת המקוה לטהר מכל מילי דשטותא - מקוה מביא לטהרת הדעת

הנזהר בטבילה מעותיו מבורכין

בימי מהר"ל מפראג זכותו יגן עלינו היי יהודי שדרכו היי להלוות גמילות חסד לאנשים ביומא דשוקא, ונתפרסם שלמי שנתן מעות היי הצלחה גדולה אף על פי שהיי איש פשוט ביותר, המהר"ל תמה על כך מאד אך כשחקר על כך נודע שהלה נזהר בטבילת המקוה ועל כן מעותיו מבורכין.

(מי הדעת)

הטבילה מועיל מאד לעבודת השם יתברך

הן רבים עתה (עם הארץ) הולכים למרחץ ומוציאין כמה ממין בתענוגות בני אדם, לרחוץ ולשפשף היטב רגליהם לנחושתים הוגשו מליכנס לבית הטבילה, וחושבין הטובל לבעל יוהרא, כאילו לא ניתנה טבילה כי אם לחכמים ולחסידיים, כי לא ידעו מה טובה ומה רב תועלת הנמשך ממנה, שאם ירחוץ בכל מימי עולם לא ישיג שום תועלת לנפשו כמו שמשגי מטבילה אחת

קד מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל

בתוך מקוה מ' סאה, אשר בו נפשו לו מיטהרה, והדברים עתיקין רזי דרוזין ואף כי אין אתנו יודע בתעלומות חכמה מעשה ידינו וכו'.

והמצוות פועלים פעולתם ותועלתם אפילו בלי כונה ולו חכמו ישכילו כי דלונו מאד מלהשיג במושכלות וביראה ואהבה ודביקות בא-ל יתברך שמו, מחמת ביטול הטהרה ואוי מי יחי בלתי עזר משדי כי לולא ה' עזרתה לנו שכנה דומה נפשינו **וחובה מוטלת עלינו לרדוף אחר הטהרה עד מקום שידינו מגעת כולי האי ואולי, אם בזה נשיג מעט מזער ולהועיל לעבודת השם יתברך וכו'.**

(חסד לאלפים, הלי"ש סימן ר"ס)

נקיות הגוף יחדש נקיות הלב

ויהי גופו טהור ונקי מכל טומאה וירגיל לרחוץ ולטהר גופו בכל פעם אז ישכיל לעשות, כי נקיות הגוף יחדש נקיות הלב.

(ספר הישר לרבינו תם, שער י"ג)

מקוה מסוגל להכנעה

בשם הרב הקדוש מסקווירא זכרונו צדיק וקדוש לברכה שמקוה הוא מסוגל להכנעה, כשחושב אדם שמים כעורים אלו של המקוה מטהרים, יבא להכנעה.

(מפי רבינו הקדוש מספינקא זצוקללה"ה)

מקוה הוא אחד מתיקוני תשובה

אך במי נדה יתחטא, רצה לומר שילך למקוה ויטבול עצמו בכל פעם, כנודע מספרים הקדושים דאחד מתיקוני התשובה הוא לטבול כמה פעמים במקוה כשירה, וטהרה מביאה לידי פרישות.

(אמרי יוסף, פרשת מטות)

מקוה מטהר המחשבה

אנן בני אדם מגושמים דבוקים בתאוות עולם הזה, ודאי כל כמה דעושין הכנה קודם התפלה בדברים הגורמים טהרת המחשבה טפי מעלי, וכבר מבואר בכל ספרי מוסר כמה גדולה מעלת המקוה לטהר המחשבה.

(שאלות ותשובות ערוגת הבושם, אורח חיים סימן י"ט)

מטהר ממחשבות רעות

שמעתי מפה קדוש אדוני אבי זקני מורי ורבי (הגאון הקדוש ר' שלמה ממונקאטש זכרונו צדיק לברכה), מפה"ק זכותו יגן עלינו כי בימי עלומיו הי' לו ויכוח עם אברך חו"ב אחד, מתנגד גדול לדרכי החסידות, ושאלו הנזכר היכן מצינו בדברי חכמינו זכרונם לברכה או בדברי הפוסקים שיהי' מועיל טבילה לתוספות קדושה גם למי שהוא טהור, היינו בלא טומאת קרי וכו', מנין לכם חסידים לטבול בכל יום בבוקר כמו חוק ולא יעבור ובעל כרחך הוא גם למי שאין צריך לטהר מטומאת הנ"ל.

והשיב לו אדוני אבי זקני מורי ורבי זכותו יגן עלינו הנזכר לעיל על אתר, שהוא שורש ויסוד לדבריהם מלשון הרמב"ם זכרונו לברכה (סוף הלכות מקואות פרק י"א) וזה לשונו:

ברור וגלוי שהטומאה והטהרה גזירת הכתוב הן, ואף על פי כן רמז יש בדבר כשם שהמכוון לבו לטהר כיון שטבל טהור אף על פי שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוון לבו לטהר נפשו מטומאת הנפשות שהם המחשבת און ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת הטהור עד כאן לשונו הקדוש.

הרי זהו הענין מפורש בלשון הרמב"ם זכרונו לברכה כי רמז יש בהמקוה לטהר נפשו מטומאות המחשבות רעות, ודיעות

נפסדות, ולהביא נפשו במי הדעת, על ידי הטבילה במקוה, כנזכר בקדושת לשונו. והרי שורש למה שכתבו תלמידי רבינו הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו כי הטבילה במקוה מועלת לבטל המחשבות רעות הן וכיוצא בהן, ומי שיטבול במימי הדעת (המקוה כנזכר לעיל) יוסיף טהרה בדעתו אף על פי שאין צריך לטומאת גופו כנזכר רק לטהרת דעתו להוסיף קדושה וטהרה וכו'.

(דברי תורה, מהדורא תנינא אות כ')

סגולת המקוה לטהר מכל מילי דשטותא

אמר כ"ק הרבי מקאצק זכרונו צדיק לברכה: דמי שהולך למקוה בכל יום המקוה מקדש ומטהר אותו עד שאינו יכול לגשם עצמו בבורות כזה, כי סגולת המקוה הוא לטהר הרעיון מכל מילי דשטותא, וממשיך דעת, ויראת ה' מקדשו, והוא משנה מפורשת טהרה מביאה מביאה לידי פרישות.

(טהרת ישראל, וכן הוא בעמק יהושע אחרון)

מקוה מביא לטהרת הדעת

המקוה מביאה גם לטהרת הדעת שיוכל לפי זה להבדיל.

(דברי יחזקאל, החדש)

צדקה נחשב כמקוה

ושם אשתו מהטבאל בת מטרד בת מי זהב (בראשית לו, לו), שמעתי מזקני חסידים שיש להם בקבלה מהקדוש מלובלין זכרונו צדיק לברכה אשר בעת שרוצה איש מישראל לילך למקוה, ואין ביכולתו להלך מחמת טרדות גדולות שיש לו, אזי העצה שיתן צדקה¹⁰ ויהי נחשב לו כמקוה ואמר הקדוש

¹⁰ הצדקה מועלת רק אם נותן למקום קדוש באמת, ראה באריכות בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף פרשת נשא, וראה עוד

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קז

הנזכר לעיל רמז לזה מן התורה שנאמר מהיטבא"ל היינו בעת שצריך לטבול את עצמו אך בת מטר"ד שיש לו טרדות ואין ביכולתו לטבול את עצמו, אזי "בת מי זהב" יתן צדקה ויהי' נחשב לו למ"י היינו למים.

(פתגמים קדישין, פרשת וישלח)

בהיכל הברכה פרשת ואתחנן, וראה באריכות בספר "הצדקה כהלכתה", עיי"ש.

פרק לח

בו יבואר עניני כוונת המקוה - כוונת המקוה מהבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו - במקוה יבקש טהרה למחשבתו ודיבורו - צריך לשבור לבו בקרבו - "איך טיא מיך אויס איך טינק מיך אינטער אין טיא מיך אהן" - כשטובל את עצמו אינו, וכשיוצא הרי הוא אדם חדש - תחלת ברייתו של עולם הי' הכל מים - לכוון לעשות נחת רוח לקונו - אין שמחה לפניו יותר מכוונה לעשות נחת רוח להשם יתברך - כתינוק המתעלם בחיק אמו - נולד ברי' חדשה - לכוון לעשות נחת רוח להקדוש ברוך הוא - עיקר הכוונה הוא דביקות בה' - ברי' בטילה בתתק"ס - שיהי' איזה כוונה - לצייר שם הוי"ה - לכוון שיוכל לקבל אור קדושתו יתברך - צריך לעשותו בכוונה - פניה וגדלות לא יזיק לכוונת המקוה - מכל מקום טהור הוא - מקוה טוב אפילו שלא לשמה - לא תכוין להנאת גופך - אדם נמשל כחרס וכלי חרס צריך שבירה - מקוה יש בה ר"מ קבין ומהפך מ"ר לר"ס - הכתוב יודע כל הכוונות - יטבול לשם איזה דבר טוב - הסרת מחשבות ודעות רעות - מקוה הוא יסוד עולם האחדות

סודות נפלאים בכוונת המקוה

כפי שמקובל ממרן הבעל שם טוב זצוקלה"ה בכוונת המקוה לכוין שגג המקוה הוא שם אהי"ה, וד' דפנות המקוה הם ד' אותיות הוי"ה, וקרקע המקוה הוא שם אדני"י, וג' שמות אלו גימטריא יב"ק.

במקוה יבקש טהרה למחשבתו ודיבורו

ויכוין שיכנס למקוה בהיותו מכוסה במים לבקש מהשם יתברך טהרה וקדושה למחשבתו לקולו ולדיבורו.

(בעל שם טוב הקדוש, מובא בספר פיתוחי חותם סימן ר"ס)

צריך לשבור לבו בקרבו

והענין הוא קודם כניסתו למקוה צריך לשבור לבו בקרבו ולקבל עליו עול מלכות שמים ולעזוב פשעיו ומעתה מוכן לעבוד את ה' באהבה ויראה, וימסור את עצמו על קדושת שמו הקדוש.

(בעל שם טוב על התורה, פרשת יתרו)

צריך לפשוט את עצמו מבגדים הצואים ולהכניע את עצמו וללבוש בגדי קודש. - "איך טיא מיך אויס איך טינק מיך אינטער אין טיא מיך אהן"

שמעתי שרבינו הגאון הקדוש מצאנץ שאל להרב הקדוש מהר"א מדזיקוב זכרונו צדיק לברכה מה הוא מכוין תוך המקוה והשיב שאינו יודע כוונות "נאר איך טיא מיך אויס אין טינק מיך אונטער, און טיא מיך אהן" עכ"ל, וקלסיי רבינו מצאנץ ובפשיטות יש לומר דכוונתו על פי מה שנודע דכוונת הטבילה היא לטהר נפשו ממחשבת האון ודיעות הרעות ומעשים הרעים, ולהכניע לבבו לפני השם יתברך ולקבל על עצמו לפרוש מהם ולדבק לבבו בתורה ובמצות, ונודע דממעשים רעים נעשים בגדים צואים לנפש רוח ונשמה וממעשים טובים נעשים בגדי קודש, על כן אמר: **דצריך לפשוט את עצמו מבגדים הצואים ולהכניע את עצמו וללבוש בגדי קודש.**

(חקל יצחק, בהקדמתו לספר הקדוש אמרי יוסף)

כשטובל את עצמו אינו, וכשיוצא הרי הוא אדם חדש

פעם הלך הרב הקדוש ר' יצחק מסקווירא זכרונו צדיק לברכה לטבול במקוה והלך עמו נכדו הרב הצדיק ר' משה זכרונו צדיק לברכה, ושאלו הרב הקדוש האתה יודע סוד המקוה והמשיך ואמר "מיטינקט זיך איין איז מען נישט דאָ מער, ווען מ'קומט אַרויס איז מען אַ נייער מענטש".

(ילקוט מאורי אור)

תחלת ברייתו של עולם הי' הכל מים

דענין המקוה שמטהר את הטמאים מבואר ברא"ה בספר החינוך דהאדם צריך להפשיט מחשבותיו מכל גשמיות וחומריות שבו, ולראות בעצמו כאלו חוזר לתחילת ברייתו, כמו תחילת ברייתו של עולם הי' הכל מים, כדכתיב ורוח אלקים מרחפת על פני המים, וכדפירש רש"י (פרשת בראשית) דבריית המים קדמו לכל, עיין שם, ולקבל על עצמו דמכאן ואילך יהא נעשה כברי' חדשה לעבודת השם יתברך ביראה ואהבה ושמחה רבה, ורמז לדבר **מקו"ה בגימטריא קנ"א כמספר שם אהי' במילוי ההי"ן**, לרמז הנ"ל דעד השתא הוינא כמאן דליתא, ומכאן ואילך ברי' חדשה, והיינו מקוה ישראל, כמשמעו ומדרשו, הכל עולה בקנה אחד.

(ערוגת הבושם, פרשת לך)

ענין טהרת המקוה

אבל לעתיד יתמו חטאים דהם עצמם כשגל ילבינו שיחזור העולם לשרשו כמו שהי' בתחילה כולו מים שזהו ענין טהרת המקוה.

(תקנת השבין, דף פ"א)

לכוון לעשות נחת רוח לקונו

שמעתי מרבתי כי אף אם אדם הולך למקוה לקבל קדושה, גם כן אינו רשאי לכוין שיקבל קדושה בשבילו שרוצה שיתקדש ויטהר כי זה גם כן הוי לגרמי, אך הכוונה במקוה וכו' שהאדם מוכרח לטהר את עצמו כדי לעשות נחת רוח לקונו במה שיוכל לקבל שפעו כי דרכו הוא להיטב, ואיני צריך לגלות דברים כאלו כי לכל אחד ואחד איכא השגה בפני עצמו וכו'.

(עץ הדעת טוב, רמזי שיר השירים)

אין שמחה לפניו יותר מכוונה לעשות נחת רוח להשם יתברך

על פי דברי רש"י זכרונו לברכה (במדבר כח) בפסוק ריח ניחוח לה', נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני, עד כאן. שזהו יסוד ועיקר גדול בעבודת השם יתברך, שאין שמחה לפניו יתברך שמו יותר מכוונה זו שהאדם מקיים המצוה לעשות בזה נחת לפניו יתברך שמו, וכל שאר הכוונות והיחודים וכדומה אין האדם יוצא בהם ידי חובתו אלא אם כן כוונתו צלולה ברורה וחזקה בלבב שלם לעשות רצון השם יתברך.

(תפארת צבי, על הגדה של פסח)

כתינוק המתעלם בחיק אמו

העולם קודם התגלות היבשה היי מים במים, וזה הענין טהרת המקוה במים שהוא כתינוק המתעלם בחיק אמו ואחר כך נולד בריה חדשה ומוציא ראשו מתחלה, כן מוציא אחר כך ראשו מהמים ונולד בריה חדשה בטהרה, ולכן ל"ב ט"הור ב"רא ר"ת טבל כנזכר לעיל ורוח חדש שנולד ברי' חדשה ועל ידי זה ממשיך על עצמו טובות העליונות שיכולין עתה להשפיע עליו על ידי שנעשה בריה חדשה בטהרה.

(זרע קודש, לפסח)

נולד ברי' חדשה

וכשהאדם נכנס ונתעלם במקוה כעובר בבטן אמו נולד ברי' חדשה.

(עבודת ישראל, לפרשת פרה)

הטבילה צריך להיות בכוונת הראויות

כשעושה האדם טבילות משום תשובה יהי בכוונת הראויות, שיהי כקטן שנולד בהכנסו למקוה בהתקפל תלת גו תלת כבמיעי אמו ואחר כך יוולד ברי' חדשה על ידי תשובה כשורה.

(הוספות מהרצ"א, על סור מרע ועשה טוב)

ענין המקוה שנכנס בה הבעל תשובה, להורות כי נתבטל ממציאותו בעולם הזה על ידי שנתכסה במים, ואחר כך חוזר והוי כברי' חדשה, ומטעם הטבילה במים, מפני שתחלת ברייתו של עולם נתהווה הכל מתוך המים וכו', **ויראה את עצמו אחר הטבילה כאלו נברא באותה שעה** ויתן אל לבו בדמיון כי כמו שנתחדש בגופו, כך יחדש גם כן פעולותיו לטוב ויכשיר מעשיו בדרכי השם יתברך, וכן אחר מסירת נפש בדי דאחי"ד, והראיי מן הגר שבא לכלל ישראל על ידי טבילה במקוה דוקא, וכל שכן איש ישראל שהטבילה גורמת לו **טהרה וקדושה**.

(אור הגנוז, פרשת ואתחנן)

המקוה הוא בחינת אם הבנים

ועל ידי המקוה שהוא בחי' אם הבנים" ובא האדם בבחי' עיבור מחדש ומונח מים במים כמו בבטן אמו **ונעשה על ידי זה ברי'**

(י) המקוה נקראת "אם הבנים" ראה לקמן מספר מנחת שבת (סימן ע"ב סימן קנ"ד בשם ספר תולעת יעקב.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קיג

חדשה קומה שלימה עם כל חלקי שרשי נשמתו והוא בחי' לידה מחדש.

(אמרי נועם, פרשת בשלח)

על ידי המקוה נתקנו איבריו ונשמתו והרי הוא חדש, וניצוץ הנשמה חוזרת אליו

טעם הטבילה במקוה הוא כעין חזרת הכלים אל הכבשן, כדי שיטהרו ויתלבנו, וביציאתן מהכבשן הם חדשים, גם האדם בהכנסו אל המקוה הוא כדי להכלל ולחזור הנשמה הפגומה והאיברים הפגומים ממקום שיצאו, ושם מתעלמים כעובר המתעלם בבטן אמו, שאין עין החיצוני שולט בו, והוא שמור מכל פגע ומקרה, כדפירשו ז"ל כימי אלוה ישמרני על הולד שהוא בבטן אמו, וביציאת האדם מהמקוה הרי נתקנו איבריו ונשמתו והרי הוא חדש, ואין לחיצוני חלק בו, וירגיש האדם בעצמו רוח חדשה מניצוץ הנשמה שחזרה אליו.

(ראשית חכמה, שער האהבה פרק י"א)

על ידי המקוה יקבל מוחין חדשים והארה יתירה

וטהרה הוא ענין גדול לאנשי צורה וזכי הנפש, שכמעט שנעשין ברי' חדשה ומתחדש לו מוחין חדשים והארה יתירה בטבילה וטהרה.

(מעשי אורג)

לכוון לעשות נחת רוח להקדוש ברוך הוא, ועל דעת הצדיקים הקודמים

היודעים בסוד ה' קבלו על עצמם, וכתבו (פרי עץ חיים, שער י"ח שער השבת פרק ג) **מי שיטבול מעתה בלי כוונה הוא ככופר חס ושלום, והוא כדי שידחקו עצמן תמיד בעת טבילה לנחת רוח לפניו יתברך שמו, ומזה יקח ראיי מי שבא בסוד ה' לכוון כדקא יאות, ואותן שלא באו בסוד ה', טבילתן מטהרתן,**

ודי להם הכוונה לכבודו יתברך שמו, ועל דעת רבי שמעון בר יוחאי והאריז"ל, וזה אמת בסייעתא דשמיא.

(ישמח משה, ליקוטים, מאמר אבקת רוכל)

עיקר הכוונה הוא דביקות בה'

אבל צריך שכוונה זו (כוונת המקוה מבעל שם טוב הקדוש זכרונו לברכה) תלמוד ותחזור עם איזה חבר טוב כמה פעמים עד שיהי' שגור בלבך שתוכל לכוון בנקל, כי כן ענין כל הכוונות צריך שיהיו שגורים מאד בלב לכוון ברגע אחת כי לבינו קצר מהכיל כל כמה שצריך לכוון, ועיקר הכוונה הוא דביקות בהשם יתברך ואם נכוון כוונת השמות לא נוכל לכוון מה שצריך לעיקר, לזאת צריך שיהי' הכוונה שגורה מאד ברגע וכו', ובאמת עיקר הכוונה הוא שבירת הלב בהכנעה ודביקות להשיי'ת כמ"ש בכתבים בשם ר' בער ז"ל משל על זה הענין שיש לכל מסגר מפתח שפותח בכוין ולפי המסגרת כן מכוין המפתח ויש גנבים שפותחין בלי מפתח דהיינו ששוברין המסגר, כן הענין יש לכל דבר נעלם מפתח והוא הכוונה המכוונת לאותו דבר אבל עיקר המפתח להיות כגנב ששובר הכל דהיינו לשבר הלב היטב בהכנעה גדולה ועל ידי זה נשבר המסך המבדיל למעלה שעל ידה הי' ההסגר לאדם, ובאמת אתה ידעת אף על פי שבילדותי למדתי קצת כוונות אבל איני מכוין בהם כלל רק עיקר הכוונה הוא שבירת הלב כנזכר לעיל.

(ליקוטי יקרים, דף לו:)

ברי' בטילה בתתק"ס - המקוה יש בה 40 סאה כנגד 40 יום של קבלת התורה, הלוחות הי' משקלם 40 סאה, נמצא ענין התורה והלוחות נרמז בשיעור מקוה

כוונת המקוה בפשוט, במקוה יש תתק"ס לוגין, ובירושלמי אמרינן ברי' בטילה ביי' פעמים ששים, היינו תתק"ס, ועם הברי' שבטילה בו תתקס"א, והוא בכוונת המקוה לתקן

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קטו

הברית יסוד צדיק, הוא באופן זה, כי תתקס"א הוא י"ו פעמים ששים והנה יש באדם ד' יסודות, וכל יסוד כלול מכולם, הרי י"ו יסודות, וכל אחד צריך ששים לבטלו, שלא יהי בו בני"ט מהקליפה וכו', המקוה יש בה ארבעים סאה, וכן יצירת הולד בארבעים יום, שהם תתק"ס שעות, (הרי כשהאדם טובל במקוה נעשה כברי' חדשה הנולד במעי אמו, והנה כששוחה הוא תלת גו תלת כפנקס במעי אמו, ואחר כך בהתפשטו הוא כהולדה, התפשטות איברים) וכתב במגלה עמוקות הנה המקוה יש בה ארבעים סאה נגד ארבעים יום של קבלת התורה וכו', ועל שיעור הזה היי גם כן הלוחות, שהיי משקלם ארבעים סאה, נמצא ענין התורה והלוחות, נרמז בשיעור מקוה, על כן מקוה מועיל להשגת התורה, כמו שכתוב מורנו ר' חיים וויטאל זכרונו לברכה, ולדעתי צריך לכוון זה הענין.

(הוספות מהרצ"א, על סור מרע ועשה טוב)

שיהי' איזה כוונה

והנה החכם עיניו בראשו לטהר את גופו בכל זמן ועידן, אך לא בשגעון, זולת באיזה כוונה, ודי בזה הערה למבין ורוצה באמת, נראה לי הקטן.

(הוספות מהרצ"א, על סור מרע ועשה טוב)

לצייר שם הוי"ה

קבלתי שצריך לצייר השם הוי"ה במחשבה בשעת הטבילה.

(הוספות מהרצ"א, על סור מרע ועשה טוב)

לכוון שיוכל לקבל אור קדושתו יתברך

וכן בטבילת מקוה נמי על ידי שאדם טובל את עצמו במקוה על ידי כך נטהרו האברים חיצונים של אדם, ממילא הנפש נמי נזדכך דהזדככות הגוף גורם טהרת הנפש, כי על ידי טבילת

קטז מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל

מקוה יסיר מעצמו מסך המבדיל, אלא צריך שיכוון בשעת הטבילה שטובל את עצמו כדי שיוכל לקבל על עצמו אור קדושתו יתברך ועל ידי כך מופיע עליו אור המקיף אחר כך, ואם הוא אינו מכוין לא עשה ולא כלום כמו דאיתא בגמרא טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל משום דהכל תלוי בכוונת הלב של אדם.

(קהלת יעקב, פרק ד' וה')

צריך לעשותו בכוונה

כי המקוה מטהר את הגוף והנפש, אבל צריך לעשות הכל בכוונה, לא חס ושלום מצות אנשים מלומדה, ואזי חס ושלום אינו נחשב לכלום, רק צריך להתיישב את עצמו ולכוין דעתו מקודם.

(בעל שם טוב הקדוש, מובא בספר ליקוטים יקרים סימן קע"ח)

פניה וגדלות לא יזיק לכוונת המקוה

קבלנו מפי רבותינו בשם הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו אשר פניי וגדלות לא יזיק לכוונת המקוה מאחר שהמעשה גורמת בעצמה טהרה, וכן הדין בצדקה וכו', אבל על כל פנים צריך לכוון לשם טהרה ולשם תשובה כי בלא זה המעשה בטלה.

(פרי קודש הילולים, שער השבת דף י"ב)

מכל מקום טהור הוא

וכמה גדולים ויקרים דברי מרן הבעל שם טוב זכרונו צדיק לברכה זכותו יגן עלינו, שכתב, בצדקה וטבילה אפילו משום יוהרא נמי טוב הוא, בצדקה מכל מקום מחיי נפש העני, ובטבילה מכל מקום טהור הוא, ואף על פי כן כוונת טהרה מיהא בעינן.

(נחר יוצא מעדן, נחר א' אות י')

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל ק"ז

מקוה טוב אפילו שלא לשמה - אברהם אבינו עליו השלום קיים אכילה שתי' לינה ומקוה ביחד

בשם החסיד המפורסם מורנו הרב יוסקא מדעמביץ, שמעתיו שאמר שיש ב' מיני מצות היינו צדקה ומקוה שהמה טובים אפילו שלא לשמה, כי צדקה כשנותן אפילו שלא לשמה, אף על פי כן יטיב לזולתו ומהנהו, וכן טהרת המקוה הגם שכוונתו שלא לשמה אף על פי כן יטהר את עצמו, וזה שכתוב (בראשית רבה פרק נ"ד סעיף ו') **אשל, חד אמר פונדק וחד אמר עץ ותחתיו מעין ומקוה לטהר טמאים** (וכן הוא בזוהר הקדוש וירא (דף קב:), ומעיינא דמיא הוה תחות ההוא אילנא, עיין (ס) וקראם אש"ל ראשי-תיבות אפילו שלא לישמה.

(מגיד תהלות, פרשת וירא)

לא תכוין להנאת גופך, רק שתבא על ידי זה לטהרת הנפש

בני אהובי וחביבי לא תכוין לזה להנאת גופך ולבריאותך, רק שתבא על ידי זה לטהרת הנפש כי זה עיקר החיים שלנו בעולם הזה, ויאריכו ימיך ושנותיך כמבואר בגמרא ברכות כ"ב אמר ר' ינאי וכו' וכל המחמיר בה מאריכין לו ימיו ושנותיו, ומי יהי' שוטה כזה שלא לשמוע דברי חכמים לטבול בארבעים סאה, ועל ידי זה יפסיד חס ושלום אריכות ימים ושנים טובים.

(אברך על תהלים, מאמר מאיר לעולם)

אדם נמשל כחרס וכלי חרס צריך שבירה, ושבירתו היא טהרתו

פעם נזדמן רבינו (הרב הקדוש מצאנו זכרונו צדיק לברכה) עם הרב הקדוש מהר"א מסטרעטין זכרונו צדיק וקדוש לברכה ושאלו איך מועיל טבילה במקוה הלא אדם נמשל כחרס האדמה, וכלי חרס אין לו טהרה במקוה, השיב לו רבינו, כי

קִיחַ מְקוּהַ פְּרָקִים י"ד - מ"ב יִשְׂרָאֵל

בטבילה במקוה צריך להיות לו לב נשבר ושבירתו זו היא טהרתו, ורמז יש בדבר כי מי"ם בגימטריא ב"פ מ"ה לרמז על הא דתנן מא"ד מא"ד הוי שפל רוח, ומא"ד בגי' מ"ה, ושיעור מקוה מ' סאה, וצורך המקוה כמי"ם סתומה ומ' במילואה מי"ם להורות בזה שבשעת טבילה במקוה צריך להיות שפל בעיניו כנקודת היו"ד שהיא קטנה שבאותיות ואז היא מקוה כשרה ומטהרת, והנה התלמיד חכם מותר לו להשתמש בשמיני שבשמינית גאות לעת הצורך לדבר מצוה, אבל בבואו לטבול במקוה צריך שיהי שפל בעיניו ובלב נשבר וכאין יחשב אז בפני עצמו, והשמיני שבשמינית שהוא קורטוב כמו שכתוב תוסי' בראש השנה (דף י"ג עמוד א') **ישליך לתוך המי"ם דהיינו למא"ד מא"ד הוה שפל רוח, ואז תעלה טהרתו וזהו שאמרו מ' סאה חסר קורטוב פסולה, היינו אם במ' סאה מקוה חסר "קורטוב" זה השמיני שבשמינית גאות שלא השליכה לתוך המים של מא"ד מא"ד הוי שפל רוח, אין כאן התכלית המכוון של המקוה, ופסולה.**

(תהלות חיים)

מְקוּהַ יֵשׁ בֵּה ר"מ קִבִּין וּמֵהֶפֶךְ מ"ר לר"ם

יש קליפה המטמאת את האדם בלילות רחמנא ליצלן ושרשה הוא רל"י והוא בגי' מ"ר, ולעתיד לבא תתבטל קליפה זו ויתהפך מן מר לרם בבחינת רם על כל גוים ה', וזהו גם כן כוונת המקוה כי מקוה יש בה ר"מ קבין, ועל פי כוונה זאת יטהר נפשו מטומאתו כאשר יבא אל תוך המים דהיינו החסדים העליונים ואז יתהפך מר לרם.

(אוהב ישראל, ליקוטים)

הַכְּתוּב יוֹדֵעַ כָּל הַכוּוֹנוֹת

רבינו הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו הלך למקוה ומצאה נעולה, אמר מעולם לא יצאתי ידי מקוה כמו עתה כי **חשב**

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קיט

לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ואם עד כה טבלתי בכוונתי הפשוטות, הרי נחשבין לי הפעם כוונות הכתוב ואין לך כוונות נעלות וגבוהות מאלו.

(מעין גנים)

ראיתי בשם מרן הגאון האלקי מורנו הרב ר' מנחם מענדל מרימונאב זכרונו צדיק וקדוש לברכה, שפעם אחד הלך למקוה ונתקלקל המקוה והיי הכרח לחזור לביתו בלא מקוה, ואמר אחר כך היום היי לי מקוה בכל הכוונות, כי תמיד שאני הולך, אין כח בשר ודם לכוון בכל כוונות המצוה, **אבל היום הוא בגדר חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, והנה הכתוב יודע כל הכוונות.**

(רצון ישראל)

יטבול לשם איזה דבר טוב

להיות טהור בכל עת, ושלא להתעצל לטבול במקוה בכוונה רצויה, כי הכל הולך אחר הכוונה, כדמצינו בחגיגה הוחזק למעשר לא הוחזק לתרומה, **ושמעתי שמנהג החסידים האמתיים לכוון בכל דבר בשעת טבילה לשם איזה דבר טוב, כגון קודם קריאת המגילה, או קידוש לבנה, וכיוצא.**

(רחמי האב, ערך טהרה)

הסרת מחשבות ודעות רעות

ענין הטבילה, הוא כוונת האדם בה עם טהרת הגוף, הסרת המחשבות הרעות והדעות נפסדות, ומפני זה אמרו זכרונם לברכה בקצת טבילות (חולין דף ל"א) **טבל ולא החזיק כאילו לא טבל.**

(ספר המדות, דף נ"ד)

כשבא למקוה הוא סוד שבא לעולם האחדות

אמרו רבותינו זכרונם לברכה הרוחץ ידיו לתפלה כאלו טבל כי נודע סוד המקוה הוא מלשון אסיפה והכנסה כי מקוה הוא סוד בחי' עולם האחדות עולם המחשבה כי נודע שעיקר האדם הוא המחשבה ובמקום שהאדם חושב שם הוא כולו וכשחושב אנה ואנה נקרא פיזור הנפש כי הנפש היא המחשבה כנודע וכשבא למקוה הוא סוד שבא לעולם האחדות ששם נאספים ונקווים כל המחשבות כי בתחילה הי' בעלמא דפרודא מקום השבירה וכשבא לעולם האחדות אין שם אחיזה לקליפות לכן הצדיק המקודש בעולם המחשבה נאמר עליו לא יאונה לצדיק כל און וכו'.

(מאור עינים, מסכת ברכות)

פרק ל"ט

בו יבואר טעם הטבילה במקוה - עיקר הטבילה לבעל תשובה הוא לטהר עצמו מעונותיו ולהחזיר לו הנשמה - אי אפשר להגיע לגופי תורה ומצוות, אלא אם כן נזהר בטבילת עזרא - על ידי הטבילה יעשה לבוש לנשמתו - יעסוק בתורה בטהרה בטובלו במים - יועיל לטהר מה שנתעצל במצות עשה

ועוד טעם הטבילה במקוה הוא כעין חזרת ועוד הכלים אל הכבשן כדי שיטהרו ויתלבנו וביציאתם מהכבשן הם חדשים גם האדם בהכנסו אל המקוה הוא כדי להכלל ולחזור הנשמה הפגומה והאיברים הפגומים ממקום שיצאו ושם מתעלמים כעובר המתעלם בבטן אמו שאין עין החיצוני שולט בו והוא שמור מכל פגע ומקרה כדפי' ז"ל (איוב כט, ב) כימי אלוה ישמרני על הוולד שהוא בבטן אמו, וביציאת האדם מהמקוה הרי נתקנו איבריו ונשמתו והרי הוא חדש ואין לחיצונים חלק בו, וירגיש האדם בעצמו רוח חדשה מניצוץ הנשמה שחזרה אליו, וראוי הוא שקודם שיכנס במקוה שיהרהר תשובה מעונותיו ואם אפשר גם כן שיתודה באופן שלא ישאר לחיצוני חלק בנשמה:

עיקר הטבילה לבעל תשובה הוא לטהר עצמו מעונותיו ולהחזיר לו הנשמה

והדבר ברור כי כמו שלטהר טומאה סתם והדבר מקריו וזובו וכיוצא צריך שלא יהיה דבר חוצץ בינו ובין המים מהטעם שפירשתי גם כן לענין טהרת העון שהוא טומאה יותר רוחנית דבוקה בנשמה עד שתעשה בה פגם והחשיכה שצריך רחיצה להסירה בנדר ובורית על ידי התשובה ולא יהיה דבר חוצץ

מבפנים בנשמתו, כי כבר פ"י כי עיקר הטבילה לבעל תשובה הוא לטהר עצמו מעונותיו ולהחזיר לו הנשמה אם כן לזה צריך לשים בלבו לשוב מעונותיו מכל וכל ולא יהא טובל ועדיין העונות מקצתם בידו כי לא יועיל לו הטבילה לטהרת עונותיו כדפ"י עד שיעזוב אותם עזיבה גמורה מכל וכל. וזהו על דרך שיתבאר בעזרת ה' בענין התשובה שענין התפלה והבקשה על מחילת העון הוא שיתוקן בתחלה מעונותיו כל האפשר בידו, ואחר כך יתפלל עליהם, ולזה נכון שיתודה קודם שיכנס במקוה או לפחות בהרהור. ובספר החסידים כתבו שראוי לטבול ג' פעמים כנגד חטאת עון ופשע.

עולם הבא אינו מושג אלא על ידי יסורין שהוא אחד מג' מתנות טובות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל והטבילה היא ברמז עולם הבא ולכן צריך ביסורין

ובהיות המקוה ממים קרים והוא מצטער, יכוין במה שאמרו ז"ל כי עולם הבא אינו מושג אלא על ידי יסורין שהוא אחד מג' מתנות טובות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל והטבילה היא ברמז עולם הבא ולכן צריך ביסורין. **ובקבל עליו צד הקרירות שהוא הדין הנשפע בגבורה זוכה אל אור החיים טוב הצפון למעלה בעולם הבא**, והיינו (משלי ו, כג) דרך חיים תוכחות מוסר, והיינו איהי רחמי, וכן את מוצא שלא יכנסו הנשמות בגן עדן העליון עד שיטבלו בנהר די נור. **והזהיר לעשות הטבילה בזמנה בודאי לא ישיגהו שום מזיק כי שומר מצוה לא ידע דבר רע אלא אם יהיה אנוס אם יעבור זמנה ונתרשל במצוה בלי שום אונס אפשר שלא תגין המצוה עליו להנצל ממקרי הזמן, ואם נתרשל מלעשותה בזמנה יזדרז לשוב בתשובה ולא יניח לטומאה שתתישן בנפשו שאחר כך יהיה קשה להפרידה, על דרך מה שכתוב (ויקרא לט, יא) מפני שיבה תקום, קודם דיצר הרע יזקין ביה, ויבטח בה' כי הבא ליטהר מסייעין אותו ולא יאונה לו שום היזק מן הטעם שפ"י**

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קכג

כי בהטהר עצמו מטהר גם כן נפשו ורוחו שהם חלק עליון וכיון שהוא מטהר חלקי ניצוצי הקדושה מסייעין אותו ודאי.

(ספר ראשית חכמה - שער האהבה - פרק אחד עשר)

אי אפשר להגיע לגופי תורה ומצוות, אלא אם כן נזהר בטבילת עזרא

...נמצא למידין מכאן שאי אפשר לו לאדם שישגי תכלית יראת ה' אלא אם נזהר בטבילת עזרא. וכן פירש רש"י למעלה בדיבור המתחיל שאני ברכת המזון הביא רש"י לישנא אחרינא שאני תפלה דלית ביה קבלת מלכות שמים אבל קריאת שמע דאית ביה קבלת מלכות שמים שמקבל את הש"י לאדון ולמלך מיוחד אסור להרהר בו עד שיטבול, הרי שבלתי אפשר לידע מה היא יראה שילמוד ויתפלל ברתת ובזיע כי אם שיהיה נזהר בטבילת עזרא.

אם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה על ידי זה לידי אפיקורסות, והכת שבתי צבי ימח שמם שהיו אז בימים ההם ומזה נעשה אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף

ואם הוא לומד או מתפלל ואינו נזהר בטבילה זו אי אפשר בשום אופן להגיע לגופי תורה ומצוות. ואם הוא לומד ספרי קבלה והוא בלתי טהור יוכל לבא חלילה על ידי זה לידי אפיקורסות. ובזמנים הקודמים שהיה דבר ה' יקר בימים ההם ולא היו יודעים מיראת הרוממות כלל זאת היה מחמת שהיו לומדים תורה ולא נזהרו בטבילה זו והכת שבתי צבי ימח שמם שהיו אז בימים ההם ומזה נעשו אפיקורסים שלמדו ספרי קבלה בטומאת הגוף והיה העולם שמם עד שבאו שני המאורות הגדולים לעולם הבעל שם טוב הקדוש ואדמו"ר הרב רבינו אלימלך נשמתו בגנזי מרומים והם פתחו שער לה' צדיקים יבואו בו שלא יהרהר אדם שום הרהור

תורה עד שיטבול עצמו לקריו שחכמי הגמרא לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו.

**בלתי אפשרי ללמוד לתלמידים ולהכניס בלבם יראת ה'
אם אינו נזהר בטבילה זו**

ועוד זאת אנו למידין מסמיכת הכתובים והודעתם לבניך ולבני בניך וסמיך ליה יום אשר עמדת וגו' שזאת גם כן בלתי אפשר ללמוד לתלמידים ולהכניס בלבם יראת ה' אם אינו נזהר בטבילה זו.

אם האדם מקדש ומטהר עצמו מקטנותו וכל ימיו הוא לומד על טהרת הקודש הוא משיג יראת הרוממות והוא יכול לקרב את נשמות ישראל להבורא ב"ה ולהכניסם בגופי התורה ומצות ויראת שמים ואור קדושתו מופיע על תלמידיו ותלמידי תלמידיו ההולכים בעקבותיו עד סוף כל הדורות.

הכלל העולה מזה מי שהוא לומד פשטות התורה בלתי טהור אזי אינו יכול להשיג בשום אופן מה היא יראה, ומי שהוא לומד ספרי קבלה ואינו זהיר בטבילה זו יוכל לבא חלילה לידי אפיקורסות והוא מטמא נפשות ישראל הנגררים אחריהם, אבל אם האדם מקדש ומטהר עצמו מקטנותו וכל ימיו הוא לומד על טהרת הקודש הוא משיג יראת הרוממות והוא יכול לקרב את נשמות ישראל להבורא ב"ה ולהכניסם בגופי התורה ומצות ויראת שמים ואור קדושתו מופיע על תלמידיו ותלמידי תלמידיו ההולכים בעקבותיו עד סוף כל הדורות. ועינינו הרואות אשר עדיין זורח בעולם אור קדושות שני המאורות הנ"ל.

וזהו פירוש המדרש הנ"ל הדא הוא דכתיב יראת ה' טהורה עומדת לעד רצה לומר כשיראת ה' טהורה רצה לומר שלומד

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קכה

בטהרה שהוא זהיר בטבילת עזרא כנ"ל היא עומדת לעד אמר ר' לוי מיראה שנתיירא אהרן מלפני הקב"ה זכה ונתנה לו הפרשה הזו שאינה זזה ממנו ולא מבניו ולא מבני בניו עד סוף כל הדורות, פירוש על ידי שאהרן נהג עצמו בקדושה ובטהרה כל ימיו השיג פנימיות היראה כל כך שאור קדושתו מופיע על תלמידיו ותלמידי תלמידיו עד סוף כל הדורות. וזה גם כן פירוש הפסוק אמור אל הכהנים בני אהרן פירוש שתאמר לעובדי השם שמכונים בשם כהן שיהיו תלמידי אהרן שגם הם יתנהגו על טהרת הקודש כמו אהרן ואז לנפש לא יטמא בעמיו רצה לומר שלא יטמא שום נפש מישראל המתקרבת אליו ואדרבה שיקרב נשמות ישראל להבורא יתברך ואור קדושתו יופיע עד סוף כל הדורות כנ"ל.

(ספר מאור ושמש - פרשת אמור ד"ה וזהו)

על ידי הטבילה יעשה לבוש לנשמתו

ורחץ בשרו במים רמז שלא ילמוד ויתפלל בגוף טמא אם צריך לטבילה יטביל עצמו ואז כשיטביל יקדש עצמו כל כך שגם מהטבילה יעשה ממנה לבוש לנשמתו שלא יבא לידי טומאת קרי חלילה ולא יצטרך לטבול בהכרחי. ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת פירוש על ידי שיתחבר עצמו עם בני אדם יזכה לב' מדרגות ושעירים לשון חשיבות כמו שמצינו וישלח ב' גדיי עזים. לחטאת רוצה לומר בשביל החטאת והחסרון הבלתי אפשרי לצדיק זולתו שאי אפשר שיהיה כל תפלתו זכה וצלולה מכל סיג ופסולת מחשבה זרה והוא מחמת ב' סיבות האחת מחמת שאדם אחר עושה איזה חטא חלילה מזה נמשך שיבא איזה הרהור לצדיק בתפלתו כדי שיעלה אותו הדבר לכפר עליו וסיבה הב' כי כל זמן שאנחנו בגלות המר צריך ליתן יניקה לסטרא אחרא כדי שיהיה להם חיות קצת עד שיבא משיח צדקינו ויעביר ממשלת זדון מן הארץ, וזה רמז והשעיר אשר עליו הגורל לדי' דהיינו החלק שעולה לה'

ועשהו חטאת רוצה לומר שנעשה ביה חסרון מחמת הסיבה הנ"ל והשעיר אשר עלה עליו כו' דהיינו החלק המחשבה זרה הוא למען יעמד חי פירוש כנ"ל להעמיד הסטרא אחרא שיהיה להם חיות קצת ועל הסיבה הב' לכפר עליו כנ"ל והשם הטוב יכפר בעדנו ויצמיח קרן ישועה במהרה בימינו אמן סלה.

(נועם אלימלך - פרשת אחרז)

יעסוק בתורה בטהרה בטובלו במים

כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור וכו' ע"ד הרמז שהתורה הקדושה מרמזת על איש צדיק ההולך בדרכי השם יתברך אבל עדיין אינו טהור בכל מחשבותיו וזהו כי יהיה כו' מקרה לילה שאירע לו מקראות של שפלות וחטאים חלילה הנקראים לילה דהיינו שאין גופו טהור לגמרי שיהיה נשמר מטומאת קרי חס ושלוש. ועיניו מלהסתכל הסתכלות לא טובות ומלראות ברע ואזניו משמוע ופיו מלדבר דבר שאינו צורך גבוה לעבודתו ויראתו יתברך שמו. ויצא אל מחוץ למחנה פירוש הכתוב משיאו עצה מאחר שיצא חוץ למחנת קדושים צריך לתקן עצמו במדרגת תחתונות שלא יאחוז בדרכי הצדיקים הקדושים האמתים העוסקים בסודות עליונים ביראתם ובאהבתם שלימה בלי שום סיג ונדנדוד חטא והרהור עון כלל ולא כן הוא שמחשבתו פגומה ואינה צלולה בקדושה ואבריו אינם מתוקנים ואיך יכנוס בהיכלא דמלכא לחפש ולפשפש באוצרות המלך הם הסודות התורה הקדושים העליונים. ואדרבה חס ושלוש קנאים פוגעים בו הם הקליפות החיצונים ומתאחזים בו להחטיאו ולהכשילו יותר חלילה. ולכן צריך לתקן את נפשו ואבריו באיזה ענינים שהם מחוץ למחנה הקדושה העליונה דהיינו שיסגף עצמו באיזה סיגוף ויתחרט וישוב ויזהר וישמר עצמו מהדברים המביאים אותו לידי חטאים הנ"ל ויראה להתאמץ ולהתחזק להצליל את מחשבותיו ולדקדק במעשיו ולהסתכל בהם אם הם עשויים

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קכז

באמת בלב שלם בלי שום תערובות חמץ וסיג ופסולת ושיהיה מעשיו בדרך אמת בלי שום ערבוב טוב ורע ולדבק עצמו בהתורה הקדושה ולעסוק בה בטהרה לטבול עצמו בעת שצריך טבילה ואז יתלהב לבו בקרבו לדבקות והתלהבות בהירות קדושה עליונה וזהו כונת הפסוק והיה לפנות ערב רוצה לומר כאשר יפנה את התערובות הרע שהיה בו כנ"ל ורחץ במים רמז להתורה הקדושה הנקרא מיס' וגם מים כפשוטו שיעסוק בתורה בטהרה בטובלו במים כנ"ל ואז וכבוא השמש רוצה לומר כשיבא לו הבהירות והתלהבות יבא אל תוך המחנה פירוש אז יבא אל פנימיות המחנה הם הסודות העליונים וק"ל.

(נועם אלימלך פרשת כי תצא)

יועיל לטהר מה שנתעצל במצות עשה

והעברה על מצות עשה הוא שיתעצל לקיים המצוות כענין מצה בפסח וכיוצא דהיינו ביטול המצוה מצד שישב ולא עשה, ותקנתו הוא הזריזות מכאן ואילך לקיים מה שביכלתו, והמים דהיינו מימי הכפרה העליונה יושפעו וירחצו הפגם ההוא שבנשמה שגם ביטול המצוה יעשה פגם בנפש אלא שאינו כל כך כעברת על לא תעשה, והטהרה במקוה מים יועיל לטהר מה שנתעצל במצוה.

(ראשית חכמה - שער האהבה - פרק י"א)

פרק מ

בו יבואר גודל הענין של תפלה קודם ולאחר המקוה - לשם יחוד

קודם התפלה הלך למקוה ואמר בזה הלשון הרינו רוצה לטהר גופי ונפשי ורוחי ונשמתי לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו וגו'.

(הנהגות קדושות מבעל אמרי יוסף זצוקללה"ה)

תפלה קדושה:

כשנכנס למקוה יאמר זה: הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של וידוי ומצות עשה של תשובה כמו שכתוב דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעול מעל בה' ואשמה הנפש ההיא והתוודו את חטאתם אשר עשו, (ויאמר מעומק הלב) אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ה' בחטאים ועונות ופשעים הרבה מאד, גדל עוני מנשוא, עצמו פשעי מספר בושתי וגם נכלמתי (ויפרש חטאתו באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום חטא ויאמר) הרי נכלמתי ובושתי ממעשי הרעים, ולעולם אין אני חוזר לעשות כדבר הזה, והריני כגר שנתגייר וכקטן שנולד, אנא בשם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא, ככתוב בתורתך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, ויקרא אלקים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קכט

(סידור כתר נהורא, בארדיטשוב).

פרק מב

אמירת תהלים

אמר, ששמע שבעל שם טוב הקדוש אמר תהלים בהיותו עומק במקוה.

(בית אהרן, ליקוטים)

= מספר הטבילות =

טבילה אחת אינו מזיק

קבלה בידינו מקודש הקדשים ורוח אפינו הבעל שם טוב זכרונו צדיק לברכה כי כשצריך למקוה וטובל את עצמו פעם אחת, לא יזיק לו בשום אופן.

(משמרת שלום, סימן ב' סק"א)

טבילה אחת אין בית מיחוש

בשם הרב הקדוש ר' דוד מטאלנא זכותו יגן עלינו, בשם הבעל שם טוב איתא שטבילה אחת אין בית מיחוש, ואני אומר שבי פעמים הוא טוב, וג' פעמים הוא רפואה.

(שפתי קודש)

לא יטבול הרבה ולא ימעט

אודות מספר הטבילות לא יטבול הרבה ולא ימעט, יטבול טבילה אחת להעביר הכוחות רעות, וטבילה אחת להשפיע עליו הכוחות הקדושה, וטבילה אחת לשם תשובה כמבואר דלתשובה צריכה טבילה, ובאם יש לו איזה צרה בבית וכדומה או שצריך לאיזה ישועה, יטבול עוד טבילה כמו שמובא בשם

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קלא

הזידיטשובער רבי דכשבא לפניו מקשה לילך היי הולך לטבול במקוה.

(מפי רבינו הקדוש מספינקא זצוקללה"ה)

ש"י טבילות בכל יום

הגאון הצדיק ר' יוסף חיים זאנענפעלד זכרונו צדיק לברכה מרא דארעא דישראל היי מרבה בטבילות ופעמים רבות מצאווהו שהוא טובל ש"י טבילות, וסיפר עליו הגאון ר' איסר זלמן מלצר זכרונו צדיק לברכה אב בית דין סלוצק, שכאשר עלה הוא לארץ ישראל, ונוכח בדרכו זו של הגאון ר' יוסף חיים זכרונו צדיק לברכה תמה על דבר זה, רבה של ירושלים שכל עתותיו מוקדשים לתורה ולתפלה, על מה ולמה ינהג כן, ואמנם בתוך זמן קצר כשנעשה ר' איסר זלמן לידידו של הרב זכרונו צדיק לברכה, והפנה את השאלה להרב זכרונו צדיק לברכה בעצמו, הוכיח לו את דרכו מהלכה מפורשת (רמב"ם פרק י"ג הלכה ו' מהלכות איסורי ביאה) מל ולא טבל כאילו לא מל, הרי אף על פי שמל כדי להתגייר ולקבל עול מצות, הרי יהודי נעשה רק בטבילתו, והרי קל וחומר ומה מנכרי ליהודי אפשר שתעשה הטבילה, הרי מיהודי ליהודי הגון יותר בודאי שתעשה, והיה ר' איסר זלמן מסיים, מאז גדלה בעיני ערכה של טבילה בכל יום.

(מרא דארעא דישראל)

להיות עושים עוצם ההשתדלות היותר, שיהיי בעירם מקוה טהרה של פושרין בכדי שכל אדם אפילו הוא חלוש יכול להיות מוחזק בטהרה מי מקוה בתמידות ואל תאמר ראה זה חדש הוא כבר היי לעולמים בכמה קהלות קדושות שהשתדלו בזה וגם הצליחו ועשו פרי טוב ואשרי חלקם כי זכות הרבים תלוי בהם ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

(יסוד ושורש העבודה, שער הכולל פרק ט')

**טבילה במקוה בכל יום -
צריך בכל יום לטבול משום תשובה**

פעם אחת בא לפני כבוד קדושת מרן זכרונו לברכה כשהי' בראצפערט ישמרס צורס ויצילס, רב אחד מגליל העליון, בתערומות שהחסידיים בעירו רודפים אותו ברדיפות שונות, שאלו מרן זכרונו לברכה מפני מה רודפים אותו, והשיב הרב מפני שאינו הולך לטבול בכל יום במקוה, שאלו מרן, האם החסידיים דשם הולכים בכל יום לטבול, השיב: הן. אמר לו מרן זכרונו לברכה, אם כן הצדק עמהם למה אינו הולך גם כבוד תורתו בכל יום למקוה, שאל הרב היכן כתוב שצריכים לילך בכל יום למקוה, השיב לו מרן זכרונו לברכה קבלה בידינו שמי ששואל על דבר שבקדושה ומנהג ישראל "ווי שטייט דאָס" [איפא כתוב זאת] הרי זה מדת אפיקורסות והוסיף ואמר איתא במגן אברהם הלכות יום הכפורים בשם מהרי"ל דבערב יום הכפורים צריך לטבול במקוה כיון דתשובה היא מצות עשה ותשובה צריכה טבילה, ואיתא במסכת אבות (פרק ב') ושוב יום אחד לפני מיתתך ואמרו חכמינו זכרונם לברכה ישוב היום שמא ימות למחר, ואם כן בכל יום צריך לשוב בתשובה וצריך בכל יום לטבול במקוה.

(הגאון הקדוש מהרי"ד מבעלזא)

טבילה בכל יום הוא מדינא

בספר אור זרוע הגדול מסכת ברכות סימן קי"ב כתב, **דבעל תשובה צריך טבילה דכל מי שעבר עבירה הוי כאילו נטמא בטמא מת, וכן קבלתי ממורי שכל בעל תשובה צריך טבילה אפילו עבר על עשה, עיין שם.** ומכאן יש סמך על שהולכים למקוה לטבול בכל יום גם מדינא, כי בעונותינו הרבים אין מי שלא יכשל בדיבור לשון הרע שהוא בכלל לאו דלא תלך רכיל, וכן כעס וכדומה, וטרם שכבו הרי הוא מתוודה ומתחרט על

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קלג

עוונותיו ובקומו משינתו הרי הוא בעל תשובה, ולהאור זרוע צריך טבילה, ומכאן יסוד על פי הלכה למנהג החסידים לטבול בכל יום.

(לקט הקמת החדש, אורח חיים סימן נ"ג ס"ק מ"ו)

יש סמך למנהג של אנשי מעשה הנוהגים לטבול בכל יום בשחרית, כי בכל לילה עושין תשובה על מה דעבדין כל יומא כאשר נצטוונו מפי הזוהר הקדוש, והנה כתב באור זרוע (סימן ק"י"ב) שכל בעלי תשובה צריכין טבילה עיין שם, ועיין בש"י"ה הקדוש (בהלכות תשובה), לכך בבוקר טובלין עצמן כדין כל בעלי תשובה.

(ליקוטי מהרי"ח, סוף חלק א')

ענין לטבול בכל יום

ומשמע מדברי הזוהר הקדוש שאפילו בחול צריך לטבול בצפרא, מחמת דבלילה בעת שאדם ישן שורה עליו סטרא אחרא, ואם רוצה לקבל מאור קדישא בשחר צריך לטבול מקודם כמו שצריך לטבול בערב שבת.

(קהלת יעקב, פרק כ"ה)

הליכה למקוה בכל יום הוא בכלל מעשים טובים

ארבע מדות בהולכי בית המדרש וגוי עושה ואינו הולך, עושה, היינו מי שהוא עוסק במעשים טובים "הולך למקוה בכל יום" והולך לקבץ מעות עבור עניים והולך לבקר חולים וכדומה.

(חקל יצחק, פרשת מצורע)

הקדוש ברוך הוא שואג בקול ומרעיש העולם על שמקילין בטבילת המקוה

והנני להשיבך על מכתבך הראשון בקיצור גדול, על עניני טהרת הגוף והנפש במקוה ארבעים סאה, ובשורה טובה היא

קלד מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל

לי אשר תתחזק עצמך ולא תבטל יום אחד מטבילה במקוה, ואז ייטב לך והארכת ימים ושנים טובים אם את כל אמרי תצפון אתך ותעלה מעלה מעלה על במתי ההצלחה וכו', וראשית חכמת התורה ויראת ה' הקודמת, להיות טהור ונקי והיא על ידי טבילה במקוה מ' סאה, עיין בזוהר חדש והובא דבריו בספרים הקדושים ספרי תלמידי הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו, במשנה (ראש השנה דף ט"ז ע"א) ובחג נידונין על המים, על שהם מבזים בנטילת ידים ועל שהם מזלזלים במקואות ובטהרות שהם מים, ועל כן נידונין על המים האנשים שלא טבלו את עצמם כל השנה במקוה מים, ובספר אחד כתב קול ה' על המים (תהלים כט, ג) שהקדוש ברוך הוא שואג בקול ומרעיש העולם על המים שמקילין בני אדם בטבילת המקוה.

(אברך על תהלים, מאמר מאיר לעולם)

יראים ושלימים טובלים בכל יום

ועוד ישיבה אחת נקראת מדרש בית א-ל מספרדים, אשר יסדה הרב המקובל רבי שלום שרעבי זללה"ה (הרש"ש) ואחריו נכדו הרב החסיד ר' אברהם חסיד זכרונו לברכה ויש בה ארון הקודש וספר תורה, וכל חצות לילה הוגים בתורה וספרי קבלה והם נקראים קהל חסידים, גם מתפללים על פי כתבי האריז"ל ומאחרים מאוד את תפלתם והולכים כל יום לטבול, כולם יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה, מי יתן וישים חלקינו עמהם.

(שערי ירושלים, שבחי הארץ דף י"ט)

טבילה בכל פעם

צא ולמד קדושה מן העוף ששמה חסידה שבכל פעם שצריכה טובלת בים, ולכן נקראת שמה חסידה.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קלה

(שבט מוסר, פרק כ"ב)

לא הי' פוחת מב' פעמים ביום

וכן הי' דרכו של אדמו"ר הרב הקדוש ר' אליעזר דוד זכרונו צדיק לברכה מראדישיץ לעסוק במקואות תמיד, ובימי חורפו תבר גזיזי דברדא וטבל, ולעת זקנתו שחלש הי' מחממין את המקוה שלו בכל ימי החול וצוה לכל הבאים אצלו שילכו מקודם למקוה, ולא רצה לקחת שלום מקודם כנודע, ולא פיחת בכל יום מב' פעמים קודם תפלת השחר, וקודם תפלת הערב, והרבה פעמים הזכיר בתורותיו גודל נחיצת טהרה שצריך כל ישראל לזוהר בה.

(נפלאות הסבא קדישא מראדישיץ)

אשרי אדם שמרגיל עצמו לטבול

ואשרי אדם שמרגיל את עצמו תמיד בטבילת המקוה שאז נטהר מכמה טומאות.

(שלי"ה הקדוש, שער האותיות אות ט')

כל המרבה בטבילות הרי זה משובח

וכל המרבה בטבילות הרי זה משובח, ופוק חזי כמה היו זהירין בטבילה הכהנים בעבודתן עד שאמרו ביומא פרק ג', זה הכלל כל המיסך את רגליו טעון טבילה, אך לא כאשר יחשבו הפתאים שזה עיקר העבודה, והרבה טובלין ושרץ בידם".

(רחמי האב, ערך טהרה)

(י) בספר אור ישראל השלם פ"ג אחר שמאריך בענין טהרת המקוואות מסיים שהאינו נזהר בחומרת כשרות המאכלים ובשמירת הברית לא רק שטובל ושרץ בידו, אלא טובל ושרץ בתורו, עכ"ל"ק. ועיין ראשית חכמה שער האהבה פרק י"א.

טבילה במקוה בערב שבת

מצוה על כל אדם לרחוץ בכל ערב שבת, לפי שבימי חול שולט סיבה אחרת בעולם, וצריכים עם הקודש לצאת מתחת הרשות ההוא, ולנקות עצמו ממנו ליכנס בתוך האמונה הקדושה, ומזה הטעם צריכין לטבול את עצמן כדי שתשרה עליהם אם הבנים" (השראת השכינה), ואז יתעטרו בנפש יתירה.

(מנחת שבת, סימן ע"ב סימן קנ"ד בשם ספר תולעת יעקב)

הטבילה בערב שבת הוא קדוש מאד

הטבילה בערב שבת היא קדושה גדולה וטהרת הקודש כמו שיתבאר.

(שלי"ה הקדוש, מסכת שבת)

הטבילה בערב שבת יש בו סוד גדול

עיין בעניני שבת הנדפס בסידורים בשם ספר עבודת הקודש מהגאון החסיד הרב חיים יוסף דוד אזולאי וזה לשונו: ירחץ במים חמין בערב שבת ויש בו סוד גדול בכל אשר יעשה ביום השישי הן ברחיצה ומלבושים והכנה, עד כאן לשונו. ועיין שם עוד בשם קרבן שבת וזה לשונו: לכן יהי אצל כל אדם חוב גמור לילך לבית המרחץ בערב שבת, ויכוון שעושה זה כדי שכל כתמי עונותיו וזוהמת רוח הטומאה יורחצו ויטהרו ואחר כך יטבול במקוה ובפרט מי שנכשל בחטא ק' רחמנא ליצלן יזהר בזה, עד כאן לשונו.

(מנחת שבת, סימן קנ"ז)

ראיתי בשם האר"י זכרונו לברכה לבל יתירשל בטבילת מקוה ובפרט לכבוד שבת קודש ויזכור היטב כמה פעמים חימם את

י) המקוה נקראת אם הבנים. ראה מה שהבאנו לעיל מסה"ק אמרי נועם פרשת בשלח.

מקוה פרקים י"ד - מ"ב ישראל קלז

עצמו לעבירה הן באכילה ושתי' ובפרט בזרע לבטלה רחמנא ליצלן וכיוצא, ויקרר עצמו כעת לכבוד ה'.

(מנחת שבת, סימן קנ"ט)

טבילת ערב שבת קודש במסירת נפש

להחמיר בטבילת ערב שבת קודש כמעט במסירת נפש והוא [הרב הקדוש ר' פנחס מקאריץ זכותו יגן עלינו] בעצמו הי' מקיים אפילו בזקנותו שלא הי' יכול להלוך ברגליו הי' נושאין אותו לטבול² במקוה חמה.

(אמרי פנחס, מובא בספר מקדשי שביעי)

(2) וכן נהגו כל הצדיקים, ראה לעיל.

פרק מא

מקוה מטהר

ונסיים בדברי התנא אלקי רבי עקיבא^א, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

על ידי המקוה נעשה קיבוץ נדחי ישראל

על ידי המקוה נעשה קיבוץ נדחי ישראל כמו שרמזנו "מקב"ץ נדח"י עמ"ו ישראל" עולה תתק"ס לוגין שבמקוה כי ישראל"ל נחשב בסי' למספר תקי"מ. (אמרי נועם, פרשת בשלח).

בזכות טהרת המקוה במים נזכה לביאת המשיח

אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים (סוף יומא), ובזכות זה יתקיים במהרה ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על הפסוק "ורוח אלוקים מרחפת על פני המים" (בראשית א' ב'), זו רוחו של מלך המשיח, היינו שבזכות טהרת המקוה במים נזכה לביאת המשיח, עד כאן. (הרב הקדוש החוזה מלובלין זצ"ל, ספר מעין גנים).

(כא) ראה במשנה מסכת יומא (פרק ח' משנה ט'), מסכת יומא (דף פה עמוד ב'), ירושלמי יומא (פרק ח' דף מ"ד טור ג').

**סיפור נורא מהרב הקדוש הרבי ר' זושא
מהאניפאלי זי"ע בערב שבת במקוה**

בספר מאמר מרדכי (סלאנים, דף ס') מביא סיפור נורא, מה שהי' עם הרב הקדוש הרבי ר' זושא מהאניפאלי זכותו יגן עלינו: בערב שבת הי' בא אל בית המרחץ ופושט את בגדיו, ומילא מחתה עם גחלים וישב עליהם, וקרא: קוקט וואס פאר א רשע זושא איש, אפילו די קוילן ווילן איהם נישט ברענען. [הסתכל איזה רשע זושא הוא, שאפילו הגחלים לא רוצים לשרוף אותו].

הרב הקדוש ר"ר אלימלך בכל

ערב שבת קודש לפני שבירך את ישראל היה
הולך אצל אש ושורף את ידיו הקדושים

בספר שיח זקנים (חלק ב' דף ב') וזה לשונו: סיפר הרב הקדוש בעל דברי ישראל ממאדזשיץ שמנהגו של הרב הקדוש ר"ר אלימלך [מליזענסק] הי' בכל ערב שבת קודש אחר המקוה לברך כל מי שבא להתברך, והגבי ידיו הקדושים באויר ואנשים וגם נשים עמדו תחת ידיו הקדושות, לא נגע רק למעלה מהם ובירך. פעם אחת התחתן מתנגד א' לא' מהאנשים שבעיר ליזשענסק, ואביו אמר לו מהמנהג הנזכר לעיל, והוסיף מיר האלטן נישט פון דעם. [אין אנו מחזיקים מזה] האברך הנזכר לעיל הלך לראות איך מתנהג הרב הקדוש, ראה שלפני שמברך הולך אצל אש ושורף את ידיו, ואמר אז הרב הקדוש בזה הלשון: הענט וואס ווערן נישט פארברענט אין פייער מעגן בענטשן אידישע קינדער. [ידיים שאינם נשרפים באש מותר להם לברך ילדי ישראל]

בס"ד

טהרת יום טוב

ספר

מקוה ישראל ה'

חלק ד'

בענין גודל איסור עשיית

פילטע"ר

במקוה של אנשים

י"ל על ידי

וועד לטהרת המקוואות

ברוקלין נוא יארק

שנת תש"ס לפ"ק

תשובות הגאונים הצדיקים שליט"א שהסכימו לדעת קדשו של רבינו הקדוש מסאטמאר שליט"א

יצחק יעקב ווייס

מח"ס שו"ת מנחת יצחק
ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים
עיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד יום ד' וישלח תשל"ט לפ"ק.

שוכט"ס אל כ"ק ידי"ג הגה"צ המפורסם ברוב
צדקתו וחסידתו להפצת טו"ק ישראל וכו'
קקש"ת מוהרח"ל דייטש שליט"א אבד"ק
העלמעץ וכעת חובב"ק ברוקלין יצ"ו.

אחדשתה"ר כמשפט לאוהבי שמו.

את גי"ה בעניני פילטער למקואות של אנשים הגיעני
בהיותו פה על זמן קצר אצל בני היקר שליט"א.
ובתוכו רצוף מה שכתב ידידי הרה"ג מוהר"י אשכנזי נאמן
ביתו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק מסאטמאר שליט"א בשם
רבינו שליט"א שאסור לעשות מקוה עם פילטער למקוה
של נשים ולמנוע מלעשות מקוה עם פילטער לאנשים כי
אם יראו מקואות עם פילטער יהי' מי שיבוא להתיר
לעשות פילטער גם לטבילת נשים ואנו אין לנו לחפש
חדשות עכד"ק, וככל הדברים הנ"ל אמר ג"כ כ"ק רבינו
שליט"א לכהד"ג על שאלתו בע"פ, וא"כ מי יהין לעבור
על דברי כ"ק מרן שליט"א, ולא באתי בזה אלא
כיהודה ועוד לקרא כי כבר דברינו אמורים בחומר
האיסור לעשות פילטער לטבילת נשים מכל הטעמים
המבוארים שם, לחשוש לטבילה בוחלין ח"ו, והנה כבר
מבואר בדברינו בתשו' מנחת יצחק (ח"ג סי' ס"ד), בענין
טבילת עזרא בבריכת הרחצה דנעשה כך שהמימות
מתחלפות מעצמן באופן אוטומטי, שהבאתי שם מדברי
המג"א (סי' קנ"ט ס"ק כ"ז) ומחזש"ק שם דמוכח מדבריהם
דזוחלין פסול לטבילת עזרא, וכמו שהעיר בזה בתשו'
מחזה אברהם (ססי' י"ג) בפלפולו בזה עם הגאון מוהר"מ
אריק וכן ראיתי בתשו' זכרון יהודא מש"כ להגאון בעל
ערוגת הבושם ז"ל, בנרון לטבול טב"ע במרחץ בארטפעלד
שהמים מתחלפים אויטמאטיש והוי זוחלין עיי"ש, ואף
אם הוא במקום שא"א לו בע"א יש מקום להקל עיי"ש,
אבל לעשות כן מקוה לכתחילה לית מאן דפליג דאין
לעשות כן אף רק לטב"ע, ואף מקוה משאובין לטב"ע
אין לעשות לכתחילה מטעם המבואר בשלה"ק (יומא
עמוד התשובה דרכ"ח ע"א ד"ה כל אדם), דבטבילה
לתשובה צריך מקוה כשירה דוקא עיי"ש, וגם הבאתי
שם דמוכח מדברי רש"י (ברכות דכ"כ), וכפי המבואר
בהגהות מראה כהן מוכח כן גם מדברי כה"ג, דראוי
להחמיר בטב"ע שלא בשאובין עיי"ש, ובנוגע לפילטער
אף אולי יש לחלק במציאות דרכי המילוי ועירוני
בין הדרך בברכת הרחצה, מ"מ הדבר ניתן לשיעורין.

והנה כפי הנהוג המנהג פשוט לעשות מקוה כשירה
גם לאנשים, וכבר נאמרו משמי' דגברי רברבי צדיקי
הדור שהקפידו הרבה בזה, וכבר הבאתי בתשו' בספרי
שם (סי' ט"ז) דלהנהגים לטבילת עזרא הוי כנדר
לדבר מצוה, וא"כ גם להנהגים לדקדק במקוה כשירה
לטב"ע, הוי ג"כ הא דכשירה כנדר לדבר מצוה גם
בזה, וביותר דהרבה משתמשים לטבילת כלים במקואות
הללו, וכ"ז מוסיף על החשש דאתי לקלקולא לעשות
כן גם במקואות של נשים כמבואר בדב"ק של כ"ק
רבינו שליט"א כנ"ל, בודאי יש למנוע מלעשות כן
במקואות של אנשים כנ"ל.

והנה בדבר מה שאיזה מהרבינים הזכירו מענין
גזירה חדשה, וכבר כתבתי מזה בדברינו בנוגע לפילטער
במקואות של נשים, ויש להביא עוד מהמבואר מספר
האגודה שלהי נדה דהביא יש מפרשים דפירשו הא
דדודי חסרת היינו להחם מים לרחוץ בהם אחר הטבילה
מפני הקור, וכתב דלפי"ז יש להתיר גם את זה ולא
כדברי האוסרים מפ"ק דשבת שאומר לא אלו מטהרים
וכו', וטוב להחמיר כדי שלא יסמכו נשים על הרחיצה
שאחר הטבילה ולא ירחצו יפה קודם עכ"ל, והביאו
בתשו' חת"ס (חיו"ד סי' רי"ד ד"ה וז"ל), וכתב ע"ז
החת"ס דמש"כ לחוש שמא יסמכו על הרחיצה ולא
יחפפו היטב בראשונה הוא גזירה חדשה שלא מצינו
בש"ס, וכיון שהאגודה חושש לחששה חדשה שלא תחפף
יפה מכש"כ שיש לחוש לגזירה קדמונית דלא אלו
מטהרים, דמה דלא חששו בש"ס רק לתרומה ולא לנדה,
משום דיש היכרא דג' לוגין שאובין פוסלין לתרומה,
ובזה"ז דאין היכר יש לגזור גם בנדה עכתי', הרי
דהאגודה חשש לגזירה חדשה, וגם החת"ס מודה לו רק
שכתב דיותר יש לחוש גם לגזירה קדמונית כנ"ל.

והנה לכאורה היא דבר פלא לחשוש דלא יסמכו
על הרחיצה שאחרי הטבילה, ולא יחפפו יפה, דוכי
ברשיעי עסקינן, דגזירת הש"ס היא על טעות, אבל
לא שיעברו במזיד, וצ"ל משום דראו פרצת הדור
חששו להרבה ענינים בחפיפה שהנשים שדעתן קלות
יסברו שהמה רק חומרות ויקילו בזה זולת מה שחוששים
שבבואם לביתם ימצאו איזה דבר עליהם, ויכירו שלא
חפפו היטב, והדבר נמסר לגדולי הדור לגדור גדר
להציל ממכשול ח"ו.

כ"ז כתבתי בחפזי באם הדרך לביתי בעיה"ק ת"ו
בשבוע הבעל"ט בעזה"י.

והנני בזה דושת"ה ויזכה להמשיך עבודתו בקודש
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת ינון בבי"א
וניזכה להתגלות אור הגנוז בביאת גוא"צ בבי"א.

יצחק יעקב ווייס

ראב"ד עה"ק ת"ו

שמואל הלוי ואזנר

אב"ד ור"מ זכרון-מאיר
בני-ברק

ב"ה, יום ב' לך תשל"ט לפ"ק.

לכבוד ידידנו המכובד הרב הגאון הצדיק מוכה
את הרבים ומטהר את ישראל כש"ת מו"ה חנני
יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ בעמ"ס
טהרת יו"ט.

אחדשה"ט ושהג"ג באה"ר יקרתו קבלתי ואין פנאי
להאריך בענין הפילטער למקואות אנשים, אשר הרבה
רבנים חוששים משום איחלופי במקואות נשים, וכ"ת
שאל לכ"ק האדמו"ר מסאטמר שליט"א ואמר למנוע.
ואחרי שיצא מפה קדשו לאיסור כדאי להצטרף
להמחמירים, ע"כ גם לבי נוטה שלא לנהוג כן גם במקואות
אנשים. והקב"ה יאריך ימיו ושנותיו עד שנוכה לטהרתן
של ישראל בשלמות טהרת הגוף והנפש, הדושת
בידידות בלונ"ח מצפה לרחמי ה'.

שמואל הלוי ואזנר

ישראל ארי' זלמנוביץ

רבה של עכו מח"ס חיי-נפש

ב"ה, ח"י כסלו תשל"ט.

כבוד ידיד עליון וידיד נפש כל חי ש"ב הנעלה
והנכבד איש חי ורב המעש למען טהרת בית
ישראל רב האי גאון שר הטהרה המאיר עיני
חכמים בספריו הקדושים צדיק וחסיד כמוה"ר
חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד דק"ק
העלמץ.

שלום לכתה"ר. קבלתי הקונטרס אודות הפילטער
במקואות וגם הדו"ד עבור החתן שיחי, יוסף ה' לכם
אלף פעמים ויתברך מהשמים באריכות ימים ושנות
חיים שיוכל להפיץ ולהנות את העולם בפסקיו שהוא
כעין מעין מים חיים.

בנידון הפילטער עבור גברים, מאחר שכבר יש
לו פסק מרבן של כל בני הגולה שליט"א כל הסכמה
לזה רק גורע, כל המוסיף כו' אבל מובא בכמה מקומות
וגם כן נוהגים לעשות כל החומרות אצל מקוה של
גברים כמו של נשים שלא יבא ח"ו להחליף ע"כ
בודאי אין להקל בזה שלא יבא לידי מכשול בהחמור וה'
ישמרנו וינחנו במעגלי צדק למען שמו.

ובזה הנני ש"ב המוקירו ומכבדו מאוד הדו"ש
באה"ר המחכה ומצפה לרחמי שמים במהרה דיין.

ישראל זלמנוביץ בן פרידה

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייול יצ"ו
בעהמ"ח שו"ת באר משה ה"ח
ברוקלין יע"א

ברכת כתיבה וחתימה טובה לאהובי ידינ"פ
הרב הגאון הגדול חריף ובקי נפלא בש"ס
ופוסקים ראשונים ואחרונים צדיק תמים חו"פ
כקש"ת מו"ה הי"ל דייטש שליט"א אב"ד
העלמעץ וכעת אור תורתו זורח בברוקלין
בשכונת וויליאמסבורג יצ"ו.

אחרי תת שלו' בידידות מאז ומקדם. תודה רבה
על מה שהודיעני על הטעלעפאן בשו"ב מביקורו אצל
כ"ק אדמו"ר הגה"ק רשבה"ג מרן מסאטמאר שליט"א שבין
הדברים שאל כהדג"צ שליט"א את כ"ק מרן אדמו"ר
מסאטמאר שליט"א מה דעתו אודות לעשות מקוה לנשים
עם פילטער ע"ז השיב לו שאסורה, חזר ושאל פי קדשו
מה דעת קדשו אודות מקוה עם פילטער לאנשים וגם
ע"ז השיב לו בפה מלא שלא לעשות מחמת כמה
מכשולות. ומי יבא אחר המלך שכתר מלכות הולמתו.
ועומק כוונת קדשו הי' שחס ושלום לא יצמח שום
טעות ממקוה דאנשים לעבין מקוה דנשים שעדיין גם
אצל מקוה דנשים עם פילטער לא נגמר המלחמה ועדיין
בתקפה עומדת ולא עוד אלא שהולכת וגוברת, משא"כ
מים שאובים שהכל יודעים והיא הלכה ברורה דלאנשים
כשר א"א שיצמח שום חשש והבן ופשוט. ומעתה מי
הוא זה שיעבור על הוראת רבינו הק' שליט"א ומצוה
לפרסם פסקו בקדושה והקולד יהי' תלוי בצואר של
מי שיפנה עורף ויקשה לבו.

ומש"כ לי כפי ששמע, שרב א' מפקפק אפילו באיסור
פילטער אצל מקוה דנשים, אל ידאג מאחר ששמע
דברי אלקים חיים מפי קדוש מרן אדמו"ר מסאטמאר
לא לעשות אף לגברים מקוה כזו. ומה שאמר לי על
הטעלעפאן ששמע לפרש מעט מים שברמ"א סי' ר"א,
שפי' מעט פחות משיעור מקוה היינו י"ט סאה ויותר
לפענ"ד הם דברים של מה בכך ויותר בקל יש לעייל
פילא בקופא דמחטא בחלום, מלעלות אפילו בחלום
דברי הרמ"א "מעט מים" י"ט סאין ויותר.

ואחתום מעין הפתיחה בברכת כוח"ט בסשצ"ג
ונוכה לשנת גאולה וישועה ב"ב.

עש"ק לס' נצבים תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

משה שטערן

אפרים אליעזר הכהן יארעם

באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל

אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

יום ד' וישלח, י"ג כסלו תשל"ט.

שלמא רבא, בדיות גופא ונהורא מעליא, יסגי לכ"ק ש"ב ויד"נ הרב הגאה"צ המפורסם כו' כו'. מוה"ר חי"ל בן רחל מלכה שליט"א האבדק"ק העלמעץ וכעת בברוקלין יצ"ו.

נ"ב: ראיתי דברי קדשו של מרן הרב שליט"א ואני מסכים לכן, שהמקוה עם פילטע"ר אסור לנשים וגם לאנשים יש למנוע.

מה ששמע בת"ר שהמקילים להעמיד פילטע"ר במקוואות טענתם לפי שהמים כיוקר וע"י הפילטע"ר מרויחים, זוהי שמועה לא טובה וכו' וראוי לדחות טענה זו בשתי ידיים כאשר עשה מר בצדק וכמשפט.

מכתבו דמד מן עש"ק ויצא הגיעני היום ואמהר להשיב למען המצוה שלא להפריד את הזיווג שנקבל בלב, ע"ד העלמה חנה בת הרב דד"ס נ"י, ששמה חנה כשם המר"ל חמותה וכבר נתקבל השידוך בלבב שני הצדדים, ואביה הוסיף לה בשעת קרה"ת שם חניתא ועדיין לבו חש לצוואת רבנו יהודא החסיד נ"ע, קבלתי מדבותי נ"ע להקל בעת הצורך ע"י הוספת שם.

וליתר שאת, עצתי, שיקראו אותה בני משפחתה ובאי ביתה בשם חניתא שלושים יום ואח"כ יגמרו את השידוך בשעטומ"צ. דכבר נפסק להלכה שיש רשות לכל אדם לשנות שמו או שמה, ומקור הדין הוא במס' גיטין דף ל"ד ע"ב, שלחו בני מדינת הים לרבן גמליאל, בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראין לו יוחנן, שמו יוחנן וקוראין לו יוסף, האיך מגרשין נשותיהם, עמד ד"ג והתקין שיהי' כותבין איש פלוני וכל שום שיש לו, אשה פלונית וכל שום שיש לה, מפני תיקון העולם, ופירשו הפוסקים דלפעמים שלא הי' רוצה לגלות שמו שקוראין אותו בארץ ישראל ושינה שמו לשם אחר, והתקין ר"ג לכתוב השם שקרא לעצמו רק להוסיף וכל שום שיש לו מפני תקה"ע, וכן מפדש רש"י שם בד"ה והוא דאתחזיק, שאין לנו אלא שם שקרא הוא לעצמו בפנינו והחזיק בו, ובשלשים ימים הוי חזקה אעפ"כ בכתיבת התנאים והכתובה, וכן בברכת מי שברך וכדומה, יש לכתוב חנה חניתא דמתקריא חניתא, ובוה יקימו צוואת דיה"ח בלי שום חשש כלל.

בברכת כהן לרפ"ש לכהדר"ג ולו' הדבנית הצדקת תחי' לאיוש"ט הנני אהבו הרוש"ת כה"י.

אפרים אליעזר

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלום הכהן זצ"ל

הסכמת הגאונים שליט"א על חלק ו'

שמואל הלוי ואזנר

אב"ד ור"מ

זכרון מאיר, בני ברק

ב"ה, יום כ"ז ניסן תשל"ח לפ"ק.

כבוד ידידינו המכובד מאד הרב הגאון הצדיק זוכה ומזכה אחיו עמו בטהרתן של ישראל כש"ת רבי חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א, האב"ד העלמעץ יצ"ו, בעמ"ס טהרת יו"ט.

אחדשה"ט וש"ת, בחוה"מ העבד קבלתי ספרו היקר טהרת יו"ט ח"ו על מס' מקואות והפוסקים וכמעשהו בדאשונה הוא מלא וגדוש פירושים והלכה פסוקה ותשובות גאונים קדמאי ובתראי, יזכה ה' הטוב להמשיך בעבוה"ק שלו עד יתגלה עלינו רוח טהרה ממרום.

הכ"ד ידדו דוש"ת באהבה בלונ"ח, מצפה לישועה קרובה

שמואל הלוי ואזנר

יששכר רוב גאלדשטיין

רב ד, חוג חתם סופר

וראש ישיבת

„כולל שומרי החומות”

פעיה"ק ירושלים ת"ו

ב"ה, ירושלים ת"ו עש"ק לס' בהעלתך (בא"י) תשל"ח.

החיים והשל"ו וכט"ס לכ' הגאון הצדיק חובר חיבורים מחוכמים כקש"ת מהור"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ כעת בברוקלין יצ"א.

האיד לנגד עיני חיבורו הטהור „טהרת יו"ט" חלק ששי וכמעשהו בדאשונים כן מעשהו בזה ליקוט וקיבוץ גדול מכל ספרי ראשונים ואחרונים העוסקים בדיני מקואות וביאור הסוגיות השייכים להלכות ההם, ואשרי חלקו שזוכה ומזכה אחרים עמו העוסקים בהלכה זו שרבו סעיפי' ופאדותי' והיא עמוקה מני ים ונעו מעגלותי', וכבר מלתי אמורה במכתבי הקודמים כי ספרו הוא עזר גדול למקצוע הלכה חמורה זו וגם מעודד את הרבים להתעמק בה לחשוב מחשבות ולחדש חידושים ולעשות כיונים למלאכת שמים ובדין הוא שיטול שכרו בזה ובבא, ואסיים בברכה לכת"ר שליט"א שיוכה עוד רבות בשנים להרבות פעלים לתורה ולהפיץ טהרה וקדושה בישראל כחפצו הטהור וחפץ מוקירו ומכבדו כערכו הרם

יששכר רוב גאלדשטיין

מדלא חילק בין אם הסדק הוא למעלה בכותל באופן שיש למטה מהסדק מ' סאה ובין אם הוא למטה ממ"ס דלכאורה אם הוא למעלה הלא יוכל הטובל להרכין עצמו בשעת טבילה למטה מכנגד הסדק, ומדסתם מכלל דהמים העליונים עם התחתונים חשובין כחדא דכיון דהעליונים ננעדין לצאת גם התחתונים מתנענעין וחשובין ג"כ זוחלין, ומש"כ שטובל גם במים העליונים היינו אף אם מרכין גופו למטה, נחשב כאלו טובל גם במים העליונים דכחדא הם, אלא ההדא"ש חולק לגמדי דזהו אינו בכלל זוחלין אבל להר"ש כולן נחשבין זוחלין, עכ"פ לשיטת הב"ח דפסק כה"ש פוסלין א"כ בניד בשעה שהמים יוצאין מנקב שבין הבוד להמקוה חשובין כל המים שבבוד זוחלין. וע' ברשב"א ובחיבור לטהרה כן.

עוד דאיתי בדברי הגאון ז"ל שהביא ראי' מדין המבואר בסעי' ח' דאם המעיין מקלח על שפת הכלי ולתוכו תוך הכלי אסור לטבול וחוצה לה מותר אפי' אם המים שבתוכו מרובין וכ' הטו"ז אע"פ שנפסלו בשאובין כשעברו לתוך הכלי מ"מ נטהרין ע"י חיבורו במים המועטין העוברים על שפת הכלי, אלמא דאף שהם זוחלין מטהרין השאובים, ולענ"ד לא הבנתי דאי' זו הלא מעיין המטהר בזוחלין ודאי פשיטא דמטהר שאובים אף בזחילה דהא במעיין אין זחילה גרעון והא דבתוך הכלי אסור לטבול אף שמחובר למעיין כ' הר"ש והר"ש דהוא רק מטעם גזירה, לא מעיקר הדין, ולא גזרו אלא לענין לטבול בתוך הכלי, ועי' בש"ך ס"ק ל"ג לענין אם המים שחוץ לכלי דינן כמעיין אף לטהר בזוחלין לענין הטובל בהם, שמצדד לכאן ולכאן, ומ"מ לענין שיהא השאובין נטהרין בהשקה אף בזחילה אזלינן בתר עיקר המעיין שאין הזחילה מגרע ההשקה להשאובין המחוברין לה ואין דאי' מזה למקוה נזחילה פוסלת בה, וכן כ' הש"ך בס"ק קכ"ט על מש"כ המחבר שאין הנזחלין מערבין דבמעין הנזחלין מערבין.

והנה מחמת חולשתי לא יכולתי כעת להאריך ולעיין כל הצורך בכל דברי תשובת הגאון ז"ל מ"מ במה שנוגע להלכה למעשה אמדתי לא אמנע מלחזות דעתי שלא להקל, והנני חותם בברכת הדיוט לשנה טובה ומתוקה. י' אלול תשל"ח לפ"ק.

ידידו דושת"ה יוסף גרינוואלד

קול קורא, בעזרת הבורא!

וגם תשובות הרבנים הגאונים שליט"א שאין לעשות פילטערס (מסננים) למקואות אף של גברים

ב"ה.

לכבוד הרבנים הגאונים הצדיקים, האדמו"רים הגה"ק, וקהלות הקודש, השם עליהם יחיו.

זה איזה זמן שהגיעה אלי דבת רבים מגור מסביב, שבאיזה קהלות קודש בבדוקלין וגם בקדבותיה, התקינו במקואותיהם שאצל בתי המדרש שנעשה לטב"ע לאנשים ולטבילה בכל יום לפני תפלת שחרית. ועש"ק וש"ק ועיו"ט ויו"ט ועיו"כ, הכלי הנקרא "פילטער" לזיקוק

באחרונים שמצאו בתשב"ץ ח"ב סי' נ"ז שכתב שלא מהני חיבור בכותל וכו' אך באם ישים הצינורות קצת בכותל לפנים ויטוח עליהם סיד וגפטיס דרך בנין דמי ממש לכותל אשר הוא מחובר לקרקע וכו'.

ובנה הנני דושת"ה עות"פ ומאחל לו כט"ס ואומר לפעלא טבא יישר חילי' לאורייתא

שמואל אברהם זעלפענרייך

יוסף גרינוואלד

רב דקהל, "קהלת יעקב" מפאפא ברוקלין

ב"ה.

כתיבה וחתומה טובה ובריות גופא וחי אריכא וסייעתא דשמיא לזכות את הרבים לכבוד ידידי הרב הגה"צ המפורסם בחיבוריו המדברים טהרה בישדאל כש"ת מו"ה חנני' יו"ט דייטש שליט"א הרב מק"ק העלמען יצ"ו בעהמ"ס טהרת יו"ט.

אחדשת"ה, הגיעני מכתב יקרתי ושמחתי לדאות מתוכו כי עומד להוציא לאור עוד חלק יפה מחיבורו על מס' מקואות אשר תלמידי חכמים יהנו ממנו ה' יחזקוה ויאמצוהו לגמרו בכי טוב.

ודאיתי העתקת תשובת הגאון וכו' וכו' ז"ל אשר שלח לי שהוכיח בכמה דאיות דמי המקוה אף בשעה שהמים זוחלין מטהרין שאובים, והנה בדבר זה איפלגו גאוני בתראי בתשובותיהם ואני העני הארכתי בפרט זה בחידושי מקואות שנדפסו בתוך ספר משפטיך ליעקב מאאמו"ד זצ"ל (עמוד קס"ב) ושם ציינתי על הספרים המדברים מזה, והשבתי על הראיות שהביאו המקילין בזה ורובן הן הראיות שהגאון הנ"ל בנה יסודו עליהן וקשה לי לכפול הדברים והרוצה לעיין שם ימצא די השיב לו, ע"כ למעשה נלענ"ד להחמיר שלא לסמוך על השקה שבשעת זחילה.

ומה דפשיטא לי' להגאון ז"ל דהמים שהם למטה מהנקב לא הוי בכלל זוחלין הנה גם זה לאו כולי עלמא הוא דהטור בס"י ד"א (בדפוס שלפנינו הוא דף ק"ט ע"ב) כתב וז"ל מקוה שנסדק א' מכותליו והמים יוצאין דרך הסדק יש פוסלין אפי' בענין שישארו בה מ' סאה אחר שיצאו דרך הסדק לפי שכיון שהמים העליונים ננעדין לצאת חשוב כולן כזוחלין, וביאר הב"ח כוננתו ז"ל דכל המים שבמקוה אפי' מה שהוא מן הסדק ולמטה חשוב כזוחלין, וע"ז חולק הר"ש, וסיים הב"ח ולענין מעשה נקטינן כיש פוסלין עכ"ל, הן אמת דמלשון הר"ש בה' מקואות (סי' י"א) כשהביא שיטת הר"ש משמע לכאורה דדק המים העליונים שכנגד הסדק חשובין זוחלין, דז"ל הר"ש פי' רבינו שמשון נוטפין שעשאן זוחלין כגון מקוה שנפרץ על שפתו אסור לטבול בו ואפי' ישאר במקוה מ' סאה אחר שיצאו הזוחלין מ"מ השתא מיהא הוא טובל גם במים העליונים שהן זוחלין עכ"ל, והיש פוסלין שכ' הטור הוא הר"ש ומהיכן לקח הטור דלהר"ש נחשבין כולן כזוחלין, אף המים שהן למטה מן הסדק, ונראה דהטור פי' כן שיטת הר"ש

היו ויסמכו עליהם ע"כ, ובתוס' אנשי שם כ' בזה"ל, לפ"ז א"ש הא דקתני מפני הכתוב שבתורה וכו' כלומר מן הדין הו"ל לקבל אלא שלא קבלום מפני הכתוב שבתורה דלא למיתי למיעקר הכתוב שבתורה (ש"ל) ע"כ. ה"נ אסור לעשות או להניח פילטער אפילו במקוה של אנשים דלא ליתי למיעקר איסור תורה במקוה של נשים, ותודה להנותן התורה ית"ש.

ולאחרונה הנני מעתיק המעשה שאירע לזקיני הגאון מהור"ד אהרן שמעון שפירא אב"ד פראג זצ"ל עם זקיני הגאון בעל הש"ך זצ"ל שחזר מדבריו. וז"ל שו"ת שבות יעקב ח"א סי' ל"ו באמצע התשובה, ושמעתי שפה פראג בימי מוח"ז הגאון המפורסם מהר"ש זצ"ל בשנה אחת ע"י איזה מקרה הביאו אתרוגים המורכבים בסימנים אלו והורה שלא לברך עליהם אך איזו תקיפי ואלמי ארץ היו רוצים להמרות פיו וצרפו אליהם בחלקלקות שבפיהם הגאון בעל שפתי כהן שהיה בעת ההוא אורח נטה ללון פ"פ והורו להתיר לברך עליהם בשעת הרחק ועיקר טעמו הי' עפ"י הסוגיא דשה אפי' מקצת שה וה"ה גבי אתרוג נמי נימא הכי (ובאמת כבר נסתרה סברא זו וכו') ומתקופתם הכריחו את חזן הכנסת בבי"ה הישנה והחדשה שיתחיל לברך בקול רם וכשרצה להחחיל עכבוהו מן השמים שנפל האתרוג מירו ונשבר העוקץ מתוכו, ואחר כך באו כתבים מגלילות אלו ממדינת אשכנז ופולין ומעריני שכל גאוני ארץ הורו גם כן למעשה שלא לברך עליהם באותו שעה, והגאון בעל הש"ך נתחרט על הוראה זו קודם מותו וצוה לבנו בכתב ידו שיבקש מחילה מאת מוח"ז על ששגג בדבר זה נגדו ובנו הראה כתב ידו למוח"ז זקיני הגאון זצ"ל ותהי מנוחם כבוד ובצל שדי יתלוננו, ע"כ שמעתי. ע"כ בשו"ת שבות יעקב.

וכן ב"ה אירע בשתי עיירות גדולות באירופא שהי' שם מקוה לאנשים עם פילטער ועוררתי את מנהלי הבית מדרש כנ"ל ואח"כ עשה הקב"ה נס ונשבר הפילטער ונתנו תחתיו פאמף להוצאת המים.

עוד אודיע שבש"ק פ' שמיני העל"ט נקראתי להיות משוכתי שב"ק בק"ק מחזיקי תורה בטאראנטא ונתכבדתי ללמוד פרק עם העולם. ודרשתי בשעת הלימוד היות זנודע לי שרוצים לתקן פילטער במקוה אנשים שלהם, והסברתי להם המכשולים הגדולים העלולים לצאת מפילטער כזה, ובפרט בעירכם שברחוב וכו' נעשה מקוה לנשים על ידי בס"ד (ע"י המאור מחדש אדר ה'תשכ"ט קונטרס צ"א) בלי פילטער ח"ו, ואח"כ שמעתי שנתנו שם פילטער להוצאת המים, וכל הירא את ד' יש לו למנוע מלהכניס תקלה זו למקוה. אבל יש לשאוב את המקוה במשאבה אוטומטית וכן להכניס בחזרה המים אוטומאטי וכן לחממו בחימום אוטומאטי.

בשמוע המרא דאתרא דקהלה זו הרב הגאון מהר"ר ליפא וועכטער שליט"א מה שדרשתי הודיעני הוא והרה"ח ר' שמואל הכהן קאפלאוויטש נ"י ממנהלי הקהלה, שכבר נמנו וגמרו שבמקוה שלהם לא יתקנו פילטער לעולם ונהייתו מאוד מהבטחתם.

כמו כן הבטיחני הרב הגאון מהר"ר פנחס שטערן

המים, שגדולי התורה וגאוני זמנינו שליט"א יצאו בתשובותיהם לאסור במקוה נוראות שנעשו לטהרת בנות ישראל, מחמת חששות נוראות של איסורי דאורייתא ואיסורי כרת ר"ל. ואף שמכיר אני את מך ערכי, מכל מקום מחמת שנתהו כבר מכשולים בכלי זה הנני מפרסם כאן את דעתם של הרבנים הגאונים גאוני זמנינו שליט"א (כפי הסדר שהגיעו ליד).)

ע"י בשו"ת מרן מהרש"ג זי"ע (וחדאי נפשאי שהגה"צ הנ"ל שליט"א כיוונו למרן הגאון מהרש"ג זי"ע) ח"ב סי' כ"ד שכ' בתוך תשובתו הקדושה וז"ל, והדרך הוא דמה שנוהגין להתיר באיזה צד שוב אין פשוטי העם יודעין להבחין ולחלק שכיון שניתן רשות להתיר, שוב אינו מבחין, וכן הוא במלאכת ההוצאה מדמין שמותר לכל דבר והוא באמת שלא כדין עכ"ה"ק, והוא רא"י לדברי הגאונים הצדיקים הנ"ל שליט"א שע"י שיהי' נמצא הפילטער במקוה של אנשים יתירו הפילטער גם במקוה של נשים ח"ו, כי לא יבחינו.

ובימא דהילולא של מורי הגדול הגאון בעל שו"ת לבושי מרדכי זי"ע (יום שב"ק פ' בלק העל"ט) למדתי בלבו"מ או"ח (מהדורא רביעאי סי' רכ"ד) בנידון שפריט הנעשה (מתפוזי אדמה) בהשגחה לשם פסח ומסיים בזה"ל, וזה היום אשר בא לידי מכתב עוז מהרב הגאון הצדיק אבד"ק או"ד שליט"א, לאסור איסור בכחו הגדול הראש דחברה מחה"ד, והנה שמחתי כי לא צריכים לירי, ובל"ס דבריו הקדושים יעשו רושם ביתר עז, לשמוע דבריו והנני מוכן לקבוע פתקא הנ"ל בביהכ"נ ובבהמ"ד ואין אחרי דבריו כלום וערעור או הרהור ח"ו, ותקותי כי יתבטל כל מלאכת שפריט הנ"ל ע"י מכתב פתשגן הכתב ההוא כ"ז באתי לצאת י"ח ממ"ש בברכות דף ל"א ע"ב בפרשתא דחנה עיי"ש, עכ"ה"ק של מורי זי"ע.

ואני תלמידו הצעיר אומר שדבריו הקדושים של מורי זי"ע יעשו ג"כ רושם רשומא דקדושה שהסכים לאסור השפריט הנ"ל והוא מתאים לענינינו מחמת החשש דאתי לאחלופי בשאר שפריט, וכן הרעיש עולמות כ"ק ש"ב הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע בשעתו, כמו שהובא בשו"ת זכרון יהודה חאו"ח סי' קצ"ד זי"ע. ויש לי ב"ה רא"י מזקיני הרא"ש בה' מקוואות סימן יו"ד (היא בספרי הקטן חלק ד' ע' ש"ו א' ב') בשם הר"מ דאי שרינן לטבול בנהרות יאמרו העולם מטהרין בזוחלין דסברו דרובן נוטפין ולא ידעו דמכיפי מיברך ואתי למישרי למיטבל בחדלית של גשמים עיי"ש, וממש כהנ"ל.

ובאול"י ד' פנחס דהאי שתא תשל"ח לפ"ק כשלמדתי ב"ה ברבים בין מנחה למעריב בבית מדרשנו משניות מס' בכורים, מצאתי ב"ה רא"י מהימנא לדברי הגה"צ הנ"ל זי"ע ושליט"א, כי איתא שם במשנה (פרק א' משנה ג') אנשי הר צבועים הביאו בכוריהם קודם לעצרת ולא קבלו מהם מפני הכתוב שבתורה (שמות כ"ג), והג קציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה, ועי' זקיני התינו"ט חלה (פרק ד' משנה י"א) שכ', ובירושלמי פריך אמאי לא קבלו מהם וכו' ומשני שגייא היא שהדבר מסוים שלא יקבע הדבר חובה שאנשים גדולים

מקואות של נשים, על כן בודאי ראוי לאסור השימוש בו גם במקואות המיוחדות לאנשים בלבד. כמו בהרבה דברים שאין איסורם ברור בעיני הבריות שיש להחמיר בהם יותר וכמבואר בטו"ז או"ח (סי' שכ"ה סק"ד) מדברי הב"י בשם סה"ת, דלכן בעכו"ם שליטת פירות או צד דגים לעצמו בשבת אסורים לישראל כבשו"ע שם (סעי' ה') ואפי' להמתירים שם (סעי' ד') בפת הנאפה בשבת, דשאני אפי' ובישול דמידע ידעי כו"ע דאין לך מלאכות חמורות מהן ולא אתו למיעבד בידים משא"כ צידת דגים ולקטת פירות לא משמע לאינשי שהוא מלאכה כ"כ ואיכא למיגזר שמא יעשה בידו ע"ש. וכה"ג מצינו עוד בדוכתי טובי, וכן לענ"ד גם בנדוננו.

והנני בזה ידידושה"ט ושת"ה מברכו בהצלחה, בבריות גופא ונהורא מעליא בעבודת הקודש דעלי' רמיא למען טהרת בנות ישראל וקדושתן ויה"ר שיוזכה לראות טוב בעמלו לראות סדרת ספריו כלולים בהדרו כעתירת נפשו ונפש ידידו מברכו בכל מילי דמיטב תוך צפי' לרחמי ה' כי לא כלו.

בצלאל בהגמחר"א וצוק"ל שטערן

תשובה ב

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו
בעהמח"ס שו"ת באר משה ו"ח
ברוקלין יע"א

בעזה"י.

אל הארו בלבנון לפני שמש יגון הלוחם מלחמת ה' בגבורה גודר גדר ועומד בפרץ ה"ה ידיד"ג וידיד נפש כל חי, הרב הגאון הגדול עיניו כיונים על ים התלמוד בבלי וירושלמי ראשונים ואחרונים, חו"פ צ"ת אין גומרין עליו ההלל כקש"ת מו"ה חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ בעמח"ס הענקים טהרת יו"ט המאירים כספירים בכל קצוי תבל בים רחוקים וזכות אור תורתו זורח בארה"ב ויליאמסבורג ברוקלין יצ"ו.

אחרי תת שלוי' באהבה וביותרת הכבוד כראוי וכיאה לגאונא רבא דכותא, ספרו טהרת יו"ט על משניות מקוואות והל' מקוואות בשמחה רבה קבלתי ונתמלא כל הבית אורה, לא נראה כבושם הזה על הל' מקוואות בירור רב ועצום בכל הענינים השייכים לאותה הלכה כל רז ממש לא אניס לי' חוקר ודורש בכל התורה להמציא לכל רב ומורה דבר שלם ומי כמוהו מורה אין זה אלא סיד"ש באופן יוצא מן הכלל וצלח ורכב על דבר אמת שהוא חותמו דקדב"ה.

ועל עתה באתי שביקשני לכתוב לו דעתי בענין עשיית פילטער במקוואות לאנשים. האמת אניגד ולא אכחש וכמעט אין לי להוסיף על השאלה זו אחר אלה הדברים כאן בשכנתינו שדרכי לילך זה כעשר שנים למקוה לאנשים, פעם אחת בבקר פתאום ראיתי כלי משונה שחיברו להמקוה ולא הבנתי פשר דבר, שאלתי

שליט"א אב"ד סערענטש ורב דקהל יטב לב בלונדון, שגם בקהלתו השתדלו לתקן פילטער בהמקוה של אנשים לנקות המקוה, ואחרי התעוררותי על המכשולים הקשורים בזה החליטו למנוע מתיקון זה.

מובטחני שגדולי הרבנים והאדמו"רים שליט"א וראשי ומנהיגי קהלות החסידים ואנשי המעשה יקבלו האמת ממי שאמרה, ויסירו את המכשלה מתוך גבולם, ומהם יראו וכן יעשו אחרים, וכמו שכתבו לי כמה רבנים גדולי התורה שליט"א בתוך המכתבים, אשר אני מציע לפניכם היום, ויפצו מעיינות הטהרה בקרבינו ועי"ז נזכה במהרה להבטחת השי"ת שמו, וזרקתי עליכם מים טהורים, אכ"ר בב"א.

בעה"ח ד' לס' ולא כליתי את בני תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו. (המחבר)

תשובה א

בצלאל בהגמחר"א וצוק"ל שטערן

מח"ס שו"ת בצל החכמה ג"ח
אבדק"ק „קהל יראים" וויין יצ"ו

בס"ד, וינא יצ"ו ז"ך באדר השני ה' תשל"ח.

שלו' ויש"ר ברכות ושלומים משוכן מעונים כטל ורביבים לעולמי עולמים למע"כ ידי"ג הרב הגאון המפורסם צדיק ונשגב עמל ויגע למען טהרת בית ישראל וכו' וכו' כקש"ת הג"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ כעת בברוקלין יצ"ו מחבר ספרי טהרת יו"ט הנודעים לתהלה.

אחדשה"ט ושת"ה בירידות כנה, חלק השישי מספרו הנפלא והנכבד נקוב בשם טהרת יו"ט על משניות והלכות מקוואות לנכון הגיעני, ויישר כחו וחילו על אשר כבדני בכבוד התורה הכתובה והמסורה. מיד עם קבלת ספרו הצצתי בו כמציץ וכו' ומן המעט שהספקתי כבר לעיין בו עד עתה נוכחתי לראות כי הגדיל לעשות הפליא תושי' כיד ה' אשר עליו לטובה בבירור ובביאור כל חמורות בהרבה סוגיות עמוקות ועמומות ובאיסוף שיטות הראשונים והאחרונים לפונדק אחד של תורה להקל על המעיין וכו' וכו'. ואשר בקשני כהדר"ג ידידי שליט"א להודיעו חו"ד העני' בנוגע לשימוש במכשיר הנקרא פילטער למקוה טהרה המיוחדת לאנשים בלבד, וכהר"ג שליט"א דעתו לאסור מחשש תקלה ומכשול שיבואו להשתמש בו גם למקוה של נשים וכבר הסכימו עמו הרבה מגאוני וצדיקי זמנינו הי"ו. — הנה בנוגע לשימוש בפילטער לצורך מקוה טהרה של נשים, כבר יצאתה הוראה מגדולי הרבנים הגאונים שבדורנו לאסור וגם אנכי הדל זכיתי להיות סניף ומסייע לעושי מצוה וגודרי גדר הטהרה והקדושה כאשר גם נדפסו דברי בספרו דמר כהדר"ג שליט"א טהרת יו"ט (ח"ה דף שע"א). עם כ"ז טרם נתפשטה וטרם נתקבלה הוראה זו בכל קהלות ישראל וישגם עדיין המהנדסים בדבר ומקלם יגיד להם וכפי השמועה משתמשים במכשיר זה שאיגו מכשיר לקבל טהרה בכמה

דחול"ל אין עניות בציבור, ועל נפשות ציבור איננו חושש — אתמהה.

מתוך צער ודאגה אחתום אלו הדברים הנאמרו מתוך עגמת נפש ושברון לב שבאנו והוכרחנו לצאת בזה אבל הכרח לא יגונה ולא ישובה. ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיטהר לבינו לעבדו בלב ונפש חפצה מתוך חדות הנפש, ומאזה לו כל טוב כל הימים ואסתגר בצפי' לחסדי ה' המרובים ולישועה קרובה במהרה.

ד' לס' אחרי תשל"ח לפ"ק, פה ברוקלין יצ"ו.

בידידות

משה שטערן

תשובה ג

משה ניישלאם

אב"ד דק"ק שיכון סקווירא יע"א

ב"ה.

שוכט"ס לכבוד אהובי וידיני"פ הגה"צ חו"פ כקש"ת מוה"ר איש חי"ל שליט"א האבדק"ק העלמען מחבר ספרי טהרת יו"ט החשובים.

רגעים אחדים קודם נסיעתי לארה"ק ת"ו תקנתי ב"ה — הודעתי שיסלקו תוממי — בפקודה חזקה — והנני בזה ידידו דוש"ט ושתה"ק באה"ר.

משה ניישלאם

תשובה ד

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

יום ג' לס' אם בחקתי תלכו, ת"ת שביסוד תשל"ח לפ"ק. שלמא רבא לגברא רבא יקירא וקדישא, ידי"ג וש"ב, הרב הגאה"צ המפורסם, מרביץ טהרה וקדושה בישראל, שמו מפארים, מוהר"ר חי"ל דייטש שליט"א, האב"ד דק"ק העלמען, וכעת אור תורתו זורח בק"ק וויליאמסבורג יצ"ו.

מכתבו דכהדרג"ק בצירוף תשובות הגאונים המובהקים מדעברעצין ומהוניאד שיחיו הגיעוני ואני מסכים עמהם בהתנגדותם להעמדת פילטער"ר גם במקוה של אנשים. והוא בגדר לאפרושי מאיסורא, דיש לחוש שברוב הימים ישתמשו במקוה זו גופא גם לטהרת בנות ישראל.

אבל באמת גם אנשים מחוייבים לטהר עצמם במקוה כשרה לפני הרגל, ובפרט לפני יום הכיפורים, והלא מקוה עם פילטער"ר כבר נאסרה מגדולי ההוראה דזמגנו יצ"ו, ואין זו מקוה טהרה.

בברכת כהן להכנה רבה לקבלת התורה בטהרה ובשמחה.

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלום זצ"ל

אב"ד דק"ק פילאדעלפיא והגליל

אחר מעשה הכלי ונודע לי שהוא כלי "הפילטער". לא אמרתי דבר, ומאז הלכתי למקוה אחרת שבשכונתינו, וטעמי ונמוקי עמי כי לא רציתי לילך מאז שנקבע "פילטער" להמקוה שהוא עדיין המלחמה בתקפה נגד "פילטער" במקוה לנשים וכבר כל גדולי דורנו הנאמנים לה' ולתורתו ואור החדשות לא קילקל מוחם בצעקה וזעקה גדולה יצאו באיסור מוחלט אפילו בדיעבד נגד מהרסי קדושתו וטהרתן של בנות ישראל הכשרות שרצו ורוצים לעשות מקוה לנשים עם "פילטער" ועתה אם יצא הקול שקלה נאה וחסידה כמה שהיא עשה "פילטער" למקוה אנשים ואנשים שומרי הדת והמצות הולכין שם ומטהרין עצמן מידי יום ביומו בבקר השכם לעבודת השם לתורה לתפלה רינה והלל ולרומם שם ה' בקדושה, וגם לרבות ה' נודע שגם רבנים היושבים על כסא הוראה משתמשים לעצמם מקוה כזו, יראתי לנפשי חלילה אפי' אחוז אחד מאלף לא יהי' חלקי במקוה זו שאפשר שיאמרו אין שום חשש איסור כלל ב"פילטער", והלא במקוה זו של אנשים הכל הולכים לטהר עצמם באין פוצה פה ומצפצף וח"ו יצמח מזה מכשול לרבים, שע"י הטעות גדול ורב יחליפו ויאמרו ויעידו לבסוף שבמו עיניו ראו "פילטער" במקוה של קהלה של חסידים ואנשי מעשה, ויבואו במדינה זו המשובשת בגסות, להתיר "פילטער" גם במקוה לנשים, ומי הוא זה שיקבל על עצמו אחריות נוראה כזו, צא וראה בספר טהרת יו"ט ח"ה (מעמוד שס"ז-שצ"ב) שכל גאוני דורינו שליט"א יצאו בחרב וחנית נגד המקילין וחלילה בזה יתנו יד להמורדים בנו לרדות אותנו. ואחר זמן קצר הגידו לי שהסירו "הפילטער" מהמקוה של האנשים, כי בודאי כמו שאני הפסקתי מלילך להמקוה כזו עם "פילטער" כמו כן הרבה חרדים לרבר השם עשו כן וע"כ מסתמא ה' מוכרחים להסירו, והי' לקידוש השם, ומהם ילמדו אחרים לעשות כמותם, שכל מי שהנהיג עד עתה יסירנה, ומי שלא קבע עדיין בודאי לא יקבע לתת אבן מכשול ח"ו ע"י מעשיו.

הנה לא ירדתי לדון בדין אתי לאחלופי הנזכר בבכורות (ב' א' וב') ועיין בדין זה ב' תשובות נאות להגה"ק בעל זכרון יהודא (חאו"ח סי' קצ"ד וקצ"ה) כי עד כאן יש לפלפל בזה כשאחד מבורר לאיסור ולא נחלק בו אדם, אבל בענינו הגם שלנו מבורר שמקוה לנשים עם "פילטער" פסולה, ואין אדם חולק מרבנים הגאונים שליט"א, אבל עדיין המלחמה לא נגמרה והבע"ד לא נכבש והשטן עדיין מקטרג ומרקד, ועיין בטהרת יו"ט (ח"ה הנ"ל) אם עתה ואין עתה אלא תשובה, ע"י מעשינו אנו שנסכים לעשות מקוה של אנשים עם "פילטער" ח"ו אתי לזלולי ביה כיון דקיל בעיני הרודים בנו, וזה פשוט מאד וצריכים להיות מאד מאד נזהר בהדבר.

ושמעתי אומרים בשם אברך א' שאין להטיל עול הציבור שיכריחו להחליף בכל פעם ופעם מימי המקוה כי עולה לסכום הגון, משא"כ ע"י "הפילטער" מנקים המים הזה בכל פעם. אינני מאמין שדברים אלו יצאו מפי איש בעל אחריות, על ממון ציבור חושש, נגד

תשובה ה
הרב אברהם מאיר איזנר
 אבד"ק הוניאד

א' לס' ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו. כ"ב למטמוני"ם תשל"ח לפ"ק ברוקלין תצ"ו.

בימי הספירה יעטרהו נזר ותפארה א"ל נאזר בגבורה עוטה אורה, כח וגבורה, כ' ידידי ומחו' הרב הגאון הצדיק, שלשלת היחסין, מגזע אראלים ותרשישים וכו' מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א גאבדק"ק העלמעץ תצ"ו, וכעת אור תורתו זורח פה ברוקלין תצ"ו, שמו נודע בשערים, בקודש הילולים, בספריו היקרים טהרת יו"ט, טבא הוא וטבא להוי.

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות, הנני בזה להגיש תודתי העמוקה על ספרו טהרת יו"ט ח"ו על הל' מקואות שכבדני בו, ומצאתי בו אוצר יקר מפז ומפנינים, מלא על כל גדותיו בענינים רמים ונשגבים, מתורת דבותינו הראשונים ואחרונים, ואני תפלה שיזכה עוד רבות בשגים לזכות את הרבים, במעשיו הכבירים, ובספריו היקרים, והמטהר עמו בית ישראל יחי' ויקימי', אורך ימים ישביעהו ויראהו בישועתו, ועד ביאת ינון יגדל יפרח כשושנה, אמן.

והנה ע"ד הענין שהציע לפני, במה שנפרץ באיזה מקומות וגם לרבות בקהל חסידים לתקן מקואות הנמצאות אצל בתי המדרש, לצורך טבילת עזרא, עם הכלי "פילטער" לנקות המים, שגדולי הרבנים שליט"א יצאו חוצץ באיסור נמרץ לטבילת נשים, כפי שהאריך בזה בספרו היקר טהרת יו"ט ח"ג וח"ד, והעלו שיש בכלי זה כמה חששות פסולי דאורייתא, וראיתי בהמכתבים ששלח לי שגם לטבילת אנשים דרבנן, אין דעתם נוחה להשתמש בכלי זה, ופקפקו ע"ז מכמה טעמים לשבח, האמת אודה ולא אבוש כי בראשית ההשקפה לא מצאה ידי די זה להחמיר כ"כ במקוה לטבילת עזרא, שלדעת רוב הפוסקים שאובין כשרים לבע"ק וכמ"ש המג"א ר"ס פ"ח, ואין חציצה פוסלת בו כמ"ש בס' האשכול הל' ק"ש ותפלה סי' א', וכו"ה שי' הגר"א או"ח סי' תר"ו, וכ"כ בתשו' מהרש"ם ח"ג סי' שי"ג דבטבילת בע"ק דרבנן ליכא למימר דכל דתיקון רבנן כעין דאו' תקנו דכבר התירו לטבול בשאובין עיי"ש, והנה במנ"ח מצוה ק"פ הקשה על שיטה זו מהא דמס' יבמות דף מ"ה ע"ב דפריך מי לא טבל לקריו ואשה מי לא טבלה לנדתה וכו', ואי אמרי' דשאובין וחציצה אינן פוסלין לבע"ק איך תעלה טבילתם לשם גרות דבעי טבילה מהוגנת כמו לטהרות עיי"ש, ובמהר"ם שיק [על התרי"ג מצות] מצוה ק"פ כ' לתרץ, דהא דפריך ריב"ל מי לא טבל לקריו, לאו משום טבילת עזרא אתי' לה אלא שהי' צריכים לטבול משום טהרות דבעי טבילה מהוגנת ובמקוה כשרה, דשאובין פוסלין בה כבטבילת גרים, וע"כ פריך מי לא טבל לקריו ולנדתה, דבשניהם בעינן טבילה מהוגנת עיי"ש, ולי הקטן נראה לתרץ,

עפי"מ שהקשו בתוס' שם ר"ה מי לא טבלה וכו' הרי טבילת גר בעי בפני ג', ותי' דכיון דהכל יודעים שטבלה הוי כעומדים שם, [ועיי' טו"ז סי' רס"ח סק"ג] א"כ י"ל דכיון דבעינן עכ"ח שידעו שטבלה, בודאי שידעו שטבלה טבילת הגונה במקוה כשרה וכמ"ש המחבר אף של"ה לשם גרות אלא לשם טומאת קרי עולה גם לשם גרות, כאשה שטבלה לנדתה שעלתה לה לשם גרות שידעו הכל שבודאי טבלה במקוה כשרה בלי חציצה, אף ששאובין וחציצה אינן פוסלין בטבילת בע"ק וכנ"ל מ"מ היכי שטובל גם לשם גרות בודאי טבל טבילה מהוגנת, והבן.

ומה שאני רואה בזה, הוא מש"כ הגאון בעל חשק שלמה ז"ל בהגהותיו למס' יבמות שם דהא דשאובין כשרין לטב"ע הוא רק למאן דס"ל דשאובין דרבנן, משא"כ למאן דס"ל דשאובין דאו' כהכרעת רבינו הרמ"א ז"ל בס"י ר"א והש"ך שם סק"ז דס"ל כשי' הר"ש והרא"ש ז"ל, או פסולין גם לטבילת עזרא, וכ"כ הגאון מהרש"ק ז"ל מבראד בס' קנאת סופרים בהשמטות לשירי טהרה [סי' ס"ז] וע"ע בזה בתשו' פרי השדה ח"ד סי' קי"ט, והנה ראיתי בתשו' גדולי זמנינו שליט"א בספרו הנ"ל שהעלו דבפילטער יש חשש זוחלין ראורייתא [וכ' ידידי הגאבדק"ק פילאדעלפיא שליט"א כ' בא' ממכתביו, שלמעשה אירע כן בא' המקומות סמוכה לעירו, שלא סגרו הפילטער בשעת טבילה, ונמצא שטבלה בזוחלין שאסורין מה"ת, וכמ"ש מרן הדברי חיים זצ"ל בסעי' ג' דכמעט לכל הפוסקים פסולין מדאו', וכ"כ בערוך השלחן סעי' ח' דחלילה לומר דזוחלין הוא מדרבנן, וכן הוא דעת מרן החת"ס ז"ל חיו"ד סי' ר"א [אף שהרבה להקשות על שיטה זו שם סי' ר"ב] שהן דאו' שכ' לסתום הנקבים משום חשש זחילה דאורייתא עיי"ש, נמצא לפי"ז שכלי זה פוסל אף בטבילת עזרא, כיון שיש בו חשש זוחלין דאו' וכמ"ש"ל.

והנה אמרו חז"ל במדרש קהלת [ג] עה"פ עת לחשות, פעמים שאדם שותק ומקבל שכר על שתיקתו, ועת לדבר, פעמים שאדם מרבר ומקבל שכר על דיבורו, ומטעם זה מנעתי את עצמי כ"פ מלחזות דעתי העני' בענינים אלו שבעוה"ר נפרצו במילואם בדורינו זה, ובפרט במדינה זו ארוכה כארץ מדה ורחבה מיני ים ומשובשת בגסות, ואמרתני שיפה שתיקתי מדיבורי, וע"כ דברי לעו, וכמאה"כ [איוב ט"ו ג'] הוכח בדבר לא יסכון ומלים לא יועיל במ, אמנם חשבתי דרכי כי לא עת לחשות הוא, בעת שראו ראינו עינינו שרבים וכן שלמים עושים לתומם לפרוץ גדר בטהרתן של ישראל, וחדשים מקרוב באו לחדש חדשות בכלי "פילטער", וכמעט שיצא הדבר להיתרא בכמה מקומות במקום שרעתם של רוב גדולי התורה שבזמנינו שליט"א חוה את דעתם לאסור מטעם כמה חששות גדולות, כמה מהן פסולות דאורייתא, ואין איש שם על לב, בודאי שיש לגדור גדר ולעשות סייג לתורה כדשנינו בפ"ק דאבות, ובפ"י רבינו יונה שם שהאריך בדברים חוצבים להבות אש בענין הגדרים וסייגים, שהמה חביבים יותר מעשיית

פ"ק דמס' ביצה עיי"ש, וכן מצינו חששות כאלו עשויות לגדר וסייג דלא יבואו לאחלופי זב"ז, בכ"מ בהלכה, וא"כ מה נענה אנן אבתר"י בדור פרוץ זה, שבחדשים לבקרים, ואין לך יום שאין קלקלתו מרובה מחברו, מגבבים קולות ע"ג קולות, ופרצות ע"ג פרצות, בודאי שיש לעמוד בפרץ למיגדר מילתא, שלא יאמרו היתירו פרושים את הדבר להעמיד כלי ה"פילטער" במקוה, ויבואו להכניסו אף במקום איסור גמור וחמור ר"ל, ופשיטא שיש לפרסם את הענין, ולטכס עצה איך לתקן דבר זה שלא יעשו שום מקוה עם כלי זה, ובמקום שכבר עשו להסירו משם, אלא שיש להזהר לטפל בזה בדרך שלו' ודברי חכמים בנחת גשמעים, שהרי הדברים נאמרים כלפי חסידים ואנשי מעשה יראי ה' הזהירים בטבילת עזרא, ובודאי ובודאי שישומו לב ע"ז להסיר מכשול זה מתוכם. וכמו שראיתי באחד המכתבים שהראה לי כהדר"ג ידידי שליט"א מרב גדול א' * מפורסם בתורתו ובצדקתו, ראש בני ישראל בקהל חסידים סמוכה לעירנו, שהודיעו כי תומ"י אחר קבלת מכתבו הסיר את ה"פילטער" מהמקוה שאצל בית מדרש סקווירא בקהלה א', שלא יגרום מכשול לאחרים.

וה' הטוב יזכהו עוד רבות בשנים דשנים ודעננים, להשקות צאן קדשים במים טהורים, ויהי' דבריו גשמעים לעבודתו יתב"ש, ויטהר לבניו לעבדו בטהרה באמת ובלב שלם, וחפץ ה' בידניו יצליח, עד ביאת המשיח, כאות גפשו הטהורה ונפש אוהבו וידידו הדוש"ת.

הק' אברהם מאיר איזראעל
אבד"ק הוניאד תצ"ו

תשובה ו

הרב מאיר אייזיקואהן

מחבר ספר „שו"ת מבשר טוב"

יום ג' ט"ז אייר ל"א למ'טמונים תשל"ח.

אורך ימים ושנות חיים ושלום דב יוסיפו לו א"כ ידיר ד' וידיר אנשים, בצדקתו ימלט אי נקי כקש"ת מההר"ר חי"ל שליט"א דייטש, האב"ד והאדמו"ר מהעלמען, חונה כעת בק"ק בדוקלין ג. י. יע"א.

אחדשתו"ט, קבלתי מכתבו וקראתי אותו בתשומת לב ובדאבון לב ונפש, בראותי על מה שלבו עליו דאבה — יחזקהו ד' ויאמצהו לעבודתו ית"ש — על מה שכת"ה שליט"א בדרך, וירט הדרך לנגדו, במה שהקרה ד' לפניו, להיות בעיר מלאה חכמים סופרים וחסידים, אשר בודאי מחמת חסרון ידיעתם משתמשים במקוה לאנשים, שמצא שם שמו הפילטער בתוך המקוה, ואם שלכאורה המקוה הזאת נעשית לכתחלה ובעיקר לטבילת אנשים, אבל כהדר"ג שליט"א בידעו מהאיסור

המצוה עצמה, כי המה עדים נאמנים שהוא גוהר מתחילה שלא יבא [או שלא יביא אחרים] לידי פשיעה עיי"ש, ובמס' גדה דף ג' ע"ב דא"ל הלל לשמאי וכו' ומיהו עשה סייג לדבריך, ומ"ש מכל התורה כולה דעבדינן סייג וכו', וע"ע במס' עירובין דף ו' ע"א רב בקעה מצא וגדר בה גדר, ופי' רש"ז"ל עמי הארץ הי' [ושם דף ק' ע"ב פי' שאינן בני תורה שידעו להזהר וכו'] המזולזלין במצות והחמיר עליהם לעשות סייג להרחיקן מן העבירה כאדם הגודר בקעה פרוצה לשמרה, ע"כ. וכן מצינו במס' חולין דף ק"י ע"א שרב אסר להם כחל, מחמת שראה שמזולזלין באיסור בב"ח וע"כ החמיר עליהם גם בכחל, וכן בירושלמי מס' שקלים פ"ז הל' ב' רב נחת לתמן [לבבל] חמתון מקילין [בענין בשד הנמצא ביד עכו"ם] וחמר עליהון, שאסר כל בשר שנתעלם מן העין, וכן בכ"מ.

ואף כי ידעתי שרבים יפקפקו ע"ז להחמיר כ"כ במקוה של אנשים שנעשית לשם טב"ע, מ"מ לא יבוש מן המלעיגים עליו ע"ז, דכן מצינו בכ"מ דלמיגדר מילתא החמירו בכמה חומרות והרחקות, עיי' במס' יבמות דף צ' ע"ב דמכין ועונשין שלא מן התורה משום מיגדר מילתא והשעה צריכה לכך, וראי' מאלי' בהד הכדמל שהקריב בכמה בשעת איסור הבמות להרחיק מע"ז עיי"ש, ובפרט ת"ח ובני עלי' ובודאי שעליהם להזהר יותר ויותר שלא יבואו להתלמד מהם וכדאמר' בגמ' [מס' שבת דף ג"א ע"א] אדם חשוב שאני, ופירש"ז"ל שהראה אותו שהוא מקיל עומד ומקיל יותר [ועיי' יד מלאכי כללי התלמוד אות ו' וכן בש"ך וט"ו יו"ד סי' קנ"ב סק"ג], וע"כ כ' שאדם חשוב ראוי להחמיר על עצמו אף במותר לו [עיי' מאירי מו"ק דף י"ב ע"א ותשב"ץ ח"א סי' פ"ו] ועיי' בשה"ג ח"א ערך ד' אות י"א במעשה שאירע לגדול א' הגאון ר' דוד גרשון אבד"ק רישיד ז"ל שענשוהו מן השמים ר"ל על מעשה שעשה שנראה לו להיתר גמור, והאריך שם בדברי מוסד עד כמה צריך הת"ח להתרחק אף מספק איסור שההמון עם לא יבואו להקל יותר, ובפרט בני' יש גם טעם לאיסור וכמש"ל, אף אם שישנם המפקקים בו, מ"מ בודאי שיש לבטלו מכל וכל, שלא יכשלו בו דבים, לבא להתלמד ממנו גם במקום שיש בו איסור כרת ר"ל, וכדמצינו בכ"מ בש"ס דיש לחוש דלא אתי לאחלופי, וכדקיי"ל בשו"ע או"ח סי' ט' סעי' ב' שלא לעשות ציצית של פשתן, אף דקיי"ל במס' מנחות דף ל"ט ע"א דציצית של פשתים פוטרים בכל מיני בגדים כשל צמר, עכ"ז כ' הפוסקים שאין לעשותם של פשתים משום דדומים למשי, ואיכא חשש שעטנו שיטילו ציצית פשתים בטלית של צמר שיסבדו שהוא משי, עיי"ש. וכן בתשו' ערוגת הבושם או"ח סי' קכ"ד לענין קמח העשה מתפ"א בפסוה, שדומה לקמח דגן, וכ' דכיון דקבלו עליהם גזירת קטניות משום דמיחליף קמח דידי' בקמח ממיני דגן, אמרי' ג"כ דאפי' מה שאינו בכלל קטניות כלל ואינו בכלל מידי דמידגן, מ"מ הוא בכלל קבלת גזירת קטניות, דלא אתו לאחלופי, כדאמרי' בסוף

(*) הוא הגאון הצדיק חו"פ האבד"ק ור"מ זק"ק שיכון סקווירא שליט"א, לעיל תשובה ד'. (המחבר).

השתי, להצדיק כשפופרת הנוד דוקא וחשבתי שהטעם הוא מפני שבאמת מצינו שם במשנה שד' יהודא חולק על הת"ק ואמר חלוף הדברים, פירוש לשתי, מלמעלה למטה אין מצטרף, אבל לערב, מימין לשמאל מצטרף, ואם שפירשו שאין הלכה כר"י, אבל היכא שיש כבר חלופי דברים, חיישינן לחליפין, ואנו מתחשבים כבר עם דברי ר"י ג"כ, ואפילו אם נפרש כהרמב"ם ששתי משמעו לאורך, אבל הלא ר"י — שלפי הסברא לא אמר זאת מדעתו, אלא מסתמא כך שמע בביה"מ חלוף הדברים — מחמיר גם לאורך, וע"כ אנו מחמירין אם נסדק בין לאורך בין לרוחב להצריך כשפופרת הנוד, ומזה שאנו פוסקים כך להלכה, נראה שאנו מתחשבים עם דברי ר"י שאמר חלוף הדברים וחיישינן לחליפין והבן (ועיין בתוי"ט שם על דברי ר"י וז"ל: טעמו שמעתי מפי רבינו מוהר"ר ליווא ז"ל, שכשנסדק מימין לשמאל, מתחשב כל שע"ג הסדק כאילו אינו עכ"ל).

וא"כ אם בין שתי לערב, שהן משתי שמות, חששו משום שנתחלפו הדברים, כש"כ שבין מקוה למקוה שהן משם אחד בודאי שיש לחשוש לחליפין, כי שם מקוה בעלמא איקדי, ומתחלפין הדברים בין המון העם, עיין ב"מ ק"ד ע"א שמא בעלמא אמרי לך, שלא מכר לו אלא שמא, והוא דמתקרי בית כורי, והוא דמתקרי כרמא, והוא דמתקרי פרדסא, ה"נ כן והוא דאיתקרי מקוה וחסודים מחלפים, ומה גם כעת ישנן הרבה מקוואות עבור אנשים, שנעשו ג"כ בדין וכדת מקוה כשירה, וכן בעירות קטנות שאין להם אלא מקוה אחת, ומשתמשים בה אנשים בבוקר, ולעת ערב מכינים אותה מחדש עבור נשים.

כי ישנם כעת חסידים ואנשי מעשה שנוהרים לא רק בתקנת עזרא, אלא אפילו בשאר ימות השנה שקבלו על עצמם ומחמירים בטבילה זו כלשון הטור או"ח בס"ס רמ"א: והמחמיר תע"ב, ומביאו הב"י בסיומן פ"ח, וכלשון הרמב"ם ז"ל ג"כ: שמימיו לא ביטל אותה טבילה אפילו שעה אחת, וכמו שמביא דבריו, הר"י על הרי"ף פ"ג דברכות ד"ה כי אתא זעירי ע"ש, ועיין ג"כ בספר טהרת ישראל סיומן קצ"ז ס"ב בפירוש באר יצחק שם אות מ"ה וז"ל: ובפרט בזמננו שדברים אנשים טובלים בשבת שחרית אף שלא מטומאת קרי, ורבים חושבים זה למצוה ולחובה עפ"י חכמת הנסתר כידוע עכ"ל וא"כ לא מבעיא בזמן שהיו נוהגים טומאה אצל אנשים ג"כ והשוו טבילת אנשים לטבילת נשים, עיין בסיומן ר"א סעיף ע"א ובט"ז שם שאפילו בטומאה דרבנן אמרינן העמיד טמא על חוקתו, עד שנדע שטבל במקוה כראוי בלי שום ספק בה, אלא שאפילו בזמן הזה, מי שקבל על עצמו ומחמיר בטבילת גופו, מקדים ומביט ודורש אחר מקוה כשירה, כי מוטב לו לכתחלה לטבול במקוה כשירה כדת וכדין.

וכך אנו רואים שישראל קדושים הם וסומכים לעד לעולם טבילתם קודם תפלתם בכל יום, וכמו שמוכח בספר ויגד יעקב מאמר עבודה שבלב אות ג', משמי' דמרו הקדוש מוהר"ר ישכר דוב מבעלו זצלה"ה, שרב אחד שאל אותו אם יש איזה רמז בפוסקים שנכון לטבול

לשון המחבר זה "מצד זה לצד זה" שכן פירש הר"ש והרא"ש, וא"כ איך בא המחבר בלשונו לפי פירוש הר"ש והרא"ש, בשעה שהוא הולך אחר פירושו של הרמב"ם והראב"ד, וע"כ לא הבגתי כעת דבריהם הקדושים והבן.

עכ"פ לפי שנפל מחלוקת בין הגאונים בפירושים של אלו הדברים שתי וערב שנשנו במשנה, פסקו להלכה הב"ח והט"ז והש"ך שהולכים לחומרא, אליבא דשני הפירושים וצריכים בזו וגם בזו כשפופרת הנוד ע"ש. ולי העני בדעת קשה לי ולא אבין את זאת, מדוע נפל מחלוקת זה בין הגאונים בפירושים של שתי וערב, שהרמב"ם פירש שתי: הוא האורך מלמעלה למטה, וערב הוא הרוחב מימין לשמאל, והר"ש שם על אתר במס' מקואות פ"ו פירש להיפך, ואלו הולכים אחר פירושו של הרמב"ם ואלו אחר פירושו של הר"ש, הלא כך אנו דגילים לפרש וכך למדנו, ששתי משמעו לאורך וערב משמעו לרוחב (מלבד שיש פירוש אחר על שתי וערב, שתי משמעו החוט הדק לענין נגעי בגדים) אבל בלשון המשנה ובגמרא, לכאורה פירושו הוא כמו שפירש הרמב"ם, ודי להביא רק ראי' אחת ע"ז, והיא מה ששינו במס' עירובין במשנה פ"א מ"ט: מקיפין שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובמ"י מקיפין בקנים ופי' ע"ז ברע"ב: נעוצים ועומדים וזו היא מחיצת שתי, אבל של חבלים היא מחיצה של ערב (ע"ש במשנה כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מחיצה) והלך בזה אחר פירושו של הרמב"ם שם: הזכיר במה שקדם מחיצה של ערב בלי שתי והוא אמרם מקיפים בחבלים, וזכר בכאן מחיצה של שתי בלי ערב והוא מקיפין בקנים עכ"ל וכן פי' כבר גם רש"י ז"ל בעירובין ט"ז ע"ב: שתי כגון קנים, ערב כגון חבלים עכ"ל ועיין ברמב"ם הל' שבת פט"ז הי"ח; וכן במחבר סימן שס"ב ס"ה מצינו: בין של ערב לבד כגון של חבלים, או של שתי לבד כגון קנים נעוצים עכ"ל, וכן בפ"מ ובקה"ע על הירושלמי עירובין פ"א הי"י.

ואם תאמר אולי גם שם יפלגו הר"ש והרא"ש, אבל א"א לומר כן ראשית שאין אנו מוצאים זה, ושנית הלא פירושו של הרמב"ם, מפורש יוצא ממה שמצינו שם בעירובין בגמרא: אמר רב המנונא אמר רב, הרי אמרו עומד מדובה על הפרוץ בשתי הוי עומד, בעי דב המנונא בערב מאי אמר אביי תא שמע שיעור חבלים ועוביין וכו', א"כ משמע שגם חז"ל הבינו ששתי משמעו מלמעלה למטה, וערב מימין לשמאל, ושתי הוא לאורך וערב לרוחב והבן.

וא"כ הדרא קושייתי לדוכתא מדוע אצל דיני המקוה, פירשו הר"ש והרא"ש והטור, איפכא, דוקא אצל דין זה, ולולא דמסתפינא להכניס ראשי בין ההרים (כיבמות ט"ו ע"ב) הייתי אומר שהטעם שהכא פירשו הר"ש והרא"ש כך, איפכא מפירושו של הרמב"ם, וכמו שהבאתי לעיל שגם מדברי חז"ל ראי' לפירושו במשמעות אלו שני המלים שתי וערב, וא"כ הי' די אם היינו מחמירין רק אם נסדק לרוחב והוא ערב, וכסברת הת"ק שם במקואות, ומדוע אחוז הפוסקים גם אם נסדק לארכו והוא

(ועיין בנמ"י על הדי"ף יבמות שם) וכבר העירו מזה קודם התוס' ביבמות שם ד"ה מי, לענין עו"כ שטבלה לנדתה, וכן בפירוש חשק שלמה שם בשם הרה"ג מוהר"ר ישראל מסאלאנט זצוק"ל, ועיי"ש מה שמביא דבפסול דאורייתא גם לטבילת בע"ק פסול וכו' ופשוט דבעי טבילה גמורה כמו בסיני וכו' ע"ש, וכן עיין בספר טהרת מים סימן ע"ז בהערות שם.

וא"כ איך אנו יכולים להתיר, אפילו לאנשים, לטבול במקוה כזו שיש בה פילטער, ל"מ בעד"ה ועיו"כ שהיא משום תשובה וטהרה, אלא אפילו בשאר ימות השנה, בעת שהפילטער הזה כבר נאסד מגאוני חכמינו שליט"א. ועוד טעם אחר, כי לא ימלט שבאיזה זמן לא יקרה — ולא פעם אחר אלא הרבה פעמים — שיבואו גם נשים לטבול בה בידען שמקוה זו כשירה נקראת, ע"כ בודאי שמצוה גדולה היא, וזכין שלא בפניהם, למנוע מכל וכל מלהשתמש בהפילטער הזה אפילו במקוה של אנשים.

ועובדא ידענא ואמסור אותה לכת"ה שליט"א, שזה דק איזה ימים בא אברך לפני, ת"ח ויר"ש, ושאל אותי שאלה זו: האיך שהוא טובל בשבת במקוה כשירה של אנשים, ששמו בה הפילטער הזה, האם מותר לשום קודם שבת בורית בהפילטער הזה, בכדי שבשעת שמי המקוה מסתננת שם בשבת, ינקו גם ע"י הבורית הזה שמתערב עם מי המקוה, באופן שימרח זימס הבורית ויסתבנו המי מקוה, ויהיו נקיים אפילו ביותר? וע"ז השבתי לו הלא שאלתך מעיקרא פירכת היא, והאם לא קדית ולא שנית ולא שמעת מהאיסור שנתנו גאוני חכמינו שליט"א על הפילטער הזה, וטעמם ונימוקם עמם לאסור להשתמש בהפילטער הזה, אפילו במקוה של אנשים, ומעיקרא מופרך הוא, וכעת הוא ענין הנמסר ביד ב"ד ואין יד כל אדם יכול לנגוע בזה, וצחק בלבו והודה לי שכבר נודע לי מזה, אבל לא הי' ברור אצלו, עד היכן עדות הדברים האלו מגיעים, וע"ז פירשתי לו כל הענין הזה, ומאי איכפת להו לרבנן, ולמה אסרו זה מכל מקום, וע"כ — אמרתי לו — איני רוצה להכניס בעובי הדין, השייך לשאלתו שהציע לפני, כי על הראשונים וכו' והיום אומר לו עשה כך וכו'.

ובשולי המכתב אני רוצה להוסיף זה ג"כ בע"ה: כי הנה ידוע מה שדימו חז"ל אדם וכלים לענין טבילה, כמו שמצינו למשל בסוף פ"ח דמקואות, האוחז באדם ובכלים ומטבילן טמאים וכדומה בשאר מקומות, עיין ברמב"ם פרק ג' מהלכות מקואות, וכן שם ברמב"ם פ"ב הלכה י"א, ועיין בסימן ק"כ בש"ך ס"ק ו' מה שהניח בצ"ע והעיר ממה שבסוף פ"ח דמס' מקואות — הנ"ל — תנן בהדיא אדם וכלים בהדדי ע"ש, וכן ידוע שאפילו בזמננו מטבילין הכלים במקוה כשירה של ארבעים סאה, וכלשון חז"ל בע"ז ע"ה ע"ב: ת"ל במי נדה, מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה עכ"ל ואם שהתוס' שם ד"ה מים מחלק קצת ע"ש וכן הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות פי"ז ה"ה כתב שטבילה זו שמתבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתיה, אינן לענין טומאה וטהרה אלא

עצמו בכל יום, והשיב שהוא משנה מפורשת ושוב יום אחד וכו', ומבואר במג"א סימן תר"ו, דטעם הטבילה בעיוכ"פ הוא משום תשובה, אלמא דמי שרוצה לשוב בתשובה צריך טבילה עכ"ל.

ומקור הדברים האלה הוא במהרי"ל שבדברו אודות טבילת עיוכ"פ, אמר בסתם: כי עיקר הטבילה משום תשובה היא, וכמו שהאריך שם לפרש, ומביא עוד שם שי"מ דטבילת עיו"כ משום טהרה היא, כדאיתא במדרש ישראל נקיים הם כמלאכים (וכן בטור ובפר"ח סימן תר"ו מביא זה בשם הפרד"א) ומובא זה בד"מ שם וכן במג"א ס"ק ח', ומה שהר"מ מתמה על המהרי"ל למה מצריך לטבול ג' פעמים, וכמו שמביא להלכה ברמ"א שדי רק בפעם אחת (עיין בפ"י הרמב"ם סוף פ"ח דמקואות בשם התוספתא), וכן תמה המח"ש שם וכתב: ואין המהרי"ל תח"י לעיין בו, אבל המעיין במהרי"ל יראה שמביא בשם הרוקח; משום שנאמר מקוה ישראל שלש פעמים בקרא ע"ש, וז"ש המג"א שם: דלפי הטעם דטבילה משום תשובה יש לטבול ג"פ וכ"כ הרוקח עכ"ל וכן דעת הט"ו, ובבאה"ט שם מביא: ויש חסידים טובלים ל"ט טבילות עכ"ל ועיין בשו"ת אבני נזר ח"ב סימן תנ"ב שמפרש טעם רב סעדי' ז"ל לברך על טבילת מצוה זו שמובא בטור וכן בתניא דבתי, בכדי שלא יתפלל תפילת יוכ"פ שלא בטהרה מטומאת קרי, ובלא תעשה מברכין גם על המנהג, והוא ל"ת דדברי קבלה אל תטוש תורת אמך עכ"ל עכ"פ מחמירים הרבה בטבילה זו מיוחדת של עיוכ"פ שיהי' במקוה כשירה בכל פרטי'.

והנה ראיתי עוד להמהרי"ל שכתב שמהטעם שטבילה זו היא משום תשובה, א"כ אע"פ שלא ראה שום קרי יטבול כגר כשנתגיר טובלים אותו משום תשובה עכ"ל ומובא דבריו אלו גם בד"מ, ובקשר עם זה אביא בכאן מה שאמרתי מכבר, והוא מה שמצינו ביבמות מ"ה ע"ב, מי לא טבלה לנדתה, מי לא טבל לקריו, ולכאורה קשה בהשקפה שטחית, האם עובד כוכבים טובל לקריו, האם עובדת כוכבים טובלת לנדתה, אלא שהפשט הוא, שמשום הך טעמא גופא, אנו אומרים שאם אנו רואים שטובל לקריו או שטובלת לנדתה, ש"מ שבדעתם הי' שבהך טבילה הם מקבלים עליהם דת יהודית וכמו שרש"י ז"ל פירש שם וכן שם בתוספות חד מקמאי שפירש ע"ז, בקבלת המצות שקבלו עליהם הם עומדים ע"ש, וא"כ חשבינן אותם כגרים גמורים, אבל מאידך גיסא משמע ג"כ — והוא ראי' לענינינו — שטבילת קרי היו דגילים לטבול במקוה כשירה כדת וכדין, כי הלא בפירוש אמרו חז"ל שם ביבמות מ"ז ע"ב: ובמקום שנדה טובלת שם גר וע"מ טובלים, וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר וכו', עיין בש"ך יו"ד סימן רס"ז ס"ק ו', כי באופן אחר לא הי' עלתה לו טבילה זו לשם גדות.

והכי תנינן בירושלמי קדושין פ"ג הי"ב שמובא שם ג"כ גר שמוטל ולא טבל הדי זה כשר, שאין גר שלא טבל לקירויה, וקשיא עלת לו טומאה קלה מטומאה חמורה, וע"ז אמר ר"י, שזו וזו לשום קדושת ישראל עלתה לו עכ"ל א"כ משמע בודאי שטבל במקוה כשירה

שכתב האוחה"ק בפ' משפטים על הפ' אם אדניו וכו' וז"ל: ולזה לא שלטו (להשטן) בדבר מצוה שעושה האדם בדמים יקרים, וכן תמצא שכל דבר טומאה בא בחנם, משא"כ דבר מצוה וקדושה, צריך להם טורח גדול ודמים יקרים עכ"ל.

וע"כ בהך שמעתא בעינן למיתב דעתן דספיקא או ודאי כרת רביע עלי, ומי יכניס ראשו בין ההרים עמודי עולם שנתחבטו בזה.

זמה שהעלתה מצודתי כתבתי, ואני תפלה, יאיר ד' עיני בתורתו, ויורנו דרך חוקיו, להוציא דין אמת לאמתו, ויצילני משיאות, בתקותי שחפץ ד' לתלמודו, בידו יצליח, להוסיף לעשות תיקונים כאלה בתוך בני ישראל ואשרו שזכה לזה, על אריכת ימים ושנות חיים, בבריות גופא ונהורא מעליא אכירי.

הכותב לכבוד התורה לומדי ועושי, ידידו וש"ב הדושיט.

הרב מאיר אייזיקזאהן
טעטצען איילנד נ. י.

תשובה ז

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשווי יע"א
אירווינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה אור ליום ו' עש"ק לס' והפריתי אתכם והרביתי אתכם תשל"ח לפ"ק מ"א למב"י.

בימי העומר יאמר שומר, חלפה לילה ואתא בוקר ושלוי, וברכה לכו ידי"ג הרב הגאון הגדול חו"ב בחדר"ת המפורסם במעשיו הכבירים, במים טהורים כש"ת מו"ה חנני יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה לתשובת יקרתו אודות המקואות שנבנו לאנשים ונפרץ הדבר באיזהו מקומות לעשות להם פילטער ולפי דעת כה"ג יש לחוש לכמה חששות, אבא בזה רק בקצירת האומ"ר בע"ה להשיב מפני הכבוד.

(א) הנה הפילטער במקוה טהרה של בנו"י, כבר נאסר מגדולי גאוני זמננו הי"ו והיא לו נדפסה בטהרת יו"ט על מקואות בח"ג, וגם אני הקטן נעשיתי סניף לאריות, כאשר כתבתי מאז שיש בזה שש חששות גדולות והעיקר משום חשש זחילה דאורייתא והכל נתבאר שם בע"ה, ולא באתי בזה לכפול הדברים, אמנם לענין מקוה לאנשים העיר כה"ג בצדק עפ"י שכתבו בשו"ת זכרון יהודא (סי' ס"א) ושו"ת מחזה אברהם (או"ח סי' י"ג), אשר נדפס בחלק י"ט בטהרת יו"ט, דמקוה זוחלת פסול גם לטבילת בע"ק, א"כ למה לנו ליכנס לפירצה דחוקה ולעשות פילטער הזה, גם העיר כה"ג שגם בטל תורה יומא פ"ח אוסר לבע"ק בזוחלין (ובעיקר הקושיא שם בטל תורה כבר האריך המחז"א בתשובה הג"ל), ובטל תורה הביא שם ממחה"ש סי' קנ"ט ס"ק כ"ז דמוכח להדיא דפסול זוחלין לבע"ק ע"ש.

מדברי סופרים, עכ"ל אבל עיין בפר"ח על יו"ד סימן ק"כ שמברר שם ששיטת הרשב"א והראב"ד והרמב"ן וכן דעת המחבר שטבילת כלים היא מן התורה וכן עיקר עכ"ל (ולענין השיעור של מ' סאה, עיין בהגהות יד שאול, שמביא רא"י נכונה לזה וכוונתו מהירושלמי ע"ז פ"ה ה"ד, שמשמע משם, שכל הדרש הזה שאין צריכים מ' סאה הוא דרש כותים לכאורה, עיין בפ"מ (שם) ועיין בפ"ת שם ס"ק ד', ועיין בקצש"ע סימן ל"ז ס"א: הלוקח כלים השייכים לסעודה וכו' אסור להשתמש בהם שום תשמיש אפילו בצונן, עד שטובלין אותן במעין או במקוה במקום שכשר לטבילת אשה נדה, כדי שיצאו מטומאתו של הא"י לקדושתו של ישראל עכ"ל.

והוא הדבר אשר דברתי, כי מי ימנע את עצמו לטבול כלים במקוה כשירה של אנשים, ואם ישימו במקוה זו הפילטער, יש לחשוש לחליפין זה, שפעמים יקרה שיבואו שם גוים ג"כ לטבול, ובודאי יבואו עם כלים לטבול שם, ואפילו אם יאמרו שהם ערבים בדבר זה, וישגיחו שיהי' רק עבור אנשים לטבול שם, אבל אנו יודעים שאפילו קוי ד' יחליפו, ובעתיד יחשבו שהותרה הרצועה מסביב זה, וישתמשו בזה אפילו במקוה של גוים ושם בודאי שנוגע לאיסור כרת, כהחלטת ופסקם של גאוני זמננו שליט"א.

ושמחתי בראותי שדבריו עשו פירות כבר ב"ה, ושוני יגדל בראותי סביביו, שרב גדול וגאון ויר"ש קיים כבר דבריו להוציאם מכח אל הפועל, בזה שצוה להוציא את הפילטער הזה מהמקוה של אנשים בקהל עדתו, ומובא במפרשים שהתחלה הוא יותר מחצי הכל, וכך הוא דרכם של חכמים וכמו שדרש רבא (עירובין ק"ד ע"א) דברים שאמרת ליפניכם וכו', ולא בוש לאמור שנראה דבריהם של חכמים אחרים מדבריהם עצמם, כמו שמצינו שכך אמר ר"מ (בסוף פ"ב דכלאים) ורש"י מפרש בחולין י"ג ע"א; שלא אמרו חכמים דבריהם להקל מדברי תורה דנמצא עוקרין, אלא להחמיר ולעשות סיג עכ"ל ובודאי שחוב על כל אחד מאתנו שיעמוד לעזרו גם בענין זה ולתקן, בכדי שיהיו דברי חכמים קיימים, וכמו שהבין ר"ע לאמור ולעשות בהבעת דברים אלו (עיין שבת י"ז ע"א) ולא יהי' ח"ו הלכה מקופחת.

ואם חסידים ואנשי מעשה נוהגים בטבילה זו בכל ימות השנה, ולאן דוקא בער"ה או בעיו"כ בודאי שחובה על הרבנים להציל אותם אפילו מאיזה חשש רחוק של נדנדוד עבירה, שלא יהי' ח"ו מהב"ע שזה שייך אפילו באיסור דרבנן כמו שמשמע מרש"י פסחים ל"ה ע"ב, ואין להשוות גזירות חכמים דפעמים נראה להם להחמיר אפילו בס"ס כלשון התוס' בנדה ל"ג ע"ב ד"ה ורמינהו, וא"כ בודאי שאנו מחויבים להסיר המכשול הזה של הפילטער אפילו מהמקואות שנעשו לכאורה לכתחלה רק עבור אנשים מהטעמים שביארתי לעיל די באר, ועוד מהטעם שזה נכלל בכלל מה שאמרו חז"ל הרחקה הוא דעביד רבנן לדאורייתא (פסחים ב' ע"ב) ואפילו אם יבואו ע"י זה לטרחא יתירה או להוצאת דמים ביותר, אבל זהו הידר של מצוה זו שיהי' לו בהסרת הפילטער אפילו מהמקואות של אנשים, וכמו

ר"א (סעי' ע"ה) דלא יטיל מים חמין למקוה וכי המרדכי אולי משום גזירת מרחצאות ומביא מברכות (כ"ב ע"א) ותענית (י"ג ע"א) טבילה בחמין מי איכא, ועי' בשו"ת חת"ס (סי' ח"י וסי' קמ"ז או"ח) וכן בשבת, וע' שבת (י"ד ע"א) אמר רבא שהיו אומרים לא אלו מטהרין דק אלו מטהרין, הרי שכמה חששו דז"ל במקואות שלא יחליפו במקוה פסולה, וכ"ש עתה בעו"ה שאין מי שיעמוד על כל מקוה ומקוה, כמו שהי' לפני התורבן האיום ל"ע, שבכל קהלה עמד הרב על המשמר, ועתה שה פזורה ישראל, ה' ירחם, אי"כ בודאי יש לחוש שיאמרו התירו פרושים את הדבר להיות פילטע"ר במקוה, וכיון שניתן דשות לא יבחין בין מקוה למקוה, על כן לפי דעתי העני' יש לגרוד גדר ולא להניח כלי פילטע"ר לשום מקוה של אנשים, ונזכה בקרוב למים הטהורים בע"ה א"ס.

הק' רפאל בלום

עוד רגע אדבר, ראיתי בשו"ת מחז"א (סי' י"ג) הנ"ל שבי' לישב הקושיא של בי"צ (או"ח סו"ס פ"ו) דאלמלי נאמר דלאחר שעבר זמן ל"ש שוב טבילה בזמנה מצוה דאי"כ הו"ל מצ"ע שהז"ג ולמה טובלת ז' טבילות (גדה כ"ט) למה תתחייב הרי הו"ל מ"ע שהז"ג ותי' מחז"א דכיון דמצוה זו באה להתיר האיסור שתוכל להטהר לטהרות ולבעלה באופן זה לא פטורה את"ד, ולכאוי' יש להעיר על זה מד' תוס' (קידושין כ"ט ע"א ומגילה כ' ע"א) דהקשו דלהוי מילה מעשהז"ג, והרי גם שם באה המצוה להתיר בקרבן פסח ושאר דברי' שהעדל אסוד בהן, כגון לעבוד עבודה ועוד כזה, אעכ"פ לא אמרי' כן.

גם מש"כ בשו"ת זכרון יהודא שם לתמוה על שיטת הרמב"ם המובא באו"ח (סי' קנ"ט סעיף י"ד), הדבר מבוואר בהגהו' הגר"א ז"ל שם.

הנ"ל

ב.

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשווי יע"א

אירווינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה אור ליום ה' לס' ויברכהו ה' תשל"ה לפ"ק.

שלו' וברכה לכי' אהוי' ידינ"פ הרב הגאון המפורסם עיניו כיונים על אפיקי הפוסקים, צדיק צדקות אהב המזכה רבים כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה כמה שהעיר כת"ג בתור הוספה להאיסור על הפילטער, אשר יש שרצו לפרוץ גדרים ח"ו ולעשות כן למקוה פהרה — וכבר כתבנו בזה בע"ה לאסור בהחלט, רק כה"ג העיר שגם במקוה העשויו' רק לאנשים יש לגדור גדר ולא יבאו לעשות כן — בזה הצדק אתו, מלבד מה שיש לחשוש שילמדו ויטעו לעשות כן גם בכל המקואות, הלא

(ב) ואיירי דאיירי הנה ראיתי במכתבו של יירדנו הרב הגאון מו"ה אברהם מאיר איזראעל שליט"א אב"ד הוניאד יע"א, שהביא קו' המנ"ח (מצוה ק"פ) דמאי פריך ביבמות (מ"ה ע"ב) מי לא טבל לקריו, הרי גר צדיק מקוה כשרה ולבע"ק כשר גם בשאובין (כמבואר בהרבי" סי' פ"ח מכח משנה דמקואות פ"ח), וכן מחציצה לפמש"כ כמה פוסקי' דלא חוצץ בטבילת בע"ק א"כ אפשר טבל בחציצה, והניחו בצ"ע (קו' זו הקשה גם הקובץ על הרמב"ם והובא ברעת תורה סי' פ"ח). והביא תי' מרן המהר"ם שיק ז"ל דכוונת הגמ' בטובל לטהרות דבעי טבילה הוגנת ע"כ. הנה סי' מהר"ם שיק על תרי"ג מצות את"י אמנם במנ"ח נזהר מזה וכי' רבבכל הוי עוברא דשם דיבמות ולא שייך לומר דלטהרות הוי, ובאמת ר"ק נפלאו קצת שהרי עוברא זו בעל המימרא הוא רבי יהושע בן לוי והוא בא"י הוי' (וברא"ש פ"ח דחולין סי' ד' ממס' גדה (ו): כ' עוד יותר רבותא חברי' מדכין בגלילא שהי' להם אפר פרה ואכ"מ) עכ"פ שייך לומר לטהרות עשו. אולם מצד אחד לא זכיתי להבין ד"ק של מרן, דאלמלי כוונת הגמ' לטהרות א"כ למה נקט מי לא טבל לקריו הול"ל לטומאתו ויכלול כל מיני טומאה לא לבר טומאת בע"ק אעכ"פ דלא בזמן טהרות ולטהרות קאי וליכא לאנשים שום טבילה דק טבילת בע"ק דאו עדיין לא בטלו לטבילתא, ומהי"ט נקט ג"כ הגמ' שם מי לא טבלה לנדתה ולא נקט לטומאתה, דאין טבילה אחרת בזה"ו לנשים דק לנדתה וז"ב. — ומה שתי' כבוד יירדנו הה"ג הנ"ל, רכיון דבעי' שידעו שטבלה שוב בודאי ידעו שטבלה כהוגן וכי', הנה לא הבנתי זאת כלל הרי פי' דברי הגמ' דאנן לא ידעי' כלל האם טבל דק אמרי' שבודאי א"א לו שלא טבל דמי לא טבל לקריו, א"כ אין שום ידיעה ברורה או ראי' רק מכח ההכרח והכרח הזה של טבילת בע"ק הוא גם בשאובין או בחציצה, וז"פ.

(ג) אמנם הנראה ליישב קו' הקובץ ומנ"ח, רהנה בירושלמי (פ"ג דברכות שלהי הלכה ד') א"ר ינאי שמעתי שמקילין בה ומחמירין בה, מקילין בה בשאובין ומחמירין בה במים חיים, וע"ש במראה הפנים דהנהיגו חומרא זו מכח העובדות הנזכרו שם בירושלמי שהי' בזה ענין של מניעה מעבירות ע"ש, נמצא די"ל דקודם שבטלו לטבילותא ונהגו כריב"ב דהי' בימי האמוראי בתראי כנראה בסוגית הש"ס בכמה דוכתי, שוב בימי דיב"ל נהגו בה שוב י"ל דנהגו במים חיים ושפיר אמר מי לא טבל לקריו, וכיון שהחמירו או כן מסתבר שטבלו כהוגן בכל הענינים וע"ש.

(ד) ונחזור לנ"ד הנה מלבד הנ"ל יש בזה חששא גדולה של חילוף, שלא יבאו לעשות כן גם במקוה של נשים, שהיא גזירה וחששא קרובה, ואם כי קשה לחדש גזירות מ"מ במקוה מצינו שחששו מאוד דבותינו ז"ל, ע' גדה (ס"ו ע"ב) אמר רבא אשה לא תעמוד על גבי כלי ותטבול סבר רב כהנא למימד טעמא מאי משום גזירת מרחצאות וכי' וכן קי"ל (בסי' קצ"ח סעי' ל"א), גם במרדכי פ"ב דשבועות בשם ר"ת ז"ל, ומובא בשו"ע

כלים, ועושין ברכה בטבילתן ובעינן בזה שיהי' לה כל דיני מקוה ומים זוחלים פסולין והתורה אמרה אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהם — ואם כי אין נוגע זה לענין חיוב כרת עכ"ז התורה אמרה שבעינן שיהי' מים שהנדה טובלת בה וממילא לא הוי גזרה לגזרה — והלא פסקינן דטבילת כלי הוא מן התורה — ובפדט שנוגע לענין ברכה שמברכין על טבילתן, א"כ דאוי לחוש שלא יארע שום מכשול עי"ז — לכן אם איני נמנה בין האוסרין עכ"ז מצאתי מסייע להרה"ג הנ"ל למנוע מלעשות פילטער במקואות אלו, והשי"ת העוסק בטרתן של ישראל יזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו ולקדשנו וכו' — ובזה הנני ידידושת"ה באהבה ומברכו בשמחת החג עכט"ס.

שמואל אברהם זעלטענרייך

תשובה ט

משה שמערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו
בעהמ"ח שו"ת באר משה ו"ח

ברוקלין יע"א

בעזה"י. מ"ו למב"י שנת תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

אל מע"כ ידיד'נ הרב הגאון הצדיק חו"פ חריף עצום ובקי נפלא בש"ס ראשונים ואחרונים, לוחם מלחמת ה' בגבורה מו"ה חנני י"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יצ"ו וכעת אור תורתו זורח בברוקלין בשכונת וויליאמסבורג בעהמח"ס הענקים טהרת יו"ט.

אחרי תת שלו' באהבה. אין דרכי להתיר שום מלאכה ע"י עכו"ם ביו"ט בפדהסיא בפני רבים, וע"כ אינני מתיר לנקות המקוה ביו"ט ב' ע"י עכו"ם. אולם אין למדין מן הכללו' אפי' במקום שנאמר בו חוק, וע"כ על שאלת כהד"ג שליט"א בנוגע להמקוה בעיר טאראנטא, ורבים מענה בפיהם שמאחר שאסרתי לנקות המקוה ביו"ט ע"י עכו"ם מוכרחים לקבוע במקוה פילטער שינקוה המקוה ובפרט בשנה זו שחג העצרת חל ביום א' וב' וא"א להמון עם לילך במקוה ביו"ט ב' בלא לנקותה. ועתה השאלה אם להתיר להם להשתמש בהפילטער או להשתמש בהיתר לנקותה ע"י עכו"ם. שקלתי הדבר ובאתי לידי מסקנא דמאחר שהזמן קצר וא"א לעשות תקנה אחרת יותר טוב להקל ולסמוך על הפוסקים ולהקל לנקותה ביו"ט ב' ע"י עכו"ם מלהשתמש בהפילטער, כי כבר כתבתי בתשובה אחת דמאחר שלהשתמש בפילטער למקוה של נשים אפשר שנוגע לאיסור כרת ר"ל, ועדיין המלחמה נגד המתירים פילטער לצורך מקוה של נשים לא נגמר ולא עוד אלא שהולך וגובר ח"ו לנו לקבוע פילטער במקוה של אנשים חרדים ואנשי מעשה דקרוב הדבר שמהם יביאו הרורים בנו ראייה ויאמרו התירו הפרושים ויאמרו בודאי ליכא שום חשש בדבר והפרצה ח"ו מרובה ע"כ בשנה זו דעתי דיותר טוב שישתמשו בהיתר לנקותה

הרכה גדולי ישראל שמחמירין גם בטבילת בעש"ק במקוה הזוחלת, ובהפילטער יש גם חשש זה, מלבד שאר החששות, כאשר כתבנו מאז, על כן הדבר ברור שאין להכניס למחנה ישראל כלי הזה אשר המציאו לבעלי התאווה, התולכים אחרי שרירות לבם בסווימינג פו"ל, שלא תהא לצור מכשול ח"ו, והמזהיר והנזהר, שלומם יהא כמי נהר.

הכו"ח בברכה ודשת"ה ויוכה להרחיב גבול הקדושה וטהרה מתוך בריאות השלימות והרחבת הדעת מעו"ע בע"ג אכ"ר.

ידנ"פ הק' רפאל בלום

תשובה זו נדפסה בח"ג המחבר

תשובה ח

הרב שמואל אברהם זעלטענרייך

אבד"ק שטשאקאווא

ברוקלין יצ"ו

ב"ה, יום א' במדבר מ"ג למב"י תשל"ח, פה ברוקלין.

שוכט"ס לכבוד ידינ"פ הרב הגה"צ המפורסם לתפארת כש"ת מפארים מוהר"ר חי"ל דייטש האבד"ק העלמיץ שליט"א וכעת חונה בברוקלין יע"א.

מכתבו הגיעני, בנוגע לתשו' הרבנים הגאונים שליט"א שמתנגדים להעמדת פילטער גם במקוה של אנשים משום שיש לחוש שישתמשו במקוה זו גם לטהרת נשים וכו'.

ואני מצדי נ"ל שהתעוררו בטו"ט לעשות גם בזו המקוה עם כל ההידורים שיש במקוה כשרה, ואין בזה לומר שאין גוזרין לגזירה, כי הוא ענין אחד שלא לעשות מקוה עם פילטער, ומצינו כעין זה בתוס' ביצה דף י"ח בד"ה גזירה יו"ט אטו שבת: שכתבו ולא הוי גזירה לגזירה דיו"ט ושבת אחת היא, וא"כ בודאי שם מקוה אחת היא — ובפרט בג"ד דנוגע לענין טבילת נדה, כבר כתב הב"י ביו"ד סי' קפ"ג בלשונו ואע"ג דגזירה לגזירה היא כבר כתבו הרשב"א והר"ן דמשום חומר כרת חששו יעו"ש.

ועיין בכו"פ יור"ד סי' ס"ו סק"ג שתירץ קושיית הפרי חדש דמנין לנו לגזור גזירה לכתב דהו בגמרא אבל בחומרא שהחמירו הפוסקים מצינו טובא גזרה לגזרה — ועיין בתוס' מס' כתובות כ"ח ע"ב דהיכא שיהי' לעולם ספק לא רצו לטהר אפילו ספק טומאה ברה"ר וכו' וא"כ ה"נ היא דבר דשכיח דטובלין בכל יום, וכעין זה הביא בשו"ת הרי בשמים תניינא סוסי' ל"ג בשם שיטה מקובצת דבהטבלת כלים שצריך כל יום ויום ומצוה עליו לטהרן בהיל עלי' וגזרו אעפ"י שהוא גזרה לגזרה וכו'.

אבל באמת נ"ל שאין צריכין לבוא לכל זה כי עינינו רואות שבעירנו המקואות שמיוחדים לגברים שאין טובלין בה נשים לטהרה, אבל היא מיוחדת לטבילת

ביגיעה רבה שנסע בכל קצוי העולם כמה וכמה שנים לתקן ולבנות מקוואות באופן הנ"ל — ועוד יזכה כהרגנ"י לעשות פעלים ולהוסיף טהרה בישראל — וד' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים — ואת חג השבועות יחוג בריצה ובשמחה רבה.

יודא הכהן ראזענבערג

מנהל מחנה רב טוב דסאטמאר

תשובה יא

שמואל הלוי ואזנר

בעהמ"ח שו"ת שבט הלוי ג"ח

רב אב"ד ור"מ זכרון-מאיר

בני-ברק

ב"ה. יום עש"ק שלח תשל"ח לפ"ק.

כבוד ידידי המכובד מאד אשרי לו הגאון הצדיק עמוד הטהרה כקש"ת ר' חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמען בעמ"ס טהרת יו"ט.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר. קבלתי מכב' כמה מכתבים וכולם במטרה אחת שלא להשתמש בכלי פילטער גם למקוה אנשים, והעתיק לגו כמה מכתבים מרבנים גאונים וצדיקים שהסכימו לדבריו, זיש מהם שרק הסירו את הכלי הנ"ל מהמקוה שלהם, וברוכים יהיו בזה כי כל מה שעושים לגדור גדר ולמנוע החדש האסור מה"ת הוא בגדר מצוה וראוי לחזק דבריהם.

... ואם יש בו חשש זחילה באמת להמחמירים בזוחלים בטבילת עזרא ראוי להחמיר בו. בדרך חומרא ומיגדר מילתא וריבוי קדושה הכל טוב, ודאוי להרחיק כלי החדש הנ"ל, וכמו שכתב אחד מרבנים הגאונים שליט"א דלפעמים טובלים שם גם כלים ובוזה ודאי מקום לאסור ע"פ היסוד דבעינן מים שהנדה טובלת בהם כמבואר סוף מס' ע"י, והדברים ידועים במק"א, ומכ"ש אם יש חשש שטובלים שם לפעמים גם הנשים, והבן.

דו"ש"ת באה"ר ובחיבה, ידידו מצפה לחסדי ה'.

שמואל הלוי ואזנר

תשובה יב

דוד בן ציון קריין

רב אב"ד דק"ק יסודות א"י

יום ב' לס' שאו את ראש תשל"ח, יסודות ת"י.

בימי הספירה ינצל מכל צרה ויתברך בחיים ארוכים ושנות ברוכים, כקש"ת אהובי גיסי יקירי הרב הגאון הצדיק המעוטר בכל מיני תפארה, עוסק בחוקי טהרה, בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט המפורסמים לשם ולתהלה, רבי חנני' יו"ט ליפא שליט"א אדמו"ר והאב"ד דק"ק העלמען כעת בברוקלין נ"י יצ"ו. אחדשה"ט באה"ר ואהב"ע כראוי וכיאות. בענין

ע"י גכרי ולא ע"י פילטער. אבל החיוב מוטל עליהם לקבוע בהמקוה מכונה שמעצמו מחליף המים ומגקה המקוה כמו שראיתי בעיני פה ברוקלין בבארא פארק ובי"ה אין עניות בציבור וציבור של טאראנטא בנקל יוכל לשאת הוצאה כזו ושלו' על ישראל מכל צד וצדי צדדים בעזה"ת.

ובצפ"י לחסדי ה' ובברכת כ"ט וחג שמח אשאר בירידות.

משה שטערן

אב"ד דעברעצין יצ"ו

תשובה י

מחנה רב טוב דקהל יטב לב

כנשיאות כ"ק מרן מסאטמאר שליט"א מנהל, הרב יודא הכהן ראזענבערג

בס"ד, עש"ק במדבר מ"ח למבני תשל"ח.

שו"ד לכבוד ההגה"צ המפורסם חריף ובקי טובא, מרביץ טהרה בישראל וכו' כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א בעל המחבר ספרי טהרת יום טוב כ"ו חלקים.

אחדשתה"ר באה"ר כמשפט.

מכתבו לנכון הגיעני — ובקשת הדגנ"י לסלק הפילטער הנמצא במקוה של אנשים במחנה רב טוב דסאטמאר — הגה מה שהנחנו הפילטער — היא שהמים שם מצומצמים — וגם הביבים להמים הרעים אינם מספיקים מים הרבה — וישנם מקומות המניחים הפילטער לצמצם ההוצאות — ואם מימך נשתה ונתתי מכרם".

אבל אם כהדגנ"י ובצירוף הרה"ג שליט"א ראו בסילוק הפילטער לאנשים תיקון גדול כמו שמפורש בתשובותיהם, כי אתי לאחלופי להתיר ח"ו למקוה של נשים — ע"כ סלקתי הפילטער תיכף ומיד. וראינו שהמקוה של אנשים שנעשה בקהל יטב לב נעשה המקוה ע"פ הוראת כ"ק מרן אדמו"ר רשכבה"ג שליט"א בכל החומרות כמו במקוה של נשים.

זזה כמה שנים הייתי בעלענוויל וראיתי שם מקוה שנעשה ע"י כהדגנ"י עם כל החומרות וההידורים — וברור הקודם לא ה' היכולת להכפרים ולהעזירות קטנות לעשות מקוה ולצאת בה כל השיטות.

הנה בדורו של הצדיק יסוד עולם הגה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע ועכ"א ה' אכשיר דרא במצות ציצית — ושמעתי שבדור הקודם ה' אכשיר דרא בטבילת עזרא — יען שברוב המקומות ה' כבר בכל יום מקוואות חמים — ועכשיו אפשר שאכשיר דרא במקוואות של נשים שברובא דרובא מקומות המקוואות של נשים המה לצאת אליבא דכל הפוסקים ראשונים ואחרונים — כמו שכתב בשו"ת התשב"ץ לצאת במקוואות אף דיעה יחידית — ורוב מזה נעשה ע"י כהדגנ"י

תשובה יג

אהרן צבי טויב

אב"ד דק"ק האליין יע"א

ברוקלין, נ.י.

בס"ד, ה' לסדר נשא את ראש, תשל"ח ברוקלין יע"א.

שפעת חיים ברכה ושל' אל כבוד הרב הגה"צ המפורסם שלשלת היוחסין חו"פ נהורא נפישא וכו' וכו' כקש"ת איש חי"ל דייטש האדמו"ר ואב"ד העלמען שליט"א וכל הגלויים אליו יעמדו על הברכה.

אחדשתה"ר, בענין העמדת כלי "פילטער" לנקות המים, במקוה של "אנשים". הנה במקוה ל"טבילת נשים" האריך כבר כהד"ג שליט"א בספרו היקר טהיו"ט, ועמו גדולי הרבנים וגדולי הוראה דזמנינו שיחיו, ודעת כולם לאיסורא באיסור מוחלט להשתמש ע"י "פילטער" שיש בוה כמה חששות פסולי דאורייתא לטבילת נשים. ואם לאנשים, לענ"ד ג"כ אין כשר הדבר לעשות כן. מטעם כי המון עם אינם יודעים להבחין בין מקוה למקוה כי הכל שם אחד וברוב הימים ישתמשו במקוה כזו אף לטבילת נשים:

ולבר מזה גם אנשים רוצים, ולפעמים מחוייבים, לטהר עצמם במקוה כשירה, כמו בעיה"ק טעם הטבילה גם משום תשובה, וכמו גד שנתגייד שצריך טבילה. וא"כ צריך להיות מקוה כשירה. ומה גם משום טבילת כלים שצריכה להיות במקוה שכשירה לטבילת אשה נדה (כמו שהעיר הגאון משטשאקאווא שליט"א), ואין זה בגדר חומרה או גזירה, כי זה הוא ממש לאפשרי מאיסורא, ושלא לגרום מכשול לאחרים, בפרט בזמן שהענין פילטער עדיין קיל בעיני המתחדשים, גם הפלפול והטעמים והפרסום "להמון" עם בזה למותר, כמו שמצינו ע"ז כ"ט: ששאל ר' ישמעאל את ר' יהושע מפני מה "אסרו גבינות של עכ"ם" ולא רצה להגיד לו טעמו של דבר, ושם ל"ה גזירה חדשה היא ואין מפקפקין בה, פירש"י מקרוב גזרו על הגבינה ואין מפרשין טעמה: ובגמרא שם כי גזרו גזירתא במעדבא לא מגלי טעמא עד תריסר ירחי שתא דילמא איכא אינש דלא ס"ל ואתי לזולתי בה, ובפרט במדינה כזו בעוה"ר שכל אחד מקלו יגיד לו: ולמע"כ הד"ג שליט"א אגיד, אשרי חלקו שזכה בזה לזכות את ישראל, ומקום הניחו לו משמים להרחיב גבולי הטהרה.

ידידו דושתה"ר באהבה.

אהרן צבי טויב

עשיית פילטר במקוה אנשים, אהובי גיסי היקר מי כמוך יודע שברברים כאלה אם מתחילים להתיר באיזה אופן שלא יהי' אז אי אפשר כבר אח"כ לעצור בשום אופן, וירצו להכניסו גם במקוה נשים כי אינם יודעים להבחין ולהבדיל בין הענינים וסתם עולם חושבים שאם מותר שם מותר גם כאן וח"ו מי יכול לתאר את החורבן שיוכל לצמוח מזה, ואם לא מרעישים תיכף ומיד נגד זה ולא עומרים "באלף" אז קיים חשש רציני שהדבר יעשה כהיתר, ומשום לא פלוג אסור הדבר.

ועיין בחלקת מחוקק אהע"ז סי' פ"ט סק"ד בשם תשובת מהרי"ל שגם בתקנתא דרבנן ג"כ אמרינן לא פלוג, ובשו"ע או"ח סי' רע"ה לענין שאסור לקרות לאור הנר וגזרו חז"ל גם כשהגבר במקום גבוה וכו' אפילו עשר קומות שאינו יכול להגיע מפני שלא חלקו חכמים בדבר.

ומכש"כ כאן שקיים חשש שע"י שיתירו "פילטר" במקוה גברים יבוא גם להתיר במקוה נשים ושם הרי ידוע ומפורסם שקיים חשש של פסול דאורייתא, וגדולי זמנינו אסרו אותו בהחלט בלי פקפוק, ע"כ אין בזה ספק שצריכים למנוע את זה ולמחות באלה שהתחילו להכניסו אפי' במקוה גברים. ועוד דבר למה שלא יקפידו גם במקוה של גברים שיטבלו במקוה כשירה כרבעי' ומי שהוא מהגזירים בטבילת עזרא בטח רוצה לטבול עצמו במקוה שאין חשש פסול דאורייתא אפילו רק משום חומרא והידור.

אהובי גיסי היקר, אגיד לך את האמת מעשה הגאון מדערעצין שליט"א שהפגין והפסיק מללכת במקוה אנשים שהכניסו בו פילטר למרות שהי' רגיל ללכת שם במשך שנים רבות, עשה עלי רושם טוב ובוה הראה אומץ רוחו ולא התבייש מן המלעיגין והכל כדי שלא יתפרש הדבר שהוא מסכים ח"ו עם הכנסת הפילטר ויתהוו מכשול גם לגבי מקוה נשים, והדבר מאד מצא חן בעיני והגאון הנ"ל נהג בדעת ובתבונה וחשב על "הנולד" על מה שיכול לצמוח מזה ח"ו ומגיע לו יישר כח גדול וצדק במה שעשה, ובי"ה כי באמת יצא מזה קידוש ה' שהסירו את הכלי "הפסול" הזה משם, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, כי כוונתו היתה לשם שמים להראות לכל "שפילטר" לא מכניסים לשום מקום אפילו של גברים ואין לחדש בעיני מקואות דברים שיש עליהם חשש פסול דאורייתא במקוה טהרה לנשים כי אתי לזולתי וד"ל.

גיסך הרשה"ט בלונ"ח והמאחל לך מקרב לב שהקב"ה יתן לך כח ללחום מלחמת ה' עוד רבות בשנים לזכות את הרבים ונוכה כולנו יחד לקבלת התורה בקדושה וטהרה ולקבל פני משיח צדקנו בב"א, מצפה לישועה ורחמי שמים.

הק' דוד בן ציון קליין
אב"ד דק"ק הג"ל

תשובה יד

הרב מאיר אייזיקזאהן
בע"מ „שו"ת מבשר טוב"

ב"ה, יום ג' כ' תמוז לס' איש אשר רוח בו וכו', תשל"ח.

ישפות ד' שלום וברכה א"כ ידי"ג נטע שעשועים,
ש"ב הרהגוה"צ, עוסק במלאכת טהרה, כש"ת
מוהר"ר חי"ל שליט"א דייטש, האדמו"ר
מהעלמיץ, חונה בעיר בדוקלין יצ"ו.

אחדשותי"ט, קבלתי מכתביו, ואם שאני טרוד כעת גם בתשובות אחרות לשואלי דבר ד' זו הלכה בשאר ענינים, אמנם לעשות דצון כת"ה שליט"א חפצתי, שביקש ממני לעיין בהערותיהם ועצותיהם של הני רבני זמננו שליט"א, שהמציאו אופנים שונים, האיך היינו יכולים למצוא היתר להשתמש עם הפילטער במקוה של אנשים, ולא יהי' החשש להחליף ולהשתמש בו במקוה נשים, הנה עברתי על מכתבי הרבנים הללו שליט"א, וכפי הנראה שהענין הזה של הפילטער במקוה של אנשים, עוררה תגובה רבה מצדם — אם שלדינא מסכימים למסקנא עם הרוב דיעות לאוסרו — וכן נלענ"ד שבוה שכתבתי לכת"ה שליט"א במכתבי הקודמים דעתי העני', ככר פטרתי מלכתוב עוד בענין זה, כי שם ימצאו כבר תשובה לדבריהם ג"כ, ואיני אוהב לטחון קמחא טחינא (סנהדרין צ"ו ע"ב) או להיות כבן עזאי בשוקא דטבריא, אמנם האיך שלפענ"ד הצדק עם כת"ה שליט"א בהחלטתו החזקה — ושהסכימו כבר על ידיו הרבה מגאוני זמננו שליט"א — להפטר מהפילטער הזה מכל וכל מלהשתמש בו באיזה מקוה שיהי', ע"כ אמרתי לפרש עוה"פ בע"ה, ונראה שכל שאר עצות ותיקונים לא יועילו לכלום כי לא יכולים להתקיים.

ביחס לעצת אחד הה"ג שליט"א לשום מודעה גדולה בזה הלשון: „המקוה הזאת כשירה רק לטבילת אנשים“, ע"ז תמה אקרא, האם באמת יכולים לסמוך ע"ז, ובתיקון זה לא יבואו עוד להחליף, הלא הה"ג הזה, כוונתו בודאי למקוה כשירה אליבא דכל הדיעות, אלא שהאיך שנמצא שם הפילטער הזה — שנאסר לגמרי במקוה של נשים — זכריו שם בהמודעה הזאת שלא יטבלו בו רק אנשים, וע"ז אתמהה האם באופן שמושי תיקון כזה יכול להתקיים, האם אין אנו חוששין שבמשך הזמן יבואו לזלזל בהמודעה הזאת, ומי ימשיך להשגיח ולהביט אחר זה שיהי' אחרית דבר זה טוב כראשיתו.

וכעין דברים וחששות כאלו דאיתי מובא בספר זכות ישראל שהביא מכתב אחד מהגה"ק בעל ייט"ל זצ"ל שכתב להמחבר הרה"ג מו"ה ישראל זצ"ל בעדגער אבדק"ק פרעביזנא בשנת תרמ"א (למסוד אותו לרב וגאון אחר) ושם מיירי מאיזה תיקון שרצו לעשות בהמקוה שבעירו, וכתב שם בעל ייט"ל זצ"ל דברים אלו: אם אמנם לפי עומק הדין אין למחות ביד העושה כן, אבל לא באלה חפצתי, ומעידנא אשר בכ"מ שהייתי, נודעתי בבירור אשר בעדי ישראל ובכל גבולנו מסביב לא עשו מקוה עדין לפתוח ולסגור, כי יכול לבוא מכה

זה מכשול שישכחו הרבה פעמים לפתוח ולסגור, כי הדבר מסור לבלנים ולנשים המשגיחים ע"ז וקלי הדעת, ובעיני דאיתי שעשו מקוה כזה בק"ק יאסין ע"י שהורה להם למדן אחד מפולין כך בנטעו דרך שם, אח"כ בהיותי שמה חקרתי ודרשתי ונודעתי גודל המכשלה שהי' שם מזה ד"ל אין די באר, אשר ע"כ עצתי תיכון עמו אל יעשה חרשות בארץ, עכלה"ק.

ואם שאינני מדמה, ובפרט שאינו מפורש שם בבירור במאי קמיירי שם, אבל אדמהו בזה שכמו כן כאן על מי נסמוך בזה שיהי' המודעה הזאת תמיד שם, ושלא יבטלו זה משם במשך הזמן, ויתעצלו ויתרשלו ברבר הזה ויוניחו ידיהם מכל המודעה הזאת, כי הוא דבר שתלוי בידי המשמשים שם, וכל מידי דרמי עלי' דאינשי קרי לי' עבירא, כמו שמפרש רש"י בשבת מ"ט ע"ב, ומי יודע אם לאחר זמן לא יתירו בדיעבד — או אפילו לכתחלה — לטבילת נשים ג"כ, בידעם שמעיקרא היא לכאורה מקוה כשירה, ורק מחמת הפילטער שמו המודעה הזאת, ושאפילו בשוק העליון עדיין לא החזיקו בידם איסור הפילטער, שנאסר בהחלט גמור מגאוני זמננו שליט"א במקוה של נשים.

והנה מונח לפני חוברת אחת באנגלית — נקובה בשם „מדריך בין לאומי עבור המקואות“ — המכילה בתוכה כל העירות הגדולות והקטנות, כמעט בכל ארצות התבל וארצנו הקדושה בכלל, שבהן נמצאות מקואות, ומציגו שם לעשרות או למאות עירות שלא נמצאו בהן רק מקוה אחת, (וכבר עוררתי מזה במכתבי האחרון לכת"ה שליט"א), וא"כ איך נקיים שם עצה זו של מודעה כזה, ונשארו לנו לומר כי מילתא מילתא קתני, במקומות שנמצאות רק מקוה אחת לא ישתמשו עם הפילטער, ובמקומות שישנן כמה מקואות יכולין להשתמש רק לצדף תנאי „המודעה“ הזאת והאם אנו יכולים לסמוך ע"ז, הלא כלבוש תחליפם ויחלופו, והאמת היא כי מצד הרין הזה, א"א כמעט לפרש כל החששות הכרוכות עם מודעה כזאת.

ועוברא ידענא ואספרה אותה, כי לא מוזן הייתי באחת מעירות, עיר ואם בישראל, סמוך ונראה וישנן שם שתי מקואות במקום אחד, שתיהן כשרות, אבל אחת היתה מיוחדת לטבילת נשים ואחת עבור אנשים, וכשבאתי שם דאיתי תלוי' מודעה על המקוה של נשים שאינן יכולות לטבול במקוה זו מפני הסכנה והיא שטבלו שם כלים, ונשברה כלי זכוכית אחת, ונתפורו חתיכות של זכוכית בתוך המקוה, ואם שהי' זה רק סכנה זמנית, כי היו צדיכים רק לנקות המקוה מזה, אבל כמדומה לי שהתדרשלו בדבר, ואולי השתמשו במקוה האחרת — באופן זמני ג"כ — לטבילת נשים כי היתה מקוה כשירה ג"כ אלא שהיתה מיוחדת רק לאנשים מטעם אחד כמוכן, אבל האיך שאיני יודע בבירור מצב הענין הזה שם, איני אומר כלום, ואין נ"מ כ"כ לענינינו, רק זאת אנו יכולים ללמוד מזה, שגדרים כאלו וזהירות כזה, אינם מועילים לכלום, רק צומחות אחריהן בעיות אחרות אח"כ.

וא"כ איך לכאורה נוכל לתקן שיהיו דברי חכמים

ידידו וש"ב הדוש"ט והכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי'.

הרב מאיר אייזיקזאהן
סטעטן איילנד

אחרי שזכותי לקבל תשובות הגה"צ הללו שליט"א שלחתי התשובות לכ"ק ש"ב הגה"ק רבן ומדריכין של אלפי ישראל, חסידים ואנשי מעשה, מרן שלמה האלברשטאם האדמו"ר דבאבוב שליט"א, ששמעתי שיש לו שני מקואות של אנשים וחד ועם פילטער, ואח"כ ביום ד' פ' נשא העל"ט בקרתי אותו בהיכל קדשו ואמר לי שאוכל לפרסם ברבים שתיכף ומיד שקיבל התשובות ציוה להסיר הפילטער, ושאל אותי הצעיר האין אפשר למבול במקוה נקי' בכל יום ויעצתי לכ"ק נ"י להשים תחת הפילטער פאמפ אוטומאטי להוצאת המים ולכניסת המים ולחמם המקוה ע"י צינורות של ברזל, ונהנה כי מעתה יוכלו האברכים תלמידים וחסידים למבול במקוה מהורה וכשירה. ומרבינו שליט"א יראו וכן יעשו.

תשובה טו

שלום קרוין
אבדק"ק אודווארי

בעמ"ס שו"ת דברי שלום, ג' חלקים

בין המצרים, קרנו ומזלו ירום, ויזכה לשמוע המבשר בראש הרים, ה"ה כבוד אהובי ידינ"פ היקר הרב הגאון הצדיק המפורסם בכקצ"ת העוסק במסינ"פ בטהרתן של ישראל וכו' כש"ת מו"ה חיו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען וכעת חונה בעיר ברקלין יצ"ו.

אחדשה"ט מאה"ר, הנה קבלתי מכתבו בצירוף מכתבים של הרבנים הגאונים הי"ו אשר יצאו לאסור להשתמש במקוה שעובד עם פילטער אפי' לאנשים מטעם גזירה שמא יבאו להשתמש בה גם לטבילת נשים אשר אסרו גאוני זמנינו, ועוד מכמה טעמים אשר ערוכים במכתביהם.

ועתה באתי רק לחזק דבריהם הנכונים אף ע"פ שהוא אך למותר כי הם בעצמם כדאי, באשר הם, מגדולי הפוסקים שבזמנינו שליט"א מ"מ מאחר כי כהדר"ג שליט"א דחק עלי לכתוב לו חו"ד לכן כדי לקיים מצוה לשמוע דברי חכמים באתי באיזה שורות להביא ראיי' לדבריהם בעה"י.

ראשית דבר עי' בשלה"ק דבכל דור ודור צריכים גדרים וטייגים חדשים יען שהראשונים היו גרולים מאלה ולא היו צריכים לגדרים כל כך עיי"ש, ועי' בשטמ"ק (ביצה ד"ל) דבדור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתורה ואפילו בדרבנן, וראה בשו"ת חת"ס או"ח סימן קכ"ב בזה"ל, עלינו להוסיף גדרים וטייגים

קיימין, כמו שאמר ר"ע, ושתיקן בזה חששו של ר"ט שלא יהי' הלכה מקופחת ח"ו, וכמו שפירש הרמב"ם בריש פט"ז ממס' אהלות.

וכמו"כ מה שראיתי במכתבו של הגאון הגדול מב"ב שליט"א, שחושש להוציא איסור ע"ז, הנה לפענ"ד אין כוונת כת"ה שליט"א להוציא איסור, כי מאן האי דלא חי"ש לקמחי', כמו שאמר רבא (יומא מ"ו ע"א) אלא שכוונתו לאפרושי מאיסורא, וכבר אמרו שלאפרושי מאיסורא שאני אפילו לענין שאינו חמור כ"כ (עיין שבת מ' ע"ב, ובמחה"ש ס"ס פ"ה: מנ"ל לדידן לחדש ולהוכיח דין לאפרושי מאיסורא ע"ש מה שמפרש וכן בהר"ן שם, וכן פירש המהרש"א שם) עכ"פ אם רוצים לעשות עבודה תמה, אזי צריכים לראות שלא יהי' נצרך לעבודה אחרת אחרי' (עיין יומא כ"ד ע"א).

ובאמת שלמסקנא ראיתי שגם הגאונים שליט"א הללו, מסכימים בסוף דבריהם שלמעשה הם מבטלים דבריהם נגד הרבנים הגאונים שליט"א שאסרו הפילטער מכל וכל, והרה"ג שליט"א מב"ב, כתב שאם יש חשש זוחלין בזה, א"כ באמת להמחמירים בזוחלין בטבילת עזרא ראוי להחמיר בו, וסו"ד שבדרך חומרא ולמיגדר מילתא וריבוי קדושה, טוב וראוי להרחיק כל החדש הג"ל, ואף אם להוציא איסורים חדשים יש להתישב בדבר, אבל אם יש חשש לטבילת כלים שם, בזה יהי' מקום לאיסור ע"פ היסוד דבעינן מים שהנדה טובלת לכלים (ועל החשש של טבילת כלים עזרתני ג"א ב"ה באחד ממכתבי הקודמים לכת"ה שליט"א).

ובדא"ג מה שעזר הגאון שליט"א הנ"ל מהתוס' שבת ס"ד ע"א ד"ה סימנין, שמביא מירושלמי לא ביש לי דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור, הנה הירושלמי הזה נמצא במס' ע"ז פ"ב ה"ט ופי' שם הפ"מ: אלא מתוך שאין אתה בקי וסומך על עצמך סופך דאמרת על טמא טהור עכ"ל הנה שם מיירי שבאמת לא הי' נתן בר בא בקי בזה — אם שהתפאר מקודם קומי שמואל שהוא יודע להבחין, כי הלא הראה לו שמואל הדא סלפיתא שהי' מדג טהור, והוא השיב לו שהוא טמא, וא"כ לא שקל זה טוב מדעתו, ונראה לו שאינו בקי בזה ויכול לומר גם על טמא טהור, אבל בדבר ששקלו גאוני זמנינו שליט"א ותקלתא במאזניא בדבר שהם בקיאים בזה, יש להתחשב עם דעתם כי טעמם ונמוקם עמם בעה"ת.

אי לזאת יותר טוב שלא להפריע התקנה הזאת, ולא לעשות פרץ בהחומה שבגה כת"ה שליט"א מסביב להענין הזה, אלא אדרבא נהי' מן המסייעים לעושי מצוה, כי אפילו אם אין אנו מחזיקים זה כוודאי איסור, מדוע לא נבחר הדרך הישר והברור בלי שום ספק איסור. ומרגלא בפומייהו דרבנן, שיותר טוב שיצא הספק מלבנו, משיצא לבו מן הספק.

וכ"ז כתבתי לבקשת כת"ה שליט"א, אם שאינו צריך לרידי, אבל כבר מובא בפני רבינו בחיי ובריקנטי בפ' תזריע י"ב ב' המאמר: לית ספר דמספר לגרמי', ומקורו בויק"ר י"ד טו.

המדרש שנעשה רק לטבילת אנשים הכלי הנקרא „פילטער“ לזיקוק המים תמהתי מאוד כי כמה פעמים דאיתי בעיני חסידים ובעלי בתים יראי השם המדקדקים במצות כשבאו להתפלל בימי החול בשעה מאוחרת וירדו להמקוה לטבול קודם התפילה וכשנודע להם שהמים זוחלין כי השמש כבר פתח הצינור של המקוה כדי שיצאו המים לחוץ או סגרו את הצינור שלא יהו המים זוחלין בשעת טבילתם, והלא המקוה המיוחד לאנשים עיקרו נעשה לאנשים יראים המהדרים לטהר עצמם לתפילה ולכבוד שבת זי"ט ובפרט בעיזה"כ ואיך יעלה על דעתם להשתמש בפילטער הנאסר כמעט מכל גדולי זמננו מטעם זוחלין.

אמנם העולה על זה הוא החששות הנוראות שכתב הד"ק שליט"א שפשוטי העם יאמרו כבר התירו לנו הפרושים את הפילטער במקוה של אנשים ונעשה כן גם אנו במקוה של נשים ויבואו עי"ז לאיסור כרת ר"ל. ויפה הביא הד"ק משו"ת מהרש"ג ז"ל אשר תורת אמת בפיו שכיון שניתן רשות להתיר שום אין פשוטי העם יודעין להבחין, ובפרט בני"ד לא ידעו וגם לא ירצו להבחין ולחלק בין מקוה למקוה. ועיין במשנה סוף זבים, והבא ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ורובו מים שאובין וכתב שם הרב בד"ה מים שאובין דכדי לקיים גזירה זו [של הבא ראשו ורובו במים שאובין] הוסיפו וגזרו גם על טהור גמור שנפלו על ראשו ג' לוגין מים שאובין עיי"ש. ור"ל דאין כאן גזירה לגזירה אלא חרא גזירה הוא דהא בהא תליא דאי לא הא לא קיימי הא. וזוהי קדושה הוא על גדולי זמננו שליט"א להשוות מדותיהם ושלא לעשות שום מקוה שיש בה פילטער. והרי אמרו חכמינו ז"ל כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים ובודאי יתקבלו דברי הר"ג בכל ערת ישראל באהבה. ויהי"ר שיוכה עוד רבות בשנים ללחום מלחמת ה' ולהוסיף טהרה בישראל.

(ב) בטהרת יום טוב חלק י"ט ברוך כ"ח אות ל"ד בתשובת שאול שאל להגה"ק מקאשוי זצ"ל אחר שהשיג שם על ארבעה טעמי היתר שכתב החת"ס יו"ד סי' ד"ד מביא עוד מה שצייד החת"ס שם דוה שהסיר האדם הברזא לא מיקרי הוייתו ע"י אדם דאינו רק מסיר המונע והמים נמשכים מאליהם ולרמב"ם כיון שאין ידי אדם שולט בנתינתם אפשר דלא גזרו אעפ"י שנוטל ביד כיון שאינו גותן ביד וכתב ע"ז הגאון הנ"ל ז"ל דוה לא שייך רק בנידון דמידי ביה החת"ס שהי' היודה דחוקה מהמקוה ונמשכו המים אחר יציאתם מן היורה ג' טפחים אבל מקוה שפי הברזא נגד חלל המקוה הוי ודאי כאלו נתנו בידו לתוך המקוה עכ"ד עיי"ש. הנה לענ"ד המעיין היטב בדברי החת"ס יראה בהדיא דהיתר זה שצייד מטעם הסרת הברזא לא מיקרי נתינה ביד אין לו שום שייכות עם ההיתר שכתב מטעם המשכה דהרי ארבעה טעמי היתר שחד מהם הוא משום שהמים באים להמקוה בהמשכה כתב החת"ס לדעת הראב"ד שפוסל ג"ס וגי"ס משום שיש להם דין שאובין ולפיכך

ולא איכשר דדא כי בעוה"ר הדוד פרוץ במילואו ויש להוסיף אומץ להחמיר ולא להקל עכ"ל.

ועי' בחולין ר"פ כל הבשר דגודו העלאת בשר עוף על השלחן שאוכלין עליו גבינה אטו העלאת בשר בהמה, דהוי דאורייתא. וא"ת העלאה גופא גזירה אטו אכילה ולמה נגזור גם על בשר עוף אטו העלאת בשר בהמה דהוה גזירה לגזירה, ועי' בהגהות יד אברהם יו"ד ר"ס פ"ח דהעלאה היינו אכילה ור"ל כשבאו לגזור על אכילה ראו שאם לא יגזרו על העלאה לא תהי' קיום לגזירה וא"כ הכל גזירה אחד, וכעין שאמרו חז"ל ריש ביצה שכשגזרו על משקין שזבו גזרו גם על ביצה שנולדה ביו"ט.

והכי נמי בניד"ד אי לא יגזרו להחמיר גם על מקוה אנשים לא יתקיים החומרא על מקוה של נשים, דשם מקוה חד הוא. ולא הוה גזירה לגזירה. ועי' בש"ך יו"ד סימן ק"י בדיני ס"ס אות י"א דשם אונס חד הוא ולא חשוב ס"ס. ועי' בשו"ת דברי שלום ח"ג סימן קמ"א בענין תקלה דאורייתא, ובשיטת דש"י דתקלה דאורייתא והכי נמי שייך תקלה ודו"ק.

ויש לרמז דבר בעתו בדברי המשנה אבות פ"א חכמים הזהירו בדבריהם שמא תחובו חובת גלות, ותגלו למקום מים הרעים וכו' ד"ל שיש לחכמים להזהר מאוד בעניני הוראה למשל כגון בניד"ד לחלק בין מים למים בין מקוה למקוה שזוה יגדום ותגלו למקום מים הרעים שישמשו במים הרעים ע"י פילטער גם מקוה נשים, דוה נקרא מים הרעים מים פסולים, אם יתירו מקוה לאנשים ישתו מים הרעים, מים מפילטער גם לנשים, לכן חכמים הזהירו בדבריהם כנלע"ד. והנני דוש"ת מאהבה ומברכו בהצלחה בכ"ע.

כ"ח ה' פנחס תשל"ח פה אולסטדהייטס, מעון הקיץ.

הק' שלום קרויז

תשובה זו

מאיר זאב גאלדבערגער

אב"ד פעלעדיהאז

בעמ"ס אמרי המו"ג על המשניות

בס"ד יום ד' דברים תשל"ח בדוקלין יצ"ו.

בין המצרים. קרן תוה"ק וישראל ידים, כ"ק ידיד ה' וידיד נפשי מח"ו וש"ב הרב הגאון הצדיק הנשגב ונודא, מלא יראת ה' טהורה, בוצ"ק חו"פ פאה"ד וכו' בנש"ק מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א המפורסם בעולם במפעליו הכבירים, לתקן מקואות טהורים, אב"ד ואדמו"ר דק"ק העלמעץ יצ"ו, מחבר ספרי טהרת יו"ט המאירים את פני תבל בכל תפוצות ישראל.

אחדשהד"ק כיאות לאוהבי שמו ית', הנה קבלתי מכתבו וגם המכתבים הנרפסים מהרבנים הגאונים שליט"א לאסור להעמיד „פילטער“ גם במקוה המיוחד רק לטבילת אנשים. והנה בהשקפה ראשונה שראיתי במכתב הר"ג שבאיוזה קהלת קודש התקינו במקואותיהם שאצל בית

גברא דבה כמותו וגם הרבנים הגאונים שכתבו בזה
ודבריהם אינם צריכין חיזוק ומצוה לשמוע דברי חכמים.
כ"ד ידירו עוז המברכו בכדכת שלו וברכה שיזכה
עוד לעמוד בפרץ ולזכות את בני בטהרת הקודש
עד ביאת משיח צדקנו בב"א.
הדו"ש ושת"ה בלוג"ה.

שלום שניטצלער

תשובה יח

הרב אפרים גרינבלאט

רב דמעמפים טענעס

מחבר שו"ת רבנות אפרים על או"ח ב"ח

יום ה' לסדר נחמו תשל"ח.

אל כבוד הגאון הצדיק המפורסם הלוחם הידוע
לי כ"ה שנה מעת הכרתנו בענין תיקון מקואות
ה"ה ידידי מו"ה חי"ל דייטש שליט"א האדמו"ר
מהעלמץ, ופה בגולה בברוקלין.

קבלתי שאלתו אם לעשות פילטער [מסנן] למקוה
של גבדים בצירוף תשובות הגאונים האוסרים נ"י, ומי
אנכי שאבא לחלוק עליהם, אלא רחמנא לשיזבן יהודה
ועוד לקרא אני בא בטעמים חדשים הידועים לי מתוך
נסיון בפסקי הלכות.

רבות מחשבות בלב איש. ביום שנתקבל מכתבו בא
אלי ללמוד, רופא גדול מנתח לב. הוא בא פעם בשבוע
ואמר לי עשיתי מקוה בביתי ובקיץ נשים יכולות לבא
לטבול, ושאלתיו מי הכשיר המקוה ומהו המקוה, אמר
לי שעשה סווימינג פול [ברכת שחיה], 40 על 30 אמה
ובחור ישיבה אמר לו, טוב שעשית כעת, בימים החמים
במקום ללכת למקוה אבא למקוה שלך. והבחור שטובל
רק כגבדים שמספיק ט' קבין וג"כ יש דיעות שבמקלחת
מהני זכמו שכתבתי בספרי שו"ת רבנות אפרים ח"א.
אבל הרופא לא יודע די"ז וחשב שהסווימינג פול היא
מקוה כשרה, שאלתיו יש שם פילטער ואמר כן וזה למעלה
5 אינשעס ממקום שהסווימינג פול מתחיל, וטען שידד
גשם ומילא רבע מהסווימינג פול, ורב אחד אמר לו שזה
כשר אם השאר הם מי העיר, אבל הפילטער שיש לו
צינור ברזל פוסל המקוה והסברתי לו עד שאמר לי
אתמול גברת מ. וכו' טבלה שם, אז כמעט נתעלפתי וכמעט
הייתי הולך לבית חולים עד שהרופא החזירני לטוב
בעז"ה, והסברתי לו חומר האיסור ואין הטבילה כשירה,
ונסענו לבית האשה והסברתי לה ולבעלה שאין הטבילה
כשרה, והבעל בעה"ב פשוט וסידרתי לו תשובה והלכה
בלילה למקוה הכשרה שבעיר. [אגב יש פה ב' מקואות
כשרות], ומתוך נסיון זה רואים גודל המכשלה שיטעו
ונשים יטבלו ובפרט בערי השדה שאין רבנים מומחים
ומשו"כ ברעתי עם האוסרין לעשות פילטער למקוה
של גברים אולי יטעו וכבר טעו.

ואין אני חושב שיש לחלק בין בעלי מקוה בערי
השדה לבין בעלי מקוה בעיר הגדולה לאלקים — ברוקלין
וכדומה, כי הכל עלולים לטעות וכידוע.

כתב בחד טעם להיתר כיון דהמים באים להמקוה
בהמשכה ליכא שאובין.

אבל ההיתר שכתב הח"ס משום דהסרת הברזא
לא מיקרי גתיגה ביד זה כתב רק לדעת הרמב"ם,
והוא עפ"י"מ שמביא שם החת"ס לעיל מזה [בד"ה אמנם]
את דעת הרמב"ן ז"ל והוא מה שמובא גם בב"י [הוא
בטור דף ק"ד בסוף ד"ה ומ"ש] בשם הרמב"ן דס"ל
בדעת הרמב"ם דמה שהרמב"ם ז"ל פוסל נתן סאה
ונטל סאה ברובו הוא מטעם מדאית עין, וזה שייך רק
אם נתן ביד ונטל ביד דהיינו ששלטו בו ידי אדם ב'
פעמים בנתיגה ובנטילה, וע"ז כתב החת"ס אח"כ כיון
דהנתיגה אינו ביד אלא ע"י פתיחת הברזא מותר לדעת
הרמב"ם משום דליכא שליטת ידי אדם ב' פעמים, ולזה
אין שום צורך בהמשכה של ג"ט אלא ככל דין ג"ס
וג"ס לדעת המתירים דמירי גם בשאובים גמורים והרי
דין זה דפתיחת ברזא לא מיקרי בירי אדם הלא הוא
דין מפורש באו"ח סי' קנ"ט בטו"ז שם ס"ק י"ג ובמג"א
שם ס"ק כ"א דמים הבאים ע"י פתיחת ברזא לא חשיב
כח גברא ע"ש ולכן מ"ש הגה"ק מקאשוי ז"ל דאם
הברזא קרובה להמקוה וליכא המשכה הוא כאלו נתנו
בידו לתוך המקוה לא זכיתי להבין לעג"ד.

דברי ידידו דו"ש

מאיר זאב בן אפתר פערל גאלדבערגער

תשובה יז

שלום שניטצלער

מלפנים אכ"ד ב' משאבא

כעת רב דביה"מ אהל שמואל שלו

ראש ומנהל דהכולל לאברכים

בעמ"ס שערי שלו ומבשר שלו על קש"ע

פה לונדון יצ"ו

י"ג לחדש מנח"א ד' לס' וצדקה תהי לנו כי נשמד
לעשות וכו' כאשר צונו, תשל"ח לפ"ק פה לונדון יצ"ו.

שלו' אקרא ממדחקים, יתברך ממעון הברכות
בחי ארוכים לכבוד ש"ב אהובי וידידי הרב
הגאון הצדיק העוסק במסירת נפש למען טהרת
ישראל ה"ה כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא
שליט"א האדמו"ר מהעלמץ יצ"ו כעת בברוקלין
יצ"ו.

אחדשתה"ק באה"ר כראוי לכבודו הרם, קבלתי
מכתבו בצירוף המכתבים של גדולי דורינו הרבנים
הגאונים שליט"א שלא לעשות "פילטער" גם במקוה
להאנשים מטעמם הגזכר בתשובותיהם. והנה במקוה של
בנות ישראל כבר נעשיתי סניף לאריות כאשר כתבתי
שם שיש חשש בוחילה.

והנה כבר אמרו חז"ל במס' ברכות דף ר' ע"ב
שחכמים עשו סייג לדבריהם בודאי יש לעמוד בפרץ
ומיגדר מילתא שלא לעשות "פילטער" גם למקוה של
אנשים. ולא צריך כהדרג"ק להסכמתי בזה שכבר איתמח

תשובה י"ט

ברוך בהרא"ש ה"ו ליינעראווסקי
 רב לעדת „בני יעקב“ בפילאדעלפיא פא.
 יו"ר אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה
 מלפנים רב בלאדו, ואב"ד דק"ק מינכען והגליל

ב"ה יום ג' לסדר לשכנו תדרשו תשל"ח לפ"ק.

שלמא רבא יסגי לכבוד ידידי הרב הגאון"צ
 המפורסם העוסק בטהרתן של ישראל מגזע
 תרשישים בנשקו"ט ה"ה מוהר"ר חנניא י"ט
 ליפא דייטש שליט"א, הרב ואדמו"ר העלמען.

אחדשה"ט. קיבלתי מכתבו בו הוא דורש חו"ד
 העניה ע"ד האיסור להקים פילטער במקוה ואם איסור
 זה שריר וקיים גם לענין טבילת אנשים בער"ה עיה"כ
 ועי"ט. אינני יודע למה בא לדרוש גם ממני בענין זה
 במקום שכבר השיבו כל גדולי ההוראה לאיסור, וכי
 יהודה ועוד לקרא. ברם, כלל גדול לימדונו חז"ל שאין
 מסרבין לגדול ועל כן אמרתי להעלות בקיצור נמרץ
 את ראשי הפרקים היסודיים בדין זה.

רוב הרבנים הגאונים היושבים על מדין כתבו שאיסור
 הפילטער הפוסל את המקוה הוא מטעם זחילה שמאחד
 זחולו המים לפילטער חוץ למקוה וחזרו למקוה אזי
 בשעת חזרתן למקוה הרי הן זוחלין ולהכי מיפסיל.
 אבל עלה על דעתם של כמה רבנים להתיר בזה
 משום שאומרים לסתום את הפילטער בשעת טבילה
 ובאותו הזמן לא יחלו המים. ולדעתי אין להתיר בזה
 משום דאכתי איכא למיחש שמא ישכחו לסתום והוא
 מילתא דשכיחא. וכעין זה אנו מוצאים אצל בשר וחלב
 שאנו מצדיכים כלים בשריים לחוד וכלים חלביים לחוד
 ולא סומכין על הגעלה שתמיד יעגל האדם את הכלי
 לכשיצטרך לו משום שהאדם עלול לשכוח מלהגעיל
 והמכשול בזה מצוי מאד. והה"ב בנ"ד דשמא ישכחו
 לסתום והדבר אינו מסור לרבים כ"כ ובודאי יש לחוש
 ובפרט שלא שייך בזה רבים מידרכי אהרדי שזה מסור
 ליחידים ואדרבה הו"ל כקדרא דבי שותפי דלא חמימי
 ולא קרירי שכ"א סומך על זולתו ובינתיים כולם שוכחים.
 אבל לפי טעם זה היה נראה שאם טבלה האשה
 כשהפילטער היה סתום דעלתה לה טבילה שהרי עתה
 אינם זוחלין ואף שלא היה מהראוי לטבול מ"מ טבילה
 עלתה לה. אבל ראיתי שכמה רבנים החמירו גם בזה
 להצריכה טבילה שניה מצד חומר איסור גדה.

ובאמת נראה דאף כשהפילטער סתום לא עלתה
 לה טבילה מעיקר הדין שהרי מרן הגאון האדיר ר'
 משה פיינשטיין שליט"א ד"מ תפארת ירושלים כתב
 בתשובת שאלה לאסור את הפילטער משום שבזמן
 שהפילטער פועל נכנסין מקצת מים ויוצאין חזרה והו"ל
 נתן סאה ונטל סאה בשאובין דפסול לדעת הרמב"ם
 וכ"פ הש"ך. ואם כבר נפסל מטעם זה אזי אף כשנסתם
 במי לא מהני משום דכבר נעשו שאובין. ופשיטא
 דאם לא הוי מקוה טהרה כלל כי אם מים שאובין לא

ופעם יותר מעשרים שנה סדרתי סווימינג פול עם
 מקוה ואח"כ התחרטתי וב"ה שזה נסתם. ושם המים
 יצאו דרך מכונה שצינור של מתכות ירד עד תחתית
 המקוה ופאמף מלמעלה הוציא המים והפילטער הי' למעלה
 ובעת הטבילה המים לא נגעו בפילטער כי הוריקו
 המים עד שם, וליד הסווימינג פול עשיתי אוצר כשר
 של מי גשמים והי' חור להשקה סתום בפלסטיק שהי'
 סגור כל הזמן ורק בעת הטבילה פתחו והמים של
 הסווימינג פול נכשרו בהשקה. ואח"כ בא עוד אחד
 ואמר מדוע הסווימינג פול שלי כשרה ושלו פסולה
 ואמרתי לנפשי מכשול יצא ובקשתי מבעל הסווימינג
 פול לסתום האוצר, וכן עשה. ומאז אני לא מתעסק בזה.
 וג"כ בזה באתי במשא ומתן עם מו"ר הרה"ג ר' משה
 פיינשטיין שליט"א, ירפאהו ד' רפואה שלמה, והתשובות
 נדפסו בספרו אגרות משה יורה דעה חלק א' סימן
 ק"ו יעו"ש.

ולהלכה אני טוען שזו היא שיטת הרמב"ם בה'ל'
 ברכות פ"ו הל"ה שכתב כל הצריך נט"י וכו' ואם
 הטבילו וכו' במים שאובין שבקרקע לא עשה כלום
 וכו'. וכתב הראב"ד הרי בע"ק טובלים בהם אע"פ שהן
 שאובין. ובחידושי כתבתי בארוכה [ואין מקומו כאן]
 להורות דשיטתו דיש ב' תקנות תקנת עזרא ותקנת בי"ד
 שלאחריו ולענין נט"י הרי שמטבילו ה"ה בא מתורת
 טהרה וצריך מים כשרים ולא שאובין, וא"כ משמע
 דבאיש ג"כ צריך מקוה כשרה.

ובפרט לפי מ"ש בספר הכנה דרבה מבעל שו"ת
 עדוגת הבשם שכתב הו"ו זהירין בני היקרים וצאצאי
 אשר חנני השי"ת לטבול במקוה כשרה לעת הצורך. וכתב
 נכדו, דקדק לומר מקוה כשרה לאפוקי מקוה מים
 שאובים דאע"ג דמקיים טבילת עזרא מ"מ אינו משנת
 חסידים ואנשי מעשה, ובפרט ללמוד או לקרות בזוה"ק
 אינו נכון אם לא טבל במקוה כשרה דוקא. הדי רואים
 שלאנשים צריך מקוה כשרה בלי פילטער. ולא רציתי
 להאריך אלא החלטתי שאילולי הרבנים המקילים וכ"כ
 ראשי ישיבה בכמה ישיבות המקילים לא היינו מגיעים
 לחולשה דתית כזאת. והדפסתי באור תורה מחודש סיון
 תשל"ח [נדפס בא"י] על המכשירים בשחיטה ובגירות
 שזה הפקרות. וכן מקואות בהרבה מקומות בידי רבנים
 מקילים, ואזי לנו. ולכן במקום להקל חובה עליו לאסור
 כדי שלא יבוא להכשיר עוד. כי רק הקב"ה יודע לב
 האדם אף שהם טוענים שעושים טוב. וזה בארתי ע"ח
 שחטאנו לפניך בוידוי פה, איזה עבירה היא זאת אם
 מתודה, אלא העבירה שרק התודה בפה ולא בלב וצריך
 וידוי בלב. וכת"ה מקיים הוידוי והצידקות והכשרת
 מקואות בלב ולא בפה. ורק לצדיקים כאלו שהם
 יחידים בדור ולא אזכור שמותם חוץ מאלו שמחמת תלמיד
 אני מוכרח להזכיר את מו"ר הרה"ג ר' משה פיינשטיין
 שליט"א, והרה"ג ר' אליעזר שך שליט"א, ומו"ר הרה"ג
 ר' ברוך יצחק לויין שליט"א שאצלם זה הכל בלב
 והלואי שזה יהי' אצל כל אחד ואחד.
 ידירו המוקירו ומצפה לישועה.

אפרים גרינבלאט

רואים דהיכא דנתערבו המים שלא בדרכם הטבעי מיקרי זחילה שבעצם אינם מחוברים וא"כ בפילטער שבעצם לא היו נובעין המים למקוה חזרה כי אין זה מהלכם הטבעי ובעצם אין כאן השקה רק שכח אדם או כח חשמלי מזחיל ומנבע המים חזרה למקוה בודאי יש לפסול.

ודכירנא כד הוינא משמשנא בגין רבנותא בלאדו תיקנו במקוה שני חדרים אמבטי ומקוה קטנה בעד הנשים המפונקות שהיו מחליפין את המים לאחר כל טבילה, אבל לעשות שום יינוני בצורת המקוה חס מלהזכיר.

ואסיים במה שידוע לכל בר בי רב ומובא פעמים אין מספר בספרי טהרת יו"ט שבענין צורת המקוה אין לחדש שום דבר מה שלא ראינו במקואות הקדמית ואפילו אם כפה"נ אין שום פירצה וקלקול וכ"ש בנ"ד. ומה שישנם נשים מפונקות שאומרות שאינן יכולות לטבול במים מלוכלכים, פטומי מילי בעלמא גינהו והנסיון מורה לכל רב וחבר שלא בא שום תקנה בדברים כאלו בכל חדרי הלכה ולא מיבעיא בעניני טהרה שאין בזה רק משום בעיטה וסטיי ממסורת ישראל סבא ולא מחכמניות וצדקניות תישמע כזאת (וכבר הזכרתי מה שסידרו בלאדו עצהיו"ט) ועל כן ידי תכון עמו לחזקו ולעודדו שתחזקנה ידיו לבל יתשלו בעבודת בנין המקואות והדפסת ספרי טהרת יו"ט שיש בזה משום ללמוד ע"מ לעשות והקב"ה יסעדנו וינחנו תמיד על מ"י מנוחיות לגדור כל פרץ להתחזק ולהתאמץ כאור"נ ונפש ידידו הדושהט"ת ומברכו בכט"ס ברו"ג.

הק' ברוך בהר"ש הלוי לייזרובסקי

תשובה כ
אברהם יפה-שלוזינגר
 רב ואב"ד דקה"י, מחזיקי הדת"

גענף

החיים והשלו' אמע"כ ידידינו הרב הגאון הצדיק, המפורסם במעשיו ומפעליו הכבירים למען טהרתן של ישראל, עומד בפרץ וגודר גדר, חוי"ב וכו' וכו', כקש"ה הגרחי"ל דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ יצ"ו מחבר ספרי טהרת יו"ט, אשר איתן מושבו בע"ת ברוקלין תע"א.

אחדשכתרה"ה כיאות, ראשית אודה למע"כ על אשר כבדני בספרו הגדול טהרת יו"ט ח"ו, אשר הוא מלא וגדוש בתורה ויראת ה' טהורה בסוגיות עמוקות וקשות במס' מקואות. ברכתי, יזכה השי"ת להמשיך בעבודתו זאת, ביתר שאת להגדיל תורה ולהאדירה. כן הנני מן המודיעין כי מכתב מע"כ שליט"א הגיעני לנכון בצירוף כתבים מגדולי הרבנים שליט"א בענין הכלי הנקרא "פילטער" שיצאו למגדר מילתא שלא יכניסו אותו גם במקוה של אנשים, כי כבר נאסר במנין כלי זה במקוה של נשים מכל מיני חששות, ועתה התעורר

עלתה לטבילת טהרה אף לאנשים הטובלים בערבי ר"ה יה"כ ויו"ט וכמ"ש מעכת"ה שליט"א במכתבו. והנה כלפני שנתיים וחצי יצא רב ת"ח א' לחלק בין פילטער לפילטער, דכל האיסור בזה נאמר רק על סוג הפילטער הנמצא ב"סווימינג פול" שיוצאין המים חוץ למקוה דרך הפילטער ואח"כ נכנסים חזרה למקוה דה"ל זוחלין ואינם מטהרים שאובין. אבל בפילטער החדש שהפילטער מחוץ למקוה והצנור המוליך לפילטער ג"כ מבחוץ, ונכנס לתוך מי המקוה הפתח של הצנור, והמים שיוצאים מהמקוה לפילטער דרך הצנור באים חזרה ע"י המשכה לבור הזריעה ושם נטהרו המים מכל חשש זחילה וע"י הזריעה והמשכה נמי לא שייכה תו הפסול של האגרות משה מדין דנתן סאה ונטל סאה. ע"ז ראיתי כבר בחיבורו טהרת יו"ט ח"ה מה שהפליגו הפוסקים בדורנו להחמיר אף בזה יען כי בהרבה עיירות מסורה השגחת המקוה לנשים ועמי הארץ שלא ידעו להקפיד כדבעי ולשמור על טהרת המקוה וכשרותה. ואני השוכן מחוץ לגניו"ארק, רואה בעיני תמיד את המכשולות המתרחשים יום יום כשעניני הלכה קלים כחמורים מסורים לאנשים כאלו ואין צורך להאריך, ובפרט שכת"ה הנוסע תמיד בכל גלילות מדינתנו יודע את המצב הדק היטב.

ולע"ד נראה שאף בזה יש לפסול מעיקר הדין דבכל ענין הוי מים שאובין יען כי המסוננת מקבלת טומאה כדתנן בספ"ד דמסכת כלים מסננת של חרדל שנפרצו בה שלשה נקבים זה לתוך זה טהורה וכתבו המפרשים דדוקא בכה"ג שאין לסנן בה יותר אבל היכא אף קודם שנתחבר לקרקע והו"ל כחקקו ולסוף קבעו דפוסל את המקוה, וכן כשסותמין את הפילטער שאין המים יכולים לקלח דרך הפילטער נעשה הסתימה ע"י כלי המק"ט. ואף לדעת האבני נזר (יו"ד ר"פ) דכל כלי שלא נעשה לקבלת מים אינו פוסל משום שאובין הלא הפילטער הוי כלי הראוי לקבלת מים שהרי מקלחים המים לתוכו ודומה ממש לצנור ופסול לכל הדיעות ולא מיבעיא רזה"פ שלא תפסו כאב"ג, והדברים עתיקים ובודאי אין להקל על סמך זה, וששתי למצא לאה"ע שקדמוני בזה רבנים גדולים ומובהקים בהוראה.

וע"ד הפילטער הנמצא ב"סווימינג פול" ראיתי שדנו הרבנים הגדולים שליט"א אם יש לפסול מחמת זוחלין א"ל, שהגאון בעל אגרות משה כתב בתשובתו הנ"ל שאין לאסור מהאי טעמא כי המים חוזרין למקומן כדאיאת בריב"ש סי' רצ"ב דהיכא דהמים חוזרין למקומן לא מיקרי זוחלין, ואסתפק להעיר ע"ז דנלע"ד דמטעם זוחלין יש לפסול אף בנ"ד דהא מהעתק דברי הריב"ש נראה דכל שאינו חוזר בנביעתו הטבעית הו"ל קטפרס ולא מיקרי חיבור ומה"ט נחשב כזוחלין וידוע בזה מה שהעלה הגאון בעל דברי חיים דפסול קטפרס הוי מדין זחילה, ולדעתי זה מדויק מאד בהריב"ש שכ' בזה"ל. וידוע שאין המקוה מטהר בזוחלין אלא באשבורן וגם שעירוב מקואות צריך שהמים המערבין שני המקואות הם מערבים אותם בהשקה בעמדם במקומם הטבעי שזהו אשבורן לא בהיותם זוחלין שזה נקרא קטפרס, עכ"ל.

וחתימה טובה, ובריות גופא, לכבוד ידינו פ' זידיד נפש כל חי, ה"ה הרב הגאון הצדיק חו"פ, כקש"ת מו"ה ח"ל דייטש האבד"ק העלמיץ שליט"א בעהמ"ח ספרי טהרת יום טוב, ברוקלין.

שלו' ובדרכה כראוי וכנכון באהבה ובחבה. כן לנכון קבלתי מכתביו כסדרן, אבל קשה לי כעת בימים האלו לבוא בכותבות הגסה ואי"ה בל"ג עוד חזון למועד מתוך נחת והרחבה. אך בדבר מכתבו האחרון ששלח לי התשובה של ידידינו הרב הגאון וכו' וכו' שליט"א, אמרתי לרשום מה שנ"ל בזה.

הנה הרב הגאון הנ"ל הרחיב להביא הרבה ראיות ומדברי המגיד משנה פ"ה מה' חומ"צ הלכה כ' המבארים שאין בידניו כח לגזור גזירה חדשה מעצמינו, וא"כ במקוה של שאובים שכבר נפסק להלכה שכשר לטבילת עזרא אין אנו יכולין לגזור לבל לטבול משום שמא יביא זה לידי טבילת נשים מטומאתן כי זה הוא גזירה מעצמינו נגד פסק הלכה וכו' רק נטה בזה לסברתי במקוה שנוהגין בה טבילת כלים.

והנה אם כי כבר גליתי דעתי שאינני נמנה להאוסרים, עכ"ז אתן מקום לדבריהם, כי הנה מהחששות בפילטער הי' עיקר גדול מהחשש שמא ישכחו לסתום את הפילטער ויש חשש זוחלין כאשר הרב הגאון הנ"ל העיר שהי' מעשה כזה בסביבותינו, וא"כ ידוע שבחשש זוחלין שפסול גם לטבילת עזרא, ועיין בשו"ת זכרון יהודה ח"ב סי' ס"א שכתב שמוכרח הדבר שמי מקוה הנעשים זוחלין פסולים לבעלי קריין ומביא רא"י מהא שמבואר בשו"ע או"ח סי' קנ"ט שמי גשמים שהם זוחלין ויש בהם ארבעים סאה יש להסתפק אם מטבילין בהם הידים (ועיי"ש במשנה ברורה סקפ"ז שטבילת כלים פסול בזוחלין מן התורה), ועיי"ש בב"י שלדעת הרמב"ם ורש"י הוא פשיטא שאין מטביל הידים רק בסתפק שם לדעת רבינו יונה ואח"כ מביא שמלשון רבינו יונה שכתב מי גשמים שנקבצו וכו' משמע במקובצים מכשיר ולא בזוחלין וכו' והבי' שם מביא דברי הראב"ד שמכשיר שאובין לטבול הידים מדהם כשרים לבעלי קריין וכו' וא"כ אם היו כשרים לבעלי קריין היו ג"כ כשר לטבילת ידים וכו' וע"כ דפשיטא לי' שפסולין לבעלי קריין וכו' יעו"ש, וא"כ לפי"ז יש מקום חשש בהפילטער גם לאנשים לפי דבריו.

אך נ"ל שאין הכוונה בכאן לגזור על האנשים שלא יטבלו במקוה זו משום גזירה שמא יטבלו בה נשים, שא"כ קושייתו חזקה למה לא גזרו על האנשים שלא טבלו בשאובין, דק הכוונה על העושים מקוה שעפ"י רוב מהדרין שיהיו שני בורות שיהי' כשר לעת הצורך ועושים בה כל ההידורים למקוה כשרה רק שאין טובלין בה נשים מחמת שאין להם צורך בזה ולטבילת כלים משתמשים בה ואם עושים בה פילטער נמצא שאומרים שמקוה עם כל ההידורים יכול להיות בפילטער, ואין דומה לטבילת האנשים בשאובים שמכדיזין ויודעים שמקוה זו אינה כשרה לטבילת נשים, ולכן כתבו

מע"כ שליט"א לעורר בכל אתר ואתר גם כאמור שלא להשתמש בכלי זה במקוה אנשים לט"ע.

זאת אודיעו כי במחננו כאן לא נמצא כלי זה ואנן יוצאי ירך רב רבנן קק"ז מרן החת"ס זתע"א בדרכו נלך דאסר לן "חדש מן התורה" בכל צורה שהיא, ורק חדשות לא נעשה כלשונו (אבה"ע ח"א סוף סי' ק"ל), ומה גם שבמקוה של נשים אסור כלי זה מכל וכל, ואלו שמקרקרים בטענות של נקיון וטענות של איסטניס וכדומה, יש להשיב עם דברי החכם צבי (סי' י"א) וז"ל, ומה שאומרות מן האסטניסות "מילי דכדי ניהו" ושומר מצוה לא ידע דבר רע, (ועיין בספרי באר שרים (סי' ג"ה אות ה') בזה, וגלל כן גם אני מצטריפנא כשיבא מכשורא בהדיהו של הה"ג שליט"א שלא לעשות כלי "הפילטער" בכל מקוה וגם של אנשים בלבד.

עש"ק שופטים ה'תשל"ח, הכו"ח בברכת כוח"ט לאלתר בספרן של צ"ג, בכל מילי דמיטב המצפה לישועת ה' על עמו ונחלתו בכלל כל ישראל, מו"מ כדום ערכו

אברהם יפה"שלונינגר

תשובה כא

הרב שמואל פרידמאן

אב"ד ור"מ דק"ק אולם

ח"י אלול תשל"ח לפ"ק פה קווינס.

כוח"ט ושנה טובה ומתוקה לכבוד כ"ק ש"ב הרב הגאון הצדיק חו"פ לוחם מלחמות ד' לטהרתן של ישראל שבחו מי ימלל וכו' וכו' כקש"ת מוה"ר ר' ח"ל דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמעץ.

אחדשת"ה באה"ר כיאות באתי להודיעכם שקבלתי את המכתבים והנני בתודה רבה — שגם אני חשבתי לעשות את הפילטער" אצלינו — אבל כבד חששתי משום חשש של טבילת כלים ולא פלוג ומשום מראית העין, ועכשיו ראיתי את המכתבים מגאוני דוריני שהחליטו שלא לעשות, ע"כ מנעתי ג"כ מזה, ויישר כוחכם וחילכם.

ובזה הנני ידידכם הרשת"ה באה"ר ואה"ע ותזכו לכוח"ט בספרן של צדיקים גמורים ויתקבלו תפלותנו לפני אדון כל בבג"צ במהרה דידן.

המצפה לרחמי שמים במהרה.

שמואל בן טאבא הלוי פרידמאן

תשובה כב

הרב שמואל אברהם זעלמענרייך

אב"ד שמשאקאווא

ברוקלין יצ"ו

ב"ה יום כ"ז אלול תשל"ח, פה ברוקלין.

במיפק שתא, אשא כסא דברכתא, ברכת כתיבה

תשובה כג

משה שמעון

אב"ד דעברעצין ונייהיזול

ברוקלין יצ"ו

אל הארו בלבנון לפני שמש שמו ינון ה"ה ידיד ה' ויד"ג הרב הגאון הגדול חריף ובקי נפלא עיניו כיונים על אפיקי הש"ס והפוסקים ראשונים ואחרונים חו"פ כש"ת מו"ה חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ יצ"ו וכעת אור תורתו זורח בווייליאמסבורג ברוקלין יע"א. אחרי תת שלו' באהבה רבה וביתרת הכבוד.

קבלתי מכתבו היקר ולא ידענא על מה זה ועל מה זה מצטער כ"כ אודות חכם אחד שהמציא לפי השמועה, היתר לפילטער במקוה לאנשים בפילפולים שאין להם טעם וריח של תורה ויר"ש ובפרט שכ"ק אדמו"ר הגה"ק רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א נתן מהודו על הוראתו דמע"כ שליט"א והסכים לדבריו שלא לעשות פילטער גם לא למקוה אנשים מחמת מכשולות ח"ו, ומי יבא אחר המלך לשנות דבריו ומהוראתו בקדושה. ומה שמחפשים דרכים שונים להכשיר ע"י המשכה וכיוצ"ב כל זה דומה "לטובל ושרץ בידו" דהרי מלחמת הפילטער במקוה של אנשים שרשו ויסודו בשביל פילטער במקוה של "נשים" שלא יהי' לאלו יוצאי דופן המתירין פילטער במקוה של נשים אילן גבוה חמשים אמה לתלות בהן ולומר כבר התירו הפרושים, דהלא גם חסידים ואנשי מעשה שמדקדים שהמקוה גם לאנשים תהי' כשרה כמה דאפשר, משתמשין בהן, ובודאי יודעים שפילטער גם למקוה של נשים כשר, וח"ו יצמח מזה תקלה ואינו כדאי להכניס כלי כזה לחסידים ולאנשי מעשה לא להם ולא לרבים אדמו"רים שליט"א, שחסדיהם סרים למשמעת, לבית טבילה שלהם, כל זמן שהמלחמה בתקפה ולא די שלא שקטה אלא הולכת וגוברת, וכבר כתבתי לכבוד הדג"צ שליט"א שפסקתי וחזיתי מליך למקוה אחת שדרכי הי' לילך לטבול כט"ו שנים בשביל שקבעו 'פילטער' במקוה והלכתי למקוה אחרת, ולא היו ימים מועטים שהסידו וכנראה בשביל שגם רבים עשו כמותי כי יראתי לנפשי אולי ושמא ישאלו אותי על הפילטער וילמדו ממני גם למקוה של "נשים", והגם כמה וכמה קולות מקילין במקוה של אנשים מה שבמקוה של נשים אנו אוסרין ולא חיישינן שילמדו מהכא להתם, שאני קולות אלו שמפורשים איסורן בשו"ע ובדברי הפוסקים אבל האיסור של פילטער עדיין לא נתקבל לדצון לפי כל המלחמה עדיין הולכת וגוברת, וגם עתה, אין עתה אלא תשובה, הודיע כבוד הדרת גאון צדקו שליט"א שרב אחד, ולא דצה לפרש מי הוא אותו "ראבי" שיצא בכותבת הגסה בקן קולמסו להתיר פילטער במקוה של "נשים" והוסיף עולה על עולה ופשע על פשע לדבר סרה ולהתיר מקוה לנשים עם פילטער וגם לטבול בשעה שהפילטער פועל ועושה

שיסירו משם הפילטער, אבל אין כוונתם משום גזירה, רק המקוה נקראת שהיא כשרה בתכלית ההידור, לכן רצו לעשות הגדר הזה בכל המקוואות ששם מקוואות וכמ"ש בש"ס ביצה כולה חדא גזירה היא וכמ"ש רש"י שביצה בכלל של פירות הנושרין וכו', ובכאן לא בתוך גזירה רק שעושי מקוואות כשרים ירחקו זה, אבל בודאי לא גזרו על האנשים הטובלים להטיל עליהם גזירות משום טבילת נשים.

וגם בגוף החשש שהטילו על הפילטער בודאי אינו משום גזירה בכדי לעיין אם הוא גזירה חדשה או גזירה לגזירה, משום שאין נופל זה תחת שם גזירה, כי זה שייך רק אם גזרינן משום איסור אחר כגון לא יקרא לאור הנר גזירה שמא יעשה איסור אחר, אבל הכא היא זהירות שלא יבוא לידי מכשול בעת שהפילטער פתוח בשעת טבילה, ובפרט בערי השדה שאין להם משגיח ליוזר ואין מחזיקין זה בכלל שצריכין ליוזר, וא"כ יש לחוש שמא ישכחו לסתמו ויהי' חשש זוחלין במקוה.

ועיין בספר משמרת הבית להרשב"א בתשובה סוף שער הששי במה שהקשו עליו במה שפסק הרשב"א בנועץ סכין בכותל וצואר בהמה למעלה שאפילו בדיעבד אסור משום גזירה ולא מהני במה שאומר לא דרסתי כפירות הנושרין ומשקין שזבו וכו' וכתב שם באמצע התשובה דבאמת הוא אפילו בדיעבד אסור מכא שמא ידרוס פעם אחרת ולא אדעת' וכתב בלשונו והאי דנקט לשון חששא ולא נקט לשון גזירה משום דלשון גזירה ברוב המקומות לא אתי אלא על דבר נודע לכשיבוא כגון גזירה שמא יסחוט, גזירה שמא יעלה ויתלוש, גזירה שמא יחתה בגחלים, גזירה שמא יעלה באילפס דאשון, ולא שייך בהו לשון חששא אבל כאן לא שייך ב' לשון גזירה אלא לשון חששא דטעמא הכא דילמא דריס ולא אדעת' ובדבר שאין בו בירור ידוע שייך לשון חשש וכו' יעו"ש.

וא"כ גם בנ"ד אין נכנס בכלל גזירה, שאז הי' צריך לעיין אם הוא נוגע לגזירה חדשה או גזירה לגזירה, אבל בכאן כוונת האוסרים מחמת חששא דילמא ישאר פתוח וישכח לסתמו ולא אדעת' ויהי' חשש זוחלין וכדומה, וא"כ זה נוגע לאזהרה שכבר הזהירו להיות נזהר בשערי היתר שלא יארע ח"ו איסור מכא לאו אדעת'.

הארכתי בזה לסדר הענין להיות דבר דבור על אופניו.

ובזה הנני מסיים עוה"פ מעין הפתיחה ברכת שנה טובה ומבורכת בכל מיני ישועות ורפואות ושנת קיבול תפלות וגאולה וישועה, ונא לזכור אותי בתפלותי בימים הקדושים להושע ברוחניות ובגשמיות בבריות גופא עכט"ס ביחד עכ"ב שי' מנאי אוהבו דושת"ה

שמואל אברהם זעלטענרייך

ומכ"ש בענינינו מקוה לנשים שהיא יסוד היסודות עיקר העיקרים שורש השורשים מקדושתן וטהרתן של כלל ישראל והמיקל נגד הכלל כולו יצא להבעיר אש ה' ירחם מהם ומהמונם]. ועפ"י אלו הדברים אני כותב אלו הדברים נגד ה"ראבי" המתיר, אם אמת השמועה, לטבול לנשים בעת פעולת הפילטער ואבקשו שאל ישלח לי דבריו, כי איני רוצה לראות חה"ש לעקם דברי אלקים חיים בפלפולים של שוא ומדחים ואולי יעלה בידי להציל מי שהוא מפטופטי של אותו חכם ע"י מה שמחיתי נגד הוראתו שלא כדן ושלא כדת של תורה ויהי' זה שכרי. וביותר ויותר פלא ותימה בעיני וכי לא ראה אותו "חכם" בספרו טהרת יו"ט שכל גדולי רבנים הנאמנים לה' ולתורתו שיחיו בהסכמה אחת עלו לאסור מקוה עם פילטער לנשים ואני כסניף לאריות הסכמתי עמהם כיהודה ועוד לקרא, וממש רחוק שרב שיראת שמים חתולתו יפרוץ פרצה גדולה כזו נגד רובא דמינכר של גדולי עולם דזמנינו וילבוש עוז ולצאת בתורה חוץ מן השיטה ובפלפולים של דופי לחלוק עליהם, הפקירות כזו לא נמצא ולא ימצא. אחרי כתיבי כל זה בלא יודעים מי הוא הכותב להתיר דבר פלא ומבוהל כזה שאפילו המקילים עד עתה לא חלמו להתיר, אולם עלה בדעתי לכבות האש ברגע האחרון ואולי יעלה בידי ע"כ אבקשו נא ונא אם יודע לו בבירור מי הוא זה הכותב להקל ואם יש לו שייכות עם חברי הרבנים שלנו שי, נא להודיעני אולי ושנא אדבר עמו שלא יפרסם תשובתו המקולקלת או אולי אדבר עם מי הרוצה לפרסם שלא יהי' לו שם ויד בהירוס הדת ובחסדי ה' שמא יעלה בידי לעכב מלפרסם כל התשובה. (ג) ובעזרה"ת מצאתי ראיה נכונה למה שעשיתי שהפסקתי מלידך למקוה של אנשים עם פילטער כדי להראות בזה התנגדותי החריף והמר נגד פילטער במקוה של נשים ואל ילמדו ממקוה של חסידים ואנשי מעשה למעות להקל לקבוע פילטער במקוה של נשים, כי שמעתי לפני שנים הרבה שבזמנו של הגאון האדיר ציס"ע מה"ר חיים עוזר גראדינסקי זצוק"ל הי' המלחמה עצומה אם הדלקת עלעקטרי בשבת הוא אסור מן התורה או מדרבנן והגאון רח"ע הנ"ל היה מן האוסרים מה"ת להדליק בשבת וכמבואר בספרו שו"ת אחיעזר (חלק ג' סי' ס') ופרסם בכל אתר ואתר מקום שדתי המלך נשמעין שהמדליק חייב חטאת גמור מן התורה ככל מבעיר אש טבעית. ובין החולקים עליו היו גאוני עולם וצדיקים גמורים שלא אסרו מה"ת אלא מדרבנן והגר"ע זצ"ל טען שאלו הגאונים זצ"ל אינם בקיאים בטיב מהות אור העלעקטרי וע"כ מקילין ואלמלי היו יודעין היו מודים לו ולשאר גאונים שעמדו בשיטתו כהגאון האדיר ציס"ע בעל קרן לדוד זצ"ל כמבואר בחיבורו (קרן לדוד סימן פ'), שהדלקת אור עלעקטרי הוא אסור מה"ת (ובספרי שו"ת באר משה ח"ו שהוא תחת מכשב הדפוס הכל מפורש ומסודר באופן נאה באריכות רב בקונטרס מיוחד "עלעקטרי לאור השו"ע") וע"כ מיום המלחמת מצוה זו בירך הגר"ע זצ"ל בפני כל עם ועדה ברכת מאורי האש במוצש"ק על אור עלעקטרי

מלאכתו, שומו שמים מי שמע שפלות כזו, דבר כזה עדין שום רב ו"ראבי" לא התיר, אף מהמקילין עד עתה להתיר טבילת נשים בשעה שהפילטער פועל, אהה! ואומר אם אותו רב הוא באמת רב ולא "רעב" או "ראבי" אז הוא "רב חובל" וסברותיו הם סברות כריסיות ויוצאי דופן בלא שום ספק ואין צל ספק בדבר שמעשה בעל דבר הצליח לצוק שמן על האש להוסיף כח להסטרא אחרא ולהבעיר אש המחלוקת עד קצה האחרון. ואני תפלה לה' שאותו רב יהי' רב מאן דהו באופן שאחרים לא ילמדו ממנו ולא כלום ודבריו לא יהיו נשמעים ולא תשתעו מיני' בבי מדרשא.

(ב) ואם תשאל מה לי להאריך ולהוכיח תוכחה מגולה בכל חומר כנגד המתיר שמקלו מגיד לו, אענה ואומר להעתיק לו תשובה אחת שכתבתי (בכת"י ומקומה נקבע בספרי באר משה חלק ח', שבו אפרסם קרוב לאלף תשובות בקצירת האומר ממה שהשבתי בע"פ או על טעלעפאן וכדומה) וז"ל: נשאלתי אם רב אחד בידו למחות ע"י כתב וקול קורא אם החוב עליו מוטל לכתוב ולמחות ואם לאו נתפס בעונם. השבתי בודאי ובודאי החוב עליו מוטל למחות, דמה לי בפה ומה לי בכתב אם דבריו נשמעין גם ע"י כתב, וא"כ מחוייב למחות בכתב כמו בעל פה. בבירור הדברים כתבתי עיין בספרי באר משה (ח"ד סי' צ"ב) מה שהבאתי מכמה ומכמה מקורות שבכתב הוי כבעל פה ומצות הוכח תוכיח הוי ג"כ כאחת מהן, ואח"כ ראיתי בשד"ח השלם חלק אס"ד הל' יו"ט סי' א' אות י"ג (ד"ה ובשו"ת בית שלמה) שכ' וז"ל, מה שכתבו המפרשים דרך הלציי כל מי שיש בידו למחות "בידו" דייקא, כלומר בקן קולמוסא וקן מגילתא זה יכתוב ידו לה', להודיע ברבים כי דבר זה אסור מן הדין או מגזרה וכיוצא השומע ישמע ועליו תבא ברכת טוב ולפני זה כ' השד"ח בשם הפתח הדביר (ח"א סו"ס כ"ה) דאין אדם רשאי להקל בדבר שהוא מצד חומרא לומר אינו רק חומרא בעלמא, דכל חומרא בזמנה תורה היא כמו שכ' הרב תולדות שמשון (פ"ג דאבות) וז"ל הפליגו בעונש מי שיש בידו למחות בחבירו בבני ביתו באנשי עירו וכו' ואינו מוחה ודרשו במדרש רבה פרשת קדושים פרק כ"ה על פסוק ארור אשר לא יקים את דברי התורה כל מי שיש בידו למחות וכו' וכל שכן וקל וחומר שאין לנו לשום המכשלה לפניהם כי פרצה קוראה לגנב ולכן דברי הגאון בית שלמה [בענין לאסור לשחוט בהמה ביו"ט בזה"ו] [וק"ו לשום המכשלה לפניהם בעשית פילטער ולהתיר לטבול בעת שהפילטער עובד ועושה פעולתו, נשתקעו הדברים הס מלהזכיר לא תהי' כזאת בישראל] שרירים וקיימים וישתקע הדבר ולא יאמר להתיר לשחוט בהמה ביו"ט בזמן הזה שיש חשש כמה מכשולים רח"ל. הארכת קצת בזה לפי שבעונותינו הרבים נמצאים חנפי לב אשר כל מגמתם למצוא חן בעיני הראשים המטים עקלקלותם ובמה ימצאו חן בעיניהם אם לא בעשית רצונם ומקלו יגיד לו. עכ"ל [דברי להבת אש וכל הכתוב שם שייכים גם מכ"ש

מלכינו גאון עוזנו עטרת ראשינו הגאון הקדוש מרן מסאטמאר שליט"א, שיצאו באיסור מוחלט נגד הכלי שנתחדש בימינו "פילטער" במקואות, הוא יצא להתיר את ה"פילטער" הגיל בק"נ טעמים, שבמחכ"ת אין בהם לא טעם ולא ריח, ועייל פילא בקופא דמחטא להקל באיסור כרת החמור, ושמעו נא רבותיי מש"כ הגאון מהרש"ק זצ"ל מבראד בס' שו"ת ובחרת בחיים סי' ס"ד לצדיק מפורסם, ע"ד היתר שטר מכירה לאחוזות שדה וכרם לעכו"ם, כרי להתיר העבודה בהן בשבת, חלה"ק ויאמין לי כבודו כי אחר הפירצות דחוקים והיתרים שיצאו בזה ודאי טוב יותר לאכול בשר מסירכא או שאר שאלה, יותר טוב מלהחזיק בהיתרים כאלו, כי הגה היתר סירכא זה כבר נמצא בראשונים ויש להם על מה שייסמוכו, גם אינו רק איסור לאו ובצנעא, וחילול שבת הוא בפרהסיא ושקול ככל התורה, והוא דבר אשר לא שערס אבותינו ולא נאמרו עם ספרים הראשונים וכו' וכו'.

ואחר הרברים האלה שיצאו מפה קדשו של הגאון מהרש"ק זצ"ל, מה נענה אנן אבתרי, בדור פרוץ זה להתיר דבר "פילטער" זה אשר לא שערום אבותינו במקום חשש איסור כרת ר"ל, אחר שכבר יצא באיסור מגדולי התורה וההוראה שבזמנינו, וכמו שהאריך בזה ידידי הגאון האדיר מהעברעצין שליט"א, שיצא על "היתר" זה בצעקה גדולה ומרה, ומובטחני ששארית ישראל לא יעשו עולה, ויטו אוון קשבת לקול הורים ומורים, להרחיק טומאה זו ר"ל מבית ישראל, שלא לפגום את זרעם ח"ו לדורות עולם, וגם יערה ה' רחום ממרום גם על רב מקיל זה, ויחזור מדבריו, ויורה על האמת, שח"ו להקל באיסור חמור כזה במקום שכבר יצא באיסור לכולי עלמא, וה' יטהר לבנו לעבודתו יתב"ש, לעברו בלבב שלם, עד יעמוד הכהן לאורים וקול מבשר על ראש הרים בב"א.

כ"ד ידיו הודושת מלונ"ח
אברהם מאיר בן פעסיל
אבד"ק הוניאד

בשלהי המכתב:

אחר זה נשלח לי מכתב חוזר מבן תורה אחד בענין זה, וראיתי כי שונה וחוזר הוא על דברי המקילין בזה, כטוחן קמחא טחינא, שכבר נאמרו ונשנו במקומות שונים זה כבר, וע"כ ל"ה בדעתי להשיב על דבריו, אך מחמת שאיים עלי שאם לא אשיב על דבריו, יחשב בשתיקה כהודאה על דבריו, אמרתי להשיב לו על טענה אחת, מאחר שרוב הרברים מה שיש בידי להשיב על שאר טענותיו כבר נשנו בתשו' הרבנים הגאונים שליט"א בספרי טהרת יו"ט ח"ה וחי"ו, וכן בקובצי תורה, "המאור" ועוד ואיני רוצה לחזור על הראשונים, שיש לו על המחמירים בכלי "פילטער" זה, ממ"ש הב"י בשם תשו' הריב"ש שבמקוה אין לנו לגזור מעצמינו יותר ממה שגזרו חז"ל, מטעם שהכשר מקוה לא מסור לכל רק לזרזים וחכמים, ומחמת כי כבר ראיתי שבטענה זו

דבר שלא הי' עושה לפני זה כרי להראות בזה שאור עלעקטרי הוא אור גמור ככל אור טבעי וממנו ילמדו הרעת שהדלקת אור עלעקטרי בשבת אסור מה"ת, כן עשו מנהיגי ישראל האמיתיים בכל דור ודור ומהם למרתי לעשות מלעזוב מקוה שנהגתי לילך לשם כט"ו שנים מאחר שקבעו בה פילטער ואחזתי בשיפולי גלימא רצדיקי הדור שלפנינו זכ"ע.

ד) ואח"כ הרהרתי ברבר מה הי' יכול להניע לב אותו הרב להתיר לטבול לנשים במקוה בעת שהפילטער עובר, כי שמא ואולי כל מתפללי ביהכ"כ שלו הן בני ובנות קאלעדזש ומטעמא דנקיות לא ילכו במקוה בלא פילטער, ואינו פועל בעת הטבילה, ואם זה הי' טעמו יגלה נא להן טעם היתרו שמוטב שילכו למקוה זה לפי דעתו, ולא לפי דעתי, מלא לילך כלל, ובוה קצת הבנה יש למעשיו הבלתי מובנים בלא"ה.

ולאמת איני מאמין לכל השמועה, והקריאה בטליפון הנ"ל הי' מעשה חזק ותקוה חזקה שלא היו דברים מעולם וקראו להדר"ג שליט"א אלו חשוכי נפש שכל מלאכתם במחירת לצער הרבנים ותלמידיהם להפחיד ולגרום עגמ"ג.

ובזה אצא בשים שלו' טובה וברכה ובל יפול רוחו אם ישמע שגם "ראבי"ט אחרים ג"כ אחזו המקל בידם להקל בדין פילטער כי המלחמה היא קשה ומסובכת וארוכה לצעדינו, אבל בלא ספק לבסוף האמת יגבר והשקר יתבטל והחושך יהי' נדחה מאור התורה האמיתי. א' לס' ויהי ריב בין דעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לומ', שנת תשל"ט לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

משה שטערן

תשובה כד

הרב אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד

מח"ס ילקוט המאירי על הש"ס

ב"ה, יום שבכפל בו כי טוב לס' וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, תשל"ט לפ"ק, ברוקלין תצ"ו.

שלומים מדובים, כטל וכרביבים, משוכן מעונים, להוגים ולעוסקים, ותורה וטהרה בישראל מרבים, ה"ה כבוד ידידי ויריד נפש כל חי, הרב הגאון הצדיק המפורסם זוכה ומזכה את הרבים בפעולותיו הנשגבות ובספריו היקרים וכו' מוה"ד חנני יו"ט ליפא דייטש שליט"א גאב"ד וארמור"ד רק"ק העלמעץ תצ"ו, וכעת אור תורתו זורח פק"ק ברוקלין, מח"ס היקרים טהרת יו"ט, חיים ברכה ושלו'.

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות לגברא דבה כוותי, הנני בזה להביע צערי לפני כהר"ג ידידי שליט"א על מה שהראני מכתבו של רב גדול אחר הי"ו, שהרהיב עוז סנפשו לצאת חוצץ, כאץ קוצץ, נגד גדולי הרבנים מצוקי ארץ, אשר כל בית ההוראה נשען עליהם, ובראשם

לראות ואזנים לשמוע יודה על האמת שאין בזה משום גזירות חדשות, אלא משום גדרים וסייגים נגד ההמצאות החדשות פורצות גדר בטהרת בנות ישראל, ועוד זאת שאף אם יהי' כדעתם של האומרים דהוי' גזירה חדשה, גיב' עלינו לשנס מתנינו לגזור גזירות במקומות אלו בענינים אלו שטהרתם של ישראל תלוי בהם, ולא לחוש על המלעיגים, העוררים והנוקפים, וכמ"ש הב"י יו"ד סי' קצ"ו בענין גזירה שמא תראה ותסתור, דאע"ג דהוי גזירה לגזירה, יש להחמיר מפני איסור כרת שבה, ובפרט בדבר המצוי ושכיח ויש בה משום חששא קרובה יש לגזור אפי' שלא במקום כרת, עיי' תשו' הרי בשמים ח"ב סי' ל"ג וכן בתשו' ריב"א סי' ל"ג וכן בתשו' ריב"א סי' מ"ד ועוד בכ"מ, ופרצת כלי "פילטער" זה תרווייהו אית בי' שמביא לידי איסור כרת ר"ל, והוא דבר מצוי ושכיח בכל מקום, בודאי שיש לגזור ולגזור, כי בזה"ו אין לנו שיעור רק הטהרה הזאת, לשונן של הגאון"ק מקשאנאו זי"ע במכתבו להגאון"ק מנאסויד זי"ע הובא בס' שו"ת מאור יהושע סי' נ"ה, ובוה אצא ואומר שלו' שלו' לרחוק ולקרוב.

הנ"ל

תשובה כה (שנשמט מלעיל ע' כד)

בית המדרש צאנז קלויז

מאנסי ניו יארק
ב"ה אסרו חג השבועות תשל"ח.

אל כבוד האי גברא רבא יקרא הרהגוה"צ
מוה"ר חי"ל דייטש האדמו"ר מהעלמעץ שליט"א.

אחדשכתה"ר. קבלתי את מכתביו בענין הפילטר לטבילת אנשים, אני למיעוט ערכי לא אבין, דלמה לנו לגזור גזירות חדשות, הלא ראינו שכשר שאובין ולא גזרו אטו טבילת נשים — ובספר דברי יחזקאל כותב השיעור לטבילה והוא מצומצם למאד, ושמעתי ממקור נאמן שזה השיעור הוא לטבילת אנשים, א"כ ראינו שלא חששו שלא יבואו להחליף, ובאמת ההמון עם שטובלין הם אינם יודעים ההלוך ילך של המקוה, ובאם יש חשש בזה כמו שכותב הה"ג מטשאקווייע שליט"א שטובלים שם כלים, ע"ז יש עצה לשום שם מודעה גדולה בזה הלשון "המקוה הזאת כשרה רק לטבילת אנשים" ובוה ידעו שלא החליף, וירויחו שיהי' להם מקוה נקיה בכל יום. זה מה שגראה לפי עניות דעתי.

אבל למעשה אני מבטל את דעתי נגד הרבנים
הנאונים שליט"א.

כ"ד מוקירו ומכבדו

הרב יחזקאל הורוויץ

כבר יצאו, וביניהם איזה רבנים, אמרתי להשיב על טענה זו, ויבואו הדברים ויוכיחו בינינו, ועלי להזכירו באן מעשה רב, שנשאר בזכרוני מימי בחרותי, שזכיתי לשמוע מכ"ק מרן עט"ר הגאון"ק אבד"ק סאטמאר, המקום יהי' בעזרו, מה שדבר בקדשו במקהלות בדרשה בביהכ"נ הגדול בסאטמאר לפני כארבעים שנה ויותר ואם אין זכרוני מטעה אותי הי' המדובר בנדון מין חומץ חדש, שהמציאו החימאים בעת ההוא שהי' עליו הרבה חששות גדולות, ודרש בפירקא שימנעו ממנו, כי יש בו חשש איסור גדול, והתנצל, שהגיעו לאזני דבת רבים מגור מסביב, שאכן מחמיר גדול הוא, וגזור גזירות על הציבור אשר לא שערון אבותינו, ואמר, כי לא הוא הוא הממציא את הגזירות החדשות, רק אותם הממציאים את ההמצאות החדשות מקרוב באו, יום יום והמצאותיה, ובכל המצאה חדשה, יש לנו להזהר ולחקור בשבע חקירות לאור התורה וההלכה אם אין בה משום פריצות גדר בחומת הכשרות וכדומה, והוא אינו בא רק לגזור גדרים וסייגים בעד אותן ההמצאות החדשות אשר לא שערון אבותינו שלא יפרצו חומת הכשרות והטהרות בבית ישראל, עכתדה"ק, וכל רואה יראה ישכיל ויבין כי כל ספרי תשובות האחרונים מלאים עם ספקות ושאלות באותן ההמצאות החדשות שחדשו בזמנם ונולדו על שטח הכשרות והטהרה בתיקון מקואות וכדומה, כמו ענין האייענבעטא"ן, קרח מלאכותי, קונס"ט אי"ז, כלי המדידה, מיטע"ר, ואסער לייטונ"ג וכדומה, שלא הי' ולא גבראו בזמנים הקודמים, וממילא לא נזכרו לא בדברי חז"ל ולא בספרי הפוסקים, ואיסורם לא נזכר בשום מקום, ועי"ז הרבו לדון עליהם, והרבה מהם יצאו לאיסור, וכמו שנתחדשו בימינו המצאות של מקואות מטולטלות, פארטייבל, עיי' תשו' טהרת יו"ט ח"ב, וכלי הפילטער" זה שאנו דנין עליו, ולפי טענתו זה, עלינו לעבור בשתיקה כהודאה דמיא על כל ההמצאות החדשות אלו, מטעם שאין לנו לגזור גזירות חדשות יותר ממה שגזרו חז"ל, וכן מש"כ בדבריו שם, כי במקואות אין להחמיר כי ענין זה מסור לזריזין וחכמים כמ"ש בתשו' הריב"ש והרי בשמים, ושו"מ ועוד, מה אומר ומה אדבר, אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, וכי טח עיניו לראות להבין ולהבחין, כי לא כימים הראשונים ימים האחרונים, ולא כל המקומות שויין, כי בדרות הקודמים במקום מושבותיהם של בני ישראל הי' נמצא בכל עיר ועיר וכן בכל כפר וכפר רב או דומ"ץ מובהק בהוראה וירא ה' מרבים שהמקוה עמדה תחת השגחתו כדעת הפוסקים ז"ל, ונוסף ע"ז בעל או בעלת המקוה הי' יראי ה' מובהקים, שכל חבר קל וחומר הגישו לפני המו"צ, ועל פיו יבואו ויצאו בדבר ה' זו הלכה, בודאי ובודאי שהיינו יכולים לסמוך עליהם בלי שום פקפוק של חשש, אמנם, בעוה"ר במקומות אלו, במדינה גדולה זו רחבה מני ים ומשובש"ת בגסו"ת, לשון הגאון בעל משנת דרע"ק דף ק"א מדפי הספר, שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם, ונכשלים ומכשילים ר"ל, בודאי שאין לסמוך עליהם בתור חכמים וזריזין וד"ל.

היוצא לנו מכ"ז כי כל מי שיש לו לב לדעת ועינים

תשובה כו

**ביהמ"ד דערת יראים
בני משה אליקים בריעה**

מאנטרעאל, קנדה

הרב ישראל אהרן אונגער הלברשטאם

ב"ה יום ד' ל"ט למטמונים פה מאנטרעאל יע"א.
שוכט"ס א"כ ידי"ג ש"ב הרהגה"צ המפורסם
שמו מפארים חו"פ וכו' כש"ת מו"ה חי"ל דייטש
שליט"א אדמו"ר מהעלמען בברוקלין יע"א.

אחדשת"ה. גי"ק עם התשובות נכון השגתי, ותיכף
עשיתי צעדים למלאות רצון כמ"ע שליט"א, ודברתי עם
הגבאי דביהמ"ד . . . ואמר לי שאינו יודע מה החשש
הזה למקוה שהיא רק לאנשים שגם בבאר פארק יש
שמשמשים בפילטער במקוה של אנשים, וקראתי לפני
התשובות שקבלתי ואמר לי שביום מחר ישיב לי תשובה
וכן הי' שממחרת השיב לי ששאל השאלה הלז לשני
רבנים ושניהם השיבו שאין כאן בית מיחוש, שהוא מקוה
רק לאנשים, ורב א' הדגיש שיראו שבעת שטובלין לא
יעבוד הפילטער ומקודם עלות השחר יהי' סגור
הפילטער, שאפשר יבא מי לטבול בבקר.

ובזה אשאר ידי"ג ש"ב המברכו בכל מילי דמיטב
וברכת חג הק' הבע"ל לקבל את התוה"ק בטהרת המוח
ובשמחת הלב, המצפה לישועות ולבשו"ט

ישראל אהרן אונגער הלברשטאם

תשובה כז

הרב מאיר אייזיקזאהן

בעהמ"ח שו"ת מבשר טוב

סטעטן איילנד ג. י.

ב"ה, יום ה' י"ז סיון לס' ונועדו אליך כל העדה, שנת
תשל"ח.

שוכט"ס א"כ ידידי וש"ב הרהגה"צ אוהב האמת
לאמתו, להשכיל להיטב לעם ד' וצאן מרעיתו,
ה"ה כקש"ת מו"ה חי"ל שליט"א דייטש בעהמ"ח
ספרי טהרת יו"ט.

אחדשתו"ט, הנה מכתבו בא אלי, ובידו מגילות עפות
פוריות וענפות, מאגוני זמננו, שמסנגים ומסלתים דבריהם
כנפה, ביחס חומר האיסור הזה של הפילטער אפילו
במקוה של אנשים.

והנה ידע כת"ה שליט"א, שזה שהביאני הלום,
להמשיך עוד קצת בענין הפילטער הזה במקוה של
אנשים, אם שהערכתי כבר לפני תשובתי ודעתי בענין
זה, אבל מבין כותלי מכתבו האחרון ראיתי שנתנוצץ
עוד פנים חדושות "ותיקון" אחר, בכדי לקיים העמדת
הפילטער במקוה של אנשים, דהיינו שבעת שטובלים
לא יעבוד הפילטער, ומקודם עלות השחר יהי' סגור
הפילטער.

ועי"ז אני רוצה בעה"י"ת להביע ג"כ דעתי העני,
כי לא ירד בינותי עם בעלי דיעה זו. כי לחפש אחרי
הסיבות ולמצוא אופני היתרים, איך להתיר דוקא את
הפילטער הזה — מטעם זה או מטעם אחר — שיהי'
נמצא במקוואות אפילו של אנשים, הנה ידע שבאופן
זה, יהרס כל היסוד שעליו בנו גאוני וצדיקי זמננו
לאסור הפילטער במקוה של נשים, וכמו שפירשו וביארו
לנו גודל וחומר האיסור הזה שם, שיוכל להביא ח"ו
לידי איסור כרת ר"ל.

וכמוכן שבלי לשקול הדבר בכף מאזנים, ולחשוב
אודות כל החששות שיכולות לצמוח מזה אם נתיר בכלל
הפילטער במקוה של אנשים, יכולים בנקל לומר שלא
כלום הוא ושאינן איסור בדבר או שיש עצה בדבר
שיסגר הפילטער בעת הטבילה, אבל באופן זה לא תיקן
כלום, וישאר כל ענין איסור הפילטער הזה אפילו במקוה
של נשים, כאין ולא ורפיא הוא בידנינו.

והלא צריכים להבין שכל זה מה שהסכימו חכמי
וגאוני זמננו שדנו בענין זה בכובד ראש, ובאו להחלטה זו
לאמור, שיותר טוב שלא ימצא הפילטער הזה אפילו במקוה
של אנשים ולא לבקש תחבולות ועצות איך לתקן ולהתיר
אותו עכ"פ שם, כ"ו הוא רק למיגדר מילתא שלא יבואו
במשך הזמן לידי חליפין ולהשתמש בהפילטער הזה גם
במקוה של נשים, וכמו שביארתי כבר שיכולים לחשוש
לזה, מהטעמים שהבאתי כבר בתשובתי הקודמת לכת"ה
שליט"א, ויש להוסיף עוד שכן מצינו עוד לחז"ל שחששו
לחליפין וכמו שאמרו בשבת קי"ג ע"א חבל בחבל מחליף,
ועוד מי ערב בדבר שיזהרו לסגור הפילטער, ומוכרחים
אנו לחלק שבמקום שגזוהרים לסגור הפילטער מותר
להשתמש בזה במקוה של אנשים ובמקום שא"א ליהדר
בזה יהי' אסור, ונגד סברה זו יש להביא ממה שמצינו
בפסחים ל"ז ע"א, אר"י דבר זה שאל ביתוס בן זונין
לחכמים מפני מה אמרו אין עושין סריקין המצוירין
בפסה, אמרו לו מפני שהאשה שזוהה עלי' ומחמצתה, אמר
להם אפשר שיעשנה בדפוס ויקבענה כיון, אמרו לו, יאמרו
כל הסריקין אסורים וסריקי ביתוס מותרים, ע"ש כל
הענין, וכמו כן כאן יאמרו מי שיהי' נזהר לסגור מותר
להשתמש בזה ומי שאינו נזהר אסור, ונעשה בלבול דעת
גדול בענין זה, וכן עיין בגיטין ט"ז ע"ב גזירא דילמא
אתיא לאיחלופא, אע"פ דדינא הכי ע"ש.

עכ"פ יהי' נמצא לפי"ז, שכל עיקר האיסור של
הפילטער הזה במקוה של נשים, יהי' נבנה על יסוד רעוע,
ויהי' סותר זא"ו, וע"כ מפני טעם זה של חשש חליפין,
הבינו גאוני זמננו שליט"א וקבעו בה מסמרות, וכמו
שרש"י פירש בב"ב ז' ע"ב הוזהר לדון ולא תזוז ממנה ע"ש,
כי חששו שמכח תיקון והיתר המדומה הזה, בודאי
שבעתיד יתחילו להשתמש בהפילטער הזה אפילו במקוה
של נשים, כי יצא הקול שכבר מצאו פתח היתר להפילטער
הזה, קול המון שנחדר ונתפשט במהירות בין הקהל,
ומי יעמוד נגד פריצת גדר זה, להורות לעם ד' החילוק
בין מקוה של אנשים לזה של נשים.
ובכלל קשה להתיר הפילטער הזה אפילו במקוה

במנחות נ"ה ע"א, כל המנחות גילשות בפושטין ומשמרן שלא יהמיצו זכור, מפני הואיל ולישתן ואפיתן בפנים בעזרה, אנשי פנים זריזים הם עכ"ל (הל' מעה"ק פי"ב הכ"א, וכן ע"ש במנחות תוד"ה כל). וכבר הורה לנו רפב"י שתורה מביאה לידי זהירות וזהירות מביאה לידי זריזות (ע"ז כ' ע"ב) וכבר פירש"י ז"ל בחולין ק"ז ע"ב הנ"ל, שזהיר משמעו שיודע להזהר בשעת מעשה ע"ש, וראיתי מובא בספרים שחכם אחד אמר מן הזהירות שלא להזהר הרבה, ואמרתי שהפשט הוא: מן הזהירות הוא ג"כ שלא יהי' האדם מוכרח לזהירות רבות, רצוני שיותר טוב זהירה אחת שיוהר בשעת מעשה (כפירש"י הנ"ל) מפני שזה מציל אותו מזהירות רבות אח"כ. ובספר חזקה"ל בהקדמה כתב שאין לישב במושב העצלות, ואין לירא ולא ליפחד לעלות, כי כמה סכלים בעבור המורא אבדו טובה עכ"ל.

וכעת אגלה לכת"ה שליט"א, כי הייתי בשבת זו פ' נשא בבארא פארק, בסבת איזה שמחה במשפחתנו השתעשענו יחד בבית מדרשו של האדמו"ר מסטריזשוב הרה"ג מו"ה משה ליב שליט"א הורוויץ, וכמובן שבשבת בבוקר הלכתי להמקוה שבנה שם אצל הביהמ"ר, מקוה כשירה ומפוארה, ואח"כ נודעתי שיש שם פילטער, וכמובן שדברתי אודות ענין זה עם האדמו"ר הנ"ל, ואמר לי שבאמת שלא ידע מכל חומר הענין הזה, שהסכימו בזמן האחרון גאוני וצדיקי זמננו שלא להשתמש בהפילטער הזה אפילו במקוה של אנשים, והסברתי להם מהחששות שכרוך עם זה, אפילו אם יהי' סגור הפילטער הזה בשעת טבילת אנשים, וע"ז השיב לי שא"כ יעיין עוד בענין הזה, ויראה שלא ישתמש עוד עם הפילטער הזה, ויראה להוציא אותו משם מכל וכל. אמנם מה שהבנתי עוד מתוך דבריו, בעת השיחה שהי' בינינו הוא, שכל ענין זה של הפילטער לא מעלה ולא מוריד לענין נקיית מי המקוה, כי אינו עושה מלאכתו באמונה, והוא רק לסמא עיני האנשים וכ"ו היא ערמימות גדולה, ולא דק שלא מעלה ולא מוריד, אלא שהוא מוריד ולא מעלה את נקיית המים, כי במשך הזמן נעשה הפילטער בעצמו אי נקי, ומוזה ומלכלך את מי המקוה. והי' זה חשוב מאד אצלי לשמוע מזה, וכן נודמן לי לדבר עם מחו' הרהגוה"ג מוה"ר אליה' ארי' שליט"א טערקעלטויב מלפנים הראב"ד מאשוי, ואמר לי ג"כ שכל ענין זה של הפילטער הוא רק לרמות את הבריות ואינו מועיל לכולם, הגם שנמצאים גם בווייליאמסבורג איזה מקואות שמשתמשים בזה. אבל שמחתי לראות מכתבו של הרהגוה"ג מו"ה יודא הכהן שליט"א דאזענבערג המנהל של מחנה רב טוב דסאטמאר ששלח לי, שכתב שאחד שקרא מה שכתבו גאוני זמננו שליט"א בענין זה של הפילטער במקוה של אנשים, "כי אתי לאחלופי להתיר ח"ו למקוה של נשים, ע"כ סלקתי הפילטער תיכף ומיד" עכ"ל ואמרתי לצרף מה שמובא במ"ר פ' כי תשא פ' מ"ג אות ד', שמשוה רבינו אמר להקב"ה — לענין שיתיר נדרו — שכל זקן שמודה הוראה אם ירצה שיקבלו אחרים הוראתו צריך הוא לקיימה תחלה, והקב"ה הסכים על ידו ע"ש.

של אנשים על סמך זה שישגרו אותו בשעת הטבילה כי מי ערב ע"ו והלא עדבך ערבא צריך, ומה יעשו אם ישכחו לסגור הפילטער קודם עלות השחר, וכמו שמצינו ג"כ אצל שאר ענינים שחששו שמא ישכח כידוע, ויכול גם זה להחשב בין אלו שחיישינן לשכחה, ועכ"ז לא יהי' אונס גמור בדבר, וכמו שמחלק הב"י בב"ק פ"ב (בד"ה דומיא דשבר את הכלים על המשנה שם אדם מועד לעולם) משום דאיבעי ל' למיחש שמא הניח איזה דבר בחיקו ושכחו ע"ש, ויש בזה ארוכות דברים בשו"ת חו"י סימן קצ"ב ע"ש, ועיין בשבת י"א ע"א תוד"ה שמא, שמפרש החזשש של שמא ישכח, ושם בדף ג' ע"א תוד"ה עקירת גופו, משמע שאפילו בדבר דלא מצי למיתי לידי איסור דאורייתא, אפ"ה גזרו דבגן ע"ש, וא"כ אם על האי היתר זו לחורא קא סמכינן, מי יקח על עצמו אחריות זה של שמא ישכח לסגור הפילטער הזה, וממקום שר"א מיקל, משם ד"ע מחמיר (מס' תרומות סוף פ"ה) ואפילו ע"י כח אותומטי שייך חשש זה.

ומסתמא היינו טעמא של גדולי וצדיקי זמננו שעמדו נגד פרץ זה, והסכימו שבכדי שלא יחליפו בין מקוה למקוה, יאסר הפילטער זה מכל וכל, ולא לחפש אחר תיקונים ואופני היתר להשתמש בו בשום מקוה, כי הוא דבר המסור לרבים, רצוני בכל קהלות הקדושות המפוזרות, ומי יכול לדקדק אחריהם שיטריחו ויטלו עליהם העול של פתיחת וסגירת הפילטער קודם עלות השחר, וזה אפילו במקוה של אנשים, כי — כבר מלתי אמורה — שהרבה מדקדקים ורוצים דוקא במקוה כשירה בלי שום פסול, עאכ"כ אם אנו חוששים, אולי יבואו להשתמש באופן זה גם במקוה של נשים.

ועוד נראה שבתיקון זה לסגור הפילטער, לא הועילו חכמינו כלום, ואין זה למעליותא אלא לגריעותא, כי הלא או העמידו המי מקוה ע"י דבר המקבל טומאה, שהלא הפילטער הזה הוא כלי מתכות, וכן כשפותחים אפילו ע"י כפתור עלעקטרי יש בזה חשש תפיסת ידי אדם, וכל הפוסקים החליטו שיש בזה חשש גדול שלא להכשל באיסור כרת ח"ו, וכמו שראיתי שכת"ה שליט"א מביא כל אלו הדיעות לאיסור בספרו משניות טהיו"ט ח"ה (ושם נמצא גם תשובתי בענין זה).

ואע"פ שידעתי גם אני ידעתי שכל אלו החומרות של הגאונים הנ"ל על הפילטער קאי רק על מקואות נשים, כי מזה קמידי שם, אבל בודאי שאין רוח חכמים וחסידים נוחה מזה, שישתמשו עם זה הפילטער בכלל באיזה מקוה שיהי' וכמו שביארתי לעיל בע"ה.

וגאוני וחכמי זמננו שרואים את הנולד, וכמו שפירש המפרש במס' תמיד ל"ב ע"א המבין מלבו מה שעתיד להיות ונוהר מזה ע"ש, מטעם זה ג"כ הם זריזים בדבר זה, וכמו שרש"י ז"ל פירש בחולין ק"ז ע"ב שהזריז דואה את הנולד ומתקן עצמו שלא יבא לידי כך, ואשרי אדם מפקח תמיד, ופירש"י ע"ז בגיטין נ"ה ע"ב: דואג לראות הנולד שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת ע"ש והרמב"ם ז"ל מצא לנכון להוסיף מדוע אמרו חז"ל

וע"ד המקוה בעיר טאראנטא, שנתעוררה שם השאלה לפני חג העצרת העבר, שחל ביום א' ויום ב', דכיון שאסור לנקות המקוה ע"י נכרי ולפי שהיא רק לאנשים, יהי מוכרח לקבוע שם פילטע"ר שינקו את המקוה מאליו, וכת"ר עמד על דעתו שלא לקבוע פילטע"ר וע"כ התיר לנקות את המקוה ביו"ט שני ע"י נכרי שידליק את העלעקטרי שיצאו המים. ראיתי העתקת תשובת הגאון מדעברעצין, מהר"מ שטערן שליט"א, שהסכים עם כת"ר בשעת הדחק, חלילה מלהרהר אחר הוראת הגאון מעמודי ההוראה דזמננו והוא אילן גדול שראוי לסמוך עליו.

אבל כשאני לעצמי קשה לי להורות היתר בזה יעז כי מקובלני מאאמור"ר גאון ההוראה זצ"ל בשם מורו ורבו, רשכבה"ג, מרן יצחק שמלעקיש זצ"ל, שפסק דהדלקת אור עלעקטריק הוא איסור מן התורה. והגם שאיזה גאוני הדור חלקו עליו דאינו אלא מדרבנן קשה לי לעבור על פסק הלכה של רבו דאבא מארי קדישא.

באמת מרן הבי"צ עמד על סברות המתירים ואעפ"כ לא זו מפסקו. ח"ל בשו"ת בית יצחק חיו"ד סימן ל"א אות ט': אמנם ראיתי להזכיר בזה ענין גדול, הגה יש ספק אם חייב משום מכבה באש העלעקטרי וכבר כתבתי בספרי חיו"ד סי' ק"כ אות ד' דאם מכבה אור כזה המתהווה ע"י כח העלעקטריצטעט חייב משום מכבה, ולא מיבעי בבאגענליכט שמחבר העלעקטרי עם פחמים בודאי חייב, אך אפילו בגליהליכט שמחבר זרם עלעקטרי עם חוטי המתכות ג"כ חייב. ואף דמכבה גחלים של מתכת בשבת פטור כמבואר בשבת דף מ"ב זה דוקא גחלים של מתכת שאינו שורף אבל שלהבת עלעקטרי שהוא שורף חייב משום כיבוי בשבת. אמנם אחר שהוצאתי ספדי לאור עלה בדעתי שי"ל שאינו חייב משום מכבה לפמשי"כ רש"י בשבת דף קל"ד דה"ט דמכבה גחלת של מתכת פטור לפי שאינו עושה פחם, וכונת רש"י היא, אף דמוכח מדף מ"ב דאפילו למ"ד משאצ"ל"ג חייב עלי, ולא בעי כיבוי לעשות פחמים מ"מ פטור במכבה גחלת של מתכות, ועל כרחק צ"ל דכיון דמשכחת כיבוי לעשות פחם ע"כ חייב אף בכיבוי שאינו עושה פחם, משא"כ גחלת של מתכת דלא משכחת כיבוי לעשות פחמים דברי הכל פטור. אמנם אני במקומי עומד דיש בו איסור תורה, וטעמא דידי דהא בירושלמי פ"ג דיומא, אהא דעששית של ברזל היו מרתיחין ומטילין לתוך צונן, מקשה לא נמצא כמכבה ביוהכ"פ ומשני תולדות האש לאו כאש, ורבנן ס"ל תולדות האש כאש ויש בו משום מכבה, וס"ל להירושלמי גחלת של מתכת חייב. ונהי דש"ס דידן לא ס"ל כן מ"מ לא ניחא לעשות פלוגתא רחוקה דלירושלמי אפילו גחלת חייב ולש"ס דידן אפילו שלהבת פטור, על כן גראה לי דשלהבת ואור גמור גם לש"ס דידן חייב. וכונת רש"י בשבת הנ"ל היא כיון דלית לי' פחם אינו שורף יפה דלא נתעכל שום דבר, משא"כ בהדלקת נר מלאכותי אין להקל באיסור חשש מדאורייתא אף ע"י נכרי, ועיין במג"א סו"ס של"ד שכי' דמתכת אין איסור

ובודאי שאנו מוכרחים ומחויבים לעיין וליזהר על נקיית מי המקוה, כי הלא נקיות מביא לידי טהרה (כגירסת המשנה בסוף סוטה) וגם מצוה גדולה איכא בזה, ובימינו אלה אין טרחה גדולה כ"כ להוציא המים הקודמים, ולהטיל מחדש מים טריים ונקיים, ואז ידעו באמת שיש בה מים חיים וטהורים, ואם יגרום זה לאיזה הוצאות נוספות, הלא כבר אמרו שאין עניות במקום עשירות ופירשו ע"ז במנחות פ"ט ע"א אין חוששין במה ששופך לחוץ ע"ש ועיין ברש"י שבת ק"ב ע"ב והטעם הוא מפני שהוא דבר שבצבור, ובספר פח"י ראיתי שמפרש ע"ז: פירוש בביהמ"ק אין מקפידין לנהוג בו מנהג עניות ואין מקפידין על בזבוז ממון כמו שעושים הבעלי בתים עכ"ל.

ואי לזאת אין עצה אחרת רק להוציא הפילטער הזה מהמקואות אפילו של אנשים, ויהי קדושה זו קדושה ראשונה שיקדשה לשעתה ולע"ל, אף כי אנכי הנני מכריע ענין זה משל אחרים, גדולים ממני, רבנן קשישאי ראשי אלפי ישראל, הם העומדים על הפקודים שנמנו וגמרו ענין זה לאסור אותו מכל וכל, ומהם אנא נפשאי כתבית, ויהי פי כפיהם וידי כידיהם כי טעמם ונמוקם עמם.

הכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי', ידידו וש"ב הודותו"ט.

מאיר אייזיקזאהן

פה סטעטן איילנד נ. י.

תשובה כח

ברין לנקות את המקוה ביו"ט שני ע"י נכרי

אפרים אליעזר הכהן יאלעם אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

ב"ה יום ה' לס' והוא יתן מעדני מלך י"ב טבת תשל"ט פילאדעלפיא.

שלמא רבא לגברא רבא, ש"ב ויד"נ, הרב הגאון הצדיק המפורסם, מרביץ תורה וטהרה בישראל, בקש"ת מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א האבד"ק העלמעץ, על ישראל הדרתו בויליאמסבורג יצ"ו.

הקונטרסים של ספרו הגדול טהרת יו"ט ח"ז קבלתי בעש"ק העבר ושמחתי לראות את אשר אסף איש טהור, כת"ר, לבאר ולברר סוגיא חמורה שבש"ס, סוגית צנור שקבעו ולבסוף חקקו, עפ"י פירושי הראשונים ותשובות גאונים האחדונים, ביניהם גם תשובת מוח"ז זצ"ל שבשו"ת הרי בשמים מהדורא תנינא. שם ציין מוח"ז למהדורא קמא סימן ד' שבירר סוגיא זו לעומקה ולרחבה. אמנם כבר זכתה תשובה זו לקביעת מקום באחד מהחלקים הקודמים של טהרת יו"ט באמת מקומה בחלק זה, כל סעיף וסעיף הוא כברק המבריק גדרי הסוגיא וענינים המסתעפים המאירות עינים משמחי לב. יהי ה' עמו להשלים בנין הענקי מתוך בריאות השלימות.

הפוסקים עיי"ש ועי' ג"כ בספר שו"ת בית ישראל מחותני הגאון הצדיק מעדעלין זצ"ל האו"ח סימן נ"ב. ועיין ג"כ בספר לבושי יו"ט מידידי הרב הגאון אבדק"ק גירבאטאר דמברר באריכות להתיר ג"כ שאלה זו מכת שבות דשבות במקום מצוה דרבים. אמנם הוא יצא להתיר לעשות כן מידי שבת בשבתו, ולכן לא הי' דעתי מסכמת להתיר לכתחילה תמיד לעשות כן כמו שכתבתי בקצירת אומ"ר בספרי שו"ת דברי שלום ח"ב סימן כ"ג וכתבתי שם כמו דקי"ל אין עשה דוחה ל"ת במקום דאפשר לקיים שניהם, הכי נמי יש עצה בלי אמירה לעכו"ם, א. לעשות פאמפ ע"י וואסער דרוק בלי שום עלעקטריק רק כשפותחין את הברזא מהמים דוחפין בזה את המים שבמקוה, ובוה האופן אין כאן שום איסור, וכל הפאמפ הוא דבר זול ואינו עולה אלא לסך קטן, ב. יש עצה אחרת ג"כ ע"י וואסער פאמפ להעמיד מורה שעות עלעקטריק ועי"ז פותח העלעקטריק את הברזא של מים והמים יוצאים חוץ ע"י דחיפת המים הזוה. ובוה יש קצת חשש ע"י שנתקשר על ידו שהעמיד את הוויגער בחול שיפתח בשבת או ביו"ט את הברזא, ומ"מ קיל יותר מלומר לעכו"ם ביו"ט או בשבת שיקשר הזרם של עלעקטריק, דכאן עכ"פ ליכא אמירה כלל ודו"ק.

וכך אני אומר כאן דכעת השאלה הוא על להבא איך לעשות לכן דעתי שבודאי לא יעשו המקוה טהרה באופן שיבא הקדושה והטבילה ע"י חילול שבת בפרט כשיש אופן היתר, לכן יעשו פאמפ של מים בלי עלעקטריק וזה יכול גם ישראל לפתחו ביו"ט ויהי להם מקוה נקי. ודו"ק.

ספרו החדש טהרת יו"ט על משניות חלק ד' ראיתי בו אחת הנה ואחת הנה, הנה בסוגיא צינור קצת הארכתי בה בספרי דברי שלום מהדודא תניינא סימן ל"ז בחלק הסוגיות עיי"ש. השי"ת יהא בסעדו ויתקבל ספרים הנעימים בתוך ישראל כי הוא מלא וגדוש ובודאי יהנה ממנו כל העוסקים בסוגיות אלו.

הדושה"ט מאהבה רבה ידידו דושה"ט

שלום קרויז
אבדק"ק אודווארי

תשובה ל

הרב מאיר אייזיקואהן
בעהמ"ח שו"ת מבשר טוב
סטעטן איילנד נ. י.

בס"ד יום ג' כ"ג לחדש שבט שנת תשל"ט.

אריכות ימים ושנות חיים יחיל עלי ראש כבוד ידיינ' ושי"ב הרהגוה"צ, ענוותן ושפל רוח שיראתו וחכמתו קודמות למעשיו, כקש"ת מו"ה חי"ל דייטש שליט"א, האדמו"ר מהעלמעץ, כעת בברוקלין נ. י.

אחדשתו"ט, קבלתי מכתבו, וכו משיח ומציע מה שהורה בהיותו בעיר טאראנטא לפני חג השבועות העל"ט

כיבוי מדאווייטא משום שאינו שורף (נראה שצ"ל שאינו נשרף) ומדלא כתב טעם רש"י דלא נעשה פחם נראה שהבין דברי רש"י כמו שכתבתי, מדלא נעשה פחם אינו נשרף ע"כ לא היה אש ממש ואין בו כיבוי דאווייטא דאין כיבוי אלא בדבר הנשרף. ועיי"ש שהעלה דדין זה תלוי בפלוגתת רש"י ותוס', דלש"י התוס' בדף צ"ד פטור משום דלא הוי במשכן, הבמשכן הי' הכיבוי לעשות פחמים, ולש"י רש"י חייב. ועיי"ש במפתחות והגהות לסימן ל"א שטיים בזה הלשון: ובספרי חיו"ד ח"א סי' ק"כ אות ד' כתבתי דבגליהליכט שמחבר זרם העלעקטרי עם חוטי פלאטאן הוי מכבה גחלת של מתכת ויש ספק אם אסור מדאווייטא, כעת נודע לי בבירור שגם בגליהליכט רק בשני צדדים יש חוטי מתכת אבל באמצע במקום הדלוק עושין חוטין מבאמבוס, שהוא מין צמה, או מחוטי צמר גפן מטובל בחומץ גפרית (שוועפעלזירע) וא"כ גם בגליהליכט יש משום כיבוי דאווייטא עכ"ל הבית יצחק. ואאמור' וזללה"ה העיר על זה, דאף שהגאון מהרש"ם נטה לדעת הסוברים שהוא רק איסור מדרבנן זהו לפי שלא הי' בקי כל כך בטיב מעשה העלעקטרי כהבית יצחק.

אשר על כן קשה לפני להכניס ראשי בין ההרים הגדולים. אבל בהוראת כת"ר שליט"א ביו"ט שני אין 999ק.

בברכה משולשת האמורה מפי אהרן ובניו הכהנים

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלום הכהן זצ"ל
אבדפ"ק פילאדעלפיא

תשובה כמ

שלום קרויז

אבדק"ק אודווארי

מח"ס שו"ת דברי שלום ד"ח

בימי השובבים, יזהר ככוכבים, ה"ה כבוד אהובי ידיינ' הרב הגאון הצדיק המפורסם העוסק בטהרתן של ישראל וכו' כקש"ת מו"ה חיו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ יצ"ו.

אחדשה"ט ושת"ה מאה"ד. באתי בזה בקצירת האומר להודיע חו"ד בדבר המקוה בטאראנטא אשר רצו לעשות פילטער כדי שיהי' להם מים נקיים ביו"ט שני או בשבת אחר יו"ט. וכהד"ג דרש להם שלא יעשו אמנם התיר להם שיאמרו לעכו"ם שיקשר ביו"ט או בשבת הזרם של העלעקטערי כדי שיוציא המים מהמקוה זיבא מים נקיים לתוך המקוה מטעם כי אמירה לעכו"ם שבות וכל איסור העלעקטרי ג"כ רק דרבנן לרוב הפוסקים ושבות דשבות במקום מצוה שרי.

הנה אף דהוראתו נכון מצד הדין בפרט לשיטות דעלעקטרי הוא רק דרבנן, עי' בשו"ת יגל יעקב האו"ח סימן ס"ה דמכח זה רוצה להתיר מצד הדין להדליק נר עלעקטרי ביו"ט אבל למעשה ח"ו להדליק נגד רוב

והנה להלכה על סמך מה שאמרו חז"ל בשבת ק"ג ע"א אמירה לנכרי שבות, וכמו שרש"י פירש בב"מ צ' ע"א שהיא מדרבנן, ועיין בתוס' שבת קכ"א ע"א ד"ה אין, דאפילו באיסור דרבנן ע"ש, וראינו להרמב"ם בה"ש פ"ו ה"ט שפסק, דכל דבר שאין אסור לעשותו אלא משום שבות, מותר לישראל לומר לנכרי לעשותו בשבת והוא שיהי' מפני מצוה עכ"ל, ועיין במ"מ שם שממה שאמרו בעירובין ס"ז, שמותר לומר לנכרי להביא חמין לתינוק וכו', מכאן למד רבינו לכל המצוות כולן עכ"ל, ונכנס זה בש"ע אר"ח סימן ש"ז ס"ה, ועיין שם בהגהות א"א שמביא רא"י לזה מהמרדכי, וכוונתו להמרדכי בעירובין סימן תקי"ד ע"ש, וכן בהגהות ח"ש שם על הש"ע. ובביאור הגר"א שם מביא רא"י ממה שאמרו בעירובין ס"ח ע"א שרצו לדמות אמירה לנכרי שבות להזאה שבות, ומה שהשיב ע"ז ר"י ולא שני לך בין שבות דאית ב' מעשה לשבות דלית ב' מעשה והרי"ף שם פ"י ע"ז: כלומר האי דאמור רבנן אמירה לנכרי שבות לא שאני לך בין אמירה למעשה ובפ"י ר' יהונתן שם: אבל באמירה לנכרי לא עביד באמירתו מעשה אלא דבור בעלמא היא ולעולם לא יבוא לידי איסורא דאורייתא ע"ש, וכמובן שמירי שם מאמירה לנכרי לדבר מצוה.

ובד"א ג מה שציין בביאור הגר"א שם וכתב: וכפ"י הרי"ף והרא"ש בפ"ט דשבת, עיין בפ"י חדאנ"ש על הרי"ף עירובין שם, מה שהעיר מהרי"ף הוזה, והוא שם בשבת בסוף פ' ר"א דמילה, ויש לו להרי"ף שם אריכת דברים ופ"י אחד בתשובת ר"י בעירובין ס"ח ע"א הנ"ל שהשיב ולא שני לך בין שבות וכו', שכוונתו על שבות דאמירה לנכרי גופה שיש חילוק בין שבות דאית ב' מלאכה לשבות דלית ב' מלאכה (וכתב עוד הרי"ף שם והאי דאמרינן שבות דלית ב' מעשה, ולא אמרינן שבות דלית ב' מלאכה, מעשה ומלאכה בהאי ענינא חדא מילתא היא דקרי אינשי למלאכה מעשה, כדאמרינן ובין יום השביעי לששת ימי המעשה והיינו מלאכה עכ"ל. ולפענ"ד יש להביא רא"י לפירושו זה ממה שכתב בתה"ק: כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות והבין). ועיין עוד בר"ן שם על הרי"ף בשבת הנ"ל, מה שמביא כל השיטות בענין זה.

אבל כמובן ששונה הוא הדין הזה שאנו דנין עליו, כי אנו מיירי מיו"ט, ועוד מיום שני של יו"ט, אם שקדושתן אחת הן, אבל עכ"ז ישנם חילוקים שונים ביניהם, אע"פ שכל מה שאסור בראשון אסור בשני, עיין בסימן תצ"ה, אבל במקום מצוה כזו, שאין מזלזלין בזה ח"ו אלא מוסיפין לו על קדושת היום, בודאי שיכולין להתחשב עם זה ג"כ, וכן ראיתי בפ"י ערך רחיצה ביו"ט שאלה, ושם ראיתי שתי תשובות שפלפלו שם באריכות וסבדות שונות בענין אמירה לנכרי במקום מצוה, וכתב שם בתשובתו הראשונה בתה"ד וז"ל: נוסף ע"ז ביו"ט שני שהוא שבות, דאינו אלא משום מנהג אבותינו בידינו, ואמירה לגוי שבות, ואין שבות לדבר מצוה ובמקום שיש בו קצת צער וכו' ע"ש, וכן עיין בערך: אמירה לגוי במקום מצוה או קצת חולה שרי עכ"ל.

שחל ביום א' וביום ב', זאת אומרת שלשה ימים רצופים כבר, שהחסידים ואנשי השם השתמשו כבר בהמקוה שלהם שבעשה והוכנה מעש"ק, וכמובן שמחמת רוב הטובלים והטבילות, נעשו המים אי נקיים ונרגש כבר ריח אי נעים, וע"כ הוכרחו והחליטו להחליף לנקות המקוה, ולמלאה במי מקוה צלולים וטריים, והם רצו לעשות לעשות זאת ע"י פילטער, אמנם כת"ה שליט"א יצא ודרש ברבים שיותר כדאי ונכון שיאמרו לעכו"ם שביו"ט שני יוציא המים ע"י מכונה המיוחדת לכך ולמלאה מחדש, ולא להשתמש עם הפילטער שנאסר כבר מגאוני זמננו שליט"א במקוה של גוים, והחליטו ברוב מנין ורוב בנין לאסרו אפילו במקוה של אנשים.

כפי שהבנתי לפענ"ד, גראה שכת"ה שליט"א כשהורה לעשות כן לומר לנכרי לנקות המים ולמלאה מחדש, ולא להשתמש עם הפילטער, שקל זאת בדעתו הצלולה ודן בזה כהוראת שעה המכרחת לפסוק כך, ויפה דרש ובעתו דרש, כי יותר כדאי לעבור על השבות של אמירה לעכו"ם במקום מצוה ביו"ט שני, בכדי שבוה יציל לעתיד, לבוא ח"ו לידי עבירה חמורה אם יורגלו להשתמש בהפילטער, שאיסור גדול רביע עליו כבר מגאוני זמננו שליט"א, ואבאר קצת דברי בע"ה.

כי הנה אנו יודעים שכל מלאכה שאפשר לעשותה מעיו"ט אינה דוחה יו"ט, ובוה ה' הדין נותן שאפילו שבות רמזוה אינה דוחה, כאבוה דשמואל בביצה ט' ע"א, ועיין שם בתוס' ד"ה גלגל מה שמביא בשם הירושלמי, ומסתמא כוונתו להירושלמי פסחים פ"ג ה"ג. ועיין באו"ח סימן תק"ו ס"ג, ובפ"י ר"ח שם בביצה כ"ח ע"ב כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט, וכאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מעיו"ט, ועיין במגילה ז' ע"ב בתוס' ד"ה כאן, וכן בסימן תצ"ה ס"א.

וראינו להרמב"ן מה שפירש בפ' בא עה"פ כל מלאכה לא יעשה בהם ושרש"י פ"י ע"ז אפילו ע"י אחרים, וע"ז כתב הרמב"ן ולא הבינותי זה וכו' ואם אחרים הללו עכו"ם, אין אנו מוזהרים בתורה על מלאכה של עכו"ם כלל לא ביו"ט ולא בשבת, אלא שיש בזה שבות מדבריהם עם האמירה שלנו, כמו שאמרו אמירה לגוי שבות, אבל מצאתי במכילתא כל מלאכה לא יעשה בהם וכו' לא יעשה הגוי מלאכתך וכו' ובודאי היא אסמכתא בעלמא שבאו לאסור מדבריהם אמירה במלאכה שלנו וסמכו אותה להמקרא זה וכו' ושם במכילתא עוד, אין לי אלא דברים שהם משום מלאכה, דברים שהם משום שבות מנין, ת"ל ושמרתם היום הזה להביא דברים שהן משום שבות, וברייתות כאלה מטעות ואין ראוי לכותבן כפשוטן שגם זה גראה שהיא אסמכתא בעלמא, ויש לי בזה פ"י נכון עוד אדבר עליו בע"ה עכ"ל הרמב"ן בקצור, ועיין בב"י סימן רמ"ד בסוף שמביא דברי הסמ"ג במל"ת סימן ע"ה, שמביא ג"כ מזה המכילתא הנ"ל וכתב: משמע מכאן שאסור לישראל להניח לא"י לעשות מלאכתו בין ביו"ט בין בשבת דאורייתא וכו' אמנם י"ל שהיא אסמכתא בעלמא וכו' ולשון לא יעשה הכתוב בתורה מוכיח קצת שהיא דרשה גמורה עכ"ל ולא העיר ע"ז הב"י מדברי הרמב"ן הנ"ל.

וראיתי בתשובה אחת שכתב מהר"ג שליט"א (הוא חלק י"ב על שו"ע או"ח סי' פ"ד ע' ל"ה) לענין: "הבדל מקוה ממרחץ ואי מותר לבנותם בבית", ואשר שם מביא מהרה"ק מקמברנא זצ"ל מה שכתב בפ' מצורע בפ"י אוצר החיים ז"ל: מצות עשה שיטבול כל טמא שבעולם בארבעים סאה וכו' ומ"מ אין זה מדת חסידות, כי הטומאה מאוסה וטהרה אהובה, ונפשו של אדם מתעלה ומזדככת ע"י טהרת המקוה ולכן נהג מצוה זאת בכל מקום ובכל זמן, אף שאין אפר פרה, שמצוה על כל טמא להיות טהור שיטבול במקוה, וכל הטובל במקוה מטומאתו אף בזמן הזה, כמקיים מצות עשה מהר"מ מצות ונפשו מזדככת כדברי רבינו הקדוש בעל החינוך עכ"ל והטהור ז"ע, וכת"ה שליט"א הוציא המסקנא מזה וכתב שא"כ, וזכינו שגם טבילה במקוה היא מצוה עכ"ל (ומה שציין שם להחינוך, כוונתו להמצוה קע"ה, מה שמביא החינוך שם דברים האלו בשם הרמב"ם, ונמצא בסה"מ מ"ע ק"ט, וכן מה ששייך אי מותר לבנות מקוה בבית, עיין בספרי "שו"ת מבשר טוב ח"א" סימן נ"ז אות י" וי"א מה שכתבתי בענין זה).

והלא כך פסקו להלכה בסימן שכ"ו ס"ח ובסימן תקי"א ס"ג שאדם מותר לטבול מטומאתו בשבת ויו"ט, והמג"א מפרש בסימן תקי"א דנראה כמיקר, וכוונתו למה שאמרו חז"ל בביצה י"ח ע"א על מה שאמרו שם מקודם במשנה שבי"ה מתירים שיטבול אדם בשבת, והקשו שם הלא נדאה כמתקן (וכן אמרו ביבמות מ"ו ע"ב תקוני גברא בשבת לא מתקנינו) ותירוצו: אדם נראה כמיקר ועיין בפמ"ג בא"א ס"ק ח', דלעולם אדם עתה אינו נראה כמיקר בזה"ה, מ"מ טבילת קרי דרשאי להתפלל כך, אלא שנותנים קצת להחמיר אין זה תיקון (ועיין בש"ך סימן קצ"ז ס"ק ג', ועיין במג"א שם בסימן שכ"ו ס"ק ח' שיותר לטבול לקריו, ולכאורה זהו כוונת המחבר ג"כ בשתי המקומות שמתיר לטבול בשבת וביו"ט) עכ"פ כעת אין לנו יכולים לומר שנראה כמיקר, וכמו שפ"י המזה"ש בסימן שכ"ו דהא אסור להקר משום סחיטת שער (ומשום נושא המים עליו שמירי מזה המג"א בסימן שכ"ו, כבר העיר הפמ"ג בסימן תקי"א שביו"ט לא שייך איסור הוצאה ע"ש) וא"כ אם אדם טובל הכל יודעים דלשם טבילה הוא טובל עכ"ל, ועיין ג"כ במ"ב סימן שכ"ו אות כ"ד מה שמביא מה שכתבו האחרונים ג"כ סברא זו שהבאתי לעיל בשם הפמ"ג ומסיים וא"כ לא מיחזי כמתקן ע"י הטבילה, ועיין בבה"ל שם, שכתב: ודע עוד דאם טהור גמור ורוצה לטבול בשבת שחרית, משום תוספת קדושה אין בזה משום חשש מתקן מצד הדין, וראי' ממה שאמרו בביצה י"ט ע"א מטבילין מגב לגב וע"ש ברש"י (כוונתו לענין תקון כלי שאינו טבילה שהרי אינה צריכה עכ"ל ומה ראי' לדברי הפמ"ג שהבאתי לעיל), וכ"כ בספר תוספת שבת סימן ר"ס בשם הכתבים עכ"ל, ועיין בתוס' ישנים, יבמות מ"ו ע"ב בסוף עמוד, שמדייק שרק טבילה שבא ע"י כן לתורת יהדות מקרי תקון גדול, ע"ש מה שמחלק.

וא"כ מ"מ אם אנו הולכים בשיטת אלו שאין

מחייבים דוקא לטבול, אז אפילו אם אנו טובלים לא שייך עוד תקון גברא כנ"ל, ואם אנו נהגים כעת כמנהג החסידים ואנשי מעשה (עיין סוטה מ"ט ע"א) והוא המנהג שנוהגים גם הגאונים והצדיקים בזמן האחרון שמשבחים מאד מנהג זה לטבול בשבת ויו"ט בבוקר לכבוד קדושת היום ומשום תוספת קדושה, א"כ הלא אין לך מצוה גדולה מזה לשמוע דברי חכמים, עיין חולין ק"ו ע"א ובפ"י מהר"ץ חיות זצ"ל ביומא ל' ע"א, והנה ידעתי ג"א מה שכתב שם בבה"ל בסימן שכ"ו הנ"ל בסוף דבריו, דיש למנוע מטבילה זו בשבת — אם אינו צריך לטבילה זו — משום חשש סחיטה עיין שם, וראיתי בספר אחד כבר שהעיר וקנטר על דברי הנ"ל, אמנם אני בעניי אין אני רוצה להכניס ראשי בין ההרים הגדולים וכו' כיבמות ט"ו ע"ב, אבל לפענ"ד ה"י נראה לי, שאם שהחילוק הזה שעושה בבה"ל שם, יש לו מקור בפוסקים הראשונים כידוע בסימן שכ"ו ובמג"א שם ס"ק ח', וכן עיין בסימן קכ"ח במג"א ס"ק ע', עכ"ז אין לנו יכולים ואין אנו מוכרחים להבין דבריו ודבריהם כפשוטן, כי האם הח"ח זצלה"ה לא קיים בעצמו טבילה זו בכל שבת ויו"ט, ומדוכי לנפשי זכי נמי לחברי' הלא כתב שם בבה"ל קודם לזה, שהיבא שמחויב בטבילה זו כבר נתפשט המנהג להתיר בשבת ויו"ט (וכמו שמובא בבה"ט ג"כ בסימן שכ"ו או"ק ה') אלא שהוסיף וכתב: אך בכ"ז יזהר מאד שלא יבוא לידי סחיטה עכ"ל, וא"כ בזהירות תליא מילתא גם אז, והאיך שדי לנו רק להתהיר ע"ז כשהוא מחויב שאז מתירין לו, מדוע לא נאמין לו כשטובל לשם קדושת היום לתוספת קדושה, ועוד שא"כ מילתא מילתא קתני, ואם נחלוק בדבר בין מחויב לשאינו מחויב, יבוא להקל ג"כ בזה כשהוא מחויב, כי מי יכול לעמוד על סודו אם הוא מן המחויבים או לא, ואולי ובערמימיות בא ותירוצו בידו, כי הוא דבר המסור ביד האדם לבדו, ועוד משום דרכי צניעות ה"י נראה יותר מן הנכון שאינו כדאי לעשות חילוקים כאלה בין מחויבים לשאינו מחויבים וסוד ד' ליראיו, ומה שחוששין משום סחיטה, הלא מצינו בשבת קמ"ז ע"ב מאמר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן הלכה מסתפג אדם באלונטות ומביאה בידו לתוך ביתו, וברי"ף שם מוסיף ולא גזרינן דילמא אתי לידי סחיטה, וכן ברא"ש שם, וכן ברמב"ם ה"ש פכ"ב ה"כ ואין חוששין שמא יסחוט, ואם ששם מיירי לענין סחיטת הבגד, אבל מהו הפשט מה שאמרו שם בשבת במשנה קודם, מסתפגין באלונטות אחת פניהם ורגליהם, וברש"י שם אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופם עכ"ל, וה"י הקס"ד לפרש משום שרבים מדברי אהרדי ומזכירין אלו את אלו שלא לבוא לידי סחיטה, אבל להלכה אפילו אדם אחד מותר, וכן מובא להלכה בסימן ש"א סמ"ח, ובודאי שצריכין לזהר ג"כ בזה, ואם שהמג"א שם בסימן שכ"ו מתיר רק לטבול לקריו, וכן הוא כוונת המחבר שם, אבל כבר כתבתי לעיל שמצד הסברא ומשום דרכי נועם אין יכולים לחלק בזה, כי אי לא קיימא הא, לא קיימא הא.

כך אדם מותר לטבול ביו"ט משום דנראה כמיקר, ועוד מה שתירצו שם, פעמים אדם בא בשרב או מן הדרך מלוכלך, אולי רק אז יכולים להשתמש ג"כ במי רעים, ועיין בגר"ב מה"ת או"ח סימן כ"ו בתה"ד וז"ל: בי רוב טבילה שלהם הי' במי מקוה שהם מי גשמים וכשעומדים זמן איזה ימים מסריחים ולכך הי' ראוי לאסור, אלא משום דנראה כמיקר שוב לא אסרו ע"ש אבל בכלל אין לדמות כ"כ הענינים, כי אין החסידים הולכים לטבול ביו"ט משום מיקר, ולא משום שרב, ולא משום שהוא מלוכלך בטיט וכדומה, שאז יהי' ניהא לי' אפילו במי רעים, הלא עכשיו הם הולכים לטבול לכבוד יו"ט לצורך תפלות יו"ט וקדושת יו"ט, והם מהדברים הנוגעים אל הנשמה.

עכ"פ היו לפנינו שני דרכים, אם לנקות המקוה ע"י הפילטער שנמצא עדיין שם, או לאמור לנכרי להחליף המים, וכת"ה שליט"א הכריע שהי' יותר טוב לאמור לנכרי ולא להשתמש עם הפילטער, וכבר כתבתי שזה הי' כעין הוראת שעה, וכת"ה שקל בדעתו, האיך שאנו עומדים כעת באמצע מלחמתה של תורת טהרה זו נגד הפילטער הזה שלא יזכר ולא יפקד עוד בקשר עם המקואות בין של נשים בין של אנשים, ובכדי להוציא מלבן של אלו התועים עוד בענין זה, ומבקשים להרוס כל מה שבנו כבר הגאונים דזמננו שליט"א ומה שהחליטו כבר בענין זה לאסור אותה, ע"כ צריכים לפרסם בפומבי, ולהכריע באותה שעה להתיר השבות הזה של אמירה לנכרי במקום שתי מצוות, מצוה אחת בשעתה שיהיו להם מי נקיים ולא ימנעו מטבילת מצוה, וגוררת באותו זמן מצוה שני' שלא להשתמש עם הפילטער, שהיא מצוה לשעתה ולע"ל.

והנה חוץ מזה שקיימ"ל בסנהדרין לג' ע"א שאם הוא מומחה לרבים אפילו טעה בשקול הדעת אינו חוזר, אמנם כת"ה שליט"א לא טעה ח"ו בשקול הדין הזה במה ששקל בדעתו הטהורה לעשות כן, אלא אדרבא כמומחה לרבים הראה במה גבר, הוא גבר כולא בתורה ובחסידות (כלשון רש"י בחולין ג"ד ע"א) להורות המעשה אשר יעשו, ועיין בסנהדרין לג' ע"א היכי דמי בשקול הדעת אמר ר"פ כגון תרי תנאי וכו' וסוגיא דעלמא אליבא דחד מינייהו ואזל איהו ועביד כאידך היינו שקול הדעת עכ"ל וא"כ משמע ששקל הדבר קודם בדעתו ובא למסקנא לעשות כאידך, ומפני זה ההלכה היא שאינו חוזר, ועיין בספרי "ש"ת מבשר טוב ח"א" בדף ל"ח מה שפירשתי שם מה שמצינו בירושלמי ע"ז פ"ב ה"ח לענין תורמסין שלהן רבי אוסר, גניבא מתיר, אמר רבי אני זקן והוא זקן, אני עלת על לבי לאסור והוא עלת על דעתו להתיר, ע"ש מה שפירשתי שלכאורה תורמסין שלהם מותרים, והו' שהודה רבי, שצריכין להתחשב עם הוראת גניבא שהוא ג"כ זקן והוא עלת על דעתו להתיר, כלומר ששקל בדעתו שלהלכה יכולים להתיר, והכל תלוי בשקול הדעת ג"כ.

וזה כתבתי למה שהכריע בדעתו באותו מעמד, במאזני צדק שלו ושקל בפלס הרים, אבל כמובן שבעתה,

ובאמת קשה לי קצת להבין דברי המג"א בסימן שכ"ו ס"ק ח' שכתב וז"ל: וכן כתב הב"י ביו"ד קצ"ט דאסור לטבול בשבת משום סחיטת שער עכ"ל הלא הב"י שם בד"ה כתב הכלבו, מביא זה בשם הכלבו בלשון תמי', וכתב עליו שאין לדחות דברי כל הגני רבוותא דשרי לטבול ביו"ט וכתבתי טעמו בטור או"ח סימן ש"ל עכ"ל שו"ר במחזה"ש שם מה שמפרש בזה, ואע"פ שאנו יודעים שהרמב"ם פסק כך על סמך מה שאמרו רבה ור"י שאין סחיטה בשער (שבת קכ"ח ע"ב) אבל עכ"פ איסור מדרבנן מיהא איכא וכמו שהעיר שם המ"מ על הרמב"ם, וא"כ בודאי שמן הדין אין אנו יכולים להתיר אלא היכא שמחויב, אבל אי נהגנו כבר כעת כך ונהדר מנהג קדוש זה בין צדיקי וגאוני קדמוננו ובין חסידי קדמאי, ואוחזים כעת מעשי אבותינו בידינו, ומקיימים בכל תוקף מנהג זה לטבול בכל שבת ויו"ט, בודאי שמנהג אבותינו תורה היא (כלשון המובא בתוס' מנחות כ' ע"ב ד"ה נפסל) ובודאי שכ"ז נחשב כבר למצוה גדולה שאנו מחויבים ליהדר בזה בכל פעם ופעם באין חילוק, וגם צריכין ליהדר מחשש סחיטה.

ואם שנטיתי קצת מן הענין והרחבתי הדבור בענינים שידועים בשערי בתי הרבנים שליט"א (אולי יש להם עוד מה לפלפל בזה) אבל כתבתי כ"ז לענין מה שכתב כת"ה שליט"א שטבילת האדם בשבת ויו"ט למצוה יחשב, ואמירה לנכרי שהוא משום שבות אינו חל במקום מצוה כפסק הש"ע וכו"ל, אבל אוסיף עוד, שמצוה היא ג"כ שיהיו מי המקוה נקיים וטריים, ויעמוד טעמו בו וריחו הטוב לא ימיר בכדי שלא ימאסו בה וימנעו מלקיים מצוה זו, כי מריח מים הרע יפריחו, כי אין הגוף נהנה ממנו, וגם חכמינו ז"ל הזהירו לנו מריח רע ובפרט בדבר שבקדושה, כי רובו מקפידים שיהיו המים נקיים, ובכן יש להתחשב אפילו אם יש רק מיעוט המקפיד משום רובו המקפידים והוא צורך נפש, ובביצה י"ח ע"א כשאמרו תיגח מים יפים פירש"י ז"ל: שדרך לרחוץ בהם ע"ש, ודבר המיישב דעתו של אדם נקרא ג"כ אוכל נפש, ועיין תוס' גיטין ח' ע"ב ד"ה אע"ג; משום שמחת יו"ט התירו חכמים להרבות עכ"ל ומובן מאליו שענין הזה של חליפת המים ביום שני של יו"ט הי' אז בסוג הדברים שאי אפשר לעשותם מעיו"ט או מע"ש, וטבילת מצוה נחשבת ג"כ למכשירי נפש שמותר באופן זה היכא שא"א לעשות מעיו"ט, ועיין בתוס' מגילה ז' ע"ב ד"ה כאן, דודאי אוכל נפש המקלקל אם עושהו מאתמול, מותר לעשות ביו"ט, וא"כ מכש"כ בחג השבועות דאשתקד שחל ביום א' וביום ב', בודאי שנתקלקלו המי מקוה שהכינו מע"ש.

ועיין בביצה י"ח ע"א, תיגח מים יפים מים רעים מאי איכא למימר, ותירצו פעמים שאדם בא בשרב וכו' תיגח בימות החמה בימות הגשמים מא"ל, וכו', פעמים אדם בא מן הדרך מלוכלך בטיט וצואה וכו' ע"ש, ולכאורה על מה שאמרו שם אדם נראה כמיקר, היו יכולים ג"כ להקשות, תיגח בימות"ת, בימות"ג מא"ל, ומאידך גיסא אם מי המקוה חמים הם, מה שייך לתרץ או דמשום

תשובתו בירחוננו החשוב, מלא את ידיו במלא חפניו, לטפל בענין זה, לדחות פלפולו בהוכחות וראיות ברורות שונות, ואמרתו שבדין הוא שיטול שכרו, וייתר כח ששברת סברות בנויות על יסוד של אין ולא ורצוא ושוב, שבר אחר שבר יחדיו ידובקו, ותקן בזה עוד לחזק הבנין החזק כבר, שבנו אלו הגאונים שליט"א על יסוד חזק ומוצק לאסור הפילטער מכל וכל.

ואף שגם אני בעניי, כבר ערכתני איזה תשובות בענין זה להרהגוה"צ האדמו"ר מהעלמיץ שליט"א שהתחיל להעיד ע"ז, ומסביב לו עמדו כל הגאונים הנ"ל, אמנם כאן אני רוצה להוסיף בע"ה ולומר, ששתיים טובות עשה הרה"ג המשיב הנ"ל, כהן שדעתו יפה כדרכו בנשיאת כפים ושפתי כהן ישמרו דעת, ראשית במה שיפה כחו, ותוכל, כי עלה בידו להשיב להרה"ג החולק הנ"ל, שרוצה לעמוד נגד כל הסברות והמסקנות שהוציאו כבר, דובם מחכמי דורנו לאסור הפילטער . . . ולפענ"ד שאין עוד מה לפלפל בענין זה, ומה גם אחרי שהודיע לי האדמו"ר מהעלמיץ שליט"א שגם כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א — השי"ת יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים — הסכים על זה בדברי קדשו, ומי ירהיב עוד כעת לבוא את המלך את אשר כבר עשהו, וזה מה שהשבתי ג"כ להאדמו"ר מהעלמיץ שליט"א שא"כ אין ליכנס עוד בפלפולים.

מאיר אייזיקזאהן

תשובה לא

יוסף גרינוואלד

ר"ב דקהל "קהלת יעקב" מפאפא

ב"ה.

לכבוד ידידי הרהגוה"צ מהעלמעץ שליט"א
בעעמהמח"ס טהרת יו"ט.

ע"ד שאלתו אודות מקוה של גשמים בעיר יוטיקא ג. י. שעשו ב' בורות א' לזריעה וא' להשקה והבור של זריעה אינו בור ע"ג בור רק הבור האחר הוא בור ע"ג בור והוא אינו מחובר להמקוה רק להבור של זריעה, הנה כבר מילתי אמורה בא' מתשובתי למעכ"ת מכבר דמאחר שהד"ח שפסק דבור ע"ג בור הוא קטפרס סמך על הר"ש דלענין פסול דרבנן הוא קטפרס חיבור, וא"כ אם המים שאובים יש להם גם המשכה ע"ג קרקע הראוי לבלוע דהיינו צעמענט קודם שיבואו להמקוה, הו"ל רק פסול דרבנן ומהני חיבורו לבור שהוא מחובר לבור התחתון שאין בו החסרון של נהן סאה ונט"ס, דמים שאובים שהוכשרו בהשקה חוזרין ומכשירין שאובים אחרים. אך יזהרו שאחר שפסקה הזחילה, ג"כ תהא המקוה מחוברת כשפופ"ה להבור של גשמים, שלא לסמוך על השקה שבשעת זחילה.

וע"ד השאלה שהצינור של פלעסטיק המביא הגשמים מן הגג מחובר להכותל ע"י חתיכת ברזל הנה אם האי ברזל לא הי' עדיין תורת כלי עליו ולא נשתמשו בו

בדאי שיותר טוב לכתחלה להשתמש באופנים אחרים, כמו שמשתמשים בשאר קהלות הקודש לעת כזאת, ומזנעים מלהשתמש עם הפילטער, בכדי שלא לעבור על החלטת ופסקם של גאוני וצדיקי ומננו שליט"א.
ידידו וש"י הדוש"ט והמברכו בבריות גופא ונהורא מעליא, הכותב לכבוד התורה לומדי ועושי,

מאיר אייזיקזאהן

סטעטן איילנד, ג. י.

ג. ב. בשולי המכתב אודיעהו. כי בינתיים קבלתי קבלתי ג"כ מכתב אחר מאברך אחד נ"י אשר מנסה ג"כ בראיות ופשטים שונים בהלכות שונות להוציא סברות שונות לסתור הבנין הזה, ומקן ראיות וההלכות שכבר שקלו וטרו בהן גאוני ומננו שליט"א, שאסרו הפילטער הזה.

וחשבתי שיותר טוב שלא להשיב עוד לאלו שרוצים דוקא לנטות מחוץ למחנה, כי מלבד השטות והעולה הגדולה אשר אני דואה בזה מצדם, אבל אם רוב גאונו החליטו כבר בענין זה, מדוע הם רוצים דוקא לחפש ולכרכר ולחרחר אחר זה בתור איפכא מסתברא, ואינו חשים שאולי בזה יעברו על פן יהרסו לראות וכמו שרש"י פי' ע"ז: כל הריסה מפרדת אסיפת הבנין, אף הנפרדים ממצב אנשים הורסים את המצב עכלה"ק.

ואני כותב אלו השורות בכדי שלא יחשבו מדקא שתקו ש"מ דניחא ל'י, ושתיקה כהודאה דמיא (יבמות פ"ז ע"ב) אלא אדרבא מדקשתי ש"מ דלא ניחא ל'י להשיב על כל סברות ופשטים שרוצים להוציא בע"כ מחשבתי, ושהן כאין ולא ודפיא הוא בידי, וכמו שאמרו בב"ב כ' ע"ב: איהו סבר מדשתק מודה ל'י, ולא היא, אשגוחי לא אשגח ב'י ע"ש ובתוס' שם ושמואל עצמו הדר ב'י ע"ש. וכמדומה לי ששמעתי אומרים בשם הבעש"ט זצ"ל שפירש סיג להכמה שתיקה, כלומר שלא בכל פעם טוב לשתוק שהרבה פעמים השתיקה היא סיג וגדר ואין יכולה החכמה ליכנס ולצאת עכ"ל. ועייך בזבחים קט"ו ע"ב פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה, ופעמים מדבר ומקבל שכר על הדיבור ע"ש, וע"כ כתבתי שורות אלו לעורר עכ"פ מזה, ובוה יצאתי ידי חובתי בע"ה. קראתי בשים לב תשובתו של הרה"ג בנושק וכו' מו"ה דוד הכהן שליט"א ראזענבערג, שנדפסה במדור "מלחמתה של תורה", ואשר אמץ את רוחו להשיב להרה"ג שליט"א, אשר שם אותו מחוץ למחנה, בזה שנטה אהלו של תורה, נגד כל גאוני ומננו, שאסרו בהחלט גמור, להשתמש בהפילטער בין במקוה של גשמים ובין במקוה של אנשים, מהטעמים שביארו בהם דבריהם בהשכל והבנה במדה מרובה, מכל החששות שכרוכות עם הפילטער הזה לבוא ח"ו לידי איסור דאורייתא, ובמקום שאין חשש כרת, כמו במקוה של אנשים יש שם ג"כ טעמים חזקים.

והרה"ג הנ"ל השיב להרה"ג החולק הנ"ל, שהוא באחד והכל משיבין עליו, וכמו שראיתי כבר שגם עוד רבנים וגאונים אחרים, כולם עומדים כנגדו לדחות את דבריו ומסקנותיו, אמנם הרה"ג המשיב לו, ושהדפיס

חיים חשוב קטפרס, ולהנפש חי' לא חשוב קטפרס, ובעל תשורת ש"י כתב דבתשו' דברי חיים יש סתירה בענין זה דבתשובה אחרת כ' דמים ע"ג מים היינו הנחתך, והמדקדקין מחמירין בזה בנוגע לסלק פסול שאובין דאורייתא וכן לענין צידוף מ' סאה. שלא לסמוך על חיבור כזה.

(ו) מקוה של מ' סאה שפסולה לטבילה מחמת שהוא זוחלין אם יש בכוחה לטהר מים שאובין בהשקה, פליגי גדולי האחרונים דעת האמרי יושר דמטהרת, ודעת העמק שאלה דאינה מטהרת וכן נוטה דעת המהר"ם ש"ק בתשו' סי' קצ"ח, מ"מ אף להמחמירין אין שאובים פוסלין המקוה בשעה שהיא זוחלין, כשיש בה מ"ס דאל"כ איך מתכשר נהר שדבו גוטפין על הזוחלין כשנתמעטו הנוטפין דא"א שלא נפל בו ג' לוגין שאובים בעת שהיו רבו נוטפין (כ"כ בתשו' בית שלמה).

(ז) המשכה ע"ג קרקע דמכשיר שאובים אינו מועיל אלא אם יש מבר כ"א סאה מים כשרים דהיינו רבי' והמשכה, אבל כולה בהמשכה פסול, דעת האמרי אש דפסול מה"ת והרבני חיים חולק עליו דמדאורייתא כשר רק מדרבנן פסול ונפק"מ לגבי ספיקא.

(ח) שאובין שמתכשרין בהמשכה ע"ג קרקע, אי בעי דוקא קרקע הראוי לבלוע מבואר בשו"ע ב' דיעות, די"א דהמשכה בעי דוקא ע"ג קרקע הראוי לבלוע, וצעמענט שלא הוחלק פניו נראה לענין דחשוב ראוי לבלוע.

(ט) מקוה של מים שאובים שהוכשרה ע"י השקה למקוה כשרה, אי בעי שתשאר מושק בשעת טבילה או סגי אפי' אם הופסקה השקה כיון שהושקה רגע א', דעת רבינו ירוחם דחודר לפוסלו כשהופסקה השקה ושאר פוסקים מכשירין, והרא"ש בפ"י המשנה עשה פשרה דכשהושק פ"א בנקב כשופפה"ג סגי שיהא נשאר מושק כחוט השערה.

(י) זחילה ממקוה למקוה אי מקרי זחילה הפוסלת דהיינו אם מהמקוה שטובלין בה זוחלין מים לבור או למקוה אחרת ושם נשאר המים עומדין הוא פלוגתא דהדברי חיים (בפסקי הלכות מקואות סי' ה') הוכיח מדברי הריב"ש דהוי זחילה הפוסלת וביאורו שם ציין לדברי הר"ש דמשמע דלא ס"ל כן, ומ"מ אם מקוה מחוברת למקוה אחרת בנקב כשופפה"ג וגובה המים שזה בשניהם אף שע"י האדם הטובל נגבהין המים זוחלין להאחרת אין שום חשש לכו"ע, ויש שלמדו מתוך דברי חיים הנ"ל שאם זוחלין מים לתוך המקוה, המקוה פסולה משום זוחלין לדברי הפוסלין זחילה דלמעלה מ"מ"ס ודחה דבריהם בס' לחם שלמה מהגאון משומלוי דאין כוונת הר"ח כן אלא לענין המקוה שממנה זוחלין מים למקוה אחרת שהוא פסולה, אבל המקוה שמים זוחלין לתוכה ממקוה אחרת מזה לא מידי הדברי חיים.

(יא) להכשיר מים שאובים למקוה יש ב' אופנים, א' ע"י השקה דהיינו שנוגעים מ' סאה שאובים במ' סאה כשרים בנגיעה ע"י נקב כשופפה"ג ואין מתערבין זכ"ו, ב' ע"י זריעה דהיינו ששופכין השאובין לתוך בור ש"ב

בתלוש א"צ שום תיקון אבל אם יש חשש שכבר גשמו בו צדין לחברו בכותל ע"י צעמענט שיהא דרך בנין להיות קבעו ובנה עליו כמבואר בפ"כ דמס' כלים, ולא אוכל להאריך קצת בכתב יותר. והאריך בענין זה בפ"י מלאכת שלמה שעל משניות במקואות פ"ה מ"ה.

ליקוטי הלכות בריני מקואות

הנה מובא בשם הרשב"ץ דלכתחילה יש לחוש בעשיית מקוה טהרה לצאת גם דעת יחיד אף שרוב הפוסקים חלקו עליו מ"מ מהיות טוב נכון להרד שתהא כשרה לכל הדיעות, ע"כ אמרתי אלקטה באמרים להציע בקיצור ענינים הנוגעים בעשיית מקוה התלויים בפלוגתת דאשונים או אחרונים. לחוש להחמיר.

(א) קיימ"ל מקוה שלימה של מ' סאה אינה נפסלת בשאובים, ודעת הרא"ה דהיינו כשדאוי' לטבילת אדם אדם אבל אם המ' סאה מרודדים באופן שאין ראויים לטבילת אדם אפי' בשכיבה הו"ל כמקוה חסרה ונפסלת בג' לוגין שאובים, והפוסקים חולקין עליו, והח"ס בתשובה (תיו"ד סי' די"ב) חש לדעת הרא"ה במקום שיש עוד חשש שיטת רי"ו דהיינו במקוה שנטהרה בהשקה ונפסקה השקה דדעת הרי"ו דחודר לפסולה, ונראה דהרוצה לצאת גם דעת יחיד צדין לחוש לשיטת הרא"ה גם בלי צירוף עוד חשש.

(ב) מי גשמים הבאים מהגג ע"י סילון, דעת הרוקח דסילון שיש לו ג' לבזבזין פוסל את המקוה אף שאינו מחזיק מים ונראה טעמו משום שיש אופן שיהא מחזיק מים כשמעמידו באלכסון, והפוסקים חולקין עליו דדוקא ביש לה ר' לבזבזין מקרי בית קיבול, ודומה לזה סילון כסוף כמו ר' או ר' הפוכה דפוסל להראב"ד, ובס' העמק שאלה חש לה והצדין לעשות נקב במקום הכפיפה למטה, וא"כ אף בסילון ישר שאינו כפוף שהוא קבוע מושכב תחת הגג, ובקצה א' יש לו כמו מחיצה ובקצה ב' פתוח דמשם יורדין המים למקוה, צריך לעשות נקב בקצה הא' במקום המחיצה שבקצהו. לצאת דעת הרוקח.

(ג) ואחר כ"ז אם הסילון הוא של מתכת יש חשש מצד שהוא מקבל טומאה אם לא נעשה מעיקרא על דעת לשמש מחובר לקרקע, ע"כ אחד שיצאו המים מהסילון צריך שיזובו מעט על קרקע או על צעמענט קודם ביאתן לבור המקוה.

(ד) מקוה שלימה של מ' סאה שנתן בה סאה שאובים ונטל סאה ועשה כן כמה פעמים עד שלפי החשבון השאובים הם רוב, פליגי הראשונים, דהרמב"ם והראב"ד פוסלין והרא"ש ועוד פוסקים מכשירין, להרמב"ם הפסול רק משום מדאית עין ולהראב"ד לפלו האחרונים אי פסולו מדאורייתא או רק מדרבנן, כמ"ש בתשו' דב"ח, ואף שבשו"ע פסק כהרא"ש ראוי לכתחילה להחמיר.

(ה) קיימ"ל קטפרס אינו חיבור, ואם יש בור ע"ג בור שהעליון פתוח לתחתון בנקב כשופפה"ג אי האי חיבור נחשב חיבור של קטפרס פליגי בה הגה"צ מצאנו דברי חיים, עם הגה"צ מקאליש בתשו' נפש חי', דלהדברי

חלב אך יין אדום, דשינוי מראה מסלק פסול שאובים, ואא"ז ז"ל בערוה"ב החמיר דבעי שלא יחזור מראה מים במקוה אלא לאחר שכבר יש בה מ' סאה, דאל"כ הפסול חוזר וגייער, ובשם הגה"ק מצאנו בעל דברי חיים מובא שלא הסכים להכשיר ע"י שינוי מראה, אלא ע"י חול ועפר תיחוח (דכן כתוב בתה"ד) לשפוך לתוכו כל כך חול עד שיהא נגוב עכ"פ איזה רגעים דתלינן דהמים שחזרין ומבצבצין אינן המים הפסולין שנבלעו אלא מים הנובעין ואף את"ל דהמים שנבלעו בתוכו חוזרין ונובען מתכשרין ע"י המשכה דהו"ל רבי' המשכה, אך לפ"ז למאי דמחמירין דהמשכה בעי' ג' טפחים אם כן לא סגי שיהא המעיין נגוב, אם אין העפר ששפכו גבוה ג' טפחים וזה דבר קשה ע"כ יש מרדקקים לעשות ב' האופנים דהיינו שינוי מראה בחלב וגם לנגבו בעפר, ואם המעיין מוקף מחיצות ונביעתו חזק כל כך עד שמתמלא מאליו ויוצאין המים ממעל להמחיצות, יש עוד אופן להכשירו מהשאובין שנפלו בו, דהיינו שיניחו אותו נוזלין עד שיצאו ממנו מילואו ועוד, דהיינו כל כך מים כפי שיעור המים שהי' בו בעת שנפסל ועוד מעט. טו) המדריגות שנכנסין על ידם למקוה לטבילה צריך לעשותן באופן שיהא ב' מדריגות התחתונות כל א' רחב ד' טפחים (דהיינו 16 אינטש) מפני שיש נשים נמוכות בקומה שאינן יכולות לירד עד סוף המדריגות ועומדות בשעת טבילה על המדריגה וקיימ"ל דלא תעמוד על מקום שהוא פחות מד' טפחים, ע"כ יעשו ג' מקומות שיהיו ראויין לעמוד עליהם דהיינו א' לנשים גבוהות בקומה, וא' לבינונות, וא' לקטנות, באופן שיהא לכ"א מגיעין המים עד אמצע החזה.

יז) בית יד של אחיזה שרגילין לעשות בצד המדריגות של המקוה לאחזו בו כשיורדין לטבילה, והוא של ברזל וקביעתו הוא בכותל המקוה בתוך המים, לפעמים יש ע"ז חשש משום מעמיד הזחילה בדבר המק"ט, דהיינו אם הכותל אינו עב שאם היו מסירין ממנה הברזל הי' נשאר נקב בכותל והיו המים זוחלין, אבל אם הכותל עב ואין הברזל גוקב הכותל מעבר לעבר אין חשש, וצריך השגחה על זה בעת הבנין, וכמו כן אם קצה של האי ברזל קבוע בקרקע המקוה יש חשש זה וצריך השגחה על זה.

יח) סילון של מתכת שרוצין להביא על ידו מים למקוה, דעת הרמב"ם בפ"י המשניות לפי גוסס א"י שהובא בתוי"ט פ"ו מ"י דכשנעשה ע"ד לשמש בקרקע לא נתבטל מתורת כלי בחיבורו לקרקע, ובתשו" ח"ט יו"ד סי' קצ"ח חש לה לכתחילה היכא שהי' לה בית קיבול אף שניקבו וסתמו אח"כ בחיבור לקרקע וסיים דאף שהפוסקים לא ס"ל כן מ"מ מהיות טוב ונכון למנוע מלהביא על ידו מים למקוה קודם שיש בו מ"ס כשרים. וכ"כ בתשו" דב"ח סי' מ"ה לחוש עפ"ד הח"ס הג"ל. והנני חותם בברכה ה' יחזקהו ויאמצהו לזכות הרבים כאו"ג ידידו דושתה"ר

הק' יוסף גרינוואלד

בעה"ח בחודש שבט תשל"ט.

מ' סאה כשרין עד ששוטפין לחוץ לבור שטובלין בו מ' סאה, וכמבואר במשנה (פ"ו מ"ח) הי' בעליון מ' סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון מ"ס, והח"ס בתשובה כ' להנהיג שיכשירו רק באופן זה משום שאירע מכשול ששכחו להסיר המגופה שבין השאובים להכשרה ולענ"ד יש עוד ריח באופן זה דשיטת הריטב"א בפ"ק דמכות בשם הראב"ד בשם ר' משה דרשן דמים מלוחים עם מים מתוקים לא מהני השקה זה לזה, וה"ה שאר ב' מינים כגון מים מרים ומתוקים וכו"ב א"כ צריך להזהר דכשמטהרין ע"י השקה שלא יהי' ב' מינים מים, משא"כ ע"י זריעה לא שייך חשש זה, אלא דיש גם חסרון באופן זה דנעשה ברבות הימים נתן סאה ונטל סאה יותר מרובוב, ע"כ המדקדין מהדרין לעשות עוד בור של גשמים להשקה גם באופן א'.

יב) הסרת המגופה שטותם הנקב שבין מקוה לבור ומסירו כשהמקוה ריקנית, כדי להכניס מים מהבור להמקוה אי מים הבאים בראשונה מהנקב מקרי תפיסת ידי אדם כמו דמקרי כח גברא לענין גט"י, פלפלו האחרונים, בח"ס סי' רי"ד ובתשו" ערה"ב סי' ר"ט מקילין אך יש חוששין להחמיר ואם הנקב הוא קצת מורוח יוכל להיות שקילוח הראשון יש בו ג' לוגין, והעצה ע"ז הוא דקודם הסרת המגופה יחזיק שם כלי על דגע א' כדי שקילוח הראשון יזוב לתוך הכלי ולא להמקוה, ואח"כ יסירנו, דמה שבא אח"כ אין עליו חשש כמבואר בה' גט"י דרק קילוח נחשב כח גברא.

יג) המים שעל המדריגות שבמקוה לשיטת הדברי חיים נחשב חיבורו עם המים שבגוף המקוה קטפרס, ויש חולקין ע"ז, ותלוי בפלוגתא שהוזכרה לעיל אות ה' ע"כ המדקדין מחמירין שיהא מ' סאה במקוה חוץ המים שעל המדריגות, ומ"מ נראה לענ"ד דביש מ' סאה במקוה גופא אין חסרון אם בשעת טבילה בולט ידו בהמים שבמדריגות דלא גרע מחורי המערה וסדקי שבמשנה פ"ו דמקואות. ועדיין צ"ע.

יד) מים חמין שהיד סולדת בהן איכא ב' לשונות בגמ' (חולין ק"ה) אי הוי לענין גט"י בכלל מים, ולענין גט"י דרבנן קיימ"ל כלישנא דמיקל דמקרי מים אבל לענין מקוה לטבילת נשים דהוא דאורייתא כ' בס' לחם ושמלה דצריך לחוש לחומרא כאידך לישנא דלא הוי בכלל מים ע"כ צריך להזהר בטבילת נשים שלא לטבול במקוה שהמים יד סולדת בהן וכן צריכין ליהזר כשמשיקין המים שאובים למי גשמים שלא תהא יד סולדת בשעת השקה, ושיעור יד סולדת דיברו הפוסקים ביו"ד ה' תערובות, ולענ"ד נראה דכשהוא יותר מכשיעור חום הטבעי של אדם דהוא לפי הגראד 98 יש חשש דהוי יד סולדת בו, ולפי שקשה ליתן בזה גבול מדוייק נכון לתפוס גבול זה.

טו) מקוה של מעיין שבתחילת תיקונה נפסלה משאובים (דקיימ"ל דמעיין שאין בו מ"ס נפסלת בשאובים) ואין יכולין לנגבה מחמת חוזק המעיין יש גדולים שהנהיגו להכשירה ע"י שינוי מראה, ששופכין לתוכה

תשובה לב

יוסף גרינוואלד

רב דקהל „קהלת יעקב“ מפאפא

לכבוד ידידי הרהגה"צ מהעלמען שליט"א
אחדשת"ה קבלתי ספרו הנדמ"ח וישר כוחו.

וע"ד המקוה בעיר פלוני שיש טענק של בדול על הגג שעשו בו נקב וסתמו הנקב ע"י שחברו הטענק לקרקע הגג, ובו מי גשמים ומורדין משם המים להמקוה ע"י לחץ של מים שאובים שמכניסין בהם, ואשיב בקיצור מחמת חולשתי, ה' יחזקני.

הנה לכמה פוסקים מגדולי האחרונים מים שאובים אין נטהרים בשעת זחילה, ואין יוצאין מירי פסולן אלא בהשקה שלא בשעת זחילה, וכיון שהוא חשש פסול דאורייתא צריך להחמיד כדבריהם אע"פ שיש חולקים ע"ז, ועוד כ' הח"ס חיו"ד ס"ס קצ"ח לחוש לכתחילה לנוסח א"י שבפיהמ"ש להרמב"ם דגיגית של בדול שניקבוהו ואח"כ סתמו הנקב ע"י שקבעו בקדקע אין המים כשרים למקוה, עיי"ש, ועוד איכא באופן הג"ל חשש נתן סאה וגטל סאה ברבות הימים יותר מרובו דתלי"ג כ"כ בפלוגתא, ע"כ ראוי לדבר על לב הקהל דשם שיעשו עוד בור של גשמים סמוך להמקוה חוץ מאוצר הגשמים שעל הגג, להשיק המקוה אליו בכ"י ולחזור לסתמו בעת הטבילה כדי שלא יתחלפו מימיו.

והנני דושת"ה באהבה וכבוד
הק' יוסף גרינוואלד

בעצה"ח ג' לס' תרומה תשל"ט

תשובה לג

יהושע כ"ץ

מלפנים רב אבדק"ק סאמבאטהעלי
קעת ברוקלין, ג. י. יצ"ו

ב"ה יום ד' תרומה ד"ח אדר דשנת „ברכני אתכם“ בשם
ד' לפ"ק, פה ברוקלין יצ"ו.

רב שלומים, וברכות ממדומים, יחולו על ראש צדיק תמים, ה"ה כבוד ידידי היקר הרב הגאון המפורסם חובר חיבורים מחוכמים, עושה ומעשה בענין טהרת וקדושת ישראל וכו' מו"ה חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א, אב"ד העלמען, בעהמ"ח ספרים הגדולים והחשובים טהרת יו"ט הרבה חלקים.

אחדשת"ה באהבה ובכבוד רב. אודות ענין מכוונ הנקרא פילטער למקואות של אנשים אשר הדבנים הגאונים שליט"א אסרו בהחלט למקוה של נשים — הנה האמת אגיד שאין אני בקי בטיב כלי הזה, ומעולם לא ראיתיו, אבל בהיות ש"כ"ק מרן הגה"ק רשכבה"ג אדמו"ר מסאטמאר שליט"א אסרו אף למקוה של אנשים מי יבא

אחר המלך הגדול, מאן מלכי רבנו, להתיר, ואחריו אסרו זאת עוד הרבה דבנים גדולים גאוני זמנינו שליט"א ממכה טעמים, ע"כ גם אני מצטרף עמהם להודות שימצעו מלעשותו מחמת חששות גדולות שיש בזה, כי חוץ החשש של זחלין שאסור אף לטבילת אנשים לכמה פוסקים, יש עוד חשש של טבילת כלים שהזכירו כמה רבנים, ואני בעצמי ראיתי שדרך רוב האנשים להטביל כלים בכל המקואות, ולטבילת כלים דאורייתא צריך מקוה כשרה גם לנשים כמבואר בפוסקים ביו"ד סי' ק"כ עיי"ש, ע"כ בודאי נכון למנוע מזה ולא לשנות ממנהג הקדום, וחדש אסור מן התורה.

ואודות אשר ביקשני לחוות דעתי בענין מילה לילדים ירוקים הנקרא געה"ל — הנה בעו"ה יש הרבה פירצות בזה, ויש סומכים על קצת דופאים שאומרים שמותר למולם (הגם שיש הרבה דופאים גדולים שאומרים שאין למול תינוקות ירוקים) וח"ו לסמוך על זה, כי חוץ ממה דאיתא בפוסקים שאין לסמוך על הדופאים להקל נגד דברי חז"ל כמבואר באו"ח סי' שכ"ח ובמפורשים שם, עוד יש בזה טעות, כי הלא גם הדופאים מודים שהוא מחלה כידוע (והרבה פעמים אין מניחים להוליך את התינוק מבית החולים לבית, מחמת זה), דק הם אומרים שאינו מעכב את המילה, ואנו אין לנו אלא דברי הפוסקים ועיין ש"ך יו"ד סי' רס"ב סק"ג שהביא דברי הראשונים שפסקו שמשום צער וחולי כל שהוא משהין אותו למול עיי"ש — ובאמת אני יודע יותר מעשרה דברים בענין מילה שפסקם של הדופאים הוא לקולא נגד פסקי השלחן ערוך שלנו, ואיך אפשר לסמוך עליהם בזה, ועיין שו"ת דברי מלכאל ח"ב סי' קלא"א אות ה' (וחוץ מזה ידוע שכל דבריהם אינם מבוררים וקיימים לעד, כי היום אומרים עשה כך, ולמחר משנים דעתם ואומרים עשה כך ואכ"מ).

ואם הילך ידוק ביותר או בודאי צריך להמתין אחר הסרת המחלה ז' ימים להברותו כראיתא ביד הקטנה הלי מילה סי' א' אות י"ח, וכן פסק הגאון מהרש"ק בשו"ת טוב טעם ודעת מהדר"ק סי' ר"כ וסי' דכ"ב, ובשו"ת לבושי מדרכי יו"ד סי' ק"פ, ובס' אות חיים ושלום על הלי מילה סי' דס"ג, וכן נוטה דעת הגאון מהר"י שטייף זצ"ל בס' שו"ת שלו סי' ס"ב — ומצאתי בספר אוצר יד החיים (להגאון מבוסקא זצ"ל) אות קנ"ז, שאחר שהביא התשו' טוטר"ד הג"ל שפסק דבירוק געהל צריך להמתין ז' ימים מעל"ע לאחר שפסקה המראה, כתב וז"ל: ובשנת תרל"ב כתבתי תשובה לש"ב הגאון מלבוב ז"ל (הוא הג' בעל שואל ומשיב) והסכים ג"כ שצריך להמתין ז"י, וכן אמר לי אדמו"ר ש"ב הגה"ק דשכבה"ג ר' יהושע זללה"ה מבעלו שכן הי' נוהג אביו הגה"ק דשכבה"ג זללה"ה מבעלו עכ"ל. — והפוסקים הנ"ל כתבו להדיא שאין דאי' ממה שמצינו בכמה ראשונים שאין צריך להמתין בירוק ז"י להברותו, כי הם לא דברו מירוק זה, דק מירוק שלא נפל בו דמו, עיין בדבריהם. — מעתה מי בזמנינו יהין לפסוק נגד כל הני דבוותא שהיו רשכבה"ג, ובפרט להקל באיסור דאורייתא כמבואר בתשו' בנין ציון סי' פ"ז דז' ימים

לא יצא ידי חובת מצות מילה וצריך להטיף עוה"פ דם ברית, אפילו אם מל ביום השמיני, ואם מל ביום השב"ק או הוא כאילו ה"י מחלל שבת עיי"ש, א"כ בודאי אין להקל וד"ל.

ידידו הרושת"ה באהבה, מוקירו ומכבדו כערכו הרם יהושע כ"ץ

להברותו הוא דאורייתא הללמ"ס, ואין חילוק בין מילה בזמנה למילה שלא בזמנה, בזה, עיי"ש.

ע"כ בודאי אין להכניס א"ע בספק בדבר גדול הלו, ובפרט לפי דעת הערוך לגר יבמות דף ע"א והשו"ת בנין ציון הנ"ל שחושש לומר דאף בדיעבד אם מל מקודם

הקדמה

אפרוש כפי אל ה' ובכל לבבי אהודנו בשירות, שהאיר פניו אלינו כפנים מאירות, להדפיס ספרי הקמץ חלק ז' בהלכות ברורות, הסוגיא ד, צינור שחקקו ולבסוף קבעו" עם המפורשים ערוכות סדורות, וגבור בגבורות, יקבל ממני הצעיר העתירות, שאזכה להגות בתוה"ק ובהלכות קלות וחמורות, ולהכין בחכמת האמת כמו שאמר זקני האר"י הק' זי"ע (כי זקנתי אשת זקני הגאון בעל שו"ת שארית נתן בן הגאון רבינו בעל פני יהושע זי"ע היתה דור עשירי לזקני האר"י הק' זי"ע) לתלמידו ג' ענינים היינו פעמים אמר פשט ולפעמים דרוש ולפעמים כוונות גלויות ונצורת, ולהיות עוד מהשכים לפניו ית"ש בתשובות גמורות, ובירושלמי תענית (פ"א ה"א) אין ישראל נגאלין אלא מתוך תשובה, ועי"ז נזכה כבי"א להגאולה שלימה ולישועות הניבאות והשמורות, אכ"ר.

המחבר

א' ימי הרחמים והסליחות תשל"ח לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

כולל אברכים טהרת יום טוב ירושלים

ברכת ה' השוכן בציון

תחול על ראשי אחי ורעי, צמודי לבבי, בני ציון היקרים המסולאים מפז, שוקדים על תורת ה' בקדושה עילאה ויראתם קודמת לחכמתם, מנהלים את ביתם נאווה קודש עפ"י יסודות המוצקים של מיסדי הישוב הקדוש בארץ הקודש של מרנן תקיפי דארעא קדישא חכמי ורבני הכולל לאברכים מובחרים

בנין הישיבה

„טהרת יום טוב“

אשר זכיתי בחסדי ה' ליסדו בעיר ה' ועל צבאם ראש הכולל הגאון החסיד רבי מאיר בראנדסדארפער שליט"א מו"ץ של העדה החרדית בירושלים וברכה מיוחדת לגאון עוזנו, פוסק דורנו רבינו הראב"ד שליט"א בעל מנחת יצחק המאציל ברכה והוד על חכמי הכולל שליט"א וכל העושים והמעשים למען עמלי תורה בירושלים יתברכו ממעון הברכות בכל מילי דמיטב ולהזות בטוב ה' ובנועמו כביאת גוא"צ משיח ה'.

המחבר

שליט"א בזמננו, לאסור את הענין החדש הזה להוסיף בבניגני המקואות, מחמת חששים רבים ונאמנים שכבר ביארו ופירשו הגאונים הנ"ל, וגם אני כתבתי בענין זה בתשובתי אליו, שכבר נדפסה בחלק ה' של חיבורו הגדול על משניות מקואות, וצרפתי דעתי העני' לדעת הגאונים הנ"ל, וגדולה המצוה לפרסם דבר זה ברבים, דצוני בכל קהלתנו הקדושות שמוסרים נפשם על קדושת וטהרת בני ובנות ישראל.

אמנם האיך שהורו לנו חז"ל שאין המצוה נקראת אלא על מי שגמרה כמאמרו של ר' חמא בר חנינא כל העושה דבר ולא גמרו וכו' (סוטה י"ג ע"ב) וכמו שה' ר"ע אומר דבר ולא חצי דבר (ב"ב נ"ו ע"ב) ולסברת התוס' בסנהדרין פ"ו ע"א ד"ה דבר, רבנן נמי מודה דדרשינן ולא חצי דבר, וכן מצינו בירושלמי סוף פ"ק דר"ה שר' יוסי אומר מכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרק (ומובא זה בתוס' חולין כ"ט ע"א ד"ה ומידק) ואנו מתחשבים עם זה כדין גמור, כמו שמובא ברמ"א א"ח סימן תקפ"ה ס"ד שהתחיל במצוה אומרים לו גמור (מה שציין הרמ"א ס"ד להרמב"ם, אולי לקח זה ממה שנמצא בכלבו סימן ס"ד, שפירש כן בכוונת הרמב"ם וכמו שכתב שם: אלא (שהדמב"ם) בא לומר שאין להעביר המצוה ממנו כיון שהתחיל בה כדאמרינן מי שהתחיל במצוה אומרים לו גמור עכ"ל) וכן עיין במג"א סימן תקפ"א ס"ק ו' ז', וכן בסימן קנ"ג סכ"ב וש"מ.

והבאתי כ"ז — אם שנטיית קצת מן הענין — דק מפני שהבנתי שכת"ה שליט"א ראה, שעוד מקום הניחו רבותינו שליט"א לגמור ענין איסור הפילטער בעיקר אחד שחסר עדיין, לתוקף עזו זו תודתו השלימה של זה הדין שיוורו עפ"י התורה והוא: מה יהי' הדין בדיעבד, רצוני אם במקוה כון שנעשה ע"י הפילטער הזה ושארורה לכתחלה, מה יהי' הדין בדיעבד אם כבר טבלה האשה בה, האם מחויבת היא לטבול עוה"פ במקוה כשירה, לפי דעת הגאונים שליט"א שאסרו מקוה כזה בפילטער, או שנאמר שזה הי' דק ענין של לכתחלה, אבל בדיעבד נאמר שעלתה לה טבילתה, ולא צריכין להטריחה עוה"פ לטבול במקוה כשירה — בלי הפילטער — כדת וכדין.

ואען ואומר — מהטעמים שאביא לקמן בע"ה — שלית דין צריך בושש, וכמו שאמרו חז"ל ביומא ע"ב ע"א לא דינא ולא דיינא ופירש"י אין ספק וערעור בדבר ע"ש, שכל מה שכתבנו והוכחנו בענין איסור הפילטער, אם שלא פירשנו מקודם בפירוש דברינו, אבל כוונתינו, כהבנת כל גדולי הפוסקים בזמננו, לאסור בדיעבד ג"כ כמו לכתחלה, כי במקום שכרוך חשש איסור כרת ח"ו, והוא איסור מדאורייתא, אין לחלק בין לכתחלה ודיעבד, והאשה שטבלה במקוה בצרוף הפילטער, צריכה לטבול עוה"פ במקוה כשירה בלי פילטער, ואין אנו יכולים לומר שחכמינו חילקו בדבריהם בין לכתחלה ודיעבד, ומה שלא הדגישו ע"ז בראשית דבריהם בעת שדנו בענין זה, יש להמליץ ע"ז שרבנן

זחילה הלא זה במ' סאה של הטבילה ביום אם באמת החוד עקום והמים עוברים מהמקוה לאוצר מי הגשמים או להפך הרי גם הרמ"א אשר מחמיר כנ"ל ופוסק כשיטת הר"ש כותב שם וז"ל: ואין יציאת המים קרוי זחילין אלא כשאין חוזרין למקוה אבל כשיוצאים מעט וחוזרים שם לא מיקרי זחילה (ריב"ש סימן דצ"ב) עיי"ש איך שלא יהא לא אוכל לעמוד על כוונתו ואין אני יכול לבדוק את המצב היות ואינני יודע איפה ועל הכל מוזר בעיני שכת"ר פנה אל המרכז הארצי בבעיה הלכותית ולא פנה אלי.

ב. ליתר דברי הביקורת — הרי למעשה גם המקוה החדשה בדרימה של צפת כבר פתוחה ופועלת מידי יום ביומו, היו בעיות שונות אבל למעשה כיום המקוה פתוחה זאת ועוד לא נכון שבלעדי מקוה בדרום העיר דק מקוה אחת בעיר, בעיר העתיקה ישנם שלש מקוואות וכן כשבנתי את המקוה הגדולה בבית המרחץ לגברים סדרתי שני אוצרות והמקוה כשרה גם לטבילת נשים ואל לכת"ר לדאוג דאגה מיותרת מה אעשה במקרה שהמקוה היחידה תפסל, דאגתי על כך וישנם דואגים בצפת.

ג. בענין מקוה במוצאי שבת וחג, מאז ומתמיד הנני דורש זאת וישנם קשיים טכניים ובכל זאת הנני מקוה שאתגבר על כך ובעז"ה המקוה תהא פתוחה גם במוצאי שבת וכן לא פעם הוריתי למפקחת על הטהרה שתשאיר יותר מאוחד והנני מקבל הבטחה וחוזר חלילה אולם גם על כך מקוה אני שאצליח להתגבר מה לעשות שסנונית אחת אין ביכולתה לבשר על הקיץ והנני כאן ללא עזרה וסיוע מאת שומרי תו"מ. אין אני מבין מה שכתב הר"י לוי שלהם אין השפעה ולא מצא שפה משותפת עם הרב בצפת זה מצוץ מהאצבע וטעות סופר. מה שנוגע למקוה במירון, הרב במירון לא פנה אלי ולא ידוע לי שום דבר על המצב במושב.

בכבוד רב וברככת התורה

א. שמחה הכהן קפלן
הרב הראשי ואב"ד

תשובה טו

הרב מאיר אייזיקואהן

מחבר ספר „שו"ת מבשר טוב ח"א"

יום ג' ה' לחודש אדר ב' שנת תשל"ח לפ"ק.

שלמא בבריות גופא ונהורא מעליא יסגי א"כ ידי"נ ש"ב הרהגוה"ג, יגדל בשם טוב, מושלם במעלות ואינו חסר קורטוב, כקש"ת מוה"ר ח"י"ל שליט"א דייטש, האדמו"ר מהעלמעץ כעת בבדוקלין ג.י. יצ"ו.

אחדשתו"ט, הנה ביחס שיחתנו ע"י הטלפון, בעת שכת"ה שליט"א עודר אותי וביקש ממני לעיין עוד בהאי דינא דהפילטער, הבנתי מתוך דבריו, שיש מה להוסיף עוד, לחזק הענין הזה של איסור הפילטער בהמקואות, שנמנו וגמרו כל הרבנים הגאונים והצדיקים

ולמה לנו להביא ממרחק לחמנו, הלא כל דיני טבילה הם מלאים עם זה הדין, שאם לא טבלה במקוה כשירה, כי יש בה חששות שונות, לא עלתה לה הטבילה, והאם חילקו בזה בין לכתחלה לדיעבד, ולמה יגרע זה החשש של הפילטער, אם כבר החליטו לאסרו, ועיין בנו"ב מה"ת סימן קל"ו, מה שהגאון השואל מיירי ממקוה שיש בה רפש וטיט וכתב השואל אף שאינו כטיט היון מ"מ מה לנו לדבר זה לכתחלה, וע"ז השיב לו הגו"ב ז"ל שיישר כחו וחילו שתיקן מקוה אחרת וביטל מלטבול במקוה זו עכ"ל (עיין ביו"ד סימן קצ"ח סעיף ל"ג).

וראיתי שמדקדקים ממה שכתב הב"י בשם רבינו ירוחם ז"ל בסימן תנ"ו שכתב דמשום זה אמרינן דדיעבד שרי אם לש יותר מכשעור, כיון דאיכא דשרי אפילו לכתחלה ע"ש, א"כ משמע שהיכא דאליבא דכ"ע אסור לכתחלה, בדיעבד נמי אסור ומה גם במזיד, ובכלל אנו יודעים דפסול משמע אף דיעבד ומדאורייתא מה דאסור, אסור אפילו בדיעבד, וכך לשון התוס' בגיטין ג' ע"ב ד"ה וכו': דמדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד עכ"ל.

ובד"א"ג: ראיתי בחדושי מהר"ץ חיות זצ"ל במגילה כ' ע"א שתירץ קושיית המהרש"א שם, והוא מפרש שם לחלק בין לכתחלה ודיעבד — אצל הענין שמירי שם בגמ' ע"ש, וכתב ע"ז שם: ול"נ להוסיף עפ"י דברי התוס' במנחות ל"ח ע"א ד"ה אם הקדים דבדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד וכו' ע"ש, וכן מצינו להגאון הנ"ל בסוכה י"א ע"ב, לענין הדרש זה קלי ואנוהו, מה שהביא משו"ת שאג"א סי' נ' והקשה הגאון הנ"ל על דברי התוס' שם במנחות הנ"ל דבשאר דיני תורה לא מצינו חילוק בין תחלה לדיעבד עכ"ל ע"ש והנה המעיין בדברי התוס' במנחות ל"ח ע"א ד"ה ואם הקדים, שצ"ח לזה פעמיים הגאון מהר"ץ חיות זצ"ל כנ"ל, יראה שלא נמצא דברים כאלו כלל בפירוש בהתוס' הזה, אולי שיכולים לדקדק כן משם, אבל יותר ה' ניחא אם ה' מביא מה שמפורש יוצא מפי התוס' בגיטין ג' ע"ב הנ"ל: דבדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה ודיעבד וכנ"ל. שו"ר שהגאון בעל שד"ח בפאת השדה מערכת הדל"ת כללים כלל ה' בד"ה ורבינן חסידא לבסוף, שמפרש בטוטו"ד דברי התוס' במנחות הנ"ל ואיך יצא לו להגאון מהר"ץ חיות זצ"ל, ללמוד כן מדברי תוס' אלו אבל כבר כתבתי שבגיטין בתוס' הנ"ל מצינו בפירוש סברה זאת.

ומצינו להרמב"ם במס' תרומות פ"א מ"ו סברה כזו, שהיכא שבדיעבד מותר יש לחוש שלא יקל אפילו לכתחלה, ומפני זה כפל שם התנא דבריו ע"ש. וכמובן שבימינו אלו, ובענין זה שאנו מיירי, צריכין לחזק אפילו הדיעבד והבן, ועיין בתו"ט עדין פ"א מ"ה, שפשיטא מילתא שכל ב"ד שבדור אשר ביכלתו וכו' לגזור גזירה על הצבור שחכם יפה מן הסתם בערך חכמי הדורות שבימייהם ואחריהם ע"ש, ועיין במשנה יבמות פ"ד מ"ה, מה שאמרו שם על דברי שמעון התימני שהלכה כדבריו, ומצינו להרמב"ם ולהרע"ב שם שחזרו ואמרו והלכה

סברו שבדיעבד לא פתח קרא (סוטה י"ט ע"ב) ופירש"י ע"ז: אין דרך הכתוב לומר בתחלת דבריו שלא כדרך מצותן וכו' ע"ש.

וכבר נתנו לנו חכמינו כלל אחד שבדיעבד חשוב רק כל דבר שאין לו תקנה, ועיין בר"ן פסחים פ"ב על דברי חז"ל שם בדף כ"ו ע"ב חדש יותן, שפירש כיון דלית לי' תקנתא כדיעבד דמי, ולכאורה זהו כוונת התוס' ג"כ שם ד"ה בין, שכתב: דזהו גורם מותר, אע"ג דזו"ז גורם דוקא בדיעבד מותר, משום דהכא הוי כדיעבד דאם נאמר חדש יותן, יפסיד התנור עכ"ל וכן לשון הרא"ש שם: ואי אמרינן יותן, נמצא התנור מופסד והוי כדיעבד עכ"ל ומובא זה ג"כ בש"ך יו"ד סימן קמ"ב ס"ק י', ועיין בפר"ח בסוף סימן תפ"ג שכתב — לענין אחר — כיון דלית לי' אלא זה כדיעבד דמי עכ"ל עכ"פ משמע מכל הנ"ל שהיכא שיש בידו לתקן למיגדר מילתא ולתקנת השוק וישוב העולם, בודאי שהחוב עליו לתקן כי בלכתחלה דמי, ועיין בע"ז כ"ג ע"א ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד, ולמסקנא שם: ממאי דלמא לעולם אימא לך אפילו דיעבד נמי לא וכו' ע"ש.

וכן מצינו בכתובות י"ד ע"א, שמשמע משם שדוקא אם יבוא איזה מכשול להאשה מתירין בדיעבד, כי כך אמרו שם: אלא מאי אית לך למימר הא לכתחלה הא דיעבד, והא נמי כדיעבד דמי ופירש"י ז"ל ע"ז: דאם אין אתה מאמינה הרי אתה מוציאה מבעלה עכ"ל ועיין במהרש"א שם שכתב שמפירוש רש"י משמע דלגבי עיבור לא מיקרי דיעבד, אלא לגבי דידה אם אתה אוסרה על בעלה ע"ש, ועיין בגמ' הגרי"ב על מהרש"א שם (הנדפס לבסוף) מה שמפרש בדברי הר"ן שלגבי אשה הוי דיעבד ממש מטעם זה, עיין עוד שם בהר"ן מה שהאריך לפרש בסוף פרק בענין זה.

ועוד אנו יודעים שאפילו בספק איסור דרבנן אסור אם יהי' לו שעת היתר אח"כ ובידו לתקן, וכמו שמצינו בשו"ת גו"ב מה"ק יו"ד סימן נ"ג לענין אשה שטבלה והיא רק מסופקת אם רחצה כל צרכה או רחצה רק מעט, שמביא שם דלדעת אלו הסוברים דגם אם ההיתר לא אתי ממילא ע"י זמן אלא שצריך לעשות מעשה להיתר, מיקרי ג"כ דבר שיש לו מתירין, פשיטא דכאן מקרי דשיל"מ, שהרי יש לה היתר ע"י חפיפה וטבילה מחדש, ובדבר שיל"מ אפילו מדרבנן לא אמרינן ספק דרבנן לקולא, ולהפסד מועט של הפסד עצים לא חיישינן דהרי גם להגעיל כלי צריך הפסד עצים להחם רותחין ואעפ"כ מקרי דשיל"מ עכ"ל וא"כ גם כאן למה יהי' לבו של הבעל נוקפו, והלא ק"ו הוא משם, כי עד שתאכלנה אפילו בספק איסור דאורייתא, תאכלנה בהיתר גמור, ועל הבעל מצוה היא לאיתשולי עלה ולמיקם עלה דמילתא (עיין גדרים נ"ט ע"א ושו"ת ב"י סימן ק"י) והלא אנו יודעים דכל דבר דמצי אדם מתשיל עלי' נקרא דשיל"מ, ומה גם במקום שאין טורח והוצאה בדבר, וא"כ כל שיש בידו לתקן החיוב עליו לתקן, ואי משום הוצאת הטבילה עוה"פ, הלא כבר כתב הגו"ב זצ"ל שלהפסד מועט כזה לא חיישינן.

מהני והאי דלקי משום דעבד דאמימרא דרחמנא הוא (תמודה ד' ע"ב) ורצוני לומר, שגם מה שגזרו חכמינו ורבותינו בזמננו נכנס ג"כ בסוג זה, כי אם יתירו זה בדיעבד ונאמר אי עביד מהני, א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם בדבר שיש לו שורש מה"ת, וכמו שהקשה התוס' בפסחים דף ל' ע"א ד"ה לישניהו, וכבר כתבתי לעיל מה שהפוסקים הראשונים ביארו לנו, כי באיסורים רק דבר שא"א להתברר חשוב דיעבד, או דבר שיש לו טדחה הרבה לתקן, עיין עירובין י' ע"ב מה שאמרו שם: אה"נ וכולי האי לא אטרחהו רבנן, אבל אצל איסור זה של הפילטער, הי' נלפענ"ה, שאפילו אם צריך להטריח, ואפילו אם יהי' לו הפסד, צריך לתקן זה אפילו אם עשאה בדיעבד.

ולכאורה למה נקטו חז"ל הלשון כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, ומדוע לא נקטו דאמרה התורה, אם שממה שמצינו בברכות מ' ע"ב משמע שגם הלשון רחמנא הוא הזכרת השם, כמו שהקשו שם והאמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה, ומשני דאמר בריך רחמנא מרי' דהאי פיתא, אלא שנראה לי שגשתמשו בזה המדה של הקב"ה שהוא רחום וחנון אף אנו רחום וחנון, כי לא גיתנה תורתנו הקדושה אלא לטובת ולצרף בה את הבריות, ורחמנא אמר, שאם אמרו לך חכמינו לא תעביד, מחמת שדבקו במדותי במדת הרחמים, אי עביד אפילו בדיעבד לא מהני משום דעבד דאמימרא דרחמנא הוא, ומן השמים אומרים: הוא על חייו לא חס, אני אחוס עליו (שבת קכ"ט ע"א).

וזהו שצדיקים להבין כל אלו שיודעים שמצוה לשמוע דברי חכמים (חולין ק"ו ע"א) וכל המקיים דברי חכמים נקרא צנוע (נדה י"ב ע"א) שכל מה שאסרו חכמינו, הוא משום שדאגו ושקדו על טהרת בנות ישראל, שיחוסו עליהן ועל דורותיהן, מטעם שרחמנא אמר לא תעביד הפילטער הזה ואי עביד לא מהני בין לכתחלה ובין בדיעבד, ולהשומעים יונעם בע"ה.

הכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי'.

מאיר אייזיקזאהן

סמטען איילנד נ. י.

תשובה טז

שאל ברייש

אב"ד ציריך

כ"ב אדר ב' תשל"ח פה ציריך יצ"ו.

החזה"ש למע"כ ידידי הגה"צ המפורסם בחיבוריו ופעליו חו"פ כש"ת מהור"ר חי"ל דייטש שליט"א אב"ד העלמען וכעת בברוקלין בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט.

אחדרש"ה כמשפט לאוהבי שמו, הנה קבלתי ע"י העתקת ב' תשובות מגדולי רבנים שדנו באשה עלובה שאינה יכולה לטהר עצמה במקוה אלא אם תשים איזה

כשמעון התימני, ולכאורה תמי' מתניתין אתא לאשמעינן הלא כך מפורש במשנה, עיין בתוי"ט שם, אלא שכך צדיכין לחזק ההלכה בכל דור ודור, ועיין בתוס' יבמות מ"ט ע"א ד"ה שמעון דכהאי גוונא קרי הלכתא פסיקתא ע"ש.

והנה ידע כת"ה שליט"א שאנא לגבי הא מילתא רק כיוודא ועוד לקרא, וגברא יתירא אתא לאשמעינן (כשבת קמ"ה ע"ב), אמנם מה שאני רוצה להוסיף הוא, שאינו די שכל השקלא וטריא בענין זה של הפילטער יהי' נשאר טמון וכמוס באוצר המשניות של כהדר"ג שליט"א, כי כשמן תורק שמך, עיין בע"ז ל"ה ע"ב לריח שמניך טובים, למה ת"ח דומה לצלוחית של פלייטין, מגולה ריחה גודף, מכוסה אין ריחה גודף וברש"י שם: והיינו דכתיב שמן תודק שמך, כשמגלין אותה ומריקין שמנה, כלומר כשאתה מלמד תורה לתלמידים או יצא לך שם עכ"ל וכמו שהאריך המהרש"א ג"כ לפרש שם, וע"כ לפענ"ד שצריך להודיע ולפרסם דבר זה ברבים, ולא נהיו מאלו שמעצים ומעלים עין מן השוגגים בדבר זה (כסוטה כ"ב ע"א בסוף עמוד וברש"י שם) כי כמה צעירי חמד ואצילי בני ישראל, בני הכוללים אצל ישיבותינו ששאלו ודרשו אותי בענין זה, ומהם בנים ראויין להוראה שהם נוהרים בטהרת בנות ישראל, כעדותם של חז"ל בשבועות י"ח ע"ב, אבל הם מידאי הוראה ורוצים לידע הדין בבירור, וכן מהו הדין מאלו שלא ידעו מזה, האין אנו יכולים להוציא לעז על טבילות הקודמות, טבילות כאלה במקואות עם הפילטער, והם היו כשוגגים גמורים בזה, אבל מה שהם יכולים לתקן מהיום והלאה, החיוב עליהם לתקן, כי זה לא מקרי בדיעבד כשיכולים לתקן וכמבואר כבר.

ע"כ מצוה גדולה לצאת בפומבי ולהכריז ע"ז כי מקוה עם פילטער אסורה לטבול בה, והאשה שטבלה בה ויכולה עוד לתקן לטבול במקוה כשירה כדת וכדין, זאת תקנתה שתטבול עוה"פ.

ואם לאו מה הועילו חכמינו ורבותינו בתקנתם, ומי יהין לעמוד כנגד הפסק של חכמינו ורבותינו שליט"א, אם כך נזרקה מפי החבורה של גאוני זמננו (עיין תוס' שבת ג' ע"א ד"ה איתמר) אבל חכמינו צריכים לעשות חיזוק לדבריהם כשל תורה (ב"מ נ"ה ע"ב) כי היכא דלא להוי מילתא דרבנן כחוכא וטלולא ח"ו (כעירובין ס"ח ע"ב, ועיין בתוס' חולין ל"ד ע"א ד"ה שני) וחכמינו צריכים לעשות סיג לדברים, עיין במהרש"א חגיגה ע"ב למה נמשלו ד"ת לדרבן, ועל מה שאמר רבינא (תענית ד' ע"א) אפ"ה מיבעי לי' לאינש למילף נפשי' בניחותא, פירש היעב"ץ ז"ל ע"ו, שרבינא לא אתי אלא לפרושי לגנות הכעס, אבל לעמוד על דעתו בדברי תורה ודאי צריך הת"ח להיות קשה כבדול לעולם ולב הארי' ואמין כח לשבר מתלעות עול, לא ישוב מפני כל, לא יהא רך הלבב כנשים, שעל זה נאמר עמי נשים משלו בו עכ"ל וראוים הדברים לאומרם.

ולמסקנא דמילתא אביא עוד בע"ה שאליבא דרבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא

מסכימים בדעת אחת לכת"ה שליט"א כמומחה ובעל נסיון — באופן מיוחד — בעניני מקואות, שהצדק עמו גם בדין הזה של הפילטער לאסרו ע"פ הלכה, ואומר מישרים אהבון, מיישרים אותו ע"פ הרוב וכנ"ל. הכותב לכבוד התורה, לומדיה ועושיה. המברכו בהצלחה גדולה בכל ענינים

מאיר אייזיקזאהן
סטעטן איילנד נ. י.

אהרן וויעדער אבדק"ק לינץ

ב"ה, ג' חיי שרה תשל"ז לפ"ק בדוקלין יצ"ו

שיו"ר לכבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם בפעולותיו הכבירים ובחיבוריו הטהורים לשם ולתהלה, בתוך עם סגולה וכו' כש"ת מו"ה ח"ל אב"ד דק"ק העלמען שליט"א כעת בברוקלין יצ"ו.

אחדשת"ה. את שני הגליונות אוצרות ירושלים קבלתי לנכון, ואודות מה שביקש ממני לכתוב חוות דעתי בענין הפילטער אמרתי לעשות רצון צדיק ולבא בכתובים, הגם שאין מה להוסיף על דברי הרבנים הגאונים, כולם אהובים וברורים, אך מה שנראה לענ"ד לעורר בדבר זה, ע"ד רב אחד שמתיר, מטעם שמי המקוה נקיים ביותר אם יש להם פילטער, אדרבה, ע"י הפילטער אין צריכין להחליף מי המקוה בתמידות, ובלא הפילטער עושים בכל יום נקיון המקוה ונותנים מים נקיים לעשות מקוה, וחזן מזה נותנים מים חריפים בתוך הפילטער, ונתעדב בתוך המקוה הסמים הנ"ל, הקשים לגוף ובפרט לאלו המפונקים ביותר. וידעתי נאמנה, מכמה אנשים שאין רוצים במקוה שיש להם פילטער מטעם הנ"ל שהמים חריפים מעלה להם חטטים על הגוף, ואין לפלפל ולטפל באמתלא אשר אין להם שום ממש והחוש יכחיש זאת. ועל כגון זה אמר החובת הלבבות בהקדמתו מחכם אחד שהשיב בתוך דבריו להשאל ששאל נכרית מענין דין הגרושין. עד שנפנית לחשוב בשאלות נכריות אשר לא תקנה מהם מעלה יתירה בתודתך ואמונתך עיי"ש.

(ב) מה שהביא הרב הגאון משטשאקאווא שליט"א שמצינו בש"ס שגזרו על הבא ראשו ורובו במים שאובין לאחר הטבילה, רק שתהיה הטבילה במים סרוחים ולא חששו על מניעת הטבילה וכו'. אך בנד"ד הוא להיפוך מן הקצה אל הקצה דמי מקוה הנעשית בפילטער הם מים מכוונסים, שתוכל להתקיים כמה וכמה שבועות במעמדה בלא חילוף המים, ומי פתי יסור הנה לטבול במקוה כזו, מלטבול במקוה אשר מחליפין המים בכל יום, ומחליפין מקוה עוברת בכל יום, ממקוה עומדת כמה שבועות ואין להתיר עכ"פ מקוה מיוחדת בעד אלו המפונקים בפילטער, כי לפי הנ"ל אם נפל היסוד נפל גם הבנין, ושקר אין לו רגלים, להוציא שם רע על מקוה מים, וכו'. (ג) ולפי חו"ד הרבנים הגאונים שיחי' דמקוה הנעשית בפילטער הוא זוחלין בין לתוך המקוה בין לחוץ לתוך הפילטער (עי' בדברי חיים) אי"כ יש להזהר גם בטבילת

ע"ז דבכמה דוכתא פריך תלמודא הלכה מכלל דפליגא, ש"מ דלא אמרינן הלכה במקום דלא מצינו חולק ע"ש מה שמישב.

וע"כ אני אומר בע"ה, שאם רוב דעות הגדולים מחמירים בענין זה, הם המכריעים בענין זה, ואם שיש מי שחולק עליהם, זהו מה שמחזק דעתם, כי מדפליגי מכלל דהלכה כך היא, ועיין בפ"י הרע"ב על מס' אבות פ"ה מי"ז שמפרש מהו המחלוקת שהיא לש"ש, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת וזה מתקיים, כמ"ש מתוך הויכוח יתברר האמת עכ"ל ובוה יכולין לפרש לבני קרח מזמור שיר, ולכאורה יכולין להקשות מזמור שיר, הלא קינה לבני קרח מיבעי לי' (כברכות ז' ע"ב, ועיין בקדושין ל"א ע"ב לענין מזמור לאסוף) כי הלא בני קרח היה מחלוקת שלא לש"ש, אלא שהתירוץ משום יסודתו בהררי קודש, שבעת שהוא ענין שנוגע אל הקדושה, אזי יכולין להשתמש ג"כ בהמחלוקת שאו היא לש"ש, ויסודתו בהררי קודש, ושייך לומר עליו מזמור שיר.

ובודאי היה כדאי כבר שתשקוט כל הויכוח הזה, וכולם פה אחד יודו ויסקימו להני גדולים שאוסרים ההמצאה החדשה זו, העלולה להביא לידי מכשולים רבים בכשרות המקוה, ואם נתיך לזלול בהמצאה זו היום, מי יודע מה יולד יום בהמצאות חדשות כאלה שלא שערום אבותינו, ויתרוצץ ח"ו כל יסודי בנין המקואות, וידוע מה שאמרו בשבת נ"א ע"א, הא מקמי' דשמעי' מר' ישמעאל בר"ה, הא לבתר דשמעי' כי הא דיתיב דבי וכו' ולבסוף אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זאי' וכו' ע"ש וכן בסנהדרין כ"ד ע"א בענין אחר.

ויש לצרף לזה מה שאנו מוצאים בירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב: אר"י אילו ניתנה התורה התוכה לא היתה לדגל עמידה, מה טעם וידבר ד' אל משה, אמר לפניו דבש"ע הודיעני האיך ההלכה, א"ל אחרי רבים להטות וכו' כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, כמנין ודגליו, וכן הוא אומד אמרות ד' אמרות טהורות כסף צרוף, ואומר מישרים אהבון (ואח"כ מיישרים אותו עפ"י הרוב, פ"מ) וכן ברידב"ז שם שמביא דברי המפרש על המדדש תהלים: ולכן נמסר הדין להסכמת דעת הרוב ע"ש, ועיין בר"ה כ"א ע"ב, ובפ"ר פיסקא פרשת פרה: מהו כסף צרוף, אלא כשם שהכסף צרוף נכנס לבור ומצרף ומסתונן עד שהוא עומד ביפיו, כך היא התורה מסתנת ומזוקקת מ"ט פנים ע"כ (ולזה באמת צריכין מסנת).

וע"כ לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא קאמינא (כיומא כ"ו ע"א) אני אומר מה לנו ולצרה הזאת, להכניס ראשינו בדאגה הזאת (כפירש"י ז"ל בסנהדרין ל"ז ע"ב בריש עמוד) כי בזמננו אנו שיש לנו ב"ה מקואות בנייות בנקיות עצהיו"ט, מועיל ויפה, וא"כ ינקה היא לשבים, ולשאינו שבים לא ינקה אפילו אם ישימו לתוכה הפילטער, ולא יועיל כלום להרבות טהרות בבנות ישראל, ויוכחו כל ההסכמות וההתראות של הגאונים האלו, שקראתי אותם בהקונטרסים ששלח לי, שלא יחשדו את כת"ה שליט"א כמחמיר קיצוני בעניני מקוה, אלא שהם

ויצאים דרך הגקבים ואינו פוסל, לא כן כתב הש"ך בס"י ר"א סעיף ח', אמ"ש בשו"ע שם מעיין שמקלח לתוך הכלי פסול לטבול בו בין במים שבתוך הכלי בין אחר שיצא מהכלי, וכתב הש"ך ע"ז בס"ק כ"ו בשם הב"ח דאף אם הכלי נקוב בצדו שממנו מקלחים לחות מ"מ נעשו שאובים כיון דלא נתבטל שם כלי עי"ז עי"ש, ואף אם נאמר כשיטת הר"ש והרא"ש ושאר ראשונים שכתבו דכל הפסול מהשוקת ל"ה אלא גזירה דרבנן מגזירה שמא יטבול בתוך כלי שאינו מחובר למעיין וע"כ פסלו גם המים שכבר יצאו מן השוקת, מ"מ גזירה דרבנן עכ"פ איכא גם בזה, ובפרט מה"פילטערס" הגדולות שעושים להמקואות הגדולות בודאי דאיכא חשש שיבא לטבול בתוכו וגורו עלי' אף אחר שיצאו המים ממנו, ובפרט לפימש"כ בתוס' במס' פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא לשיטת הר"י דכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן, והקשו א"כ אמאי גורו רבנן בשאיבה כלל, ותי' דגורו בשאיבה דילמא יבא לטבול בתוך הכלי, והא ודאי אסור מדאורייתא, וכ"כ הרא"ש סוף מס' גדה, והשתא אם גורו על מים שאובים מהך חששא שמא יבא לטבול בתוך הכלי, אי"כ ק"ו ב"ב של ק"ו שיש לגזור מכלי "פילטער" זה על כלי אחר שלא יהיה בו נקבים, וכולה חדא גזירה היא, ועוד, לשיטת הר"ש והרא"ש הנ"ל דמעין שהעבירו על גבי השוקת לא פסלו רק משום גזירה כנ"ל, הרי לא איירי שם דק אם יש נקב כשפופרת הנוד, דאמר רבא בפרק חומר בקודש דטובלין בתוכו, וע"כ כ' דבשוקת ל"ה רק משום גזירה, משמע היכא דלית ב' נקב כשפופרת הנוד ס"ל דהוי פסול גמור, והכי קי"ל בשו"ע סי' ר"א סעיף ט', ועי' בס' הר המור (להגאון מהר"ם באנעט זצ"ל) סי' כ"ב שדחה הא דכתב בתשו' פנים מאירות ח"ב סי' ק"ה דהא ושפסלו המים שיוצאין מן השוקת לחוץ, דקא דרך וחילתן משא"כ באשבורן כשרין, והעלה בדבריו דאין לחלק בזה, וכן כתב הגאון בעל זכרון יוסף ז"ל בתשו' סי' ל"ד עי"ש, ובפרט בנ"ד שאין בנקב כשפופה"ג גם הפנים מאירות מודה דפסולין אף באשבורן ודו"ק.

(ב) וכן במה שכתב להכשיר ה"פילטער" מחמת שכלי זה נעשה לחברו בקרקע, ואינו פוסל, תמה תמה אקרא, דבכלי אפילו חקקו ע"מ לקבעו לא מהני וכמ"ש הגאון גוב"י תנינא סי' ק"ט (ד"ה זמה וכו') על דברי השואל שם בזה"ל, אני תמה מה ענין שאיבה שתלוי רק בשם כלי ואף שאינו מק"ט ובוה ל"מ אפילו אם חקקו ע"מ לקבעו שאף שאין מק"ט מ"מ שם כלי ע"לוי בתלוש עי"ש, וכ"כ הגאון מהר"ם באנעט בתשו' פרשת מרדכי סי' י"ז ושאר אחרונים, וא"כ אף אם נעשה כלי זה לחברו בקרקע שם כלי עליו ומק"ט ופוסל את המים שעוברים דרך תוכה וכנ"ל.

(ג) והנה ראיתי בדברי ירדני הגבד"ק טשאקאווא שליט"א שכתב דל"ד להא דמס' שבת דף ד' ע"א לענין חטא בשביל שיזכה חברך להתיר לו רדיית הפת כדי שלא יעבור חברו ואיסור מלאכה וכו', ושסאני לעצמי איני צריך לכל זה, חדא דלפימש"כ התוס'

שם דהיכא דפשע קי"ל דאי"א לו לאדם חטא וכו', והני נשי דלא מעלי דמונעות עצמן מלהטור מטומאתן מתוך אמתלא שהמקוה אינה נקי' ומקלת ראש באיסור גדה החמור, אין אנו ערבין עלי' להצילה ע"י התרת מקוה שפסולה גדולי הרבנים, לרבים, דבפשעה א"א לו לאדם אפילו ליחיד חטא וכו', ומכש"כ לרבים, ובפרט שיעשו חטא חמור כזה כדי לזכות, חס מלהזכיר, ובפרט לפימש"כ באבני מילואים תשו' סי' י"ח דלא אמרו מוטב לעבור על איסור קל וכו' אלא באיסור דרבנן כדי שלא יעבור חברו איסור דאורייתא, אבל באיסורי דאורייתא עצמן, אין אומרים לו לאדם חטא באיסור דאורייתא הקל בשביל שינצל חברך מאיסור תורה חמור, כיון דשניהם דאורייתא עי"ש, ואם כן ב"פיגטער" זה שיש בו כמה חששות דאורייתא (וכמו שהארכתי בזה בס"ד במכתביי הקודמים) איך נאמר שאומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, וכ"מ גמי בס' ברכי יוסף חו"מ סי' ט' העלה שאין להתיר לראובן ליתן שוחד לדיין לזכות את הזכאי, כדי להציל בזה את שמעון מגול ע"י שיתן שוחד להדיין לזכות את החייב, ואת הדיין מלהטות משפט, וא"כ אין שום מקום פטור לראובן, ובכה"ג אמרינן אין אומרים וכו' עי"ש, ובפרט לשיטת הש"ך יו"ד סי' קנ"א הבמומר ל"ש ערבות, בודאי שאין אנו ערבין לנשים עדינות אלו, שאיסור כרת קל בעיניהם, להתיר מקואות פסולות כאלה לרבים, כדי להצילם מאיסור זה, ואיזה חכם הרואה את הנולד, שהכשרות שחשו לנפשותיהן להוזהר בטוהרתן כדינה של תורה יכשלו ח"ו במקואות פסולות אלו, והני נשי שאיסור כרת היה קל בעיניהן, יוסיפו חטא על פשע, וימנעו עצמן מלהטור אף במקואות מתקנות עם "פילטער", כאלו, וה' הטוב יזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו מכל מכשול ופגע, בב"א.

הרב אברהם מאיר איראעל
אבד"ק הוניאד

תשובה מו

משה ניישלאם

אב"ד דק"ק שיכון סקווירא יע"א

בס"ד

שלוכט"ס לכבוד אהובי ידי"ע וידינ"פ הגה"צ חו"פ יחיד בדורנו בבנין מקואות לטהרת ישראל כקש"ת מו"ה ח"י"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמעץ בעהמ"ח ספרי טהרת יום טוב.

אחדשת"ה מכ"ק קבלתי והדברים מובנים וברורים כ"כ אסרתי בקהלה הסמוכה (לעשות פילטער במקוה) אפילו למקוה שבנו רק לטבילת אנשים, לוטה מעות קדימה על ספרים שהולך ומדפיס.

בברכת גמח"ט שנה טובה ומתוקה ושמחת יו"ט יידו מוקיר

משה ניישלאם

הרב משה הלוי שטיינברג

לפנים אבד"ק בראדי והגליל
רב בקהלת מחזה אברהם, ניו-יורק

ב"ה יג אייר כח למב"י חשלה

לידיד עליון הרב הגאון הצדיק המפורסם בתורתו וצדקתו וקדושת מעשיו
קש"ח מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א הגאבד"ק חעלמעץ
אחד"ש כהדר"ג שליט"א בהדרת כבוד,

בנידון הפילטער להשתמש בו במקוה לנקות ולסגן המים כמו שעושים במרחצאות,
יש כמה וכמה חששות ופקפוקים, כמו שהאריכו בזה גדולי התורה דומנינו וכולם
בפה אחד ענו ואמרו שאסור להשתמש בו במקוה, והרבה טעמים לאיסור עלו ברעיוני
מדי שוטטו בהלכה זו, אך מפאת סרדוטי העצומות דברי מועטים.
וכבר כתב התשב"ץ ח"א סוס"י יז דבמקוה ראוי לחוש אף לדעה יחידית. ואזמו"ר
הגאון מופה"ד במחזה אברהם ח"ב יו"ד סוס"י כג הראה תוס' כתובות כח: ד"ה
ב"ה פ' דהא דס' טומאה בר"ה טהור היינו היכא דלא נולד הספק אלא באקראי, אבל
בבית הפרס שלעולם השדה בספק לא רצו לטהר אע"ג דמדאו' טהור משום דבדבר תמיד
החמירו וכן במקוה צריכין לתקן לכתחלה ולחוש אף לדעה יחידית.
והגה"ק בעל דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' צט) מביא כן בשם הת"ה הרשב"א שצריכין
לעשות לכתחלה המקוה באופן הכשר לכ"ע כי הוא קדושתן של ישראל. ובפרט בנ"ד
שיש הרבה חששות וגדולות, אין לגבב קולות, ומי יכניס ראשו להקל בענינים
שטהרת וקדושת ישראל תלוי' בה.
והנני חותם בברכה שחפץ ד' בידו יצליח לגדור גדר ולעמוד בפרץ ולהרבות דעה
וטהרה בישראל.

אחד"ש כהדר"ג שליט"א בהדרת כבוד, בנידון
הפילטער להשתמש בו במקוה לנקות ולסגן המים כמו
שעושים במרחצאות, יש כמה וכמה חששות ופקפוקים,
כמו שהאריכו בזה גדולי התורה דומנינו וכולם בפה אחד
ענו ואמרו שאסור להשתמש בו במקוה, והרבה טעמים
לאיסור עלו ברעיוני מדי שוטטו בהלכה זו, אך מפאת
סרדוטי העצומות דברי מועטים.

וכבר כתב התשב"ץ ח"א סוס"י י"ז דבמקוה ראוי
לחוש אף לדעה יחידית. ואזמו"ר הגאון מופה"ד במחזה
אברהם ח"ב יו"ד סוס"י כ"ג הראה תוס' כתובות כח:
ד"ה ב"ה פ' דהא דס' טומאה בר"ה טהור היינו היכא דלא
נולד הספק אלא באקראי, אבל בבית הפרס שלעולם
השדה בספק לא רצו לטהר אע"ג דמדאו' טהור משום

דבדבר תמיד החמירו. וכן במקוה צריכין לתקן לכתחלה
לחוש אף לדעה יחידית.
והגה"ק בעל דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' צ"ט) מביא
כן בשם הת"ה הרשב"א שצריכין לעשות לכתחלה המקוה
באופן הכשר לכ"ע כי הוא קדושתן של ישראל. ובפרט
בנ"ד שיש הרבה חששות וגדולות, אין לגבב קולות, ומי
יכניס ראשו להקל בענינים שטהרת וקדושת ישראל
תלוי' בה.

והנני חותם בברכה שחפץ ד' בידו יצליח לגדור גדר
ולעמוד בפרץ ולהרבות דעה וטהרה בישראל

משה הלוי שטיינברג

(עלה לשמים יום ב' פ' מטות מסעי תשמ"ז לפ"ק כ"ג תמוז)

שלום יחזקאל שרגא רבין הלברשטאם

מציעשינוב, חופ"ק ברוקלין נ. י.

ב"ה יום כ"ה אלול תשל"ד יומא דהלולא של כ"ק דו"ז הרה"ק מהר"ד מקשאנוב וצללה"ה זי"ע. פה ברוקלין נ. י. לכבוד אהובי ידי"ג היקר הגה"צ המפורסם, רב פעלים, נודע בשעדים, כש"ת מוהר"ר חי"ל דייטש שליט"א אבר"ק העלמיץ

אחדשת"ה באה"ר!

מכתבו קבלתי לנכון, והנני בזה להביע את רחשי לבבי ומיטב אחולי קבל ברכותיו, ויה"ר שיתקיימו בנו, והנני מאציל עליו ולכל הנלוים אליו ברכתי העמוקה, ברכת שנה טובה ומתוקה בחיי נתת השקט ומנוחה, שלימות הבריאות ובריות גופא, ופרנסה טובה בהצלחה רבה, ויוכל לעסוק בתורה ועבודה בלי מפריע, ואדיכת ימים של עבודת הקודש לזכות את הרבים, ויקבלו תפלותיו ותקיעותיו לרחמים ולרצון, פני דר עליון, וכלנו ביחד בזכה לברכה שלימה, בגאולה קרובה — גאולת הכלל וישועת הפרט — בלי צרה ועקתא. רק מתוך רחמים וחסדים גלויים, לחיים ולשלום ברוב שמחה וזאת וכל טוב.

ובענין השאלה שעורר כת"ר במכתבו שיש שהתחכמו להמציא מקוואות לטבילת בנות ישראל ע"י פילטער, כמובן לכל בר דעת, צד הכשרות של מקוה כזו נעשית ע"י מסוככת ביותר, ועלולה המקוה להיות נפסלת בהזנחה מועטת ואפילו על ידי זהירות ועינא פקיאח של ירא שמים אמיתי, ומסופקני אם אפשר להזהר שתהי' המקוה באופן כזה בתמידות בכשרות מובטחת, מכש"כ שבעוה"ר זהו מהדברים הקשים למצוא, ומקוה צריכה להיות נעשית שצד הכשרות תהי' בתכלית הפשטות, וכל המשנה ידו על התחתונה, ואין לי מה להוסיף על דברי ידידי הרבנים הגאונים שביררו הדבר לעומקה של הלכה שח"ו לעשות כן, וארשה לי להוסיף רק עוד נקודה קטנה דידוע דעבודת הפילטער הוא לטהר המים מרפש וטיט ועפרודיות, ומנקה המים רק מדבר של בעין וממשיית והמים נעשים צלולים, אבל לא מטהר מחידקים המסוכנים ביותר ולזה צדיכים לתת למים חעמיקאל שהודגת החידקים, וזהו כבר חשש גדול ועיין ביו"ד (קצ"ט ס"ב) דחפיפה לא תהי' בנתר לפי שמחתך השער, ועיין שם בד"ת ס"ק י"ג בשם כ"ק אא"ז מאור הגולה מרן הגה"ק הדברי חיים מצאנז וצללה"ה שאסור לעשות חפיפה במי מענעראל הטבעיים בקרעניצא מפני החשש שמי המענעראל ברזל וכיוצא מסבך השערות והקפיד שבאמבטא לא תהי' שום תערובות משום דבר חוץ ממים חמים נקיים, ואפילו במקום שצריכה דבר לנקות כתם או צואה רחצה מקודם אבל האמבטי היתה של מים נקיים בלבד עיי"ש, וידוע דכן הקפידו שלא ימצא במקוה שום דבר כעמיקאל, וכדינא שבפולין במקומות שהיתה מקוה אחת בעיר, ובעת שהלכו הגברים למקוה וכשהי' נשאר על אחד מעט בודית על גופו, צווחו עליו שילך לשטף

מקודם במים ולא יכנס למקוה עם המעט בודית שעליו, היינו מטעם הנ"ל שהמקוה צריכה להיות המים טהורים ונקיים מכל תערובות כעמיקלין, ובמקום שעושין פילטער מוכרחים לתת במים כעמיקאלין, והאומרים שעושים כן באמתלא כדי שתהי' המקוה נקיות בתמידות, אין זה אמת, שכל המקוואות כהיום לנשים המה ב"ה בתכלית ההיידור ונקיון, ואם עושים פילטער זה רק יועילו להקלת הבלן שאינו רוצה לעבוד על נקיות המקוה באופן פשוט בלי פילטער, ועומדת השאלה וכי בשביל עצלות הבלן ועוזריו כדאי להעמיד צד הכשרות של המקוה שהוא היסוד של טהרתן של ישראל בסכנה ח"ו, הן המה שלוחי היצר ר"ל שמסמא את העינים לעשות מעבירות מצות כידוע דברי מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע על ארז"ל שוחט משום מה חייב משום ציבע ופרשו בתוס' אשוחט דעלמא קאי הוא השטן הוא היצר שמסמא עיני האנשים לעשות מעבירות מצות וזהו חטאו הגדול, ואומרים בשם כ"ק אא"ז הרה"ק מופת הדור ואביר הרועים מהר"י וצללה"ה אדמו"ר האמצעי מבעלזא זי"ע דעל כגון דא נאמר לא תוסיפו ולא תגרעו, שע"י הוספות כאלה מביאין לידי גרעון במצות ועוקרים התורה המצות ר"ל וזהו מתחבולות היצר, ויתאזר חי"ל גבור מלחמה, מלחמת ד' בגבורים, ויאסוף עמו הכרתי והפלתי לפסוק דבר ה' זו הלכה ברורה בענין זה ולעמוד נגדם טרם תתפשט ח"ו הקלות והכשולן הזה, ויתאמץ על טהרתן של ישראל שתהי' בלי שום חששות וקלות וסכנות ורופפת מצד ההלכה, ועי"ז נזכה להופעת רוח טהרה ממרום, ומעט אור דוחה חושך וצרות הרבה, ועי"ז נזכה להתעוררות תשובה ולהיטב מעשינו ודרכנו כדבעי.

והנני מברכו עוה"פ בשלימות הבריאות והתחדשות הכחות ולעבוד במרץ משנה להטבת מצב טהרות בנות ישראל ובבנין מקוואות כשירות לכל הדיעות, ולשנה טובה ומתוקה ומעוטרת בכל טובות ישועות ונחמות, ונזכה בקרב לשנת גאולה וישועה, כנפשו ונפש תדרשנו לטובה, ידיו המכבדו ומוקירו דושי"ת ומצפה לשמוע ולהשמיע בשורות טובות

שלום יחזקאל שרגא רבין הלברשטאם
מציעשינוב

עלה לשמים מוצש"ק פ' שמיני כ"ו אדר ב' תשמ"ו לפ"ק צ"ל

יוסף גרינוואלד
רב דקהל "קהלת יעקב" דפאפא
ברוקלין נ. י.

ב"ה.

על דבר אשר נשאלתי אודות אשר בעיר א' רוצין לבנות מקוה לטבילת נשים ובתוכו מכונה שקורין "פילטער" העשוי לנקות המים, וטוענין אשר ע"י זה גם הנשים המפונקות בענין נקיות המנועות מלטבול מחמת איסטנוסן ילכו לטבול, והכשר מי המקוה יהא ע"י שהמקוה שטובלין בה תהא עשוי' מקוה על גבי מקוה התחתונה הוא בור של גשמים, הנה כבר כמה רבנים מגדולי דורינו גילו דעתם (וגם אני נצטרפתי לדבריהם)

כת"ה כותב שטובלין במקוה הלזו, הנה כפי מה שכתב כת"ה שהמי גשמים יורדין מקודם לכלי הנקרא פילטער שהוא על הגג ומשם יורדין למקוה לפי"ז פשוט שהמקוה היא פסולה, ולא אאמין שרב א' הסטיר אותה כי הפילטער הוא כלי גמור, ומה שכותב בשם רב א' שנעשה לשמש את הקרקע הוא דבר בטיל א' שמי שראה ענין הפילטער יראה שאין משמש כלל עם הקרקע ועוד הא הנו"ב בתשו' זבדג"מ ס"ל דצריך שהקרקע יסייע להתשמיש, ועוד הא לפי גוסס א"י שברמב"ם ומובא בתו"ט פ"ו דמקואות במתני' דאביק שבמרחץ עוד גרע טפי אם נעשה לשמש עם הקרקע ועי' ח"ס סי' קצ"ט באריכות מזה, ועיי"ש שמביא בשם התוספת חדשים דדוקא לענין קבלת טומאה מהני אם נעשה לשמש עם הקרקע, משא"כ לענין ביטול מתורת כלי לא מהני כלל, ואין זה תלוי בקבלת טומאה דהא אפי' כלי גללים דאמק"ט פוסלין במקוה ועיי"ש בח"ס דמיישב עוד דברי הרמב"ם בנוסח א"י עיי"ש, עיי"ש, ולפי דבריו ג"כ לא מהני לענין שאובים מה שנעשה לשמש עם הקרקע, ובפרט שלא הי' דברים מעולם שהפילטער אינו משמש כלל עם הקרקע, ואפילו אינו מחובר לקרקע ואפילו המים הולכים למקוה ע"י המשכה מ"מ שאובין שהמשיכה כולה פסולה, ומה שכ' כת"ה עוד חששות על המקוה הוא ללא צורך כי בחשש הג"ל לבד המקוה פסולה והר"ז דומה למי שאומר שהבשר אסור מחמת שהסכין הי' פגום ועוד שלא נמלח כהוגן, ע"כ לפע"ד המקוה היא פסולה והאגשה הטובלת בה היא בנדחתה כבתחילה, והשי"ת יתן בלב הקהל לשמוע לקול מורים ולתקן המקוה שיהי' כשרה.

ובזה הנני כו"ח למען כבוד התוה"ק בדשה"ט, ירידו

לוי יצחק גרינוואלד

(טהרת יום טוב חלק עשירי על סה"ק יסוד יוסף, גיו יארק תשכ"ב, ע' שמ"ו)

ועי' בדרכי תשובה יו"ד סי' ר"א (ע' כ"ג א') כתב מרן זי"ע בזה הלשון, ועובדא ידענא מעשה נורא לפני יותד משלשים שנה בימי עלומי העידו לפני היינו לפני אאמ"ו הגה"ק זלה"ה זי"ע ע"י הראש הקהל שהי' אז בימים (ההם ת"ח זיר"א) בקהלה גדולה וחשובה במקום ההיתר (הנ"ל) שהי' מכשול גדול שמצאו בהבאר הנמשך ממנו למקוה ואינו ענין להאריך בזה וכו' דק ללמד מוסר לחברינו ורבותינו הג' נ"י בקהלתם וגדולי המורים העיי' כמו שהזכרנו באבות חכמים הוהרו בדבריכם ובפרט במעשיכם לדורות ובפרט בענין מקוה שלא להכשיר ע"י תחבולות גדולות ונפלאות והמכונות שיעשו במקוה כי קרובים למכשול ר"ל ואם לא עכשיו יש לחוש עכ"פ בזמנים הבאים (ה' ישמרנו מכל שגיאה) ליהרר במקואות שהם מקור טהרתן של ישראל לעשותן בלי שום דוחק ופקפק ופולוגות ותחבולות וכמו שהזהירו על ככה רבותינו הראשונים והאחרונים. עכ"ל זי"ע.

לאסור פילטער במקוה דקרב הדבר שיגרסו מכשול דאורייתא דבשעת שהפילטער עושה מלאכתו המקוה פסולה משום זוחלין (שהוא פסול דאורייתא לכמה פוסקים) ויהא צריך לסמוך על האשה העומדת שם שתגור הפילטער בכל פעם בשעת טבילה, ומאחר שהיא טרודה במלאכות אחרות יש חשש גרול שיארע לפעמים שתשכח מלסגרו ובחשש פסול דאורייתא אין לסמוך על נשים כמו שהנהיג הח"ס בתשו' סי' רי"ז מה"ט שלא לעשות מקוה של מים שאובים ולהשיקה לבור של גשמים בשעת טבילה כי כבר אירע מכשול שהאשה שכחה מלהסיר המגופה שבין המקוה להבור של גשמים ע"כ מהאי טעמא הנהיג הח"ס שהמים שאובים יהיו נטהרין בדרך זריעה, קודם כניסתן למקוה שטובלין בו, כדי להציל ממכשול, ותו דכשעושיין פילטער הרי המים נעשו בפילטער שאובים והפילטער הוא כלי ונעשה כולו שאוב דפסול מדאורייתא ועל כיוצ"ב כי לי הגאון בעל לבושי מרדכי ז"ל דמקוה כזה צריך שהרב אב"ד דמתא הוא בעצמו יהא הבלן בעל המקוה כיון שבקל יוכל לפסול, ואם סומכין על מה שהמקוה הוא על גבי מקוה ומושק למקוה התחתונה הרי לדעת הדברי חיים חיבור כזה הוא בכלל קטפרס ואינו מועיל לכולו שאוב, דהוא פסול דאורייתא, ומה שרוצין לתקן שהמים ילכו מהפילטער בחזרה להמקוה דרך זריעה בבור של גשמים הנה גם זה תלי' בפלוגתא הפוסקים אם הבור בשעת זחילה יכול לטהר שאובים, והח"ס ביו"ד סי' ר"ט נראה דס"ל כהסוברים דמקוה של זוחלין לא מטהר שאובין, וכן לדעת כמה פוסקים אחרונים לא מהני השקה בשעת זחילה, ע"כ שומר נפשו ירחק ממקוה שיש בתוכה פילטער, ובשביל הנשים שמזולזלין באיסור כרת מחמת טענת נקיון אין כדאי להכניס עצמינו בחששות הנ"ל, ואין אנו אחראין להם, ורחוק הדבר דע"י מקוה של פילטער ישונו בתשובה מאחר שאין מתפחדין מעונש כרת רח"ל, והשי"ת יטהר לבות בני".

ובעה"ח ד' אלול תשל"ה לפ"ק

הק' יוסף גרינוואלד

לוי יצחק גרינוואלד

אב"ד צעהלים, רב דקהל ערוגת הבשם ברוקלין נ. י.

בעזה"י עש"ק בא תשי"ח לפ"ק ברוקלין נ. י.

שוכ"ט לכבוד הרב הגאון הצדיק מרבה טהרה בישראל כש"ת מו"ה חנניא יום טוב ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ יצ"ו וכעת חובק"ק קליוולאנד יצ"ו.

אחדשה"ט, ומחמת קדושת שב"ק המשמש ובא מוכרח אני לקצר באמרים וכו' (עמוד שמ"ח) אמרתי ואחיש להשיבו בלי אריכות כדי להסיר מכשול כי

הברלו החיים!

כתבי הגאונים שליט"א

מכתב א

יצחק יעקב ווייס

רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים

פניה"ק ירושלים תובב"א

מח"ס שו"ת מנחת יצחק

בס"ד יום ד' וישלח תשל"ט לפ"ק.

שוכט"ס אל כ"ק ידי"נ הגה"צ המפורסם ברוב צדקתו וחסידתו להפצת טו"ק ישראל וכו' כקש"ת מוהרדח"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמען וכעת חובק"ק ברוקלין יצ"ו.

אחדשתה"ר כמשפט לאוהבי שמו.

את גי"ה בעניני פילטער למקואות של אנשים הגיעני בהיותי פה על זמן קצר אצל בני היקר שליט"א, ובתוכו רצוף מה שכתב ידידי הרה"ג מוהר"י אשכנזי נאמן ביתו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק מסאטמאר שליט"א בשם רבינו שליט"א שאסור לעשות מקוה עם פילטער למקוה של נשים ולמנוע מלעשות מקוה עם פילטער לאנשים כי אם יראו מקואות עם פילטער יהי' מי שיבוא להתיר לעשות פילטער גם לטבילת נשים ואנו אין לנו לחפש חדשות עכד"ק, וככל הדברים הנ"ל אמר ג"כ כ"ק רבינו שליט"א לכהד"ג על שאלתו בע"פ, וא"כ מי יהי' לעבור על דברי כ"ק מרן שליט"א, ולא באתי בזה אלא כיהודה ועוד לקרא כי כבר דברינו אמורים בחומר האיסור לעשות פילטער לטבילת נשים מכל הטעמים המבוארים שם, לחשוש לטבילה בזוחלין ח"ו, והנה כבר מבואר בדברינו בתשו' מנחת יצחק (ח"ג סי' ס"ד), בענין טבילת עזרא בבריכת הרחצה דנעשה כך שהמימות מתחלפות מעצמן באופן אוטומטי, שהבאתי שם מדברי המג"א (סי' קנ"ט ס"ק כ"ז) וזמחה"ש שם דמוכח מדבריהם דזוחלין פסול לטבילת עזרא, וכמו שהעיר בזה בתשו' מחזה אברהם (סס"י י"ג) בפלפולו בזה עם הגאון מוהר"מ אריק וכן ראיתי בתשו' זכרון יהודא מש"כ להגאון בעל ערוגת הבושם ז"ל, בנדון לטבול טב"ע במרחץ בארטפעלד שהמים מתחלפים אויטמאטיש והוי זוחלין עיי"ש, ואף אם הוא במקום שא"א לו בע"א יש מקום להקל עיי"ש, אבל לעשות כן מקוה לכתחילה לית מאן דפליג דאין לעשות כן אף רק לטב"ע, ואף מקוה משאובין לטב"ע אין לעשות לכתחילה מטעם המבואר בשלה"ק (יומא עמוד התשובה דרכ"ח ע"א ד"ה כל אדם), דבטבילה לתשובה צריך מקוה כשירה דוקא עיי"ש, וגם הבאתי שם דמוכח מדברי דש"י (ברכות דכ"ב), וכפי המבואר בהגהות מראה כהן מוכח כן גם מדבריו מה"ג, דראוי להחמיר בטב"ע שלא בשאובין עיי"ש, ובנוגע לפילטער אף אולי יש לחלק במציאות דרכי המילוי ועירווי בין הדרך בברכת הרחצה, מ"מ הדבר ניתן לשיעורין.

והנה כפי הנהוג המנהג פשוט לעשות מקוה כשירה

גם לאנשים, וכבר נאמרו משמי' דגברי רבירבי צדיקי הדור שהקפידו הרבה בזה, וכבר הבאתי בתשו' בספרי שם (סי' ט"ו) דלהנהגים בטבילת עזרא הוי כנדר לדבר מצוה, וא"כ גם להנהגים לדקדק במקוה כשירה לטב"ע, הוי ג"כ הא דכשירה כנדר לדבר מצוה גם בזה, וכיותר דהרבה משתמשים לטבילת כלים במקואות הללו, וכ"ז מוסיף על החשש דאתי לקלולא לעשות כן גם במקואות של נשים כמבואר בדב"ק של כ"ק רבינו שליט"א כנ"ל, בודאי יש למנוע מלעשות כן במקואות של אנשים כנ"ל, והנה בדבר מה שאיזה מהרבנים הוכירו מענין גזירה חדשה, וכבר כתבתי מזה בדברינו בנוגע לפילטער במקואות של נשים, ויש להביא עוד מהמבואר מספר האגודה שלהי גדה דהביא יש מפרשים דפירשו הא דדודי חסרת היינו להחם מים לרחוץ בהם אחר הטבילה מפני הקור, וכתב דלפי"ז יש להתיר גם את זה ולא כדברי האוסרים מפ"ק דשבת שאומר לא אלו מטהרים וכו', וטוב להחמיר כדי שלא יסמכו נשים על הרחיצה שאחר הטבילה ולא ירחצו יפה קודם עכ"ל, והביאו בתשו' חת"ס (חיו"ד סי' רי"ד ד"ה וז"ל), וכתב ע"ז החת"ס דמש"כ לחוש שמא יסמכו על הרחיצה ולא יחפפו היטב בראשונה הוא גזירה חדשה שלא מצינו בש"ס, וכיון שהאגודה חושש לחששה חדשה שלא תחפף יפה מכש"כ שיש לחוש לגזירה קדמונית דלא אלו מטהרים, דמה שלא חששו בש"ס רק לתרומה ולא לנדה, משום דיש היכרא דג' לוגין שאובין פוסלין לתרומה, ובה"ז דאין היכר יש לגזור גם בנדה עכ"ל, הרי דהאגודה חשש לגזירה חדשה, וגם החת"ס מודה לו רק שכתב דיותר יש לחוש גם לגזירה קדמונית כנ"ל.

והנה לכאורה היא דבר פלא לחשוש דיסמכו על הרחיצה שאחרי הטבילה, ולא יחפפו יפה, דוכי ברשיעי עסקינן, דגזירת הש"ס היא על טעות, אבל לא שיעברו במזיד, וצ"ל משום דראו פרצת הדור חששו להרבה ענינים בחפיפה שהנשים שדעתן קלות יסברו שהמה רק חומרות ויקילו בזה זולת מה שחוששים שבבואם לביתם ימצאו איזה דבר עליהם, ויכירו שלא חפפו היטב, והדבר גמסר לגדולי הדור לגזור גדר להציל ממכשול ח"ו.

כ"ז כתבתי בחפזי באם הדרך לביתי בעיה"ק ת"ו בשבוע הבעל"ט בעזה"י.

יצחק יעקב ווייס
ראב"ד עה"ק ת"ו

א) הנה מה שכ' רבינו הגדול מרא דארעא דישראל בעל שו"ת מנחת יצחק שליט"א משלה"ק דבטבילה לתשובה צריך מקוה כשירה דוקא וכו' והנה כפי הנהוג המנהג פשוט לעשות מקוה כשירה גם לאנשים עכ"ל, וכ"כ הגה"ק מנאסויד זי"ע, ע"י בספר מקוה ישראל מהגה"צ מו"ה אשר שטיינמעטץ הי"ד אבד"ק בעדעגסאס אות כ' (הובא בספרי הקטן חלק ט"ו, על תקנת עזרא וטבילת בעל קרי

ע"כ בודאי נכון למנוע מזה ולא לשנות ממנה הקדום, וחדש אסור מן התורה, עכ"ל"ה.

(ד) והרב הגדול בתורה ויראה וחסידות בנש"ק מו"ה יודא הכהן ראזענבערג שיחי' מנהל מחנה רב טוב דסאטמאר, כתב בתשובתו חלק ז' (הסכמות ומכתבים כ"ג א') בזה"ל, וראינו שהמקוה של אנשים שנעשה בקהל יטב לב נעשה המקוה עפ"י הוראת כ"ק מרן אדמו"ר רשכבה"ג שליט"א בכל החומרות כמו במקוה של נשים עכ"ל"ה.

(ה) והגה"צ משמשאקאווא זצ"ל כתב שם (בחלק ז') — הסכמות ומכתבים תשובה ח' ע' כ"ב א' ב') בזה"ל, מכתבו הגיעני בנוגע לתשו' הרבנים הגאונים שליט"א שמתנגדים להעמדת פילמער גם במקוה של אנשים וכו' ואני מצידו נ"ל שהתעוררו במו"ט לעשות גם בזה המקוה עם כל ההידורים שיש במקוה כשרה, ואין בזה לומר שאין גזרין גזירה לגזירה וכו' אבל באמת נ"ל שאין צריכין לבוא לכל זה כי עינינו רואות שבעיריני המקואות שמיודהים לגכרים שאין טובלין בה נשים למהרה, אבל הוא מיוחדת למבילת כלים, ועושין ברכה בטבילתן ובעינין בזה שיהי' לה כל דיני מקוה ומים זוחלין פסולין והתורה אמרה אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהן, ואם כי אין נוגע זה לענין היוב כרת עכ"ז התורה אמרה שבעינין שיהי' מים שהנדה טובלת בה וממילא לא הוי גזירה לגזירה, והלא פסקינן דטבילת כלי הוא מן התורה, ובפרט שנוגע לענין ברכה שמברכין על טבילתן, א"כ ראוי לחוש שלא יארע שום מכשול עי"ז לכן מצאתי מסייע להרה"ג הנ"ל למנוע מלעשות פילמער במקואות אלו, עכ"ל"ה.

(ו) ובחלק ה' עמוד שס"ח ב' כתב הגה"צ הנ"ל זצ"ל בזה"ל, ועוד נ"ל לאסור מכח שאם מעמידים הפילמער אז המקוה הוא זוחל וכאמור ורק ע"י שהאדם מעכב ע"י כלי הזחילה או ע"י העלעקטער ובלעדו פעולתו הוי זוחל המקוה ורק ע"י סתימת הכלי מונע הזחילה יוכל להיות חשש שסותם ומונע הזחילה ע"י כלי המקבל טומאה וכו' ונמצא שיש חשש אפילו אח"כ שהמקוה אינו זוחלת ויש לחוש ביותר להרחיק עצמו מאד מעשיית הפילמער הוי מעוד טעמים אחרים שכבר כתבו בזה גדולי זמנינו שליט"א אשר הביא לאחרונה בספריו ולכן מן שמיא הוא דקזכו ל' להיות שומר משמרת הקדושה והטהרה ותחזקנה ידיו בזה, עכ"ל"ה.

(ז) ובאמת כל ענין לנקות המקוה ע"י פילמער הוא ממש מעשה שטן כי הלא נוכל לנקות ולהוציא המים מהמקוה בכל יום ויום ע"י פאמף והפאמפף מוציא המים והפאמפף השני מביא מים חדשים בכל יום ויום להמקוה אויטמאטיש וזה טוב יותר וג"כ מצד הבריאות מהוצאת ומהכנסת המקוה על ידי פילמער שיש בה סמים מחעמיקל. וראיתי מעשה ונזכרתי ההלכה, כשנקדאתי להכולל טאש שיחי' פק"ק וויליאמסבורג להראות להם דיני המקוה

גדפס בברוקלין תשכ"ז לפ"ק ע' ש' ש"א) שכתב שם בזה הלשון, טבילה הנהוגה לטבול קודם התפלה שהוא מטעם תשובה עפ"י המבואר באור זרוע סי' קי"ב בזה"ל אבל אם שב בתשובה הרי הוא צדיק גמור מיד אע"פ שעדיין לא עשה שום דין אלא שצריך טבילה ליטהר מעבירה שטימאתו שהעבירה מטמאה כדאמר בשוחר טוב במזמור בבא אליו נתן וכן הוא אומר הרב כבסני מעוני מכאן אתה למד שכל מי שעבר עבירה כאילו נטמא בטמא מת כו' וכן קבלתי ממורי הרב הרבינו שמהה זצ"ל שכל בעלי תשובה צריכין טבילה דתני' באבות דר' נתן פ"ג מעשה ברובה אחת שנשנית וכו' ולאחר שפדאו הטבילה שכל אותם הימים שהיתה שרוי' בין העכורים היתה אוכלת משלהם ועכשיו הטבילה כדי שתטהר אע"ג דגיעולי עכורים אינם מטמאים את הגוף אפילו הכי הטבילה כדי לטהרה מן העבירה עכ"ל ומשמע דלטבילה זו צריך מקוה כשרה כמו שנראה מלשון השל"ה מסכת יומא גבי ערב יהי"כ כתב בזה"ל אבל מי שסובר דטבילת עיי"כ משום תשובה אינו יוצא בט' קבין אך מעין ובור מקוה מים יהי' טהור עכ"ל מלשון זה נראה דצריך מקוה כשרה וכן מדכתב הרמ"א בסוף סי' רס"ח ביו"ד ברמ"א דישאל מומר צריך מדרבנן טבילה ונראה דמדרבנן הוא כמו גר ובביאורי הגר"א כתב המקור לזה מההוא דאבות דר' נתן שמביא האו"ז כנ"ל ובגר קיר"ל דצריך טבילה במקוה כשרה לטבילת נדה כמבואר בש"ך שם סק"ו וא"כ נראה דכל הטבילות שהם משום תשובה שהמקור הוא מההוא דאבות דר' נתן צריכים מקוה כשרה. (ב) וכן ראיתי אצל מוהז"ל הגה"ק מנאסויד שהקפיד מאד שיהי' מקוה כשרה גם לאנשים ולא רק לעצמו אלא אפי' לאחרים ע"כ.

ועי' בשו"ת ערוגת הבשם או"ח סי' י"ט בזה"ל ענין גדול הוא לטבול במקוה כשרה קודם התפלה, וכן בספרו הקדוש הכנה דרבה (אות י"א) בזה"ל, הוו זהירין בניי היקרים וצאצאי אשר חנני השי"ת לטבול במקוה כשרה לעת הצורך עכ"ל"ה.

(ג) והגה"צ אבד"ק סאמבאטהעלי זצ"ל כותב בחלק ז' בהסכמות ומכתבים (עמוד מו, ב) בזה"ל, אודות ענין מכונה הנקרא פילמער למקואות של אנשים אשר הרבנים הגאונים שליט"א אסרו בהחלט למקוה של נשים וכו', אבל בהיות שכ"ק מרן הגה"ק רשכבה"ג אדמו"ר מסאטמאר שליט"א אסרו אף למקוה של אנשים מי יבא אחר המלך הגדול מאן מלכי רבנן, ואחריו אסרו זאת עוד הרבה רבנים גדולים גאוני זמנינו שליט"א מכמה טעמים ע"כ גם אני מצטרף עמהם להורות שימנעו מלעשותו מחמת חששות גדולות שיש בזה, כי חוץ החשש של זוחלין שאסור אף למבילת אנשים לכמה פוסקים, יש עוד חשש של טבילת כלים שהזכירו כמה רבנים, ואני בעצמי ראיתי שדרך רוב האנשים להטביל כלים בכל המקואות, על טבילת כלים דאורייתא צריך מקוה כשרה גם לנשים כמבואר בפוסקים ביו"ד סי' ק"כ עיי"ש

וכו' הרי המקוה פסולה וכו' כי במקוה עם פילטער הרי ישארו בטומאתן והדבר טעות גדול להורות כן וה"ו ליתן אוון לשמוע להסכים למעות גדול הזאת ובפסקים כאלו מרבים טומאה ה"ו בישראל לעבור באיסור כרת תמידי ר"ל לא תהא כזאת בישראל לעשות מקוה ע"י פילטער, ומעכ"ת נ"י לא יניח א"ע להסכים לדעתן ויהי' זכות הרבים תלוי בו וה' יהי' בעזרו להצליח בזה כמו שעזר לו עד הנה להרבות טהרה בישראל, עכ"ל"ה.
וה' ירחם עלינו, ומים טהורים יזרוק עלינו, ועי"ו נוכח לגאולתינו, ולפדות נפשינו ולביאת משיחינו במהרה בימינו אמן. המחבר.

הבדלו התיים!

רבתינו הגאונים הצדיקים

בארץ ישראל ובגולה שליט"א

(כפי הסדר שהגיעו לידי)

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

**באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל
אבד"ק פילאדעלפיא רבתי**

בס"ד, יום א' לס' והגה ה' נצב עלינו, ג' מרחשון תשמ"ב.

שלמא רבא לגברא רבא, יקירא וקדישא, הרב הגאון הצדיק המפורסם, מוה"ד חז"ל דייטש שליט"א, האדמו"ר ואב"ד דהעלמען וכעת אור תורתו וטהרתו זורח בק"ק וויליאמסבורג בברוקלין יצ"ו

זה עתה קבלתי הגליון הראשון של אחד מספריו המצויינים בהלכה וביראת ה' טהורה, הנדפס בעיה"ק ירושלים תובב"א. תקנתי במכתב תשובתי מה שהי' צורך לתקן ורצוף כאן. באמת, אין כ"ק צריך לשום הסכמה כי הוא כבוד מוסכם לאחד מיתירי סגולה שברוד ויחיד בדודנו במעשיו הכבירים לתיקון מקוואות במדינה זו ובשאר הארצות ואין דומה לו. יהי' עמו ויחזק כחו ובריאותו לישא במשא הכבד המוטל עליו מכל צד ובכל עת. נא, בל ישים לב להמזלזלים בכבוד קדשו, כי הוא שלוחא ורחמנא ושלוחא דידן לאויש"ט.

אפרים אליעזר באמ"ו גאון ההוראה

מרן שלום הכהן זצ"ל, יאלעם

אב"ד דפה"ק פילאדעלפיא רבתי, תע"א

שרוצין לבנות, אמרתי בזה התנאי שלא יהי' פילטער שם אפילו המקוה רק לאנשים ויטבלו שם כלים ג"כ והסכימו. ואח"כ שמעתי שיש שם פילטער, ודברתי עם כ"ק האדמו"ר הגה"ק מטאש שליט"א והראיתי לו דברים הנ"ל ותיכף ומיד צוה להסיר הפילטער ונתנו שם שני פאמפס הנ"ל, וכעת יש שם מקוה כשירה ונקי' בכל יום.

(ח) ובעזה"ר מחמת שעושיין מקוואות לאנשים עם פילטער עושיין מקוואות עם פילטער גם לנשים ר"ל, ועי' בספרי הקמן חלק עשרים (ע' תכו) בתשובת כ"ק ש"ב הגאון המובהק צדיק ונקי אור הברקי כקש"ת מו"ה צבי הירש מייזליש אב"ד שיקאגו זצ"ל, שכ' בזה"ל וא"כ מכל שכן בדבר שההיתר תלוי בתנאים שונים ובלתי קיום התנאים יהי' איסור ותקלה לדורות שבודאי אין לחדש ולפרסם כזאת שלא יתקלקל ברכות הימים, ובפרט בדור פרוץ הזה, וכ"ה מפורש בשדי חמד חו"מ סי' י' אות ג' ד"ה ולפי המובן שכתב בזה"ל, ונראה דלקבוע הלכה לדורות לעשות באופן שיש חשש איסור אלא שנבא לעשות תיקונים להסיר החשש אין לעשות כן כי אחרי שיתפשט ההיתר על ידי תיקונים ההיתר יתפשט לגמרי ומעט מעט לא יזכירו ולא יפקדו אף גם אחד מהתיקונים הצריכים כלל וכו' כי נשתקעו אופני וסדר ההיתר ורק ההיתר נשאר במקומו ובדור האחרון ראינו פרצות ותקלות הנמשכות מכיוצא לזו וכו'.

וזה הי' שימת כ"ק זקיני הגה"ק רשכבה"ג מצאנו זי"ע בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' א' שכתב לענין המאשין לעשות ציצית וז"ל אמרתי לא עת לחשות וכו' ודברים כאלו משתנים לפי העת וכמה פעמים מצינו בש"ס והאידנא וכו' ובזה יהי' כ"ה פסולים וכו' ומי יאמר להם דבר כמו שאמרו בחגיגה (כ"ב) וכו' לכן חס לנו מלהתיר זאת ולא יהי' לכל בית ישראל ונא מאד שיוהר בנפשו מלהתיר וכו' ובפרט כי ידוע אופני המאשין שנשתנים כמעט בכל יום ומי יודע למחר מה יזי' בזה וכו' וכל השואל ממני בזה אודיע שלדעתי המה פסולים, עכ"ל"ק.

(ט) היוצא לנו מכל זה שגם אנשים צריכים מקוה כשירה והנה מקוה שיש בה פילטער לנקות המקוה אפילו שסוגרין כפתור הפילטער היא פסולה מחששות גדולות המניעים לאיסורי תורה כן פסקו כמעט כל גדולי הדור זי"ע ושליט"א, הובאו דבריהם הקדושים בספרי הקמן חלק ה' על משניות מקוואות (ע' שם"ג-שצ"ב) וגם לאנשים עיין בספרי הקמן חלק ז' בהסכמות ומכתבים שאין להקל במקוואות המיוחדות לאנשים, כי גם אנשים מחוייבים לטהר עצמם במקוה כשירה ומקוה עם פילטער כבר נאסר מגדולי ההוראה דומנינו ואין זה מקוה טהרה וכשירה.

והגה"ק משארמאש זצ"ל כותב בתשובתו הק' (בחלק ה' ע' שפז), א"כ איך נעשה מקוה עם פילטער

האיסור וחששו לטבילה בזחלין ח"ו וכמה רבנים שהעידו שבאמת קרו מקרים כאלו ר"ל, ואפילו להכניסו במקוה גברים יצאו גדולי הדור באיפור מוחלט שאין לחדש חדשות במקואות ויש לגדור גדר ולעשות סיוגים לתורה ועוד שאפילו לטבילת עזרא היא פסולה.

ע"כ גיסי יקירי הנני מאחל לך שיהי' דבריך נשמעים לעבודת השי"ת, ויתן לך הקב"ה אריכות ימים ושנים ועוד תנוב בשיבה ושיהי' טוב לך כל הימים בחסדי ה' המרובים יפוצו מעיינותיך חוצה ויתקבלו באהבה וברצון כי כל כוונתך היא אך ורק לשם שמים באמת.

גיסק המצפה לישועת ה' ורחמי שמים, מברככם בדו"ש חמה ובכט"ע

דוד בן ציון קליין

דו"ש חמה לכל המשפחה מאחותך הצ' הרבנית תחי' ומכל המשפחה.

אמר המחבר, עי' בספרי הקמון חלק ה' על משניות מקואות (פרק ב') עמוד שפ"ח ועמוד שפ"ד שפ"ה, תשובות הגדולים (וצ"ל ושל"ט"א) דאפילו אם בשעת הטבילה יסגרו את הפילטער וישבו חמים והטבילה תהא באשבורן, ג"כ יש בזה חששות גדולות ואין זה מקוה כשירה לטבילת מהרה אפילו לאנשים.

ועי' בספרי הקמון חלק מ"ז על משניות מקואות פרק ה' בריש הספר עמוד יא"טו, כפ.

מרדכי גיפטר

ראש ישיבת פלו

בע"ה אור ליום ו' עש"ק אחרי-קדושים, תשמ"ז.

מע"כ הרב הגאון מוה"ר ח"י"ט ליפא דייטש אדמו"ר דהעלמעץ, שליט"א.

שלום וברכה נצח!

אחדשה"ט בכבוד ויקר, קבלתי ספרו למקואות לפני הפסח ולא הי' בידי להשיב עד עתה.

יהא ה' עמו להפיץ מעינותיו חוצה בלא הפסק, ויהא ה' בעזרו לקיים בנפשנו דברי הרמב"ן ז"ל בבי' מצות קדושים תהיו, בדרגנו דור השוך.

מנאי, דושה"ט מו"מ כרום ערכו

מרדכי גיפטר

רפאל זילבער

אבד"ק פריימאן

בעה"מ ספרי מרפא לנפש

ברוקלין ג. י. יצ"ו

ב"ה שוי"ר לכ' יד"ב הרב הגה"צ המפורסם מו"ה ח"י"ל דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ מח"ס טהיו"ט.

קבלתי בתודה ספרו הנחמד טהרת יו"ט על משניות ח"ג, והוא נחמד ונעים ככל יתר ספריו הנעימים, ומחירו רצוף.

ובענין טבילה במקוה שיש בה פילטער לפענ"ד אפילו בדיעבד לא מהני דכיון דנתברר עפ"י רוב חכמי דורנו הי"ו מפי ספרים וסופרים שיש בזה חשש איסור דאורייתא ממילא גם בדיעבד לא מהני כדרווחא שמעתתא לענין דאורייתא.

והשי"ת יחוקהו ויאמנהו להרבות קדושה וטהרה בישראל ואת חג המצות יחוג בדיעות והכשר, כאו"ב ונפש ידיו"ש באהבה רבה

רפאל זילבער

הרב דוד בן ציון קליין

אב"ד יסודות, א"י

בעזהשי"ת, יום ג' לס' או"ק תשמ"ז.

בימי הספירה, ישבע נחת ושיבה, ויגוב בטובה, גיסי יקירי הגאון הצדיק המאיר בתורתו ויראתו, המוה"ג המפורסם כקש"ת רבי חנני' יו"ט ליפא שליט"א אב"ד בק"ק העלמעץ בעהמ"ת ספרי טהרת יו"ט הרבה חלקים, כעת בברוקלין יצ"ו אחדשה"ט באהב"ר, מכתבך הנעים לנכון הגיעני

גם חלק מספרך היקר טהרת יו"ט על משניות מחלק ט"ז העומד לצאת לאורה בקרוב אי"ה שבו הדפסת גם הקונטרס שער המים להרשב"א בקבלת רשות מהרב ריסנר שליט"א, ושמתתי מאד שאני הייתי השליח מצוה שלך, וכמו מכל החלקים הקודמים יהנו ממנו בעזהשי"ת עולם התורה ויתרחב גבול הקדושה וטהרה ויהנו בזכותך הגדול שהניחו לך מן השמים.

ובענין הכלי "פילטער" במקוה גברים שהתחלת לעורר שוב מפני שהנך חושש שח"ו עי"ז יתהו מכשולים ובמשך הזמן יכניסו אותו גם למקוה נשים ושם הרי כבר הסכימו גדולי התורה כבר לפני שנים ויצאו בחומר

נתן געשטעטנער

אבד"ק קרית אגודת ישראל
ור"מ מתיבתא "פנים מאירות"
בני-ברק

בס"ד, קרית אגו"י בני ברק ב' תמוז תשמ"ז לפ"ק.

רב שלומים וכוט"ס למעכהד"ג ידידי הגאון
הצדיק המפורסם חובר חיבורים מחוכמים
כקש"ת מוה"ר חיי"ל שליט"א אדמו"ר מהעלמעץ

בדרך לקחתי על נשואי בני יחי', והמברך יתברך
במיטב הברכות, ויאשר כחו וחילו.

ראיתי מה שכתב כהד"ג שליט"א כי לא קיבל מענה
אודות העתקת דברי תורה בספריו היקרים מספרי נתן
פריו עמ"ס מקואות, והוא פלא בעיני כי כמדומני בדור
שכתבתי מכבר לכהד"ג שיוכל להעתיק ככל הצורך...
ולכן יעתיק כהד"ג כל מה שנראה בעיניו, וחלילה למנוע
בר. השי"ת יחזקהו ויאמצהו לטוב לו כל הימים בבריות
גופא ונהורא מעליא, ירדושתה"ק באה"ד

נתן געשטעטנער

הרב מאיר אייזיקזאהן

בהרה"ג מו"ה שלמה זצ"ל הגאבדק"ק ראמאן
וחתן הרה"צ מו"ה איתמר רוזנבוים זצ"ל

קרעטשיניווער — נאדבורנה רבי
בע"מ שו"ת מבשר טוב ח"א וח"ב
כעת הרב דביהכ"נ בית שלמה
בסטעטען איילנד נ"י יע"א

בס"ד, יום ה' כ"ה חודש אדר שנת תשמ"ז לפ"ק.
ברכת חג הפסח כשר ושמח יחיל יחד עם בריות
גופא ונהורא מעליא, עלי ראש כבוד ידי"נ וש"ב
כקש"ת ה"ה הרהגוה"צ המרביץ תורה וטהרה
בישראל מוה"ר חיי"ל דייטש שליט"א, האדמו"ר
מהעלמעץ ברוקלין ג. י.

אחדשו"ט, לנכון קבלתי העלים של ספרו החדש
והוא החלק ששה עשר מספריו משניות טהיו"ט, ודפדפתי
בספרו הקדוש מראשיתו מתשובות הגאונים שליט"א
שבדורנו, שכולם מסכימים ב"ה עם כת"ה שליט"א בעניני
הלכות מקואות, וראינו שעוד בנעוריו הרימו אותו על

גם, בבטחונם וצפיתם שהעמיד לפניו שיעשה לאילן גדול
בע"ה, כאחד מן הגדולים להרביץ תורה וטהרה בישראל,
ואנו רואים כעת שנתקיימו דבריהם ב"ה לשמחת הגדולים
שבימינו ולכל עם החרדים לדבר ד', ועוד מביא אח"כ
מתשו' הגאונים בדור הקדמון ועוד מלפניו, בענינים
שדנו בהל' מקואות וששייכים לפרק חמישי ממס' מקואות.

ובקבלת ספרו זה — כמו בשאר חלקים הקודמים —
אור חדש מופיע בכל פעם בבית מדרשינו בהערצה
גדולה על מה שעשה ועלה בידו להשקיע את עצמו בכל
לבבו ובכל נפשו ואפילו בכל מאודו בהענין אשר בחר
לו ללחום מלחמת מצוה זו, אשר בודאי שמן השמים קא
זכו לי, כי הוא אחד מן עמודי עמנו האומלל, ואולי
העמוד היחידי שכל בית ישראל גשען עליו לפרות
ולרבות בקדושה וטהרה להיותם עם וגוי קדוש, ומלבר
מה שאנו רואים בספרו מה שגאוני ישראל מדור הקדמון
זי"ע מהללים ומשבחים אותו, אבל אנו רואים מה שחלק
גדול מגאוני דורנו מתחממים לאורו, אור תורה, כי
במקצוע זה הכל מודים שאיתמחא גברא, ויכולים לסמוך
על דבריו והוראותיו, וע"כ סמכו אותו בענין זה בפרט
ביתר שאת, וגם לענין בנין המקואות בעיירות שונות
סמכו על בינתו ועל דעתו דעת תורה ב"ה.

והקדמתי כ"ז בכדי שנבין מדוע לענין איסור הפילטער
(מסנן), הסכימו כל הגאונים שבזמננו לדעת כת"ה שליט"א
לאסור אותו מכל וכל בין לגשים ובין לאנשים ולהיות נזהר
מזה, מכמה וכמה טעמים שביארו שם והמכשולות שיוכל
זה לגרום, וכמה רבנים צייתו כבר לפסקי הגאונים הללו
שליט"א והוציאו זה כבר מן הקודש.

ואין כוונתי כאן לחדש עוה"פ האיסור של הפילטער
שעומד כבר במקומו ומוסכם מכל הגאונים שליט"א,
אלא מה שאני רוצה להבליט כאן הוא שאחד שקבלתי
העלים מחלק ששה עשר מספרו על המשניות, נודעתי
שאיסור הפילטער הוא ענין שכבר עמדו על מדוכה זו
עוד משנת תשי"ח (ואולי עוד מקודם) כי בו מביא כת"ה
שליט"א העתקה ממכתבו של הגאון האב"ד דצעהלים רב
דקהל ערוגת הבושם זצ"ל שמביא כבר לאסור הפילטער
ודוחה שם סברת רב אחד שרצה דוקא למצוא צד היתר
בו, ומסיים הגאון הנ"ל וכתב: ע"כ לפענ"ד שהמקוה
עם הפילטער היא פפולה והאשה הטובלת בה היא
בגדרתה כבתחלה עכ"ל והוסיף שם וכתב שהשי"ת יתן
בלב הקהל לשמוע לקול מורים ולתקן המקוה שיהי'
כשרה ע"כ וכת"ה הוסיף עוד לצרף שם מה שמוכח
בדרכי תשובה סימן ר"א (ע' כ"ג א') שאם הוזהרנו
באבות חכמים הוזהרו בדברינום ובפרט במעשינום
לדורות ובפרט בענין מקוה שלא להכשיר ע"י
תחבולות גדולות ונפלאות והמכונות שיעשו במקוה,
כי קדושים למכשול ואם לא עכשיו יש לחוש עכ"פ
בזמנים הבאים עכ"ל.

עכ"פ אנו רואים ממכתבו של הרב הגאון מצעהלים זצ"ל שעוד מזמנו ועד עתה פלפלו בענין הפילטער וכולם החליטו לאסור מטעם שלא יהי' בכי' לדורות, ואם יהי' מי שיאמר הלא ישגם שמחמירים על עצמם ומקילים על אחרים (כמו בית אבא של רבן גמליאל) אבל זה אינו שייך באן כי שם אינו מיירי מאיסור דאורייתא (בביצה כ"א ע"ב) אבל כאן יש חשש איסור דאורייתא, ולא שייך לומר אלו יתעסקו עם הפילטער באופן זה או באופן אחר, וישגחו שלא יכשלו בו ולא יבוא לידי זחילה או כדומה שאר החששות שביארו לנו הגאונים שליט"א.

ואנכי בעניית דעתי ג"כ ערכתי איזה תשובות בענין זה שנדפסו בספריו, וכעת נכנסו ג"כ בספרי שו"ת מבשר טוב ה"ב, ולפי דעתם זה של הגאונים הם המקילים על הרבנים ועל הק"ק אם לא ישתמשו עם הפילטער זו כי הם יפטרם אותם באופן זה מלהפחיד ולעיין בכל פעם ופעם, אם אינו גורם איזה מכשול והמקוה פסולה ומי יכול לעיין אחריו ולמה לנו הצרה הזאת, בזמן שאם היינו משתמש עם הפילטער, כי אז היינו מחמירים ומטיל עול בכדי על צוארי הרבנים, לאיים עליהם שיעיינו בכל פעם אם אינו גורם מכשול וכלשון חז"ל (ביצה ט"ז ע"ב) אלא אי אמרת לחומרא מאי קלקולא איכא, כיון דמקלקלי בה רבים (רש"י ששוכחים).

ולמסקנא אומר לכת"ה שליט"א שאינו צריך להסכמתי, כי הגאונים שבזמננו מעריכים את עבודתו הענקית שהעמיס על שכמו, הן בעיון והן במעשה בשדה טהרת בנות ובני ישראל, וגדול המדרש שמביא לידי מעשה, והכל מודים שתורת המקואות להלכותיו ובנין המקואות בכמה וכמה מקומות, הוא כבר ענין אשר כת"ה שליט"א הוגה בהן יומם ולילה, וכמעט שהוא יחיד במינו, ואם שהוא באחד, אבל גדולי זמננו עומדים בצדו, וא"כ מי ישיבנו אם הרבים נהנים מעבודתו הפורי' וד' עמו שהלכה כמותו בעניני מקואות.

ובכן אביא מה ששמעתי בנעורי כמדומה לי בשם האדמו"ר מבוהוש (רומניא) ואם אין זכרוני מטעה אותי הי' אז האדמו"ר שם הרהצה"ק מוהר"ר ישראל זצ"ל פריעדמאן שפי' הפסוק כי אם בתורת ד' חפצו, כלומר בתורת ד' בכלל זה תלוי בחפצו, אם חפץ או אינו חפץ היות ת"ח גדול, אבל בתורתו כלומר התורה ששייך לו שעובד במלאכת הקודש כמו בהל' דינים, שחיטה, טריפות הריאה, מקואות, מילה וכדומה שזה היא המקצוע שלו, שזה היא תורתו שבני ישראל סומכים עליו, בזה הוא מחויב שיהגה בהם יומם ולילה עכד"ק.

אמנם על כת"ה שליט"א ראיתי בהחלק הזה ששלח לי והוא חלק ששה עשר שעוד בימי בחרותו וצעיריו, גדולים וגאונים סמכו ידיהם עליו כמופלג בתורה בכלל להורות הוראה בישראל, אבל זה הוא ג"כ מה שמצינו

ומדוע הבאתי כל הדברים האלה בכאן במכתבי זה לכת"ה שלכאורה הם אך למותר ואין כאן מקומם, אבל כפי הנראה שהלכות מקואות, בנין מקואות, ענין איסור הפילטער שהחליטו גאוני זמננו והסכימו לאסור, הן הן תורתו שבהן יהגה יומם ולילה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

וחפץ ד' בידו יצליח להרבות תורה וטהרה בישראל, והשי"ת יצליחו בזכות מצוה זו ויברכהו בבריות גופא ונהודא מעליא, ובברכת חג כשר ושמה, כן יזכנו השי"ת למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתינו לשלום עבגצב"ב אכ"ר.

ידידו וש"ב הדוש"ט והכותב לכבוד התורה לומדי' ועושי'

מאיר אייזיקזאהן

שלום קרויז

אב"ד דק"ק אודווארי

כעת הרב בביהמ"ד בית ישעי'

מח"ס שו"ת דברי שלום ד"ח ושאר ספרים

בס"ד יום ד' לסדר בזאת יבא אהרן אל הקודש תשמ"ז לפ"ק.

בימי המנין, יצליח בכל ענין, ויזכה לראות במהרה הבנין, ה"ה כבוד הרב הגה"צ המפורסם בעולם, במעשיו הכבירים, ועוסק בטהרת הקודש להרבות טהרה בישראל אין גומרין עליו ההלל ותהלה וכו' כקש"ת מו"ה חזו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ ומצ"פ בכל קצוי אמעריקא.

אחדשתה"ט מאהבה רבה ובכבוד רב, קבלתי ספרו הבהיר טהרת יו"ט על משניות חלק הט"ו וחלק הט"ז.

עיי"ש, אבל לפי מה שהבאתי בשם ספר לחם ושמלה נראה דיש להתיר בכל האופן ההשקה בשבת ולית מאן דחש כמו שמסיים הלר"ש הנ"ל, ודי בזה להראות לו האהבה והכבוד ועוד חזון למועד.

והנני מברכו בכל מיני ברכות והצלחות כאוונג"ט ונפש ירדו וירי"ג הדושה"ט לנצח ומצפה לישועה שלימה בב"א

שלום קרויז
אברק"ק אודווארי

נא לא ישכח מה שבקשתי אודות לנסות את נכדי היקר המצויין החתן נ"י מיו"ד ח"א ור"ל.

שלום אליקים געציל בערקאוויטש

דומ"ץ דקהל יטב לב
בקרית יואל, מאנרוי יצ"ו

בס"ד.

שלמא רבא לגברא רבא לכבוד ש"ב הרב הגה"צ חו"פ גהורא נפישא פאר מקדושים המפורסם במעשיו הכבירים למען הפצת טהרה בישראל נודע לשבח ולתהלה בתוך עם סגולה בספריו הנחמדים ספדי טהרת יו"ט היה מו"ה חנניא יו"ט ליפא דייטש האדמו"ר מהעלמעץ חונה כעת בעיר ברוקלין יע"א.

לנכון קבלתי ספרו הנחמד טהרת יו"ט חלק ט"ז ונתמלא הבית אודה זו תורה מהחדושים והשו"ת השייכים למשניות מס' מקואות, השו"ת יעוור שכ"מ הרמה יגמור בבדיאות השלימות ובשמחה את יתר החלקי טהרת יו"ט ויזכה לנוב בשיבה דישון ודענגים ולהמשיך עבודתו בקודש להרבות קדושה וטהרה בישראל עדי נוכח לקבל במהרה פני משיח צדקינו בב"א.

(א) וכה ראיתי בתחלת הספר הנחמד הנ"ל מכתבי הרבנים הגאונים הצדיקים גדולי דודינו זי"ע ויבדלו לחיים טובים גאוני דודינו שליט"א שכתבו בכל החומר לאסור לעשות מקוה עם פילטער דקדוב הדבר שיהא נגדם עי"ז מכשול דאודייתא והגאב"ד דידושלים שליט"א מביא דעת דבינו הקדוש והטהור מרן בעל דברי יואל זי"ע דיש למנוע לעשות פילטער אף למקוה לטבילת אנשים דעי"ז יבאו להתיר לעשות פילטער גם לטבילת נשים והגאב"ד דירושלים מוסיף עוד טעם אחר מדידיה דאין לעשות פילטער אף למקוה לצורך טבילת אנשים עיי"ש. — והנה מה שחשש מרן ז"ל שיהא נגדם עי"ז מכשול לטבילת נשים אף דלכאורה לא מצינו גזירה זו בש"ס, דאה זה מצאתי בשו"ת שם אדיה חיו"ד סימן ל"ח להגאון הגדול ר' אדיה ליבוש אב"ד זסלב ז"ל שכתב דאף דמקוה של שאובין כשר לטבילת עורא מ"מ אין

דעתי נוחה לעשות מקוה משאובין אפילו לטבילת אנשים וז"ל שם והנה לענין זה ודאי כשרה היא לטבילת אנשים כדאי' במקואות פ"ח הובא בב"י או"ח סי' פ"ח ע"ש, אך אמדתי שאין דעתי נוחה מזה לעשות מקוה כזאת דק לטבילת אנשים, דלא ליתי לידי תקלה" פן יהי נשכח הדבר בדבות הזמן ויבאו לטבול בה גם נשים, ומצינו גזירות כה"ג במס' שבת דף י"ד ובגדה דף ס"ו ואע"ג שכתב הדיב"ש שאין לנו לגזור מעצמנו יותר ממה שגזרו חכמים, מ"מ ג"ל דכה"ג הוי גזירה קרובה שיראו נשים שאנשים טובלים בה לא יעלו על [דעתן] דהיא כשידה רק לאנשים ולא לנשים בפדט בדבות הימים שכבר הכל נשכח ובכפד שאינם בני תורה, אך באמת מצד הדין ודאי נראה דשרי ולא מצינו שגזרו בזה אך למיחוש מבעי עכ"ל בקיצוד. ולא יפה עשו שבהמפתחות לספר הנ"ל השמיטו זאת דלמיחש מיהא בעי, ועיין עוד בשו"ת פרי השדה חלק ד' בנחלי מים סימן קי"ט להגאון מבאגיהאד ז"ל דכתב ג"כ כעין הנ"ל דבמקום שיש חשש לפי דאות עיני בי"ד דעי" טבילת אנשים יבא מכשול לטבילת נשים דהיינו שנשים יטבלו ג"כ במקוה של שאובין אין לעשות מקוה של שאובים אפילו לטבילת אנשים עיי"ש — וא"כ הכא נמי גזירה קרובה דיש לחוש דעי" שיעשו כעת פילטער לצורך טבילת אנשים יבאו במשך הזמן לעשות פילטער גם לטבילת נשים ולא יעלו על לבם לחלק בין טבילת אנשים לטבילת נשים דעל שגיהם יש עליהם שם מקוה בפדט כעת דכמה חסידים ואנשי מעשה מדקדקים שהמקוה לצורך טבילת אנשים תהי' כשרה גם לטבילת נשים א"כ החשש הנ"ל הוא יותר גדול דיאמרו כבוד התידו הפדושים המדקדקים את הפילטער לצורך מקוה ונמצא דתבא עי"ז מכשול גדול לטבילת נשים על כן דעת מרן הקדוש והטהור ז"ל שלא לעשות פילטער אף לטבילת אנשים דאף דלא נמצא גזירה זו בש"ס מ"מ למיחוש מיהא בעי כמ"ש בשו"ת שם אדיה הנ"ל וכעי"ז בשו"ת פרי השדה כנוכר לעיל.

(ב) והנה ראיתי בדפי הספר דף ר"ב מובא בשם שו"ת עמק שאלה באיש אחד שטבל במקוה טרם שהיו בה מ' סאה אי נפסל המקוה בזה בשביל דהמים נטמאו מקודם והעלה כיון דנתמלאה אח"כ המקוה נתבטל המים הטמאים — וכן העתיק בספר דרכי תשובה בסימן ר"א ס"ק קצ"ג ד' העמק שאלה הנ"ל והעתיק בשמו דהמקוה כשרה — באמת צריך להוסיף ע"ז שלא לבוא לידי טעות דהמקוה כשידה דבפי' כ' שם העמק שאלה דיש חשש שמא נפלו מידינו ורגליו ביציאתו מן המים שיעור ג' לוגין וכל הפילפול בתשובה הנ"ל אי צריך לחוש לדעת הדמב"ם דמים מקבל תומאה בקרקעות ופסול אח"כ להקחות עליהט מים כשרים ועי"ז כתב דהדמב"ם הוא יחיד בדבר זה ובפי' סיים שם וז"ל עכ"פ כיון שכל זה הוא דק איסור דרבנן משום זה לחוד אין לפסול המקוה מלהקות עליה אם לא משום חשש ג"ל עכ"ל הדי משמעות דבריו בפי' דנפסל המקוה משום חשש שלשה לוגין. ועיין עוד בשו"ת פרי השדה חלק ד' בנחלי מים

ע"י עכו"ם כיון דעכו"ם אין מקבל טומאה מה"ת והגאון בעל אמרי יושר הניח בצ"ע כיון דמקבל טומאה עכ"פ מדרבנן וסיים כיון דהש"ך מיקל להזחיל ע"י דבר המקבל טומאה מד"ס יש להקל בזה ביותר ומ"מ לכתחלה יש להחמיר לעשות במקוה עצהיו"ט ע"כ. ויש להעיר דלכאורה לפי"ז בנכרי קטן פחות מבן ט' דאינו מקבל טומאה אפילו מדרבנן כמ"ש הרמב"ם פ"ב ממשכב ומושב הלכה ו' יהא מותר להמשיך מים למקוה אפילו לכתחלה לדעת האמרי יושר דנראה דלא כתב שם להחמיר לכתחלה רק משום דמקבל טומאה מד"ס. אמנם יעיין בשו"ת הגאון ד' שלמה איגר ז"ל יו"ד סימן כ"ה דנשאל ג"כ בזה דלא מצינו מי מגדולים עצה הנ"ל להמשיך מים למקוה ע"י עכו"ם וכתב דאין כאן תימא דהא אמדינן בפרק תולין שבת קל"ט וליתן ליה לגדול עכו"ם אתי לאחלופי בישראל ואף ע"י עכו"ם קטן פחות מבן ט' דקטן בגדול לא מיחליף מ"מ אי אפשר להמשיך מים למקוה על ידו דמיחליף בקטן ישראל ע"י"ש.

ואי"ה עוד חזון למועד להשתעשע עם כ"מ בדברי תורה וכעת אסתגר בזה והנני בזה ידידו דורש שלומו באה"ר מכבדו ומוקירו כערכו הרם ובאע"פ ד' לסדר בהעלותך תשמ"ז לפ"ק פה קרית יואל

הק' געציל בערקאוויטש

המקוה במדינת קאסמא ריקא

יצחק יעקב ווייס

רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים
פעיה"ק ירושלם תובב"א
מח"ס שו"ת מנחת יצחק
ירושלים, רחוב ישעיהו 20

בס"ד (סאוטפארט ענגלאנד) יום ה' ואתחנן תשמ"ז לפ"ק.
שוכט"ס אל כ"ק ידי"ג הגאון הצדיק בעמ"ת
חיבורים מחוכמים בהלכה למעשה ומוסר השכל
המפורסמים בקצוי ארץ קש"ת מוה"ר חנני' יום
טוב ליפא דייטש שליט"א אדמו"ר מהעלמעץ
כעת בברוקלין יצ"ו בב"א.

אחדשתה"ר כמשפט לאוהבי שמו הגדול המפורסם.
ראשית כל הנני בזה לברך את כהדג"ק שליט"א בברכת
מזל טוב חמה ונלבבה לארוסת נכדתו תחי' בת חתנו

סימן ק"ב שכתב ג"כ דבמקוה שלא נקו שם ארבעים טאה וטבל בו אדם אחד דאינו נפסל המקוה בשביל זה והביא ראיה לזה מי"ד סימן ר"א סעיף ג"ה ע"י"ש אבל כתב שם דמ"מ אם שואב בידי ג"ל לחפפת הראש או הגוף דנפסל המקוה בזה ואפילו בספק אם נטל בידי באופן הנ"ל ג"כ נפסל המקוה ולא אמרינן בזה ספק דרבנן להקל והמקוה אינו כשרה רק אם יודע בבידור שלא נטל בידיו שלשה לוגין ע"י"ש.

ג) ומדי עיוני עוד בהספר הנחמד הנ"ל ראיתי בדפי הספר דף קי"ד ד' רבינו הרוקח דאפילו בכלי גדול פסול לטבול בתוכו אם לא ניקב כמוציא רימון והביא ראיה ע"ז מים שעשה שלמה דאיתא בירושלמי דהצריכו לנקבו כמוציא רימון ע"כ דבריו. ג"ב עיין בבית מאיר יו"ד סימן ר"א קונטרס ג' שהקשה ע"ז דהוא תמוה דהלא ים שעשה שלמה היה כלי מתכת דלא איתקש לשק ומקבל טומאה אפילו גדול מאוד אפילו באה במדה וכן הקשה בנחל אשכול אות ל"ב בשם ספר יד דוד מציין שם בטהרת יו"ט אות י"א. ועיין בזה בשו"ת חקל יצחק להגה"ק מספינקא ז"ל סימן ג"ה דכ' דיש ליישב בדוחק ד' רבינו הרוקח דכוונתו דים שעשה שלמה לא היה מקבל טומאה דהוי תשמישו עם הקרקע ע"י"ש וכבר קדמו בספר גידולי טהרה בשו"ת סימן היו ליישב כן דעת רבינו הרוקח. ועיין עוד בשו"ת חקל יצחק הנ"ל דכתב דהרמב"ם ז"ל וכל הפוסקים חלקו בזה על הרוקח ופשיטא להו דכיון דהשוורים לא היו מחוברים לקרקע דמקבלי טומאה והביא ג"כ כן בשם ספר גולת עליות רפ"ה דמקוואות, ע"כ.

ד) ובדבר מה שהחמיר רבינו הרוקח שם לאסור טבלא שיש לו שלש רוחות ובביאורו טהרת יו"ט שם אות י"ב מובא בשם הגידולי טהרה דראוי לחוש לחומרת הרוקח בזה והובא עוד שם מה שכתב הגאון ר' משה קלירס ז"ל אב"ד טבריה בשו"ת מורשת משה על דברי הרוקח בזה. יש להעיר דבאמת בגידולי טהרה סימן ט"ו לא כתוב דצריך לחוש לחומרת הרוקח בזה רק כתב דבסילון שמניחים שם ברזא לשם רק להחזיק מימיו, אפשר דאפילו לדידן דלא קיי"ל כהרוקח מ"מ הוי בית קיבול ע"י"ש הרי דכתב בפ"י דלא קיי"ל כהרוקח רק רוצה להחמיר בסילון אפילו לדידן. אמנם עיין בשו"ת ערוגת הבשם יו"ד סימן ר"ג באמצע התשובה ד"ה ואופן עשיית המקוה דכתב בפ"י וז"ל שלכתחלה ראוי לחוש לדעת הרוקח שהובא בב"י דס"ל דדוקא בשני רוחות הוא דכשר אבל אם יש לו לבזבזין בג' רוחות פסול ע"י"ש וכן החמיר לכתחלה לחוש לחומרת הרוקח הנ"ל כ"ק אדמו"ר מפאפא זצ"ל ומקור מקורו טהור הוא מד' זקיננו הערוגת הבשם כנ"ל.

ה) כעת בעת סיום מכתבי ראיתי בספרו הנחמד בדפי הספר דף קנ"ב דברי הגאון בעל שו"ת אמרי יושר ז"ל לחלוק על הספר מי השלוח והסכים עמו בשו"ת בית שלמה ח"ב סימן ע"ו דמותר להמשיך מים למקוה

יום ב' והנוכה תשמ"ה, פה ק"ק יסודות ת"ו.

בעזה"שית, בימי הנוכה אורה ושמחה לכבוד ניסי יקירי הגאון הצדיק המפורסם לוחם מלחמת הקודש עבור טהרתן של בנות ישראל בכל קצויה תבל רבי חנני' יומ"ט ליפא דיימש שליט"א אב"ד ואדמו"ר העלמען, כעת בברוקלין יצ"ו.

אחדשה"ט באהב"ר.

אני מכין אותך טוב מאד איך שכואב לך כל הענין של עשיית מקוה על מקוה ע"י איזה רב שהוציא גם קונטרס וכו' הוא מברר דעתו הק' של הגה"ק אדמו"ר מהרש"ב זצוק"ל וז"ע בד"ק מקוה עג"מ, ודעה הזאת מתנגדת בהחלט בדעת רבינו הגה"ק בעל דברי חיים זצוק"ל ז"ע שפסקו נתקבלה בעולם כולו ע"י פוסקי הדור רבנים גאוני' שליט"א, ומה גם ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל וז"ע שכתב בפירוש הלכה פסוקה שאין לעשות מעג"מ מכמה הששות ביודעים ובלא יודעים לנו, והלילה לעשות מקוה עג"מ, וכך ביררו והסכימו גאוני' הדור שהצדק אתו. ע"כ בודאי שיוצאי מדינתנו דהיינו אירופה והסרים למשמעתו לא יזיוו מדרך הישן שנשרש בלבבותם ונפשותם ונוהגים כך, לקבל עליהם דרך חדשה ולא יעברו מדרך רבותנו הק' המקובלים עלינו והם לא יכופו עלינו לעשות אחרת כי אנו מפהדים לשנות את פסקו של בעל דברי חיים זצוק"ל ופסקו של הגה"ק הרבי מסאטמאר.

ובודאי שאלה הרוצים להתחיל לשנות ולעשות מקואות מעג"מ לפי פסקו של בעל הרש"ב זצוק"ל רשות בידם אבל לא יכופו עלינו לעשות ולשנות מה שמקובל מדורי דורות ולא יצליחו בזה בשום אופן. ואם במשך כל הדורות וכן באמריקא עד שנת תשל"ד לפ"ק היו המקואות שלא עפ"י שיטת המהרש"ב ז"ל טובים ובשרים לכל יהודי אמריקא מה ראו פתאום אברכים להתחיל בשינויים שלא חלמו עליהם אבותינו ורבותינו גדולי הדורות, והיכן היו שיטת המהרש"ב ז"ל עד שנת תשל"ד לפ"ק.

זאת ועוד ההמצאה החדשה לנקות המקוה בפילטר שכל גאוני' זמנינו אסרו אותו מכמה טעמים כידוע ומפורסם בספרך היקר טהרת יו"ט בכמה חלקים, וישנם הששות של זוחלים וכעת רוצים רבנים אלה בלי שום פחד ומורא והתחילו לעשותו ולהשתמש בו ובודאי שכואב לך הדבר כי אחרי שיבנועו ומאמצים רבים של מסירות נפש עלה בידך לבטלה, ובה הלא כולם יודו בשבמקוה של הרש"ב זצוק"ל לא היו פילטר, וכעת מכניסים דבר שיש בו חשש שאובים דאורייתא כדי לנגח את היהדות החרדית לשנות את מה שהצליחו הרבנים הגאוני' שליט"א לאסור.

אבל אהובי ניסי יקירי אל תקח ללב ואין לך מה לפחד כי כלל יהדות החרדית יוצאי אירופה בעיקר שמקובל עליהם פסקו של בעל דברי חיים זצוק"ל, וכל מי שיש לו פחד ומורא לא ישנה ממה שעשה עד כה ולא יועיל שום התחכמות ושום פלפולים לשנות את מה שמקובל מדורי דורות ונתפשט בקרב בית ישראל בכל הדורות, - ויהודי חרדי לא יתן בשום אופן רשות לטבול במקוה שיש בו פילטר.

ובעצם כבר כתבו לך הרבנים הגאוני' שליט"א ובחלק ה' בטהרת יומ"ט ראיתי מכתב מהגאון מדעברעצין שליט"א שכתב נגד הרב הזה שהמציא את הדבר החדש שיכולים לעשות מקוה עג"מ לפי פסקו של הגה"ק הרש"ב זצוק"ל, ועל מי הוא רוצה להשפיע עלינו שרצוננו לשמור את משמרת הקודש בלי לסור מדרך רבותנו הגאוני' זצ"ל שלא הסכימו מקוה כזאת והי' מאיזה טעם שיהי', וכעת גם הגה"ק מרן מסאטמאר שאסור לעשות כזו מכמה הששות.

ע"כ אהובי ניסי יקיר אל תפסיק מעבודתך הקדושה להתעסק בעשיית מקואות כשרים לטהרין, והקב"ה יתן לך כח ואומץ ללחום נגד המתחדשים הרוצים לשנות מהמקובל מעשה זאת בלי שום פחד רק במסירות נפש של ממש כדרך בקודש, והפיץ ה' בידך יצליח. - זמרים היקרים טהרת יומ"ט המפורסמים עוזרים לך בזה ומסבירים לכל את אמיתת הדברים, והקב"ה יאיר עיניהם של החולקים על המקובל בענין טהרתן של ישראל שצריכים להחמיר לפי כל הדעות כמובא באחרונים.

גיטת המצפה לישועה ורחמי שמים, הנוכה שמה

רוד בן ציון קליין
אב"ד יסודות

שלום שנימצלער

מלפנים אב"ד ביטשאבא

כעת רב דביה"מ אהל שמואל של"ו

ראש ומנהל ההכולל לאברכים

בעמ"ס שערי של"ו ומבשר של"ו על קש"ע

פה לונדון יצ"ו

ב"ה כ"ה אלול שמ"ות לפ"ק.

ברכת כתיבה וחימה טובה בספרם של צדיקים נאמנים לחיים טובים ומתוקנים, יתברך ויתרומם מלכותו לנצח נצחים, לכבוד אהובי ידידי ש"ב הרב הגאון הצדיק הלוחם הנלהב דבר ה' מקים דולה פנינים, המפיץ טהרה בכל העולם, רב פעלים מקבציאל חסידא ופרישא נהורא נפישא בקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא שליט"א האדמו"ר מהעלמען יצ"ו.

אחדשה"ט ואחרי קידה והשתחויו' מול כ"ק שליט"א אבא בזה לתחילת השנה לברכו בכרכת שנה טובה ומתוקה וימלא ה' משאלות לנו למובה שיזכה עוד לעשות הרבה פעלים בעבודתו הקדושה ויארץ ימים על ממלכתו, וכימי הזכרון הבאים עלינו לטובה נא להזכיר אותי הקמן לטובה ולברכה ולשנה טובה ומבורכת ובפרט כרפואה שלימה בשלימות.

כ"ד ידידו עוז המשתחויו' מול בהדג"ק שליט"א והשי"ת יקבל תפילתינו לרחמים ולרצון הדו"ש באה"ר ומצפה לשנת גאולה וישועה במהרה

דידן

של"ו בן בלימא שנימצלער
אב"ד טשאבא

זו' חוה בת חנה אסתר
לכוח"ט

בס"ד

שאלות ותשובות

ברכות שמים

מכ"ק מרן אדמו"ר מקאשוי שליט"א

ספר

מקוה ישראל ה'

חלק ה'

בענין גודל איסור עשיית פילטע"ר

במקוה גם לאנשים, ועוד הרבה

שו"ת בענין המקוואות

י"ל על ידי

וועד לטהרת המקוואות

ברוקלין נוא יארק

שנת תשס"א לפ"ק

כוח"ט ושלוי' וברכה לכבוד ידנ"פ הרב
 הגאון החו"ב בחדר"ת, צדיק תמים
 מזכה רבים, בבאר מים חיים נוזלים,
 לצאן הקדשים, מפורסם בכל אפסים,
 נצר מטע קדושים, כקש"ת מו"ה חנני'
 יו"ט ליפא דייטש שליט"א
 אבדק"ק העלמען יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה גיה"ע הגיעני ע"נ והנני ע"ט ממחר
 להשיב מפני הכבוד, ורק בקול"ר אמרי"ם כי
 הנני טרוד צ"ה.

בענין לעשות פילטע"ר למקוה, כרצון איזה אנשים
 צערי השדה, מעשה הפילטע"ר לנקות ולסנון
 המים שנשתמשו בו ואח"כ חוזר חלילה, ורואים
 לעשות שאחר הנקיון ילכו הלוך ושבו להמקוה ע"י
 המשכה לצור הטבילה, ולהשיקו לצור של מי
 גשמים, ממילא אע"פ שנעשו שאוצים ע"י
 הפילטע"ר (אשר מעשהו צכמה דרכים, ויש בזה
 כמה אופני פילטע"ר אולם כולם שוים לעשות
 המים שאוצים ממש).

א) הנהגה הדבר פשוט וזרור שאין לעשות כן מכת
 ששה עעמים, ארבעה עעמיי עפ"י הלכה
 ושחים עפ"י סברא, צשו"ת חת"ם כ"י מרן (סי'
 ר"ג) דעוב לעשות שני צורות מי גשמים ולית דעב
 מיני', דהיינו דרך זריעה לשפוך לתוכן המים ואל
 יחסר המזג צשום פעם, ששופכין לכאן ומנקין
 מכאן כשצריך ע"ש וכל עובר ישחומם למה כ'
 החת"ם דלית דעב מיני', וכי מקוה אשר לא מימי
 הגשמים רק מעיין מים חיים לא עדיף מיני', הרי
 הרבה חששות שיכול למלא צמי גשמים דלא שייכי
 צמעיון, וגי דכוונת ד"ק כפשוטו עפ"י המצואר שם
 בתשובה אחרת (צסי' רי"ד) בתחילת וצסיוס
 התשובה, וכפי המתצאר שם חשש מרן שיש
 קישויים צעשיית מקוה ממי מעיינות, צין צעשיית
 צור הטבילה שלא ישעפו שטף מים רבים, והרבה
 פעמיי הקישויים צעשיית תיבה או גיגית, וכן
 אודות החימום, ושאר ענינים כזה שהי' צימים
 ההם קשור צכמה קישויים והולאות רבות, ועי"כ
 ילערכו לצא לקולות הרבה, וגם פעמיי ע"י
 התיקונים שצריך לעשות צמשך השנה בכל פעם
 ילערכו לנסוע למרחקים למקוה ועוד כזה כגון

ובתשובות פלפלתי בזה הרבה צדצרי הדגמ"ר
 דמחמיר דצעי שתייה תחילת עשייתו לצורך מחובר,
 ובחת"ם כתב דצעי שתייה לורתה מוכחת שנעשה
 לשמש צקרקע וצש"ס דצחים הנ"ל משמע לכאורה
 להיפך, עכ"פ צנדוננו שחיצרו הצרזא למקוה, א"כ
 לשי' כמה פוסקים לא צעי שתייה לורתו מוכחת,
 רק חיצרו צקרקע מצטלו מחורת קצלת עומאה,
 וצפרע דאולי אפשר לעשות הגוממי שיהי' פחות
 מג' על ג', דלשיעת כמה פוסקים מניעת הזחילה
 מותר צדצר המקצב עומאה כנודע. וגם צודאי
 ליכא זחילה ויכרת, א"כ יש צירוף שיעת הרשצ"א
 דל"ה זחילה, ואף דהר"ש מחמיר מ"מ הר"ש
 ס"ל דמניעת זחילה ל"ה צכלל הויתו צעומאה,
 ואולי המקוה היא מעיין ואין זחילה פוסלת בו,
 ואף דחנו מחמירין גם צמעיינות שלנו דהוי כמו מי
 צילין כמ"ש מרן הק' (צטל דצרי חיים מצלנז) ז"ע,
 מ"מ עכ"פ יש סניף להחיר, ע"כ דעתי נוטה להקל
 אם יסכים ע"ז כ"ק הגה"ל הנ"ל. עכ"ל תשו'
 מהר"ש], ועכ"פ בזה צמצעל ע"ג קרקע צוודאי יש
 להקל, וע"ש [צשו"ת מאור יהושע] מה שמציא
 מחיצור לטברה (סי' נ"ד), לענין צרזא של מתכות
 דאפילו מצטלין ע"ג קרקע, מ"מ מיקרי גרור ע"ג
 כלים, דשם כלי נשאר עליו, וראיתי צמנחת ילחק
 (סי' ק"ה) שמציא צשם הערוגת הצושם חידוש זה
 דעכ"פ לא מקרי גרור ע"ג כלים, ע"כ וכצר
 מצואר כן לפי הנ"ל גם צחיצור לטברה.

ב) וע"ש צמאור יהושע צהג"ה מהמסדר ליישב
 ד' מרן הד"ח מקושיית החזון איש ודצרי
 לודקים מאור, ואין הפנאי מסכים כעת.

ו) וע' נהרי אפרסמון (סי' ס"ה) איזה הלכות
 צענין זה, עכ"פ צצר כתצנו שלא לעשות כלל
 צרות של מתכות.

סימן סד

**בענין אם מותר לעשות מקוה עם
 כלי הנקרא (פילטע"ר) שמנקה ומסנן
 המים אחרי שנשתמשו בהם.**

כ"ה אור ליום ג' לס' למען תחי' תשל"ד לפ"ק,
 אירווינגטאן יע"א.

באופן שתיקנו להם לא בדרך אחרת, וגם יבאו מימי העיר לצור העצילה רק בהמשכה ויהא הנקב פתוח בשעת העצילה, עכ"פ א"א לעשות יותר במדינה הלזו אשר צעו"ה ירדה פלאים ואין דורש ואין מצקש ועכ"ח לריך לסמוך על זה דכיון דכולו בהמשכה לדי מרן הד"ח ז"ע הוא דרבנן שוב סמכין דלא ישכחו לעשות הכל כג"ל והשקה מעולה, ועתה נבא לענין שאלתנו, אם נחיר הפילטע"ר אז תחצטל ענין של זריעה מכל וכל, וכמוצו, שהרי מנקין צמים שיחזרו ללולים לצור העצילה ולא לילך בדרך זריעה, והרי זהו כוונתם לסנן ולנקות, וא"כ לנו עוקרים צידים צזה שלא יהא מציאות שוב לזריעה אשר לפי ד' הח"ס זהו העיקר צמי גשמים, לכתחילה, ואפי' במקום שעושין רק השקה ולא זריעה מ"מ ברבות הימים אפשר שיוכלו לעשות גם זריעה, ואם נסכים לעשות פילטע"ר אז תיעקר דבר זה של זריעה לגמרי, הא חדא.

ב) טעם השני. הנה הפילטע"ר, עבודתו לדחות המים המלוכלכים מן הצור סובב והולך לפילטע"ר ואח"כ כשנסתכן הולך ושוב, ועל ידי כח העלעקטריק, ופתיחת הכפתור עובד עבודתו בתדירות חוזר חלילה, הולך ושוב, ואם ישכחו לסגור הכפתור אז יעבוד כסדרן והוי זחילה, אשר הוא פסול דאורייתא לרוב הפוסקים, כמעט כל הפוסקים, וזה חשש נורא וקרוב מאוד שיכחו לסגור הכפתור, ויש הרבה פילטע"ר שעובדים עבודתם בחשאי, ועלול מאוד לשכוח זאת דלא נרגש כ"כ והוא חשש א"י כרת ר"ל, ומי ירהיב עוז בנפשו להיות ערב שצטום פעם לא ישכחו, וצשלמא באם ישכחו לפתוח נקב ההשקה אז עכ"פ הוי בהמשכה וכג"ל, ובפרט שצזה כל אשה ההולכת יכולה לראות ולהרגיש אם לא נפתח הנקב לא כן בהפילטע"ר.

ג) טעם שלישי. כבר נחבאר דמלאכת הפילטע"ר שונות זו מזו, ואולי יזדמן פילטע"ר אשר עובד בכותל מן הצד, ואז כל סמיכת המים על צינן ומאשינערי"א של הפילטע"ר דאם נפתח אז הולך ילך יולא ושוב א"כ נמלא שכל עמידת המים על כלי מחכת הלזה ונפלו צרצרתא מה שאוסרים האחרונים באם יקום כל המקוה על כלי מחכות כמו באבולוי"ק-ווענט"ל המוזכר באחרונים כידוע, דמעמיד כל המקוה בדבר המק"ע, ואם כי לא

עצילה בנהרות, על כן כ' מרן דבאופן של שני צורות עם זריעה הוא הכל עלהוי"ט, ונקל יותר משאר האופנים, ובכל פעם יש מקוה כשרה והיא עובת הרבים, כן מחבאר היעב להמעין (בחדשונה רי"ד), ואפי' משום חשש של נתן סאה ונטל סאה כ' שם מרן שלא יבאו לידי כך (ע"ש באמלע החשונה של סימן רי"ד) משום דהמים חמים שבאו לצור העצילה לא היו ממש שאובים, וגם הלכו בהמשכה ע"ש, עכ"פ דעת מרן הוא, לעשות מקוואות של מי גשמים, רק באופן של זריעה והמים באים בהמשכה, אבל באופן של השקה מזה לא דיבר מרן, וכנראה לא ראה בזה לכתחילה, ליקח מים שאובים ולהשיק לצור של מי גשמים, גם ע"ש בחדשונה הנ"ל (סי' רי"ד) דאם אפשר במעין בלא קישויים וחששות אז בודאי עוב וישר ע"ש, וכן נהגו בגלילותנו שכל המקוואות היו באר מים חיים ועשו באופן שלא יהיו כל החששות, אדרבה זה הוי המוצחר, ובגליל העליון היו מקוואות של מי גשמים על ידי זריעה כדעת מרן, ששם הוי קשה מכמה סיבות לבא לעשות מקוואות של מים חיים, ועי' בשו"ת הגה"ק מהר"י שטייף ז"ל (סי' ע"א) שמאריך שם לעשות המקוואות בזריעה והשקה דוקא, והעיקר הזריעה כדעת מרן ח"ס ז"ל ע"ש, וכן שמעתי שמאריך בשו"ת מהרש"ג להג' האדיר דסעמיהאלי ז"ל, ואח"י לעיין בו, וכן במקוואות של קהלות הגדולות של החרדים הי"ו, נעשה כזה בזריעה והשקה, ובודאי במקום שקשה לעשות שניהם כשר גם בדרך השקה דהיינו להמשיך כל המים שאובים צראוי לבלוע כקרקע לצור העצילה ואח"כ להשיק ולהניח פתוח נקב ההשקה לצור של מי גשמים כל שעת העצילה, וכפי ידיעתי הלא כה"ג אשר זכה בצדקתו לתקן כמעט כל המקוואות צערי השדה מקלה ארלות הצרית עד קלהו, ג"כ עשה כן אם אפשר אז לעשות שניהם זריעה והשקה, ואם יש קישויים אז בדרך השקה וכמו שנחבאר, והגם כי צערי השדה במדינה זו כמעט אין איש שיהא בקי בהלכות מקוואות (ואפי' בשאר הלכות ג"כ כמעט לא, רק באיזה קילור הלכות) מסתמא מלא כה"ג בכל עיר איזה יראים, אשר עכ"פ משגיחים שיעשה הצלן, כפי שהורה לו כה"ג או ששאלו איזה מורה הוראה מובהק, מרבנים שבאו למדינה זו מערי אייראפא, החרדים אל דבר ה' ובקיאים בהלכות, דהיינו אופנים הנ"ל שיבא מושק למי הגשמים, ומי הגשמים יבאו רק

שוב בא לידי שו"ת מהרש"ג ושם צ"ל ס"ה ראיתי כן לעשות בזריעה והשקה, ומציא שם ד' מו"ר הגה"ק מו"ה שאלו צראך ז"ע צספרו הבהיר שאלו שאל (ס"י קכ"ד) שעמד צדי החת"ם (צס"י רי"ד) צדי קושיות עלומות, וגם הגאון דסעמיהאלי ז"ל לא מלא מענה ע"ש, וראיתי שם צשאלו שאל שגם מו"ר כ' לעשות זריעה והשקה, ואין הפנאי מסכים כעת יותר ואי"ה צפ"א.

ב

בענין מי שנימול תוך ז' להבראתו, האם צריך להטיף דם ברית.

ז) **עוד** חקר כה"ג צמי שנימול תוך ז' להבראתו, האם צריך להטיף ממנו דם ברית, הנה ראיתי ד' הגאון מו"ה יצחק יעקב ווייס שליט"א ראצ"ד ירושלים חוצצ"א וצלדק כל אמרי פיו, ואין בהמ"ד בלא חידוש, ללא צשורות שחיס שהן ארבע, הנה צערוך לנר כ' הגאון אביר הרועים ז"ל (יצמות ע"א) דלתי' א' צגמ' שם יום ז' להבראתו דאורייתא מכח הלל"מ ושוב אולי צריך להעד"צ אס מל צדיעצד תוך הז' ימים כמש"כ הש"ך ז"ל (ס"י רס"ב) צבי מל תוך זמנו, וצאמת הערל"י צעלמו כ' צסוף דצריי' דלא דמי ע"ש, אך בלא"ה ד"ק ל"ז להצין, איך אפשר לדמות הענינים, צשלמא צמל תוך ח', דמחוסר זמן ועדיין לא חלה כלל מצות מילה, על כן לא קיים המצוה ולריך להעד"צ, משא"כ צזה הרי צבר הגיע הזמן, ורק ארי' דרביע עליו, מלד הסכנה, וראוי ממשנה דשצת (קל"ז) דמל של ע"ש צשצת, עשה מצוה לכו"ע, רק לרי"א עטה צדצר מצוה ועשה מצוה חייב חטאת ולרי"י פעור אצל לכו"ע עשה מצוה ע"ש, וא"כ קו"ח מה שם שצצר על אי' סקילה מ"מ אמרינן קיים המצוה, דרק ארי' הוא דרביע עליו וכמצואר סצרה זו צכ"ד צש"ס, א"כ כ"ש צכה"ג דהלל"מ הורה לנו אי' סכנה עכ"פ הוא דצר מצחוק, וצזמן צבר הגיע, רק ארי' דסכנה רביע עליו פשיעא שקיים המצוה ול"ל להעד"צ.

ח) **ועוד** ראוי אלימתא יש להביא ממשנה זו עלמה, דהנה צמשנתו צמל של ע"ש צשצת, לדוגמא אס החינוק נולד צע"ש וחללתו חמה עד שצת צחלות, ושוב כשהגיע יום ע"ש, יום השמיני א"א למולו דלריך ז' ימים להבראתו, ונעשה ראוי צש"ק צחלות, והוא מל אותו צשצת צצוקר ה"י

צרור כי הפילטע"ר אשר יעשו יעצוד כן, אולם מי יאמר שלא יעשו גם צאופן זה והלא יש הרבה אופנים צפילטע"ר ומיום אל יום מתחדשים אופנים שונים, וכמ"ש מרן הד"ח ז"ל צבי מאשינען צבי ליצית והשאה, שדצר שמשחנה מיום אל יום אין לסמוך על זה.

ד) **טעם** רביעי. העירני צני הרה"ג מו"ה אליעזר חיים שליט"א, כי צשעת עצודת הפילטע"ר הלוך ושוב, צאס אז פתוח נקב צהשקה, אשר שכיח שמיחים פתוח נקב ההשקה למי הגשמים, וממילא כשמושך כח הפילטע"ר את המים, נצרוקן הצור מי גשמים עד הנקב, והמים צאים ושצים כסדר לצור העצילה ודחי' המים לצור גשמים ג"כ ושואצים צחצרה עד הנקב, וכן כסדרן, א"כ צכמה שעות צצר נחלפו המים והוי נתן סאה ונטל סאה, ולכתחילה מחמירים צכל מקוואות שלנו שלא תהא נתן סאה ונטל סאה.

ה) **טעם** חמישי. מלד הסצרה, אס נעשה ונחיר לעשות חדשות הלזו, אז יעשו כן צכל רחצי המדינה, והוא דצר הנראה לעין כל דצר של פרהסיא, וצשלמא כעת כשרותה של מקוה ועשייתה ידוע רק ליחידים, אולם צאופן זה שצולט לעין הרואה יראה כל אי' שמקוה נעשית על ידי פילטע"ר כמו כל סווימינג פו"ל, וכ"א יחשוב שצו העיקר, לא אלו מעהרין רק אלו מעהרין, והיא גצרה קרובה ופשוטה, וישכחו העיקר להשיק ולהמשיך והעיקר הפילטע"ר, שהרי יראה שצכל מקוה יש פילטע"ר ואס נחיר לעשות כן, מסצצר שיעשו כן צכל מקום.

ו) **טעם** ששי. ג"כ מלד הסצרה, דלא ימלא צערי השדה אחראי, אשר יקה על עלמו שלא יצאו כל החששות הכ"ל, להשגיח צעינא פקוחא, הלא גם עתה הקישויים גדולים, ואס תהי' גם פילטע"ר, מי איש אשר ישים לצ על אלו הדצרים, ויתקלקלו ח"ו כל מה שהושג צע"ה צכל המקומות צענין עשיית מקוה כשרה, וח"ו ירד לעמיון, וצרור לכל רואי השמש הצקיאס צתלכות מדינה זו, אשר עמו צעלו ישאל ומקלו יגיד לו, כל המיקל לו מגיד לו, אין דורש ואין מצקש לדצרים העומדי' צרומו של עולם, ע"ל בן אינן להעלות ע"ל הדעת להחיר פילטע"ר, ישתקע הדבר ולא יאמר ח"ו. ה' הטוב יעבר לצצינו לעצודתו, ויצרוק עלינו מים טהורים צצ"א.

ומתעבדים זכותל הסמוך, שכתבו שם רבותינו, דהוי כמקוב קטן צחוך הגדול. והסברה דאס נאמר דכה"ג מקרי זחילה^(א) הרי א"כ לא ימלא עזילה צאשצורן, דצכל עזילה מכה האדם העובל שצים והולכים המים מכאן לכאן, רואו ושוצ מכותל לכותל, ואס זה מקרי זחילה א"כ א"א לעבול בשום פעם צאשצורן, אעכ"ח דזחל הוי רק כשלא מתעבדים ויוצאים הלחה, לא כן ציוצאים ושצים מיד ע"י העכוז צכתלים. עכ"פ צנ"ד לא דמי לשם כלל והוי כעוכלא לדנא.

(ה) ובעיקר לחדש חדשות כאלו כה הראתי צני הרצ החו"צ מו"ה שמחה ישראל שליט"א צשו"ת חשב האפוד (ח"א סי' י"ז) שכי צזה"ל, אמנס כיון דהוא דבר חדש קלת (שם מיירי שרלו לעשות פעולות שהמקוב תשאר נקי על ידי איזה פעולות) נחייעלתי עם הגאון שר התורה מוהרד"צ וויידענפעלד (שליט"א) ז"ל מטשעצין ואמר לי כי לפי דעתו אין לעשות צמקוב שום דבר שלא נהגו צו הראשונים ואפילו אין עליו שום חשב, כי אי אפשר לדעת מראש מה שיוכל להוולד מאיזה התחדשות שהוא, ואף שצמושכל הראשון נראה כולו טוב, יתכן שצמשך הזמן ילא מזה קלקול שלא שערנוכו, אה"ד ע"ש.

(ו) ע"ל כן אפריון נמע"י לכה"ג, אשר כלופה לצית ישראל צטברת מקואות, שיטמוד על משמרתו, ואין להציא פילטע"ר צאיזה לורה שתי" לתוך קהל ועדה, להשתמש צו למקואות, וצטוח אני שכל עדה קדושה תעה און קשצת, צענין חמור אשר קדושתינו תלוי צזה שלא לפרוך גדרי העברה, ולא יכניסו כלי הזה לגבולס, וצזכות זה מכה צקרוב למים טהורים צשוז ה' שצות עמו.

הכו"ח בברכה ושלוי והצלחה וכט"ס ידנ"פ מוקירו כערכו דושת"ה

הק' רפאל ב"ר

סימן סז

המשך

להנ"ל

ב"ה אור ליום ה' האזינו בין כסה לעשור תשלוי לפ"ק.

אחדש"ה נשחוממתי על מה שדרש כה"ג, עוד צענין הפילטער למקוב, לדע מה דעתי העני

דעתי העני, אשר הוא גם דעת גדולי זמנינו ה"ו, כי ח"ו להכניסו לכלי תשמיש למקוב עברה, מכה כמה חששות לאורייתא ודרצנן, ומי יודע עוד מה יולד יום עוד חששות, כי משתמים המאשינע"ן מיום ליום כמ"ש מרן הגה"ק רשכבה"ג צשו"ת דצרי חיים (ח"צ ס"א) וכ"ש צזה"ז שמהדשים צכל יום ע"י העטעניק גדולות, פשיטא שחלילה להקל צזה.

(ב) וזהנה צמה שערורתי כה"ג מאז צשם רצ גדול שליט"א שריפרק צמה שכתבו שיש חשב חזילה צהפילטע"ר, ורלה לדחות זה מכה ד' רצינו הרמ"א ז"ל (ר"א סעיף ג') דכשזחלין מעט ושצים למקומן אין חשב חזילה, וכן צזה הולך ושצ אחר עבודת הפילטע"ר להמקוב, אה"ד. ואמרתי לכה"ג שזה יתא כלל, ולא יעלה על הדעת שזה יהא דומה להא דרמ"א, דמקור מקומו טהור לדי הרמ"א צשו"ת הריצ"ש (סי' רל"צ) ושם מצואר שהמים צהכרה נתפחים מכה האדם העובל, ומיד אחר כן צסור כה המכריח אז שצים למקומס הראשון צהמקוב, יעיי"ש היעצ צדה"ק, אצל כה"ג שהולך להפילטע"ר ואח"כ כשנגמר עבודת הפילטע"ר אז צכה המאשי"ן ישוצו להמקוב או כולם או מקלתס, כפי מה שרולה הפועל העובד שם, וכי זה יש לדמותו לדצרי הרמ"א, ראשית לא שצים מעלמס, ולא תיכף, ולא סמוכים להמקוב, ולא נשארים צחדר המקוב צסמוך, רק הולכים ויוצאים לגמרי וצצלעים צהפילטע"ר. וכל מה שחשצנו כאן שצריך להיות כן, מצואר צלי הריצ"ש שם, וצלי רצינו התשצ"ן (ח"ג סי' ל"ד). ולענ"ד יש לדמותו למי שיטעה נקצ צלד המקוב שיחליו למקום מיוחד צרחוק ושם ישאצו המים צאיזה כלי או דלי וישפכו צחזרה צאיזה שציל שילך צחזרה להמקוב, הכי יעלה על הדעת שזה יוכשר.

(ג) וזהנה מש"כ הרמ"א ז"ל לי "מעט" כוונתו צרורה דמצואר צלי הריצ"ש דכשהכותלים של החדר סמוכים אז מתיר וכן מצואר צתשצ"ן, לא כן אס זחל להלחה ואין שם כותל ע"ש היעצ, וזהו שכי הרמ"א מעט דאס יחיל למרחקים אפי' יהי שם כותל לא מהני וזהו לי זחילה מעט שאין צכתן לחול הלחה, כיון שיש מעכצ ע"י הכתלים רק עכ"ח שצים למקומס, ומצואר היעצ שד"ק מצוארים צהראשונים הנ"ל.

(ד) ונראה גם להסציר די הריצ"ש (סי' רל"צ) למה לא נקרא זחילה ציוצא ושצ מעלמס

נוטה, הגם שכבר נדפס בטברת יו"ע על משניות (ח"ג) תשובתי הדלה לאסור מכח ששה טעמים, מ"מ יש מי שהוליא קול כי שוייתי נפשאי הדרנא, לא ידעתי באמת מצטן מי ילאו דברים אלו, אשר מופרכים מעלמס ואין כדאי לטפל בהם, ופשיטא שהאיסור במקומו עומד כמו שחוו דעתם גם גדולי ישראל הי"ו, וח"ו לצנות נהרסו"ת, אשר עלולים לקעקע בירת קדושת ישראל ח"ו, ולהרוס יסודות חוקי עברה ח"ו, על כן אשנה ואשגש פה, כי אין להעמיד פילטער ח"ו, וחזקה על חברים, שומרי משמרת הקודש בכל מקום שהם, שלא יוליאו דבר שהוא אינו מחוקן, ולא יניחו לבא לגבול ישראל פילטער הלזה, ועליהם ועלינו תבא ברכת טוב וגמח"ט ושנת גאולה וישועה בתוכ"י בע"ה אכ"י"ה.

הכו"ח בברכה ודושת"ה

הק' רפאל ב"ר

שיעשו לכתחילה השקה וגם זריעה, כאשר הארכנו שם בכל זה. (ב) חשש קרוב ונורא שיכחו, ויעזבו הפילטער גם בשעת העצילה, והוי זחילה פסול דאורייתא לרוב הפוסקים, כמעט כולם. (ג) מלאכות הפילטער שונות זו מזו, ואם יהיה הפילטער מן הלד, וסמיכת כל המים על צנין והמאשינעריי, א"כ מעמיד כל המקוה על דבר המקב"ט, כמ"ש האחרונים באצלו"ף-ווענע"ל. (ד) אם יניחו פתוח בשעת עבודה הפילטער נקב בהשקה תחרוקן הכל ויהיה הלוך ושוב כל המים והוי נתן סאה ונטל סאה. (ה) מלד הסברא, אם נחיר כן, יעשו כן בכל רחבי המדינה, ונעשה המקוה כסווימינג פו"ל, ויהיה להם העיקר הפילטער, לא אלו מעהרין אלא אלו מעהרין וישכחו העיקר להמשיך ולהשיק והיא גזירה קרובה ופשוטה, שהרי הפילטער נראה לעין כל רואה. (ו) ג"כ מלד הסברא, דלא ימלא אחראי צערי השדה שישיגה על הכל, הלא גם עתה הקושיים גדולים שאין כמעט מורה הוראה בכל המדינה צערי השדה, אשר בקי צהלכות, ועוד להוסיף כזה, לא יעלה על הדעת. כ"ז ציררנו שם היעז צס"ד.

סימן סח

המשך

תשובה נגד מי שרצה להתירו להנ"ל

(א) ועתה נשוב ונראה ד' הרה"ג הנ"ל, מש"כ דאפי' אחרי שוב המים מהפילטער מושקים במקוה התחתונה, כיון שהוא מקוה ע"ג מקוה וגם מקוה בלדה. וכי ללך בכל מקום לראות האם עשו מקוה ע"ג מקוה. שנית כגון אלו שנוהגין כדברי מרן הדברי חיים שלא יעשו מקוה ע"ג מקוה א"כ מאי איכא למימר. גם צור בלד אם פתוח בשעה שהפילטער עוצד אז מתרוקנים משם כל המים ג"כ, ולא מהני השקה.

ב"ה אור ליום ו' עש"ק "ויברך אותו שם" תשל"ו לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

(ב) אחדש"ה גיה"ט הגיעוני ע"ג, ומה שהעיר כהד"ג עוד הפעם אודות הפילטער (מסנת) למקוה עברה, הנה אבא צזה בקולר אמרי"ס להשיב על מה שכי הרה"ג המתיר שליט"א במכ"ע המאור (מחודש מרחשון תשל"ו), והרה"ג הנ"ל צראנו הטוב לזכות הרבים ילא לישע הפילטער ולהכשירו. אמנם על משמתי אעמודה, שאין להכשירו בשום אופן. ובאמת בטברת יו"ע (ח"ג דף ע"ו) נדפסה תשובתי הדלה בענין זה (מלבד עוד כמה תשובות בענין הנוגע לנ"ד, רק אין מן הצורך לכופלם כאן). ועכ"ח אלעריך פה לחזור עליו בשורשי הדברים כדי שיצוארו הכל על נכון. הנה העלינו שם דהפילטער יש לאסורו מכח ששה טעמים, ד' עפ"י הלכה וצ' מכח סברא. (א) כי על ידי כן יחבטל עכ"ח מקוה על ידי זריעה, אשר מרן חת"ס החשיבו לעיקר, ורבותינו נוחי נפש החזיקו

(ג) ומה שהשיג על דברי הגאון ראצ"ד דירושלים שליט"א, דאם אין הגזחלים מערבין א"כ במקוה של חת"ס, ע"י צור הזריעה, אשר כתב מרן דלית דטב מיניי, איך כשר הלא בשעה ששופכין המים לשם הוי זחלין. הנה האמת כמ"ש הרה"ג דהלא יש כאן מקוה כשרה וזה נשאר גם אח"כ על כן שפיר לא מקרי שהגזחלים מערבין, אבל בפילטער הלא מתרוקנים כל המים הלוך ושוב על כן בשעה שהפילטער עוצד אין מערבין שכולם זחלין חולה, ואח"כ כששוקטים כבר נתרוקנו ושבו כל המים ואין מכשירין. ולדקו ד' הגאון הראצ"ד שליט"א (ועי' לקמן סוף אות ד').

מים חדשים, בכל יום בתכלית הנקיות ולמה לנו לבא לחששות גדולות וקרובות, ומה שחושב הרה"ג שגשים הנאורות גזרו אומר, שלא ילכו רק אם יש פילטער. הנה נשים לא יודעות כלום, רק שחבי' לכן מקוה נקי, וענין פילטער גילה לכן מאן דהוא, ועתה חושבות שזהו תיקון היחידי, ואם יאמרו לכן שחביה נקי' די צזה, ואין צזה שום זיכוי רבים, רק אדרבה ח"ו קלקול להבא שיחפשע הפילטער בידי ההמון, וכבר כתב מרן הד"ח דמאשין משתנה בכל עת, וחשש וגזר והחמיר בכל מלואות שלא יעשו על ידי מאשין וקו"ח צנ"ד. והבאנו בתשובה אחת [לעיל סימן ס"ו] דצרי גאון הדור מטשטצין זי"ע שלא לעשות עניינים חדשים במקוה שא"א לדע' הקלקולים שיאלו מזה (כאשר הוצא בשמו צשו"ת חשב האפוד).

ז) ודגנה היה מקום להאריך בכל פרט ופרט הרבה אולם כמדומה שאין מן הצורך שכבר גילו דעתם גאוני הדור שליט"א שלא לעשות פילטער. ועל כן אם כי כונת הרה"ג המתיר שליט"א רלוי', ודורש עוב לעמו ורואה בחקנת צנות ישראל, מ"מ יש להן תקנה אחרת בקל"ת ערסא, וקל"ת הולאה, ליתן מים חדשים בכל יום, ולא על ידי פילטער אשר עלול ח"ו להביא קלקול וחששות גדולות.

ה' העוב יערה עלינו רוח עברה ממרום, ונפרץ למזרח ומערב לפון ודרום, להרחיב גבול הקדושה, ולראות כלילת יופי בחידושה, וקיצון נדחינו מארבע פינות, באותות ומופתים קץ הפלאות, מתוך שובע שמחות, ועיני כולנו רואות צעזרת רוכב ערבות, לשם ולתהלה אכי"ר.

בדשת"ה יד"ג עוז

הק' רפאל בלום

סימן ס"א

עוד בענין הפילטער

ב"ה אור ליום ו' עש"ק נחמו תשל"ה לפ"ק.

שלוי' לכבוד האברך המופלג ומופלא בעל פיפיות כ"ש מו"ה ... נ"י ולבאל"ש.

אחדש"ה צענין הפילטער שנדפס בשמי צעברת

ד) שוב כתב הרה"ג הג"ל דאפילו אם יזחלו מים שצבור הזריעה לא מזיק מג' טעמים, א) שיש המשכה קודם לזה. ב) הא דזוחלין אין מערבין הכוונה אשר רק באם מכשיר מקוה חסרה משלימה, לא כה"ג לטהר השאובין. ג) דמים הכשרים אינו מזיק שזוחלין, רק השאובין לא יהיו זוחלין, דעכ"ח כן הוא דאל"כ איך אפשר לעשות השקה או זריעה בכלל הרי כולם צורך שזוחלין השאובין להכשרים. הנה מש"כ צעטס הראשון שיש המשכה. הלא כיון דכולו בהמשכה שוב לריך שיבאו ויושקו צמים כשרים דכולו בהמשכה אין שום היתר, וכמו דכולו שאוב לריך להשקה כשרה כמ"כ צזה, וזה פשוט וברור. צ) מה שרואה לחלק בין חסרה לבין שאובה. מצוהר להדיח בדצרי האחרונים דצרי הרמז"ס ז"ל דאין זוחלין מערבין גם בשאובה. נא לעיין בדצרי נוצ"י מהד"ת סימן קל"ו, וחת"ס סימן ר"ח, וכן בשאר דצרי רבותינו ז"ל ואין שום חילוק. ג) מש"כ דמים הכשרים שצאים עליהם השאובים שפיר מערבין ומכשירין. חמת הדבר, רק שריך להמתין עד שיהיו שקעים כמצוהר בת' ד"ח צכמה תשובות, רק כאן אינו דומה, דעל ידי הפילטער שמושכין צכה העלעקטרי"ק כל המים וכולם זוחלין מקרו (ועי' רמ"א סעיף נ', והעירני הרה"ג"ל דהעלמען מנוצ"י ת' סימן קל"ז), אולם צנ"ד ממילא כשפותחין הנקבים אז הכל זוחל (וכמו שכתבנו ארת ג').

ה) מ"ש"ב הרה"ג דיש זהירות יתירה וסוגרים צמפתה הכפתור. הנה מי יעמוד אלל כל מקוה שצאמעריקע שיהי' סגור ומסוגר, ועוד הרבה מכשולים כזה, ובלא"ה הלא דעת כל הגדולים שליט"א לאסור, ועכ"ח לריך הרה"ג לצטל דעתו ולילק אחר דעת רבים כדרכו של תורה. וצאמת מי שצקי צתכלוכות מדינה זו ידע שיש לחשוש הרבה והרבה, יותר ממה שכתוב כאן, וכחצנו רק מטע מן המטע.

ו) שוב כתב דאין צכחנו לגזור ואפילו בצ"ד הגדול גזר רק כשיש טעם. הנה בכל דור ודור חששו רבותינו לחשש הקרוצ לבא, וכל ספרי הפוסקים מלאים מזה, ורק במקום שלא אפשר, אז עשו עכ"ח גדרים מה לעשות שלא להכשל, אבל צנ"ד, הרי כעת לא דומה ללפני שנים, שע"י הטעניק אפשר לעשות בכל יום מקוה נקייה עם

יו"ע על משניות (ח"ג) ששה טעמי' לאסור, די' להלכה, די' מסבא, וכחצת לפקפק אצא על סדר דצריך צע"ה כיד די' הטובה אלו, (מכחצך קבלתי היום ציוס ת"צ, ועתה צאתי להשיב אחר שעברתי על דצריך).

ה) **כתבת** כמה דפיס האם הפילטע"ר זחילה הניכרת, וגם מהו הלכה כשאונה ניכרת, הנה אין כדאי להשיב צזה, כי מי פתי יסור הנה לחשוב על מוס שמחלפים לגמרי באיזה שעה לומר שזו אינה זחילה ועל זה לא לריך בירור וראיות, וכל מה שהצאת ספרי' על זחילה הי' צידך להציא עוד הרבה ספרי' שמדברי' מענינים אלו, רק שלא נוגע לעניינינו, והדבר פשוט לכל בר די' רב דחד יומא שהוא זחילה ופסול דאורייתא.

ו) **אעפ"כ** אין ראוני להוציאך חלק לגמרי, הצאת סבא וראוי, מאיזה ספר (ספר מהמחוצרי' לפועלי און אין במחילתינו, וכבר נדפס בקו" פתח האוהל" תשובה צזה, [ע' לקמן סימן פ"ב, (המעתיק)] ידיעה הוי כאלו רואה, שהרי הרשב"א כי צבילה (ל"ח) דבגזינה כיון שידע דבאיסור העמיד על כן לא צטל לא כן צמים, הרי דמה שידע חסוד כאלו נראה ממש, כמ"כ צנ"ד הרי יודע שהפילטע"ר מוציא המיס א"כ הוי כניכר הזחילה אח"ד, הנה ברשב"א הוא להיפוך דעל ידי שרואה הגזינה שהועמד, יודע מזה שהועמד באיסור, ולא לומר דאם יודע אז רואה, וז"פ. שנית אם היינו לריבין להציא ראוי שיהא ניכר דוקא הזחילה אז נציא ראוי לזה, אמנם הענין דלא כתיב בתורה ולא אי' בגמ' דזחילה צע"י ניכרת, רק אמרי' דאם לא ניכרת לא הוי זחילה, אבל אם הזחילה זחילה לא מעלה ומורדת אם ניכר או לא, כל טעמו של רשב"א דאם אינה ניכרת לא פסלה תוכ"ק, דזו לא הוי זחילה, אבל במקום שהאמת שהוא זחיל בזחילה גמורה ממקום למקום, כל המיס, אז לא צע"י ניכרת.

ז) **באות** די' כתבת דא"א לחשוב דמה שחוזר חלילה הוי כאינו זחיל, דל"ד להך דריב"ש כלל, כבר אמרתי דבר פשוט הלזה צטל פה להגה"ל דהעלמתן לפני הרבה מדשים וגם כתבתי לו אח"כ רק שלא נדפס עדיין, צ"כ נדפס מהה"ג דעשאקאווע צהמאור כל זה, והוא פשוט וא"ל לפנים.

ד) **באות** הי' כתבת דלא נעשו שאוצין צפילטע"ר דצכל פעם יש מי' סאה צבור, ע' צש"ך (ס"ק קכ"ע) דאין הנזחלים מערבים, וע' חת"ס סי' ר"ח, ויש להאריך צזה הרבה, עכ"פ לא הוכשרו המיס צשעה שהפילטע"ר עוצה, ונשאר שואבים.

ה) **באות** י' כתבת דמה שהעליתי שאנו נעקור לגמרי ענין זריעה שקילסו מן חת"ס. וכתבת דזה טעות דוכי השקה לא מהני לכל מקואות למאות עכ"ד, הנה לא ידעתי וכי יש בר צנ רב בעולם שאין יודע שהשקה מועלת דבר שהמשניות וכולי ש"ס וש"ע מלא מזה ועל זה מי יפרק וסמיות עינים יש כאן. ומי לא יודע שכל מקוה כשר בהשקה, אמנם מן כי' על זריעה דלית דעב מיני', ומי יהיו לכתחילה לעקור זאת, הלא מו"ר הגה"ק צספרו צשאל שאל נתן ג"כ ענה זו לעשות ג' צורות כדי שיהי' זריעה וגם השקה, והטעם דשמא ישכחו לעשות השקה, ואתה ראית צשו"ת מהרש"ג ואך לא ראית שזכו החשש שיש בהשקה על כן מהדריין לעשות ג' צורות, ואם תעיין היעב צדי' מו"ר שם באריכות ד"ק יתצטרך לך הכל, וממילא מה שכתבת שישנם למאות מקואות כזו, ממני"פ לא לריך אתה לכחוד דמי לא יודע דמהני השקה ועכ"ז רואים גם בצריעה, וכן עושין צוילאמסבורג המקואות.

ו) **ביש"ב** צאות י' צשם הג' רמ"פ שליט"א שהחת"ס לא כיון לזריעה, הנה אין ספרו מצוי אללי, ונאמנים עלי כל דברי רבותינו שכן פירשו די' החת"ס ומעולם לא עלה על דעת שום איש לפרשו צענין אחר, ואין אני יודע איך אפשר לפרש ד"ק צאופן אחר, וע' צדי' מהרש"ג וצדי' מו"ר שם ותרעה, ואנו מקצלי' דעת רבותינו הקדושים ז"ע.

ז) **ביש"ב** צאות י"א לבקש קולות צענין נתן סאה ונעל סאה, אהובי אנו נמשכים אחר רבותינו הקדושים הדברי חיים ז"ע וכל רבותינו חכמי גאלייען ואונגארן, להם התפארת צכל הוראה, שאסרו צהחלט לכתחלה לעשות ני"ס וני"ס, רק צשעת הדחק גדול, וכבר הזכרתי די' הד"ח וע' צדרכ"ת (ס"ק קל"ח) ותרעה איך החמירו גאוני הדור כמו הבית ילחק וכל רבותינו, ממילא אין שום נפק"מ ממה שהצאת, והוא קלות צהוראה, דרך

המקואות שיטנס שם כעת תחת השגחת רצנים מוצהקים שליט"א והמה נקיים בתכלי הנקיות וזאים, ויכולות לבא גם עתה ומי מעכב, ואלו שרחוק צעייכה, אז גם להבא תהא רחוק צעייכה צעוה"ר, עד שיערה עליהן רוח טהרה ממרום, כי זהו רק עטנת שוא כידוע, ומי יכניס ראשו בחששות חמורות בשביל דברי הבל כאלו. על כן אדגיש בזה לכבודם שאין להכשיר מקוה כזה והמקואות אשר שמעתי כי ישנם צעוה"ר צעיר וכו' על ידי פילטע"ר, חלילה להשתמש בהן. וגם המקוה החדשה אם יהי' שם פילטע"ר לא ימח שום אי' את בני ציתם או זרעם לשם, וכל אחד ידע כי בנפשו הוא.

ול'השומעים ינעם ותבא עליהם ברכת עוז צע"ה, ואקוה כי הלא ישראל קדושים ושומעי' לקול מורים, בזדאי יטו אוזן קשבת וזכות זה נזכה למים טהורים וקדושים כמש"כ וזרקתי עליכם מים טהורים צצ"א.

ידידם עוז דוש"ט בלונ"ח

הק' רפאל בלום

סימן עא

בענין עשיית פילטע"ר במקוה של אנשים

ב"ה אור ליום ו' עש"ק לס' והפריתי אתכם והרביתי אתכם תשל"ח לפ"ק מ"א למב"י. אורווינגטאן יע"א.

בימי העומר יאמר שומר, חלפה לילה ואחא בוקר, ושלוי' וברכה לכ' ידי"ג הרב הגאון הגדול חו"ב בחדר"ת המפורסם במעשיו הכבירים, במים טהורים כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה לתשובת יקרתו אודות המקואות שנבנו לאנשים ונפרץ הדבר באיזהו מקומות לעשות להם פילטע"ר ולפי דעת כה"ג יש לחוש לכמה

הראצו"ס כל המיקל להם מגיד להם.

והרי נתבאר שכל הארבעה עממי' שרירין וקיימין.

הכו"ח בברכה

הק' רפאל בלום

סימן ע

התעוררות לקהלה בעת בניית מקוה שלא יעשו פילטע"ר.

ב"ה אור ליום ג' שנכפל בו כי טוב לס' ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום תשל"ה לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

בין המצרים, יזרח אור לישרים, ה' הטוב קרן עמו ירים, ונזכה לרגלי מבשר בראש ההרים, ושלוי' וברכה לכבוד ידידינו החשובים החרדים אל דבר ה' ותורתו כ"א לפי מהללו בעיר וכו' יע"א הי"ו ולכאל"ש.

אחדש"ה, הנה כפי שנודעתי עלתה רוח נכון בקרב היראים דשם הי"ו לצנות מקוה טהרה להרחיב גבול הקדושה, וזדאי דבר גדול הוא להוסיף כזה וכזה צעיר גדולה לא' בלע"ה כ"י, אמנם נשבר לצי בקרבי כי שמעתי אומרים שזדעת איזה אנשים לעשות פילטע"ר, באמנם כי על ידי כן יתוספו עוד לבא אלו שרחוקות צעוה"ר מטערת המשפחה. הנה פילטע"ר הזה נאסר מגדולי ישראל הי"ו מכמה עממים, ומי ירהיב בנפשו עוז לעבור על דצריהם, אשר נאמרו בלדק וכהלכה, ואין פה המקום לבאר כי כבר נדפסו דצריהם, עכ"פ חלק מהם, ולא באתי בזה אלא לעורר לבצם שח"ו לעשות כן בדבר שקדושת ישראל תלוי' בו, בחשש איסור כרת ח"ו, וחלילה פגם במשפחה למה להכניס את עמם בלרה כזו, הלא כבר כתב רבינו החשצ"ן דאפילו בדבר חול מצקשים הדרך הצעות וכ"ש בדבר חמור אשר הזכירה עליו תוה"ק לריך לילך בדרך הצרור בלא ספקות. ומה שעושים שעל ידי כן יתוספו הרחוקות, אינו אמת כי ראיתי

"סניף" לאריות, בדבר הנוגע לעברתן וקדושתן של ישראל, ואם כי נפתח בגדולים מסתיים בקטנים, לזא באיזה גרגרים זראש "אמיר", הגם כי ערוד אני ז"ה בערדת השיצה הי"ו ועוד, לקחתי מעט פנאי לעיין קצת ולרשום צעט צרזל בדבר הלכה זו צע"ה.

א) מרן הקדוש רשכצה"ג מלאחז זי"ע בדברי חיים (ח"צ סי' פ"ח) בתשובתו להגאון בעל נפש חי' מקאליש ז"ל פוסל לחלוטין מקוה שעומד ע"ג מקוה וסילון שבאמלע מחצרן, כפי שמלוייר זס היעב, מכח דקטפרס לא הוי חצור, וגם ל"א גוד אחית וגוד אסיק ע"ש, וככה זאס אין סלון רק מקוה ע"ג מקוה, וגסרים וכדומה מפסיקין לזד, זין זה לזה, לא מצואר שס זד' מרן מהו בהלכה, אמנס באמרי יושר (ח"צ סי' ע"ג) כי דדוקא בסילון מחצר פוסל הד"ח, לא זולת, ובעלס הי' דעת האמרי יושר (ח"א סי' ק"א) להכשיר גם בסילון אך לאחר שראח די' הד"ח לא מקיל בזה אולס בלא זה יודה הד"ח ע"ש, והדבר יפלא כי הגאון אמרי יושר לא שת לזו במחכת"ה לדי' הד"ח (ח"א סי' מ"ו) שכי' להדיא בתיצה הגחונה ע"ג מקוה ושופכין לתוכה שאזיין דעיקר ההכשר מכח ההשקה והרי הוי קטפרס, דלא מהני צרוזו שאזיין, אשר הוא דאוי, רק דדרצנן מהני קטפרס ע"ש היעב בשלהי התשובה, דשפתי הד"ח צרור מללו דלא מהני גם בזה קטפרס. ובאמת צעמק שאלה (סי' נ"ט) בהציאו די' הד"ח, כי' דלא לזד שהוא קטפרס אלא גרע עוד, שהוא ללוק ומחזיק צעוז דצרו חותנו הד"ח, ומשמעות דצרו דסתס נקצ השקה שהוא מלמעלה למטה בכל גווי הוי קטפרס, אם כי גם הוא לא הציא רק די' הד"ח צסי' פ"ח ולא מסי' מ"ו. גם בתשובה פרי השדה (ח"ד סימן קל"ח) מציא די' הד"ח מסי' פ"ח לפסול מקוה ע"ג מקוה ע"ש ובאמת משס אין ראיח כמ"ש האמרי יושר, ודי' התשובה צסי' מ"ו לא הציא כלל.

ב) עוד יש להפליא דצאותה תשובה סי' מ"ו כי הד"ח בזה"ל "א"כ לא מהני השקה זו והנה קיי"ל קטפרס וגוד אחית אינו חיבור" א"כ זהו עכ"ח דלא מהני כלל, ואח"כ כי' הד"ח "לכן נ"ל להחמיר לראות בכל פעם שלא יהיו שאזיין" מה לשון לראות ולהחמיר הלא הוא הכרח וא"א בלעדי

שיאמרו החירו פרושים את הדבר להיות פילטע"ר במקוה, וכיון שניתן רשות לא יצחין זין מקוה למקוה, על כן לפי דעתי העניי יש לגדור גדר ולא להניח כלי פילטע"ר לשום מקוה של אנשים, ונזכה בקרוז למיט הטעורים צע"ה א"ס.

הכו"ח בברכה ודשת"ה בלונ"ח

הק' רפאל ברום

עוד רגע אדבר, ראיתי צשו"ת מחז"א (סי' י"ג) הנ"ל, שכי' ליישב הקושיא של זיי"צ (אר"ח סו"ס פ"ו) דאלמלי נאמר דלאחר שעבר זמן ל"ש שז עזילה בזמנה מלזה דא"כ הו"ל מל"ע שהז"ג ולמה עוצלת ז' עזילות (נדה כ"ט), למה תתחייב הרי הו"ל מ"ע שהז"ג, ותי' מחז"א דכיון דמלזה זו זאה להתיר האיסור שחוכל להטער לעברות ולצעלה באופן זה לא פעורה אח"ד, ולכאוי יש להעיר על זה מד' חוס' (קידושין כ"ט ע"א ומגילה כ' ע"א) דהקשו דלכווי מילה מעשהז"ג, והרי גם שס זאה המלזה להתיר בקרבן פסח ושאר דצרי' שהערל אסור בהן, כגון לעבוד עבודה ועוד כזה, אעכ"ח לא אמרי' כן.

גם מש"כ צשו"ת זכרון יהודה שס לתמוה על שיטת הרמב"ם המוצא באר"ח (סי' קנ"ט סעי' י"ד), הדבר מצואר בהגהוי הגר"א ז"ל שס.

הנ"ל

סימן עב

בענין עשיית מקוה על גבי מקוה להנ"ל

ב"ה יום ד' לס' "כי ברוך הוא" תשל"ג לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

אחדש"ה גיה"ע הגיעני זיוס ז', בלירוף העלים, מכתבי הרבנים הגאונים הגדולים שליט"א, וזראש וראשון פסקו של כ"ק האדמו"ר רצן של ישראל הגאון הקדוש מסאטמאר שליט"א, צענין מקוה ע"ג מקוה, וזיקש כהד"ג לזא להיות

זה. גם אח"כ כי הד"ח "וגם טוב לראות שלא יהיו שאוצים" רק שטוב לראות, והני מילי סתראי נינהו. גם ראיתי בשו"ת מהר"ש (ח"ג וח"ד מ"ה) שדן במקוואות של מקוה ע"ג מקוה על כמה פרטים, ולא דן כלל משום מקוה ע"ג מקוה דהוי קטפרס, לדי רבו מרן הד"ח.

ג) עוד אני נזכר בד' הד"ח (בס"י פ"ח) שכי' שם "וא"כ משום הכי היכי דהמים נוגעים כל העליונים בתחתונים ורק שמפסיק איזה נסרים שאינם כלים הרי הם ממש אחד ולא לריכי לגוד אחיה ולא קטפרס משא"כ אם רחוקים כו", לא יכולתי לזייר לי באיזה אופן מיירי, ומה זה "איזה נסרים" ואיזה לורך יש באיזה נסרים שם, ומהו הפירוש של "כל העליונים", דאם נוגעים כל העליונים א"כ אין זה מקוה על גבי מקוה רק מקוה אחת. ובאיזה אופן החירו הגאונים שכי' הגאון דקאליש שם. והנה הד"ח מפרש אח"כ "וכמו שעושין במקומות שטובלין בארגז תלוי בחבלין שמשלשלין הארגז עד סמוך למים ומקרי בכה"ג שכל העליונים נוגעים בתחתונים. ויפלא איפוא הרי הד"ח בס"י מ"ו כי בעלמו דבארגז יש רק כשפופרת הגוד, והוי קטפרס וגוד אחיה, וגם עכ"ח כוונת מרן כאן "איזה נסרים" על הנסרים של הארגז וכמו שפ"י דבריו אח"כ והרי בס"י מ"ו כי בעלמו, דכה"ג לא הוי חיבור. ועל לך הדוחק ה"י מקום לפרש דכוונת הד"ח דיש ארגז שהנסרים חלולים צין כל נסר ונסר (כעין שכי' חוס' שבת ק"א ע"א גבי ביאתא דמישן ע"ש), וככה"ג נוגעים היעב העליונים לתחתונים, וכוונת מרן דזכו דוגמת הארגזים שעושים בחבל, רק לא לגמרי דשם רק נקב כשפ"ה עושין, ובזה באים המים בשפע צין כל נסר. אך ל"ע אם יש לפרש כן.

ד) ורחזו הויה לכו' ידג"פ הגאון מו"ה צללאל שעערן שליט"א, שעמד ג"כ בד' הד"ח בס"י מ"ו וס"י פ"ח ומציא ד' האמרי יושר, וכי' ג' חילוקים בדבר, א) בסילון דמרוחק אז פסול גמור דאוי, ב) באם חיבה שקוע צמים ונקוב כשפ"ה אז עובל רק אם לא רובו שאוצין מלד מהיות טוב, ג) אם נוגעין העליונה כולם בתחתונים עובל לבתחילה. ודבריו צמייס דצמים מקיפים החיבה אז קיל יותר וכמ"ש הרא"ש ז"ל גבי שידה שצים (פ"ה דמקוואות מ"א) דצים מקיף אז שרי לעבול בחוכה, כמ"כ סובר הד"ח דבסילון המחצר אז פסול גמור,

דקטפרס אינו חיבור כיון שמרוחק, לא כן כשחיבה שקוע צמים אז רק לחומרא שלא יצנו הקטפרס אלו חוכ"ד, הנה כבר כתבנו למעלה דלשון הד"ח (בס"י מ"ו) דל"מ ההשקה בארגז השקוע דהוי קטפרס, ואיך לא הזכיר הד"ח כלל דמהני, רק לחומרא יעשה שרובו לא יהיו שאוצים. גם צדמיונו לדי הרא"ש יש לפקפק דשם משום גזירה שיטבול בדלי שיש בו מ"ס בלא חיבור, שוב כה"ג לא גזרו, אבל בקטפרס שאינו חיבור מדאוי, מה נ"מ אם המים מקיפין. שלישית לא ביאר מהו כוונת מרן צמים עליונים "כל" מים נוגעים בתחתונים, באיזה אופן מיירי. גם איך יוצנו דברי העמק שאלה, שמשמע מדבריו דלד"ח בכל אופן לא הוי חיבור במקוה ע"ג מקוה.

ה) ור"מ ראינו צם' שו"ת מאור יהושע (ס"י נ"ה) להגאון הקדוש מנאסאד זי"ע, שכי' שם במקוה אשר הבור מרובע צ' אמות ועומקו ג' אמות ורואים לכסותו בנסרים ולעשות עליו מקוה מרובע של ד' אמות, ולשפוך מים שאוצין, ולטבול בכל רחבה וארכה, וכי' שם "דהוי קטפרס מן הלאדין שלא כנגד חלל צור התחתון, דלריך מי' סאה לצד מקום הקטפרס והשפוע, ולטבול שלא במקום הקטפרס, ולכן דקדק מרן (הד"ח) בס"י פ"ח וכי' בזה הלשון "וא"כ משום הכי היכא דהמים כל העליונים נוגעים אל התחתונים ורק שמפסיק איזה נסרים שאינם כלום כו"ו והיינו כמו שיש בכמה מקומות שעוקת המקוה גדולה וקרה עושים חיבה קטנה ומנוקבת ושופכים לחוכה מים שאוצים חמים והחירו חכמים לעשות נקב כרמון והיינו כעפח, והחירו עוד לעשות נקב כזה ולסותמו צסוד ולרורות והנקב הנ"ל יהיה עומד לפתוח ולסחוס, וצעת העבילה יפתחנו, והנקב האחר יהיה סחוס תמיד ושפיר מוטיל כי המים העליונים נוגעים בתחתונים, אבל צנ"ד שהתחתונה קלרה מהעליונה הוי קטפרס ואינו מלערף עם המקוה התחתונה והעובל שם לא עלתה לו עבילה וכי"ו ע"ש צד"ק. ולא זכיתי להבינם במחכת"ה, ראשית שפ"י ד' הד"ח צמ"ש"כ שכל העליונים נוגעים לתחתונים באופן של ארגז עם שפ"ה וזה מקרי נוגעים כל העליונים ושפיר דמי, והרי הד"ח כי' בס"י מ"ו דכה"ג לא שפיר דמי, ולריך שלא יהיו רוב שאוצים, דהוי קטפרס. שנית לא הבנתי ענין זה של קלרה, לאז קטפרס, והרי השטח שוב ועכ"ח רק הנקב

(ח) ומה שהערתו בענין ד' מרן צ"ח פ"ח מהו הכוונה בעליונים על תחתונים, עכ"ל ל"ל כ"ל שבין גסר לגסר חלול ואז נחו מים העליונים על תחתונים.

(ט) ודגה כל זה היה צימים קדמונים שהיה מקוה קרה, או אי נקיון, ולא מלאו אופן אחר חתרו למלאו אופן במקוה ע"ג מקוה, וגם הי' רצ מובהק בכל קהלה, שהשיגה שיהיה הכל כמצוה ד"ח סי' מ"ו בפרעות. לא כן במדינה זו לא שייך מקוה קרה או לא נקי, והכל אפשר לעשות עלהיו"ט, וגם כמעט אין מי שישיגה בתמידות, ועיני ראו ולא זר, כמה מכשולות, גם בקאנטרי (מקומות הקיץ בהרים) שעל ידי שרצ מובהק הכשיר פעם אחת איזה מקוה, אז שנים הרבה נשתמשו במקוה זו על סמך שהכשירו פעם אח' אם כי כבר לא היה איזה צר סמכא שישיגה, ורבה העזובה, א"כ פשיטא עוצא שאין לעשות מקוה ע"ג מקוה צין בהפסק נסרים צין בהפסק לעמעמ"ט, מכח כל החששות, שיהא רובו שאובין, וגם שאר ענינים. ואפי' אם יעשו צור צלדו הביא כה"ג שכ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א אמר שלא יסמכו על זה, ונאמנים מאוד ד"ק, שהרי על ידי כן יסמכו לעשות קולות, ופעמים שלא יוכשר הצור ויסמכו על צור התחתון וקלקולו יותר על תקונו, גם החשש של רפש וטיט, ברבות הימים במקוה התחתונה, ואין מי שישיגה על זה. על כן אמת נכון הדבר לעשות רק צורות בשטח הקרקע.

(י) ועוד רגע אדבר כמה שראיתי בד' יד"ג הגאון מו"ה צללאל שטערן שליט"א שביא ראיה לד' ר"ת דנסופו לירד אז קעפרם חיבור, מד' המשנה אהליות (פ"ג מ"ג) נשפך אל האסקופה והקעפרם צין מצפנים צין מצחוק והבית מאהיל עליו עהור, וכי ה"ש ז"ל מחוספתא ר' יוסי אומר זקנים הראשונים היו אומרים הקעפרם ולפנים הבית עמא, הקעפרם ולחון הבית עהור, חזרו לומר הקעפרם צין מצפנים צין מצחוק הבית עהור, דהכוונה דכיון דסופו לירד צפנים ע"כ עימאו זקנים הראשונים דאז קעפרם חיבור כרבי יהודה וחזרו לומר כרבנן דסופו לירד לא מהני, אח"ד. הנה באליהו רבא מביא ג"כ דמשנתנו לאפוקי מזקנים הראשונים, אמנם בעיקר פירושו של ידידי הגאון לא נראה לפרש כן, מלבד דא"כ סתם משנה

המחבר של עליון לתחתון הו' קעפרם וא"כ גם שם אסור לעבול. שלישיית לא נזכר כלל מזה בד"ח. ואולי נתכוון הגה"ק לד' הד"ח ח"צ סי' ל"ז גבי השליבות. (ע' שו"ת מקדשי השם ח"צ סי' ח"י צביאור היטב על דברי הד"ח צ"ח סי' ל"ז). עכ"פ לא נתחורתי בד' מאור יהושע, ונפרט שלא הזכיר כלל ד' הד"ח מסי' מ"ו רק מסי' פ"ח. רביעיית לפי דבריו במקוה ע"ג מקוה, כששורה העליון לתחתון, שפיר דמי לעבול בעליון, ולא הו' קעפרם, הרי כבר נתבאר דבסי' מ"ו לא משמע כן. וגם מד' הגה"ק העמק שאלה לא משמע כן. ול"ע להצין דעת קדושים.

(ו) ע"ל כן הנראה ליישר הדורים בע"ה, דהנה בארגז מסתבר כשמסקעין אותו, אז קודם נדחקים מים הכשרים ממקוה של מטה ע"י הנקב, ומתמלא עד כדי שיעור שנשקע צמים כמוצן, ואח"כ שופכין החמין כדי לחמם, ועובלין כשנחו כמ"ש הד"ח, ועפ"י רוב כבר יש רוב ממים הכשרים, כששופכין לחוכו השאובין, או אולי אפילו כשיעור מ' סאה יש, וממילא אלמלא לא היו כלל רק שאובין או רוב שאובין, הי' חשש דאוי של קעפרם, רק כיון שעפ"י רובא או כולו כן הוא כמו שכתבנו, על כן כ' הד"ח שטוב שישיגוהו שצאמת כן יהיה, דרובו יהיה ממים הכשרים, אבל אם לא יהיה כן אז לפי שיטתו הוא קעפרם ולא מהני בהשקה דרך נקב כשפ"ה, וא"ש הכל ולפ"ז צין צסילון, צין במקוה ע"ג מקוה, צין בחיבה השקוע, אם ליכא רובו מים כשרים, אז לד"ח פסול מדאורייתא מכח קעפרם. וא"ש למה הכשירו הגדולים מקוה ע"ג מקוה משום שכן היה רובו ממים הכשרים, ובזה מיירי בשו"ת מהר"ש ובשאר ספרי שו"ת.

(ז) עוד נוכל ליישב למה הכשירו הגאונים מקוה ע"ג מקוה, עפ"י מש"כ בשו"ת בית יצחק (י"ד ח"צ סי' כ"ז במפתחות) דמים שבאו ע"י פלומפא צחוק הארגז, כיון שהרבה גאונים מכשירים פלומפא, והנטע שעשועים מכשיר במעיין קעפרם, על כן צלירוף זה לא איכפת לן ע"ש באורך צבית יצחק, ולפ"ז נוכל ליישב דמקוה ע"ג מקוה עפ"י רוב היה באופן זה על כן גם בשו"ת מהר"ש לא ערער על זה, וכן שאר הגדולים. אולם יותר נראה כדרך הראשון.

נודע בכל עבר ופנה, להפיץ דבר ה' במקום אין בינה, החו"ב בחדרי התורה, מוציא העלומות לאורה בנש"ק כש"ת מו"ה חנני יו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ יע"א ולכאל"ש.

א) אחדש"ה נתכבדתי ביקרתו בשבוע זו, והנה כמדומה שכה"ג איכו מוחיז ואיכו מפרק, גם בשם תלמידי חתנו היקר הרב החו"ב בנש"ק מו"ה מרדכי שליט"א, דאס אנו חוששין לדי רבינו הגאון הקדוש מלאנו זי"ע, שלא להשיק במקוה ע"ג מקוה מכה קטפרס, א"כ איך צבור האולר, מוסכם להחיר מגאוני זמנינו הי"ו, שיהי צור ע"ג צור, ועיני כה"ג שפיר חזו דכיון דכל החשש רק משום נתן סאה ונטל סאה, על כן עושין כן צור ע"ג צור, שאז עפ"י רובא דרובא נשאר מלמטה בלא עירוב, שוב צזה שפיר מועיל גם בקטפרס אח"ד והוא האמת, שהרי כבר כ' הר"ש ז"ל דבדרבנן מהני קטפרס וכן הוא צדי שאר רבותינו ז"ל, וכן הד"ח כופל ומשלש זאת כמ"פ א"כ פשיעא שבאולר הרי נתמלא ממי גשמים ורק שאנו חוששים שע"י החילוף צבור העצילה מדי יום ציומו א"כ בעכ"ח מתחלפים מימי הצור העליון על כן מושק לצור התחתון אשר שם גם לימים הרבה לא מתחלף לפי דרך טבע המים כידוע, ונתן סאה ונטל סאה לפוסקי המחמירי הוא ג"כ מדרבנן, וכמ"ש מרן החתם סופר מכה מראית העין שוב פשוט שמהני הקטפרס.

ב) דרך אגב הנה בשו"ת אמרי יושר (ח"א קנ"א) מציא ד' הלחם ושמלה (ס"ק נ"ד) דכיון שכי מרן חת"ס (ס"י רי"ד שמציא מלי רבינו הרמב"ן ז"ל (בב"ב) דדוקא נטל ונתן צידים, אבל אם לא שלטו צו ידי אדם פעמיים (היינו בנתינה ובעצילה) לא גזרו, ומזה הורה שם בלח"ש דבפתיחת ברזל ונשפכים לחוץ מימי צור העצילה אז לא שייך נתן סאה ונטל סאה, ובאמרי יושר מסכים לזה, וכן מציא בתשובה אחרת ג"כ בשם צ"ש, דבמקוה הנדבר צסי רי"ד בחת"ס לא היו נתן סאה ונטל סאה ע"ש, ולפי"ז לכאוי יש להקל גם במקואות שלנו עפ"י סברא זו, אך באמת יש לחלק דדוקא בצרזא כ' כן הלוי"ש דנשפך לחוץ מעלמו, אבל כעת כמעט בכל מקום נשפך ע"י פומפ"א ועלעקטריק וככה ראשון הוי צודאי כח אדם, וגם אח"כ יש

דלוק וקטפרס כרבי יהודא, וסתם משנה דכאן נגד רבי יהודא רק כרבנן, ועוד מלכד זה, כיון דסופו לירד, לזקנים הראשונים מהני שוב מה כ"מ אם לפנים או לחוץ הרי הקטפרס פקע בסופו לירד, ושוב הוי כאשצורן, וכיון שלעת עתה חלק מונח תחת הבית, שוב יעמא, דאין שום נפק"מ מאיזה טעם פקע הקטפרס האם מכה סופו לירד לחוץ או לפנים וכמוצן, שפיר יעמא, ע"כ נראה דפירוש המשנה באופן אחר, דזקנים הראשונים חשבו כיון שסופו לירד, הוי ככבר נעשה, דוגמא דעומד לזרוק דכזרוק דמי והדומה, וכן בזה, וממילא כיון דהטעם דעומד לכך חשבינן כאילו כבר נעשה שוב בסופו ליכנס לפנים חשבינן כאילו כבר כולו נכנס לפנים, וממילא מעמא, לא כן בסופו לחוץ אז חשבינן כאילו כבר בחוץ ושוב לא מעמא. וחזרו לומר דלא אמרינן דסופו לירד כאילו כבר נעשה ע"כ טהור. כ"ג בס"ד, ואין לזה שייכות לדי ר"ת ז"ל.

יא) נחזור לראשונות כי כעת צודאי אין להקל במקוה ע"ג מקוה. עוד יש להוסיף, כי כל מקואות אלו נעשו אז על מעיינות, אשר החשש שם קיל יותר מכמה טעמים, דבמעין יש הרבה דברים דקיל יותר, לא כן עתה שכל המקומות כמעט ממי גשמים החששות מתוספות, ויש לגדור הנהרסות, וכו' הטוב יערה עלינו רוח טהרה, ונזכה לגאולה השלימה במהרה אכ"ר.

הכו"ה בדשת"ה ולונ"ה

הק' רפאל בלום

סימן עג

המשך ענין הנ"ל

להנ"ל

ב"ה אור לוי עש"ק לסי' בריתי שלוי תשל"ג לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

שלוי תניין, וברכה בכל ענין, לכ' יד"ג הרב הגאון המצויץ, צדיק צדקות אהב במעשה ובפה ורבות חושב להרבות קדושה וטהרה, משיב מלחמה שערה,

מקוה ע"ג מקוה הנה עצרתי על מאמר הנ"ל ולא מלאתי בו אפילו דבר אי אשר יאמר עליו כי הוא זה חדש, העתיק התשובות אשר כבר נאמרו והוצאו בדברי גאוני הדור שליט"א בספרו הגדול דמר עהרת יו"ט ח"צ מדף רמ"ו עד דף רפ"ז, ולא חידש אפילו דבר אחד. ונשתוממתי על המראה, כי הגאונים שליט"א כל אי לפי דרכו מאריכין בצקיאות וחריפות עלום, והרצ הזה כותב עליהם לא בלשון חכמים אשר בנחת נשמעין רק בלשון מדברת גדולות, וזהו כל חידושו לא זולת, כי מה שחושב שחידש דהיינו לחלק בין סילון לנקב, כבר הוצא שם כמ"פ צד' הגאונים, וגם אני הקטן הארכתי בזה שם צביאור היעב הדק צס"ד. ובאמת אין מה להוסיף על מה שנכתב שם וכל ישר הולך ימלא שם הכל מפורש.

ב) ואשנה בקילור דמקוה על גב מקוה פוסל הד"ח צסימן פ"ח, והגאון רבינו צעל אמרי יושר (ח"צ סימן קס"ז) רואה לומר דרק צסילון המחצר פסל הדברי חיים לא בנקב כשפופה"ג, אמנם צד"ח צסימן מ"ו מפורש דגם בנקב כשפופה"ג פוסל וכבר כתבנו כן בתשובתינו הדלה נדפס צספרו (ד' רפ"א צאורק) ותמכתי שם על הגאון ז"ל, גם ציארתי שם דברי מרן הד"ח צסימן מ"ו צאורק ולשום כל העקוב למישור צס"ד, דכשצאים המים הכשרים וכבר יש שיעור, אז שפיר אפשר ליתן אח"כ שאוצים כמו צהתיבות התלויים, והכל מצואר שם, ואין לכפול כאן, וכן מוכח להדיא צהעמק שאלה להגה"ק מהארניסטייפלא ז"ע.

ג) ובין מצואר צתשו' הגאון מו"ה יהושע גרינוואלד ז"ל אצ"ד חוסט, צספרו חסד יהושע אשר הציא שם כה"ג צספרו דף רמ"ז צזה"ל "ואם כי צשו"ת אמרי יושר (סימן ע"ט) כתב דרק צסילון פסל הד"ח אצל צמקוה ע"ג מקוה ממש מודה, כבר הראיתי לדעת דצד"ח (ח"א סימן מ"ו) מוכח להדיא דגם צמקוה ע"ג מקוה מחמיר הד"ח וצתשובה הערוכה אלי מהגאון האדיר מראדאמישלא זללה"ה כתב דהלדק אחי צזה, ע"כ.

ד) בשו"ת פרי השדה (ח"ד סימן קל"ח) אוסר לגמרי מקוה ע"ג מקוה והוצא בדברינו צספרו דמר, מלצד מה שהועתק צספרו צדף רנ"ז, וכתב שהד"ח פוסל בכל גווי לא לצד צסילון. וכן כל גאוני דורינו שליט"א צתשובותיהם מחמירים.

לעיין אולי צכזה לא מקיל הלו"ש, וממילא שפיר עבדי צכל מקואות החרדים להחמיר לעשות אופנים שלא יצא לידי נתן סאה ונטל סאה.

ה) גם זאת צאתי להעיר שם דצד"ק של אמרי יושר כתוב לאמר (צתשובה קנ"א הנ"ל) דצור ע"ג צור ומושק כשפ"ה לעולם לא יתחלפו המים התחתונים, משום שמלאים ומציא ראי' מלשון המשנה ע"ש, יש להעיר דזה דוקא צנשפך לחץ מצור העליון ע"י צרזא, לא כן כעת ששואצים ע"י עלעקטרי"ק פעמיי שייך החשש דמתחלפוי גם המים של צור התחתון, רק כמוצן לא כ"כ מהרה, וזה הכל לפי ענין של החלפת המים.

ו) ומה שכי שוב כהד"ג צשם איש אי, ולא הזכיר מי הוא, שהסקה לא מהני רק מעליון לתחתון, דהיינו הנקב כשפ"ה בין עליון לתחתון ולא מקוה צלד מקוה, וכי כהד"ג דלריך להרים קול כשופר נגדו, שהרי כל מקואות צמדינותינו היו המקוה צלד מקוה אח"ד, הנה אין כדאי לעפל צכל דצרי רוח, הלא זה האיש לא ראה החל מהמשניות צפ"ו מ"ג ומ"ט וצכל הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' שכל דצריהם צמן הצד ולחוק עשה לנו האיש הלזה, ואין פנאי לכל דצרי חלומות של אנשים צלי שם לפנות אליהם ולאצד הזמן לעסוק בדצרים צטלים כאלו, וחז"ל דיצרו צתוכחתם רק מעתידה החורכה שתשתכח מישראל (שצת קל"ט.), עכ"פ למדו רק ששכחו, אולם מכאלו אשר מעולם לא למדו, לא העלו חז"ל על רוח שפתותיהם הקדושים.

הכו"ח בדשת"ה מצפה לישועת ה' הקרובה בתוכ"י א"ס

יד"נ עוז המברכו בכ"ט

הק' רפאל בלום

סימן עד

המשך ענין הנ"ל

להנ"ל

כ"ה אור ליום ו' עש"ק לס' "וה' ברך" תשל"ו לפ"ק, אוירווינגטאן יע"א.

אחדש"ה הנה גיכ"ט הגיעני צלירוף קונטרס פלפול התלמידים ובו מאמר מרצ אי צענין

ולתחתם לשנת גאולה וישועה בתוכי צע"ה
אכ"ר.

הבו"ח צחפזון מלפני לישועת ה' הקרובה
בתוכי ידג"פ מוקירו ומכדו כערכו דשת"ה.

הק' רפאל ב"ר

אין שם שום רושם אפילו, לאיזה פתח או חור, אשר
יוכלו לזכר שמה מי גשמים, ולא זכר ללינוח מצית
ומצחון, רק וואסער לייטונג אשר נמשך על הכותל
ערס השפך המים להבור, אח"ד, וכה"ג לוח
ככרויח שהיא פסולה, ולא הטו חזון קשצת לדי
כה"ג.

באמת לא ידעתי פשר דבר לכאורה, הלא אחינו
בני ישראל היו קדושים המה, וגדורים בכל
מלוא וצפרט צמקוה אשר כל יסודן ועהרתן של
ישראל תלוי זה, וצפרט צדבר קל יכול לתקן פתח
ולינוח על הגג, ואנשים דשם שלמים הם אחנו
לעסוק צתורה ולהחזיק צמלותי, מה זה ועל מה
זה, הלא הדבר פשוט כי וואסער לייטונג פסול
גמור צלי שום ספק צעולם, וכה"ג הלא קצן
כעמיר גורנה כל המדברי בזה צספרו ח"ה וצחלק
ו צין הקדושים אשר צארץ המה וצין להצלה"ח
אלו אשר חיים אחנו, ה' יחיים וישמרם, כולם פה
א' ציררו שהוא פסול גמור ולא ירפרף בזה אדם.

ואפילו נמשך על קרקע הראוי לצלוע, הלא
שאובה שהמשיכה כולה ג"כ פסול גמור או
מדאורייתא או לאיזה דעת מדרבנן עכ"פ פסול הו',
וא"כ למה לא שמעו לקול מורים.

וחשבתי אולי היה שם פעם הראשון מי גשמים
ואח"כ סתמו הנקב וסמכו בכל פעם על
זריעה, אם כי הוא נתן סאה ועל סאה, או אולי
פעם הראשון ה' ע"י גלד (קונסעאייז), ואח"כ
בכל פעם שופכים מים שאובים ע"י המשכה, צין
כך וצין כך לו יהא, עכ"פ מי יודע, ודי שלא נוליא
לעז על מה שהי', אבל בגלד כמה גדולים פוסלים
לגמרי ולמה ליכנס צפירלה דחוקה, צחשש א"י כרת
ר"ל, וגם אלמלי מי גשמים ה' מי יודע, מי הכשיר,
ומי השגית, מאז ועד עתה האם לא נעשה איזה
פסול צינתיים.

ע"ב אחי ורעיי הלא ח"ו לא לקנער הכוונה רק
לעשות רצונו ית' ולקיים כפסק השו"ע
והפוסקי' והוא דבר קל ול"ש חשש לעז אם
מתקיים מקוה כמצואר צאחרונים וצפרט כאן יש
לתלות שנעשה כמו שכתבתי, עכ"פ מהיום והלאה
החיוצ מועל תומי להציא שם מורה מומחה וצקי
צהוראה וצפרט צדיני מקואות ולעשות צור של מי
גשמים כדו"ד, וכל מי שיקח חלק צמלוא ז' הלא
שכרו אחו ופעלתו לפניו בזה וצבא ולהכתב

סימן עו

**בדין הוי' ע"י דבר המקב"ט רק
מדרבנן, וע"י עכו"ם.**

ב"ה יום ג' שנכפל בו כי טוב פ' חיי שרה חשמ"ט
לפ"ק. בעדפארד היללס יע"א.

שלו' ובדכה לב' הרה"ג החו"ב ידיו לו
רב יו"ש כש"ח מו"ה פינחס אברהם
מייערס שליט"א דומ"ץ דק"ק
אמסטרדאם יע"א ולבאל"ש.

אחדש"ה מכתבו החשוב הגיעני מעולפת צד"ת,
צענין נע"י על ידי עכו"ם, והמשכת מים
למקוה על ידי עכו"ם, והנה צענין נע"י הדבר
מצואר צשו"ע (סי' קנ"ע סעי' י"א) דהמחצר
פסק שכשר ליעול מעכו"ם ונדח ועי' עו"ז ומג"א
והאחרונים שם וכ"ת העתיק קלת מדצריהם אמנם
הוא ענין אחר ממש, ולא שייך כלל לנדון של מקוה,
ועיקר חידושו של כת"ה לומר דצמקוה הלא לריך
צדידי שמים ועל ידי אדם ילפינן מקרא צתו"כ
דפוסל, והווי' על ידי דבר המקבל עומאה ילפינן
צצבחים כ"ה ע"צ ג"כ דפוסל, אמנם כי כת"ה דיש
חילוק דלענין עשיי' על ידי אדם צודאי גם על ידי
נכרי פסול דהוי הווייתו צדידי אדם, לא כן לענין
הוויי' על ידי עהרה כיון שכ' צמו השילוח דעכו"ם
לא מקצ"ע שפיר הוי הווייתו על ידי עהרה צת"ד.

א) הנה זה דבר פשוט דעל ידי עכו"ם כשנשאבו
הוי הווייתו על ידי אדם, ועד כאן לא נחלקו
הראשונים רק צרגלי צהמה אבל על ידי עכו"ם
פשיטא דהוי פסול, והלא מהך דתוספתא מוצא
צר"ש פ"צ וצהרצ"י דף ק"ג, גצו לגיון העובר
ממקום למקום מפורש להדיא דפוסל כח העכו"ם
(ולא ידעתי למה הציא כת"ה מנע"י לכאן, אשר

ורק בקצבו מיקל, וכן האמרי יושר כי שם דלריך להחמיר גם במקצ"ט מדרבנן.

ד) עב"פ ד' כח"ה מה שכי' דיש חילוק בין עשיי' על ידי אדם. דשם עכו"ם פוסל כמו ישראל, ובין הוי"ו על ידי עברה, זהו נכון וכמבואר מכל הכ"ל, ומ"מ אין להקל לכתחילה על ידי עכו"ם, וכנ"ל.

והנה יש מקום להאריך בעניינים אלו, וכמוצנן.

הכו"ח בדשת"ה בלונ"ח

הק' רפאל בלום.

סימן עז

בענין הנודר בחלום

ב"ה אור ליום שנכפל בו כי טוב לסי' "וה' בדרך" חשכ"ז לפ"ק ברקלין יע"א.

שלו' וברכה, לכ' אהובינו בנוו היקר הרה"ח חר"ב ור"ח יו"ש מו"ה שמואל מאיר שיח"ג עכב"ב שיח"ג.

אחדש"ה מכתבך הגיעני ע"ג, והנני להשיבך בס"ד על ראשון ראשון.

א) אודות החלום שספק לך שהצעתה בחלום מאה דאלאר לדקה, יש להחמיר לפי דעתי, דהנה מבואר בשו"ע (י"ד סי' ר"י) הנודר בחלום אינו כלום כו' ויש אומרי' שיתירו לו עשרה כו', ע"ש דכ' המחבר דיש לחוש וכן פסק הש"ך שכן המנהג וכן מבואר באחרוני', ובפתחי תשובה ס"ק ב' בשם תשובת רדב"ז דצפריעת צע"ח כיון שהיא מלוה גם הרא"ש שהוא שיטה ראשונה מודה דיש להחמיר ע"ש, א"כ בחלום שלך שהוא ג"כ לדקה דהוא דבר מלוה ג"כ יש להחמיר. ואין להחיר ג"כ צעורה דצדקה ידוע ד' הרדב"ז (מוצא צפת"ש ה"ל' דקה רנ"ח) דיש להחמיר ולא להחיר שום נדר של דקה ע"ש באורך, וגם אין להקל כיון שלא אמרת ל' נדר דהרי בש"ס ופוסקי' מבואר דל' נתינה צדקה כמו נדר דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוע וע' שצעות כ"ו ע"א אתן כו' וע' סי'

אין ראוי מזה לזה כלל ממכה עעמים, והוא ענין אחר לגמרי). אמנם צענין הווייתו על ידי עברה דאסור ע"י דבר המקצ"ט, ידוע דלהרמז"ס לא פוסל רק במקום שרריך מים חים דהיינו כמו מי חמאת (ע' בהגהו' מהר"ש איגר (סעי' מ"ח) דכ' גם לענין מעין שמטהר בזוחלין ומשהו ג"כ יודה הרמז"ס ע"ש), אמנם מבואר בשו"ע דקיי"ל כהפוסקי' דצעי' הוויי' ע"י עכורים דוקא ולא על ידי דבר המקצ"ט ע' סעי' מ"ח, והנה סי' מי השילוח אין בידי אמנם צע"ח אמרי יושר (סי' קכ"ג) כ' דהצית שלמה (סי' ע"ו) מציאו וכנראה שמסכים לדבריו דעכו"ם כיון שאינו מקצ"ט, שוב מקרי על ידו הווייתו על ידי עברה, וכ' האמרי יושר דדברי מי שילוח דחויים מדי' האר"ז כאשר האריך צספרו שירי עברה (סי' ר"א סעי' ה'), ע"ש, הנה גם ספר הזה אח"י רק כאן כ' האמרי יושר דהמי שילוח אצל לשיעתו דעכו"ם היו רק עלם עומאה מדרבנן שגזרו עליו דהוי כזב אצל לא מקצ"ט ממילא היו הווייתו על ידי עברה, וע"ז כ' אמרי יושר שהשיג עליו צעי"ט, ובאמת לא זכיתי להבין כלל ד"ק של המי השילוח וכי גרע עלם עומאה דרבנן מאס מקצ"ט מדרבנן, יליצא בארעא וגיורא צשמי שמיא, סוכ"ס לא לצד שהוא עלם עומאה אלא גם מטמא אחרים כמבואר בכולי ש"ס, וכי משום דלא מקצ"ט מדאוי' היו הוויי' על ידי עברה.

ב) ובענין דגוי לא מקצ"ט מפורש בש"ס (ל"ב ע"א צפסחים גבי גר), כן לייין עליו באמרי יושר שם, וגם מפורש בתוס' צ"ב כ' ע"א ד"ה עובד כוכבי'), באורך היטב, וכמדומה שהאמרי יושר נתכוין ג"כ לדי' תוס' אלו בקולר מלן שם, גם אצא להוסיף מדי' התוס' צ"מ ק"ה ע"ב (ד"ה על אדם) מפורש כן, אולם כל זה לא יועיל להכשיר להמשיך על ידי עכו"ם כיון שהוא עמא ומטמא מדרבנן, ואיך נכשיר להמשיך על ידי עכו"ם.

ג) ודבר המקצ"ט מדרבנן שפוסל להמשיך בו, מבואר בד' הש"ך (ס"ק ע"ו) דהפרישה פוסל, ומציא הש"ך מחלוקת בזה והביא ד' המחבר צסעי' מ"ח וע' ש"ך ס"ק ק"ג, אמנם ע' בחיבור לטהרה סעי' ג' (ס"ק כ"ד) שמציא ד' הפרישה והביא דבד' הרמז"ס צפה"מ פט"ו דכלים כ' להדיא דמקצ"ט מדרבנן פוסל בקצבו דוקא אז בעל לא זולת ע"ש שמציא הפלוגתא וכ' להחמיר

בס"ד

טהרת יום טוב

ספר

מקוה ישראל ה' חלק ו'

ענין פילטע"ר במקוה, בכלליות

עיינ בעמוד רל"ט - רמ"א דברים נפלאים
ונוראים אצל פטירת הגה"ק רבי שאול בראך
זי"ע אב"ד דק"ק קאשוי יע"א

י"ל על ידי

וועד לטהרת המקוואות

ברוקלין נוא יארק

שנת תשס"א לפ"ק

תשובות הגאונים שליט"א אודות הפילטער בצורה החדשה בהמאור
(מחודש מרחשון תשל"ו) שגם זה אין להכשירו בשום אופן, והרב
החולק צריך לבטל דעתו ולילך אחר דעת רבים כדרכו של תורה

יצחק יעקב ווייס
ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים
עיה"ק ירושלים תובכ"א

בס"ד, ירושלים עיה"ק ת"ו, אור ליום ד' ויצא תשל"ו
לפ"ק

שוכט"ס אל כ"ק הגה"צ המפורסם בגדולת
וקדושת מעשיו לטובת קדושת ישראל וכו', כקש"ת
מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמען, ברוקלין
יכב"ץ.

אחדשת"ה כמשפט לאוהבי שמו, את גי"ה קבלתי
והנני רואה שבמכתבי מיום ב' ראה תשל"ה בהיותי
במקום נופש בחו"ל קצתי מאד, ואפרש דברי כעת.
הנה כתבתי שם בדבר הפילטער המנקה המים
שבמקוה שטובלין בה, וכשהמים הנקיים נופלים חזרה
להמקוה עוברים דרך בור הזריעה, ועל זה כתבתי דברי
בשעה שסובבים המים המה זוחלין, ולכמה פוסקים
זוחלין אינם מטהרים שאובין, כלומר וא"כ לא נטהרו
בשעת סביבתן ע"י בור הזריעה.

הנה כתבתי בספרי מנחת יצחק (ח"א סימן
קמ"ח אות ט"ז) דיש להזהר דבעת אשר ירדו בבור של
הזריעה המים השאובין תהיה הנקב אשר בין הבור הזה
להמקוה אשר משם יוצאין המים להמקוה סתום, ורק
כאשר יתמלא מים עם השיעור הצריך למלאות המקוה
יפתח המגופה ויצאו המים להמקוה עיי"ש.

אמנם כל זה שייך כאשר בור הזריעה מחזיק
כשיעור ב"פ מ' סאה, וגבוה כל כך משטח המקוה
שאחרי שיצאו מ"ס מתוכו ישאר עוד מ' סאה בתוך
הבור, והנקב שבינו לבין המקוה יהיה למעלה משטח
מי המקוה בשעת טבילה, אבל היכא שהבור של זריעה
בשטח א' עם מי המקוה אי אפשר רק כמבואר בספרי
(ח"ב סימן ר"ג אות י') ע"י ברך משוקע בבור של
הזריעה אשר מים שאובין יבאו לתוכו עד למטה משיעור
מ"ס וישאר עוד מ"ס תחת הברך, וא"כ המים העליונים
נטהרו כבר באשבורן וכאשר יבואו בתוכו מים חדשים
דוחים את הראשונים שכבר נטהרו לתוך המקוה עיי"ש.
וכה"ג כתב החזו"א ז"ל והועתקו דבריו בספר
טהרת מים (סימן ג' בדף ר"ח—ר"ט בדה"ט) וז"ל
והנקב המקלה למקוה צריך להיות גבוה מהנקב המקלה
מי העיר לאוצר המים כדי שיבואו לאוצר במקום
אשבורן, שעוד הנקב נמוך נמצא מי העיר זוחלין תיכף
למקוה ואין להקל בכלי שאוב ע"י זריעתן במים זוחלין
אף שהזוחלין צפין על מ"ס אשבורן וכו' ועוד מי
הצינור של מי העיר גבוה מנקב המקוה יש לתקן לפי
הצינור ברך שפי הברך יהא למטה מנקב המקוה, וגם
לעשות המשכה על הקרקע ג' טפחים קודם שיבואו המים

למקוה שמי העיר נמשכין ג"ט ע"ג קרקע, וצנור של
מלט דינו כקרקע שטבעו לבלוע המים עיי"ש, ל"ש
בפילטער שכלו מראשו ועד סופו של מתכת.

וע"ד עיקר המכשול שכתבתי בזה"ל והרי דבר
מבהיל את הרעיון לעשות מקוה שצריך זהירות יתירה
אשר בודאי יבואו לידי מכשולות לטבול במקוה פסולה
מה"ת, והחת"ס חשש בהשקה לבד משום המציאות
הרחוקה שבא מכשול מזה וכמבואר בדבריו והובא
בספרי, והאיך יעלה על הדעת להכשיר מקוה במציאות
קרובה לבוא לידי מכשול בלתי זהירות יתירה אף לפי
דבריו עכ"ל שם.

ואבאר דברי יותר, הנה התשובת חת"ס הוא
(בחיו"ד סימן רי"ז), וכתבתי בספרי (ח"א סימן ק"מ
אות ג') בזה"ל אמנם החת"ס פירש בעצמו טעמו
ונימוקו (מה שלא רצה לסמוך להכשיר ע"י זריעה לבד),
בתשובה אחרת והיא (בסימן רי"ז) שכתב בזה"ל, אך
מש"כ שבעוקה א' יהיה מי גשמים ובאיך כולו שאוב,
שיוכל לחממו, ומסתמא כוונתו להשיקם ע"י נקב
כשפוג"ג, הנה אם הנקב פתוח תמיד ומיד נושקים זאי'
אין פקפוק, אך כשסותמים הנקב, אע"ג כשהושקו שעה
א' ע"י נזרעו והוכשרו השאובין, מ"מ כיון שהשיעור
מועט ומצומצם והדבר נמסר לגשים שנוטלין בכל לילה
מהמים ושופכין לתוכו חמין, ויש לחוש שיפתחו
מהשיעור, אפילו אם נאמר שבשעת הטבילה יפתחו
הנקב, אין למסור זה לגשים שבאורך הימים יזלוזלו
בפתיחה, ובדידי הוה עובדא בקהלה הסמוכה לכאן, והי'
מכשול רב בעו"ה עכ"ל.

הרי מבואר טעמו באר היטב מה שלא רצה לסמוך
בזה על ידי השקה ואף באם הנקב יהיה פתוח תמיד
דלא הוי כ"כ חשש לפי דבריו, מ"מ למיחש מיהא בעי
דלא יגעו המים שבעקת הטבילה עד הנקב המתבר
העקות שהוא למעלה משיעור מקוה עכ"ל.

והנה בודאי המכשול שבא ע"י זלזול הפתיחה
כמ"ש החת"ס הוי מציאות רחוקה ואפ"ה חשש לזה
מחמת שהיא מסורה לגשים כנ"ל, והנה מה שהוספתי
דאף בפתוח תמיד יש לחוש עוד דלא יגיעו מי המקוה
עד הנקב המתבר עם בור של השקה, מצאתי אחרי זמן
רב ראיתו בספר ארץ חיים (סימן רנ"א סנ"ב) שהביא
שם מה שמצא במ"ע "המאסף" סדר הכשר המקואות
הנהוג בין האשכנזים בעיה"ק ירושלים ת"ו וראיתי
בטוב להעתיק כאן וז"ל וכו' ואעפ"י שבאופן הזה שוב
היינו יכולים למלא מקוה הטבילה במים שאובין אף
לשיטת הרי"ו אחרי שמתחברים למימי גשמים ע"י
שפ"ה הפתוח תמיד, בכל זה אין אנו משנים מנהגינו
הקדום ואנחנו ממלאים את מקוה הטבילה ממימי הכשרה
(היינו הבור של מי גשמים) פן יארע באיזה זמן איזה
פסול בתפירה, או שיהיה בה סדק ויהיה מימיה זוחלין.

הנקיץ והתחלפות המים נעשה עפ"י רוב ע"י אנשים פשוטים ונשים עפ"י הודאת ב"ד. והטעם הוא פשוט שאינם בנמצא זריזין וחכמים שיטפלו במעשה המקוה בכל יום ויום, ובוה אף שמעיקר הדין הכשר המקוה לא לכל מסוד כי אם לזריזין ולחכמים כדברי הריב"ש הנ"ל, והוי בכלל מה שאמרו חז"ל גבי עדות דמסורה לב"ד, אבל בזמן הזה הנסיון הורה דמעשה המקוה שבכל יום נעשה בגדר חמץ וערוה ולולב דאמרינן דמסורה לכל ע"י בזה (פסחים די"ב ע"ב וביצה ד"ה ע"ב וסוכה דכ"ב ע"א וסוכה דמ"ג ע"ב), כמ"ש החת"ס בנידונו והדבר נמסר לנשים וכו' כנ"ל, שכן המציאות וכו' אף במקום של בני תורה, מכל שכן במקום שאינם בני תורה ויש איזה אנשים חרדים בהדאי נעשה המקוה ע"י נשים או אנשים פשוטים כנ"ל, לכן יש לתקן המקואות בכל גדרים שלא יבואו לידי מכשול.

והנה אין לך יותר קרוב לבוא לידי מכשול ממעשה הפילטער שצדיכין לזה זהירות יתירה וביותר היכא שהנשים מפונקות מאד ואנקיותא קפדי יותר מעל טהרת נפשיותם בהדאי יש לחשוש שקודם הטבילה או בין טבילה לטבילה בראותם שהמים אינם צלולים כל כך וכדי לעשות רצונן, הנשים אשר בעבדותיהן טרודות יפתחו הכפתור לנקות המים ובחוסר זהירות רב וגודל טרדתן ישכחו לסגור בזמנו ויבואו לידי מכשול טבילה במקוה זוחלת הפסולה מה"ת.

ועוד יש בזה כמה חששות שכתבו הרבנים הגדולים ומה שחששו בשביל הנשים הנ"ל שיש להן טענת נקיץ יש כמה עצות לעשות בתכלית הנקיץ שלא ליתן פתחון פה להמתרשלים ולהסיר מכשול מקרב עמנו וכמו שעשינו במאנשעסטער וכמבואר בדברינו במנחת יצחק (ח"ו סימן ר"ג) עמ"ש, ולהשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

והנני בזה ידידו עוז דושת"ה בה"י וחותם בכל חותמי ברכות

יצחק יעקב ווייס ראב"ד עיה"ק ירושת"ו

יוסף גרינוואלד

רב דקהל „קהלת יעקב“ מפאפא
ברוקלין נ. י.

לכבוד ידידי הרה"ג חו"פ וכו' וכו' מו"ה חי"ל שליט"א בעהמח"ס טהרת יום טוב.

בענין הפילטער למקוה אין לי מה להוסיף על מכתבי העבר ועל מה שכבר כתבו כמה גדולי הרבנים שאין להתירו ואף אם יש אופן לעשותו שלא יהא בו חשש פסול מ"מ צריך השגחה גדולה, ואיך נסמוך בעיקר הכשר המקוה על אשה הטרודה בעבודתה דהרי בשעה שהפילטער עובד המקוה פסולה וצריך לחבור ולהכשירה, ואיתא בתוספתא פ"ו דמקואות מעשה במקוה שבין אושא לצפורי והי' ר' דוסא מושיב עליו שני תלמידי חכמים כדי שיקוו בו המים מ' סאה והגה"ק בעל זכרון יהודא עמד על זה למה הוצרך ב' תלמידי

או שתחסר לפעמים מן שיעור שלמה, או שיסתם השפופרת באיזה מקרה, לפיכך אנו אווזין מעשה הראשונים להכשירה הכשירה, וגם השפופרת פתוחה להחפירה והוא עצהיו"ט וכו' עכ"ל (והובא גם בספר טהרת מים שם).

הרי עד כמה חששו במקוה מחמת שכשרותה מסורה לנשים, ואף האנשים הבלנים העוסקים מדי יום ביומו בהמקוה לא עדיפו מהם להמכשולות שאפשר לבוא אף במציאות רחוקה כנ"ל, מה נענה להשתמשות בהפילטער שצריך זהירות יתירה שלא יבא לידי פסול זוחלין מה"ת, בהדאי לא נוכל לסמוך על העובדים בהמקוה בהדאי הוי מציאות קרובה לבוא לידי מכשול לטבול במקוה הפסולה מדאורייתא, דאין ליתן הדבר לשיעורים, כלומר לסגור את מהלך הפילטער איזה שעות קודם הטבילה, דאף אם לכתחילה יעשה כן אבל ברבות הימים יקילו לעצמן משעה לשעה עד שיגיע למכשול ח"ו וכאשר חשש החת"ס כנ"ל אף במציאות רחוקה כנ"ל, אף אם במקום אחד יזהרו בזה אבל לא ימלט שבכל המקומות יזהרו בזהירות יתירה כדבעי למיהוי ויבואו לידי מכשול ח"ו.

ועיין מש"כ בספרי (ח"ג סימן ל"א) בשם הגה"צ מוהר"ר הלל ל"ש ז"ל מקאלאמייא, לפרש מה דאמרו דו"ל לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דבריהם על דין תורה, שאף אם עפ"י תורה אפשר למצוא היתר, צריכים להיות רואה את הנולד שלא לבוא לידי מכשול. ואין להשיב על דברי החת"ס הנ"ל וגדולי ירושלים הנ"ל וגאונים וצדיקים שבכל דור ודור שחששו לתיקונם של המקואות באופן שלא יגיעו לידי מכשול מדברי הריב"ש בתשובה (סו"ס קכ"ה) הובא בב"י (יו"ד סי' ר"א) שכתב ולכן טוב להמשיך מים למקוה כל שיש בו רוב מים כשרים שזה יותר משהו מכ' סאה, ואין לגזור שמה יעשה שלא בהמשכה שלא ברבי' שאין לנו לגזור מעצמנו יותר ממה שגזרו חכמים ואפילו בשאינם בני תורה לפי שהכשר המקוה לא לכל מסוד כי אם לזריזים ולחכמים עכ"ל, והב"י שם הוסיף להביא כה"ג מתשו' התשב"ץ (ח"א סימן י"ז) דאין להחמיד בהמשכה ורבי' לומר שמה ימלאנו שלא בהמשכה דרוב מצויין אצל מקוה מומחים הם עיי"ש.

והנה לפנינו הוא שם (סימן מ"ט) בלשון שרוב מצויין אצל מקוה מומחין הם, כדאיתא בפ"ק דחולין, וכתב שם במוסגר דאף דשם (בחולין) איתא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אף בר"ן (חולין פ"ו בסוגיא דירך) הביא שם גם אצל מצות כן עיי"ש, ועל יסוד דבריהם הנ"ל הן המה דברי הרמ"א שם (סעיף ד') וכמ"ש בדרכי משה הארוך (סעיף ט') עיי"ש.

וא"כ יש לכאורה מקום לפי הנ"ל לטעון דאין לגזור גזרות בחששות מכשולות, אבל הוא שטר ושוברו בצדו, דהרי הריב"ש דייק וכתב „לפי שהכשר המקוה לא לכל מסוד כי אם לזריזין ולחכמים“, אמנם לפי מה שידוע לנו מן המציאות דאף דהמקוה מתוקנת לכתחילה ע"י ב"ד מומחין, אבל מעשה המקוה בכל יום ויום,

שישיגיה על הכל, הלא גם עתה הקשיים גדולים שאין כמעט מורה הוראה בכל המדינה בערי השדה, אשר בקי בהלכות, ועוד להוסיף כזה, לא יעלה על הדעת. כ"ז ביררנו שם היטב בס"ד.

(ב) ועתה נשוב ונראה ד' הרה"ג הנ"ל מש"כ דאפי' אחרי שוב המים מפילטער מושקים במקוה התחתונה, כיון שהוא מקוה ע"ג מקוה וגם מקוה בצדה. וכי נלך בכל מקום לראות האם עשו מקוה ע"ג מקוה. שנית כגון אנו שנוהגין כדברי מרן הדברי חיים שלא יעשו מקוה ע"ג מקוה א"כ מאי איכא למימר. גם בור בצד אם פתוח בשעה שהפילטער עובר או מתרוקנים משם כל המים ג"כ, ולא מהני השקה.

(ג) ומה שהשיג על דברי הגאון הראב"ד דירושלים שליט"א, דאם אין הנוזלים מערבין א"כ במקוה של חת"ס, ע"י בור הזריעה, אשר כתב מרן דלית הטב מיני', איך כשר הלא בשעה ששופכין המים לשם הוי זוחלין. הנה האמת כמ"ש הרה"ג דהלא יש כאן מקוה כשרה וזה נשאר גם אח"כ על כן שפיר לא מקרי שהנוזלים מערבין, אבל בפילטער הלא מתרוקנים כל המים הלוח ושוב על כן בשעה שהפילטער עובר אין מערבין שכולם זוחלין חוצה, ואח"כ כששוקטים כבר נתרוקנו ושוב כל המים ואין מכשירין. וצדקו ד' הגאון הראב"ד שליט"א (ועי' לקמן סוף אות ד').

(ד) שוב כתב הרה"ג הנ"ל דאפילו אם יזחלו מים שבבור הזריעה לא מזיק מג' טעמים, (א) שיש המשכה קודם לזה, (ב) הא דזוחלין אין מערבין הכוונה אשר רק באם מכשיר מקוה חסרה משלימה, לא כה"ג לטהר השאובין. (ג) דמים הכשרים אינו מזיק שזוחלין, רק השאובין לא יהיו זוחלין, דעכ"ח כן הוא דאל"כ איך אפשר לעשות השקה או זריעה בכלל הרי כולם בדרך שזוחלין השאובין להכשרים. הנה מש"כ בטעם הראשון שיש המשכה, הלא כיון רכולו בהמשכה שוב צריך שיבאו ויזשקו במים כשרים רכולו בהמשכה אין שום היתר, וכמו בכולו שאוב צריך להשקה כשרה כמ"כ בזה, וזה פשוט וברור. (ב) מה שרוצה לחלק בין חסרה לבין שאובה. מבואר להדיא בדברי האחרונים דדברי הרמב"ם ז"ל דאין זוחלין מערבין גם בשאובה. נא לעיין בדברי גוב"י מהד"ת סימן קל"ו, וחת"ס סימן ר"ח, וכן בשאר דברי רבותינו ז"ל ואין שום חילוק. (ג) מש"כ דמים הכשרים שבאים עליהם השאובים שפיר מערבין ומכשירין. אמת הדבר, רק שצריך להמתין עד שיהיו שקטים כמבואר בת' ד"ח בכמה תשובות. רק כאן אינו דומה, דעל ידי הפילטער כל המים ננערים לצאת על ידי עבודת הפילטער שמושכין בכח העלעקטריק כל המים וכולם זוחלין מקרו (ועי' רמ"א סעיף ג'), והעירנו הרה"ג דהעלמעץ מנוב"י ת' סימן קל"ז, אולם בנ"ד ממילא כשפותחין הנקבים או הכל זוחל (וכמו שכתבנו אות ג').

(ה) מש"כ הרה"ג דיש זהירות יתירה וסוגרים במפתח הכפתור. הנה מי יעמוד אצל כל מקוה שבאמעריקא שיהי' סגור ומסוגר, ועוד הרבה מכשולים כזה, ובלא"ה הלא דעת כל הגדולים שליט"א לאסור.

חכמים והלא עד א' נאמן באיסורין ולענ"ד י"ל דאפשר דהיה צריך איזה זמן מרובה עד שיתאספו בו מ' סאה וחשש דילמא בתוך הזמן יהא נצרך א' לצאת לצדכיו ולא רצה שיהא אפילו זמן קצר בלי השגחה משום חומר הדבר, עכ"פ רואין אנו דרייק להושיב שם ב' תלמידי חכמים ולא סתם בנ"א ואיך נסמוך אנן על אשה במקוה שנפסלה ע"י הפילטער שהאשה הכשירה. והשי"ת יזכנו להנצל ממכשול, והנני חותם בדשתי"ה

הק' יוסף גרינוואלד

רפאל ברום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יע"א
אורווונגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה, אור ליום ו' עש"ק זיברך אותו שם תשל"ו לפ"ק שלוי וברכה, וגם לרבות ככה, לכ' יד"ג הרב הגאון המפורסם בכל אפסים, מזכה רבים צדיק תמים, שפתותיו שונים ועונים למים טהורים, בכל מחנות וגבולים כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש אבר"ק העלמעץ יע"א ולכאל"ש.

(א) אחרדש"ה גיה"ט הגיעוני ע"ג, ומה שהעיר כהד"ג עוד הפעם אודות הפילטער (מסגנת) למקוה טהרה, הנה אבא בזה בקוצר אמרי"ם להשיב על מה שכ' הרה"ג המתיר שליט"א במכ"ע המאור (מחודש מרחשון תשל"ו), והרה"ג הנ"ל ברצונו הטוב לזכות הרבים יצא לישע הפילטער ולהכשירו. אמנם על משמתי אעמודה, שאין להכשירו בשום אופן, ובאמת בטהרת יו"ט (ח"ג דף ט') נדפסה תשובתי הדלה בענין זה (מלבד עוד כמה תשובות בענין הלזה הנוגע לנ"ד, רק אין מן הצורך לכופלם כאן), ועכ"ח אצטדך פה לחזור עליו בשורשי הדברים כדי שיבואר הכל על נכון. הנה העלינו שם דהפילטער יש לאוסרו מכת ששה טעמים, ד' עפ"י הלכה וב' מכח סברא. (א) כי על ידי כן יתבטל עכ"ח מקוה על ידי זריעה, אשר מרן חת"ס החשיבו לעיקר, ורבותינו נוחי נפש החזיקו שיעשו לכתחילה השקה וגם זריעה, כאשר הארכנו שם בכל זה. (ב) חשש קרוב ונורא שישכחו, ויעבוד הפילטער גם בשעת הטבילה, והוי זחילה פסול דאורייתא לרוב הפוסקים, כמעט כולם. (ג) מלאכות הפילטער שונות זו מזו, ואם יהיה הפילטער מן הצד, וסמיכת כל המים על בנין והמאשינעריי, א"כ מעמיד כל המקוה על דבר המקב"ט, כמ"ש האחרונים באבולוי"ף-ווענט"ל. (ד) אם יניחו פתוח בשעת עבודת הפילטער נקב ההשקה תתרוקן הכל ויהיה הלוח ושוב כל המים והוי נתן סאה ונטל סאה. (ה) מצד הסברא, אם נתיר כן, יעשו כן בכל רחבי המדינה, ונעשה המקוה כסווימינג פו"ל, ויהיה להם העיקר הפילטער, לא אלו מטהרין אלא אלו מטהרין וישכחו העיקר להמשיך ולהשיק והיא גזירה קרובה ופשוטה, שהרי הפילטער נראה לעין כל רואה והארכנו שם. (ו) ג"כ מצד הסברא, דלא ימצא אחראי בערי השדה

אחרי תת שלום וברכה בידידות כראוי, צער לי מאוד שמן ההכרח אשר לא יגונה ולא ישובח מוכרח אני לעבור פרשתא דא דפילטער במקוה. וביותר נפשי עלי עגמה שבאנו לידי כך ללחום מלחמת חובה שמרצוני הטוב בעומק לבבי מעולם לא עלה על דעתי דבר כזה וגם מעולם לא עשיתי כדבר הזה, אבל קדושתן וטהרתן של בנות ישראל הכשרות יאלצני לצאת חוץ מגודרי בפעם הזאת ובצפיתי אצפה בתשובה זו גברך על המוגמר בפרשה אי נעימה מקוה עם פילטער וגם החולק ירכין ראשו כמודה על האמת וזה כבודו וזה תפארתו ומעלתו ובפרט שכוונתו רצויה לשם שמים כמו שנוכחתי לדעת, רק דבר שאינני מבין גרם לו לעשות ולכתב דברים שלפענ"ד איננו נכון והשם שמים עתה מבקשו ממנו להודות על אמת ולהשקיט ולהשתק אש המחלוקה שלא תפרוץ לאש זרה.

תשובתי אפתח במה שפתח הרב החולק, חכמים הזהרו בדבריכם" אם אחד רואה שנשאר יחידי גנר הרבה הרבה רבנים שרובם ככולם ישבו לשעבר ביוראפ וגם יושבים עתה בכל ארצות פזורינו על כסא ההוראה וכולם פה אחד פוסלים "מקוה עם פילטער" היה לו להיות נוהר בדבריו כחכם הרואה את הנולד, הגם שבאמת ח"ו אינני חושדו בשום דבר אלא אדרבה ואדרבה דנו בתמימותו לכף זכות שלטובה כוונתו וכמו שכי' במכתבו הארוך, עכ"ז מעצמו היה לו לדון גם את הרבנים שיחי' העומדים כנגדו שבודאי ג"כ כוונתם לשם שמים ולא לחנם לחזים כארי וכבן חיל למען קדושתן וטהרתן של בנות ישראל הכשרות.

ריש דבריו פליאה נשגבה וכחידא בעיני דתומך שתי ידיו ע"ז שמקוה ע"ג מקוה המקוה התחתונה על מקומה עומדת וממילא מטהרת המים הזוחלין למקוה העליונה ע"י הפילטער. תרי תמיהי מידכר דכירי אינשי חדא והלא כל הרבנים שיחי' האוסרים הפילטער ס"ל דמקוה ע"ג מקוה פסולה לנו כהוראת הגה"ק בעל דברי חיים זצוקלה"ה, וכמו שגם אני בעצמי בתשובתי, כסניף לאריות הגאונים הגדולים שליט"א, בירדתי בארוכה (ונדפס בטהרת יו"ט ח"ג ועוד בתשובות אחרות במקומות אחרות פעם בארוכה ופעם בקצרה). ועוד מי הגיד לו דבר זה בלא שום ראיה מסברא בעלמא במקום שנוגע לאיסור כרת שאם המים במקוה העליונה נעשה זוחלין אין על המים שבמקוה התחתונה דין מים זוחלין שע"י זחילת מים העליונים נעשו מים שבתחתונה ג"כ דין מים זוחלין. ובאמת הרמ"א (סימן ר"א ס"ג) חושש לזה לכתחילה. והגוב"י (חיו"ד סימן קל"ז) תומך בידי, ועיין גם בתשו' משיב כהלכה חיו"ד סי' ז' וחי'. ונהי שאין לפסול מקוה בשביל כך אבל לכתחילה לעשות דבר כזה שרבינו הרמ"א חושש עליו אינו מובן וגם אם מי שרוצה לעשות לכתחילה נגד הרמ"א בשביל טעמים ונימוקין שיש לו אבל עכ"פ לצעוק על שכנגדם החוששים ע"ז בוראי אין להבין כלל ותמה עליו שכלאחר יד כלא הי' מיקל והתמרמר על שכנגדם, ובפרט שהגוב"י תמך ידי הרמ"א ועכ"פ היה לו להרב החולק לפרש דבריו למה איננו חושש לאלה הדברים.

ועכ"פ צריך הרה"ג לבטל דעתו ולילך אחר דעת רבים כדרכו של תורה. ובאמת מי שבקי בתהלוכות מדינה זו ידע שיש לחשוש הרבה והרבה, יותר ממה שכתוב כאן, וכתבנו רק מעט מן המעט.

1) שוב כתב דאין בכחנו לגזור ואפילו תב"ד הגדול גזר רק כשיש טעם. הנה בכל דור ודור חששו רבותינו לחשש הקרוב לבא, וכל ספרי הפוסקים מלאים מזה, ורק במקום שלא אפשר, אז עשו עכ"פ גדרים מה לעשות שלא להכשל, אבל בג"ד, הרי כעת לא דומה ללפני שנים, שע"י הטעכניק אפשר לעשות בכל יום מקוה נקיה עם מים חדשים, בכל יום בתכלית הנקיות ולמה לנו לבא לחששות גדולות וקרובות. ומה שחושב הרה"ג שנשים הנאורות גזרו אומר, שלא ילכו רק אם יש פילטער. הנה נשים לא יודעות כלום, רק שתהי' להן מקוה נקי' ועיני' פילטער גילה להן מאן דהוא, ועתה חושבות שזוהו תיקון היחידי, ואם יאמרו להן שתהיה נקי' די בזה, ואין בזה שום זיכוי רבים, רק אדרבה ח"ו קלקול להבא שיתפשט הפילטער בידי ההמון, וכבר כתב מרן הר"ח דמאשין משתנה בכל עת, וחשש וגזר והחמיר בכל מצות שלא יעשו על ידי מאשין וקו"ח בג"ד. והבאנו בתשובה אחת דברי גאון הדור מטשעבין זי"ע שלא לעשות ענין חדשים במקוה שא"א לידע הקלקולים שיצאו מזה (כאשר הובא בשמו בשו"ת חשב האפור).

2) והנה היה מקום להאריך בכל פרט ופרט הרבה אולם כמדומה שאין מן הצורך שכבר גילו דעתם גאוני הדור שליט"א שלא לעשות פילטער. ועל כן אם כי כוונת הרה"ג המתיר שליט"א ראוי, ודורש טוב לעמו ורוצה בתקנת בנות ישראל, מ"מ יש להן תקנה אחרת בקצת טרחא, וקצת הוצאה, ליתן מים חדשים בכל יום, ולא על ידי פילטער אשר עלול ח"ו להביא קלקול וחששות גדולות.

ה' הטוב יערה עלינו רוח טהרה ממרום, ונפרוץ למזרח ומערב צפון ודרום, להרחיב גבול הקדושה, ולראות כלילת יופי בחידושה, וקירוב נדחינו מארבע פינות, באותו ומופתים קץ הפלאות, מתוך שובע שמחות, ועיני כולנו רואות בעזרת רוכב ערבות, לשם ולתהלה אכ"ר.

ברשת"ה יד"ג עז

הקי' רפאל בלום

משה שמערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל

בעהמח"ס באר משה ד"ח

אל הלחום מלחמת מצוה להקים מקואות כשרות כמצווה, בלא פשרות ובלא שינוים ה"ה כבוד ידי"ג וידיד נפש כל חי הרב הגאון הצדיק חו"פ זי"ר ויר"ת חו"ב טובא בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים כקש"ת מו"ה ח"ל גבור מלחמה שליט"א אב"ד העלמעץ וכעת אור תורתו זורת בעואב"י וזיליאמסבורג יצ"ו לשם ולתפארה.

ומה שהשיג על דברי הגאון הגדול מוהרי"י ווייס שליט"א ראב"ד דעדה החרדית בירושלים תובב"א בעהמח"ס שו"ת מנחת יצחק. תיכף בראותי דבריו השבתי לתרץ כעין שראיתי אח"כ בתשו' הגאון האדיר בעל מנחת יצחק שליט"א ששדר לן חורפי' לבאר ולברר דבריו כשמלה באופן מאוד נעלה בדרך ישכון אור. לדעתי מכאן יכול הרב החולק לדון על כלל כולו שאין לדבריו יסוד בהלכה. דהלא בנקודה זו חשב שנצח את הארי ולבסוף רואה שאדרבה ואדרבה נשאר מנוצח. לבסוף יצא בארוכה עם משלים ומושלים שאין בידינו לגזור ולאסור הפילטער גם אם הגזירה קרובה עישיב"ה, ימחול לי הרב החולק כי בכאן טעות נזדקק לפניו. הוא מיוצאי רוסיא, אבל אנן יוצאי אונגאריין יודעין שע"י שינוים בדברים "קטנים" נפלו חלק גדול מאחזנו בני ישראל בארץ אשכנז וגם בארץ הגר. ח"ו לא רצו לעשות שינוים "במקוה" כי בזה ידעו שלא ימצאו מי שישמע להם, אבל קצת שינוים בבגין ביהכ"נ ובספסלי ביהכ"נ וכיוצ"ב ידעו שישמעו לו, ובפרט ששקר בפיהם שכונתם לקרב הרחוקים שבלא"ה לא יבואו לביהכ"נ ויתרחקו מכלל ישראל וע"י השינוים "הקטנים" ישובו אל חיק אמתם, ואנו ידענו מה שעלה להם ובעזיה"ת איך הצליחו בחסדי ורחמי ה' אלו שעמדו על משמרתם שלא להניח לשנות שום דבר קטן וגדול. וע"כ פחד ומורא עולה בלבינו חס מלהזכיר לעשות שום שינוי במקוה, דהיום יעשו "הפילטער" באופן שהסילונות הן ממעל להדופן ואין כאן חשש מעמיד בדבר המקבל טומאה, ולמחר יעשו באופן שהסילונות יהי' בתוך הבור ויהי' נפסל מכת מעמיד בדבר המקבל טומאה ומי יעכב בידם לעשות כן ואפשר שח"ו כבר עשו כן ומי יודע. וגם ידועים דברי הריב"ש (כעת אינני זוכר בדיוק מקומו) שמצוה על הב"ד גם בזמנינו לגזור וגם החוב עליהם מוטל לעשות כן במקום שאינם בני תורה מצוים והביא דברי הר"ת (ביצה ו' א' ד"ה והאידינא ושבת קל"ט ב' ד"ה יום טוב) בני בשכר אינן בני תורה ובני מלאון בני תורה (ועי' בשטמ"ק ביצה שם) וק"ו בן ק"ו כאן במדינת ארצה"ב ודוקא במקומות שאנו רגין ששם עשו המקוה עם "פילטער" שבעזיה"ר רובם ככולם אינם בני תורה, ולא רק אינם בני תורה אלא רחמנא יצילנו רובם ורובא דרובא מחללי שבת בפרהסיא עוקרים כל מצות ה' ביד רמה, שומו שמים לאלו היינו במקומות אלו ימסרו מקוה עם "פילטער" בזמן שממש חכמת הטעכניק משתנה יום יום, היום עושים כך ומחר עושים כך, היום יבקשו לעשות עפ"י המצאות הטעכניק של מחר. אלמלא ידענא שהרב החולק הוא רב ירא וחרד לדבר ה' וכוונתו לשם שמים בתקנת "הפילטער", מן הראוי היה להרעיש עולמות כנגדו, שיעזוב דרכו ושיטתו, וח"ו אל יכניס חרשות ביסוד טהרתן של ישראל. אבל יהיה איך שיהיה אני פונה כאן בתחנונים ובלב נשבר אל הרב החולק בחשאי ובשתיקה נא ונא לחדול מלערב עוד בענין "הפילטער" ויאמר רבו עלי חביריי לאסור ובטלתי דעתי כי כן דרך אוהבי תורה ויראה שלא לתקוע עצמן בדבר ה'

זו הלכה ובפרט שרבו גם רבו החולקים עליו והסער בא לדממה ושלו' על דייני ישראל. ואם לא אז בלא ספק שהמחלוקות יתרבו ומי יודע עד היכן הדברים יגיעו והקולר יהיה תלוי בצוארו, ואנחנו את נפשינו הצלנו. חוזר על הראשונים ה' היודע מחשבות מעיד שח"ו לא לקנטר כתבתי אלו הדברים אלא למען השלום והאמת ובטוח אני בצדקת ובתמימות הרב החולק שגם אם להלכה יחזיק בשלו אבל למען כבוד שמים למעשה יחזור מהוראתו ויתן צו תיכף ומיד לכל הסרים למשמעתו להסיר ה"פילטער" מכל המקואות ומקנא אני אותו אם יעשה זאת ויתקדש שם שמים על ידו.

וע"ז בעה"ח בלב בטוח שדברי יעשו רושם טוב ויתקבלו דברי לדצון ויעשה פעולתו הנרצה ונוכה לישועת ה' במהרה אכיה"ר

ג' לחנוכה תשל"ו לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו
הק' משה שמערן

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל

אב"ד דפה"ק פילאדעלפיא

ב"ה, גר ששי של אור חנוכה תשל"ו

אורה ושמחה להאי גברא רבא ויקירא, ש"ב ויד"ג, הרב הגאה"צ המפורסם לוחם מלחמת הקודש בשביל טהרתן של ישראל, כקש"ת מוהר"ר חי"ל דייטש שליט"א, מלפנים האב"ד העלמין וכעת על ישראל הדרתו בק"ק ברוקלין יצ"ו.

מכתביו עם הגליונים הגיעו נכון. יפה עשה כת"ד להדפיס פירושי ופסקי הראשונים, הרא"ש והמאירי עם ביאורים, להלכות מקואות. חלק זה עתיד להתפשט יותר בחוגי הישיבות, ביחוד בין התלמידים המגיעים להוראה. אשרי חלקו וחלק המסייעים אותו.

ובדבר המקוה עם פילטער כבר נתברר איסורו מתוך תשובות גדולי ההוראה שיחיו, אשר מעכת"ר מדפיס אותן בס"ד בספרו הגדול. ואין דרכי לטחון קמחא טחינא. אבל עתה באתי בשביל דבר שנתחדש ע"י מכתבו של כבוד ידידנו הגאון הגדול האב"ד דעברעצין, מהר"מ שטערן שליט"א, כתוב יושר דברי אמת הנובעים מעיומק לבבו הטהור לשם שמים. והגני בכל לבבי ונפשי מצטרף אתו עמו לפנות להרב המתיר הוא ידידי מאד. הרה"ג והרה"ח וכו'. ... שליט"א, אשר בלי ספק התנגדותו היתה ג"כ לש"ש כפי הבנתו ודעתו, להתחשב עם פסק דינם של הרבנים המובהקים ועמורדי הוראה בדורנו יצ"ו ולענות ולומר: מה אעשה שרבו עלי חבירי בהלכה לאסור הפילטער במקוה טהרה, ועי"ז תשקע אש המחלוקת שלא תפרץ ח"ו לאש זרה, ויתקדש שם שמים על ידו ברבים.

בברכת כהן לפרו"ש ולהתחדשות כח וגבורה לקדושת טהרת ישראל

אפרים אליעזר הכהן יאלעם
סרן שלו' הכהן זצ"ל יאלעם

תשובות הגאונים על קונטרס אחד (פלפול התלמידים) בהמאור כסלו-טבת תשל"ו וכו מאמר מרב אחד בענין מקוה ע"ג מקוה ובענין הפילמער, מדחין דבריו, והדבר פשוט שאין לשנות ולעשות חדשות וצריך לעשות המקואות כמקדם זה בצד זה וכן בענין הפילמער ח"ו לא תיעשה כזאת בישראל.

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל
אב"ד דפה"ק פילאדעלפיא

אור יום ד' וירא תשל"ו לפ"ק

שלמא דבא מן שמיא ליד"נ וש"ב, הרב הגאה"צ המפורסם, זוכה ומזכה את הרבים בטהרה וקדושה, כקש"ת מוה"ר ח"ל בן רחל מלכה שליט"א, הגאב"ד העלמין ועל ישראל טהרתו בעיר ברוקלין, יצ"ו.

צד לי מאוד בקראי מכתבו הטהור, שבו הרגשתי מכאובי לבו מהקמים נגדו. כשאני לעצמי, אין דרכי להתוכח עם כל מאן שהוא בכתובים. עצתי שגם מעכת"ר לא ישיב על דברי הכותב כי אם בקיצור, להראות מה שחיסר בכוונה או בבלי דעת. כי אותם הקוראים דברי הכותב לא יתנו לב לדעה אחרת. וכל השקלא וטריא לא יועיל מאומה, וה' עמך גבור ח"ל להמשיך בבדיאות השלימות עבודת הקודש, להרבות טהרה וקדושה בישראל להחיש ביאת משיח צדקנו בבא"ס.

אפרים אליעזר באמ"ו גאון ההוראה
מרן שלו' הכהן זצ"ל יאלעם

הרב אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד

ב"ה, ב' לס' וירא ט"ו חשוון תשל"ו לפ"ק ברוקלין יצ"ו
וחוה"ש וכט"ס לכ' ידידי ומחוי' הרב הגאון המפורסם בחיבוריו היקדים טהרת יו"ט, כקש"ת מוה"ר ח"ל דייטש שליט"א האדמו"ר מהעלמען, וכעת אור תורתו וצדקתו זורח בעואב"י ברוקלין תצ"ו.

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות לגברא דבא כווח"י, הנני להודיעו כי זה איזה ימים שהגיע לידי גליון א' תורני (פלפול התלמידים) ובו מאמר מרב אחד בענין מקוה על גבי מקוה, שרבים וכן שלמים מגדולי הרבנים מדורות שלפנינו — ולהבחל"ח — רבנים מפורסמים מגדולי התורה וההוראה שבזמנינו שליט"א אסרוה מחמת כמה חששות גדולות, והוא יצא נגדם להתירא, ומשתמש במאמרו הנ"ל בבטנים קשים, בוטים כמדקרות חרב נגד האוסרים, כמו "רבנים — חכמים בעיניהם" ועוד כתב ש"סילפו את דברי הד"ח ח"ו, וכן "לפי דמיונם הכוונ והמוטעה" ועוד, שלא כדרך ת"ח הנוחים זל"ו בהלכה, וכמו שדרשו חז"ל במס' קידושין ד' ל' ע"ב עה"פ את והב בסופה, שבסופה געשים אוהבים זל"ו, ודברי חכמים בנחת נשמעים, ורב זה לא נהג מנהג זה, ותחת לפלפל בחכמה לברר היתרו, פלפל בגבורה...

והנה בגוף הענין, במ"ש שמדברי הד"ח ח"ב סימן פ"ח משמע שאין לפסלה מטעם קטפרס רק היכי שחיבור המים בין המקוה העליונה והתחתונה נעשית ע"י צינור וסילון ורחוקים זמ"ו, משא"כ אם רק רצפה מפסקת בין מים למים אין לפסלה. ובאמת לא חידש בזה מאומה שכבר כתב הגאון מהר"ם אריק ז"ל בתשו' אמרי יוסר, אמנם כמה מגדולי הפוסקים האחרונים ז"ל לא הבינו כן בדברי מרן הגאון"ק בעל ד"ח זי"ע דק שהשאלה שנשאלה לו היתה לפי הצינור בתשו' הנ"ל, ע"י תשו' פרי השדה להגאון האדיר שר התורה וההוראה האבד"ק באניאד) ח"ד סימן קל"ח שאוסר בכל גווני, והביא ראיה לאיסורו מתשו' ד"ח הנ"ל, וכן משמע נמי מתשו' ח"א סימן מ"ו עיי"ש. וכ"כ בתשו' חסד יהושע ח"ב סימן נ"ז ח"ל, דאף כי בתשו' אמרי יוסר סי' ע"ט כתב דרק בסילון מחמיר הד"ח אבל במקוה ע"ג מקוה ממש מודה דל"ה קטפרס, כבר הראיתי בדב"ח ח"א סימן מ"ו מוכח להדיא גם במקוה ע"ג מקוה מחמיר הד"ח, וסיים דבריו, שהגאון האדיר מהר"ש ענגל זצ"ל האבד"ק ראדמישלא הסכים לדבריו אלו ואמר שהצדק אתו מש"כ בד"ק של הד"ח זי"ע, ובכך מי יהיו לבא אחר המלך, מאן מלכי רבנו, להתיר מקוה זו נגד דעת רבוה"ק זצ"ל. וכן מה שהביא במכתבו מש"כ בתשו' מנחת יצחק ח"ה סימן צ"ב שדחה בשתי ידים אפשרות זו לפסול מקוה ע"ג מקוה שהחיבור ל"ה ע"י צינור, בודאי שלא ראה מש"כ בס' טהרת יו"ט עמס' מקואות ח"ב (עמוד י"ב) במכתבו של הגאון מנחת יצחק שליט"א שהרבה מן הרבנים נטו מסברת האמרי יוסר וכו' וסבידא להו דאין לחלק בזה, דאף בגוונא שרק הרצפה מפסקת בין מים למים יש בה משום קטפרס, וכמו דמוכח מדברי מרן בתשו' דברי חיים ח"א סי' מ"ו. — הרי שדעתו בשי' בעל ד"ח זי"ע שבכל גווני יש בה משום קטפרס וכמש"ל, וכן בתשו' שם (עמוד רנ"ט) האריך קצת בפסול זה, וכתב בשם מרן הגאון"ק מסאטמאר שליט"א דאין שום גפ"מ דאין לעשות מקוה ע"ג מקוה אפילו כשישנן בורות אחרות סמוכות למקוה ע"ג מקוה וכו' ובאמת כל המקואות שנעשו ע"י עצתי צויתי לעשות שלא ע"י מקוה ע"ג מקוה וכו'. ומש"כ הרב הנ"ל שמהו הגרעון אם עושים ג"כ בור מן הצד, ואם ירצה מי שהוא לעשות י בורות של השקה מי מעכב, ע"כ. — דבריו אלו חסרים הבנה, דהן אמת דבמקוה כשרה שאין עליה שום חשש, אין שום חסרון וגרעון בתוספות של בורות השקה, משא"כ במקוה כזו שרבו עליה חששות פסול, מה יתרון לה בתוספות בורות השקה, שאין בהן שום תיקון בעולם, אדרבה עלולות הנה להטות ולהכשיל ר"ל.

וכעת לענין הפילמער" שנגע בו בהערתו במכ' הנ"ל, באמת אין אני רוצה לחזור על כל הנכתב בזה, אמנם הערה אחת יש לי בה, כי ראיתי בדבריו שם

היא כדבעי ע"ש. שוב (בעמוד ז' בהגה שתחת הקו) הוא כותב בקשר לשימוש בפילטער לנקות מי המקוה. שאין בו שום חשש שהדי "מנקים המים ע"י הפילטער בצהרים" ע"ש. — חבל על בעל הקונטרס ששבק כאן להסידותי' וסומך עצמו על אותם עמי הארץ ונשים שלטיפולם מסורות מקוה הטהרה במקומותיה. שיעשו הכל בצהרים לעיני השמש גם בלי כל השגחה ועכ"פ גם בלי השגחה מספיקה כאשר כותב בעצמו (עמוד ה'). ואמנם לדעתי העני' זה וזה לא יכוננו וכבר הארכתני בדין מקוה ע"ג מקוה בתשובתי שנדפסה בספרו דמר טהרת יו"ט ח"ב עמוד רס"ח—ער"ב. ויותר מזה בספרי שו"ת בצל החכמה ח"ג סי' נ"ז, נ"ח, ס'. ס"ב. והבאתי דעת רבותינו מאורי הגולה בשו"ת כוכב מעקב, נפש חי' ואמרי יושר להתיר מקוה ע"ג מקוה גם אם בעליונה מים שאובים והעדותי שם כי מודים גם דברי הרמב"ם ודבינו האי בפיהמש"נ (מקואות פ"ו מ"א), מ"מ אחר שהזכרתי שם גם דעת רבותינו הפוסקים האוסדים, הדברי חיים, העמק שאלה ופרי השדה טרחתי ליישב פ"י הרמב"ם ורבינו האי לדעתם וביארתי לשונו המוקשה של מרן הד"ח בתשובותיו לפקוענ"ד — ופירוש בעל קונטרס הג"ל רחוק ודחוק להכניסו בלשון מרן הד"ח בתשוביו. — לכן בוודאי חלילה לעשות מקוה על גבי מקוה כשבעליונה שאובים, כאשר כתבתי בתשובתי הג"ל.

גם בקשר לשימוש בפילטער לצורך מקואות, כתבתי ככד באחת מתשובותי הקודמות אל כהד"ג שליט"א, כי המים הנכנסים לפילטער נעשו שאובים והמקוה בשעת זחילת המים אל הפילטער הוי זוחלין לכו"ע. וגם בעת החזרת המים מן הפילטער אל המקוה הוי פסול זוחלין לדעת מרן הד"ח. על כן אין לעשות פילטער במקוה ומכש"כ במקומות שאין השגחה קפדנית כראוי על הטיפול במקוה וכמש"כ.

יה"ר מלפניו ית"ש לקרב לב עובדיו ההוגים בתורתו ועומדים על משמדת דתו דת תוה"ק להבין לבבם אליו לעבדו באמת ביראה ובאהבה. כעתירת ידידו מצפה בקרב כל ישראל לישועת ה' כהרף עין

בצלאל שמערן

מאיר זאב נאלרבערנער

אב"ד פעלעדיהאז ברוקלין נ. י.

בס"ד ג' ויצא תשל"ו ברוקלין יצ"ו

שלמא רבא לגברא רבא מחו' ושיב הרב הגאון הצדיק המפורסם לאיש גבור חי"ל, לוחם מלחמת ה' יומם וליל, להרבות טהרה וקדושה בישראל, פאה"ד בוצ"ק חו"פ וכו' כקש"ת מוה"ר חי"ל דייטש מחבר ספרי הענקים טהרת יו"ט, האב"ד וארמו"ר דק"ק העלמעץ ונקרא בפי כל דעד העלמעצער רבי שליט"א. הנה קבלתי הקונטרס ששלח לי הדג"ק שליט"א שיצא מרב אחד אשר כנראה מדבריו שלבו עליו דוי על הני שני איסורים שאסרו גאונים זמנינו שליט"א.

שמודה שיש סוג א' של פילטער המשמש בברכת שחי' (סווימינג פול) שנאסר מגדולי הפוסקים משום זחילה וכו' אמנם פילטער זה שעשו במקוה "דעיר פלוגית" הוא פילטער מסוג אחר שעומדת בחוץ וכו' "וזה נעשה בצהרים" וכו' ומה"ט אין לפסול המקוה בפילטער זה, ותמה תמה אקרא על הכותב דנן, וכי מי ערב לו שאיזה רב אמדיעקאי שאינו יודע להבחין בין פילטער לפילטער הפסולה והכשרה, שיבנה מקוה בעירו בתיקון הפילטער ויאמר בלבו פרושים התירו את הפילטער ואין בו שום חשש, כמש"כ הרב הנ"ל, וכי אינו רואה בזה מכשול נורא?

פוק חזי מש"כ מרן הגאון"ק בעל ד"ח זי"ע ח"ב סימן צ"א וזלה"ק, ומה שמפלפל לעשות מקוה מחדש ע"י תחבולות, אתפלא מאד למה יבחר דרכו והרגיל עצמו לעשות הלכה למעשה ע"י חדיפות ח"ו, וכדכתבו הפוסקים מה בהאי עלמא שפלה בוחר אדם בדרך היותר בטוח, מכש"כ בדברי מצות הבודא ית"ש שעלינו לעשות על צד מרווח יותר, ובפרט בענין טהרת ישראל שתסמר שערות הראש להורות בזה כמש"ש הדשב"א ז"ל בת"ה הקצר עי"ש דברים חוצבים להבות אש.

וע"כ עצתי אמונה שעל כהד"ג ידידי שליט"א ללחום בכל עוז ועצמה נגד מקילים כאלו, לעמוד בגדר, ולמנוע פרצה זו מבית ישראל, וחפץ ה' בידו יצליח להדבות טהרה בישראל, ובזכות הטהרה נזכה במהרה לביאת משיח צדקנו בב"א.

ידידו ומחו' הרוש"ת מלונ"ח

הק' אברהם מאיר איזראעל

בצלאל בהנמטה"א זצוק"ל שמערן

מח"ס שו"ת בצל החכמה ג"ח

אבדק"ק "קהל יראים" ווין יצ"ו

בס"ד, וינא יצ"ו, א' לס' ויצא ה'תשל"ו

אל מע"כ ידידי רב חביבי הרב הגאון המפורסם חוטר מגזע תרשישים נודע בכל אפסים חו"פ צ"ת וכו' כש"ת הג"ר חנניא יו"ט ליפא גר"ו דייטש אב"ד וארמו"ר דק"ק העלמעץ יצ"ו, מח"ס טהרת יו"ט הנודעים לתהלה בעואב"י ברוקלין יצ"ו.

אחדה"ט ושת"ה בידירות כנה. מכתב כהד"ג שליט"א בצירוף הקונטרס פלפול התלמידים הדין בהתירא דמקוה ע"ג מקוה לנכון הגיעני. — כבקשתו עבדתי על דברי קונטרס ההוא ולא מצאתי בו לא ראייה ולא סבדא נוספת להתיר חוץ מאלה שכבר נדונו בהרחבה בתשו' הרבנים הגאונים שליט"א שנדפסו בספרו דמר כהד"ג שליט"א יחד עם תשובות גאונים הדורות אשר לפנינו ויעוצכ"י, שכבוד הורו בנידון אשר כלפנינו.

בקונטרס הנ"ל (עמוד ה') מדים על נס את התועלת המרובה שיש במקוה ע"ג מקוה והוא, כי בדורינו הרי הטיפול במקוה למלאותה, לחממה, להחליף מימי' וכיו"ב מסור לידי נשים ועמי הארץ ומי משגיח שהכל יעשה כדין, משא"כ במקוה ע"ג מקוה אנחנו בטוחים שההשקפה

רפאל ברום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יצ"ו
ברוקלין, נ. י. יצ"ו

ב"ה, אור ליום ו' עש"ק לס' וה' ברך תשל"ו לפ"ק
החיים והשלום והברכה, וגם לרבות ככה, עיכובא
מיד ולדורות, ברביות והמשכות, לכ' ידי"ג הרב הגאון
המפורסם בכל אפסים, צ"ת מזכה הרבים, נודע בשערים
המצויינים, כש"ת מו"ה הנניא יו"פ ליפא דייטש
שליט"א אבדק"ק העלמעץ יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה הנה גיה"ט הגיעני בצירוף קונטרס פלפול
התלמידים ובו מאמר מרב א' בענין מקוה ע"ג מקוה
הנה עברתי על מאמר הנ"ל ולא מצאתי בו אפילו דבר
א' אשר יאמר עליו כי הוא זה חדש, העתיק התשובות
אשר כבר נאמרו והובאו בדברי גאוני הדור שליט"א
בספרו הגדול דמר טהרת יו"ט ח"ב מדף רמ"ו עד דף
רפ"ז, ולא חידש אפילו דבר אחד, ונשתוממתי על
המראה, כי הגאונים שליט"א כל א' לפי דרכו מאריכין
בבקיאות וחרפות עצום, והרב הזה כותב עליהם לא
בלשון חכמים אשר בנחת נשמעין רק בלשון מדברת
גדולות, וזהו כל חידושו לא זולת, כי מה שחושב
שחידש דהיינו לחלק בין סילון לנקב — כבר הובא שם
כמ"פ בד' הגאונים, וגם אני הקטן הארכתי בזה שם
בביאור היטב הדק בס"ד, ובאמת אין מה להוסיף על
מה שנכתב שם וכל ישר הולך ימצא שם הכל מפורש

(ב) ואשנה בקיצור דמקוה על גב מקוה פוסל הד"ח
בסימן פ"ח, והגאון רבינו בעל אמרי יושר (ח"ב סימן
קס"ז) רוצה לומר דרק בסילון המחבר פסל הדברי חיים
לא בנקב כשפופה"ג, אמנם בד"ח בסימן מ"ו מפורש
דגם בנקב כשפופה"ג פוסל וכבר כתבנו כן בתשובתינו
הדלה נדפס בספרו (ד רפ"א באורך) ותמהתי שם על
הגאון ז"ל, גם ביארתי שם דברי מרן הד"ח בסימן מ"ו
באורך ולשום כל העקוב למישור בס"ד, וכשבאים המים
הכשרים וכבר יש שיעור, אז שפיר אפשר ליתן אח"כ
שאובים כמו בהתיבות התלויים, והכל מבוואר שם, ואין
לכפול כאן, וכן מוכח להדיא בהעמק שאלה להגה"ק
מהארניסטייפלא זי"ע.

(ג) וכן מבוואר בתשו' הגאון מו"ה יהושע גרינוואלד
ז"ל אב"ד חוסט, בספרו חסד יהושע אשר הביא שם
כה"ג בספרו דף רמ"ז בזה"ל, ואם כי בשו"ת אמרי
יושר (סימן ע"ט) כתב דרק בסילון פסל הד"ח אבל
במקוה ע"ג מקוה ממש מודה כבר הראיתי לדעת דבד"ח
(ח"א סימן מ"ו) מוכח להדיא דגם במקוה ע"ג מקוה
מחמיר הד"ח ובתשובה הערוכה אלי מהגאון האדיר
מראדאמישלא זצלה"ה כתב הצדק אתי בזה, ע"כ.
בשו"ת פרי השדה ח"ד סימן קל"ח) אוסר לגמרי
מקוה ע"ג מקוה והובא בדברינו בספרו דמר, מלבד מה
שהעתיק בספרו בדף רנ"ז, וכתב שהד"ח פוסל בכל גווני
לא לבד בסילון, וכן כל גאוני דורינו שליט"א
בתשובותיהם מחמירים.

הא' לעשות מקוה ע"ג מקוה והב' לעשות פילטער
לנקות מי המקוה, והנה תיכף בתחילת קריאתי הקונט'
הלו וראיתי שכתב בזה"ל, והנה באחרונה יצאו איזה
רבנים, "החכמים בעיניהם", בדקתי בלישנא, ואמרת
מיד תפוס לשון ראשון, דמשמע מלשונו דבעיניו אינם
חכמים אלא שוטים ח"ו, הרי דנעלם ממנו דברי עקביא
בן מהללאל (עדיות פ"ד מ"ו) דאמר מוטב לי להקרא
שוטה כל ימי ולא ליעשות שעה אחת רשע לפני המקום,
והרי במקוה ע"ג מקוה כבר יש לנו פסקו של הבי"ד
הגדול בדורנו מרן הגה"ק מסאטמאר שליט"א, ונדפס
פסק הזה בטהרת יו"ט על מקואות ח"ב עמוד רנ"ט,
וכתב שם בזה"ל, כבר גיליתי דעתי שאין לעשות כזה
(מקוה ע"ג מקוה) "מכמה חששות" — הרי מזה דלפסק
הלכה למעשה לא נחית לשום חילוק בין אם המקוה
העליונה רחוקה מהתחתונה או סמוכים זל"ז.

ואפשר דזהו באמת אחת "מכמה חששות" שחשש
עליהן מרן שליט"א, דאם יהיה איזה היתר לעשות
מעג"מ, אם כן נתת דבריך לשיעורין (כשבת ל"ה ע"ב
ע"ש ברש"י) דכל אחד שיתאווה תאוה לעשות מקוה
ע"ג מקוה ישער בעצמו הבדל ההרחק של העליונה
לתחתונה וישער בדעתו דבהבדל כזה עדיין סמוכים
הם ואין בו שום קטפרס, ובאמת טועה הוא בדמינו
ונמצא שפסול מה"ת גם משום זוחלין, אשר ע"כ
להלכה למעשה גזר מרן שליט"א לאסור כל מין מקוה
ע"ג מקוה, ואנחנו שכפופים תחתיו מוכרחים לקבל
הוראתו בכל תוקף ועז ולא לזוז ממנו אפילו אם
החכם בעיניו יקרא אותנו שוטים.

ומובן מאליו דבדברי פסק הזה אין שום מקום
לסלף ולעקם ולהשמיט מדבריו דהרי בדברים קצרים
הללו פוסק בהחלט לאסור כל מיני מעג"מ כנ"ל לא
כמ"ש המחבר הלו בקונטרסו שהרבנים האוסרים עיקמו
וסילפו והשמיטו בדברי הגה"צ מסאטמאר שליט"א
"פן יבין הקורא ויתמה על הפוסלים" — אוי לאזונים
לשמוע בזיון של ת"ח בדבר חשד של שקר גם כזה,
וכמעט בולט בדברים הללו כאלו היה אומר מאי אהני
לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו (כסנהדרין צ"ט ע"ב
ע"י"ש).

אמנם קימ"ל דגם בגמר דבריו אדם נתפס, וא"כ
בשלמא בתחלת דבריו של הרב הלו שדן רק על דין
מקוה ע"ג מקוה, עדיין היה תירוץ עמו שלבו בוער
בקרבו להוציא שיטתו של כ"ק הרש"ב מליובאוויטש
זצוק"ל מכח אל הפועל, אבל בסוף דבריו שיצא
להתיר גם את הפילטער, איזה חסידות ראה בזה להתיר
את "החדש" מה שגדולי זמנינו אוסרים, ע"כ סופו
מוכיח על תחלתו, ואין להשגיח על דבריו כלל וכלל
לא, לא על תחלת דבריו בענין מקוה ע"ג מקוה ולא
על סוף דבריו בהיתר הפילטער כנלע"ד.

והגני בזה ידידו ש"ב דו"ש תורוק"ד

הק' מאיר זאב גאלדבערגער

משה שמערן
אב"ד דעברעצין יצ"ו
בעמח"ס שו"ת באר משה ד"ח

אל גבור חיל הלוחם מלחמת ה' בכח התורה ה"ה כבוד ידי"נ הרב הגאון צ' חו"פ בקי וחריף עצום בכל חדרי תורה המפורסם בכל קצוי תבל וים רחוקים כש"ת מו"ה הנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א בעהמ"ח ספרי הענקים טהרת יו"ט וכעת אור תורתו זרח בעואב"י וויליאמסבורג בברוקלין יצ"ו.

אחרי תת שלום באהבה, קבלתי קונטרס אחד "פלפול התלמידים" ששדר לנו כהד"צ שליט"א בענין מקוה ע"ג מקוה וגם לרבות דן ב"הפילטער המנקה את המקוה כעין פילטער הידוע ומפורסם לכל, המנקה הסווימינג פולס, כתבתי בדיוק "כעין" פילטער שבודאי אפשר ואפשר לשנות הפילטער ולקמן נדבר מזה.

כאשר נראה בעיני, המחבר הקונטרס הנ"ל הוא איש צעיר לימים ובודאי לשנות בינה עדיין לא הגיע (ואם טעיתי ה' יסלח לי) כי תיכף בריש דבריו כתב דברים בלשון מדברת גדולות שגעלה נפשי לעבוד בין בתרי דבריו, וזה לשונו "והנה באחרונה יצאו איזה רבנים החכמים בעיניהם בחשבם שרק להם הסמכות בעניני מקואות", הנה חוץ ממה שעבר החובר חבר הזה על "פתח דבריך יאיר מבין פתיים" להבין את "החכמים בעיניהם", ולא בעיניו היה לו לפתח בלשון שדבריו מאירין ולא בלשון גס וחושך המחשיך עיני "החכמים בעיניהם", וידעתי מראש שאין הרבה תועלת אמצא בקונטרסו כי מראש דבריו אתה דן על סוף דבריו ובאמת לא רציתי לטפל בדבריו ורק על הפצרת כההרג"צ שליט"א עברתי על דבריו מרישא ועד סיפא, ונתברר אצלי "דברי חכמים בנחת נשמעין" ולא ברוח סערה.

הנה בכל משך דברי הקונטרס שכח המחבר החשוב הרב שליט"א שאם מי שהוא מברד לפי דעתו דעת תורה נוטה דלא כ"ק הגאון אדמו"ר מהרש"ב זצוק"ל בדין מקוה ע"ג מקוה וכי ח"ו נגע ופגע בכבודו חלילה וחלילה או ח"ו הקטין רוב גדולתו והוא תפארתו. ידע כבוד המחבר הקונטרס הרב שליט"א שבשעה שכתבתי תשובתי בבירור דין מקוה ע"ג מקוה (הנדפס בטזרת יו"ט על משניות מס' מקואות ח"ב) באימה וביראה דנתי בקרקע מפני הדר קדושת גאונותו של אדמו"ר מהרש"ב זצ"ל ומדדתי ושקלתי כל תיבה ותיבה מה לכתב ובאיזה אופן לדון, וכי אין אני יודע שקטנו עבה ממתנינו, ואני ובודאי בלא שום ספק כל "החכמים בעיניהם" כ' לברר שיטת רבותינו ושיטת מנהגינו שמעולם מצעו רבותינו שבגולה זצוק"ל לעשות מקוה ע"ג מקוה יהי באיזה אופן שיהי, וכי לסגור הדרך עלינו בא בעל המחבר הקונטרס הנ"ל. אני ח"ו אינני חושדו בדבר אבל מה אעשה בסגנון לשונו גותן יד להחושדים אותו בדבר זר ומזר, ומעולם לא עלה בדעתי לפסוק לחסידי חב"ד לובאוויטש שיחי' הנמשכים אחר

ה) ועתה אבוא להוסיף רק ענין אחד. הנה הרב הזה מביא שהגה"ק מופה"ד מוהרש"ב זי"ע הזהיר לעשות מקוה ע"ג מקוה, כמו שעשה בהיותו בראסטאב יע"א. הנה כולנו שותים בצמא דברי רבותינו הקדושים, תלמידי ותלמידי קוה"ק הבעש"ט זי"ע, ואנו עפר תחת כפות רגליהם הקדושים, זי"ע ועכ"א אולם דבר זה שלא נכתב בספר ולא נתגלה באיזה אופן היה ואיך נעשה, אי אפשר להתלמד במקום אחר מזה, אולי היה שם באופן שביארנו בתשובתינו שם שכבר באו מים הכשרים קודם מלמטה ואח"כ שפכו מי גשמים, ועוד כוה, הלא זה רק מפה לאוזן, מב' או ג' לומדים שהיו שם בימי בחירתם או אברכותם, ומי יודע אם ידעו אז לדייק באיזה אופן, ואיך אפשר לבנות הלכות ויסודות על זה, הלא בין הגה"ק מהרש"ב בעצמו טרם מגורו בראסטאב בגלותו, ובין אבותיו הקדושים מנהיגי ישראל עד אדמו"ר אור ישראל ופלאו בעל שו"ע הרב זי"ע, לא הנהיגו כך, ובכל תפוצות ישראל היו מקואות רק בהשקפה זה בצד זה (מלבד בתיבות תלויין כאשר הזכרנו בתשובתינו), או במקואות של גשמים כמדן החת"ס זי"ע, ע"י זריעה, עכ"פ איך אפשר לחדש ולומר שזהו הדרך הנכון לעשות מקוה ע"ג מקוה, במקום שדברי הד"ח מפורשים להיפוך, והאמרי יושר כתב שאין לעשות ח"ו מקוה נגד רבינו הד"ח, ומי מכניסנו לדבר הזה, וכי אפשר לסמוך על שמועות פורחות, ולעקור הלכות קבועות. והגה"ק מהרש"ב זי"ע אולי היה לו שם שעת הדחק וצורך בארץ גזירה כידוע, ובפרט שמסתבר שעשה באופן המועיל, הלא היה פאר הדור וקדושו, ובודאי עשה כהוגן, אבל א"א ללמוד מדבר שלא נכתב ולא נתברר באיזה אופן היה על כן הדבר פשוט שאין לשנות ולעשות חדשות, וצריך לעשות המקואות בהשקפה כמקדם זה בצד זה.

ו) בענין הפילטער, ג"כ אין מה להוסיף על מה שכתבתי בעניי ששה טעמים לאסור, ונדפס בספרו דמר טהרת יו"ט (ח"ג דף ט'), ועוד הוסיפו גדולי דורינו שליט"א, וכתבו ג"כ להחמיר לחלוטין, וח"ו לא תיעשה כזאת בישראל, ומה שכתב הרב הנ"ל שהפילטער שעושים למקוה אינו כפילטער לסווימינג פול"ל (שווימבא"ד), רק נוחל קודם על הארץ, הנה מי יבחין ומי יעמוד על המשמר בכל מקום לראות איזה פילטער עושים. זה ברור שרוב הפילטערס פסולים מחשש זחילה דאורייתא, ולו יהא כדבריו שמשכח"ל אשר אינו כן, וכי אפשר לסמוך על זה, דבר שנמסר להמון עם, ובפרט איזה טעמים שנכתבו שם, שייכים גם כוה, וענין הפילטער כבר נתבאר בספרו דמר (ח"ג מדף ט' עד ט"ז) ואין מן הצורך לכפול הדברים, ושלו' על ישראל.

וה' הטוב ישיב שלו' בינינו, שלוה בארמונותינו, ותחזינה עינינו בבנין בית תפארתינו, במהרה במיני אכ"ר.

הכו"ח בדשת"ה, ידי"נ עוז

הק' רפאל בלום

על רב רבנן אדמו"ר מהרש"ב זצוק"ל גם אם אנן לא פסקינן בזה כוותי'. אבל הנוגע לעשיית "פילטער" שבדברים הנוגעים לנפשות ולדורות נשען עצמו על קנה רצון ושבור סברא כרסיות היטב חרה לי ואברתי ממני. מי שמע כזאת שעל סברות בעלמא רוח ישאם סבלנותי ומה שקיימתי עד עתה מתון מתון הלך אול יסמוך אדם בזמנינו על עצמו ובפרט שאיננו רגיל בהוראה כלל ואין לו משא ומתן עם בני ואיננו מכיר פרצופיהן כ"ש דעותיהן. וכי יעלה על הדעת דעת ישר למסור לרבים בעיירות שונות שהרבה מהם לרוב ורובא דרובא אינן מתנהגין בכל הנוגע לתורתנו כשורה ולפעמים ישנו בעיר מאה אלפים יהודים ומהם השומרים מצות ה' כדת וכדין אינם יותר מאלף או פחות מאלף וכי אפשר למסור לבני קהלה כזו דברים היינו הלכות התלוין בשערה. וגם אם יהיבנא ליה ככל שיטותו והלא כבר נתבאר בכמה תשובות מגדולי רבנן שכשהפילטער במקוה פסולה המקוה לגמרי מה"ת אני שואל מהחבר קונטרס הזה איה הדעת ואיה השכל איה הקדושה ואיה הטהרה איה הפחד ואיה היראה לפסוק חדשות במקואות שהיא יסודה ועיקרה של קיומא דכלל ישראל. ממש לא מצאתי שום דבר חדש וכל דבריו פיספופטי מילי בעלמא גינהו. סברות בעלמא סברות של מה בכך שחלילה לסמוך עליהן ועתה אין הפנאי מסכים להאריך ולהשיב עליהם ואי"ה עוד חזון למועד לסתור דבריו שורה כשורה בכל פרט ופרט.

ובקול קורא במדבר אקרא אל אחינו בני חזק ונתחזקו בעד קדושת וטהרתן של בנות ישראל הכשרות בכל עזו וכה תתנגדו לפילטער במקוה הפוסלת את המקוה פסול גמור כאשר ביארו גדולי רבותינו וגם אני הצטרפתי עמהם בביאור רחב לפסול מקוה זו ובתפלה לעני כי יעטף עומד ומתפלל רבש"ץ עשינו את שלנו עשה עמנו אות לטובה ותאיר עיני המתבלבלים בטעותם חלילה לא במזיד אלא בטעות ויכירו וידעו את האמת להורות כדת של תורה והמכשלה הנאת לא תהי' תח"י עוד.

וע"ז בעה"ג ל'ס' תולדות תשל"ו לפ"ק. פה ברקלין יצ"ו

בידידות עזו
משה שמערן

תשובות הגאונים שליט"א

בדבר בנין מקוה חדשה באחת מערי השדה

הרב שמואל אברהם זעלטענרייך

אבד"ק שמשאקאווא ברקלין יצ"ו

ב"ה. יום כ"ב לחודש אלול תשל"ו

במיפק שתא, אשא כסא דברכתא, להאי גברא רבא ויקירא דעסיק במילי דטהרתא ה"ה כבוד ידני"פ עזו הרב הגאון הצדיק המפורסם לשול"ת איש האשכולות כש"ת מפארים מו"ה חי"ל דייטש שליט"א בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט ועוד חיבורים האבד"ק העלמען שליט"א וכעת חוגה בעיר ברקלין יצ"א.

פסקו של הגאון מהרש"ב זצ"ל רק כדעתי היה לברר שיטתנו שח"ו אנו לא נטע משיטת רבותינו שבגולה זצ"ל וח"ו לא נעזוב דרכינו דרך שהנהיגו אותנו. ולא אוכל לירד לסוף דעת המחבר הקונטרס הזה איך לבוש עזו כח וגבורה לצאת בכתיבה גסה נגד "החכמים בעיניהם" שכל רצונם לשמור על משמרת הקודש בלי לסור מדרך הישרה שהדריכו אותנו רבותינו הגאונים הצדיקים זצוק"ל שלא הסכימו לעשות מקוה ע"ג מקוה. ומי נתן לו רשות והורמא לכיף בני עיירות הסרים לדברינו והם יוצאי מדינתנו ואינם רוצים לזוז מדרך הישן שגשרש בלבותם ונפשותם שלא להתיר מקוה ע"ג מקוה. וכי יורה נטל מריש גלותא לרדות כל אחינו בני אחר שיטתו (עיין סנהדרין ה' ע"א). באופן שכל דרך הקונטרס לעצמו חידה נפלאה היא בעיני. וכי תעלה על הדעת שלדבי שמעון המתיר ניקב הריאה עד שתנקוב לבית הסמפונות (חולין מ"ב ע"א) יהיה שום בזיון אם אנו מטריפין ניקב הריאה גם בשלא ניקבה עד בית הסמפונות דבר שלר' שמעון הוא כשר (עיין חולין מ"ט א'). או חלילה נתקטן כבודו. המטריפין בהמה שהכשיר ר"ש ביררו שיטתם ור"ש יש לו שיטתו ומעולם לא אמר ר"ש ח"ו על החולקים עליהם שהם "חכמים בעיניהם" אלא גם בעיני ר"ש היו חכמים וכן להיפך. כ"ז די והותר להזהיר ולהתראות אחינו בני שח"ו אל תלכו בעינים סגורות אחר דברי הקונטרס ולא יניחו להתפתות עצמם מדברים הכתובים שם.

כל מה שכתבתי עד עתה אינו כלום נגד מה שאכתוב עתה. העולה על כולנה היא שהקורא לפי תומו ישתומם על הבקיאות של הרב הכותב בכל ספרי האחרונים עד להפליא ממש כל רז לא אינס ליה וגם השקלא וטריא לאיש תם נראה גאונות ראויים הדברים לגאון מדורות שלפנינו. ובאמת לא דוב ולא יער. כל הבקיאות ממש בלא שום הוספה של קודטוב אחד נכתב בטהרת יו"ט הענקי על מס' מקואות בח"ב בתשובות "החכמים בעיניהם" וכל השקלא וטריא שבקונטרס נמצא בטהרת יו"ט הנ"ל רק בסגנון אחר כי עד שה"חכמים בעיניהם" מיישבים כל הקושי בעל הקונטרס מביא רא"י לדבריו ועשאן ליסוד והוראתו באופן שכל מי שיפתח הטהרת יו"ט הנ"ל ימצא תשובה ברורה על כל דבריו באופן שברין מקוה ע"ג מקוה אין להוסיף כלום על מה שכתבו חברינו הרבנים הגאונים שליט"א וכתבתי באורך עד עמקו של הלכה, ואנו אין רוצים להורות לאלו שנמשכים אחר אדמו"ר הגאון מהרש"ב זצוק"ל אבל בשום אופן אין אנו רוצים ולא ינחו ולא ישקוטו לכופ עלינו הוראה שאבותינו ורבותינו זצ"ל לא קבלו עליהם. ומתחלה ומראש אגלה לאזני הרוצים לכיף רצונם עלינו שכל ההתנסות לתכלית זה לא יצליח והמלחמה יתהפך למלחמת מצוה עד חרמה כי בקדושת טהרתן של בנות ישראל לא נסוג אחור משום דבר, ע"כ יותר טוב שלא יתחילו מעשיהם מעשה גערות והבל.

עד כה תפסתי העט בידי בנחת ובהשקט דהלא בענין מקוה ע"ג מקוה הכותב הקונטרס סומך עצמו

עוד מכתבים בדבר איסור הפילטער

מאיר בראנדסדארפער

מו"צ בעי"ח ירושלים תוכב"א

(וראש הכולל אברכים מוכחרים, טהרת יו"ט, שם)

בעזה"ת, אור ל"ד ניסן תשל"ה לפ"ק

חג המצות יחוג בדיעות, כבוד מעלת הרה"ג הצדיק תמים, זוכה ומוכה הרבים בפעולותיו הטהורים, חוטר מגזע אלים ותרשישים שלשלת היוחסין, כבוד ש"ב הרב חי"ל דייטש שליט"א.

אחד"ש כבוד הד"ג בראשית דברי הסליחה אבקש על העדר כתיבתי עד עכשיו, ויאמין נא לי כבוד הד"ג כי כבר מזמן רציתי לכתוב ודחיתי זה מדחי אל דחי מאפס הפנאי מרוב הטרדות. וגם כעת הנני בא במילין זעדין לברכו בברכת החג ויעזור ה' יתברך שנוכה בעגלא לביאת משיח צדקינו בב"א. ובוה מצאתי ההודמנות לעצמי להודיע לכבוד הד"ג כי ב"ה פירותיו נותנים פירות גם כאן עיה"ק כי האברכים הלומדים בהכולל הם ב"ה מופלגי תורה ומיגיעים עצמם לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא כידוע שזהו עיקר התכלית מעסק התורה יעזור ה' יתברך לכבוד הד"ג שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה כרצונו הטוב עד ביגצבב"א. ובענין לעשות פילטער במקואות אין לי מה להוסיף על מש"כ הרה"ג בזה כי בודאי האחריות גדולה עד מאד להתיר את זה כי בקל אפשר ח"ו לבוא לידי מכשול רח"ל.

הגנני כופל את ברכתי שיצליח כבוד הד"ג במפעליו הטובים והטהורים לזכות את הרבים בכריות גופא וביושר הדעת עד ביגצבב"א.

מנאי יידו הדו"ש כבוד הד"ג

מאיר בראנדסדארפער

דעת הגאון ר' דוד מינצבערג שליט"א

המרכז הארצי למען טהרת המשפחה ירושלים ת"ו

לכבוד ידידינו הגה"צ המפורסם איש האשכולות רב פעלים לקדושת ישראל פאר מקדושים כקש"ת מוה"ר חי"ל דייטש שליט"א העלמעצער רבי

אחדשכת"ר בהוקרה, יקרת מכתבו בנוגע לפילטער למקואות, אל נכון הגיעני, וברצוננו להודיע לכת"ר כי אנו לא עשינו באף מקוה פילטער בשביל המקוה, ולפי מיטב ידיעתנו, אין אף מקוה בארץ ישראל עם פילטער למים הנכנסים למקוה.

הראינו מכתב כת"ר ותשובות הרבנים הגאונים בנידון גם להרב ר' דוד מינצברג שליט"א, ודעתו שזה אסור בלי פקפוק, יהי נועם השם עליו ועל מעשיו הדגולים להרמת קרן הטהרה בישראל.

בכל הכבוד והוקרה רבה

יהושע לוי

הרב אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד, ברוקלין נ. י.

ב"ה, ג' לס' ואזכור את בריתי תשל"ו לפ"ק

החהוה"ש וכט"ס לכו' ידידי ומחוי' הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל אפסים בספריו היקרים, צולל במים אדירים, להעלות פנינים מאירים, בגן של קדושים, אראלים ותרשישים וכו' כקש"ת מוה"ר חנניה יו"ט ליפא דייטש שליט"א אבד"ק ואדמו"ר דק"ק העלמעץ שליט"א.

אחדשה"ט ושתוה"ר הרם, אפריון נמטי' לכהדר"ג ידידי ומחוי' שליט"א על ספרו היקר "טהרת יו"ט" על מס' מקואות ח"ד שהואיל בטובו לשלוח לי, ואף שכבר יצאו לו מוניטין בעולם בטהרותיו הקודמות, בכגון דא הוסיף על המאורות, ועשה נפלאות, כל דבריו מור ואהלות, כזויות מחוטבות, וממש שלא חיסר בהלכה זו דבר ולא חצי דבר, להבין ולהורות, בהל' מקואות, ולהגיד תעלומות, ממדבר קדימו"ת, מרבנן קדמאי ובתראי, המה הגבורים מלומדי מלחמה במלחמתה של תורה, לעבדה ולשמרה, עבידתא שפירתא, לאוקמי גירסא אליבא דהלכתא, בסייעתא דשמיא, ושמעינן מיני' הלכתא רבתא, והוד והדר פעלו, לדון דין אמת לאמתו, וכבר הורנו רבותינו ז"ל שלא להשיגה כלל על המחדשים חדשות, מדברי גבוהות, אף אם כגובה ארוים גבהם, אין לחוש להם ולדבריהם, כי מום בהם, ולא ירצה, ובפרט שכהדר"ג ידידי ומחוי' שליט"א כוונותיו לש"ש רצויות, טהרה בישראל להרבות, מימיו נאמנים, מאירים ומזהירים, בודאי יתגבר על כל המכשילים והמכשולים, מחדשי חדשים, והפץ ה' בידו יצליח להיות תמיד מזמכי הרבים, להשיב לב אבות על בנים, עד אשר נזכה לבנין בית עולמים, ע"י משיח צדקינו בב"א.

כעתירת לב ידידי ומחוי' הדוש"ת מלונ"ח

הק' אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד

רפאל זילבער

אבד"ק פרייסאן

ברוקלין, נ. י. יצ"ו

בעהמ"ח שו"ת מרפא לגפש ד' חלקים

ב"ה

שוכ"ט לכו' ידי"ע ויד"ו הרב הגה"צ המפורסם וכו' גבור החי"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמעץ יצ"ו

מפני כבודו הרם שספון אצלי מאד באתי כיהודה ועוד לקרא להצטרף לכל גדולי וצדיקי דורינו הי"ו שאוסרים פה אחד בהחלט לעשות מקוה עם פילטער משום שיש בזה חשש איסורי דאורייתא של זוחלין וכולו שאוב וקרוב לודאי שהוא ממש איסורי דאורייתא והרב המתיר שגה ברואה במה שדומה הענין לד' הריב"ש שברמ"א ס"ג כשהמים חוזרים תיכף למקומם מאליהם

היתה מותרת ולא ישית אל לבו לשוב ולזה החמירו בו יותר עכ"ל בקצור. עכ"פ זלזול במצות כרת יש. כי ישנם בזה כמה חששות, חשש זוחלין, כי אחרי שעובדים המים מקוה דרך המסגנת הזה, הם חוזרים אל המקוה ע"י כח חשמלי שנפתח ונתפס ע"י אדם, וזהו דוחף האויר ומסבב להחזיר המים למקוה למקומה, ועיין במס' כלים פ"ב מ"ו לענין הטיטרום, שאם לא נתנו להאויר ליכנס בו אין המים יוצאים מהנקבים שבהכלי הזה, ודק כאשר הוסר האצבע משם, אזי האויר דוחף את המים, וכעין זה פירש"י בעירוובין ק"ד ע"א על מיארק לחולה, וכנודע זאת לחכמי הטבע, וגם כאן אם אין כח העלעקטרי מדהה האויר, המים אינם יוצאים מחוץ להפילטער.

וישנו ג"כ חשש שאובין, כי הזחילה נסתמא ע"י כלי המק"ט, אם הוא כעין מחיצה של בדול (עירוובין מ"ח ע"א) או כעין דשתות ומכמורות (שם ח' ע"א) או כמין מחיצה של תבן, שעלי' אמר אביי לענין מחיצה כ"ע לא פליגי דהוי מחיצה, אבל לענין חציצה אי בטלי' חייץ ואי לא בטלי' לא חייץ (עירוובין ע"ח ע"ב), עכ"פ יש לנו להמליץ ע"ז — כמו שמביאים שם מקודם לענין אחר, פיתחה הוא ואריא דרביע עלי' (ואומר לנו סודו, מפירש"י) ונחשבה המסגנת בין הכלים לענין טומאה וטהרה במס' כלים סוף פי"ד.

עכ"פ יש בכל אחד מהחששות הנ"ל, די לירא מחשש איסור ומכש"כ בהצטרפם כולם יחד. ולכאורה היה די לנו התראתו והתעוררו של כת"ה על האיסור הזה, כי מי כמומחה — בענין טהרת וכשרות המקוה — יותר גדול מכת"ה שליט"א, אשר כל ימי חיי התמסר לעמוד על המשמרת ולתקן המקואות מכל חשד ועון וכבר איתמחא גברא, אלא שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, וע"כ שאל כת"ה שליט"א ג"כ דעתם והסכמתם של שאר גאוני זמננו בענין זה, כי לענין של רבים, בודאי שצריכים דעת רבים להטות, וכמו שמצינו אצל שמואל בפסחים כ"ז ע"א וסבר אתניי איככא כי היכי דניקום רבנן לאיסורא ופירש"י ז"ל: ד"ה אפכה ואתניי ז"ל: אפכנא ואשנינה, כי היכי דתיקו הא מילתא דאיסורא בשם רבנן ויעשו בני אדם כמותן שהכל הולכים אחרי רבים שאם אני אומר הלכה כרבי שהוא יחיד לא יאמינו לי עכ"ל וכן מצינו בבב"ק ס' ע"ב לענין דהע"ה ששאל לסנהדרין וכמו שפירש"י שם אשר בשער. סנהדרין זקני השער, אודות המעשה שבא לפניו במחנה ששרפו אנשיו גדיש של ישראל וצריך לשאול הלכה וכו' עיין בר"י שם שמביא זה, ושם לקמן ברף ס"א ע"א שאלו מכדי גמרא הוא דשלחו לי, מאי ולא אבה לשתותם (כך הלשון בפנים), דלא אמרינהו משמיהו אמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסד עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו ע"ש (ועיין ירושלמי סנהדרין פ"ב ד"ה לא אבה דוד שתיקבע הלכה על שמו, וכמו שאמדו שם מקודם ולמה שלשה, שאין הלכה מתבררת פחות משלשה ע"ש).

כמו שהתבאר בד' גדולים הנ"ל, וגם להתיר בשביל להמשיך איזה קלי דעת שיאבו להטהד במקוה כזו, פשוט דאין בזה ממש ואין מתירים אפילו חשש אד"ר בשביל אלו קלי הדעת שגאותן נחשב אצלם יותר מחשש איסור כרת, וכ"ש איסורי דאורייתא חס מלהזכיר, וראוי להרב המתיר שיחזור מדעתו ויפרסם ג"כ האיסור והרי הרבה מאמוראים אמרו דברים שאמרתי לפניכם טעות הם בידי ואז אשריו וטוב לו.

א"ל ג' לס' והי' ברכה תשל"ז
ידידו"ש באה"ר

רפאל זילבער

הרב מאיר אייזיקואהן

מלפנים רב בעיירות רומאן, פוקשאן, בוקארשט (רומניא) ורייכנברג (סלאוואקיא) כהרה"ג מו"ה שלמה זצ"ל הגאבדק"ק ראמאן ותתן הרה"צ מו"ה איתמר רוזנבוים זצ"ל קרעמשינוויער — נאדבורנר רבי מחבר ספר מבשר טוב ח"א

בס"ד, יום ג' כ"ג לחודש חשוון שנת תשל"ז

ארוכת ימים ושנות חיים, חיי נחת דקדושה, יחיל עלי ראש דהאי גברא רבה, ה"ה כבוד ש"ב ויד"ב הרהגוה"צ כש"ת מוה"ר ח"ל שליט"א דייטש, האדמו"ר מהעלמעץ, ברוקלין ג. י. יצ"ו.

אחדשטוט"ט, קבלתי מכתבו הנעים, וברכתי עליו ברכת הנהנין, בהערכתו את ספרי "מבשר טוב" ח"א, שאך י"ל, ותשו"ח לכת"ה שליט"א על דבריו המעודדים, ועל ברכתו החשובה עלי, כי תיכף לת"ח ברכה. ואודות בקשת כת"ה שליט"א, שאצטרף בצרופא דרבנן, על הענין החדש אשר ראיתי זה כבר, שהרעיש כת"ה עלי, וגם ראיתי הקונטרסים שכת"ה הואיל בטובו לשלחם אלי, ובהם מצאתי חומר רב מצד הרבנים הגאונים שליט"א דזמננו, אשר מחזיקים ידי כת"ה שליט"א לאסור הפילטער שרב אחד המציא להתיר לצרפו בכבוד המקוה, בכדי שבאופן זה, מי המקוה יסגנו דרך לה, ויהיו המי מקוה יותר נקיים.

והנה אחרי שראיתי שהרבנים הגאונים שליט"א מפלפלים בזה, ומסקנת רובם ככולם לאסור זה, מהטעמים שהציעו ושביארו לנו, זה בא בארוכה וזה בא בקצרה, אמנם כולם פה אחד אסרו זאת, מטעם שכרוך עמו חשש של איסור ספק כרת, ואולי אף ודאי איסור כרת, וידוע דברי רבינו יונה בריש ברכות (ד"ה והא דאמדינן) ז"ל: וזהו עיקר היראה ליוהר מהספקות שעונש הספק יותר מן הודאי וכו' והמעט בזה למה החמירו על הספק יותר מן הודאי, אומר מורי הרב, שהוא מפני שעם הודאי, משים האדם החטא על לבו ודואג ומתחרט עליו וחוזר בתשובה שלימה, אבל על הספק עושה סברות ואומר אולי

המקוה. נוכל ג"כ לומר להם אל תחושו למניינכם ומה שפירש"י ע"ז בחגיגה ג' ע"ב וכו' כי לא דינא ולא דינא אין ספק וערעור בדבר (רש"י יומא ע"ב ע"א). וכמו שביארו לנו שאין זה דומה למ"ש הרמ"א בסימן ר"א ס"ג בשם הריב"ש דכשיצאיים מעט מים וחוזרים שם לא מקרי זחילה, מפני שאין הדין דומה לראיה, כלל וכלל לא, מפני החילוק והמרחק הרב שיש ביניהם, בין חזרת המים מעצמו ואין צריך כח חדש וכלי חדשה להחזיר את המים, ובין חזרת המים ע"י הפילטער שבא מחמת כח חדש שדוחף המים לחזור, ועוד שיש לחוש לשאר זלזולים שיכולים לבא מזה.

והנה ידוע מ"ש הח"ס בתשו' או"ח סימן ק"מ, שלא שייך רובו ככולו אלא מתוך כולו, ואם לא באו ולא נתועדו רק רוב מהסנהדרין, ע"ז לא שייך לומר רובו ככולו, כי רוב משמעו, רוב של כל אלו שדנו על אותו ענין והחליטו בדבר ואז שייך לומר כי המיעוט גמשך אחר הדוב. וראיתי להרה"ג מוה"ר נתן שליט"א געשטעטנער אב"ד קרית אגו"י בבני ברק, שכתב כי דבר זה מבואר כבר בשו"ת מהרי"ט ח"א סימן נ"ח וראיתי ממה שאמרו בהוריות ג' ע"ב ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא, ה"ק אי איכא כולא הוי הוראה ואי לא לא הויא הוראה, וזהו מיסוד לדברי החת"ס זצ"ל ועוד האריך שם לבאר (והוא בקונטרס אוצ"י חלק ק"פ).

ולכאורה אנו רואים שלא רק ככולו אלא שאפילו רובו יותר עדיף מכולו, רצוני כשישנם כולם, אבל רק דובם מהם החליטו על הדבר, וכמו שאנו מוצאים בסנהדרין י"ז ע"א מה שרב כהנא אמר סנהדרי שראו כולן לחובה פוטרין אותו, מפני שנראה מזה שלא לנו ע"ז לינה של תורה, אלא כסומים בארובה הסכימו כולם לדעה אחת מבלי שישקלו בדעתם הם, ומפני זה אמרו שהרוב דעות מחליט את הדין ורובו ככולו, כי המיעוט צריך להסכים אל הרוב, ומה שכתבו המהרי"ט והחת"ס זצ"ל שצדיקים להיות כולם בפנינו — כנראה שכן דעת המפרש שם בהוריות ג' ע"ב (שי"א שהוא ג"כ מרש"י ז"ל) שכתב: דהיינו אותן שישבו להורות ע"ש.

אמנם כ"ז נאמרו בזמן שהסנהדרין היה קיים, אבל כעת שבעונותינו הרבים אין לנו סנהדרין (בתקנותינו שיתקיים בעתיד הקרוב בבג"צ) הדין של תוה"ק קיים שאחרי רבים להטות עיין במהרש"א הוריות שם דלענין הוראה ודאי רובו ככולו דכבר כתיב אחרי רבים להטות ועיין שם בהוריות דברי ר"י עשרה שיושבין בדין וכו', ומר"ה כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב וכו' ע"ש.

וא"כ אם אנו רואים שגדולי הדור מסכימים לדעתו בענין לאסור הפילטער, בודאי שכן היא ההלכה ואחר דבריהם להטות, וגדולי הדור האלו כרבים דמו לטובת טהרות בנות ישראל, וכמו שמצינו בע"ז מ"ג ע"ב אחר שתירצו רבים שאני, הקשו והא ר"ג יחיד הוה, ומשני כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גבוי, ועיין ע"ז מ"ג ע"א תוד"ה הלכה כרשב"א: פי' רשב"א אפילו אי משכחת תנא דפליג, ובפי' מצפה איתן העיר ע"ז מהמל"מ שתמה

אמנם ראיתי ג"כ בשו"ת הרב"ז בילקוט החנוכי שם אות ז' שמפרש, שכוונת המאמר הזה כל המוסר עצמו אין אומרים דבר הלכה משמו, עפ"י מה שמצינו בחולין פ"א ע"א ראה רבי דברי ר"מ באותו ואת בנו ושנאו בלשון חכמים, ודברי ר"ש בכיסוי הדם ושנאו בלשון חכמים, כי בכל מקום שנראה לו לרבינו הקדוש דעת איזה יחיד שנאו בשם רבים, ועיין רש"י ב"מ ל"ג ע"ב ד"ה בימי רבי, כדי לקבוע הלכה כמותם ע"ש, וזהו מה שאמדו כל המוסר וכו' אין אומרים הלכה משמו, רק אותה ההלכה נאמרה בשם רבים, כדי לקבוע הלכה כמותו. וא"כ הלא יש כבוד לכת"ה הסכמת אלה הגדולים והגאונים ומומחים ג"כ בעניני מקואות אשר שקלו בדעת זה סדר טהרות, ודעת זה רוח"ק (רש"י כי תשא ל"א ג') שהופיע בבית מדרשם וברעתם נבקעו תהומות הם המעיינות מים הנובעים מתחת וגם הידיעות אל הדברים הטבעיים המוחשים אלינו (וכמו שפירשו המפרשים במשלי ג' כ') וא"כ הם הם שמלא אותם אלקים להחליט בענין הפילטער, ואם הם ג"כ אוסרים זה, מי יהיו עוד לגבב אחרי קולות ולהכניס דאשו בין הני גדולים (כיבמות ט"ו ע"ב).

ומצינו במס' ידים פ"ד מ"ג בכה ר' אליעזר ואמר (תהלים כ"ה) סוד ד' ליראיו ובדיתו להודיעם צא ואמור להם אל תחושו למניינכם וכו', ומדוע בכה ר"א אמנם הענין הזה מפורש יותר בחגיגה ג' ע"ב ור"א שמע הלכה זו מר' יוסי כחידוש שחדשו היום בביהמ"ד, וזה שהוקשה בעיני ר"א שנתן עטרה לאותו דורש, והלא מימות אכנה"ג היתה תקנה זו (רש"י) ואמר לו, יוסי פשוט יריך וקבל עיניך פשט ידיו וקבל עיניו בכה ר"א ואמר סוד ד' ליראיו ובדיתו להודיעם, א"ל לך אמור להם אל תחושו למניינכם, ופירש"י ז"ל: אל יהי לכם שום חשש וגמגום במה שמיניתם ותיקנתם שהרי הסכמתם להלכה עכ"ל ואולי מפ"ז בכה ר"א שענשו בעונש חמור כ"כ על לא אשם בכפו, וזה מה שסיימו שם, תנא לאחר שנתיישבה דעתו אמר יה"ר שיחזרו עיני יוסף למקומן וחזרו ע"כ ומה שבכה היה מצד רגשת הלב, אמנם אח"כ גתיישב בדעתו, בישוב הדעת.

והבאתי זה מפני שמצינו להרא"ש בריש הלכות מקואות שלו על מס' נדה שכל הענין שמובא שם בחגיגה לענין עמון ומואב מעשרין וכו' אם שאינה הלמ"מ, אבל הוא דבר ברור כהלכה למשה מסיני, ומביא זה בשם הר"י שמביא שם שלא מצינו בשום מקום הלכה למשה סיני בפסול מקוה, שהפירוש הוא, שעכ"ז הוא דבר ברור כהלמ"מ, אבל חוץ מזה ישנן כמה פסולין אצל מקוה שהן מדאורייתא וכמו שמפרש שם הרא"ש לקמן בשם הרשב"ם ורבינו שמשון, שדוחין שאר ראיותיו של הר"י שם, ומחמיר בכל פסול במקוה, ע"ש. וכבר כתב התוס' בנדה ל"ג ע"ב ד"ה ורמינהו דאין להשוות גזירת חכמים דפעמים נראה להם להחמיר אפילו בספק ספיקא ע"ש.

וא"כ אם הרבנים הגאונים שליט"א נמנו וגמרו והסכימו להלכה שאסור לעשות פילטער כזה בתוך

מסכימים בדעת אחת לכת"ה שליט"א כמומחה ובעל נסיון — באופן מיוחד — בעניני מקואות, שהצדק עמו גם בדין הזה של הפילטער לאסרו ע"פ הלכה, ואומר מישרים אהבוך, מיישרים אותו ע"פ הרוב וכנ"ל. הכותב לכבוד התורה, לומדיה ועושיה. המברכו בהצלחה גדולה בכל ענינים

מאיר אייזיקזאהן
סטעטן איילנד נ. י.

אהרן וויעדער
אבדק"ק לינץ

ב"ה, ג' חיי שרה תשל"ז לפ"ק ברוקלין יצ"ו

שיו"ר לכבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם בפעולותיו הכבידים ובחיבוריו הטוהרים לשם ולתהלה, בתוך עם סגולה וכו' כשית מו"ה ח"ל אב"ד דק"ק העלמען שליט"א כעת בברוקלין יצ"ו.

אחדשת"ה. את שני הגלינות אוצרות ירושלים קבלתי לנכון, ואודות מה שביקש ממני לכתוב חוות דעתי בענין הפילטער אמרתי לעשות רצון צדיק ולבא בכתובים, הגם שאין מה להוסיף על דברי הרבנים הגאונים, כולם אהובים וברורים, אך מה שגראה לעני"ד לעורר בדבר זה, ע"ד רב אחד שמתיר, מטעם שמי המקוה נקיים ביותר אם יש להם פילטער, אדרבה, ע"י הפילטער אין צריכין להחליף מי המקוה בתמידות, ובלא הפילטער עושים בכל יום נקיון המקוה ונותנים מים נקיים לעשות מקוה, וחוז מזה נותנים מים חריפים בתוך הפילטער, ונתערב בתוך המקוה הסמים הנ"ל, הקשים לגוף ובפרט לאלו המפונקים ביותר. וידעתי נאמנה, מכמה אנשים שאין רוצים במקוה שיש להם פילטער מטעם הנ"ל שהמים חריפים מעלה להם חטטים על הגוף, ואין לפלפל ולטפל באמתלא אשר אין להם שום ממש והחוש יכחיש זאת. ועל כגון זה אמר החובת הלבבות בהקדמתו מחכם אחד שהשיב בתוך דבריו להשוואל ששאל בשאלות נכריות אשר לא תקנה מהם עד שנפנית לחשוב בשאלות נכריות אשר לא תקנה מהם מעלה יתירה בתורתך ואמונתך עיי"ש.

(ב) מה שהביא הרב הגאון משטשאקאווא שליט"א שמצינו בש"ס שגזרו על הבא ראשו ורובו במים שאובין לאחר הטבילה, רק שתהיה הטבילה במים סדוחים ולא חששו על מניעת הטבילה וכו'. אך בנד"ד הוא להיפוך מן הקצה אל הקצה דמי מקוה הנעשית בפילטער הם מים מכונסים, שתוכל להתקיים כמה וכמה שבועות במעמדה בלא חילוף המים, ומי פתי יסור הנה לטבול במקוה כזו, מלטבול במקוה אשר מחליפין המים בכל יום, ומחליפין מקוה עוברת בכל יום. ממקוה עומדת כמה שבועות ואין להתיר עכ"פ מקוה מיוחדת בעד אלו המפונקים בפילטער, כי לפי הנ"ל אם נפל היסוד נפל גם הבנין, ושקר אין לו רגלים, להוציא שם רע על מקוה מים, וכו'.

(ג) ולפי חו"ד הרבנים הגאונים שיחי' דמקוה הנעשית בפילטער הוא זוחלין בין לתוך המקוה בין לחוץ לתוך הפילטער (ע"י בדברי חיים) א"כ יש להזהר גם בטבילת

ע"ז דבכמה דוכתא פריך תלמודא הלכה מכלל דפליגא. ש"מ דלא אמרינן הלכה במקום דלא מצינו חולק ע"ש מה שמישב.

וע"כ אני אומר בע"ה, שאם רוב דעות הגדולים מחמירים בענין זה, הם המכריעים בענין זה, ואם שיש מי שחולק עליהם, זהו מה שמחזק דעתם, כי מרפליגי מכלל דהלכה כך היא ועיין בפ"י הרע"ב על מס' אבות פ"ה מ"ז שמפרש מהו המחלוקת שהיא לש"ש, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת וזה מתקיים, כמ"ש מתוך הויכוח יתברר האמת עכ"ל וזוה יכולין לפרש לבני קרח מזמור שיר, ולבאורה יכולין להקשות מזמור שיר, הלא קינה לבני קרח מיבעי ל' (כברכות ז' ע"ב, ועיין בקדושין ל"א ע"ב לענין מזמור לאסוף) כי הלא בני קרח היה מחלוקת שלא לש"ש, אלא שהתירוץ משום יסודתו בהררי קודש, שבעת שהוא ענין שנוגע אל הקדושה, אזי יכולין להשתמש ג"כ בהמחלוקת שאז היא לש"ש, ויסודתו בהררי קודש, ושייך לומד עליו מזמור שיר.

ובודאי היה כדאי כבד שתשקוט כל הויכוח הזה, וכולם פה אחד יודו ויסקימו להני גדולים שאוסדים ההמצאה החדשה זו, העלולה להביא לידי מכשולים רבים בכשרות המקוה, ואם נתיר לזלזל בהמצאה זו היום, מי יודע מה יולד יום בהמצאות חדשות כאלה שלא שערום אבותינו, ויתרוצץ ח"ו כל יסודי בנין המקואות, וידוע מה שאמרו בשבת ג"א ע"א, הא מקמי דשמעי' מר' ישמעאל בר"י, הא לבתד דשמעי' כי הא דיתבי דבי זכר ולבסוף אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זא"ז וכו' ע"ש וכן בסנהדרין כ"ד ע"א בענין אחד.

ויש לצרף לזה מה שאנו מוצאים בירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב: אר"י אילו ניתנה התורה חתוכה לא היתה לדגל עמידה, מה טעם וידבר ד' אל משה, אמר לפניו רבש"ע הודיעני האיך ההלכה, א"ל אחרי רבים להטות וכו' כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, כמנין ודגליו, וכן הוא אומר אמרות ד' אמרות טהורות כסף צרוף, ואומר מישרים אהבוך (ואח"כ מיישרים אותו עפ"י הרוב, פ"מ) וכן ברידב"ז שם שמביא דברי המפרש על המדרש תהלים: ולכן נמסר הדין להסכמת דעת הרוב ע"ש, ועיין בר"ה כ"א ע"ב, ובפ"ר פיסקא פדשת פרה: מהו כסף צרוף, אלא כשם שהכסף צרוף נכנס לבור ומצרף ומסתונן עד שהוא עומד ביפיו, כך היא התורה מסתננת ומזוקקת מ"ט פנים ע"כ (ולזה באמת צדיכין מסננת).

וע"כ לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא קאמינא (כיומא כ"ו ע"א) אני אומר מה לנו ולצרה הזאת, להכניס ראשינו בדאגה הזאת (כפירש"י ז"ל בסנהדרין ל"ז ע"ב בריש עמוד) כי בזמננו אנו שיש לנו ב"ה מקואות בנויות בנקיות עצהיו"ט, מועיל ויפה, וא"כ ינקה היא לשבים, ולשאינו שבים לא ינקה אפילו אם ישימו לתוכה הפילטער, ולא יועיל כלום להרבות טהרות בבנות ישראל, וויכוחו כל ההסכמות וההתראות של הגאונים האלו, שקדאתי אותם בהקונטרסים ששלח לי, שלא יחשדו את כת"ה שליט"א כמחמיד קיצוני בעניני מקוה, אלא שהם

שהכניס התשובות, בדין איסור הפילטער, בספרו, למען יעמדו ימים רבים ולמנוע מכשול בטהרת בנות ישראל. כבר גליתי דעתי שאינני זו מהוראתי אפי' כחוט השערה. השי"ת יחזק כח לעמוד בפרץ ולגדוד גדר להרבות קדושה וטהרה בכל תפוצות הגולה, והי' עמו דהלכה כמותו.

אפרים אליעזר כאמ"ו גאון ההוראה
מן שלו' הכהן זצ"ל יאלעם

משה בלוי

רב ואב"ד דפרדס-כ"ץ, תל גבורים והסביבה,

בבני ברק, ארץ ישראל.

בעהמח"ס זכרון שלום על מס' בדכות, משנת משה על מס' תענית, ועל מס' מגילה, ועל התורה, ועל הגדה ש"פ

ב"ה, יום שנכפל בו כי טוב, לסדר ואשר הוא עושה ה' מצליח תשל"ה, פה פרדס-כ"ץ, ארץ ישראל.

השוכן ברום שמים, ישפות שלום וחיים, ויאציל ברכה בכפליים, למעלת כבוד ידיד נפשי היקר והנכבד מזמן זמנים, הרב הגאון המובהק חריף ובקי עצום, אמרותיו מהורות מזוקקות שבעתים, בר לבב ונקי כפיים, מוכה את הרבים בקדושה וטהרה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, צדיק ונשגב בוצינא דנהורא, לשבח ולתהלה הוא נודע ומפורסם, פועל צדק והולך תמים, בנם של גאוני וקדושי ישראל, תהלתו מי ימלל, אין גומרים עליו את ההלל, כקש"ת רבי חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א, האב"ד דק"ק העלמען, ומכבד את מקומו בברוקלין נ. י. בארצות הברית.

אחדשת"ה ושה"ט באהבה ואהדה רבה וברגשי כבוד כראוי וכיאות להר"ג שליט"א.

הנני בזה בתשובה מאהבה למכתבו הנכבד אלי על דבר אלה המדהיבים עוז בנפשם ומעיונים לתקן (לקלקל) להנהיג מסגנת הנקדא פילטער לשימוש במקוה טהרה לטבילת נשים, בכדי לנקות ולסנן את המים כמו שעושים במרחצאות, והדדגנ"י מציע לי לחוות דעת בדבר הזה, ופקידתו שמרה רוחי והריני מביע כאן את מה שאני חושב בשאלה זו.

בס"ד, הגה זה הדבר החדש אסור מן התורה, כי מקוה טהרה שמשמשים בה בפילטער פסולה, כי ע"י הפילטער עלולים המים להעשות שאובים וגם זוחלין ולכן חס וחלילה להתיר לנשים שיטבלו במקוה עם פילטער כאמור, ואני מצטרף לדעת תורה של מרגן ורבנן שלא התירו מקוה עם פילטער לטבילת נשים, וכמ"ש בספרו החדש טהרת יו"ט בשמם לאסור מקוה כזו וכולם ביארו והוכיחו באר היטב אמיתת ההוראה הזאת.

אנשים אותן המקואות המיוחדים לטבילת אנשים בלבד. להפסיק עבודת הפילטער בשעת הטבילה דוחלין אינו מועיל גם לטבילת אנשים, ושמעתי שהגה"ק בעל חיבור לטהרה כשטבל עצמו צוה להבלן שיהיה ההזיעה (דאמפן) סגור והבנתי דטעמו הוא לחשש זחילה הנזכר. דגם כשזוחל לתוך המקוה, וחשש ג"כ שהזיעה יהיה נחשב כמשקין כמכשירים פ"ב מ"ב זפ"ה משנה י"א. ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן צ"ב שהביא דברי הריב"ש סי' רנ"ה דזיעה היוצאה ע"י חום חשיב כהמשקה עצמה וי"ש. וגם ראיתי כמה פעמים כשהמקוה הוא חם יותר מהרגיל או פותחין הברזא של המים צוננים והמים הצוננים באים ומקלחים לתוך המקוה. ולענ"ד נכון להזהיר לסגור את הברזא בשעת הטבילה, ועכ"פ שלא לטבול במים הזוחלין רק עכ"פ בתוך המים שאינם זוחלין. ואסיים בבדכה, אשרי לו ככה, לעשות אונים לתורה, ולהרבות טהרה, בכמה וכמה מעלות בהכשר מקואות, ויהא דעוא שדבריו יהיו נשמעות. הדושה"ט ושת"ה

אהרן וויעדער

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום ד' תולדות תשל"ז לפ"ק

כבוד הרב הגאון הצדיק עמוד המעש והטהרה זוכה ומוכה את אחיו עמו כקש"ת ד' חי"ל דויטש שליט"א אב"ד העלמען, ברוקלין יצ"ו.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר לנכון קבלתי היום מכתבו מעש"ק פ' חיי שרה, וכותב שהוא שולח ג"כ עלים לתרופה הנדפסים והולכים, אשרי לו וחלקו שמחזיק בעץ החיים של תורה, עדיין לא קבלתי אותם הקונטרסים הנדפסים עם תשובתי וכשיבאו אציין בהם בל"ג. ומה שרומז במכתבו הקצר אודות הפילטער, יאמין לי כ"ת שאין בלבי דק הכוונה לצאת לידי שמים, ולברך האמת של תורה, ובכל לבי הרני מחזיק כל פעם אלו שבכותם וחלקם נפל לעמוד בפרץ ולגדוד גדר בישראל, והריני מברך את כ"ת שיזכה להמשיך דרכו בקודש לעד זקנה ושיבה לעמוד על משמרת ככהן אדרת. בימים אלה יצא לאור שו"ת שבט הלוי ח"ג ושמה ישנם כמה תשובות למעכ"ת, בהודמנות אשלחנו לידו הוא.

הרני דוש"ת באהבה, ידידו ומכבדו מצפה לרחמי ה'

שמואל הלוי ואזנר

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

בהגאון מהר"ש זצ"ל

אבדפ"ק פילאדעלפיא והגליל

בס"ד, יום א' לס' כי שרית וגו' ותוכל, תשל"ז לפ"ק

שלמא רבא בריות גופא ונהורא מעליא יסגי לכ"ק ש"ב ויד"ג, הרב הגאון הצדיק המפורסם, מרביץ קדושה וטהרה, מוה"ר חי"ל שליט"א הגאב"ד העלמען יצ"ו. הגיעני מכתבו דמר יחד עם הקונטרסים מספרו הגדול חלק חמישי העומד לצאת אורה בס"ד. טוב עשה

וטענת המציעים את הפילטער לשימוש במקוה טהרה, שישנם דרכים ואופנים בטיפול עם הפילטער שע"י אפשר למנוע את המכשולים כנו', כבר הופרכה ע"י מרן הגאון רבי יוסף הצדיק גרינוואלד הרב מפאפא שליט"א (שם סי' כ"ב) דהיות שהטיפולים הללו מסורים להאשה העובדת במקוה וממונה על הטבילה, והיא הרי עסוקה בענינים שונים בהתאם לתפקידה שם, ולכן יש חשש גדול שיארע שתשכח לסגור את הפילטער בשעת הטבילה, ובחשש פסול מדאורייתא אין לסמוך על נשים וכמ"ש רבינו החתם סופר (חלק י"ד סי' רי"ז). ובנוגע לזה עי' גם במש"ש עוד מזה.

והואיל כי כן נראה לי שהפסול של מקואות עם פילטער כנו', לטבילת טהרה לנשים, מפורש יוצא במשנה במס' ברכות (ב' ע"א) בזה"ל: וכל (הקדשים) הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה עמוד השחר, אם כן למה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה ע"כ וכ"ש בפירוש"י: כדי להרחיק אדם מן העבירה, ואסרום באכילה קודם זמנם כדי שלא יבא לאכלם לאחר עמוד השחר ויתחייב כרת וכו', ע"כ. וכ"כ בפ"י הרע"ב שם, ובתפארת ישראל שם (סי' י"ב) כתב בתו"ד בזה"ל: בקדשים דאיכא כרת כשיאכלם נותר גזרו אפילו בדיעבד אחר חצות, ע"כ.

ומעתה הדבר ברור שאין שום חילוק בין החשש לאיסור כרת ע"י אכילת קדשים שלא בזמן בין החשש לאיסור כרת ע"י איסור נדה, וא"כ כמו שאסרו אכילת קדשים לאחר חצות בכדי שלא יכשל באיסור כרת כאמור, כן פסולה מקוה עם פילטער העלולה להכשיל באיסור כרת כמבואר, והשתא דאתינן להכי מבוטלת הדעה הנפסדה של התועים והטועים להתיר מקוה עם פילטער באמדם שע"י גם הנשים המפונקות בנקיות המונעות אותן מלטבול מחמת איסטנוסן ילכו לטבילה במקוה עם פילטער ויתרבו הבאות לטבול ולהחזיק בטהרת המשפחה, זאת טענתם, ברם אין בזה שום ממש כי הרי נתרועע היסוד ונפל הבנין של ההיתר של מקוה טהרה עם פילטער, ואדרבה ע"י הפילטער במקוה תבטל טהרת המשפחה חס וחלילה ר"ל, וכמבואר לעיל באר היטב בס"ד, ויצויין כאן מ"ש (פ' וישלח ל"ג י"ח): ויבוא יעקב שלם עיד שכם וגו'

ויחן את פני העיר, ע"כ, וע"ז איתא במס' שבת (ל"ג ע"א) דא"ר יוחנן דיעקב אבינו ע"ה תיקן להם מרחצאות וכו', ע"כ ועיי"ש. וכתב בספר "כרם הצבי" (מהגאון ר' צבי הירש פארבער ז"ל מלונדון) עה"ת שם בתוך ד"ה והנה חז"ל וכו', בזה"ל: האבות קיימו כל התורה ותיקן המרחצאות לטהרת בנות ישראל, וחובה קדושה מוטלת על רועי ישראל לקיים מ"ש ויחן את פני העיר ולתקן מרחצאות, כלומר לבנות מקואות כשרות לטהרת בנות ישראל, ומזקנים נתבונן כי תיקנו תענית לחברא קדישא אולי פגעו בכבוד המתים וטהרתם אעפ"י שהמת אבי אבות הטומאה גם אחר טהרתו וכו', ועתה דן בעצמך אם מתענין על חששא רחוקה במציאות כל כך, ק"ו כמה תעניתים יש לנו להתענות אם אגו מתעצלים ח"ו לבנות מקואות כשרות שהם טהרה ודאית לאיסור כרת ר"ל, ושיהיו בני ישראל כשרים וטהורים שזה יסוד טהרת וקדושת האומה וקיומה בקרב עמים רבים וסוד אצילות הרוח והמדות הנעלות אשר לעם ישראל המצטיינים בזה יותר מכל אומות העולם, ולדאבונו נשמע בפיות כמה מבנות ישראל כי יש להם מרחצאות בבתיהן, הוי כמה מן הטפשות יש בזה מלה"ד לחולה מסוכן שהרופא א"ל לקחת סמי מדפא כך וכך טיפין בשעות מיוחדות, האם יהיין להוסיף או לגרוע הלא בנפשו הוא, כן הדבר איסור נדה יש בו כרת וכתם שחור הוא על הבנים הנולדים מום בם פגול הם לא ירצו, וה' אלקים שהוא בורא כל הנשמות אשר רק לו גלוי מהותה טומאתה וטהרתה, דבר שהוא סתום וחתום מהחכמים בעיניהם אשר עד היום טרם ידעו סוד הנפש, וחז"ל שהם ידעו ברוח קדשם רפואת הנפש גזרו שלא תצא מטומאתה רק על פי חוקים ידועים ולטבול אח"כ במעין או במקוה מחזקת ארבעים סאה ועשויה על פי הלכות קבועות ואיך ירהיב בן אדם אשר קצרה בינתו מהבין מאומה למרות דבריהם ולשנות דבר מה, היטהר, ע"כ, ותו לא מיד.

דברי ידידו הנאמן בלב ונפש ודושת"ה לעולם ומצפה לרחמי שמים להכלל כל ישראל

משה בלוי

ה ק ד מ ה

בעזרתו ית"ש אדון הנפלאות, ובזכות אבותי ורבותי הקדושים רבותינו שבגולה למופת ולאות, זכיתי להדפיס ספרי הקטן חלק המישי על משניות מס' מקואות, בצירוף תשובות נוראות, מגאוני הדורות ודהשתא מקנאי קנאת ה' צבאות, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו בדחילו ורחימו ויהי נועם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

נאם עבד לעבדי ה' המצפה שבמהרה בימינו ישוב ה' וירחמינו ונשוב אל נוהו אכ"ר בעה"ח אול"י ב' דימי הרחמים והסליחות ה'תשל"ו לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו

ה מ ח ב ר

במהרה בתשועת עולמים כעתירת ידידו הרושת"ה
 באה"ר מחכה לישועה בכל רגע לרחמי שמים המרובים
 הק' שמוחה נתן גרינבערג
 אב"ד דק"ק קעזמארק

תשובה ט

יקותיאל יהודה האלבערשטאם
 אב"ד דק"ק בארדיוב יע"א

ב"ה לסדר וישתחו ישראל על ראש המטה תשכ"ג לפ"ק

שלום ויש"ר אל כבוד ידידי תרה"ג והג'
 המפורסם בס' טהרות יו"ט ועוסק בטהרות
 הקודש טהרות מקואות כ' ש' כש"ת
 מזה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א
 אבדק"ק העלמען והגלילות יצ"ו

אחדשת"ה הגם שבתחילה עלה בדעתי שלא להשיב
 לכם בכתב בענין המקוה דעיר ראצעסטער כי מי אנכי
 להתערב בענים אשר המה נוגעים להכלל ב"ה לא אלמן
 ישראל ויש ב"ה גדולי התורה וצדיקים אשר עליהם מוטל
 להתערב בענינים כאלה אך מחמת שפתחתי את החומש
 ותיכף ומיד נזדמן לי הפסוק וישתחו ישראל על ראש
 המטה וכתב רש"י ז"ל שהייתה מטתו שלמה ועלה
 בדעתי ג"כ רמז שהייתה מטתו שלמה בלי שום
 חולק על טהרות הקודש דהיינו בעניני טהרות מקואות
 אליבא דכל הדיעות וזה פ"י מטתו שלמה בלי חולק ע"כ
 אמרתי אולי רמזו לי שצריך אני להשיב לכם דעתי
 אך בכל זאת לא אבוא בפלפולים ראשית כי לא ראיתי
 את מהות ועשיית המקוה ושנית די לי תשובת הה"צ
 והגאון הרב מסאטמאר שליט"א, ע"כ לפענ"ד אפי' אם
 ימצא איזה בן תורה או אפי' ת"ח גדול שיתיר המקוה
 מראצעסטער וכדומה שאין להשגיח עליו כי אינו כדאי
 כ"כ בזמנינו למצוא התירים ולהקל בעניני מקואות במקום
 אשר לכל מיני הוצאות שונות על כל מיני לוקסעסען לא
 יחשב לכלום בודאי שאינו כדאי להקל ולהתיר מקואות
 דבר אשר כל טהרות ישראל עליהם נשענים ובפרט
 במקום שהרב הצדיק והגאון מסאקמאר שליט"א כבר
 בירר להלכה שמקוה כזו פסול אפי' בדיעבד בודאי אנו
 מחוייבים לחוש לדבריו כיון שיצא מפי אותו צדיק,
 והאמת ניתן להגיד יהי' מי שיהי' לא יוכל להכחיש את
 האמת אשר בדורינו הה"צ מסאקמאר שליט"א הוא גדול
 הדור ועי' בספר דברי חיים מוקיני הה"צ מצאנו זצ"ל
 סימן ק"ה חלק ב' חלק יו"ד בענין מלמד א' שאמר
 על האזה"ח הק' שלא נאמרו דבריו ברוח הקודש להעביר
 אותו מאמונתו שהוא אפקורס מחמת שכל גדול וצדיק
 בדורו אפי' בדורותינו דבריו ברוח הקודש נאמרו דהיינו
 שהסכים בחכמתו לאמתו של תורה עי' שם ואיך יוכל
 איש לחלוק עליו ועל החולק לברר בראיות ברורות
 ונאמנות ולא באומד הדעת רק במומחיות ות"ח אמיתיים

דבזה מסיר רק את הדבר המונע ולא מהוה, וכעת ראיתי
 בשו"ת דברי מלכיאל ח"ה סי' קל"ה תמה על הח"ס
 דהא אף בהסרת דבר המונע פסול עי"ד דבר המק"ט
 והובא להלכה בס' ר"א סעיף ג' ורק הרא"ש מכשיר,
 והובא שם בשם יש מי שמתיר וכו' ועוד דבנין דין
 הוי הוי' גמורה שנעשה מהשלג מים וכתב הראב"ד
 בבעה"ב דלהכי כשר אף שהובא השלג ביד"א, משום
 דפנים חדשות באו לכאן, ולכאורה יש לדון דהכא אין
 הברזל פועל על הקרח, רק כח האור העצור בברזל וזה
 אינו מקבל טומאה, אבל זה אינו דכיון שאי אפשר
 להפשיר עי"ד כח האור העצור בו רק בהיותו עם הברזל,
 מקרי הוי' עי"ד דבר המק"ט, וכמפורש בראשונים
 ובש"ע סי' ר"א סעיף מ"ד, שאם אדם מחזיק פשוטי כלי
 עץ והמים נמשכים עי"ד הפשוטי כלי עץ למקוה פסולה,
 דהוי עי"ד אדם עי"ד דבר המקבל טומאה, דהאדם מקבל
 טומאה, עיין שם בטו"ז ובשאר פוסקים — הרי דכיון
 שהדבר עומד עי"ד אדם שמהזיקו מקרי עי"ד דבר
 המק"ט, וגם הח"ס בס' קצ"ט למד כעין זה מדין הנ"ל.
 (ה) עוד כתב הח"ס שצריך להביא השלג בכלים
 נקובים, כדי שלא יתקיים בכלו כדי ג"ל מהפשרת השלג
 ויפסל המקוה, ועי' כתב בשו"ת דברי מלכיאל שבלא"ה
 צריך לחוש לשיטת הר"ש והרא"ש דס"ל שטובלים בשלג
 וכפור כמות שהוא, ואז פוסל בו שאובים בכלים כמו
 במים, כיון דמקוה מים מקרי, וכ"כ הרו"ה וכ"כ הח"ס
 בעצמו סי' ר' ור"ג — ועי"כ העלה להלכה בשו"ת הנ"ל
 להביא הקרח בעגלות נקובות כמוצא דמון, או בכלים
 נקובים, ולהניח הקרח רחוק קצת מהמקוה, ולהניח הברזל
 מלובן על הקרח כדי שימס ויהי' למים ואין זה הוי'
 עי"ד דבר המקט, כיון שנמשך קצת ע"ג קרקע וכדקיי"ל
 בס' ר"א סעיף מ"ח, ובזה סגי — ותו"ד שו"ת דברי
 מלכיאל — ולפי פקפוקו ותמיהתו על הח"ס יש ג"כ
 חשש להפשיר השלג עי"ד סעמאואהר, — וכאשר
 הזכרתי משו"ת נטע שורק, אבל אין הספר ת"י לעיין
 בו טעמו ונימוקו.
 ואחתום בברכת כ"ט, ונהורא מעלי' ויתעוררו הנסים
 והנפלאות ההם בזה"ז, ועיין בבני' על חנוכה מאמר
 ד' הלל והוראה, תשועה גדולה בזמן הנס ופורקן לשנה
 השנית, כהיום הזה שבכל שנה נתגלה האור עיי"ש
 דבה"ק, ויש להוסיף על דבריו הקדושים שזהו שאמר
 תשועה "גדולה" שהישועה גדולה שנמשך והולך ולא
 תפסוק לעולם העוד יש לו מעלה יתירה שהגם הוא
 באתגלי' שגראה וניכר ולא כשאר נסים שהם בהסתר,
 שמצות נר חנוכה הוא בראי' ומברכים על הראי', ועי"כ
 בנ"ח אסור להשתמש לאורה, כי המצוה היא לראות
 ואם משתמש לאורה יגרע בזה המצוה אשר היא בראי'
 — ומזה המצוה אשר הי' בראי' נזכה לנס נגלה אשר
 עין בעין נראה ישועת ה', ובזכות מתתי' כה"ג הראנו
 נפלאות ותשועה גדולה "כהיום הזה" שמאיר לכל ויתקדש
 ש"ש בכל העולם — ואת כל אחינו הנתונים בצרה ובשבי'
 יוציא הקב"ה במהרה מאפילה לאור גדול וישמחנו

לדבר שיצא מפי אותו צדיק שליט"א שכתב על המקוה הנ"ל שהוא פסול אפי' בדיעבד. כל זה הוא לפענ"ד כי אני בעצמי לא ראיתי את מהות המקוה רק די לי הפסק ודעת תורה מה"צ והגאון מסאקמאר שליט"א.

דברי ידרכם ש"ב דורש שלומכם הטוב

הק' יקותיאל יהודא האלבערשטאם

תשובה י

שמואל בראך

ד' לס' כתית ת"ש לפ"ק קצשוי יע"א
אהובי אחי יקירי מחמד נפשי הרב שליט"א:

מה נאמר ומה נדבר, יתומים היינו ואין אב, ונפלה עטרת ראשנו, ותאמין לי כי ידי רותתין וארכבותי דא לרא גקשן וראשי בל עמי לבא בכתב יושר דברי אמת להודיעך קצת ממה שזכיתי לראות ולשמוע מכ"ק אבינו הכ"מ וצוק"ל בימים האחרונים טרם פטירתו, ויה"ר שיהי' למליץ יושר בעדינו ובעד כלל כל ישראל אמן. *

* סוד ר' לראוי ובריתו להודיעם

דברים נוראים ונפלאים מפטירת אדוננו מורנו ורבינו ורבן של כל בני הגולה הגאון האמתי צדיק קדוש וטהור מוה"ר שאול בראך זצוקלה"ה זי"ע ועכ"י אבדק"ק קצשוי. נפטר כ"ו שבט שנת ת"ש.

לתועלת כל תלמידיו וידידיו ד' עליהם יחיו רוצה אני לפרסם מכתב שהיה גנוז וצפון אתי עד עכשיו, ומאחר שגורלי ישראל וכמה וכמה תלמידיהם שידעו מהמכתב שברשותי, בקשוני לגלות ולפרסם המכתב הנורא הזה. אמרתי בלבי דבר בעתו מה טוב ובפרט שיכולני עי"ז לעורר בנפשות הבים דבקות והתלהבות ליראה ולאהבה את ה' אלקינו.

אין הכוונה בהדפסת המכתב הזה להרים על נס גרולת מוריניו ורבינו זי"ע, וגם לא להגביר קול אומר כבוד והלל ביתר שאת ועוז, אחרי ששמו גדול וקדוש אצל כל יודעי דת ודין רבנן ותלמידיהם די בכל אתר ואתר בסוף העולם ועד סופו.

המכתב הזה מגלה עמוקות הצפונות רק לצדיקי עליון שגדול אדוננו ורב היה כחו ידע תעלומות ושיח סוד כל סתום וחתוב באוצרות הנסתרות לה'. ולשונו דבר גדולת נפלאות ונוראות במראות אלקים. תדבק לשוני לחכי וחשכו עיני בעת קראתי שהוא הנבחר לחם מלחמתנו בעד גאולת ופדות נפשינו גאולת עולם. וראה במחזה אלקים את כל אשר נעשה, כל הצרות הרעות שקראתנו אשר מעולם לא היה ר"ל. וקרא אל בנו הרה"ג מו"ה שמואל הי"ד טרם פטירתו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, ונסתלקה ממנו שכינה (עיין בהקדמה לטוב דבריך מבנו הרה"ג מוה"ר

יראי השם ויראו בעיניהם את כל מהות ועשיית המקוה ולא מפי מה שאמרו להם אנשים שאינם יודעים ומבינים ובקיאים בעשיית מקוואות ולא היו מומחים מעולם בענינים כאלה ולא הי' להם שום שימוש ת"ח בענינים כאלה ובפרט בזמנינו כשחכמת הטעכניק והבוי קונסט גדול כ"כ אשר כמעט אין שום דבר בעולם קשה להוציא מכח אל הפועל לעשות ובטוח צני אולי הי' בדורות הראשונים חכמת הטעכניק כמו בזמנינו שבודאי לא היו מתירים שום מקוה בעולם שלא תהי' נעשית לכל הדיעות כי כל התירים שלהם לא היו רק מחמת הרוחק והרוחק עניות ואפשר לומר שאפילו במקום שכתבו להתיר לכתחילה לא היתה כוונתם לכתחילה ממש רק שכתבו כן כדי שלא יהי' לבם של ישראל נוקפים ח"ו אך ורק במקומות ידועים שהי' כוונתם לכתחילה ממש שהוא מעיקר הדין וזאת כל ת"ח ושיש בו דעת תורה יוכל להבחין זאת בין לכתחילה ולכתחלה ממש ובפרט בזמנינו אשר כסף זהב ודאלארין לא נחשב לכלום בעניני כל הלוקסעסען וכל מיני שטותים אשר בעולם בודאי שצריכים אנו להחמיר ולעשות כל המקוואות על צד היותר טוב שיהי' בלי שום חולק רק אליבא כל הדיעות. כמו ששמעתי מחותני הה"צ על שאמר בשם זקנינו הה"צ מצאנו על שאמר לגדול אחד ג"כ בענין מקוה בזה הלשון הן אמת אשר עפ"י ש"ע המקוה כשר להלכה אך איך יוכל איש להכשיר לכתחילה מקוה אשר עפ"י ראשי הפוסקים הרמב"ם והראב"ד ז"ל הוא פסול ולמה לך שהרמב"ם ז"ל זאל אויף דיר אקיק געבען או ביזט א' בן הגדה רח"ל אין זה יראת השם ועל אחת כמה וכמה בזמן הזה אשר בממון קל ובנקל יוכלו לעשות כל המקוואות בכל המקומות שיהי' אליבא כל הדיעות בודאי אינו כדאי לעשות עצמו לגדול ולקבל על שכמו (פרייטע פלייצות) להתיר מקוואות אשר מלאים הרבה חששות ועלולים בקל מיט איין דריי לפסול אותם וברגע אחת בלי דעת ואין איש שם על לב ולפי דעתי מי שיש בו רק אפי' מקצת דמקצת י"ש בלבו אם יציע לפניו את כל הענין בודאי יצהה לביתו שלא תטבול א"ע במקוה כזה ובפרט להיות מן המתירים ויהי' חטא הרבים תלויים בו כי למה לו לצרה זאת להיות מן המקילים אך ורק כדי שאיזה בעלי בתים ירויח ואיזה דאלארין כדי שלא יעלה הוצאות על תיקון המקוה אולי אפשר מחמת פחד כדי שלא יאמרו עליהם שהם חסידים אני לא אמצא בזה שום דבר חסידות רק יראת שמים ויראת חטא, דברים כאלה אין שום שייכות לחסידות ובודאי טוב יהי' אם יוכלו לעורר את כל המון על דבר זה שאין לדברים כאלה שום שייכות לחסידות ישראל קדושים ובודאי יצייתו אם יעורר אותם כי עיקר החסרון הוא מחמת שכבר מורגל בפי המון על כל הדברים שהוא מנהג חסידות וזאת צריכים לעקור מלב המון ובודאי מי שיש בכוחו לעשות ולמנוע את ישראל ממקוואות כאלה מחויב לעשות כל אשר בכחו ואם ח"ו שקרה אשה שטבלה במקוה כזה כשתשמע לעצתו לטבול א"ע עוד הפעם במקוה כשרה לכל הדיעות כי בודאי צריכים אנו לחוש

שמואל הי"ד ובמשך ימים אלו שמעתי ממנו דברים נפלאים וחיל ורעדה אחזתני וארכבותי דא לרא נקש כששמעתי הדברים יוצאים מפה קדשו וגמנעתי מלהעלותם בכתב כי כבוד אלקים הסתר דבר) ובוה המכתב גילה לאחיו מה שהוא לא רצה לגלות ולפרסם לרבים.

ועתה ידידי נ"י תבינו את אשר לפניכם, ביום כ"ו שבט שנת ת"ש קבלתי לבאזעל שחיין השמועה הרעה ע"י מברק מהאסון הנורא שקרא אותנו בפטירת אדמו"ר זצוק"ל, ונהגתי בעצמי דיני אבילות המובא ביו"ד סימן רמ"ב. ותיכף ומיד כתבתי לאחי היקר מחמד נפשי חד מן המצויני גדולי תלמידי האדמו"ר זצ"ל הב' כארזים מו"ה איתמר הי"ד, שאם לא זכיתי להיות באשכבת"י דרבי רוצה אני לידע כל הפרטים מהסתלקותו והלוי" של רבינו הקדוש, ועלה במחשבתו הטהורה רעיון נפלא ושאל ומבקש מהרהגה"צ מוה"ר נפתלי צבי הי"ד אב"ד ממאגענדאָרף בנו הגדול של האדמו"ר זצ"ל מכתב שכתב לו אחיו הרהגה"צ מוה"ר שמואל הי"ד מחוסט כל הפרטיות מה שזכה לראות בימים האחרונים קודם הסתלקות (הרב ממאגענדאָרף היה חלש על רגליו ולא היה באפשרותו ליסע לבקר את אביו וגם לא להליתו).

והוא בטובו הגדול שלח לי את המכתב המקורי לבאזעל שחיין והעקתני המכתב דברים ככתבם והחזרתני אח"כ את המכתב להרב ממאגענדאָרף הי"ד.

ודע כי במוצ"ק לס' יתרו נקראתי ע"י טעלעפון לבא אל כ"ק א"א הכ"מ כי הוא נחלש מאוד ותומ"י בבוקר פינתי מביתי והלכתי לאהלי א"א הכ"מ ובאתי לקאשוי עוד קודם הצהרים, ובעת שנתתי לו שלום אמר לי בזה הלשון: «מאן ברויך נישט פערהיימן פאן די קינדער וואן מאן זיך זאָ שפירט» ואז הי' הקאנוזיליום עם פראפעסאר אחד מפה, ואם כי לפי ראותי עיני לא היה נראה כמסוכן כי היה יושב עוד בשעת התפלה סמוך לשלחנו ודבר במתינות ודברי תורה כדרכו בקודש ע"ע, אבל הרופאים החליטו שהוא מסוכן מאד ובדרך הטבע אי אפשר להפאותו כי המים עלו מעלה מעלה ולבו נחלש מאד עד כי הדיגיטאליס טראַפּפּען והאינעקטיאָנען לא ועשו כלל פעולה להטיב מעמד הלב — אבל אני בשם ה' בטחתי כי הוא ועשה תמיד נסים ונפלאות עם כ"ק א"א הכ"מ שבודאי גם עתה ישלח לו במהרה רפ"ש — ואעפ"כ תומ"י כתבתי לך ולאחינו מו"ה אלעזר נ"י מה שאמרנו הרופאים ובקשתך שתבוא תומ"י לקאשוי וגם לאחינו מו"ה אלעזר נ"י כתבתי כמה פעמים ואודות זה ועוררתני שיתפלל וילך להה"צ מסאָטמער וביקסאד נ"י להפציר אצלם שירחם ה' וישלח לו רפ"ש, וגם בקשתנו שימהר לבא ולבקר את כ"ק א"א הכ"מ אם אפשר ובטח קבל מכתבי כי כתבתי לו בלשון לע"ז, וגם לך רמזתי במכתבי שלמען טובתך בודאי תמהר לבא — כי חששתי ודאגתי מאד עבוד מעמדו — וגם חלגתי להה"צ מבעלזא סאָטמער סיגעט נ"י ודברנו עם הה"צ מסטראַפּקאָו והה"צ ר' יעקב ובכל בתי תפלות ות"ת אמרו תהלים ברבים עבורו, אבל בעוה"ר נגעלו שערי התפלה וגברו עליונים על תחתונים.

ביום ג' אמר לי וצווה עלי לעסוק בספרו על הגדה של פסח ושרצונו לתנו בדפוס, והיינו לחפש בתנ"ך ובש"ס ובמדרשים מאמרים המובאים בספרו, ובאמת התחלתי תומ"י במלאכה זו לעשות רצון אבינו הכ"מ כי מאד מאד רצה למהר ולתנו בדפוס במקודם האפשרי. באותו יום הי' בא אצלו הדיין ר' העניך לבקרו

ודבר כ"ק א"א הכ"מ עמו דברים שונים ובתוך הדברים הי' בוכה ומתאונן על צרות ישראל מאד, ואמר לו שבטח יבא משיח צדקינו עוד קודם פסח הבע"ל. אבל הוא בעצמו לא יזכה בחייו לילך בגד משיח צדקינו וכן סיפר הדיין הנ"ל.

ובאותו יום קודם תפלת מנחה בא תלמיד אחד מסאָרוואַש אצלו וכ"ק א"א הכ"מ הי' יושב סמוך לשלחנו והי' בוכה ומקונן בקול גדול על גלות ישראל, ואמר בזה"ל, תמיד הי' לי לפלא משי"כ היערות דבש שאם אבותינו היו יודעים שאנחנו נהי' עוד היום בגלות היו משליכים עצמם לים, והי' לפלא בעיני האיך פ"ק כתב זה על אבותינו הקדושים שהיו מאבדים עצמם לדעת והי' אובדים עוה"ב, וכעת הגעתי לכלל זה שפלא בעיני שלא הי' מאבדים עצמם באמת כי איך אפשר לסבול עוד גלות המר הזה אפי' יום אחד. הגם שבטח כעת כבר זמן הגאולה אבל אפי' יום אחד שמתאחר ומוכרחים להמתין אין לנו כח לסבול עוד — וכל השומעים דברים הללו מפה קדשו רעדה אחזתם וחלגו עיניהם דמעות.

וש"ב מו"ה מאיר צבי נ"י נעללים הי' פה לבקרו וטרם פרידתו אמר לו כ"ק א"א הכ"מ, הלא ידעת שביום כ"ט שבט נתמלא שנות ע"ה לימי חיי, וכי אתה חושב שזה שאמרנו חזו"ל שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום אל יום שזה הוא יום ממש לאו דוקא — ותוכל להבין דאגתנו עבוד זה באותו יום צוה לי לכתוב בפנקס ח"ת שלו לפרש משי"כ בישעי' נ"ד הפסוק הן אנכי בראתי חרש גופח באש פחם ומוציא כלי למעשיהו ואנכי בראתי משחית לחבל מפיו יקרא אלי, ואני כותב על הספר בדיו, כי אמר לי שמעולם לא ידע אדם פירוש אמיתי בזה רק אני. כי אני בעוה"ר נסיתי בזה מה' כי הי' חושב שמחמת הדריזע שהי' בתוך חללו אצל כלי הנשימה לא הי' יכול לאכול שום דבר גוש וגם נשימתו הי' קשה מאד שזה גרם הסתלקותו מן העולם — לעת מצא אכתוב לך אי"ה פירושו. וזה הי' חידוש האחרון שחידש בימי חיינו — אבל אני דברתי על לבו אז שיסור השם מחלה מקרבו ושאלתי אם יתן לי רשות להוסיף דברים אלו בפנקסו, והשיב לי תעשה כרצונך.

הרופאים עשו אינעקטיאָנען שונות כדי לחזק לבו, אבל בעונותינו הרבים לא הי' ניכר הפעולה בפרט משום שלא מש החמימות ממנו — בכל הימים הי' בוכה על צרות ישראל ואמר שהוא מוכרח להפציר שיהי' עתה סוף וקץ לכל צרותינו ויבא משיח צדקינו ולעקוד כחם של אוה"ע כי באו מים עד נפש. הגה בליל ו' כחצות הייתי עומד ומשמש ונתעורר כ"ק א"א הר"מ

משינתו ועמד ממינתו בפנים שוחקות וביקש ממני לרחוץ ידיו וליתן לו גארנאנטשעןזאפט, ואמר לי בזה"ל דע כי ב"ה יצאתי כבר מהסכנה ולא נצרך שמירה עוד כי פעלתי לעקור את אוה"ע ויבא עתה משיח צדקינו, ושאלתי מתי יבא ואמר לי עוד קודם חג הפסח, ובוה"ה הי' תלוי כל מחלתי — ובאמת כל יום השישי הי' שרוי כטוב לב והי' נראה בעינינו שהוטב מעמדו וגם הרופא אמר שהוטב קצת והפולו דופק יותר טוב מע"ע, ובטח קוינו שקרובה ישועתינו לבא. גם תפלת מנחה וקבלת שבת התפלל עם הציבור והשטריימל על האשו ואמר לנו שבתא טבא בפנים שוחקות אבל עוד בליל ש"ק גברה המחלה וחזר החמימות ובשעת התפלה בשחרית בש"ק הי' מקצר בתפלתו והשליך הטלית מעליו עוד קודם שגמרנו התפלה בצבור בחדר הסמוך לחדרו ואמר בזה"ל כבר התפללתי תפלה קצרה כי השדים עומדים עלי ומבלבלים אותי אבל אני הייתי גובר עליהן ואיני מניח אותם לעשות כרצונם, ולמאה מהם כבר קצצתי ידיהם והגליהם.

בש"ק לא טעם מאימה רק קצת גארנאנטשען זאפט. במוצש"ק אמר לי לבא לחדרו לעשות הבדלה והוא ישב ועל המטה ושמע ממני הבדלה וזלגו עיניו דמעות ולאחר הבדלה אמרתי לו שבוע טבא ובריאה, וכמו כן כ"ק א"א הכ"מ מאה לנו שבוע טבא, אבל בתוך הדיבור ואמר לי ודע שאני עומד כעת באות לי' ושאלתי אולי הוא חושב על ספריו היקרים שכבר קרא להם שמות על פי סדר א' ב' והשיב לי אתה אינך מבין כוונתי, לא על ספריי אני אומר זאת רק על השרים שמוכרחים לבערם מן העולם כדי לקרב ישועת ישראל, והוסיף לומר כי הם עומדים עלי ואינם שואלים כהוגן כדי לבלבל אותי אבל אני אנצח אותם, והופסקתי בדיבורי ולאחר שעה בא הרופא ונתן לו אינעקטיאן ודיבר כ"ק א"א עם הרופא אם כי הי' חלוש מאד הנשימתו הי' קשה מאד והחלושה היתה מתגברת, ותומ"י כשהלך הרופא אמר לי שאני עומד כעת באות מ' בעיני הנ"ל.

ושוב בלילה הי' ישן ואינרוהיג והזיעה נטף מפניו ומגופו, וגם ביום א' הי' חלוש מאד, ואמר למשמשו הב' ישראל עהרליך נ"י שהוא כבר כעבר ובטל מן העולם כי אין לו כח לא לשכוב ולא לישב ולא לאכול ומה יהי' התכלית מזה, ושאל אותו תלמידו הנ"ל הלא מו"ר אמר לך שמואל נ"י שכבר יצא מהסכנה וכעת יבא משיח צדקינו בב"א והשיב לו באמת חשבתי כן אבל מה אעשה כי הם עומדים כנגדי במלחמה.

בליל א' דהיינו אור ליום ב', דאינו שהחולשה מתגברת מאד, וקראנו פראפעססאָר מפעסט והבטיח לבא ביום ב', אבל בלילה התגברה המחלה, וראיתי שבעוה"ר ח"ו כ"ק א"א הכ"מ יעזוב אותנו כי כלתה נשמתו וחיינו ממש, ואמרתי לתלמידים שהם יאמרו תהלים בחדר הסמוך לחדרו, וכוונתי הי' שיהי' כאן מגין ביציאת נשמתו והקדושה והטהורה, אבל לא רציתי לפרש כוונתי וטעמי בזה.

והרבה בע"ב מידירי כ"ק א"א הכ"מ הלכו להה"צ נ"י מסטראַפקעוו, בכו והתחננו ויצעקו שיפציר בתפלה שישלח ה' רפו"ש לכ"ק א"א הכ"מ ואמר הה"צ נ"י שילכו אל כ"ק א"א הכ"מ וישאלו אותו על שם מי יקרא שמו שאול, וגם רצונו לראות המכתבים שכתב הה"ק משינעווע זי"ע לאבינו וגם שיביאו לו המעלה עשן שהי' לו לאבינו הכ"מ מהה"ק מצאנו זי"ע, ובאו השלוחים אל אבינו שהי' אז כחצות לילה ושאלו זאת ממנו, ואמר שהוא נקרא על שם זקינו מצד אבינו, וגם המכתבים מהה"ק משינעווע זי"ע אמר שהם מונחים בהארגו מצד שמאל ואח"כ חזרו השלוחים מהה"ק נ"י מסטראַפקעוו ואמרו שמאזה לאבי הכ"מ רפ"ש וע"ז השיב אבינו ואמן, ושוב נחלש מאד עד שהרופא הי' מוכרח ליתן לו כמו בשעה 2 בלילה אינעקטיאן כדי שיוכל לנוח קצת.

והוסיף לומר ופסוקים רבים שלא הבנתי ופעם כמו שעה וחצי קודם יציאת נשמתו הטהורה אמר חמרא וחיי לפימא דרבנן, ונתנו לו מעט יין לשותות ואמר לחיים, וסוף הדברים מדברי קדשו שהבנתי הי' הפייטן באין מליץ יושר מול מגיד פשע, אחר האינעקטיאן אם כי הי' נח קצת אבל הפולו בעוה"ר עמד מלדפוק והי' נראה כאלו ישן כי הנשימה הוטב אצלו, אבל כמו שעה 3 וחצי ראיתי בעוה"ר שהוא סמוך ליציאת הנשמה, וקראתי את התלמידים והיינו מסבבים את המטה וגמרנו היחודים הנכתבים במעבר יבוק וכמו עשרה מניטין נשא עינינו למרום בפניו שוחקות, ואחר סגר עיניו ונדדעזע כל גופו שני פעמים ויצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, ותוכל לשער הקולות ויללות ובכיות מכלנו כי אברנו כולנו אבדנו ע"י פטירת עטרת ראשינו אוי נא לנו שכך עלתה בימינו, והוא הלך למנוחות ואותנו עזב לאנחות כספינה המטורפת בים.

מיד בבוקר השמועה לא טובה נתפשטה בהעיר וכולם באו בקולות ויללות רבינו למה עזבתנו כצאן בלא דועה, והתחלנו ללמוד משניות סמוך למשכבו לטובת נשמתו הקדושה, ובאו אלי ממנהלי הקהלה היות שרצונם להודיע להקהלות מפטירת כ"ק א"א הכ"מ, מתי תהי' הלוי'. וקראתי הצוואה שהניח כ"ק א"א הכ"מ שבו כתב שאם יהי' אפשר תהי' הקבורה ביום הפטירה ויעצתי עם ידידינו מו"ה ליב נ"י גאָלדשטיין שהוא ראש הח"ק היות שכ"ק א"א הכ"מ ביקש בצוואתו שיטבולו אותו במקוה כשירה אם אפשר לעשות זאת במשך היום, והנ"ל השיב שהוא מן הנמנע לעשות כזאת ביום מאחר שהאמאשיניסט הוא ערל והוא שם כל היום ויתגלו שטבלו אותו במקוה ויש חשש ש"האבעהערדע" יסגרו ח"ו וחוץ לזה אמר הנ"ל שא"א בשום אופן לתפור הקבר מחמת הקרירות הנורא רק אם יסיקו שם כל היום ויחמו הקרקע, ובאמת כן הי' שעסקו בזה כמעט מעל"ע שלם.

בלילה בשעה י' סגרו דלתי החצר והובלנוהו למקוה, והי' שם באותו מעמד הרבה תלמידים וידידים, וכולם ענו ואמרו כי מעולם לא זכו לראות גוף קדוש הנקי

שבשנה הבע"ל נזכה לשמועה כבר מפי הכהן גדול בביהמ"ק פירוש על הפסוק זה.
 במשך השבעה קבלנו מכתבי תנחומין מרבנים, תלמידים וידידים וכולם מצטערים שלא זכו להיות באשכבת' דרבי' זי"ע ופלא בעיני שלא היית מתאמן בכל מאמצי כוחך ליתן כבוד לכ"ק א"א הכ"מ לבא אל הלוי' להספידו ולהתאבל ולהתפלל במקום שהייתה יציאת גשמתו הקדושה והטהורה כי בטוח הי' זה לנייח נפשי' של כ"ק א"א הכ"מ, ויהי רצון שכ"ק א"א הכ"מ ימליץ טוב בעד כל יוצאי חלציו ובעד כלל כל ישראל אמן כי"ר.

במוצש"ק תרומה היתה אסיפה גדולה בביהמ"ד של כ"ק א"א הכ"מ מיידי ותלמידי כ"ק זי"ע, והחליטו ליסד חברה "גבעת שאול" ותכלית החברה שיתפללו וילמדו בביהמ"ד שלו, וגם שחברה זו תסייע שנוכל להדפיס ספריו הק' כי"ק. ונוסיף ע"ז בכל מיילי שנוגע לטובת בית כ"ק א"א הכ"מ, הם יעמדו על המשמר בלב אחד כאיש אחד שזכרו לא יסיר מזרעו, ועפ"י בקשת ידידים הנ"ל נענתי להשאר פה לע"ע להתפלל וללמוד משניות בבית אבינו זי"ע ובערב אני לומר גו"ת ברבים בבית מדרשו, והידידים ותלמידים מתאמצים לבא אל הלימוד כדי לעשות נ"ר לנשמתו הקדושה.
 והנני אחיך אוה"נ בלוג"ח הכו"ח בלב נשבר קורע ודואג ונאנח על גודל שברינו, ומצפה לגאולה קרובה שיתקיים בנו במהרה בימינו והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם אמן.

שמואל בראך

נ"ב. העיקר שכחתי ביום ג' משפטים כשהתמרמר כ"ק א"א הכ"מ על צרות ישראל אמר לי בזה"ל: אלמלא הייתי יכול לגלות לך מה שאני יודע שעתיד להיות עוד, הי' תסמך שעתך ראשך ולא הי' לך כח לסבול זאת, אבל מה אעשה שאיני רשאי לגלות זאת, וכבוד אלקים הסתר דבר.
 העתקתי אני הצעיר והדל בלב נשבר ונזכה תלמידו הנאנח ה"ק שלמה זלמן בן קילא שווי"ד ה' פרשת פקודי ת"ש פה באול יע"א.

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שזכינו לעמוד בצל קדושתו ולשאוב מאור תורתו וצדקותו, ובטח רבינו ימליץ טוב בעדינו וזכותו יגן עלינו לגדל את זרענו וזרע זרענו ברוח המסורה לנו מאבותינו ורבותינו הקדושים עד ונזכה כלנו לראות ביאת משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו ותפארתנו במרה בימינו אמן.

אור ליום עש"ק לסדר, וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתי תשי"ז לפ"ק ניו יארק יע"א.
 שלמה זלמן בן מוה"ד משה דוב ז"ל שחייד מקאשוו [תשוח"ח ורב תודה לכבוד ש"ב הרב הגדול בתו"ש ובחסידות כש"ת מוה"ר בעריש חיינבערגער נ"י (נכד זקני הצדיק מהור"ר שלמה הכהן גרויס זצ"ל, תלמיד חביב להנהיג בעל בני יששכר זי"ע שאמר עליו שהוא מחוסי כהונה ויעבוד עבודה בביהמ"ק בכי"א, ע"י בסי תקנת תמכ"ן דאורייתא דף י"ז), שהמציא לי אגרת הזו.

בפנים שוחקות וכאלו הי' ישן בלי שום שינוי כמו כ"ק א"א הכ"מ, וכעת נודע ביהודה יותר צדקתו וקדושתו כי הסתלקותו הי' ממש בנשיקה, ובגופו הקדוש לא נעשה שום שינוי במשך הזמן ששכב בתוכינו, ואדרבה כל מי שהסתכל בפני קדשו ראה ששכינה הקדושה שורה עליו, ואמרו שלא ראו אותו בפנים שוחקות ומאירות כזה רק בליל כל נדרי כל שנה.
 אחד המקוה הובלגוהו לחדרו אשר שם הספירים, שהתפלל ולמד וישן שם כל משך היותו פה ונשארו יותר ממנין תלמידים שם כל הלילה ולמדו משניות לטובת נשמתו הקדושה.

הלוי' התחילה בשעה תשע וחצי קודם צהרים, ואם כי מחמת השלג והקור הגדול לא יכלו לבא מכל המקומות, אעפ"י כ באו הרבה תלמידים ואוהבים מהרבה עיירות וכפרים וגם הרבנים בראשם. הלוי' היתה בקולי קולות ויללות נוראות. בביהכ"נ הישן ואני העני הדל הייתי מוכרח להתחיל להספידו ולקונן בלב נשבר ונדכה על שאבחנו עטרת ראשינו ובקשתי בשעת ההספד מחילה מכ"ק א"א הכ"מ, והזכרתי גם אותך ואת אחינו הרב מו"ה אלעזר נ"י בשעת ההספד שלא זכיתם לבא הנה להספידו שימחול לכם ע"ז. ואח"כ הספיד גיסינו הרב מו"ה יושע פלק נ"י וגיסינו הרב מו"ה יוסף יושע נ"י וגיסינו מו"ה ליפא נ"י לא רצה להספידו אח"כ הספיד הרב מידאשדיאד נ"י שהוא הראש ב"ד במישקאליץ הרב דאָרט"ה. באוהעלי. הרב מקיווישד שהוא תלמיד כ"ק א"א הכ"מ, הרב מברעזנע הרב מסערענטש שהיה משולח מהצענטראל-קאנצעליי, הרב מענטש והרב מראדוואקא, הקפות עשינו סמוך לקברו. ונמשך הלוי' עד השעה ג' וחצי אחה"צ.

כשבאנו חזרה מביה"ח באו והי"ג מו"ה צבי מברעזנא, ועוד הרבה תלמידים באו אנו, והדיינים הנ"ל הספידו אחר תפילת ערבית בביהכ"נ ברוב עם, וכל המספידים והעומדים שם צעקו וקוננו במרירות הלב, רבינו למה עזבתנו, ומי יגן עלינו, ומי יתפלל בעדינו, ומי ימליץ בעד כלל ישראל כלפי שמים מלא כל העולם עמד על צדקתו וקדושתו, ומי יעמוד בראש ללחום מלחמת ה' להעמיד הדת על תלה ממסירת גפשו ולא חש לנפשו מהקמים כנגדו, ודברי קדשו בעיני הדת היו נשמעים בעיני כל אוי לנו כי חטאנו, אם כי הבטיח שבטח הי' כעת זמן הגאולה, לא זכינו שינהל אותנו לקראת משיח צדקינו, ורק עונותינו גרמו זה כי עוד בבואו מפעסט לפני איזה שבועות אמר לי שחידש בשעת האפערציאָן על עיניו ד"ת אחד ואין רצונו לומר רק למשיח צדקינו בעצמו, וע"כ לא כתבו בפנקסו שלא יתודע לפני זה. ככה הי' בטוח שקירבה ישועתינו לבא, תומ"י הוא בעצמו יזכה עוד לראותו, וכמו כן בשנה האחרונה בכל הרשותיו הבטיח שעתה הננו כבר שנה אחרונה בגלות, ובליל כל נדרי האריך הרבה בענין זה ואמר שני פירושים עה"פ כי ביום הזה יכפר, שהי' רגיל לומר בכל שנה בשעת הדרשה רק פירוש אחד על פסוק זה, ואמר שעתה יאמר גם פירוש השני שחידש ע"ז הפ' לפי

בס"ד

טהרת יום טוב

ספר

מקוה ישראל ה'

חלק ז'

בענין גודל

איסור עשיית פילטע"ר

במקוה טהרה

י"ל על ידי

וועד לטהרת המקוואות

ברוקלין נוא יארק

שנת תשס"ב לפ"ק

מכתבי רבותינו הגאונים שליט"א

בדבר המכשולות בטהרת בנות ישראל, בבנין מקואות טהרה במסננת הנקרא פילטער

יואל טייטלבוים

אבדק"ק סאטמאר והגלילות

ברוקלין, נ. י.

ב"ה ג' עקב תשכ"ד

שוכט"ס למע"כ ידידינו הרה"צ בנש"ק מרבה טהרה בישראל בעשיית מקואות וכו' כש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אבד"ק העלמען יצ"ו

אדשת"ה, מכתבו נתקבל לכ"ק אדמו"ר שליט"א. ובדבר שאלתו בענין המכילה לנשים שם במדינת אפריקא הדרומית איך שצייר את הענין במכתבו נצטויתי מכ"ק אדמו"ר שליט"א להשיב לכת"ה שאין להכניס א"ע בדברים דחוקים רק לעשות מקוה כראוי בהכשר הרגיל אצלינו לא באופן אחר ודל"ב, ובדבר מה שהעיר בדבר השאלה והתשובה שכ"ק אדמו"ר שליט"א כ' בהענין הידוע ואולי יכתוב כ"ק רבינו שליט"א בדבר הערה זו בסוף התשובה, והשו"ת יצליחהו בכל דרכיו ויחזור לביתו לחיים ולשלום בבריאות השלמות, ונזכה להתראות מתוך נחת בלב שמח בכ"מ. דברי ידו דושתה"ר באה"ר יוסף אשכנזי משכ"ק

תשובה א

אברהם שלמה כ"ץ

אב"ד ור"מ קרית יואל וקהל יטב לב

בני ברק, זכרון מאיר, מלפנים אבד"ק רוסקיווע

מח"ס אורחות המשפטים על חו"מ ודברי אש

על תקנת עגונות

ב"ה, יום ג' פרשת צו תשל"ה לפ"ק

שוכט"ס למעכ"ק אהובי יד"ב ה"ה הרב הגאון

הצדיק עוסק בטהרתן של ישראל וכו' מהור"ר איש

חי"ל שליט"א הרבי העלמען יצ"ו.

ע"ד הפילטער במקוה הנה יש חששות גדולות

המגיעים לאיסורי תורה הן מצד זחלין הן מצד שאובין

ע"כ לדעתי אסור להשתמש בעשיית הפילטער למקוה

בלי ספק.

ידידו דושת"ה באה"ר

הק' אברהם שלמה כ"ץ

תשובה ב

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו הגה"ק מהר"ש זצ"ל, אב"ד פילאדעלפיה רבתי

בס"ד, ה' אייר, יסוד שבת"ת, תשל"ה

טהרה של תפארת יסגי להאי גברא רבא העוסק

בטהרתן של ישראל שהיא תפארתם, ש"ב ויד"ג, הרב

הגאון הצדיק שמו מפארים, כקש"ת מוה"ר חי"ל בן

רחל מלכה שליט"א, הגאבד"ק העלמען.

השגתי מכתבו דמר עם הרצוף. באמת אין מה

להוסיף על מה שהורו המורים המובהקים בישראל לאסור

הפילטער במקוה כשרה מפני החששות שיש בה, כפסק

דינו של הגאון הקדוש בעל דברי אש זלה"ה, וכן הורה

לאסור יד"ב גאון ההוראה בעל אגרות משה שליט"א.

וחלילה לזו מדבריהם להקל, וככת"ה ככחו או כן כחו

עתה לעמוד בפרץ לתקן ברקי ישראל עפ"י דתוה"ק.

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

באמ"ו גאון ההוראה מרן שלו' זצ"ל

תשובה ג

חיים צבי קרוגער

לפנים רב בברוסעל, בעלגיא

ב"ה, עש"ק אח"ק ב"ך למטמונים, תשל"ה

שוכט"ס לידידי הגה"צ בנש"ק מפליא לעשות

בטהרתן של ישראל ומחבר ספרים עד אין קץ כמהור"ר

חי"ל דייטש שליט"א.

אשר כתב בתשובה מאהבה אם לעשות פילטער

במקוה כשרה לטבילת נשים הנני בזה, שח"ו לעשות

דבר חרש כזה שאסור מה"ת אשר כל החששות שפוסלין

במקוה כרוך בפילטער הן שיכול להיות שנעשה שאובין

ואח"כ לא ישקו המים החוזר להבור השקה, ואפשר תהא

זוחלין בשעת טבילה ומי ערב לשמור מכל אלה ע"כ

עוד הפעם אני מכריז שלא לעשות פילטער בשום מקוה

טהרה ובטוח אני שזה דעתו דעת תורה אשר ב"ה ע"י

נתרבה מקואות עם כל ההידורים, ובוזה הנני ידו

דושת"ה ובחביבות

חיים צבי קרוגער

חופ"ק ברוקלין

תשובה ד

הרב משה הלוי שטיינברג

לפנים אבדק"ק בראדי והגליל
רב בקהלת מחזה אברהם, ניריורק

ב"ה, י"ג אייר כ"ח למב"י תשל"ה

לידיד עליון הרב הגאון הצדיק המפורסם בתורתו
וצדקתו וקדושת מעשיו כקש"ת מוה"ר ח"ל דייטש
שליט"א הגאבד"ק העלמען.

אחד"ש כהדר"ג שליט"א בהדרת כבוד, בנידון
הפילטער להשתמש בו במקוה לנקות ולסנן המים כמו
שעושינ במרחצאות, יש כמה וכמה חששות ופקפוקים,
כמו שהאריכו בזה גדולי התורה דומנינו וכולם בפה
אחד ענו ואמרו שאסור להשתמש בו במקוה, והרבה
טעמים לאיסור עלו ברעיוני מדי שוטטי בהלכה זו,
אך מפאת טרדותי העצומות דברי מועטים.

וכבר כתב התשב"ץ ח"א סוס"י י"ז דבמקוה ראוי
לחוש אף לדעה יחידית, ואזמור"ר הגאון מופה"ד במחזה
אברהם ח"ב יו"ד סוס"י כ"ג הראה תוס' כתובות כ"ח
ע"ב ד"ה ביה"פ דתא דס' טומאה בר"ה טהור היינו
היבא דלא נולד הספק אלא באקראי, אבל בבית הפרס
שלעולם השדה בספק לא רבו לטהר אע"ג דמדאורייתא
טהור משום דבדבר תמידי החמירו וכן במקוה צריכין
לתקן לכתחלה ולחוש אף לדעה יחידית.

והגה"ק בעל דברי חיים (ח"ב יו"ד ס' צ"ט)
מביא כן בשם הת"ה הרשב"א שצריכין לעשות לכתחילה
המקוה באופן הכשר לכו"ע כי הוא קדושתן של ישראל,
ובפרט בג"ד שיש הרבה חששות וגדולות, אין לגבב
קולות ומי יכניס ראשו להקל בענינים שטהרת וקדושת
ישראל תלוי בה.

והגני חותם בברכה שחפץ ה' בידו יצליח לגדור
גדר ולעמוד בפרץ ולהרבות דעה וטהרה בישראל.

משה הלוי שטיינברג

תשובה ה

שמואל אברהם זעלמענרייך

אבד"ק שטשאקאווא, ברוקלין יצ"ו

בפסחא זעירא, שלמא רבא להאי גברא יקירא,
הרב הגאון הצדיק המפורסם בחכמתו ויראתו כש"ת
מפארים מוה"ר ח"ל דייטש האבד"ק העלמען שליט"א

אחרי שים שלוי וברכה כראוי וכנכון בהוקרה רבא.

(א) בדבר מה ששלח לי איגרות ותשובות מגדולי
זמנינו שליט"א לאסור הפילטערס במקוה גם ידי תיכון
עמם בזה, כי יש חשש שאובין עפ"י דברי הרמב"ם

שאוסר בשאובין נתן סאה ונטל סאה והמים שבכלי
הפילטער אין לה חיבור למי המקוה רק ע"י קטפרס
ונמצא שנפסל בכלי — ומי יוכל לומר לנו שנעשה
לשמש עם הקרקע מתחלתו.

וגם יש חשש זוחלין באם טובלין בעת שהפילטער
הולך ואין זה דומה כלל להא שמבואר בשו"ת הריב"ש
ס' רצ"ב ומובא ברמ"א יו"ד ס' ר"א סעיף ג' שכל
שהמים חוזרים למקוה לא מיקרי זחילה כי שם מיירי
שמעצמם חוזרים למקוה בעת שסור המכריח האדם
הטובל, אבל הכא כשבאין לפילטער יכולין לזוב לתוך,
וגם לישאר שם כי הוא בית קיבול המחזיק קצת מים
רק שנעשה שהסילונות יחזרו המים למקוה זה לא נקרא
בא מאליו רק זוחל למקום הפילטער אשר הוא רחוק
מהמקוה ובא בחזרה ע"י כח העלעקטער להמקוה — ובפרט
לפי המבואר בשו"ת תשב"ץ ח"ג ס' ל"ד שכתב שם
בלשונו שאם כתלי החדר עכבוהו מלזחול אז הטובל
עלתה לו טבילה אבל אם אין להם כותלים המעכבים
הזחילה בשעת טבילה אז הוי זוחלין ואין המקוה מטהר
בוזחלין והלחם ושמלה כתב בס"ק פ"ח שיש להחמיר
באיסור תורה כדעת התשב"ץ ועו"ש — וא"כ בג"ד
שהפילטער עומד במקום אחר וגבוה מכותלי המקוה
וזוחל ממקוה לשם בודאי שיש להחמיר מדינא.

ועוד נ"ל לאסור מכה שאם מעמידים הפילטער אז
המקוה הוא זוחל וכאמור ורק ע"י שהאדם מעכב ע"י
כלי הזחילה או ע"י העלעקטער וקשה לברר זה ובלעדי
פעולתו היה זוחל המקוה ורק ע"י סתימת הכלי מונע
הזחילה יוכל להיות חשש שותם ומונע הזחילה ע"י
כלי המקבל טומאה והרבה חשו לזה הפוסקים בווענטילען
לעשותם ע"ד לקבעו בקרקע ואכמ"ל — וכאן אין ידוע
זה לנו ונמצא שיש חשש אפילו אח"כ שהמקוה אינו
זוחלת ואם כי לא העליתי זה עוד בכח הבחינה, מ"מ
יש לחוש ביותר להרחיק עצמו מאוד מהעשיית הפילטער
הוץ מעוד טעמים אחרים שכבר כתבו בזה גדולי
זמנינו שליט"א אשר הביא לאחרונה בספריו — ולכן
מן שמיא הוא דקו"י ל' להיות שומר משמרת הקדושה
והטהרה ותחזקנה ידיו בזה.

(ב) בדבר מה ששאל עצתי לעשות מקוה כשירה
לטהרתן של בנות ישראל בעיר בדודה יען שבבית הזה
יש לו לבעה"ב לעצמו סווימינג-פול, והפתח הפתוח
להמקוה יהי מצד הרחוב ביחוד להמקוה, אם חוששין
ללעז לומר שהמקום אין מתאים לזה, או שיאמרו כמו
שאלו מטהרין כך אלו מטהרין, אין רואה בזה שום צד
להחמיר יען שלא קרב זא"ז ולא דמי לגזירת חו"ל גבי
מים שאובין ששם הי' הכל ביחד אבל לא במקומות
חלוקין, ואם הי' הסווימינג-פול מקום פרוץ לרבים ר"ל
אז הי' מקום לומר הרחק מן הכיעור כמו שגזרו חז"ל
במס' ע"ז י"א בעיר שיש בה עכו"ם לילך לשם בזמן
שהדרך מיוחדת לאותו מקום וכו' וכמבואר בשו"ע יו"ד
ס' קמ"ט וכו' ואפילו הרמ"א שמחמיר מכה מדת
חסידות הוא רק אם יש לו דרך אחרת קצר כמוהו, אבל
בג"ד שיש דרך אחרת למקוה ואין צריכין לעבור דרך

הסווימינג'פול למה נעשה חומרא בעיר שאין בה עיר עתה שום מקוה המכשולות גדולים — ובפרט הסווימינג'פול הוא פרטי לבעה"ב הדר שם — ולפי דעתי יקבל כת"ה שליט"א כתב מהבעה"ב הרוצה לזכות במצוה, שלא יהי ח"ו פתח של מצוה הבאה בעבירה, שלא ירשה בשום אופן את הסווימינג'פול שלו לרחיצה לרבים וממילא אין כאן שום חשש של לעז — והרי אנו רואין בבי' ובדרכי משה בסי' ר"א שהתירו טבילת גהרות במקום שאין מקוה, ובמקום שיש מקוה לא התירו ולא חשו משום לא פלוג דכה"ג והוא עפ"י דברי הטו"ז או"ח סי' ער"ה סק"א שמאדם לאדם לא שייך לומר לא פלוג ולא גזרינן אדם זה בשביל אחר וכו' וא"כ ההו"ד אין מחזיקין ממקום למקום והוא חומרא דאתי לידי קולא ר"ל וכן מצינו גבי טבילה ביום הגשמים דאתקין רבא בנרש או במחינא שסוגרין שערי העיר ולא גזר בכה"ג משום לא פלוג והנה הפת"ש יור"ד סי' קצ"ז סק"א הביא בשם החמודי דניאל דלא מהני אונס אלא אם האונס לכל הנשים שבעיר וכו' ומשמע שס"ל דמגברא לגברא שייך לומר לא פלוג והנה בספר לחם ושמלה חולק עוד בזה וכנראה דס"ל כדברי הטו"ז דלעיל אבל עכ"פ ממקום למקום גם החמודי דניאל מודה וכתבתי זה רק לרווחא דמילתא דאם אפילו יש מקום שהיו חוששין ללעז בכה"ג מ"מ אין שייך זה במקום אחר, ובפרט שאין כאן חשש לעז כלל וכדכתיבנא.

נפש ירידישת"ה באהבה עזה

שמואל אברהם זעלטענרייך

תשובה ו

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יע"א
אווירוינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה אור ליום ד' לס' במדבר מ"א למבי' תשל"ה לפ"ק בימי העומר, יאמר שומר, חלף ליל ואתא בוקר, ושלוי' וכט"ס לכבוד יר"ג הרב הגאון צמ"ס המפורסם לשם ולתהלה, צדיק צדקות אהב, אין לגמור עליו ההלל כקש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אבר"ק העלמען יע"א ולכאל"ש.

(א) אחדש"ה השגתי גיה"ט, והנני ע"ט ממחר להשיב בענין הפילטער, אם כי כבר כתבתי דעתי העניי, אשר הוא גם דעת גדולי זמנינו הי"ו, כי ח"ו להכניסו לכלי תשמיש למקוה טהרה, מכח כמה חששות דאורייתא ודרבנן, ומי יודע עוד מה יולד יום חששות, כי משתנים המאשינע"ן מיום ליום כמ"ש מרן הגה"ק דשכבה"ג בשו"ת דברי חיים (ח"ב ס"א) וכ"ש בזה"ז שמחדשים בכל יום ע"י הטעכני"ק גדולות, פשיטא שחלילה להקל בזה.

(ב) והנה במה שעוררני כה"ג מאז בשם רב גדול

שליט"א שדיפרף במה שיש חשש זחילה בהפילטער, ורצה לדחות זה מכח ד' רבינו הרמ"א ז"ל (ר"א סעיף נ') דכשוזחלין מעט ושבים למקומן אין חשש זחילה, וכן בזה הולך ושב אחר עבודת הפילטער להמקוה, את"ד. ואמרת לכה"ג שזה ליתא כלל, ולא יעלה על הדעת שזה יהא דומה להא דרמ"א, דמקור מקומו טהור לר' הרמ"א בשו"ת הריב"ש (סי' רצ"ב) ושם מבואר שהמים בהכרח נתפחים מכח האדם הטובל, ומיד אחר כן בסור כח המכריח אז שבים למקומם הראשון בהמקוה, יעיי"ש היטב בדה"ק, אבל כה"ג שהולך להפילטער ואח"כ כשנגמר עבודת הפילטער או בכח המאשינ' ישובו להמקוה או כולם או מקצתם, כפי מה שרוצה הפועל העובד שם, וכי זה יש לדמותו לדברי הרמ"א, ראשית לא שבים מעצמם, ולא תיכף, ולא סמוכים להמקוה, ולא נשארים בחדר המקוה בסמוך, רק הולכים ויוצאים לגמרי ונבלעים בהפילטער, וכל מה שחשבנו כאן שצריך להיות כן, מבואר בל' הריב"ש שם, ובל' רבינו התשב"ץ (ח"ג סי' ל"ד). ולענ"ד יש לדמותו למי שיעשה נקב בצד המקוה שיזחלו למקום מיוחד ברחוק ושם ישאבו המים באיזה כלי או דלי וישפכו בחזרה באיזה שביל שילך בחזרה להמקוה, הכי יעלה על הדעת שזה יוכשר. (ג) והנה משי"כ הרמ"א ז"ל ל' "מעט" כוונתו ברורה דמבואר בל' הריב"ש דכשהכותלים של החדר סמוכים אז מתיר וכן מבואר בתשב"ץ, לא כן אם זחל להלאה ואין שם כותל ע"ש היטב, וזהו שכ' הרמ"א מעט דאם יזחיל למרחקים אזי יהי' שם כותל לא מהני וזהו ל' זחילה מעט שאין בכחן לזחול הלאה, כיון שיש מעכב ע"י הכתלים רק עכ"ח שבים למקומם, ומבואר היטב שד"ק מבוארים בהראשונים הנ"ל.

(ד) ונראה גם להסביר ד' הריב"ש (סי' רצ"ב) למה לא נקרא זחילה ביוצא ושב מעצמו ומתעכבים בכותל הסמוך, שכתבו שם רבותינו, דהוי כמקוה קטן בתוך הגדול, והסברא דאם נאמר דכה"ג מקרי זחילה הרי א"כ לא ימצא טבילה באשבורן, דבכל טבילה מכח האדם הטובל שבים והולכים המים מכאן לכאן, רצוא ושוב מכותל לכותל, ואם זה מקרי זחילה א"כ א"א לטבול בשום פעם באשבורן, אעכ"ח דזחל הוי רק כשלא מתעכבים ויוצאים הלאה, לא כן ביוצאים ושבים מיד ע"י העכוב בכתלים. עכ"פ בנ"ד לא דמי לשם כלל והוי כעובלא לדנא.

(ה) ובעיקר לחדש חדשות כאלו כה הראני בני הרב התו"ב מו"ה שמחה ישראל שליט"א בשו"ת חשב האפוד בזה"ל, אמנם כיון דהוא דבר חדש קצת (שם מיירי שרצו לעשות פעולות שהמקוה תשאר נקי' על ידי איזה פעולות) נתייעצתי עם הגאון שר התורה מוהר"ב וויידענפעלד (שליט"א) זצ"ל מטשעבין ואמר לי כי לפי דעתו אין לעשות במקוה שום דבר שלא נהגו בו הראשונים ואפילו אין עליו שום חשש, כי אי אפשר לדעת מראש מה שיוכל להוולד מאיזה התחדשות שהוא, ואף שבמושכל הראשון נראה כולו טוב, יתכן שבמשך הזמן יצא מזה קלקול שלא שערנוהו, את"ד ע"ש.

(ו) על כן אפריון נמטי' לכה"ג, אשר כצופה לבית ישראל בטהרת מקואות, שיעמוד על משמרתו, ואין להביא פילטער באיזה צורה שתהי' לתוך קהל ועדה, להשתמש בו למקואות, ובטוח אני שכל עדה קדושה תטה און קשבת, בענין חמור אשר קדושתינו תלוי' בזה שלא לפרוץ גדרי הטהרה, ולא יכניסו כלי הזה לגבולם, ובזכות זה נזכה בקרוב למים טהורים בשום ה' שבות עמו. הכו"ח בברכה ושל' והצלחה וכט"ס, ידנ"פ מוקירו כערכו דושת"ה

הק' רפאל בלום

תשובה ז

משה שמערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו, בעהמח"ס באר משה ברקלין יע"א

בעוהי"ת, בימי ספירה נזכה לאורה ויקרב הגאולה לעם נרדפה ובתוכם ה"ה ידיד ה' וידי"ג הרה"ג הצדיק החו"ב נפלא בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים כל דז לא אניס ליה חסידא ופרישא אין גומרין עליו ההלל בנש"ק כקש"ת מו"ה חנוני יו"ט ליפא דייטש שליט"א האב"ד העלמעץ וכעת אור תורתו זורת בעואב"י וויליאמסבורג יצ"ו.

אחרי תת שלו' בירידות ובאהבה, גבור חי"ל וגבור הרוח על שרי מלחמת הקמת מקואות כשרות אין דומה לו בדורינו. פניתי מכל טרדותי להשיב תשובה מאהבה מחמת חומר הענין ושח"ו לא יצא שום ממשול משתיקתנו בדבר העומד ברומנו של עולם טהרתן של בנות ישראל הכשרות.

השאלה העומדת על הפרק אם להכריז ולצעוק בצעקה גדולה ומרה על עושי מקוה עם "פילטער" או אנו נפרוש עצמינו ממקוה כזו ותהיה פסולה בעינינו אבל לצאת למלחמה אין אנו מחוייבים ואינהו יעשו בדירהו מה שרוצים וקולר תלוי בצוארם ואנחנו את נפשינו הצלנו.

אני אומר ומצטרף בצרופי דרבנן עם הני שפוסלים מקוה עם "פילטער" בהחלט ופוסלין אותה פסול גמור, ותמה אני שיש מי שיקבל על עצמו אפילו להרהר להקל ולהרים יד בקדושתן וטהרתן של בנות ישראל, ובפרט שפסולה מפורש בדברי הרמ"א שכל ישראל יוצאים לאורו. דזה לשון הרמ"א (סימן ד"א סעיף ג'), ואין יציאת המים קרוי זוחלין אלא בשאין חזרין למקוה, אבל כשיוצאין "מעט" וחזרין שם לא מיקרי זחילה עכ"ל. הרי שפתי רבינו הרמ"א דאך ירק כשיוצאין "מעט" וחזרין אז לא מקרי זחילה אבל בלא"ה קרוי זוחלין, וכאן בנידון דידן שהמים יוצאין מהמקוה לגמרי לבור אחר מכוסה ונעלם לה"פילטער" בודאי דין מים זוחלין עליהם, ואין להעלות

על הדעת ולומר שמה שכ' הרמ"א "מעט" לאו דוקא, ולכאורה היה מקום לומר כן דתיבת "מעט" שכ' הרמ"א לאו דוקא הוא, דהלא מקור דברי הרמ"א טובעים מתשו' ריב"ש סי' רצ"ב ושם לא נזכר תיבת "מעט" וגם רבינו הרמ"א בעצמו כשמעתיק דברי הריב"ש בדרכי משה (סי' הנ"ל אות כ"ו) לא העתיק תיבת "מעט" ש"מ לכאורה דמה שהוסיף בשו"ע "מעט" לאו דוקא הוא אבל באמת אי אפשר לומר כן והוא טעות מוחלט לחשוב כן דהיא הנותנת מאחר שבריב"ש ובדרכ"מ לא נזכר תיבת "מעט" והרמ"א בפסקו בשו"ע הוסיף מדעתא דנפשי' דדק כשיוצאין "מעט" וחזרין "לא מקרי זחילה" ש"מ בלא"ה קרוי זוחלין.

ואחר קצת עיון בעלמא מובן מאוד מאוד הדק היטב למה הוכרח הרמ"א להוסיף בשו"ע תיבת "מעט" ולא כן הריב"ש ובדרכי משה כשמעתיק הרמ"א דברי הריב"ש, דבתשו' הריב"ש (סי' רצ"ב) השאלה במקוה שמחזקת מ' סאה היינו שכותלי המקוה אינן מחזיקים יותר ממ' סאה וכשארם נכנס לתוכה לטבול ע"כ שיעור מים כנגד גופו יוצא והמקוה בעומק במקום נמוך וכשהמים יוצאין קצת למעלה ממילא חזרין ואי אפשר שיזחלו רק מעט ולא יותר, וכן בדרכי משה (אות כ"ו הנ"ל) מעתיק הרמ"א צורת המקוה ז"ל: ובתשובת ריב"ש (סימן רצ"ב) הא דפסול דוקא דלאחר שיצא המים מן המקוה אינם חזרין לשם אלא זוחלין, אבל אם המקוה "במקום נמוך" שהמים יוצאים לחוץ ושבין אח"כ למקוה, מקרי אשבורן ולא זחילה ומותר לטבול בה אפילו במה שיצא דהוי כעודה במקוה עכ"ל, הרי שעפ"י הציור של הריב"ש וכמו שהעתיק הציור הרמ"א בדרכ"מ מעצמו מובן שאין יוצאין רק "מעט" וחזרין, ע"כ לא הוכרחו לפרש דבריהם דמעצמו מובן שכן הוא, אבל רבינו הרמ"א (בסעיף ג') שאינו מעתיק ציור המקוה וגוף השאלה רק עיקר ההלכה, הוכרח להוסיף ולשכל ידו הגדולה בחכמת התורה ולהוסיף תיבת "מעט" לדעת שכן הוא האמת וכן היא ההלכה דדק כשיוצאין "מעט" לא מקרי זחילה הא בלא"ה זוחלין גמורין קרוין, וזה ברור כשמש ואין אדם יכול לחלוק ע"ז. ועוד מוסיף אני לברר וללבן את האמת שתיבת "מעט" שהוסיף הרמ"א הוא מוכרח להלכה ומוסכם אליבא דכו"ע והריב"ש והדרכ"מ לא הוכרחו להוסיף כי עפ"י ציור המקוה מעצמו מובן שכן הוא, דהלא הריב"ש מתיר לטבול במקוה זו שאין בה אלא מ' סאה והמים שיצאו ע"י ירידת האדם מצטרפים עם המים שבמקוה והטבילה עולה לו, וכי יעלה על הדעת שבמקוה עם פילטער נצטרף המים שבפילטער עם המים שבמקוה ונתיר לטבול במקוה גם אם אין מ' סאה במקוה רק בצירוף עם המים שב"פילטער", אלא ע"כ בדינו של הריב"ש ע"כ הפי' כמו שכ' רבינו הרמ"א כשיוצאין "מעט" וחזרין שם לא מקרי זחילה אבל בלא"ה זוחלין קרוין והטובל במקוה זו טבל בזוחלין ולא עלתה לו טבילה, וטמא כמו שהי' טמא מלפני טבילתו.

ועוד גם זאת משכ"ת הרב המתיר שהיות והמים

שנתקנו ע"י הפילטער עוברים דרך המשכה לבור הזריעה ומשם להמקוה שטובלין בה ולפיכך אין שום חשש וכו', ואני עומד ומשתומם על דעתו זו שהגרי אף אם הפילטער עומד ממלאכתו, גם אז המקוה פסול, כי על ידי כלי מתכות של הפילטער נסגרו פתחי יציאת המים וכל המים שבמקוה עומדים ע"י דבר המק"ט. ע"כ ברור כשמש שעפ"י הלכה מים היוצאים מבור מקוה לה"פילטער" הם מים זוחלין ופסוליין לגמרי בהחלט גמור בלא שום חולק והחולק ע"ז חולק על הרמ"א שאנו יוצאים לאורו.

ומחמת הטרדות א"א לי להאריך ובפרט שהדרש פשוט שחזן מכל הנ"ל יש עוד הרבה חששות שחלילה להסכים לשתוק בדבר כזה אלא הכל מחוייב לצעוק ולהכריז ולהודיע שמקוה עם פילטער היא פסולה. מוקירו ומכבדו ומאווה לו הצלחה שבכל אשר יפנה יצליח, ידי"ג עזו וע"ז בעה"ח עש"ק פ' במדבר תשל"ה לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו

משה שמעון

אב"ד דעברעצין יצ"ו

תשובה ח

בצלאל שמעון

מח"ס שו"ת בצל החכמה ב"ח

לפנים אבדק"ק הרמנשטרט, פאפא ועד"י, מעלבורן יצ"ו אבדק"ק, קהל יראים, ווין יצ"ו

בס"ד, שלו' ויש"ר ברכה והצלחה וכל טוב סלה למע"כ ידי"ג הרב הגאון המפורסם צדיק ונגב שוקד על טהרת בית ישראל וכו' כש"ת הג"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א האדמו"ר ואבד"ק העלמען יצ"ו מחבר ספרי טהרת יו"ט.

אחדשה"ט ושת"ה, מכתב כהדר"ג שליט"א בשעתו לנכח הגיעני. שמחתי בהודעתו כי בעזרתו ית"ש הנו עומד כבר באמצע הדפסת ספרו ספיר ויהלום יקר הערך נקוב בשם טהרת יו"ט על מס' והלכות מקואות ח"ה, ייה"ר שיזכה לברך על הגמרו במהרה. כן אני תפלה וברכה ירפאהו ה' ויחלימהו ולאיתנו הראשון ישיבהו לעמוד על משמרתו משמרת הקודש לטהרה ולקדושה אכיה"ר.

ואשר בקשני להודיעו חו"ד העני' בדבר מסנת הנקרא פילטער שמשתמשין בה לניקוי מי בריכות שחי', אם מותר להשתמש בו גם לניקוי מי מקוה או שיש לפסולו משום שאובין וחשש זוחלין. לענ"ד פשוט בס"ד דתרווייהו פסולי איתניהו ב"י, ואם כי מבואר ברמ"א (סי' ר"א סעיף ג') שאם המים יוצאין מעט וחזורין למקוה לא מקרי זחילה ע"ש. פשוט דהיינו דוקא כשהמים היוצאין חזורין למקוה מאליהם מיד אחר שפסק כח

הדוחף שעל ידו יצאו לחוץ כמבואר בתשו' ריב"ש (סי' רצ"ב) שממנו מקור להלכה זו, לא כן בנדון הפילטער שלפנינו שהמים היוצאים מן המקוה אל הפילטער אינם חוזרים משם מעצמם רק אחר שינקו המים שם הם מוחזרים אל המקוה ע"י כח חשמלי דוחף, וכיון שכן אין החזרה זו מוציאתם מידי פסול זוחלין.

אדרבה עפ"י הדברים שכתבתי פשוט לענ"ד כי ע"י החזרת המים להמקוה נתוסף עוד חשש זוחלין גוסף על פסול זוחלין שבשעת יציאת המים, והוא עפ"י המבואר בס' דברי חיים (הל' מקואות סעיף ה) דגם בזחל לתוך הבור או המערה ואינו יוצא לחוץ מהמערה והבור נקרא זחל בשעת זחילתו לתוכן ע"כ ע"ש. ועי' לחם ושמלה (לחם סקט"ו) בשם ס' מי השילוח שדעתו להתיר זחילה לתוך המקוה, ומ"מ סיים שם בסוגריים, כי נראה דהרא"ש הקאן לא ס"ל הכי ע"ש. ועי' דרכי תשובה (סי' ר"א סקי"ג), ועי' שו"ת חזון נחום (סי' ס"ט) שמאריך בבירור דעת רבינו הד"ח ולבסוף (שם אות י') מקיים ומחזק דברי מרן הד"ח זצ"ל. גמצא כשהמים יוצאים מן המקוה אל הפילטער הרי הם נחשבים זוחלין לכו"ע, וכאשר הם מוחזרים מן הפילטער אלי' שייך בהם פסול זוחלין לדעת מרן הדברי חיים והמחזיקים בשיטתו שבדאי יש לחוש לדבריהם.

מרוב טרדותי אי אפשר לי להאריך כעת יותר וה' שגותיו יאריך בטוב ובנעימים בריות גופא ונהורא מעליא כברכת ידידו דושת"ה תוך צפני לרחמי ה' כי לא כלו. וינא יצ"ו, ב' לסי' נשא את ראש ה'תשל"ה

בצלאל שמעון

תשובה ט

הרב אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד

ב"ה, או"ח של שבועות תשל"ה לפ"ק.

ביום א"ח של שבועות, יתברך ממעונות, בשפע ברכות, ושובע שמחות, העוסק בטהרות, ה"ה ידידי ויד"ע הרב הגאון הצדיק המפורסם, לוחם מלחמת ה"צ וכו' כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א, הגאבד"ק העלמען, מחבר ספריו היקרים והמפורסמים בכל תפוזי "טהרת יו"ט", ה' עמך גבור החי"ל.

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות לגברא דבה כוותי', הנני בזה ע"ד עשיית מקוה עם "פילטער" [כלי מסנת] אשר ענותנותו תרבינו לפנות אלי בענין גדול ונגב כזה, שהנהיגו איזה קלי הדעת במדינתנו, הנה כבר מלתי אמורה במכתבי הקודם, להצטרף בצירופא דרבנן, עם גדולי הרבנים שליט"א לאסור באיסור חמור קלקלה זו, שיצאה במדינה זו המשובש בגסות, לפגוע בטהרתן של ישראל ח"ו, וכמו שהאריכו בזה בספרו היקר "טהרת יו"ט" עמ"ס מקואות ח"ג מכמה חששות, הא'

מטעם שאובין מחשש שכלי ה"פילטער" מקבל טומאה, דיש להשתמש בכלי זה גם בלי חיבור לקרקע, וא"כ לא נעשה לשמש עם הקרקע, וממילא לא מהני מה שחברו אח"כ דחקו ואח"כ קבעו אין חיבורו מבטלו מתורת כלי, והמים שעוברין בתוכו נעשו שאובין, ויש חשש דג"ס וג"ס, וכן מטעם זוחלין ג"כ.

ונחזי אנן בחשש א', שה"פילטער" י"ל דין כלי ועושה המים שבתוכו שאובין, הנה מאז שכתבתי מכתבי הקדום בענין זה חקרתי ודרשתי היטב אצל בעלי אומן מהותו של כלי זה, ונאמר לי שמייצרים כלי זה במדות שונות, גדולות וקטנות, כפי מדת קבוצת המים שצריך לנקותם, ובריכה גדולה צריכה "פילטער" גדול במרוצת כח הגדול, והבריכות הקטנות [שנעשין כעת מקנבס ושאר חומרים קלים, כדי שיכלו לטלטלם בנקל] א"צ רק "פילטער" קטן בכח מניע קל, ויש לטלטלו ממקום למקום יחד עם הבריכה, באופן שלא נעשה כלל לשמש עם הקרקע, והוי ככלי לחוד שנעשה לצורך ניקוי המים, ויש לדמותו למ"ש מרן הגה"ק הר"ח זצ"ל ח"א קי"ד סי' מ"ה לענין פקק של מתכות, שהאומנים עושין אותו הן למרחצאות הקבועות בקרקע והן לאמבטאות שהם כלים ממש, ולא נעשים כלל לשמש עם הקרקע ומקבלים טומאה עיי"ש, וכמש"כ הפוסקים ז"ל לענין סילנות המקבלים טומאה אף אם חברן לקרקע דהוי כחקקו ואח"כ חברו, נמצא שהמים העוברים בתוכו נעשו שאובין ממש.

וע"ד חששא דזוחלין, בודאי דיש לחוש לזה, כיון שהמים נכנסין ויוצאין תמיד בלי הרף מהמקוה לתוך כלי זה ברצוא ושוב, וכבר העלה מרן הר"ח זצ"ל בסעיף ג' דכמעט כל הפוסקים ס"ל דפסולין דאורייתא, ומרן הגאון בעל הת"ס זצ"ל חיו"ד סי' ר"א דחשש זחילה היא חששא דאורייתא, ובפרט שזחילה זו היא זחילה תמידית ולא מקרית שבאה במקרה לעיתים רחוקות, בודאי שצריך להחמיר בה יותר כמ"ש התוס' בב"מ, עיין מס' כתובות דף כ"ח ע"ב ד"ה בית הפרס וכו' לענין ספק טומאה ברה"ר דטהור, היינו רק כשהספק נולד באקראי אבל היכא שהשדה היא בספק לעולם לא רצו לטהר, אף דמדאורייתא טהור עיי"ש, וע"ע בתשו' אמרי יושר ח"א סי' קט"ו דגם עיי" היתר ס"ס אין ראוי להקל בדבר תמידי עיי"ש, וא"כ אף אם נדחוק עצמינו לומר דל"ה רק חשש רחוק של זחילה, מ"מ בענין תמידי יש להחמיר.

ולבד מן כל דין, עלולה המצאה זו להרוס את כל בנינה של הטהרה במדינה זו שנוטה תמיד להמצאות ושיכלולים חדשים, והיום יעשו "פילטער" ולמתר ישתמשו בהמצאה אחרת חמורה מזו, בבחי' היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד וכו' רחמנא לשיזבן, והמיקל בזה הלכה למעשה, יהיה מה שיהיה, יחוש לנפשו לבל יכשיל בזה את הרבים באיסור כרת ר"ל, וה' יגדור פרצותינו ויזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו עד אשר נזכה במהרה לבימ"צ בב"א. ואל תהא ברכת הדייט קלה בעיניו, שיגבר חיליו

לאורייתא ולזכות את הרבים, זיתרומם קדנו למעלה למעלה כאות נפשו הטהורה, וכעתירת ידידו הרוש"ת מלונ"ח והחותם בכל חותמי ברכות.
הרב אברהם מאיר איזראעל
אב"ד ק" הניאד

תשובה י

נתן געשמעמנר

אב"ד קרית אגודת ישראל, בני ברק

בס"ד, קרית אגו"י בני ברק, ח"י לירחא תליתאי תשל"ה לפ"ק

ה' עמו גבור החי"ל, הי ניהו איש חי רב פעלים לשקוד על טהרתן של ישראל, הרב הגאון הצדיק הנודע בשערים המצויינים בהלכה צנמ"ס חו"פ כקש"ת מוה"ר חנניא יו"ט ליפא דייטש שליט"א אדמו"ר מהעלמען, על ישראל הדרתו בעוב"י ברוקלין יצ"ו.

גלילי ידיו הטהורים הגיעני, אגרת קמא ותנינא, אולם לרגל היותי מוקף חבילי טרדין לא הגיע זמני לומר שורה בתשובה מאהבה, כאשר איותה נפשי לעשות רצון צדיק כמותו ירבו בישראל, ואחר עד עתה, ואתו רב הסליחה, ואף כעת אנקוט נפשי כפום מסת הפנאי קמא קמא דמטי לידי, וה' שנותיו יאריך.

ע"ד מקוה שרצו להתקין בתוכו פילטער, אשר תכליתו לסנן ולנקות את המים המשומשים, ע"י הוצאת המים מהמקוה והעברתם דרך מסנן, ואחר כך הם חוזרים להמקוה כבראשונה — והרבנים הגאונים הצדיקים שליט"א בתשובותיהם כבר כתבו בזה לדרךם בקודש, ואנו אין לנו שיור רק התורה הזאת שירי טהרה פרט ועוללות.

(א) הנה בשעה שהמים יוצאים מהמקוה ע"י פעולת הפילטער, פשוט שהמקוה פסול מטעם זוחלין שהוא פסול דאורייתא, וכמבואר ברמ"א (סי' ר"א ס"ב). האמנם בשו"ת זקני החתם סופר זצ"ל (חיו"ד סי' ר"ב) כתב להוכיח בדעת הרשב"א דס"ל דזוחלין אינו פסול אלא מדרבנן, והוא ממה שכתב הרשב"א בחידושו לשבת (ס"ה:) להקשות, דברבו הנוטפין על הזוחלין נימא קמא קמא בטיל, ותירץ שם ר"ת ז"ל דלא אמרו קמא קמא בטיל אלא במערה מעט מעט בהפסקות, אבל בנוטפין שיורדין בלא הפסק הרי אנו רואין כאלו בא הכל ביחד ואינו בטיל, וכתב ע"ז הרשב"א, "אלא שקשה לתירוצו הא במס' מקואות (פ"ז מ"ש) ומייתי לה ביבמות (פ"ב:) מקוה שיש בו ארבעים סאה נטל סאה ונתן סאה כשר עד רובו, וברובו מיהא פסול ולא אמרינן קמא קמא בטיל ואע"ג דקא יהיב בסירוגין, וי"ל דהתם הוא מיירי במי פירות וכו' ואפשר דבמי פירות החמירו". וביארו החת"ס ז"ל דמי פירות פסולו מן התורה, ומשמע דזוחלין

דרבנן הוא עכ"ד אולם כעת נדפס ספר שער המים להרשב"א ז"ל בסו"ס תורת הבית — ירושלים תשכ"ג — ושם (שער י"א) מבואר בהדיא דס"ל דזוחלין פסול דאורייתא, דאחרי שהביא פלוגתת ר"ת ז"ל ושאר ראשונים אם מותר לטבול בנהרות, מסיים „ומדבריהם למדנו שאין טובלין בנהרות אלא עושין גומא סביב הנהר, ומושכין שם מי הנהר כאבזה דשמואל שהיה עושה מקואות סמוך לפרת לבנותיה, ולהם שומעין שאמרו להחמיר בשל תודה כאבזה דשמואל". הרי דפסול זוחלין הוא של תורה, דהא פסולם של הנהרות משום זוחלין הוא, ומה שכתב הרשב"א בשבת (ס"ה:) „הנ"ל דבמי פירות החמירו, נראה כוונתו עפ"י מש"כ הרשב"א ביבמות (פ"ב:) אהא דאמרו שם בנתן סאה ונטל סאה במי פירות עד רובו כשר, דבאמת כל שלא שינו את מדאיו מן הדין אפילו נתן ונטל כל היום כשר, ומדרבנן הוא דהחמירו עד רובו עיי"ש, הרי שאם שינו את מראיו פוסלין המי פירות מעיקר הדין, וממילא מובן מה שהחמירו במי פירות שלא לומר קמא קמא בטל, שהרי אם ירבו עליו מי פירות עד ששינו את מראיו, לא יועיל הביטול כלל, ולכן גזרו חכמים שלא להכשירו אלא עד רובו, משא"כ בפסול זוחלין אילו היה מעדה בהפסקות היה הביטול מועיל אף אם מערה כל היום, ולא פסלו בנוטפין שדבו הזוחלין אלא משום שיוודין בלא הפסק, ועיין תויו"ט מקואות (פ"ז מ"ב) בשם הרא"ש.

(ב) והגה יסוד הוכחת החתם סופר ז"ל בתשובה ס"י ר"ב) דזוחלין דרבנן, הוא עפ"י מה שהקשה אהא דאמרו בשבת (ס"ה:) דאבזה דשמואל דעביד מקואות לבנתיה ביומא דניסן משום שמא ירבו נוטפין על הזוחלין פליג על שמואל דס"ל דנהרא מכיפיה מתברך, וכן מה שאמרו דשמואל פליגא דידיה אדידיה דאמר שמואל אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד, ולכאורה למאי דס"ל לשמואל בפסחים (כ"ט:) דמין במינו לא בטל, א"כ נהי דאמת הוא דנהרא מכיפי מתברך, מ"מ הא חזינן שנפלו לתוכו מי גשמים, ולכן אף אם לא רבו נוטפין על חזוהלין אסור לטבול בו משום דהמים הנוטפין לא נתבטלו, דמין במינו לא בטל, וכן הקשה החת"ס בחידושי לנדרים (מ), ומזה הוכיח דזוחלין לא הוי אלא פסול דרבנן, ובדרבנן גם מין במינו בטל עיי"ש באריכות, ולע"ד נראה ליישב קושיית החת"ס ז"ל, עפ"י מש"כ בשו"ת חת"ס (או"ח סי' ק"מ) וז"ל „לא שייך רובו ככולו אלא מתוך כולו, דמסנהדין ילפינן דבעינן רוב מתוך כל, אבל אם לא נתוועדו רק רוב מסנהדין אינו כלום, וה"ג לעולם שדינן המיעוט בתר הרוב, אבל כולו לפנינו, כגון יו"ד הוה עדה לדבר שבקדושה, ואם ז' מהם לא שמעו קדיש וברכו, נמשך המיעוט אחר הרוב, אבל אם נתוועדו ז' לא אמדינן דבר שבקדושה, וכן הצבור רוב שחטאו מביא המיעוט עמהם פר בהוראה, וכן לענין טומאה וטהרה בעשיית פסח, וכן חיות שמיעוט סימנים נגררים בתר רוב דנפק חיותא, וכן בכל דוכתא, אבל לאכול פחות מכשיעור או לטבול בפחות מכשיעור ולימא רובו ככולו, לא שמענו,

אה"נ אי איתא כאן מ' סאה ודובו כשר ומיעוטו שאובים נמשך אחד הרוב, אבל חסד קורטוב אינו טובל" עכ"ל. הרי מבואר דמקוה שיש בו מ' סאה ורובן מים כשרים ומיעוטן פסולים, שפיר טובלין בו מטעם רובו ככולו, ואין זה מטעם ביטול, דהא ביטול אינו שייך בדבר הניכר וכמבואר בטו"ז או"ח (סי' תרל"ב סק"ג) ומג"א (סי' תרכ"ו סק"ג) וברמ"א יו"ד (סי' צ"ח ס"ד) וביאור הגר"א שם, ומ"מ אמדינן דובו ככולו אף כשהמיעוט ניכר, וכגון בשבעה שלא שמעו קדיש וברכו ושלשה ששמעו, דהשלשה ניכרין ומ"מ מצטרפין להרוב, אלא דגזירת הכתוב הוא דכל היכי דאיכא כולו, ודובו כשר ומיעוטו פסול, אמרינן רובו ככולו ומועיל כאילו היה דובו כשר, ואף שהמיעוט הוא בעין ולא נתבטל בהרוב, ומעתה נתישבה שפיר קושיית החת"ס דלשמואל דס"ל מין במינו לא בטל נימא דאף בלא דבו נוטפין על הזוחלין ליפסל משום שהנוטפין אינן בטילין, ברם להנ"ל אתי שפיר, דנהי דאין המיעוט נוטפין בטילין משום דמין במינו לא בטל, מ"מ שפיר טובלין במקוה זה מטעם רובו ככולו, כיון דרובן זוחלין הוא ודו"ק.

(ג) ודע כי יסוד דברי החת"ס ז"ל דלא אמרינן רובו ככולו אלא ברובו מתוך כולו, מבואר בדברי אביר הקדמונים ז"ל ה"ה בשו"ת מהר"ט (ח"א סי' ח"ן) וז"ל „וכבר אמרו בהוריות (ג:) ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא, ה"ק אי איכא כולם (סנהדרין של ע"א) הויא הוראה, ואי לאו לא הויא הוראה, נמצא שכשאמר הכתוב ואם כל עדת ישראל ישגו, אע"פ שגם כן הוא הדין אם לא שגו אלא רובן, מ"מ צריך שתהא השגיאה מ כל ל כולם, ועל זה קראה תודה כל עדת וכו'. שכן הדין נותן שבכל הדברים ילכו אחר הרוב, שהרי אמדה תורה אחרי רבים להטות, אבל כשלא נמצאו כולם שם אין הסכמת הרוב מועיל, ובסנהדרין עצמן נוהג הדין הזה, שהרי דיני נפשות שהן בכ"ג דבעינן עדה שופטת ועדה מצלת, אטו אם יהיו י"ב דיינים בלבד וכולן מחייבים יאה גידון על פיהם לפי מה שהם רובם שלסנהדרי קטנה מחייבין, אין הדבר כן, שאין דיני נפשות אלא בכ"ג ואחר כך יהא גזון על פי הרוב שהם י"ב וכו', אך זה דבר ברור ומוסכם שאין הולכין אחר הרוב אלא כשיהיו כולם שם" עכ"ל. והן הן דברי החת"ס ז"ל. ועיין בזה בס' נחל אשכול על ספר האשכול (ח"ב הלכות תפילין עמוד צ"ג). וראיתי בס' לקוטי העדות על תשו' חת"ס (או"ח סי' ק"מ אות י"ד) שהביא משו"ת שם אריה (חיו"ד סי' י"ג) שתמה על החת"ס הנ"ל שראה מדבריו דדין דרובו ככולו ילפינן מסנהדין, והלא דין זה נלמד ממס' גזיר (מ"ב), מדגלי רחמנא בתגלחת גזיר דבעינן כולו הא בעלמא רובו ככולו, ועפ"ז האריך להשיג על דברי החת"ס, וכן האריך לתמוה בזה בשו"ת בית שערים (או"ח סימן קס"ד קס"ה) עיי"ש. ברם המדייק בלשון החת"ס ז"ל יראה שמעולם לא עלתה על הדעת ללמוד דין דרובו ככולו מסנהדין דבודאי דמנוזר ילפינן, ולא כתב אלא „דמסנהדין ילפינן בעינן רוב מתוך כל", והיינו לא אמרינן רובו ככולו אלא

זעקה גדולה ומרה על חילול ה' כזה, ועוד דהלא טענתם שע"י הפילטער יתרבו הבאות לטבול, מעיקרא ליתא, וכי יעלה על הדעת שאשה ואיש החוששים על כרת דאורייתא יתלו טבילתן בנקיות קצת, חס מלהזכיר.

הלא בודאי בלא שום ספק בעידם יצ"ו יש מקוה טהרה נקי לגמרי, שבודאי כל אשה היותר מאדערנית יכולה לילך לטבול אם רק יש לה רצון של שוה פרוטה, ואם איננה הולכת היא ראייה ברורה שעל צערינו ודאבונינו אינם חושבים על חומר האיסור והעונש, ה' ירחם, וא"כ מה לנו אפי' להעלות על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן טענות של הבל כזה. ע"כ התחזקו והתאמצו בקדושתן וטהרתן של בנות ישראל הכשרות אל תזונו ח"ו אף כחוט השערה מהא והמקוה תבנו בלא פילטער בודאי ובבירור כי רצון ה' אלקינו נותן התורה כן.

וע"ז בעה"ח ה' לסי' עקב תשל"ה לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו

משה שמעון

בעהמח"ס שו"ת באר משה ד' חלקים
אב"ד דעברעצין יצ"ו

תשובה יג

אברהם אנגלרד

רב ור"מ בקרית באבוב בת"ים, ארץ ישראל

י"א מנ"א תשל"ה

החיים והשלו' ורב ברכות מאלקי המערכות אכ"ק הה"ג הצדיק המפורסם אשר לוחם מלחמת ה' בטהרת ישראל וזכה ומזכה הרבים בענין המקואות וחובר חברים מזוהם כקש"ת מו"ה ח"ל דייטש שליט"א.

אחדשת"ה מכתבו קבלתי ואינני יודע מה פנה אלי אם כל צדיקי וגאוני ישראל עומדים בימינו בכל החדשות לבקרים באו לחדש דברים אשר לא שערום אבותינו ורוצים לסכך ע"י תיקונים את דת תוה"ק וכל חדש ידוע מדברי מרן הח"ס אסור מה"ת ומה לי להוסיף עוד בענינים הללו ובכל זאת לא אשיב פניו להיות נמנה בין עושי מצוה לגעור במחדשים בענין החמור של טהרת ישראל.

(א) והנה בדברי מקוה ע"ג מקוה כבר האריכו למעניתן ורוב האחרונים הלומדים האמיתיים החזיקו בעוז דברי כ"ק אדמוח"ו הגה"ק מצאנו י"ל בתשו' בסי' מ"ו ופ"ח שדעתו ברורי שמקוה ע"ג מקוה יש בו משום קטפרס שאינו חיבור בענין מקוואות כמבואר פ"ח דטהרות ולפי דבריו יש בזה משום לתא דאורייתא בחשש זוחלין וגם בכולה שאוב יעיי"ש והסכימו ע"י העמק שאלה בח' יו"ד סי' נ"ט ובס' פרי השדה והגאון ר' חיים ראלער ז"ל בס' באר חיים מרדכי האריך והרחיב לבאר ש' רבינו הד"ח ז"ל יעיין בספרו סי' ט"ז ועוד כמה אחרונים אשר אין לי ענין להוסיף על דבריהם

ואף שיש כמה גאונים מקילים יעויין בתשו' אבני נזר בסוף האו"ח כשהעריך את מאור עינינו רשכבה"ג הד"ח ז"ל נגד החולקים בענין אחר שאכ"מ איך גער בהם ובפרט כי כל המתעמק בדבר זה רואה צדקת דבריו וכיון שמשמע שרוב גדולי הפוסקים והר"ת והר"ש ור"י ועוד כמה פוסקים ס"ל דמקוה ע"ג מקוה פסול גמור ואפי' נדחוק לפרש דבריהם כמ"ש בס' נפש חיה ובשו"מ אולם מידי ספק לא יצאנו והרי בתשו' תשב"ץ סי' י"ז וכן בתשו' ח"ס בסי' ר"י ובכמה תשו' בד"ח שלענין איסור כרת וחזקת איסור אנו צריכים לכתחלה לצאת ידי כל השיטות והרי קיי"ל כר"י בפ"ב דמקואות דבכמה ס"ס ואפי' בס' ג' לוגין שאובין שאינו אלא מדרבנן לכו"ע מחמירין בליטהר דאוקמי אחזקת טומאה ועיין בש"ך יו"ד סי' ק"י ס"ק י"ט ובמלמ"ל פ"י דמקואות ואפי' בספיקי טובא כמבואר במס' עירובין ל"ו ובכמה פוסקים ראשונים ואחרונים ולכן בודאי להוציא אשה מחזקת טומאה ע"י טהרה במקוה צריך למיחש לכל ספק של דעות ובפרט כי לכמה פוסקים יש בזה חשש איסור דאורייתא אין שום ספק בעולם שצריך להחמיר לכתחלה ולא לעשות מקוה ע"ג מקוה בכל צורה שתהי' וגם מה שהביא בשם גאוני דורנו וצדיקיו שאפי' לעשות עוד בור מן הצד יש בזה כמה מכשולות כמבואר בדברי התשובות שהעריך כ"ת ועל דבר כזה נא' כל המוסיף גורע והטיבו אשר דברו להביא ממקור טהור בשבת י"ד לענין שאובין שלא יאמרו לא אלו מטהרין רק אלו מטהרין ואין בזה כל ספק כי סוף סוף באם אפשר לעשות בור השקה מן הצד למה להם זה אלא שרצונם לעשות סמך כשיהיו רחוקים בבור מן הצד ואם כבר יסמכו על זה בודאי יתבטל זה הבור העיקרי מן הצד שהוא בלי פקפוק וד"ל.

(ב) בענין המכונה שנקרא פילטער שאינני בקי בטיבו כי ב"ה בכאן בארצנו לא ראיתי עוד כזה בודאי ג"כ צודקים דברי הגאונים שיצאו חצץ לאסור את זה מפני כמה חששות ובפרט בעו"ה בדרך כזה אשר הפרוץ מרובה על העומד בודאי צריכין יותר לסייגים וגדרים בפני פורצי כרם ה' צביאות תורתו הק' וכאשר יבואר והנה כ"ת העתיק מכתב מרב אחד אשר מקלו יגיד לו ורוצה לסכך עולם אשר אולי באם יקילו עליהם כל הריעותות התרתי היינו מקוה ע"ג מקוה וגם שיהי' פילטער אולי יתוספו נשים שירצו לקיים טהרת המשפחה והנה הרב הזה לא חש לקמחי' כי אדרבה חז"ל בעת פירצה החמירו יותר והרי בעת חזרבו האומה שעם ישראל נפוצו בגלות נתקבצו בעליית חנניא בן גרון ושמונה עשר דבר גזרו בו ביום פתן משום שמנן ושמן משום ייגון וכו' עיין סוגיא ד"ח דבר בשבת י"ד—י"ז והלא בעת כזאת אשר נפלה תפארת ישראל וחרב המקדש ועם ה' נפלו בחרב והתחיל הגלות האיומה ה' להם לעשות קילות לפי דברי הרבנים כאלו כדי שיחזיקו מעמד הרוצים להיות שומרי הדת ואנו רואים בזה אדרבה איזהו חומרות וגזירות גזרו על הצבור כי בעת פריצת הכרם צדיקים יותר גדרים להחזיק ומי שידעה להיות

תצ"ו, כאו"א לפי שבחו ומהללו, יראו במהרה בנחמת ציון וירושלים.

אחדשה"ט כיאות, הנה ושמעתי ותרגו בטני, ותסמרה שערות ראשי, על הפירצה הנוראה, לאלה מקרוב באו לחדש חדשות, ולפרוץ פרצות, בגדרן של טהרת בנות ישראל, לבנות מקוה אשר לא שערוה אבותינו, עם פילטער שנאסר מגדולי התורה שליט"א, מטעם כמה חששות גדולות, מהן פסולי דאורייתא, ומענה בפיהם, כי ע"י הנקיות ע"י פילטער זה, תרבנה נשים עדינות להטהר בה, חס מלהזכיר, אין זו רק מעצת היצר להרבות פסולים בישראל, והנה אני הקטן והצעיר באלפי ישראל כבר חויתי את דעתי העני' בענין חמור זה בכמה מקומות, ולא באתי במכתבי זה רק להתנפל ולהתחנן לפניהם, לזעוק ולהתריע, ועל דבר זה מתריעין אפי' בשבת, שח"ו לא יעשה כזאת בישראל, לבנות וכ"ש להשתמש במקוה כזו שנפסלה ע"י גדולי דורנו שליט"א, וכלשונו הזהב של מרן הגאון החת"ס זצ"ל (חיו"ד סי' ר"י) לענין פסולי מקוה לכמה פוסקים, וולה"ק, הלילה לעשות מעשה להקל לסמוך על המקילים, ולגבב קולות, כי מאן ספין וחשוב להגיס לבו בהוראה, ע"כ. וכ"כ מרן הגאון בעל הד"ח זב"ל (ח"ב סי' פ"ו) בנדון רב אחד שרצה לסמוך בענין מקוה על דעת יחיד (א' מגדולי הפוסקים אשר כל בית ישראל נשען עליו עיי"ש) במקום שרוב הראשונים והאחרונים חולקים עליו, ומכש"כ באיסור גדה החמור, ע"כ. ומובטחני שכל מי אשר יראת ה' נוגע בלבבו לא ישמע ולא יאסה לעשות כדבר הרע הזה, ושארית ישראל לא יעשו עולה לפגום את זרעיהם וזרע זרעיהם עד עולם במקוואות פסולות כאלו, כי בלי ספק שבנינה של מקוה זו בעירכם עלולה להמשיך אחריה גם ערים אחרות שיקילו ראש בהמצאה זו, וכפי ששמעתי שכבר נכשלו בזה בכמה קהלות סביבותיכם, רחמנא לשיזבן מהמכשול הנורא העלול לצאת מזה, כי הבערה ללה"ב תצא בכל ערי המדינה הגדולה הנו המשובשת בגסו"ת, להרבות פסולי גדה בישראל, ולענין אותן הנשים שכבר נכשלו בעוה"ר לטבול במקוה כזה, כבר כתב ק"ז בעל מראה יחזקאל זצ"ל (סוף סימן קמ"ח) שצריכות טבילה שנית במקוה ששרה כהלכה אליבא דכל הדיעות, וצריכות לקבל תשובה על שגגתם באיסור כרת החמור ר"ל, ולהשימזע יונעם ותבא עליו ברכת טוב, ותכסות הטהרה נזכה במהרה לנחמת ציון וירושלים על ידי ביאת משיח צדקנו בב"א.

כעתירת העלוב, והרצון, הצעיר באלפי ישראל
הרב אברהם מאיר איזראעל
אבד"ק הוניאד

השמטה מה שנשמט ממכתבי הקודם

והנה כמה שכתב הרב המקיל, שה"פילטער" ההוא ל"ה כלי, שיעשה את המים העזוברים בה שאובים, כי המסנת היא מלאה נקבים, שאחר שניקה את המים

יהודי יזר בכל אלה כדי שלא לפגוע ח"ו בעיקרי התורה, וכמו שמצנו ג"כ לחז"ל עיין חו"מ סי' ב' ב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין כדי להעמיד הדת על תלה עיי"ש והנה התוס' בשבת ד' על הא דאמרינן שם וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך הקשו מהא דא"י בעירובין ל"ב נחא ל"י לחבר למיעבד איסור קל ולא ליעבד ע"ה איסור חמור איסורא רבא כתבו התוס' היינו דוקא כדי שלא יאכל ע"ה טבל על ידו וכו' אבל היכא שלא בא איסור ע"י אין אומדים לאדם חטא אפי' איסורא קלילא שלא יבא חבירו לידי איסור חמור וכו' וכן אפילו לתי' בתרא שם בתוס' דמחלקים באופן אחר היינו היכא דלא פשע ויש להצילו מאיסור חמור אומרים חטא עיי"ש היינו בענין אונס ואנו מצווין בדרך ערבות להציל חבירו מאיסור חמור עיי"ש וא"כ לא מצינו כזה שאנו נקל בשביל אנשים שומרי תורה ומצוות להקל באיסור קל אפי' כדי לאפשר לקלי הדעת שאין להם שום אונס בדבר לקיים את המצוות כתקונן רק שאין רוצים ובהפקירא נחא ל"י וגם כי כל הטענות האלו שיוסדם ממס"קני הדת ר"ל מהם ומדעתם ידענו התוצאות שאף אחד מהם לא נעשה שומר עיקרי התורה ע"י המקילים להם ויש לי הרבה להאריך בדבר רק שאין בי אפשרות שאני חולה כעת בעו"ה והעיקר ישתקע הדבר ולא יאמרו אנו מצווין לעשות ובפרט בענין ציבורא שצריך לעשות כל החומרות שבעולם כדי שישאר הדין על תלו וכידוע ובפרט ב"ה כעת שיש אפשרות לתקן שני בודות מן הצד אחד ע"י השקה כדינו ואחד ע"י זריעה עם המשכה בקרקע ג' אמות וכן נוהגין בארצנו וכעת שיש בכל המקומות אפשרות למלא המקוואות כל יום ושעה עם מים שאובין חדשים ונקיים ולעשות חיבור של השקה וגם ע"י זריעה אין שום סיבה להקל בפני נשים איסטניסים ומפונקות ורק שירצו לשמור על התורה וטהרת המשפחה שזה יסוד קיומנו ולכ"ת אני אומר תחזקנה ידיכם תושי' ותזכו עוד רבות בשנים להרבות טהרה בישראל כי אין לך מצוה גדולה מזו ובזכות זה נזכה בקרוב לישועה ולגאולה אמיתית בקרוב.
דברי המכבדו ומוקירו דוש"ת באה"ר

אברהם אנגלרד

תשובה יד

הרב אברהם מאיר איזראעל
אבד"ק הוניאד, בדוקלין ג' י.

ב"ה. ג' לס' למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם כי תעשה הישר והטוב בעיני ה"א תשל"ה לפ"ק בדוקלין תצ"ו.

שלמא נפישא מא' קדישא, לכבוד ידידינו הנאמנים, כולם אהובים כולם ברורים, יראים ושלמים, לדבר ה' חרדים, ראשים וטובים, מנהלי קהלה קדישא בעיר וכו'.

שם דהיכא דפשע קי"ל דא"א לו לאדם חטא וכו', והני נשי דלא מעלי דמונעות עצמן מלהטהר מטימאתן מתוך אמתלא שהמקוה אינה נקי ומקלת ראש באיסור גדה החמור, אין אנו ערביין עלי' להצילה ע"י התרת מקוה שפסלוה גדולי הרבנים, לרבים, דבפשעה א"א לו לאדם אפילו ליחיד חטא וכו', ומכש"כ לרבים, ובפרט שיעשו חטא חמור כזה כדי לזכות, חס מלהזכיר, ובפרט לפימש"כ באבני מילואים תשו' סי' י"ח דלא אמרו מוטב לעבור על איסור קל וכו' אלא באיסור דרבנן כדי שלא יעבור חברו איסור דאורייתא, אבל באיסורי דאורייתא עצמן, אין אומרים לו לאדם חטא בתורה חמור, כיון דשניהם דאורייתא עיי"ש, ואם כן ב"פילטער" זה שיש בו כמה חששות דאורייתא (וכמו שהארכתי בזה בס"ד במכתביי הקודמים) איך נאמר שאומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, וכ"מ גמי בס' ברבי יוסף חו"מ סי' ט' העלה שאין להתיר לראובן ליתן שוחד לדין לזכות את הזכאי, כדי להציל בזה את שמעון מגזל ע"י שיתן שוחד להדין לזכות את החייב, ואת הדין מלהטות משפט, וא"כ אין שום מקום פטור לראובן, ובמה"ג אמרינן אין אומרים וכו' עיי"ש, ובפרט לשיטת הש"ך יו"ד סי' קנ"א דבמור ליש ערבות, בודאי שאין אנו ערביין לנשים עדינות אלו, שאיסור כרת קל בעיניהם, להתיר מקואות פסולות כאלה לרבים, כדי להצילם מאיסור זה, ואיזה חכם הרואה את הנולה, שהכשרות שחשו לנפשותיהן להזהר בטרתן כדינה של תורה יכשלו ח"ו במקואות פסולות אלו, והני נשי שאיסור כרת היה קל בעיניהן, יוסיפו חטא על פשע, וימנעו עצמן מלהטהר אף במקואות מתוקנות עם "פילטער", כאלה, וה' הטוב יזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו מכל מכשול ופגע, בב"א.

הרב אברהם מאיר איראעל

אבד"ק תוניאד

תשובה טו

משה ניישלאם

אב"ד דק"ק שיכון סקווירא יע"א

בס"ד

שלוכט"ס לכבוד אהובי ידי"ע וידינ"פ הגה"צ חו"פ יחיד בדורנו בבנין מקואות לטהרת ישראל כקש"ת מו"ה ח"י"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמען בעהמ"ח ספרי טהרת יום טוב.

אחזשת"ה מכ"ק קבלתי והדברים מובנים וברורים כ"כ אסרתי בקהלה הסמוכה (לעשות פילטער במקוה) אפילו למקוה שבנו רק לטבילת אנשים, לוטה מעות קדימה על ספרים שהולך ומדפיס.

בברכת גמח"ט שנה טובה ומתוקה ושמחת יו"ט ידידו מוקירו

משה ניישלאם

יוצאים דרך הנקבים ואינו פוסל, לא כן כתב הש"ך בס' ד"א סעיף ח', אמ"ש בשו"ע שם מעיין שמקלח לתוך הכלי פסול לטבול בו בין במים שבתוך הכלי בין אחר שיצא מהכלי, וכתב הש"ך ע"ז בס"ק כ"ו בשם הב"ח דאף אם הכלי נקוב בצדו שממנו מקלחים לתוך מ"מ נעשו שאובים כיון דלא נתבטל שם כלי עיי"ש, ואף אם נאמר כשיטת הר"ש והרא"ש ושאר ראשונים שכתבו דכל הפסול מהשוקת ליה אלא גזירה דרבנן מגזירה שמא יטבול בתוך כלי שאינו מחובר למעיין וע"כ פסלו גם המים שכבר יצאו מן השוקת, מ"מ גזירה דרבנן עכ"פ איכא גם בזה, ובפרט בה"פילטער" הגדולות שעושים להמקואות הגדולות בודאי דאיכא חשש שיבא לטבול בתוכו וגזרו עלי' אף אחר שיצאו המים ממנו, ובפרט לפימש"כ בתוס' במס' פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא לשיטת הד"י דכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן, והקשו א"כ אמאי גזרו רבנן בשאיבה כלל, ותי' דגזרו בשאיבה דילמא יבא לטבול בתוך הכלי, והא ודאי אסור מדאורייתא, וכ"כ הרא"ש סוף מס' גדה, והשתא אם גזרו על מים שאובים מהך חששא שמא יבא לטבול בתוך הכלי, א"כ ק"ו ב"ב של ק"ו שיש לגזור מכלי "פילטער" זה על כלי אחר שלא יהיה בו נקבים, וכולה חדא גזירה היא, ועוד, לשיטת הר"ש והרא"ש הג"ל דמעין שהעבירו על גבי השוקת לא פסלו רק משום גזירה כנ"ל, הרי לא איירי שם רק אם יש נקב כשפופרת הגז, דאמר רבא בפרק חומר בקודש דטובלין בתוכו, וע"כ כ' דבשוקת ל"ה רק משום גזירה, משמע היכא דלית ב"י נקב כשפופרת הגז ס"ל דהוי פסול גמור, והכי קי"ל בשו"ע סי' ר"א סעיף ט', ועיי' בס' הר המור (להגאון מהר"ם באנעט זצ"ל) סי' כ"ב שדחה הא דכתב בתשו' פנים מאירות ח"ב סי' ק"ה דהא שפסלו המים שיוצאין מן השוקת לחוץ, דוקא דרך זחילתן משא"כ באשבורן כשרין, והעלה בדבריו דאין לחלק בזה, וכן כתב הגאון בעל זכרון יוסף ז"ל בתשו' סי' ל"ד עיי"ש, ובפרט בני"ד שאין בנקב כשפופה"ג גם הפנים מאירות מודה דפסולין אף באשבורן ודו"ק.

(ב) וכן במה שכתב להכשיר ה"פילטער" מחמת שכלי זה נעשה לחברו בקרקע, ואינו פוסל, תמה תמה אקרא, דבכלי אפילו חקקו ע"מ לקבעו לא מהני וכמ"ש הגאון נוב"י תנינא סי' ק"ט (ד"ה ומה וכו') על דברי השואל שם בזה"ל, אני תמה מה ענין שאיבה שתלוי רק בשם כלי ואף שאינו מק"ט ובוה"ל ל"מ אפילו אם חקקו ע"מ לקבעו שאף שאין מק"ט מ"מ שם כלי עליי בתלוש עיי"ש, וכ"כ הגאון מהר"ם באנעט בתשו' פרשת מרדכי סי' י"ז ושאר אחרונים, וא"כ אף אם נעשה כלי זה לחברו בקרקע שם כלי עליי ומק"ט ופוסל את המים שעוברים דרך תוכה וכנ"ל.

(ג) והנה ראיתי בדברי ידידי הגבד"ק טשאקאווה שליט"א שכתב דל"ד להא דמס' שבת דף ד' ע"א לענין חטא בשביל שיזכה חברך להתיר לו רדיית הפת כדי שלא יעבור חברו מאכזה וכו', וכשאני לעצמי איני צריך לכל זה, חדא דלפימש"כ התוס'

תשובה מז

מאיר זאב גאלדבערגער

אב"ד פעלעדיהאן, בעמ"ס אמרי המו"ג על המשניות
בס"ד יום צו"ג תשל"ו ברוקלין יצ"ו

תשובה יז

משה שמערן

אב"ד דעברעצין וניהייל יצ"ו
בעהמ"ח שו"ת באר משה בית
ברוקלין יע"א

בעזה"י

אל ארוז בלבנון לפני שמש שמו ינון ה"ה כבוד
ידיד"ג הרב הגאון הצדיק תמים המפורסם לשם ולתהלה
בכל קצוי ארץ וים רחוקים חוב"ט בש"ס ופוסקים
ראשונים ואחרונים אין גומרין עליו ההלל כש"ת מו"ה
חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען
בעל ספרי טהרת יו"ט הענקים.

אחרי תת שלו' באהבה.

הרוצה לשקר ירחק עדותו אהז"ל, והמוציא שם
בשמי שחזרתי מהוראתי לפסול מקוה עם: פילטער
פסול גמור ובהחלט, לא שמר כללא דא, ופלא גדול
בעיני ולא ידענא מי הוא זה שמצץ מאצבעותיו שקר
שארין לו רגלים ותקומה כזה. ואני חוזר ושונה מה
שכתבתי מכבר שאיסור גמור וחמור הוא לעשות
מקוה עם פילטער ולא יעשה כן בישראל וכל העושה
מקוה עם פילטער עתיד ליתן את הדין כי מכשיל
את הרבים בעבירה שדורות קשורין בה, ותמה אני
על מי שמקבל עליו אחריות גדול כזה ולא יהא חלקי עמו.
וע"ז בעה"ח שלישי לעשרת ימי התשובה תשל"ו
לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

בברכת גמח"ט ושיו"ט בידידות

משה שמערן

אב"ד דעברעצין יצ"ו

תשובה יח

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יע"א
אורזווינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה. אור ליום ה' האזינו בין כסה לעשור תשל"ו לפ"ק.

גמח"ט ושלו' וברכה לכבוד יד"ג הרב הגאון
המפורסם צדיק תמים מרבה טהרה וקדושה בקרב עם
סגולה נודע לשם במעשיו הכבירים כש"ת מו"ה
חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמען
יע"א ולכאל"ש.

אחדש"ה גשתוממתי על מה שדרש כה"ג, בענין
הפילטער למקוה, לידע מה דעתי העני' נוטה, הגם
שכבר נדפס בטהרת יו"ט על משניות (ח"ג) תשובתי
הדלה לאסור מכח ששה טעמים, מ"מ יש מי שהוציא
קול כי שוויתי נפשאי הרגא, לא ידעתי באמת מבטן
מי יצאו דברים אלו, אשר מופרכים מעצמם ואין
כדאי לטפל בהם, ופשיטא שהאיסור במקומו עומד כמו
שחוו דעתם גם גדולי ישראל הי"ו, וח"ו לבנות
נהרסות, אשר עלולים לקעקע בירת קדושת ישראל

גמח"ט ושמחת יו"ט להאי גברא רבא קדישא
ויקירא, עוסק בטהרת ישראל תדירא, ה"ג מחו' ש"ב
הרב הגאון הצדיק המפורסם בעולם לתפארת ולשבח
ולתהלה, בחיבוריו הקדושים "טהרת יו"ט" שנתקבלו
באהבה בתוך עם סגולה, חוטר מגוע קדושי עליונים
פאה"ד חו"פ כקש"ת מוה"ר חי"ל דייטש אבד"ק
העלמען הנקרא בפי כל בשם טוב דער העלמעצער רבי
שליט"א.

אחד"ש הדג"ק מחו' שליט"א באתי בתשובה והנה
כבר כתבתי שלא אוכל לחוות דעת עצמי בענין הפילטער
כי לא ראיתיו ואינני בקי במעשי פעולותיו, אבל תמכתי
יתדותי לאסרו עפ"י שו"ת ד"ח ח"א סי' כ"ג וכ"ד
שכתב שם בנידון המאשין מצות שלא ראה בעיניו את
גוף המאשין ואין דנין רק בראות עין ועכ"ז החליט
לאסור את המאשין מצות עפ"י העדות של הגאונים שראו
בעיניהם את המאשין ואמרו שהוא חמץ גמור עיי"ש,
וה"ג די לי ג"כ לאסור את הפילטער במה שרוב גאוני
זמנינו היראים שליט"א אוסרים אותו.

ומה שחידש איזה רב להתיר את הפילטער מפני
הנשים שאינן רוצות לילך לטבילה אלא במקוה שיש
שם פילטער, דברים של הכל הם, דהרי לא מצינו רק
דניהא לי לחבר דליעבד הוא איסורא קלילא ולא ליעבד
ע"ה איסורא רבה (עירובין ל"ב ע"ב ועיי"ש היטב בתוס'
ד"ה ולא) ולרבו שמעון בן גמליאל שם גיחא לחבר
דליעבד ע"ה איסורא רבה ואיהו אפי' איסורא קלילא
לא ליעבד, אבל זאת שיעברו כל הנשים הכשרות שבעיר
הזאת על איסור שיש בהפילטער עפ"י כמה דעות של
גאוני זמנינו שליט"א (שהוא באמת ג"כ איסורא רבה)
מפני אלו הנשים שאפשר שאם יהי' פילטער יעזבו את
דרכם הרעה מה שעד הנה לא חששו כלל על טבילת גדה,
זאת עדיין לא שמענו, ומחמת חולשתי אשר ממש אין בי
כח לעמוד וליקח ספר מארגז הספרים לעיין בו, לא אוכל
לכתוב יותר ולברר הדבר בביאור יותר רחב, והעיקר
כמו שכתבתי.

ואגב לא אמנע מלהציע לפני הדג"ק מחו' שליט"א
מה שקשה לי זה כמה בדברי הר"ב חולין פ"א מ"ב
שכתב שם בד"ה ופוסל את המקוה, דג' לוגין מים שאובין
פוסלים את המקוה אם נפל לתוכו קודם "המשכת מ"ס",
דלשון זה אינו מוכן לכאורה, דוכי ההמשכה למלאות
המ"ס מכשיר המקוה, הלא אם נתמלאה המקוה למ"ס
במי גשמים בלא המשכה פשוט יותר דשוב אין ג' לוגין
פוסלין אותה כיו"ד ר"א סמ"ד וא"כ יותר הל"ל אם
נפל לתוכו קודם שהי' בו מ"ס, וצ"ע.

והנני בזה ידידו ש"ב הדו"ש תורתו וטובתו כל
הימים בלוג"ה

מאיר זאב בן אפתר פעריל

ח"ו, ולהרוס יסודות חוקי טהרה ח"ו, על כן אשנה ואשלוש פה, כי אין להעמיד פילטער ח"ו, וחזקה על חברים, שומרי משמרת הקודש בכל מקום שהם, שלא יוציאו דבר שהוא אינו מתוקן, ולא יניחו לבא לגבול ישראל פילטער הלזה, ועליהם ועלינו תבא ברכת טוב וגמח"ט ושנת גאולה וישועה בתוכ"י בע"ה אכ"ר.

הכו"ח בברכה ודושת"ה
הק' רפאל בלום

תשובה יט

שלו' משה הלוי אונגאר

ראש ישיבת נייטרא, מאונט קיסקא ג. י.

ב"ה, ד' לס' לך תשל"ו לפ"ק

החיים והשלו' אל כ"ק הרב הגאון הצדיק המפורסם מרביץ תורה וטהרה בישראל אשרי שלו ככה כקש"ת מוה"ר ח"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמעטץ יצ"ו.

ימחול נא לי כ"ק הדר"ג שליט"א על שלא השבתי על מכתבו שקבלתי בחוה"מ העל"ט אבל הימים האלו המה ימי טרדות לנו טרדות הישיבה וגם עתה אני מוקף בטרדות רבות ולא באתי רק מפני הכבוד של כהדרג"ק שליט"א, ובגוף הענין של עשיית פילטער למקוה טהרה הלא כבר כתבתי מכבר לכ' ידידי הגאון הצדיק מהר"י איזיקזאהן שליט"א בלאס אנגעלעס כי הוא בכלל חדש אסור מן התורה ובפרט כי כבר כתבו דעתם בזה גאוני וצדיקי ארץ ומה מיני יהלוך ואין דרכי לעמוד במקום גדולים ואעפ"כ כיון שכ' הדרג"ק שליט"א ביקש אותי לחוות גם את דעתי בענין זה, הנני לצרף עצמו לדעת הגוה"צ הנ"ל שאסרו את הפילטער מפני טעמם האמור בתשובותיהם.

והנני בזה ידידו דושת"מ מוקירו ומכברו כערכו הרב והנשא מצפה לישועת ה' במהרה

הק' שלו' משה אונגאר

עוד תשובות רבותינו הגה"ק שליט"א לחזק האיפור להתקין את המקוה על ידי מסננת (פילטער)

(ולדחות דברי המתיר שנרפס לקמן עמוד שפ"ט) (כפי הסדר שהגיעו לידי)

תשובה כ

יצחק יעקב ווייס

ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים עיה"ק ירושלם תוכב"א מח"ס שו"ת מנחת יצחק ה"ח

בס"ד יום ב' ראה תשל"ה לפ"ק, קאלוידעי ענגלאנד יצ"ו

שוכט"ס אל כ"ק ידי"ו הגה"צ המפורסם בגדולת וקדושת מעשיו לטו"ק ישראל וכו' כקש"ת מוה"ר ח"ל דייטש שליט"א אבד"ק העלמעץ, ברוקלין יצ"ו.

אחדשת"ה כמשפט לאוהבי שמו, את גי"ה ע"י ירדנו הרה"ג החסיד מוהרש"מ מרגלית נ"י ושלח לכאן שבאתי להנפש מעט מעבודתי בקודש בירושלים עה"ק ת"ו, ואני בכאן כאומן בלי כלים ומ"מ לעצור במילין אי אפשר לאפרושי מאיסודא. על כי דאיתי שמצטער הוא מאד על מה שרוצים לעשות מקוה עם פילטער, ותולין עצמן בר"ג אחד שכתב להם שאין בזה שום בית מיחוש כיון שהפילטער מנקה דק המים שבמקוה שטובלי' בה ולא בור הודיעה ובור ההשקה, וכשהמים הנקיים נופלים חזרה להמקוה עוברים דרך בור הזריעה וכו' ואדרבה ע"י הפילטער סובבים המים לא בב"א באופן שתמיד יש שם מ' סאה עכ"ל. לא ידעתי איך לא הרגיש שבשעה שסובבים המים המה זוחלין, ולכ"פ זוחלין אינם מטהרים שאובין, ועוד יותר סיים שם בעצמו בזה"ל, רק צריכין זהירות יתירה להשגיח שלא יטבלו הנשים בעת שהפילטער עובד עבודתו מפני שאו יש חשש זוחלין כמובן אבל ע"ז יש כמה עצות שלא יבוא לידי כך עכ"ל, והרי דבר זה מבהיל את הרעיון לעשות מקוה שצריך זהירות יתירה אשר בודאי יבוא לידי מכשולות לטבול במקוה פסולה מה"ת, והחת"ס חשש אף בהשקה לבד משום המציאות רחוקה שבא מכשול מזה וכמבואר בדבריו והובא בספרי והאיך יעלה על הדעת להכשיר מקוה במציאות קרובה לבוא לידי מכשול בלתי זהירות יתירה אף לפי דבריו וכנ"ל, ועוד אף שאיננו בקי בעשיית מעשה הפילטער, אבל קרוב לודאי שבהוסר מתוך דפנות המקוה הסילונות וכל המסתעף לעבודת הפילטער היו זוחלין המים, ואם כן הוי מעמיד בדבר המקבל טומאה, וכי האי גוונא כתב הרב הגאון מוה"ר שמואל אברהם זעלטענרייך שליט"א אבד"ק שטשאקאווא, ברוקלין יצ"ו, ועוד כמה חששות שכתבו בזה הרבנים הגדולים שליט"א, על כן ח"ו לעשות כזה בישראל וחפץ ה' בידו יצליח לעמוד הדת על תלה ולהרבות קדושה וטהרה בישראל והנני בזה ידידו דושת"מ כה"י וחותרם בכל חותמי ברכות ובברכת כוח"ט ונוכה לגאולה וישועה קרובה לבוא בביאת גוא"צ בב"א

יצחק יעקב ווייס
ראב"ד ירושלים עהקת"ו

תשובה כא

אפרים אליעזר הכהן יאלעם

אבד"ק פילאדעלפיא רבתי

בס"ד ב' ראה, כ' מנ"א תשל"ה פה אטלס

שלמא רבא מן שמיא יסגי להאי גברא רבא ויקירא, ש"ב וידי"ג, הרב הגאון המפורסם בצדקתו ובהרבת טהרה בישראל, כקש"ת ח"ל בן רחל מלכה שליט"א, הגאבד"ק העלמעץ יצ"ו.

מכתבו הגיעני באיחור זמן, והנני לתשובתו ע"ד עשיית מקוה כשרה עם מכונת הפילטער כבר השבתי פעמים שיש בה חשש הנוגע לאיסור דאורייתא, וכל

ההיתר של המקילים הוא שיסגר כפתור האלעקטרי בשעת הטבילה, וכבר הזכרתי עובדא במקוה שהיתה סמוכה למחנתי ששכחו לסגור הכפתור (משמיא נעשה, שאין המקוה קיימת עוד).
עכשיו בקראי תשו' א' מגדולי הוראה דארעא קדישא ת"ו הגאון רצ"פ פרנק זצ"ל, שנדפס בספרו

(* וז"ל שם: נשאלתי ע"ד מקוה טהרה בבריכת שחיה, שהמים באים לתוכה דרך צנור בהכשר באופן שאין בהם חשש של פסול שאיבה, והשאלה היא שכדי שהמים יעמדו תמיד בצלילותן, העמידו בתוך הבריכה מכוונה חשמלית השואבת המים ומוציאם דרך צינור לפילטער, שהוא בור, העומד מעבר השני סמוך לכותל בריכת השחיה, והבור ממולא באבנים, חצין, סיד וחול, והמים נכנסים לתוכו ומסתננים מזהמתם, ואחרי שנעשו צלולים חוזרים חלילה ברצוא ושוב מבריכת השחיה לתוך בור הפילטער וחוזרים אח"כ למקום שבאו ממנו. ומסתפק השואל אם יש כאן חשש פסול וחילה.

וצדדי הספק הנוטים להיתר הם: חדא, מפני שאין כאן חילה ניכרת ולמראה עין רואה שאין שינוי בקצב המים לא מעלין ולא מורידן ממתכונתם. ועוד בר מן דין, הרי שני בורות המים, הבריכה ובור הסינון, המים שבתוכם מהתבררים זה אל זה ע"י המים שבתוך הצינור העובר מזה אל זה, ומים בשיעור של כשפופרת הנאד מערבן ונעשים כמקוה אחת שאין דין חילה אם המים מתנענעים בתוך מקוה אחת מצד אל צד.

אבל כד נעיין אין מקום לדון על חיבור של עירוב מקואות, דו"ל הריב"ש (סימן רצ"ב): "וידוע שאין המקוה מטהרת בוחזלין אלא באשבורן, גם שעירוב מקואות צריך שהמים המערבין שני מקואות הם מערבין בשקט עומדים במקומם הטבעי וזהו אשבורן לא בהיותם זוחלין שזה נקרא קטפרס, וזהו מש"כ הרמב"ם הלכות מקואות (פ"ח ה"ח) שאין המים הנזחלין מערבין עירוב מקואות וכל חד לחודיה קאי", ומכיון דעירוב מקואות אין כאן, שוב מתעוררת השאלה על בריכת השחיה שיש כאן חילה גמורה שפסולה מן התורה.

ומה שצדדו לומר דהוי חילה שאינה ניכרת, זהו טעות מעיקרו, דנחזי אנן בטעמא דהא מילתא דחילה שאינה ניכרת אינה פוסלת, הדבר פשוט דזהו מכלל שיעורין בדיני חילה דוחילת משהו לא פסלה תורה, משום דכמעט בכל מקוה א"א שלא נתחסר ממנה משהו, ולא נתנה תורה למלה"ש, דכן נראה מלשון הרשב"א שאומר: "דבאין חילה ניכרת כשר משום דאל"כ אין לך מקוה כשרה דכל קרקע מחלחלת ובוועת מעט מעט", ע"כ. ולכן יש שיעור לחילה דדוקא ניכרת פוסלת אבל בדלא ניכרת אין זו חילה שפסלה תורה. משא"כ בנידון דידן, המציאות ידועה שהמים מוחלפים בכל רגע בשטף ע"י החשמל, והא דלא ניכרת החילה הוא מטעם אחר, משום דהמים חוזרים ונכנסים מצינור השני והם ממלאים בכל רגע מה שמתחסר מהיוצאים. והגע בעצמך, מקוה שהיא זוחלת בשטף גמור, והוא פתח ברו מלמעלה,

הר צבי חי"ד סי' קע"ז *) שעמד בזה ופסק דגם כשיסגרו את כפתור העלעקטרי בשעת הטבילה יש לאסור משום שכה אש העלעקטרי שנפתח ע"י אדם, ואשו משום חציו, לא נפסק כ"ז קילוח המים לפילטער ומשם חזרה להמקוה וא"כ נפסלו המים מטעם תפיסת ידי אדם דהיא פסול דאורייתא, דילפינן מאך מעיין ובור עיי"ש.

שממנו יכנסו מיד הרבה מים לתוך המקוה וישלימו את חסרון המים היוצאים, באופן שלא יהא ניכר כלל שום חסרון המים מצד החילה דלמטה, וכי יעלה על הדעת לומר דזהו בכלל חילה שאינה ניכרת, וכן בנידון דידן, מה שייך לדון אם זה חילה שאינה ניכרת, בשעה שאנו יודעים בבירור שהמים יוצאים בשפע, וקצת סמך לזה מדברי הרשב"א (ביצה דף ל"א ע"א) שהקשה שם לענין מעמיד דלא בטיל, דמאי פריך שם דליבטיל מים לגבי ע"סא והא מים מעמידים את העיסה וכל שמעמיד רואין אותו כאילו הוא בעינו ואינו בטל, ומסיק דדוקא בגבינה של עכו"ם שכל הרואה אותה יודע ומכיר שבאיסור העמידה ע"כ, ומשמעות דברי הרשב"א נוטים, דמה שידוע חשוב כאילו נראה בעין, וכאן בנ"ד הרי ידוע ברור שהמים יוצאים ומתחלפים מרגע לרגע, ומה שלא ניכר, ידיעה כזאת לא תהא גרועה ממראית העין, ובכן נראה שהמקוה הזאת פסולה מן התורה מטעם חילה, וטומאה כתיב בה.

ואפילו אם בשעת הטבילה יסגרו את החשמל, וישוכו המים והטבילה תהא באשבורן ממש, דלכאורה הדבר פשוט שהמקוה חזרה להכשרה, עדיין לבי מהסס אם כשרה היא לטבילת טהרה, דהנה נחזי אנן, דהרי הוצאת המים מהבריכה והחזרתם לתוך הבריכה געשות בכח החשמל, כח זה הוא המוציא והמביא מי בריכה וכח זה הוא כח האדם שהדליק את החשמל, ולחד תירוצא בתוס' (סנהדרין דף ע"ז ע"א) הא דקיי"ל אשו משום חציו דינו ככח אדם עצמו לכל דבר, הוא לאו דוקא לענין נזקין לחוד אלא לגבי שאר עניני תורה, כל היכי דבעינן כח גברא אם נעשה בדין אשו משום חציו, חשוב כאילו האדם עשה זה בידיה, ומה"ט אמרו בתוס' אם הניח סכין ונפל מעצמו ברוח מצויה ושחט הוי שחיטתו כשרה משום דחשיב כאילו שחט בידיה, והנה כבר מבואר בראשונים ובעיקר בדברי הראב"ד בספר בעלי הנפש דלפסול שאובין לאו דוקא בכלי דדבר זה נלמד מהיקשא דקרא, אך מעין ובור מקוה מים טהור, מה מעין בידי שמים אף בור מקוה מים בידי שמים, ואם המקוה נעשית בידי אדם אפילו בלא כלי, פסולה. ומים הללו שנכנסים לבריכה בכח החשמל שהודלק בידי אדם דינם כשאובים ופסולים לטבילה, ואף שבתחילתן נכנסו לבריכה בכשרות אבל מיד כשיצאו מהבריכה הרי נסתלק מהם מעשה ראשון, ואנן בתר השתא אזלינן דהוחזרו בכח אדם ונמצא דביאה שניה של המים לבריכה בכח אדם באו ונפסלו.

אלא שיש מקום לבע"ד לומר דהא משנה ערוכה לפנינו, מקוה שיש בה ארבעים סאה נתן סאה ונטל סאה

עפ"י יש במקוה עם פילטער שני פסולי דאורייתא, זחילה ותפיסת ידי אדם, ואפילו כשסוגרים הכפתור נשאר הפסול השני ואין לו תקנה רק ע"י השקה מעליא בבור האוצר, וכיון שמסתמא כבר נעשה ההשקה זמן מה קודם הטבילה ואם יטבלו איזה נשים באותה מקוה ובינתיים, בין טבילה לטבילה, יפתחו כפתור הפילטער א"כ יצטרכו לעשות השקה מעליא בבור האוצר בין כל סגירה וסגירה, קרוב הדבר שיתעצלו ויגרמו לבוא איסור כרת, לכן כל שומר נפשו ירחק מזה ותבוא עליו ברכת טוב.

כת"ר כנחו אז כנחו עתה לעמוד בפרץ להרביץ טהרה וקדושה בישראל

אפרים אליעזר הכהן יאלעם
באמ"ו גאון ההוראה מדין שלו זצ"ל
אבד"ק פילאדעלפיא והגליל

תשובה כב

יוסף גרינוואלד

רב דקהל "קהלת יעקב" פאפא

על דבר אשר נשאלתי אודות אשר בעיר א' רוצין לבנות מקוה לטבילת נשים ובתוכו מכונה שקורין

כשרה, אך ביבמות (דף פ"ב) אר"י עד רובו אבל בדלא נשאר רובן פסולה, ורש"י ותוס' ס"ל דאיירי במי פירות, אבל נתן שאובין לעולם כשר, אמנם הרמב"ם (פ"ד ה"ג) כתב, דבשאובין אינה כשרה אלא עד רובו, ובב"י בשם התשב"ץ דגם הראב"ד ס"ל כן, וכתב שם עוד, דאעפ"י שהאחרונים הסכימו להכשיל אין ראוי להכניס הראש בין המחלוקות, ויש להוסיף עוד דאפילו להמתירין גם בשאובין ביותר מרובו, יתכן דשא"ה דכל סאה שאובין שהוא נותן פקע ממנו דין שאובין והיא עצמה ג"כ הוכשרה ע"י זריעה ונמצא דאין כאן שאובין כלל, משא"כ בנ"ד שמים הפסולים נכנסו בשעה שמים הכשרים היו זוחלין ורבו הפוסקים דזוחלין אינם מטהרים את השאובין וכל סאה וסאה הנכנס בפסול לבריכה לא פקע מהם דין פסול שאובין, ויתכן שבשעת סגירת החשמל בשעת הטבילה כבר נתקבצו רוב מים פסולים ולא יועיל כלל סגירת החשמל להפקיע הפסול מהמים אחרי שרובם פסולים, ויעוין בספר ישועות מלכו להגאון מקוטנא, שנשאל באוצר של מים כשרים ובפתיחת הברזא מתמלאת המקוה, אמאי מכשירין המקוה, הא באו מכח אדם בפתיחת הברזא ומים הבאים מכח אדם פסולים לטהרה, ושם עשו עצה שמים הראשונים מהברזא לא יכנסו להמקוה ומים הבאים בכח שני לאו כח אדם הוא דכמאן דבאו מאליו דמי, וזה ניחא התם, אבל כאן שהמים באים מכח אש ולא נפסק כח האדם כל זמן קילוח המים ע"י האש, יש לפוסלם מטעם תפיסת ידי אדם, ויש להאריך בזה, אבל עכ"פ גם כשיסגרו החשמל יש בזה חשש גדול, ושומר נפשו ירחק ממכשול איסור כרת שיש בזה, עכ"ל הר צבי ז"ל.

"פילטער" העשוי לנקות המים, וטוענין אשר על ידי זה גם הנשים המפונקות בענין נקיות המונעות מלטבול מחמת איסטנוסן ילכו לטבול, והכשר מי המקוה יהא ע"י שהמקוה שטובלין בה תהא עשויה מקוה על גבי מקוה דהתחתונה הוא בור של גשמים, הנה כבר כמה רבנים מגרולי דורינו גילו דעתם (וגם אני בצטרפתי לדבריהם) לאסור להכניס פילטער במקוה דקרוב הדבר שיגרום מכשול דאורייתא דבשעת שהפילטער עושה מלאכתו המקוה פסול משום זחלין (שהוא פסול דאורייתא לכמה פוסקים) ויהא צריך לסמוך על האשה העומדת שם שתסגור הפילטער בכל פעם בשעת טבילה, ומאחר שהיא טרודה במלאכות אחרות יש חשש גדול שיארע לפעמים שתשכח מלסגרו ובחשש פסול דאורייתא אין לסמוך על נשים כמו שהנהיג הח"ס בתשו' חיו"ד סי' רי"ז מה"ט שלא לעשות מקוה של מים שאובים ולהשיקה לבור של גשמים בשעת טבילה כי כבר אירע מכשול שהאשה שכחה מלהסיר המגופה שבין המקוה להבור של גשמים ע"כ מהאי טעמא הנהיג הח"ס שהמים שאובים יהיו נטהרין בדרך זריעה, קודם כניסתן למקוה שטובלין בו, כדי להציל ממכשול, ותו דכשעושיין פילטער הרי המים נעשו בפילטער שאובים דהפילטער הוא כלי ונעשה כולו שאוב דפסול מדאורייתא ועל כיוצא ב' לי הגאון בעל לבושי מרדכי ז"ל דמקוה כזה צריך שהרב אב"ד המתא הוא בעצמו יהא הבלן בעל המקוה כיון שבקל יוכל לפסול, ואם טומכין על מה שהמקוה הוא על גבי מקוה ומושק למקוה התחתונה הרי לדעת הדברי חיים חיבור כזה הוא בכלל קטפרס ואינו מועיל לכוזו שאוב, דהוא פסול דאורייתא, ומה שרוצין לתקן שהמים ילכו מהפילטער בחזרה להמקוה דרך זריעה בבור של גשמים הנה גם זה תלי' בפלוגתת הפוסקים אם הבור בשעת זחילה יכול לטהר שאובין, והח"ס ביו"ד סי' ר"ט נראה דס"ל כהסוברים דמקוה של זחלין לא מטהר שאובים, וכן לדעת כמה פוסקים אחרונים לא מהני השקה בשעת זחילה, ע"כ שומר נפשו ירחק ממקוה שיש בתוכה פילטער, ובשביל הגשים שמזולזלין באיסור כרת מחמת טענת נקיון אין כדאי להכניס עצמינו בחששות הנ"ל, ואין אנו אחראים להן, ורחוק הדבר דע"י מקוה של פילטער ישונו בתשובה מאחר שאין מתפחדין מעונש כרת רח"ל, והשי"ת יטהר לבות בניי, ובעה"ח ד' אלול תשל"ה לפ"ק.

הק' יוסף גרינוואלד

תשובה כג

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ
זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום כ' אלול תשל"ה לפ"ק

כבוד ידידי הדגול הרב הגאון הצדיק בנש"ק עוסק לזכות את ישראל בטהרתן כש"ת ר' חיי"ל דייטש שליט"א

שתהדר ע"ז המקוה, אתמהא! ואין דומה זה כלל למה שמוכא בדברי התוס' שבת דף ד' לענין חטא בשביל שיזכה חבירך להתיר לו רדיית הפת כדי שלא יעשה חבירו האיסור מלאכה וכדומה, אבל לא אמרו להתיר סתם רדיות דעלמא לכל כדי שיהי' פעם היתר הרדי' עבור האופה.

ועיין בבאה"ט או"ח סי' תנ"ה במי שיש לו אתרוג מיוחד ובעיר אחרת אין להם כלל מוטב שישלחנו לשם והוא יברך על הקהל וכו' וכתב ע"ז בספר ביכורי יעקב סקכ"ג דאם אותו של הקהל כשר מדינא אבל לא לכל הפוסקים ואותו שלו כשר לכל השיטות, אינו מחוייב לשלוח שלו לאחרים ולברך על של הקהל דדומה קצת למה דאמרינן אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה וכו'. וא"כ ק"ו לנ"ד בשביל אשה שמקילה באיסור גדות נאמר לאחרים שילכו במקוה שאינה כשרה לרוב השיטות כדי לזכות מספק לאשה הקלה בדעתה, ולא לאשה אחרת רק שכל הנשים של העיר יקילו בטרתן בשביל זה, הוא דבר תמוה.

וידועין דברי הרמ"א והטו"ז ביר"ד סי' של"ד והנהק"כ שמה אם הב"ד ינדו באם חוששין שע"ז ילך לתרבות רעה מכח שהב"ד יגרמו תרבות רעה, או ע"י שלא יתירו מינקת להנשא או תצא לת"ר לכן צריכין שלא להתמיר על האיש הזה או על האשה, אבל בכאן הב"ד עושין מקוה טהרה לכל הדיעות ועומדת פתוחה לכל הנשים הרוצות לטבול, דק האשה שעד היום לא חששה לאיסור גדה רוצית שיעשו מקוה כרצונה, ובאם לא, היא מעכבת טבילתה, וא"כ אין הב"ד מחוייבין כלל בזה רק דבר טוב יעשו מתקני הרבים להציל אשה מאיסור כרת, אבל לא ע"ז להקל במקוה טהרה לכל הנשים, ואם כי מצינו בתשובות שהקילו בטבילת גהרות בגלילות שדרים פרוצות ויש לחוש שלא יטבלו כלל, היינו לדידהו מוטב שיאכלו בשר תמותות שחוטות, אבל לא להתיר לאחרים בשביל תקנת הנשים הטועות.

ועיין ברא"ש כתובות פ"ה אות ל"ה דרבנן דמתיבתא בטלו במורדת השהיי' של י"ב חודש כי ראו הקלקול בבנות ישראל שהיו יוצאות לתרבות רעה, אבל לא תקנו לכוף הבעל כי מוטב שבנות ישראל הרעות יסיפו רעה על רעתם ואל ירבו ממזדים בישראל וכו'. הרי כשנוגע לאחרים לא התירו כלל, ולכן גם בנדון שנוגע זה לקדשתן של בנות ישראל לא נחוש לזה כמה שבנות ישראל הרעות "בכלומד" יסיפו רעה ח"ו, ועי"ז בנות ישראל הכשרות ימעיטו טהרה ולהכניס עצמן בפלוגתא דרבנותא, אשר ידוע דברי התשב"ץ שבמקוה חוששין לדעה יחידיית, ולכן אני מצטרף בזה בצירופא דרבנן לבקש מהקהלה דשם שיעשו המקוה בשלימות ולא יהי' מכשול ופוקה ח"ו בעשייתן.

ובזה הנני ידו"ש באהבה ומברכו בברכת כוח"ט ועוד יזכה מתוך בדיאות השלימות להוסיף ולהרבות טהרה בישראל

שמואל אברהם זעלטענרייך

אחדשה"ט וש"ת באה"ר, בכאי לביתי מצאתי עוד מכתבים מכ"ת שליט"א בענין המקוה עם פילטער בעיר וכו' ולא ידעתי מי מוקדם ומי מאוחר מכל מקום מפני דרך ארץ לפני מעכ"ת בתור מזכה את הרבים הרני לחזקו עוד פעם שאם אומרים הרבנים החדדים שליט"א דשם אשר מהם יצא הוראה שיש בזה מכשול לטהרתן של בנות ישראל מצוה גדולה לעמוד בפרץ ולעמוד על כך שמקואות טהרה יעשו גם לעתיד כמתכונתן וצורתן של אבותינו ורבותינו שמהם יצא תורה וטהרה לישראל, ואשרי למי שמוסר נפשו על הטהרה וקדושה. הריני מסיים בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים ידו"ש דו"ש"ת, מצפה לרחמי שמים

שמואל הלוי ואזנר

תשובה כד

שמואל אברהם זעלטענרייך

אב"ד טשאקאווא

קעת דקהל דברי יחזקאל, ברוקלין ג. י.

ב"ה, יום ד' דסליחות תשל"ה, פה ברקלין

השוכן בשמים יכתבו ויחתמהו לחיים ארוכים וטובים ה"ה כבוד ידינ"פ וידיד נפש כל חי הרב הגאון הצדיק המפורסם לשול"ת כמוהר"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש האב"ד ק העלמען שליט"א ולא"ש וברכה.

אחדשת"ה. קבלתי התשובות של חברינו הרבנים הגאונים שליט"א ובראשם הרב הגאון המובהק הראב"ד דעיה"ק ירושלים ת"ו שיצאו לעזרתו למחות לדברי המתיר המקוה עם פילטער לעשות לכתחילה היפך דברי הגאונים האוסרים וטעמו כדי להשפיע על נשים הצעירות שילכו רק אם יהי' פילטער, הנה בגוף הדין אין לבוא עוה"פ בדבר האיסור שכבר נכתב ונדפס תשובות הגאונים שליט"א הטעמים באר היטב, רק מה שחידש שיהי' טובה להנשים שאין רוצות לטבול רק אם תהי' המקוה עם פילטער, ככה"ג יכולין לומר שקילא טיבותיך ושדי' אחיזרי, כי חוץ ממה שאין אמת עם המציאות כי המקוה עם הפילטער אנער נותנים בה הסמי נקיון לפעמים משנים מימי המקוה למראה כעורה (נישט פריש) מה שאין רואין זה במימי המקוה הבאים למקוה ממקור המים רק מצינו בש"ס שגורו על הבא לאחר טבילה במים שאובין רק שתהיה הטבילה במים סרוחים ולא חששו שתהי' על ידי זה מניעת הטבילה, ואם הי' אומר עכ"פ להתיר לאשה שאינה רוצית לילך רק עם פילטער היינו צריכין לחקור אם מבטלין דברי חכמים במקצת כדי שלא תצא לתרבות רעה ותשמש בגדותה, אבל להכריח לכל הנשים הטובלות שמוכרחין לילך למקוה שיש בה פלוגתא דרבנותא מכח אשה שיש בה ספק ספיקא

תשובה כה

נפתלי הירצקא הענינ

אבד"ק שארמאש יצ"ו ברוקלין נ. י.

שוכט"ס וגמר טוב לחיים מתוקים בתורה הקדושה המתוקים מדבש ונופת צופים ה"ה הגה"צ העוסק בטהרות ישראל ובקדושתו וכו' כקש"ת מו"ה איש חי"ל דייטש שליט"א אבדק"ק העלמעץ יצ"ו וכעת יושב בתוכנו בברוקלין נ"י.

אחדשה"ט ושתיה"ק באה"ר. אודות שמעכ"ת נ"י רוצה לידע דעתי בענין שכבר הסכימו לדעתו גדולי התורה הלא הוא אך למותר אבל לא אוכל לעבור על רצונו לזאת אכתוב לו בקיצור אחרי ראותי שכל גדולי התוה"ק אשר רוצים ללכת בדרך האמת בתורתנו הק' אסרו בהחלט לעשות פילטער במקוה באשר נתברר שיש בזה פסולי דאורייתא שנעשה עיד"ו מקוה וזחלין וכולו שאוב כי קשה מאוד להיות ערב ע"ז שהאשה העומדת על הטבילה לא תשכח לסגוד הפילטער בשעת הטבילה א"כ איך נעשה מקוה עם פילטער מחמת שחושבין שעל ידי זה ילכו גם נשים שאינן נוהרים בטהרת המשפחה ואינן רוצות לטבול במקוה טהרה ישובו ויתחילו ללכת במקוה שאפי' אם יהי' כן הרי המקוה פסולה וילכו רק במקוה פסולה ויגרמו שגם הנשים הכשרות ורוצות בטהרה ילכו ג"כ במקוה הפסולה, וכי אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, בפרט שלא יזכו כי במקוה עם פילטער הרי ישארו בטומאתן, והדבר טעות גדול להורות כן חז"ו ליתן אחז לשמוע להסכים לטעות גדול הזאת ובפסקים כאלו מרבים טומאה חז"ו בישראל לעבור באיסור כרת תמיד ר"ל, לא תהא כזאת בישראל לעשות מקוה ע"י פילטער, ומעכ"ת נ"י לא יניח א"ע להסכים לדעתן ויהי' זכות הרבים תלוי בו והי' יהי' בעזרו להצליח בזה כמו שעזר לו עד הנה להרבות טהרה בישראל, ובוה הנגי דוב"ש בלונ"ח ומאזה לו שמחת יו"ט בבריאות הגוף ונפש וזוכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה

הק' נפתלי הירצקא הענינ

תשובה כו

שלום משה הלוי אונגאר

אבד"ק נייטרא

מט. קיסקא, נ. י.

ב"ה, ג' לס' ויברך אותו שם תשל"ה לפ"ק

שלומים מרובים כטל וכריביים לכבוד ידיד הרב הגאון הצדיק המפור' ערוה"ב פו"ה חו"פ עוסק בטהרתן של ישראל אשרי לו כקש"ת מוה"ר חי"ל דת שליט"א האבדק"ק העלמעטץ יצ"ו.

יקרתו הגיעני באיחור וראשונות וגם השניות ומחול נא כ"ק הדר"ג שליט"א על איחור תשובתי כי

טרוד אני בעניני דשיבתנו הק' יום ולילה ולא היה העת אתי לחזור על הדברים אשר דן עלי' כ"ק הדר"ג הי"ו בענין פילטער אשר המציאו מקרוב לנקות המקוה בהם וכדאי המה הרבנים הגאונים שליט"א בצירוף כהדר"ג שליט"א אשר כולם פה אחד החליטו עפ"י התורה שאפילו אם יבא אחד ויברר שאפשר לעשותו עפ"י כשרות אין לעשותו כי הרבה מכשולות אפשר שיבא עי"ז. וכבר כתב רבינו הח"ס זי"ע על כיוצא בזה דחדש אסור מן התורה ובפרט לחדש קולות אשר עיקר טהרתן של ישראל תלויין בהן, והגם כי בעה"ר במדינה החדשה הלא רבים הם דס"ל דאין "חדש" נוהג בזה"ז אבל אנו אין לנו רק להלן בעקבות אבותינו ורבותינו הקדושים אשר המה היו החכמים הרואים את הנוהג ובפרט בדבר הזה אשר כמעט אי אפשר להזהר שיהי' נעשה בלי מכשול ע"כ מה' ישא ברכה אשר עומד בפרץ לבל יפרצו בכותלי מקואות כלומר בטהרתן סדק כלשהו ויזכה כהדר"ג שליט"א עוד רבות בשנים מתוך בריאות הגוף לעמוד על המשמר ויה אזכות הרבים תלוי בו כעתירת ידידו דוש"ת מוקירו ומכבודו כערכו הרם והנשא המצפה לישועת ה' במהרה.

הק' שלום משה הלוי אונגאר

תשובה כז

שלום קרוין

אבדק"ק אודווארי

פה ברוקלין נ. י.

שו"ר לכבוד ידידי היקר הרהגה"צ המפורסם בעולם לשול"ת וכו' כש"ת מו"ה חיו"פ ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמעץ כעת בברוקלין יצ"ו.

אחדשתה"ט מאהבה. הנה קבלתי מכתבו בצירוף מכתב של ידידי מכבר אשר שלח ולכ"י כעת ה"ה כ"ק הרב הגאון הצדיק הישיש משיירי דור הישן אבד"ק ריסקיווע ז"ל אשר בו כתוב בפ"י לאסור לעשות מקוה עם פילטער מטעם דיש בו חשש הנוגע לאיסור דאורייתא ואוסר לעשות בלי ספק, וביקש גם ממני הקטן זעירא דמן חבריא להסכים שלא לעשות פילטער במקוה. באמת אין אני יודע למה צריך לו לדידי ולכותי, הלא כבר הסכימו גאוני דורינו שליט"א שלא לעשות פילטער למקוה של נשים ומה שאני כתבתי לו זה כבר, זה הי' רק להלכה ולא למעשה, וכן כתבתי והגהתי בתשובה שלי חז"ל שם, לאחר הכתיבה מצאתי לנכון להדגיש כי מכתבי הראשון וגם השני לא נאמר למעשה כי אחר שהראה הרב הגה"צ מקאששוי שליט"א חששות גדולות שלא יעשו פילטער וכן הגאון מפאפא שליט"א הסכים לאסור לעשות פילטער לכן אבטל דעתי לגמרי וכמאן דליתא ובפרט עתה שרואה אנכי מכתבו של הגאון מריסקווע ז"ל שאוסר בלי ספק ושיש בעשיית הפילטער חשש דאורייתא, לכן בודאי אין לעשות מקוה לטבילה

נשים עם פילטער בלי ספק, ושייך בזה מאוד מ"ש חכמים הזהרו בדבריכם.
כ"ו כתבתי למען כבוד הדר"ג נ"י אף שאין מן הצורך לענ"ד.
ידידו דו"ש"ת מאה"ר
יום ד' לסדר א' קדושים תהיו תשל"ה.
הק' שלום קרויז
(שו"ת דברי שלום חלק ג' סימן קנ"ו)

לא יזוע. ועליו להשתדל מיד לתקן מקואות האלו ושכרו בידו.
והנני בנה ידידו דו"ש"ת ומצפה לשמוע ממנו תמיד בשו"ט ונזכה בקרוב לישועת ה' נחמת ציון וביאת הגואל.

מוקירו מאד

הק' משה שטרנבוך

תשובה ל

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהיזל יצ"ו
ברוקלין יע"א

מכה אשר לא כתובה בתורה הביא לנו הטעניק החדש במלאכת הקודש, כל ימינו שמענו וראינו איך צדיקי הדור זללה"ה בעמל רב ויגיעה רבה בנו מקואות לטהרתן של בנות ישראל, הכשרות לכל הדעות, ועתה לדאבון נפשינו, לנפש כל החרדים לדבר ה' זו הלכה, חדשים מקרוב באו לא שערום אבותינו, רוצים לבנות מקואות עם "פילטער" העושה המים לשאובים ופוסלה מדאורייתא לדעת כל גדולי רבותינו שבגולה הי"ו. חלילה לא תהי' כזאת בישראל. ולא די מה שעושים לעצמן, וגם ע"ז היה מצד הדין החיוב עלינו מוטל לצעוק צעקה גדולה ומרה, אבל במדינתנו המשובש בדעות נפסדות, הלואי שיעלה בידינו לעמוד על המשמר בד' אמות שלנו ולאסוף כל כחינו על הדברים העומדים ברשותינו. אבל אהה!! אלו הרוצים לבנות מקוה טהרה עם פילטער רוצים לכוף דעותיהם ודרכם המטועה גם על אחרים שאינם רוצים בשום אופן להסכים למעשה נבלה כזו.

ע"כ באתי לחזק ידים כשלות שח"ו אל יהיו אלו גבורי רוח נכנעים לבעלי זרוע ולכח האגרוף, אלא יעמדו על משמרתם משמרת הקודש ללחום מלחמת ה' בגבורים, שבשום אופן שבעולם בל יסכימו לחבול כרם ה' צבאות לבנות מקוה חדשה עם "פילטער". ובטוח אני בשם ה' שהאמת יגבר לבנות מקוה כמקואות של רבותינו צדיקי עולם בלא "פילטער" זה' עמכם וצלח ורכב על דבר אמת.

חדש אלול תשל"ה לפ"ק, פה ברוקלין יצ"ו
הק' משה שטערן

תשובה לא

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהיזל יצ"ו
ברוקלין יע"א

אל הארו בלבנון לפני שמש שמו יגון ה"ה כבוד ידי"ג הרב הגאון הצדיק מאוד מפורסם לשם ולתהלה

תשובה כח

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, עש"ק כולם קדושים תשל"ה לפ"ק

כבוד ידידי המכובד מאד הרב הגאון הצדיק בנש"ק המפורסם כש"ת רבי חנניא יו"ט ליפא דויטש שליט"א בעמח"ס טהרת יו"ט.

אחדשה"ט וש"ת. הרני מאשר מכתבו מיום עש"ק במדברי וכ"ת שאל עו"פ בענין הפילטער, ואין לי להוסיף על מה שכתבתי כבר ועל מה שכתבו הרבנים המובהקים שליט"א, גם אחרי שראיתי העתקות התשובות ששלח כ"ת, והעיקר בעיני שלא לשנות צורות המקואות ממה שנהוג מקדם. ובפרט שאין דעתי נוחה בזה כיון דהמדובר בברכת שחי' סווימינג פול אשר גם יש בו משום סרך גזירה דמרחצאות כ"א תפים. והרני מברך את מעכ"ת שיוסיף טהרה על טהרה ויזכה לברכת וישב וצרף וטהר את בני' וכו'.

ידידו מצפה לחסדי ה'

שמואל הלוי ואזנר

תשובה כט

משה שטרנבוך

ר"מ דכולל "ראש העין"
בני-ברק

בעוה"ת, יום א' פרשת פנחס תשל"ה

לכבוד ידידי הגאון וצדיק עמוד הטהרה ה"ה מהר"ר חי"ל דייטש שליט"א אב"ד דהעלמען.
אחדשה"ט בהוקרה וידידות, מכתבו נתקבל כשלא הייתי בביתי שנסעתי לחו"ל, וכעת מצאתי מכתבו עם שאלה בענין מקוה ע"ג מקוה ובצידו תשובת הגה"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א שאוסר.
ומעתה לא ידעתי מה מחפש עוד לצרף אוסרים, בשעה שכבר קיבל הוראה הלכה למעשה לאיסור ומיני

חוב"ט בקי בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים לוחם מלחמת ה' כגבור ח"ל כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא שליט"א דייטש האב"ד העלמעץ וכעת אור תורתו זורח בעזאב"י וויליאמסבורג בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט הענקים.

אחרי תת שלו' וברכה בידידות ובאהבה,

צער לי מאד שהבע"ד מתגבר ועדיין לא נכבש ע"י רבותינו גדולי ישראל גאוני זמנינו שליט"א בענין הביש, "פילטער" במקוה וכנראה מאחר שנוגע הדבר לטהרתן של בנות ישראל מקור הקדושה והטהרה שעליהם תמיד בכל דור ודור מסרו רבותינו הקדושים זכ"ע נפשם הטהורה ושמרו על המקוה טהרה כעל אישון עיניהם, ששום חדשות לא יכניסו בה, ותהי' נבונה עם כל הידור של הלכה ובהסכמת כל הפוסקים. ועתה בדורינו החלוש רוצה הבע"ד לחדש המלחמה, מלחמתו השקר והזיוף, ולשלם בכפל כפלים לחכמי ולגאוני ולצדיקי זמנינו, את אשר הי' מוכרח להיות נכנע ומנצח בדורות שלפנינו ולא הי' יכול להרים ראשו בכלל ובענינים הנוגעים למקוה בפרט, להראות כחו הרע והגרוע לומר דעה גם בנוגע לטהרתן של ישראל וחושב אולי אפשר חלילה יעלה בידו לעכב ע"ז הגאולה שלמה העומדת ממש על פתח בתינו, וכבר זו משערי רומא בצעדים גדולות לקראתינו בב"א.

כהדר"צ שליט"א צועק במרי נפשו על רב א' שהתיר ברבים מקוה עם "פילטער" אם "הפילטער" סגור בעת כשטובלין עצמן. אינני יודע היאך בא לצחק עם הודאה הנוגע לאיסור כרת הרבים ותמה עליו שקיבל על שכמו אחדיות כזו, ואפשר שאינו בעל אחריות כלל. המתיר הזה עושה שחוק ממנו ואומר "מאחר שהמים שנתקנו ע"י "הפילטער" עוברים דרך המשכה לבור הזריעה ושוב ע"י השקה מתחברין לבור ההשקה אין שום חשש והמחמיר אינו יודע מהו שח". ואני עומד ומשתומם אם אין לו לב להבין ביאור חד וחלק שגם אם הפילטער עומד ממלאכתו ג"כ המקוה פסולה פסול גמור מאחר שע"י כלי מתכות של הפילטער נסגרו פתחי יציאת המים וכל מים שבמקוה עומדים במקוה ע"י מקבל טומאה. ואם אין לו לב להבין למה נתערב על ריב לא לו. וחלילה לשמוע לסברתו הכרסי' ולהכשיר מקוה עם פילטער לא תהי' כזאת בישראל.

על כן נא ונא להכריז ולהודיע שאין לשמוע להוראת אותו רב. והחוב מוטל על כל חברינו העומדים על משמרת הקודש בכל אתר ואתר שח"ו אל יעשו ואל יסכימו ושלא יהי' להם חלק במקוה הגעשה עם "פילטער" יהי' מאיזה טעמים של פגם שיהי' כי חלילה לזווג גם זיו כל שהוא בהלכה הנוגע לטהרתן של ישראל מפסקי גדולי רבותינו וגאוני זמנינו האוסרים בכל חומר ותוקף מקוה עם "פילטער" וכל המשנה ידו על התחנותה ועתיד ליתן את הדין.

ג' לסי' והארץ הי' תהו ובהו וחשך שגת תשל"ו לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו

חקי משה שטערן

תשובה לב

שמואל הלוי ואונר

רב אכ"ד ור"מ זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום ד' וישב תשל"ו לפ"ק

כבוד ידידי המכובד הרב הגאון הצ' בנש"ק המפורסם מזכה את הרבים כקש"ת מוה"ר ח"ל דויטש שליט"א, בעמחסה"ק טהרת יו"ט.

אחדשה"ט וש"ת באה"ר, לנכון קבלתי מכתבו ושמתתי להקשיב משלמו הטוב ויה"ר שיהי' ברוך ה' לעולם. וע"ד אשר שאל כ"ת ממני להגיב על מאמר בענין הפילטער שנרפס בירחון המאור (תשרי חשון תשל"ו לפ"ק) הנה כפי אשר כותב הרב הכותב שם הענינים קצת אחרת ממה שכתב מעכ"ת*). וע"כ היות שאהי' אי"ה בשבועות הקרובים בארה"ב ובודאי אתראה גם עם גדולי המורים שם אניח הענין עד אז.

והרני ידירו דוש"ת ומכברו מצפה לרחמי ה' במהרה

שמואל הלוי ואונר

* אמר המחבר, מה שמתמה עלי רבינו האב"ד ור"מ זכרון מאיר שליט"א, אמת נכון הדבר, בהמאור הנ"ל כתב הרב הגה"צ המתיר נ"י אופן הפילטער בצורה אחרת ממה שציירו הגה"צ המשיבים שליט"א אבל כסאם של הגאונים הצדיקים הנ"ל נכון לעד כי הם השיבו על מה שצייר צורת הפילטער במכתב לעיר א' כמו שאעתיק כאן מכתבו רק כשראה הרב המתיר נ"י שכל גדולי דורינו אסרו הפילטער בצורה הנ"ל צד צורה אחרת וכתבה בהמאור הנ"ל אבל גם את הצורה זו החדשה אסרו הגה"ק שליט"א בהחלט. (ע"י בריש הספר בהסכמות ומכתבים ע' ט—ט"ג)

ו"ל המכתב: לק"ק וכו' ב' תמוז תש"ל לפ"ק.

כי ידידי וכו'

וע"ד הודעתו שבדעתכם לעשות בהמקוה שטובלים בה "פילטער" לצאת לכמה נשים שהודיעו בראש שבאם לא יהיה פילטער לא ילכו בהמקוה, וגם יודעים שיש כמה נשים צעירות שבאם ירעו שיש פילטער או יכולים להשפיע עליהם שיקבלו עליהם לשמור מצות טהרת המשפחה מכאן ולהבא, ובהיות שיש במחניכם מי שמפקפק ע"ז ע"כ שאל חו"ד בזה, לדעתי הוא פשוט שאין בזה שום חשש, ופליאה בעיני איך יכול לעלות על הדעת שיש בו איזה חשש, כיון שהפילטער מנקה רק המים שבמקוה שטובלים בה, ולא מי בור הזריעה ובור ההשקה, וכשהמים הנקיים נופלים חזרה להמקוה עוברים דרך המשכה לבור הזריעה, ואח"כ נישוקים לבור ההשקה, איזה חשש יכול להיות בזה, ומאי נפ"מ אם שואבים המקוה ע"י פומ"פ או סאיפן או ע"י פילטער, ואדרבה ע"י הפילטער סובבים המים מהר להמקוה לא בביא באופן שתמיד יש שם מ' סאה, משא"כ ע"י פומפ נתרדקנה כל המקוה בב"א, רק צדיקות זהירות יתירה להשגיח שלא יטבלו הנשים בעת שהפילטער עובד עבודתו מפני שאז יש חשש וזחלין כמוכן,

תשובה לג

משה נתן נטע לעמבערגער

מלפנים אב"ד ור"מ דקה"י מאקאווא יע"א
כעת ראש ישיבת מאקאווא קרית אתא בא"י
ב"ה, חדש טבת תשל"ו לפ"ק

יאירו הנרות לעוסק בטהרות, משניות סדורות,
בבירורי הלכות, כבוד הרב המאוה"ג המפורסם בתו"ט
זכות הרבים בו תליות, כקש"ת חי"ל דויטש הי"ו
עכ"ב רור"מ קהלת העלמעטץ בעיה"ג ברוקלין יע"א.
אדשושת"ה הגענו צרורות המכתבים והעתקות
שכבדנו בהם שבאים בכפלות מרבנים מובהקים
ומפורסמים הי"ו שכולם כאחד עונים באימה וביראה
מפני מכשולים וחששות שאפשר לצאת ח"ו בענין
המסגנת לנקות ע"י מי מקוה שכבר נשתמשו בהן, והרי
כבר כתבתי אשתקד בחדש חשון הע"ל להצטרף
לצירופא דרבנן הי"ו וליזהר מכיו"ב אף אחרי כל
התיקונים כי כיו"כ הנמסר לטיפול של המונים מי
יערב בדבר חמור כזה, גם בכלל של מכוונות ממצאים
שונים ויוצא שזכרו בהפסדו.

ראיתי מש"כ הגהראב"ד דעיקות ירושלם ת"ו ע"ד
הב"י בסימן ר"א שהביא מהריב"ש והתשב"ץ בענין
רבי' והמשכה שאין לחוש ולגזור שמא לא יעשו כהלכה
כיון שלא חששו חז"ל אין לנו להוסיף ולגזור וכתב
דבניד"ז כיון דהחלפת המים מסור לטיפולם של המונים
ולא שייך מש"כ הגז"ל דהכשר מקוה לא לכל מסור,
ויש להוסיף עוד כי ענין של רבי' והמשכה נזכר כבר
במשנה וגמרא ויש מקום למש"כ הגז"ל דאין לנו
לגזור על מה שלא גזרו הם אך המצאות של מכוונות
והתחכמות מה שלא הי' בזמניהם ורוצים לחדש כעת
ממכשולים ומוצאים די טענות למנוע השימוש בהם
ודאי אם מורי הוראה מובהקים שבדור הי"ו יראים
לא שייכו כלל מש"כ הגז"ל הנ"ל.

י"ל מ"ש זהירות מביא וכו' לידי פרישות ומביא
לידי טהרות שלפעמים יש שכר על הזהירות והפרישות
ועי"ז ירבה הטהרה וכי"ר, הדושושת"ה באה"ר וברכה
שלמה

הק' משה נתן נטע

תשובה לד

בית דין צדק דק"ק לונדון והמדרינה

ב"ה, ו' שבט תשל"ו

לכבוד מחותני, דב פעלים עוסק בכל לבו ונפשו
בטהרתן של ישראל וממש מוסר נפשו על זה, הרב
הגאון, צדיק נשגב, כש"ת מהור"ר חנניא ליפא דייטש
שליט"א, העלמעטער רבי, מחבר ספרים יקרים המעוררים
את עם ישראל לחיי קדושה וטהרה.

שלו' וברכה. ע"ד שאלת כ"ג היכא שמימי מקוה
יוצאים ע"י לחץ ממכונה חשמלית כדי לטהר המים

מזוהמתם, ועוברים בשופרת המטהרת, שנקראת
"פילטער" בלע"ז, ושבים אח"כ ע"י לחץ המכונה היא
דרך חור אחר למקוה, אם הוי זוחלין או לא.
לכאורה נראה בפשיטות, כיון דהמים יוצאים מן
המקוה למקום אחר, הגם ששבים אח"כ בלי הפסק
למקוה, מ"מ הוי זוחלין, ומה שמטהרין באדם שרגלו
במקוה ולא הוי זוחלין דמשום גוד אחית אמרי' דהמים
הם במקוה, ושאיני התם דהמים לא יצאו מן המקוה,
והוי זוחלין במקוה עצמה, ולכן כשרים.
אבל כאן, בענין ה"פילטער", כיון שהמים יצאו
למקום אחר, פסולים מטעם זוחלין, ואינני רואה שום
דרך להכשירן.

ובזה אשאר יידי, מוקירו ומכבדו כרם ערכו

ארי' ליב בר' מרדכי הלוי גרוסנס ראב"ד

תשובה לה

חנוך דוב פארווא

אב"ד דהתאחדות קהלות החרדים
לונדון תע"א

ב"ה, יום ד' י"ז אד"א תשל"ו לפ"ק

לכבוד הרב הגאון המפורסם שוקר להעמיד הדת
על תלו כש"ת מו"ה חנני' יום טוב ליפא דייטש
שליט"א אברק"ק העלמעץ ברוקלין תע"א.
אחדשה"ט, בדבר אשר נתכבדתי לחוות דעה במה
שישגם אשר רוצים לחדש דבר בתיקון המקואות, דהיינו
להנהיג מסגנת הנקרא פילטער בלע"ז בתוך המקואות
כדי לנקות בזה את מי המקוה, והנה כבר דנו בזה כמה
מגדולי זמנינו, וכולם כאחד עונים ואומרים שיש
להתרחק מזה, מזה, כי אפשר לבא על ידי זה לכמה
מכשולים, ואין צורך לכפול הדברים, וכלל גדול הוא
בעניני מקוה וגם בשאר ענינים שהרוצה לתקן דבר
חדש, צריך לבחון הדבר בשבע עינים, כי כמה פעמים
הדמיון כוזב וחושבים לתקן ואין הדבר אלא קילקול.
ובכן תחזקנה ידיו לשקוד על מנהגי ודרכי אבותינו
ורבותינו הברורים והבחונים, כי רק באלה יש תיקונים
אמיתיים.

והגני בזה דורש שלום כת"ה ומברך אותו בכל
טוב סלה, יידי

חנוך דוב פרווא

אבל ע"ז יש כמה עצות שלא יבואו לידי כך (* ע"כ מי שמפקק
בזה אינו אלא מן המתמיהין ובפרט במחניכם שבאם ע"ז יכול
להיות שיתמעטו הנשים ההולכות במקוה, בודאי החומרא
הוא קולא, ואומר שלי, עכ"ל המכתב המונח לפנינו.
(* או כשהייתי בעיר הנ"ל אמרו לי שיעכבו המים שלא
יהיו זוחלין ע"י עלעקסער.

תשובה לו

תשובה לו

הרב דוד בן ציון קליין אב"ד יסודות א"י

ב"ה, יום ב' לס' קדשים תהי' תשל"ו יסודות ת"ו

שלומים מרובים כטל וכרביבים אורך ימים ושנות חיים, ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים כבוד גיסי יקירי מחמד לבבי האי גברא רבא גבור החי"ל ידיד ה' וידיד נפשי הרב הגאון הגדול המפורסם בגדלותו וצדקתו בכל תפוצות ישראל כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא שליט"א אב"ד ואדמו"ר דק"ק העלמעץ וכעת בברוקלין נ. י. יצ"ו, בעהמ"ח ספרי טהרת יו"ט היקרים ונחמדים כ"ד חלקים.

אחדשה"ט באהב"ר ואהב"ע. ראשית כל הנני מודה לך מקרב לב על ספרך היקר טהרת יו"ט על מקואות ח"ד שזה עתה קבלתיו וכמעשיך בראשונים כן מעשיך גם בחלק הזה ובי"ה שמן השמים זכית להיות תמיד המעורר הראשון בכל דבר הקשור בטהרתן של ישראל לעמוד על המשמר ובמקום שיש איזה חשש יהי' זה אפילו קטן שבקטנים על מקוה טהרה אתה לוחם מלחמות עומד בפרץ וגורר גדר ובשביל שכולם יודעים את האמת שכוינתך אך ורק לשם שמים מצטרפים אליך כל גדולי וגאוני ישראל בכל התפוצות ועומדים לימינך לעודד ולחזק וכו' כן יעזור לך הקב"ה גם להבא שיפוצו כל מעיינותך חוצה מתוך בריאות השלימות הנחת דקדושה מכל יו"ח ותוסיף להראות רב כחך וחילך בענין קדוש זה בסייעתא דשמיא אמן.

אהובי גיסי יקירי שליט"א ענותנוך הגדולה לא יודעת גבול שאתה פונה גם אלי הקטן והשפל לחו"ר בענינים נשגבים ונשגבים עניני מקואות החמורים מאד כי מקוה צריכה להיות כשרה לפי כל הדעות ואם לאו אז צריכים לתקן אותה, ע"כ בנוגע למקוה ע"ג מקוה אחדי שגאון ישראל וקדוש צדיק הדור כ"ק מרן בעל הדברי חיים בח"ב סימן פ"ח מחמיר בזה מי יהון ח"ו להתיר ולהקל נגד דעתו הקדושה ואפילו אם יש בור כשר מן הצד להשקה ג"כ לא מועיל כדעת רבינו הק' כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א הקב"ה ירפאהו ויחלימהו רפו"ש במהרה כי כך גילה דעתו הקדושה שאין לעשות מקוה ע"ג מקוה בשום פנים ואופן, וסוכ"ס טובלים בהמקוה שיש בו חשש זחילה ח"ו ולא יועילו כאן שום פלפולים והוכחות להתיר דבר זה ובדאי שאסור לעשות כך לכתחילה ומה שכבר געשה כך צריכים לתקן כי אפילו הג' הגדול הבעל אמרי יושר חושש לעשות מקוה לכתחילה נגד דעת בעל הדברי חיים וצוק"ל.

ובפרט שכאן ישנם חששות של ממש שלא יהי' מועיל החיבור הזה מכיון שמדובר ממים שאובים בתוך העליונה ופסול מכה קטפרס ולא מהני לזה השקה כשפופרת הנוד וא"כ נשאר עליה פסול של שאובים,

שלום שנימצלער

מלפנים אב"ד פ' לאדאני ב' טשאבא
כעת רב דביה"מ אהל שמואל שלו, ראש ומנהל
החכולל לאברכים, בעמ"ס שערי שלו ומבשר שלו
על קשו"ע, פה לונדון יצ"ו

בעזה"י, א' לס' ואת מצותי תשמרו ל"א למ"ט מונים
תשל"ו לפ"ק, פה עיר לונדון יצ"ו

שלו' עמו לגבור חי"ל העוסק בטהרות, יתברך ממעון הברכות, אל ארו בלבנון, לפני שמש שמו ינון, ה"ה להאי גברא רבא ש"ב וידידי הרב הגאון הצדיק המפורסם זכה וזיכה את הרבים לטובת טהרת קדושת ישראל כקש"ת מוה"ר חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א האדמו"ר ואב"ד דק"ק העלמעץ יצ"ו בברוקלין יצ"ו.

אחדשה"ט כדאוי לכבודו הרם. בדבר שביקש אותי להודיעו חוות דעתי העני' בענין האם מותר להשתמש לניקוי מי מקוה במסגנת הנקרא (פילטער). והנה ראו עיני במה שמביאים הרבנים הגאונים כ"א טעמו לשבח לאיסור הן מצד זוחלין הן מצד שאובין וידוע שיטת התשב"ץ ח"א סי' י"ב דבמקוה דאוי לחוש אף לדעת יחיד וחוצץ מזה ידוע שיטת הרשב"א שבמקוה צריכין לעשות לכתחילה באופן הכשר לכו"ע כי היא קדושתן של ישראל בדאי אסור להשתמש בו במקוה.

ובענין שכתבו אי להתיר מכה דברי רבינו הרמ"א בסימן ר"א ס' ג' דכשזוחלין "מעט" ושבים למקומן אין חשש זחילה ממילא גם בזה הולך ושב אחר עבודת הפילטער להמקוה — ובאמת זה ליתא כלל כמבואר בדברי ידידי הגאון אב"ד קאשוי שליט"א אבל חוץ מזה ג"ל דמה שנקיט רבינו הרמ"א "מעט" נוכל לבאר ממש"כ בשו"ע סעיף ר"א דכשר לפי שאין זחילתן ניכרת, ועי' בשו"ת ערוגות הבורשם להגה"ק מחוסט ז"ל בסי' ד"א ורי"ב באיזה אופן שנקרא זחילה שאינו ניכרת וכ' שם דאף בזחילה שאינו ניכרת צריך להשתדל שיתקנו המקוה באופן שלא יהי' שום זחילה עצהיו"ט והוא כ' שם היכא דעשו המקוה כבר ומכ"ש לעשות לכתחילה מקוה שיש בו כל החששות הן לענין זוחלין והן לענין שאובין בדאי אסור לפרוץ גזרי הטהרה בישראל.

ויש לי הנאה גדולה שכהרג"ק שליט"א עומד על משמרתו משמרת הקדוש להשגיח בעינא פקוחא על טהרתן של בנות ישראל שיהי' עצהיו"ט והשי"ת יזכהו שיזכה לעשות עוד הרבה פעלים להקים עולה של טהרה ויאריך ימים על ממלכתו בקרב ישראל בבריות גופא ונהורא מעליא.

כ"ד יידו עוז וש"ב המברכו בברכת שלו וברכה שיזכה להרבות טהרה בישראל, הדו"ש באה"ר בלונ"ח ומכבודו כערכו הרם ונשא

שלום שנימצלער

ובוסף לזה קיימים עוד חששות ופקפוקים שהעירו הרבנים הג' שליט"א.

וכעת נזכרתי בדבר הדומה לזה מה שנזכר בהדברי חיים סי' צ"ז בענין שאין לטבול על השליבות משום דהוי קטפרס עיי"ש ואעפ"י שגם בזה יש חולקים עליו ובתשורת ש"י סימן מ"ז רוצה להוכיח שלא שייך בזה קטפרס כיון דגם בסיר השליבה לא תפרד המים שעל השליבה מהמים של המקוה שהי' מחובר עמו מלמעלה וכו' ובכל זאת העולם נזהרים בזה משום דעתו הק' של הגה"ק בעל דברי חיים ע"כ אהובי גיסי יפה עשית שעמדת בפרץ ולחמת נגד זה ואמרת לתקן את הנ"ל כדי למנוע שלא יכשלו ח"ו לטבול במקוה שיש בו חשש של שאובים לפי הדברי חיים זי"ע לפי שלא מועיל החיבור להמקוה התחתונה ואין להתיר בשום אופן.

ועכשיו בענין השני הנקרא "פילטר" שמטרתו לנקות את מי המקוה המשומשים כך שמים יוצאים מהמקוה ועוברים דרך מסנן ואח"כ הם חוזרים להמקוה. הגה גיסי היקר כתבתי לך פעם בענין אחר ונדמה לו בענין מקוה מטולטלת לפלא הדבר איך שהשטן ממציא תמיד דברים חדשים בעוה"ר ובעיקר בענינים נשגבים בדברים העומדים ברומו של עולם ובפרט בעניני מקואות שבוה תלוי טהרתן של ישראל וכעת הוא רוצה המסית להכניס את הפילטר בתור טכניקה חדשה של סינון מים שישנם חששות גדולות של ממש דהיינו חשש של "זוחלין" ר"ל ורוצים לתלות עצמן באילן גדול בהריב"ש סי' רצ"ב המובא ברמ"א סעיף נ' שאם המים חוזרים להמקוה לא מקרי זחילה אבל טועים הם טעות גדול ששם מיירי שהמים חוזרין מעצמן אחרי שיצאו מחמת האדם הטובל — לא כן הדבר כאן שיוצאים וחוזרין רק ע"י כח האלקטרי וממילא יש כאן חשש של פסול דאורייתא ממש ובדבר חמור כ"כ הגובל עם איסור כרת ר"ל א"א בקלות כ"כ להחליט ולומר שאין כאן שום חשש ובטענה שאפשר לסגור את כפתור האלקטרי בשעת הטבילה חס מלהזכיר דבר כזה כי מי יהי' ערב בדבר שלא ישכחו ח"ו אף פעם לסגור — וחז"ל מזה קיימים עוד פקפוקים וחששות מטעם שהמים נפסלו מכח תפיסת ידי אדם וכו' ע"כ בקיצור ח"ו להתיר דבר שכזה שהוא חשש פגול דאורייתא ח"ו והטענה שע"כ יתרבו המחזיקות בטהרת המשפחה היא טפשית וגם אין בזה טיפת אמת לפי שאשה שומרת תורה ומצוות אינה מסתכלת ע"ז אם יש או אין פילטר במקוה כמוכן לכל בר שכל זואת שמונעת עצמה מללכת לטבילה משום שאין פילטר היא מרשעת וחופשית ר"ל אינה שומרת תורה ועוברת על דת ואיסורי כרת ר"ל ואין להתחשב בה כלל וכלל ואין אומרים חטא בשביל שיזכה חברך ואיך אפשר להכניס במקוה טהרה דבר שיש בו כ"כ הרבה חששות ואפילו אם היה מדובר מענין שיש בו ספק חשש או אפילו רק ספק ספיקא גם היו צריכים למנוע מזה כנאמר כבר הרבה פעמים

ומכש"כ במקום של חשש פסול דאורייתא ר"ל ע"כ גיסי היקר גם אני הקטן מצטרף בהדי הנ"ל רבנן הגאונים שליט"א האוסרים מקוה ע"ג מקוה ולהכניס פילטר ח"ו לתוך המקוה.

ועי' בספרך טהרת יום טוב חלק י' (ע' שמ"ב—שמ"ה) תשובת רבינו הק' כ"ק מרן ארמו"ר מסאטמאר שליט"א (לגיסי אחיך הה"צ מדעטדויט שליט"א) וכתב שם (בע' דש"ם) בזה"ל: ובאמת כי המקפדת כ"כ להיות נמנעת מלטבול עבור שהיתה שמה אשה א' אך תואנה היא מבקשת כי הלא הולכים כולם בסווימינג פול הנעשה בכריכה של שאובין והולכים שם אנשים ונשים וטף למאות ביחד ולפעמים אף באלפים ואין משגיח אם אין ביניהם איש או אשה חולה ומזוהם וכדומה ר"ל וכאן במקוה שאשה אחת שהיתה שמה הוא אחר נקיון גמור בתכלית כי ההכרח שיהי' נקיון גמור קודם שהולכת לטבילה עבור חשש חציצה, גם האשה העומדת על הטבילה תוכל לידע, אם בריאה היא כי אין המדובר אלא מאשה אחת, ולמה יהי' הקפידה בזה לזוטר ע"ז על יסוד הטהרה לבנות ישראל ואם ככה היא מצבה לעבור על איסור חמור כ"כ בשביל עילה כ"ד כזה בלא"ה אינה נאמנת על וספרה לה כי בספירת נקיים וכל הלכותיהם יש בהם טירחא יתירתא וכמה ענינים של פחד וכדומה אשר בלי ספק יש בזה קושי יותר מליך למקוה אשר היתה שם אשה אחת אחר הנקיון גמור וכו'. והגם שאעפ"כ כל מה דאפשר למיעבד עבדינן שמא יהי' בזה הצלה לאשה אחת אף שהוא רחוק בתכלית הריחוק, אבל לא לעשות ע"ז היתרים שאין לעשותם ומביאים קלקלה בעולם ולמה נפסיד את היראות וחרדות לדבר ה' ומבקשים שיהי' הכל עצהיו"ט עבור קלי הדעת כאלו כי מה שנעשה בהוראת ב"ד עושים כן עם גם היראות וחרדות לדבר ה' שאינם יודעים להבחין שלא יהי' היתר זה אלא עבור קלי הדעת.

והמבחין במצב העולם יראה כי רוב הפירצות והפרת הדת ירדה לעולם ע"י רוב הקולות שנעשו כדי לתקן את הפורצים שאינם צייתים באופן אחר והסוף הוא שהפורצים לא נתקנו אלא אדרבה נתרבו הפירצות מחמת רוב הקולות והיתרים שעבירה גוררת עבירה ונתקלקל הכל עד שבא לידי שכחת התורה. והרבה יש לדבר בזה אלא שאין להאריך כ"כ על הנייר, והמשכיל על דבר יראה שכן הוא. עכלה"ק שליט"א.

ובזכות זה שנעמוד על המשמר בעניני מקואות החמורים נושע בכל מיני ישועות ונחמות והקב"ה יהי' בעזרך שתצליח וזכות הרבים יהי' תלויים בך. ואצא בשים שלום טובה וברכה ואברכך בברכת רפוי"ש תזכה לאריכות ימים ושנים ולזכות את הרבים בטהרה ובקדושה

גיסך ידיד"ג המצפה לישועה ורחמי שמים
דובשה"ט בלונ"ח

דוד בן ציון קליין

ומקוה שלם, אלא שרובו כשר ומיעוטו פסול, והרי זה כרובו מים כשרים ומיעוטו מים שאובים דאמרינן בהו רובו ככולו, ואין לומר דכיון דמיעוטו הוה מי פירות א"כ הו"ל המיעוט כמאן דליתא וא"כ לא הוי רובו מתוך כולו כיון דליכא כולו, דהא שפיר איכא כולו דהא איכא מקוה שלם דהא גם מי פירות הוא בכלל בור ומקוה וכנ"ל, ונמצא דאיכא כולו אלא דרק רובו הוא בכשרות, ואמרינן בזה שפיר דרובו ככולו.

(ו) ומעתה הדרן לקדמייתא שדעת הרשב"א מפורש בס' שער המים דזוחלין פסול מן התורה, וכן מבואר בריטב"א לנדרים (מ:), שכתב ליישב הקושיא דאמאי בנוטפין שרבו על הזוחלין פוסלין את הזוחלין ואילו במקוה שלם שרבו עליו מים שאובין אינו נפסל לעולם, ותירץ דשאובין אפילו ברובו אינו פסול אלא מדרבנן ולכן מהני בה השקה, אבל זוחלין פוסל מן התורה עיי"ש, והוא כתירוצו של הב"ח המובא בטו"ז (סי' ד"א סק"ג), ושוב ראיתי בס' לחם ושמלה (סי' ר"א שמלה סק"ז) שהביא דברי הריטב"א, וגם הביא מהתשב"ץ (ח"א סי' י"ז) שהעתיק מלשון הרשב"א דמוכח דס"ל דזוחלין דאורייתא עיי"ש, ובאמת כן הוא בס' שער המים הנדפס מחדש (השער השני), מלבד מה שמוכח כן בשער המים (שער י"א) שהבאנו לעיל.

(ז) ברם במה שכתבנו שבשעה שהמים יוצאים מהמקוה ע"י פעולת הפילטער הו"ל זוחלין, לכאורה יש מקום לבעל דין לחלוק ולומר, דעד כאן לא מצינו דין זוחלין אלא כשהזחילה היא מצד חסרון שבבור שאינו מחזיק מימיו וכגון שנסדק, אבל היכי שמוציאין את המים ע"י צינור, שאין הזחילה מצד הבור אלא שכח אחד מעורב בו להוציא את המים, יתכן דאין זה בגדר זוחלין, והרי רש"י כתב בפסחים (מ"ב.) דאשבורן לשון שבירה שמשתבר הקרקע ויש בקעים שהמים נאספין ושוהין בתוכן עכ"ל, והובא בתויו"ט (פ"ח מטהרות מ"ט), ומעתה נימא דכל היכא שהקרקע מוכן לקבל את המים שלא יחלו אלא שכח אחר מעורב בו להוציא את המים וכנדון הפילטער, אפשר שאין זה בגדר זוחלין, אולם אף אם יש מקום לסברא זו מ"מ הלא כבר אמרו בגיטין (ל"ז.) וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה, ופירש"י "מדמין, נראה בעינינו וכמדומין אנו כן ולא שמענו מרבתינו", ושם (י"ט.) פירש"י "וכי מפני שאנו מדמין שאנו אומדים וסבורים ואומדין מאומד לבנו להחמיר נעשה מעשה להקל", ובספר התרומות (שער מ"ה) העתיק תשובת הרמב"ן ז"ל, דבאיסור תורה אמרינן וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה עיי"ש, וכמו כן נימא בנ"ד וכי מפני שאנו מדמין מסברא לומר דבכה"ג לאו זוחלין הוא נעשה מעשה בלי ראייה ברורה, שהרי זוחלין דאורייתא הוא וכנ"ל.

(ח) אולם באמת יש להוכיח דאין מקום לחלק כנ"ל, דהרי כתב הגר"א ז"ל (סי' ר"א סק"ו וסק"ז צ"א), דהא דמקוה אינו מטהר בזוחלין, משום דמקוה צריך להיות מ' סאה וזוחלין הו"ל קטפרס שאינו חיבור עיי"ש, וא"כ אין נפקא מינה מה הוא סיבת הזחילה,

כרובו מתוך כולו, וזהו דילפינן מסנהדרין, והדבר מפורש בתשו' מהרי"ט הנ"ל, ועפ"ז מתיישבות כל ההשגות ואכמ"ל.

(ד) וראיתי בס' מקוה טהרה לדו"ז הגאון בעל ערוגת הבושם וצ"ל (סק"י), שהקשה אהא דמקואות (פ"ה מ"ה) העיד רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים, והלא טומאת משא אינה בטילה וכמבואר בבכודות (כ"ג.) והטעם משום שנושא כולו כאחד, וה"ה הכא הו"ל כטומאת משא, ועיין בזה במל"מ (פ"א ממטמאי משכב ומושב הי"ד). ושם (ס"ק קס"ד) הוסיף להקשות על מש"כ הר"ן שבוועות (פ"ב) דמיעוט שאובין אינו פוסל מן התורה משום דהמיעוט מתבטל ברוב, וקשה דהא טומאת משא אינה בטילה עיי"ש, ברם לדברי החת"ס הנ"ל אתי שפיר מאוד, דבמיעוט נוטפין ומיעוט שאובין לאו מטעם ביטול אתינן עלה אלא מטעם רובו ככולו, ודין רובו ככולו שייך אף אם המיעוט אינו בטל וכמו שנתבאר, שו"ד כע"ז בס' חתן סופר ז"ל (עטרת בחורים דף י"ד אות ק"ט) והובא בס' לקושי הערות שם (אות ט"ו), ומה שכתב החת"ס דאי איתא קמן מ' סאה ורובו כשר ומיעוטו שאובים המיעוט נמשך אחר הרוב משום רובו ככולו, הנה דין זה משכחת למאי דמבואר בשו"ע (סי' ר"א סמ"ד) דהשאובין שהמשיכה כשרה אם היה שם רוב מ' סאה עיי"ש, והיינו מטעם רובו ככולו, או דינא דאורייתא קאמר לשיטת הפוסקים דמיעוט שאובין אינו פוסל אלא מדרבנן, והיינו מטעם רובו ככולו.

(ה) ומדי דברי זכור אזכור מה שראיתי מאז בתשובת מו"ר הגה"צ מפאפא שליט"א — וכעת נעלם ממני מקום המצאה — שהקשה על החת"ס בתשו' (או"ח סי' ק"מ) הנ"ל, דברובו כשר ומיעוטו שאוב כשר משום רובו ככולו דהו"ל רובו מתוך כולו, דאכתי תקשי כשרובו מים ומיעוטו מי פירות דכשר וכמבואר ביבמות (פ"ב:) ברש"י שם ובשו"ע (סי' ר"א סכ"ד), ובה לכאורה לא שייך רובו ככולו דאין נהפך המי פירות למים, ועכצ"ל דלא מהני אלא מטעם ביטול, וכוננת הקושיא נראה דבמיעוטן מי פירות לא שייך לומר רובו ככולו, דהו"ל מיעוטו כמאן דליתא דמי פירות אינו מים כלל עד שיחשב כרובו מתוך כולו — וליישב דברי החת"ס ז"ל נלע"ד, עפ"י המבואר בש"ס חולין (פ"ד.) הטעם דפסלינן מי פירות, דתלתא מיעוטי כתיבי, מעין מים בור מים מקוה מים, ופירש"י "מעין מים ולא שאר משקין ואפילו זוחלין, בור מים ולא שאר משקין ואפילו מכונסין, מקוה מים ולא דם", הרי דאי לאו דדרשינן בור מים ומקוה מים הוה אמינא דגם שאר משקין כשרין במכונסין, ועל כרחך משום דגם בשאר משקין שייך בור ומקוה, דהיינו שהוא בבור וקוין וקיימי — דמקוה היינו דקוין וקיימי וזכרש"י שבת (ס"ה:) ובשאר דוכתי — אלא כיון דדרשינן דמים קאי גם על בור ומקוה מזה ילפינן דלא סגי בבור ומקוה גרידא אלא דוקא בור ומקוה של מים ולאפוקי מי פירות, ומעתה במקוה ובור שיש בו רוב מים הכשרים ומיעוט מי פירות, הרי איכא בור

בקרקע מקום רצפת בהט ושש, וכשטובל בו יוצאין המים החוצה, וכתב הריב"ש שאם שטח החצר שהמקוה בתוכו משופע קצת, בענין שבעלות הטובל ישובו המים לאיתנם אל המקוה, מותר לטבול בו, שהרי הוא כאילו כולם מחוברין במקוה שהרי מחוברים הם כקליפת השום, ואין נקרא זוחלין כיון שמן המקוה באו ואליו הם שבים אלא שנתפחו בהכרח מחמת אדם או דבר אחר שבתוך המקוה, והמים הנתפחין חוץ לגומא מחמת טבילתו הרי הן בשעת הטבילה כאילו הן במקוה, שהרי ישובו אליו בסור המכריח עיי"ש באורך. ומעתה מה שכתבו הריב"ש והרמ"א שאם המים חוזרין לא מקרי זחילה, היינו דוקא כגדונם שהמים חוזרין ע"י הסרת המכריח שהכריח את המים לצאת, ואין צריך כח חדש להכניס את המים, וסגי להחזיר את המים ע"י שיסור את הכח המכריח לצאת, דבכה"ג לא הוי זחילה, אבל בגדון הפילטער נדראה שהמכונה פועלת שני כחות, כח המוציא את המים וכחה מכניס ודוחפו בחזרה, ואם יפסיק את פעולת המכונה מיד אחר הוצאת המים טרם שהספיק להכנס חזרה, ודאי שלא יכנסו המים בחזרה, ולא ימלט שלא ישארו מים בחוץ בכלי הקיבול של המסנן, ונמצא דכדי להחזיר את המים לא סגי בהסרת כח המכריח אלא דבעינן כח חדש המכריחו להכנס, ומאופן כזה לא דיבר הריב"ש והרמ"א כל, ואין למוד מדבריהם לג"ד.

(י) וסמוכין לסברתינו נראה, ממה שכתב התבואות שור (יו"ד סי' ג') וז"ל, נפלה סכין מעצמה שלא ע"י כח ישראל הכשר לשחוט, והלכה ושחטה, פסול, דכתיב וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל, וז"ל דאפי' תפס סכין בידו ופתח ידו או מונחת בחיקו ועמד ונפלה הסכין ושחטה ה"ז פסולה, שלא הלכה מכחו רק עד עתה היתה מעוכבת בידו, וכסור כחו ממנה הלכה בעצמה, ואנן בעינן דכח אדם יעשה פעולה שתלך ותשחוט, ואפילו פתח ידו בכונה שתלך ותשחט לא מהגי, כיון דליכא כח אדם עכ"ל. הרי דהסרת הכח המעכב לא הוי מעשה ולכן כשנפל הסכין ע"י שהוסיף את כח המניעה לא הוי מעשה אדם, ומהאי טעמא כתבו הריב"ש והרמ"א דהיכי דהמים חוזרים להמקוה ע"י הסרת הכח המכריח שאין זה אלא הסרת המניעה מחזרת המים למקוה, דבכה"ג לא מקרי חזרת המים כמחוסר מעשה, דהסרת המניעה לאו מעשה הוא, וכיון דאין צורך לעשות מעשה כדי להחזיר את המים ממילא לא נחשב כלל כאילו זחלו המים מן המקוה, שהרי חזרתן לאו מחוסר מעשה הוא, אבל היכי דלא סגי בהסרת המניעה אלא שצריך לעשות מעשה לחזרת המים למקוה, פשיטא שהזחילה נקראת זחילה, שהרי בלי עשיית מעשה חזרה לא יחזרו המים, ועיין בתשו' חלקת יואב (יו"ד סי' ב') מש"כ בדברי התבו"ש הנ"ל, וכן מה שכתבנו במאורות גתן שבספר מאור החיים (ח"ב סימן י"ג), מה שיש להאריך בסברות אלו, ועכ"פ ברור דלדינא אין ללמוד קולא מדברי הריב"ש והרמ"א לג"ד ואין לך בו אלא חידוש.

(יא) ובהיותי בזה אעיר במש"כ בתשו' זקיני החת"ס

אם מחמת הבור או שכה אחר מבחוץ הוא הגורם, דכיון דעכ"פ המים זוחלין ואינן עומדים על מקום אחד הו"ל קטפרס ואינו חיבור. ועוד דבאמת אין בין זחילת המים מחמת פירצה בבור ובין זחילתו ע"י כח המושך, דכבר כתבו הטבעיים כי כך חקק הקב"ה יוצר בראשית בטבע האדמה שהיא תמשוך אליו את כל הנמצאים אם לא מה שמתנגד לכח המשיכה ומעכב אותה, ולכן כשעושה פירצה בבור נמצא שסילק את המתנגד לכח המשיכה ולכן המים זוחלין החוצה כי כח המשיכה של האדמה מושך אותם, והנה גם פעולת הפילטער הוא באופן זה, כי הוצאת המים הוא ע"י כח המושך הנגרם ע"י הוצאת האויר מבית קיבול ועי"ז בהכרח מתמלא במים, וכמש"כ בשו"ת נודע ביהודא (מהדו"ק יו"ד סי' ל"ט) בעכו"ם שמצץ יין מחבית ע"י מינקת דאין היין נאסר, דהכא לאו כח העכו"ם נקרא, דהעכו"ם רק הוציא את האויר מצנור המינקת, וע"י שחק הטבע הוא שאין ריקנות בעולם, ממילא מתמלא המינקת ביין כיון שהצנור ריק מאויר, ונמצא שהיין לאו מכחו בא עיי"ש, וזהו גם יסוד פעולת הוצאת המים שעל ידי הפילטער. ומעתה כל זחילה הוא בכלל כח המושך מבחוץ ואין נפק"מ אם כח המושך פועל מחמת פירצה בבור או פעולת הפילטער ולקושטא דמילתא אין צורך בכ"ז, דכיון דהא דבעינן אשבורן הוא משום דכתיב בור ומקוה דקוו וקיימי וכפירש"י בשבת (ס"ה): ובשאר דוכתי, ממילא כל שאין המים קוו וקיימי אלא שהם יוצאין החוצה תהא מאיזו סיבה שתהא, נמצא שאינו דומה לבור ומקוה שהמים קוו וקיימי ואינם מעותדין לצאת ופסול. ועיין עדיות (פ"ה מ"ב) ב"ה אומרים אין מטבילין בחדליות, וכתב הראב"ד בפירוש שם, דלא דמו לגל שנתלש דהתם משוך הגל במקום אשבורן, וסופו נופל למקום אשבורן עיי"ש, ומשמע דאי לאו שנופל למקום אשבורן הו"ל דינו כזוחלין ואע"ג שאין המים יוצאין מחמת פירצה שבבור אלא שכה תנועת הגלים דוחף אותו החוצה, וה"ז ראייה לדברינו. אלא דה"ל דהתם דנינן על הגל עצמו וזה ודאי דהוי זוחלין אי לאו דנופל למקום אשבורן, אבל בג"ד דנינן על המים הנשארים במקוה, ומ"מ ברור דגם בג"ד הוי זוחלין וכמו שכתבנו.

(ט) אלא שעדיין יש לברר דהרי בפילטער זה חוזרין המים להמקוה אחר הסינון, והרי כתב הרמ"א (סי' ר"א ס"ג) דאין יציאת המים קרוי זוחלין אלא כשאין חוזרין למקוה אבל כשיוצאין מעט וחוזרין שם לא מקרי זחילה עיי"ש, והכי נמי הרי חוזרין המים ולא הוי זוחלין, אולם מלבד שבס' לחם ושמלה (סי' ר"א סקפ"ח) הביא מהתשב"ץ (ח"ג סי' ל"ד) שכתב דבעינן דוקא שכותלי החדר יעכבו את הזחילה, וסיים דכפי הנראה יש להחמיר באיסור תורה כדעת התשב"ץ עיי"ש, וא"כ בגדון הפילטער נדראה שהמים יוצאים חוץ לכותלי החדר הו"ל זוחלין — הנה מלבד זה נראה דאין נדון הפילטער דומה כלל לדינו של הרמ"א, דהנה מקור דברי הרמ"א הוא מהריב"ש (סי' רצ"ב), שדן במקוה שהוא אמה על אמה ברום ג' אמה מכוונות, והוא נשקע

הוי חיבור בעירוב מקואות, הא אי הוי חיבור היה השני טהור, כי הוי מים שעל הראשון מצטרפין כיון שעדיין הם מחוברים אל המקוה וסופן לירד שם ולא מקרי זוחלין כיון שמשם יצאו ואליו הם שבים עכ"ל. הרי בהדיא דלא הכשיר הריב"ש כשהמים חוזרין אלא כשגם בשעת יציאתן לא נפסק חיבורן מהמקוה והוי ראויין לטבול בהן מחטיין, דומיא דמחט הנתונה במעלת המערה דכיון שעבר עליה הגל טהורה, וכן ברגליו של ראשון נוגעות במים למ"ד דהוי חיבור שפיר טובלין עליו מחטיין, דלא גרע מאם מחזיק את המחט בידו וטובלו דעלתה לו טבילה, וכמש"כ התו"ט (פ"ז דמקואות מ"ז) עיי"ש, ולכן ליכא בזה פסול זוחלין כיון דמעולם לא פקעו מים אלו דין מקוה והרי הם כאילו היו במקוה. וא"כ בפילטער שבודאי יש בו עכבת מים שדינו ככלי שפסול לטבול בו וכמבאר בשו"ע (סי' ר"א סעיף ו' ז' ח'), ואף כשהוא מושק אל המעיין אין טובלין בו וכמש"כ טו"ז שם (סקי"ד) ועיין בס' לחם ושמלה שם (לחם) (סק"ג) — וכיון שהמים שיצאו ע"י הפילטער נפסלו לטבול בו ויצאו מתורת מקוה כשנכנסו לכלי, א"כ פשיטא דהוי זוחלין אף להריב"ש ודמ"א, ואף שהן חוזרין אח"כ למקוה הנה פנים חדשות באו לכאן, וכשיצאו הו"ל זוחלין בודאי.

(ג) וכעת עיינתי בתשו' רב גדול אחד ג"י מה שכתב בנדון הפילטער וז"ל, ומצד זחילה יותר נוטה שאין כאן פסול כיון דבאים להפילטער וחוזרים למקומם כדאיתא ברמ"א סעיף ג' מהריב"ש, ומש"כ הרמ"א כשיוצאין מעט וחוזרין שם לא מקרי זחילה, נראה דלא דוקא מעט, ולא מצאתי לא בריב"ש ולא בד"מ אות כ"ו לשון מעט, ולכן היה כשר להמכשירין נתן ונטל בשאובין. אבל קצת יש להסתפק אולי מעט דוקא, והיה טוב להפסיק עבודת הפילטער בשעת הטבילה עכ"ל. ואשתומם כשעה חדא, איך עולה על הדעת ללמוד דין הפילטער מדברי הרמ"א והריב"ש, כי אין לו שום דמיון כלל, דהרי הרמ"א והריב"ש מיירי שהמים נשאר מחוברין להמקוה והם בהכשרם עומדים כמקודם וראוי לטבול בו כלים, וממילא ליכא זוחלין כיון שמעולם לא נזחלו מהמקוה שהרי הם נשארו חלק מהמקוה כמקודם, ודבר זה מפורש בפנים בריב"ש וכנ"ל, וכן בדרכי משה (אות כ"ו) שהעתיק דבריו בקצרה וז"ל, „אבל אם המקוה במקום נמוך שהמים יוצאין לחוץ ושבין אח"כ למקוה מקרי אשבורן ולא זחילה, ומותר לטבול בה אפילו במה שיצא לחוץ דהוי כעודה במקוה“. הרי מפורש דהריב"ש מיירי שהמים שיצאו עדיין נשאר עליהם דין מקוה וראוי לטבול בו, אבל בנדון הפילטער שהמים הנכנסין לפילטער נעשיין שאובים, וכמו שכתב הרב הג"ל בעצמו דאיכא ביה פסול רנתן סאה ונטל סאה ברובו הפסול להרמב"ם, נמצא שהמים יצאו מכלל מקוה שהרי הם שאובים, וגם נמצאים בכלי שפסול למקוה, ומאופן כזה לא דיבר הריב"ש והרמ"א כלל, ופשיטא דהוי זוחלין לכל הדעות ככל זוחלין בעלמא, שהרי יצאו מכלל מקוה, ואין שום נפק"מ אם המים היוצאין ע"י הפילטער הם בגדר

ז"ל (יור"ד סי' רי"ד ד"ה ומאי דקמן) שכתב בנדון מקוה וז"ל, ופותרים הברוא והמים נמשכים משם ע"י סילון מחובר ממנסרים יותר ארוך מג' טפחים, ונפלו לתוך המקוה, ומה שאדם מסיר הברוא אינו מקרי הוי ע"י אדם, דאינו רק מסיר המונע והמים נמשכים מאליהם עכ"ל. ותמה עליו בשו"ת נפש חיה (יור"ד סי' ס"ה קונטרס גולת עליות סעיף י') מסוגיא דחולין (ט"ז). דהיכי דשרי עליה בידקא דמיא חשיב כח גברא, וכן קיי"ל לענין שחיטה ביו"ד (סי' ז'), וכן לענין נטילת ידים באו"ח (סי' קנ"ט ס"ט), הרי דהסרת המניעה הוי כח גברא עיי"ש, וכן העירו בזה בשו"ת נטע שורק (יור"ד סי' ע"ה) ובשו"ת דו"ז ערוגת הבושם (יור"ד סי' ר"ט) ושו"ת מחזה אברהם (סי' מ"ב) ושו"ת מהרש"ם (ח"ג השמטות לח"א סי' מ"ד), וכתבו בזה חילוקים שונים עיי"ש. אולם לענ"ד דברי החת"ס ז"ל ברורים מאוד, שהרי בהדיא כתב שהמים היוצאים מהברוא נמשכים משם ע"י סילון יותר ארוך מג' טפחים, ורק אחר כך נופלים למקוה, ובכהאי גוונא ודאי דהוי כח שני וכמבאר ברש"י חולין (ט"ז). ד"ה בכח ראשון וד"ה אבל בכח שני, וכן בסנהדרין (ע"ז): ובתבואות שור (סי' ז' סק"ג), דדוקא אם ברגע של שקילת הבידקא באו המים סמוך לפיו הוא דהוי כח ראשון, אבל כשהיה הפסק בין המים לפיו או בין המים למוכני לא הוי אלא כח שני, וא"כ בנדונו של החת"ס ז"ל שהמים עברו מפי הברוא עד המקוה יותר מג' טפחים פשיטא דלא הוי אלא כח שני ולא כח גברא וזה כדוד.

(ב) אולם באמת בלא"ה פשוט וברור דנדון הפילטער אינו דומה כלל לדינו של הריב"ש והרמ"א, דעד כאן לא הכשירו הריב"ש והרמ"א בזוחלין שיצאו וחוזרין דלא מקרי זחילה, אלא כשהמים יצאו למקום אשר אף שם כשר להטביל בו מחטיין, ונמצא דלא נתבטל תורת מקוה כלל מהמים היוצאין, אבל כשיצאו לתוך כלי ואח"כ חזרו למקוה אף כשחזרו מאליהם ודאי דהוי זחילה לכולי עלמא — וכאשר כן מוכח בהדיא ממה שכתב הריב"ש (סי' רצ"ב) הג"ל וז"ל, נראה שאם שטח החצר שהמקוה בתוכו משופע קצת, בענין שבעלות הטובל ישובו המים לאיתנם אל המקוה, מותר לטבול בו שהרי הוא כאילו כולם בגומת המקוה שהרי מחוברין הם בו כשיעור עירוב מקואות של מעלה דהיינו כקליפת השום, ולא נתלשו ממנו בשעת טבילה, והרי המים שחוץ לגומת המקוה כאילו הם במקוה, ואף חוץ לגומת המקוה במקום שמגיעין המים יכולין להטביל כלים שגוף הנתבול יעלה בהם, ואין נקרא זוחלין אע"פ שלא ישארו המים במקוה שמטביל בו, אלא הרי הוא נקרא אשבורן כיון שמן המקוה באו ואליו הם שבים, אלא שנתפחו בהכרח מחמת אדם או דבר אחר שבתוך המקוה, והרי הוא כהוא דתנן (פ"ז דמקואות) מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל טהורה, וכן נמי עד כאן לא פליג רבנן עליה דר' יהודה בההוא דהיה רגליו של ראשון נוגעות במים (מקואות פ"ז), אלא משום דס"ל רטופה להטפיח לא

יוצאין "מעט" או הרבה, כי אפילו אם יהא גידון כ"מעט" מ"מ אין לו שום שייכות לדברי הרמ"א. (ונראה פשוט דמש"כ הרמ"א לשון מעט, אודחא דמילתא נקט להשמיענו שהמים עדיין מחוברים למקוה ולא נפסקו וכמפורש בריב"ש וה"מ, ואם יצאו הרבה מן הסתם נפסק חיבורן למקוה). ופשוט שאם המים יוצאים המקוה ע"י הפילטער הרי זה זוחלין גמורין, והרצון לדמותו לדין הרמ"א אינו אלא טעות בדבר משנה, ודמ"א כמאן דשרי עורבא. (יד) והנה לעיל הבאנו מס' לחם ושמלה (סי' ר"א לחם סקפ"ח) שכתב בשם התשב"ץ (ח"ג סי' ל"ד), שאם המים צפים מהמקוה וכתלי החדר שבו המקוה הם סמוכים להמקוה והכתלים מעכבין זחילתן אז המקוה כשר, ומזה רצה להוכיח שהתשב"ץ חולק על הריב"ש הנ"ל והוא מחמיר דבעינן דוקא שכותלי החדר יעכבו את הזחילה עיי"ש, ברם לענ"ד יתכן שאין מחלוקת בין הריב"ש להתשב"ץ ז"ל, דעיקר כוונת התשב"ץ היא שהזחילה לא תצא למרחוק עד שיפסקו המים מהמקוה ולא יהיו עתידין לחזור, ולכן בעינן שיהיו כותלי המקוה מעכבין את הזחילה, והנה גם הריב"ש כתב דבעינן שהקרקע סביב המקוה יהא משופע כדי שהמים יחזרו להמקוה, ושיפוע הקרקע היינו כותל, דמש"כ התשב"ץ דבעינן שיהא כותל לאו דוקא כותל קאמר, שאם הקרקע משופע עד שהמים חוזרים א"כ השיפוע הוא ככותל. ובספר חזון איש ליו"ד (מקואות סי' קל"ז אות י"ב) כתב דאשבורן לא מקרי אלא כל שיש לו כתלים סביביו וכפירש"י פסחים (מ"ב), אבל מים טופחין על הארץ אע"ג דנחין לא מקרי אשבורן, ולפי"ז אף למאן דמכשיר מקוה של שלג בעינן שיהיו מונחין בעמק שכתלים מקיפין אותו, והניח בצ"ע עיי"ש. ולפי"ז יתכן דמה שכתב התשב"ץ דבעינן שכותלי החדר יעכבו את הזחילה, היינו משום דאם לא כן לא הוי בגדר אשבורן ואף אם אין המים זוחלין החוצה. אולם נראה דגם אם הקרקע משופע והמים חוזרין למקוה וכגון הריב"ש גם זה כותל מקרי לענין זה והוי שפיר אשבורן, דאין שיעור לעומק הגומא שעל ידו חל עליו שם אשבורן. ובעיקר דברי החזון איש ז"ל, הנה כבר האריך בזה בשו"ת בית שלמה (יו"ד ח"ב סי' נ"ב) והעלה שאין צריך שיהיו המים בתוך גומא או מחיצות דוקא והעיקר שלא יזחלו ממקום למקום עיי"ש. ואכמ"ל.

טו) ומכל האמור נתבאר דבשעת הפעלת הפילטער נפסל המקוה משום זוחלין, והמים החוזרים ממנו אל המקוה הם שאובין ופוסלין. ואע"ג דאין כל המים יוצאין בבת אחת ותמיד נשארים ארבעים סאה מים כשרים, ברם הרי לכתחילה יש לחשוש לדעת הדמב"ם והראב"ד דבמים שאובין רק עד רובו דוקא כשר וכמש"כ הש"ך (סי' ר"א סקס"ג) עיי"ש, וע"י פעולת הפילטער הרי הוי בטל סאה ונתן סאה ביותר מרובו. ולכן מן ההכרח שאחר גמר פעולת הנקיון של הפילטער יכשירו את המקוה מחדש ע"י השקה לבוד מי גשמים. ואף אם יעשו באופן שהמים בכניסתן מהפילטער אל המקוה יהיו נמשכין ע"ג קרקע ג' טפחים, הנה אין ההמשכה

מועלת אלא עד פחות מחצה על מחצה, וכמבואר בשו"ע (סי' ר"א סמ"ד) דבעינן רובו כשר עיי"ש, וע"י הפילטער הרי נהפכין רוב או כל המים לשאובין — ומעתה איך יעלה על הדעת להתקין פילטער במקוה אשר בכל שעת הפעלתו נפסל בפסול זוחלין דאורייתא, ואחר שנפסק פעולתו צריך לעשות השקה מחדש, והלא בפשיטות נראה שכל עיקר תכלית ההשתמשות בפילטער הוא לנקות את המים בשעת הטבילות בלילה כדי לנקות את המים בין איתתא לאיתתא הטובלת, דאילו כדי לנקות את המים ליום מחדת אחד גמר כל הטבילות שבאותו ערב אין הצר שווה בנזק, שהרי דמי הפעלת הפילטער ע"י כח העלעקטרי ושאר הוצאות, עולות יותר מהמים אשר רוצים לחסוך ע"י שישאירוהו במקוה עד למחרת. והשתא איך יתכן שבכל לילה ולילה בשעת הטבילות יפסלו את המקוה כמה וכמה פעמים בפסול זוחלין דאורייתא, ואח"כ יצטרכו כל פעם לזכור לעצור את פעולת הפילטער וגם לעשות השקה מחדש, והלא כל רבותינו הצטערו לחפש דרכים איך להפחית את הצורך להזדקק למעשה יד אדם בשעת הכשרת המקוה, אשר בקל יכול יבול לידו שכחה, ובתשו' חת"ס (יו"ד סי' ר"ג וסי' ר"ב) כתב לעשות מקוה דרך זריעה, ולא העדיף לעשותו דרך השקה, וכמש"כ בתשובה (סי' רי"ז) כי אין למסור ענין ההשקה לנשים שבאורך הימים יזלוזלו בפתחת הנקב, וכתב דברידיה הוי עובדא בקהלה הסמוכה שהיה מכשול רב עיי"ש, ולכן כשהמים נכנסין תמיד דרך אוצר הזריעה אין חשש של שכחה שהרי אין אפשרות להכניס המים אלא בהכשר — ומעתה איך יתכן לעשות מקוה לכתחילה ע"י פילטער אשר בכל לילה יצטרכו להשגיח לא רק על השקה פעם אחת, אלא שלא ישכחו בכל פעם מלעצור את פעולת הפילטער בשעת הטבילה, וכן שיעשו השקה בכל פעם אחר עצירת הפילטער — ואם ישכחו לעצור את הפילטער בשעת הטבילה נמצא שלא עלתה לה הטבילה מן התורה שהרי זוחלין הוא, ואיך אפשר למסור לנשים ועמי הארץ ענין חמור כזה, והלואי שנהיה בטוחים שאין הבלן שוכח לעשות השקה פעם אחת אחר תיקון המקוה בהתחלת הלילה, ומכל שכן שאין לעשות מקוה המצטרך בכל לילה תקון אחר תקון כדי להכשירו מפסול דאורייתא.

טז) ובאמת בכל תקון והכשר של מקוה וכי"ב, צריך להשתדל, שההכשר לא יהא תלוי במעשה בני אדם המועד לשכוח ולשגות, וכל שההכשר תלוי פחות במעשה אדם עדיף טפי, וככל שהוא תלוי יותר במעשה אדם כך עלולים להכשל יותר, כי האדם מטבעו נוטה לעצלות ושב ואל תעשה, ומלבד שהענין מאומת ע"י החוש, הנה יש לזה יסוד גם בהלכה בהא דאמרו בש"ס בבכורות (כ.). כי אזלינן בתר רובא ברובא דלא תלי במעשה אבל רובא דתלוי במעשה לא עיי"ש, והביאור בזה נראה דלגבי המעשה איכא חזקה שלא עשה, וכעין שכתב תוס' מכות (ט"ו:) ד"ה במאי, דגזיר שהוא לוקה על ששתה יין לא הוי התראה ספק דשמא ישאל על גזירותו, דיש לנו להחזיקו שלעולם יעמוד כמו שהוא עכשיו ולא

הלא כבר כתב רבינו התשב"ץ דאפילו בדבר חול מבקשים הדרך הבטוח וכ"ש בדבר חמור אשר הזהירה עליו תוה"ק צריך לילך בדרך הברור בלא ספקות. ומה שטוענים שעל ידי כן יתוספו הרחוקות, אינו אמת כי ראיתי המקואות שישנם שם כעת, תחת השגחת רבנים מובהקים שליט"א והמה נקיים בתכלי הנקיות ונאים, ויכולות לבא גם עתה ומי מעכב, ואלו שרחוק בעיניהן, או גם להבא תהא רחוק בעיניהן בעוה"ר, עד שיערה עליהן רוח טהרה מרום, כי זהו רק טענת שוא כידוע, ומי יכניס ראשו בחששות חמורות בשביל דברי הבל כאלו. על כן אדגיש בזה לכבודם שאין להכשיר מקוה בזה, והמקואות אשר שמעתי כי ישנם בעוה"ר בעיר וכו' על ידי פילטער, חלילה להשתמש בהן, וגם המקוה החדשה אם יהי' שם פילטער לא יניח שום א' מכבודם את בני ביתם או זרעם לשם, וכל אחד ידע כי בנפשו הוא.

ולהשומעים ינעם ותבא עליהם ברכת טוב בע"ה, ואקוה כי הלא ישדאל קדושים ושומע'י לקול מודים, כודאי יטו אחזן קשבת, ובזכות זה נזכה למים טהורים וקדושים כמש"כ וזרקתי עליכם מים טהורים בב"א.

ידידם עוז הושו"ט בלונ"ה

הק' רפאל בלום

תשובה יב

משה שמעון

אב"ד דעכרעצין ונייהייזל יצ"ו, בעהמח"ס באר משה ברקלין יע"א

אל החרדים לדבר ה' העומדים כעמוד הברזל בל ימוט לעולם נגד רוח סערה של החדשות בכל הדברים הנוגעים לטהרתן וקדושתן של ישראל שהן יסוד היסודות עיקר העיקרים לקיומו של עמינו עם קדוש ה"ה ידידינו היקרים מו"מ בתו"ש איש על מחנהו ואיש על דגלו לפי מהללם שיחי' בעיר וכו' עצי"ו.

אחרי תת שלוי' בידידות כראוי וכיאה לדורשי דבר ה' זו הלכה, שמח לבי ויגל כבודי לקראת השמועה טובה תדשן עצם שסגל חברים חרדים באמת החליטו לבנות מקוה כשרה עם כל פרטי' ודקדוקי' בעיר ואב"י וכו' יצ"ו אבל לבי עלי דוי שזממו לעשותה עם פילטער, והבל ושוא ומדוחים בפיהם שעיי"ו יתרבו הבאות לטבול ולהחזיק בטהרת המשפחה, חלילה להתפתות לדבריהם כאלו חדא ומתרי טעמא, חדא כי גם אם לו יהי אמת כדבריהם כן הוא, והלא כבר נאסר בהחלט מקוה עם "פילטער" וגם אני בעצמי, הגם שידענא מך ערכי, בירדתי באר היטב בכמה תשובות שמקוה עם פילטער פסול וחלילה לטבול בה, וצריך למסור עצמו על זה, כי דבר זה נוגע לרבים וגם לדורות, איסור כרת ופגם משפחה, ומי יקבל על עצמו אחריות עצומה כזו, דחמנא שזיב לן מהאי דעתא, שיבנו מקוה פסולה בהחלט בעירו וישתוק ולא יזעק

ישאל לחכם לעולם, ועיין תוס' גיטין (ל"ג.) ד"ה ואפקעינהו ותוס' שבת (ד.) ד"ה קודם עיי"ש. ולכן רובא דתלוי במעשה לא אמרינן, דמחזקינן שלא נעשה המעשה, והדבר נשאר בשב ואל תעשה שהוא קרוב יותר מקום ועשה. ובמס' אבות (פ"ב מט"ו) אמרו, היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים והשכר הרבה ובעל הבית דוחק, וצריך ביאור שמנו הא דפועלים עצלים, דבשלמא היום קצר והמלאכה מרובה וכו', הם דברים שאינם בידו של אדם לשנותם ולכן בא התנא להזהיר על הזריות, אבל בשביל מה מנה שהפועלים עצלים הלא אדרבה זה שבאו חז"ל להזהיר שלא יהיו הפועלים עצלים, אולם הכונה, שהפועלים, הם אברי האדם שהם כלי הפעולה לעשות מעשים טובים, עצלים הם ואינם זריזים לעשות מעשה מצוה, ולכן באו לעורר כי היות שכלי הפעולה של האדם בטבעם עצלים הם, ולכן צריכין זריזות יתירה להתגבר על העצלות הטבעית.

טוב ובהא סליקנא, דהתקנת פילטער במקוה הוא מכשול גדול אשר תוצאותיו מי ישורנה, ואין זה אלא תחבולה חרשה של היצר הרע להביא להפסד כשרות המקואות אשר היא יסוד טהרת ישראל, והמונעו זכות הרבים תלויה בו מיד ולדורות, והנלע"ד כתבתי.

ידידו דושת"ה בלונ"ה מברכו בברכת התורה נתן גשמעטנר

תשובה יא

רפאל בלום

ראב"ד ור"מ דק"ק קאשוי יע"א
אירווינגטאן, ניו יארק יע"א

ב"ה. אור ליום ג' שנכפל בו כי טוב לס' ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום תשל"ה לפ"ק

בין המצדים, יזרח אור לישרים, ה' הטוב קרן עמו ירים, ונזכה לרגלי מבשר בראש ההרים, ושלו' וברכה לכבוד ידידינו החשובים החרדים אל דבר ה' ותורתו כ"א לפי מהללו בעיר וכו' יע"א הי"ו ולכאל"ש.

אחדשה"ט הנה כפי שנודעתי עלתה רוח נכון בקרב היראים דשם הי"ו לבנות מקוה טהרה להרחיב גבול הקדושה, ובודאי דבר גדול הוא להוסיף כזה וכזה בעיר גדולה לא' בלע"ה כ"י, אמנם נשבר לבי בקרבי כי שמעתי אומרים שבדעת איזה אנשים לעשות פילטער, באמרם כי על ידי כן יתוספו עוד לבא אלו שרחוקות בעוה"ר מטהרת המשפחה, הנה פילטער"ד הזה נאסר מגדולי ישראל הי"ו מכמה טעמים, ומי ירהיב בנפשו עוז לעבור על דבריהם, אשר נאמרו בצדק וכהלכה, ואין פה המקום לבאד כי כבר נדפסו דבריהם, עכ"פ חלק מהם, ולא באתי בזה אלא לעורר לבכם שח"ו בדבר שקדושת ישראל תלוי' בו, בחשש איסור כרת ח"ו וחלילה פגם במשפחה למה להכניס את עצמם בצרה כזו.